

JAARSTUKKEN 2022

Colofon

Samenstelling: Provincie Groningen
Fotografie: Provincie Groningen en Marketing Groningen

Mei 2023

Inhoudsopgave

Voorwoord	5
Leeswijzer.....	8

DEEL 1 2022 IN VOGELVLUCHT

2022 in vogelvlucht.....	10
--------------------------	----

DEEL 2 PROGRAMMAVERANTWOORDING

1. Ruimte en water	12
2. Milieu en energie	32
3. Platteland en natuur	57
4. Bereikbaarheid	90
5. Economie.....	141
6. Cultuur en maatschappij.....	177
7. Openbaar bestuur	203
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering.....	221

DEEL 3 PARAGRAFEN

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing.....	245
2. Financiering	260
3. Bedrijfsvoering.....	271
4. Lokale heffingen	282
5. Onderhoud kapitaalgoederen.....	290
6. Grondbeleid	294
7. Verbonden partijen	297
8. Openbaarheidsparagraaf (Wet open overheid)	320
9. Nationaal Programma Groningen	321

DEEL 4 JAARREKENING

1. Overzicht van baten en lasten.....	325
2. Balans per 31 december	344
3. Controleverklaring	381

BIJLAGEN

Toelichting op de jaarrekening	383
1. Baten en lasten per taakveld.....	384
2. Single Information Single Audit (SISA)	386
3. Begrotingswijzigingen buiten P&C-cyclus	397
4. Inhuur personeel	401
5. Subsiestaat	402
6. Realisatie per programma, deelprogramma en productgroep	404
Afkortingenlijst	418

Voorwoord

Met deze Jaarstukken 2022 leggen wij verantwoording af over het gevoerde beleid van het afgelopen jaar en over de daarop bereikte resultaten. Beleid, vertaald in te halen doelen en meetbare indicatoren die uw Staten hebben vastgelegd in de Begroting 2022 en waarover wij hebben gerapporteerd in de voorjaarsmonitor en de najaarsmonitor.

Net als in 2021 hebben we de verantwoording opgesteld in een onzekere omgeving. Ook in het begin van 2022 had corona nog een grote invloed op ons leven. Daar kwam nog de inval van Rusland in Oekraïne bij. De nog steeds voortdurende oorlog heeft veel leed veroorzaakt en mensen doen vluchten naar veiligere oorden. Ook heeft deze oorlog ons ervan doordrongen hoe afhankelijk we zijn van Russisch olie en gas. De hogere prijzen die de schaarste met zich mee heeft gebracht heeft niet alleen een grote groep mensen in financiële nood gebracht. Ook heeft het iedereen doen inzien dat we dringend aan de slag moeten met het zoeken naar nieuwe energiebronnen.

We hebben in 2022 verder gewerkt aan onze klimaatdoelstellingen. Groningen haalt de opgelegde taakstelling wind op land en zonne-energie heeft een vlucht genomen. Daarnaast zijn we gestart met de voorbereidingen om in de toekomst meer de regie te voeren over de infrastructuur van duurzame energie en voor wind op zee bij de Eemshaven. Dat helpt bij de verduurzaming van de industrie en het opstarten van de waterstofeconomie.

Het Groningenveld is in ieder geval niet meer in beeld voor reguliere gasproductie en wij gaan ervan uit dat het in 2023 of 2024 definitief wordt gesloten. Aandacht moet blijvend zijn gericht op een snelle en rechtvaardige schadeafhandeling en versterking, zeker gezien de uitkomsten van de parlementaire enquêtecommissie.

In 2022 zijn we doorgegaan met het Agroprogramma en is een aanzet gegeven voor de programmatische aanpak van ons andere sectorale programma: het mkb-programma met als voorbeeld GroBusiness dat sinds oktober 2022 functioneert als eerste aanspreekpunt voor mkb'ers in het aardbevingsgebied.

Ook hebben we samen met een groot aantal partners uit de regio verdere stappen gezet in de ontwikkeling en uitvoering van het thematisch programma van Nationaal Programma Groningen. Er zijn zeven provinciale projectaanvragen goedgekeurd door het bestuur van het Nationaal Programma Groningen. Met deze projecten worden stevige investeringen gedaan in de vrijetijdseconomie, gezondheid en in het thema bereikbaarheid. Vanaf de start van het programma is in totaal aan de realisatie van 73 projecten bijgedragen

Onze inzet is de afgelopen jaren gericht geweest op verbinden, versterken en vernieuwen. We werken aan een toekomstbestendige werk, woon- en leefomgeving voor de inwoners van de provincie Groningen. Dit doen we door het in samenhang brengen van de grote opgaven als wonen en mobiliteit, versterking, de energietransitie, landbouw en toekomstperspectief met het doel van behoud en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving en leefkwaliteit. Dit komt samen in het koersdocument 'Dit is Groningen' dat we in 2022 hebben vastgesteld, waarin de keuzes op hoofdlijnen staan die we gaan uitwerken in onze nieuwe Omgevingsvisie. Deze visie komt tot stand in samenspraak met de betrokken overheden, stakeholders en inwoners en in samenhang met het programma NOVEX (Nationale Omgevingsvisie Extra) waarin alle overheden samen werken aan een plan voor de inrichting van Nederland. Daarover zijn in 2022 afspraken gemaakt zodat we hiermee in 2023 kunnen starten.

Klimaatadaptatie is natuurlijk ook een onderwerp dat terugkomt in de Omgevingsvisie. Binnen het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) werken wij samen met gemeenten, waterschappen, waterbedrijven, de veiligheidsregio en de provincies aan de aanpassing aan het veranderend klimaat. In 2022 is de Regionale Adaptatiestrategie (RAS) door alle betreffende besturen vastgesteld. Samenwerking tussen de diverse overheidslagen en een gebiedsgerichte aanpak staan daarin centraal.

In 2022 heeft de groei van de kavelverkoop in Blauwestad zich geconsolideerd. Echter, het is ook een jaar waarin een veranderende markt voorzichtig merkbaar wordt. Dit zal invloed hebben op de haalbaarheid van onze woningbouwopgave de komende jaren. We hebben het afgelopen jaar gewerkt aan de provinciale prestatieafspraken over kwantitatieve en kwalitatieve woningbouw, resulterend in ondertekening van regionale woondeals.

De zorgen over ons milieu worden steeds groter en daarmee de druk op provincies ook om de schadelijke gevolgen voor mens en leefomgeving te beperken. Hiermee hebben we rekening gehouden bij het opstellen van ons nieuwe milieubeleidsplan en -programma, op basis van de eerder vastgestelde strategische milieue-agenda.

In 2022 is de inrichting van een 'natuurlint' van in totaal 2500 ha in het beekdal van de Ruiten Aa in Westerwolde na dertig jaar afgerond. De ecologische verbindingzone in Westerbroek tussen 't Roegwold en het Zuidlaardermeergebied is afgerond en met de aanleg van de verbinding tussen Drentsche Aa en het Paterswoldsemeer is gestart.

Er is veertien hectare grond voor bosaanplant gekocht en de eerste subsidieregeling Bos en Hout is opengesteld. Een mooi tussenresultaat van het project Eems-Dollard 2050 is de ontmanteling van de pilotlocaties van de kleirijperij. Met de gerijpte klei is eind 2022 een 750 meter lange Brede Groene Dijk aangelegd.

Het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) is in 2022 van start gegaan. Wat betreft stikstof, zijn de doelen redelijk concreet: de provincie Groningen moet een kleine 1,5 kiloton (ca. 25%) emissiereductie bereiken, onder andere met behulp van subsidieregelingen.

Het Programma Mobiliteit is in 2022 tot stand gekomen. Dit bevat het eerste overkoepelende mobiliteitsbeleid van onze provincie en vormt de kaders voor de komende tien tot vijftien jaar. Met dit programma geven we vorm en inhoud aan brede welvaart en werken we integraal aan onze opgaven die voor een groot deel gefinancierd worden vanuit het Mobiliteitsfonds, een integraal financieringsfonds. Fietsveiligheid is een belangrijk onderwerp in het programma.

Belangrijke resultaten zijn behaald op het gebied van duurzame en zero emissie mobiliteit. Voor het openbaar vervoer geldt dat corona een enorm effect heeft gehad en nog steeds heeft op het aantal reizigers. Tenslotte is in het kader van het Deltaplan voor het Noorden is een succesvolle lobby gevoerd in noordelijk verband; de voorbereidingen zijn getroffen voor een projectorganisatie in dit kader. Hiermee zijn de Lelylijn, verbeteringen aan het bestaande spoor en in de toekomst de Nedersaksenlijn dichterbij gekomen.

De noodzaak van bedrijven om te innoveren en te vergroenen was in 2022 nog groter vanwege de sterk gestegen energiekosten en stagnerende grondstofketens mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Hierdoor zijn sommige energie-intensieve industriële bedrijven in onze provincie zelfs failliet gegaan.

De verduurzaming van de industrie hebben we ook vorig jaar gestimuleerd door een samenhangende inzet op de grondstoffentransitie (waterstof, biobased, circulair, CO₂-hergebruik), energie-innovatie (waterstof), elektrificatie, systeemintegratie (integratie van productieketens) en digitalisering. Zo heeft onze provincie op het gebied van artificial intelligence een belangrijke positie ingenomen.

We hebben in 2022 twee energie-innovatiemissies naar Scandinavië uitgevoerd die al geleid hebben tot meer samenwerking en concrete opdrachten waarmee impact op de regionale economie wordt geleverd.

Het blijft lastig gekwalificeerd personeel te vinden in deze krappe arbeidsmarkt maar hopen door het financieren van projecten en als aanjager, facilitator en verbinder te fungeren een positieve bijdrage te kunnen leveren. Via onze internationale netwerken leveren we ook een bijdrage aan de werkgelegenheid.

In maart 2022 vervielen de laatste coronamaatregelen maar daarmee waren de problemen voor de culturele sector nog niet voorbij. Daarom zijn coronamaatregelen voortgezet en zijn we zijn coulant omgegaan met prestatieafspraken met culturele instellingen. In het najaar bleek dat een aantal instellingen door de gestegen (energie)prijzen in de problemen kwamen. We onderzoeken samen met de gemeenten de mogelijkheid van extra aan steun aan deze instellingen.

Er zijn ook veel positieve ontwikkelingen. Zo is de regeling Vernieuwing Klassieke Muziek succesvol van start gegaan en heeft stichting Erfgoedpartners zeventien musea begeleid bij het digitaliseren van de collectie.

In 2022 zijn we gestart met de uitvoering van de tweede helft van het ERL-programma. We hebben hiervoor in 2022 een tussenevaluatie laten uitvoeren dat we vervolgens met de diverse interne en externe betrokkenen hebben besproken. Daarbij hebben we gekeken op welke manier we invulling kunnen geven aan de aanbevelingen voor de tweede periode van de ERL-opgave, waaronder het Erfgoedprogramma.

De lessen uit de internationale samenwerking in het kader van het project MOMAr, neme we ook daarin mee.

Het bovenliggende doel van ons leefbaarheidsprogramma is om de Brede Welvaart in onze provincie te verbeteren. Want welvaart is meer dan de financiële situatie van individuen, het gaat ook over de gezondheid, het onderwijsniveau, de toegankelijkheid van voorzieningen en de kwaliteit van onze leefomgeving. Zo hebben wij in 2022 negen subsidies binnen de regeling 'zorg en voorzieningen' verleend, om de kennis over en het draagvlak voor brede welvaart te verhogen hebben wij de 'Week van Leefbaarheid en Brede Welvaart' georganiseerd en binnen het onderdeel Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad zijn drie projectsubsidies voor Oost-Groningen verleend.

Dit was een greep uit wat we allemaal hebben bereikt in 2022. En we hebben natuurlijk ook dingen niet bereikt. Ook die zaken lichten we duidelijk toe. In onze verantwoording werken we met kleuren en in 20% beoordelen we de voortgang van de prestaties 'oranje'. In 2% beoordelen we de prestaties ook gewoon rood.

Tot slot gaan de jaarstukken over de verantwoording van financiën. We sluiten het boekjaar 2022 af met een positief resultaat van € 34,9 miljoen. Plussen en minnen die we toelichten in de jaarstukken zelf. Ongeveer € 20 miljoen van die € 34,9 miljoen betreft geld dat niet besteed is omdat de projecten en activiteiten waarvoor het geld beschikbaar is gesteld nog niet voltooid zijn. We willen die zaken in 2023 wel gewoon afronden en stellen dan ook voor om deze gelden in 2023 weer beschikbaar te stellen voor de oorspronkelijke doelen. Uiteindelijk zal, na een aantal noodzakelijke voorstellen het restant van het resultaat opnieuw worden bestemd.

Digitale versie

De Jaarstukken 2022 zijn via [onze website](#) te downloaden.

Leeswijzer

De Jaarstukken 2022 zijn opgebouwd uit vijf delen.

Deel 1 2022 vogelvlucht

Dit deel vormt de spiegel van deel 1 uit de Begroting 2022 en laat de gerealiseerde inkomsten en uitgaven in 2022 zien, alsmede de thema's waaraan in 2022 is gewerkt.

Deel 2 Programmaverantwoording

De programmaverantwoording vormt inhoudelijk gezien de kern van de jaarstukken. Dit deel is opgezet volgens de programma-indeling die vanaf 2018 leidend is. Deze indeling bestaat uit de acht programma's en 21 deelprogramma's volgens de zeven kerntaken van het Profiel provincies Kompas 2020 ([voordracht nr. 22/2016](#)).

Ieder programma bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Inleiding waarin de belangrijkste resultaten aan de orde komen;
2. Uitwerking op deelprogrammaniveau, opgebouwd uit:
 - a. Beleidsdoel;
 - b. Verantwoording indicatoren;
 - c. Verantwoording prestaties waarbij onderscheid is gemaakt in prioriteiten en regulier;
3. Totaal lasten/baten/saldo en toelichting.

Deel 3 Paragrafen

De voorgeschreven zeven paragrafen in deel 3 zijn nadere toelichtingen op onderwerpen die van belang zijn voor het inzicht in de financiële positie. Daaraan toegevoegd is de Openbaarheidsparagraaf en de paragraaf Nationaal Programma Groningen.

Deel 4 Jaarrekening

In dit deel is het rekeningresultaat opgenomen. Daarnaast treft u in deel 4 (een toelichting op) het overzicht van baten en lasten en de balans aan.

Bijlagen

De bijlagen in dit boekwerk geven een nadere toelichting op deel 4 Jaarrekening. Daarnaast is er een separaat bijlagenboek met voortgangsrapportages en jaarverslagen over 2022.

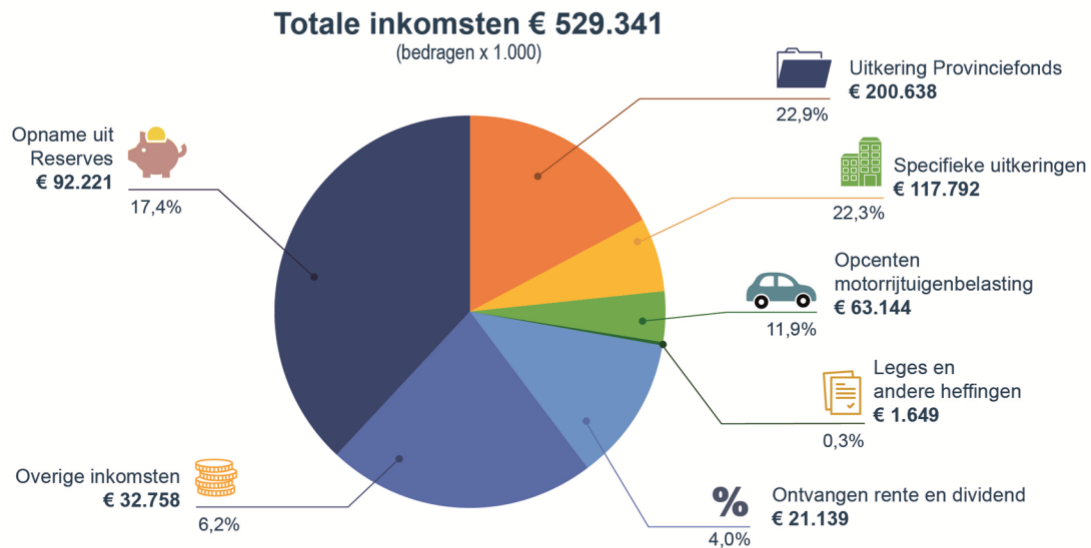
Deel 1

2022 IN VOGELVLUCHT

2022 in vogelvlucht

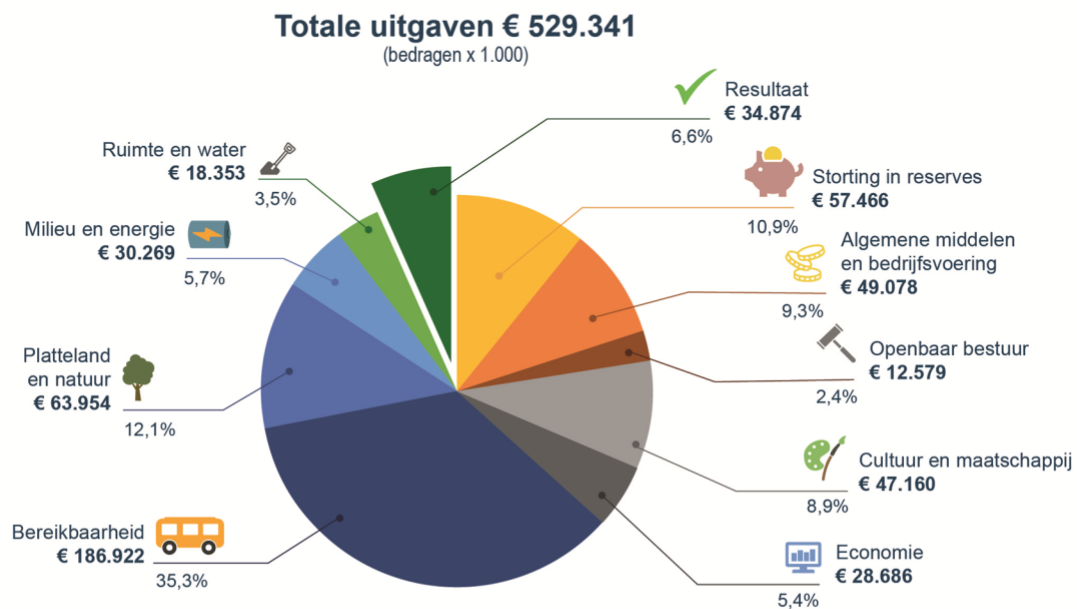
Inkomsten

Waar kwam het geld vandaan?

Uitgaven

Waar ging het geld naartoe?

NB. Bovenstaande diagrammen bevatten niet de effecten van de (budgettair neutrale) begrotingswijziging (+ € 347.018 aan lasten- en batenkant) behorende bij de [voordracht Kaderstellende nota Reserves en voorzieningen](#) die op 29 juni 2022 door Provinciale Staten is vastgesteld.

Deel 2

PROGRAMMAVERANTWOORDING

1. Ruimte en water

Inleiding

Het programma Ruimte en water heeft als doel:

Een veilige en bewoonbare provincie met een zo hoog mogelijke ruimtelijke kwaliteit en voorzien van betrouwbare watersystemen

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:

- Ruimtelijke ontwikkeling
- Waterbeheer.

Ruimte

Alle ruimte in onze provincie heeft een bestemming. Elke nieuwe ontwikkeling betekent iets voor een andere bestaande of nieuwe ontwikkeling. De hoofdpoging is een goede ruimtelijke afweging te maken voor een ontwikkeling, een gebied en de provincie Groningen als geheel. Door ruimtelijke, structurerende en samenhangende afwegingen en keuzes vooraf, wordt uitvoering gegeven aan bestaande en nieuwe ontwikkelingen met ruimtelijke weerslag.

De viewer 'Inzicht in Ruimte' helpt ons om deze samenhangende keuzes in beeld te brengen en integrale afwegingen te maken. In samenwerking met gemeenten dragen wij bij aan de gemeentelijke omgevingsplannen en projecten. Kwaliteitsinstrumenten en een goede ruimtelijke planning dragen bij om keuzes te maken door bijvoorbeeld ontwerp onderzoek. Deze instrumenten dragen bij aan de hoofddoelstelling voor het bereiken van ruimtelijke kwaliteit: kwaliteit in gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde. Hiermee werken we aan een toekomstbestendige werk, woon- en leefomgeving voor de inwoners van de provincie Groningen. Dit wordt bereikt door het in samenhang brengen van de grote opgaven als wonen en mobiliteit, versterking, de energietransitie, landbouw en toekomstperspectief met het doel van behoud en verbeteren van de kwaliteit van de leefomgeving en leefkwaliteit. Dit hebben we in 2022 vastgelegd in het Koersdocument 'Dit is Groningen', waarin de keuzes op hoofdlijnen staan die we gaan uitwerken in onze nieuwe Omgevingsvisie. Deze komt tot stand in samenspraak met de betrokken overheden, stakeholders en inwoners. Zo wordt bijgedragen aan de doelstellingen van verschillende regionale opgaven beleidsprogramma's. In afstemming met de gemeenten, de waterschappen en het waterbedrijf in onze provincie zijn in 2022 bestuurlijke afspraken met het Rijk gemaakt over de opgave NOVEX (Nationale Omgevingsvisie Extra). In het programma NOVEX werken alle overheden samen aan een plan voor de inrichting van Nederland. De nationale doelen en belangen zijn samengebracht in startpakketten welke de basis voor het leggen van de ruimtelijke puzzel per provincie vormen. In afwijking van de, bij introductie door het Rijk behorende, planning zijn de startpakketten echter half december in plaats van september van het Rijk ontvangen.

In 2022 is in het Koersdocument Omgevingsvisie een richting geformuleerd omtrent bovenregionale bedrijventerreinen waarbij is gekozen om uit te gaan van vijf bovenregionale bedrijvensclusters met een eigen profiel. We vragen bij ontwikkelingen nadrukkelijk om een goede ruimtelijke inpassing, we houden als provincie de regie op een goed proces, op kwaliteit en op meervoudig ruimtegebruik. En we zetten in op maatschappelijke meerwaarde. Samen met de gemeente Midden-Groningen, Oldambt en Veendam is de ruimtelijk economische perspectief A7/N33 opgesteld. Voor het gebied rondom de N366 wordt met gemeenten en de provincie Drenthe aan een vergelijkbaar perspectief gewerkt. Voor het gebied Westpoort-Matsloot wordt gewerkt aan een landschappelijk raamwerk. Voor de ontwikkeling van de Oostpolder wordt samen met gemeente Het Hogeland in het kader van de planuitwerking (planning juni 2021 - juni 2024) een open planproces doorlopen. In 2022 is gewerkt aan een Masterplan en de planMER, waarvan de afronding wordt beoogd voor medio 2023. Het in 2022 vastgestelde Ruimtelijk Kwaliteitskader geeft hiervoor de uitgangspunten mee. De landschappelijke inpassing van ruimtelijke ontwikkelingen, zoals zonneparken, is in 2022 door middel van maatwerktrajecten begeleid door het Atelier Ruimtelijke kwaliteit en landschap. De subsidieregeling ruimtelijke kwaliteit heeft het opstellen van plannen van onder andere gemeenten en maatschappelijke organisaties met specifiek aandacht voor ruimtelijke en landschappelijke kwaliteit mogelijk gemaakt.

Water en klimaatadaptatie

Klimaatadaptatie is één van de onderwerpen die we moeten meenemen in de ruimtelijke uitwerking van de opgaven waar we als provincie voor staan. De opgaven behelzen onder meer de stikstofaanpak, vermindering van de CO₂-uitstoot, het verbeteren van de biodiversiteit, de transitie in de landbouw, de woningbouwopgave, bedrijvigheid, mobiliteit (infrastructuur) en het voldoen aan de Europese waterkwaliteitsdoelen. Deze opgaven komen, in meer of mindere mate, alle terug in het

proces van de Omgevingsvisie, het Nationaal Programma Landelijk Gebied en de ruimtelijke verkenning in het kader van de NOVEX.

Binnen het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA) is de provincie Groningen onderdeel van de DPRA-werkregio Groningen/Noord-Drenthe. Hier werken gemeenten, waterschappen, waterbedrijven, de veiligheidsregio en de provincies aan de aanpassing aan het veranderend klimaat:

klimaatadaptatie. In maart 2022 is de Regionale Adaptatiestrategie (RAS) door alle betreffende besturen vastgesteld. Samenwerking tussen de diverse overheidslagen en een gebiedsgerichte aanpak staan daarin centraal. Het ministerie van IenW heeft voor de regio een bedrag van € 10.302.560 (netto) beschikbaar als cofinanciering voor klimaatadaptatieve maatregelen: de Impulsregeling. In december 2022 is bij het Rijk een eerste aanvraag ingediend van € 5.784.087 (netto) door de werkregio. Op 13 maart 2023 ontvingen we de beschikking, waaruit blijkt dat alle ingediende voorstellen zijn gehonoreerd.

De in 2021 aangestelde kennis- en innovatiemakelaar heeft een verlenging van de opdracht gekregen, waarmee hij in opdracht van de gemeente Groningen, Rijksuniversiteit Groningen, Hanzehogeschool, Alfa-college, Noorderpoort, Global Center on Adaptation en de provincie Groningen verbindingen legt tussen regionale bedrijven, internationale bedrijven, overheden, kennisinstellingen en onderzoekers. Uit de samenwerking is een initiatief voortgekomen gericht op de vorming van een regionaal kennis- en opleidingscentrum (onder de naam Climate Adaptation Platform) dat in opdracht van het Akkoord van Groningen in 2023 verder wordt ontwikkeld.

In het kader van het vraagstuk rond de beschikbaarheid van voldoende zoetwater is door de Taskforce Waterbeschikbaarheid in 2022 een onderzoek uitgevoerd naar de beschikbaarheid van (drink)water voor industriële toepassingen. Als vervolg op het uitgevoerde onderzoek wordt gewerkt aan een advies over de beschikbaarheid van water voor industriële doeleinden, deze wordt in 2023 verwacht. De provincie is trekker van dit initiatief.

Blauwestad

Net als in het voorgaande jaar realiseert het projectbureau Blauwestad een kavelverkoop die ruim boven de GREX-doelstelling (streefwaarde 60 kavels) ligt. In 2022 zijn 123 kavels overgedragen. Onderscheiden naar de projectmatige en vrije kavels is de verhouding circa twee derde (78 projectmatige kavels) en een derde (44 vrije kavels/overig). Een fraaie illustratie van deze ontwikkeling is Kievit fase 4 en 5 met een verkaveling van 26 kavels. In nog geen twee jaar is dit bouwgebied tot ontwikkeling gebracht en de eerste kavels overgedragen. In het Havenkwartier krijgen de eindcontouren van de woningbouwontwikkeling vorm. De realisatie start in 2023 met onder meer de bouw van een appartementencomplex waarin functies van wonen en werken mogelijk zijn en de verkoop en bouw van een ensemble woningen in jaren '30 stijl. Al deze bouwactiviteiten betekenen het een en het ander voor de bestaande bewoners in Blauwestad. De organisatie is ingericht op het zoveel mogelijk voorkomen van overlast en direct reageren op klachten, de betreffende bouwers dragen in hun communicatie richting bewoners hieraan hun steentje bij.

In het verlengde van de 'Blauwe Loper' wordt het fietspad door het 'Stadspark' richting het centrum van Winschoten in gebruik genomen en meteen veelvuldig gebruikt. Diverse andere (fiets)verbindingen worden gerealiseerd, onder meer in De Wei ('Hoogholtje') en Het Wold (pontverbinding). In de Hoofdstraat komt een brug ('Beekjuffer') ter vervanging van de bestaande dam. Dit zijn alle voorbeelden die bijdragen aan het 'volwassen' worden van Blauwestad als woon- en leefgebied.

2022 is een jaar dat zich kenmerkt door consolidatie van de groei die in de afgelopen jaren is doorgemaakt. Tegelijkertijd is het ook een jaar waarin een veranderende markt voorzichtig merkbaar wordt. Het projectbureau ziet 2023 met vertrouwen tegemoet, de planning en realisatie van de ontwikkeling van nieuwe woongebieden ligt op koers, waar nodig zal zij (met betrokken ontwikkelaars) reageren op een veranderende markt.

1.1. Ruimtelijke ontwikkeling

Beleidsdoel Ruimtelijke kwaliteit

Een zo hoog mogelijke ruimtelijke kwaliteit in onze provincie, zowel in stedelijk gebied als in het buitengebied

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal verkochte bouw kavels Blauwestad	54	68	154	123	60	35	35	33

De streefwaarden voor de jaren 2022, 2023 en 2024 zoals opgenomen in de Begroting 2022 (resp. 23, 22 en 22) zijn aangepast. Bron: Grondexploitatie Blauwestad 2022.

Het realisatiecijfer 2022 (exclusief restgronden) betreft de peildatum per 31 december 2022.

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Viewer 'Inzicht in Ruimte' <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> Inzetten viewer (versie 1.0) als instrument voor integraal werken bij projecten en beleidsontwikkeling. <i>Resultaat 2022-2023</i> <ul style="list-style-type: none"> Via de viewer Inzicht in Ruimte wordt de ruimtelijk integrale realisatie mogelijk gemaakt van de verschillende ambities die alle een claim leggen op de zowel ruimtelijk als regeltechnisch beperkt beschikbare ruimte in de provincie. 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Versie 1.0 van de viewer wordt inmiddels gebruikt voor interne integrale beleidsontwikkeling, zoals bij het opstellen van de nieuwe Omgevingsvisie. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Versie 2.0 van de viewer is inmiddels grotendeels openbaar toegankelijk. De informatie over gerealiseerde en lopende projecten is openbaar. De kaartlaag met mogelijke toekomstbeelden is niet openbaar, omdat dit om persoonlijke beleidsopvattingen voor intern beraad gaat.
<ul style="list-style-type: none"> Regiodeal Oost-Groningen <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> De projecten uit 2021 ten aanzien van de Regiodeal Oost-Groningen, die in juli 2020 door het Rijk en de regio is ondertekend (deal van € 30 mln.), zijn in uitvoering. Voor 2022 is er een nieuw uitvoeringsprogramma in voorbereiding. 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Het Uitvoeringsprogramma 2022 is vastgesteld in december 2021. De projecten uit het uitvoeringsprogramma 2021/2022 lopen en zijn verder uitgerold in 2022: <ul style="list-style-type: none"> Route Rubicon Route De Boeg Economische agenda voor de regio

<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Rijk, regionale overheden, de bedrijven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties zijn samen opgetrokken om regionale opgaven aan te pakken, dit heeft de regio's en daarmee Nederland versterkt. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Digitalisering mkb • Ondernemersacademie • Makeport Mercurius • Innovatiehub Oost-Groningen • opleiding en inzet energiecoaches • EDRiT • opleiding Ervaringsdeskundige • Verrijkte schooldag • Gebiedsgerichte aanpak in meerdere gemeenten • woonlastenaanpak jouwbespaarcoach.com <p>aanpak Vitale Kernen (onder andere centrumaanpak Stadskanaal).</p> <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Tot nu toe wordt in goede samenwerking gewerkt aan de gestelde regionale opgaven.
<ul style="list-style-type: none"> • Implementatie Omgevingswet <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen beleidsrijke actualisatie Omgevingsvisie en Omgevingsverordening; - Optimaliseren van de werkprocessen voor beleidsvorming en VTH; - Aansluiten van onze systemen op het Digitaal Stelsel Omgevingswet (DSO). Met name om op de juiste manier onze Omgevingsdocumenten te kunnen ontsluiten; - Zorg dragen voor bestendige en bruikbare informatie voor de Omgevingswet. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaststelling door uw Staten heeft plaatsgevonden op 25 mei 2022. - Vanaf half 2022 is er getest en aansluitend en doorlopend verbeterd. Wij zien een verdere optimalisatie voor 2023 om ook de samenwerking met de ketenpartners daarin te borgen. - Wij zijn technisch aangesloten op het DSO. Ook hebben wij Omgevingsdocumenten gepubliceerd (Omgevingsverordening) en is de samenwerkingsfunctionaliteit getest. - Data is op onderdelen geactualiseerd en actueel. Dit is een continu doorlopend proces en wordt in het proces geborgd. De procesbeschrijvingen zijn overgedragen aan de organisatie.
<ul style="list-style-type: none"> • Brede beleidsmatige herziening Omgevingsvisie en Verordening <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2022 leveren wij een koersdocument op (Statenbesluit) en werken we deze uit tot een ontwerp visie en verordening en Milieu Effecten Rapport (MER). 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Om verwarring met de actualisatie van de Omgevingsvisie en -verordening te voorkomen spreken we niet meer van een brede beleidsmatige herziening, maar van een nieuwe Omgevingsvisie en -verordening. <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het koersdocument 'Dit is Groningen' voor de nieuwe Omgevingsvisie is op 28 september 2022 door uw Staten vastgesteld.

	oranje	<ul style="list-style-type: none"> - Het koersdocument voor de nieuwe Omgevingsvisie is op 28 september 2022 vastgesteld. Er is gestart met het opstellen van een ontwerp-Omgevingsvisie en plan-MER. De concept ontwerp-Omgevingsvisie moet in december 2023 gereed zijn.
<ul style="list-style-type: none"> • Gebiedsontwikkeling industrieterreinen <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> - Samen met gemeenten uitvoeren van diverse verkenningen, analyses en onderzoeken om te bepalen of er nieuwe ruimte (uitbreiding industrieterreinen) gevonden moet worden voor economische ontwikkelingen en zo ja waar. In 2021 zijn hiernaar verschillende verkenningen uitgevoerd, op basis waarvan in 2022 visie en uitgangspunten worden geformuleerd ten behoeve van de herziening van de Provinciale Omgevingsverordening. <i>Resultaat 2022-2023</i> <ul style="list-style-type: none"> - Samen met gemeenten ontwikkelen van gebiedsvisies waarbij het resultaat van genoemde verkenningen, analyses en onderzoeken een onderlegger vormt. - Indien industrieterreinen uitgebreid worden dit vorm geven via een gebiedsgerichte en open planproces om zo te komen tot een nieuw bestemmingsplan, omgevingsplan of inpassingsplan. Dit betreft voor een groot deel analyses en producten die (conform de wet) nodig zijn voor het omgevingsplan/Milieueffectrapportage op het gebied van aspecten zoals bodem, geluid, externe veiligheid, flora en fauna, geur, stikstof, water, financiële en maatschappelijke haalbaarheid. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De Ruimtelijk Economische Verkenning en het onderzoek naar toekomstbestendige bedrijventerreinen zijn in 2022 afgerond. Deze onderzoeken vormden de opmaat richting de behoeferaming bedrijventerreinen. De behoeferaming is grotendeels afgerond en wordt begin 2023 afgerond. Deze behoeferaming is een onderdeel voor de Provinciale Omgevingsvisie. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2022 is gewerkt aan de volgende gebiedsvisietrajecten: <ul style="list-style-type: none"> o A7-N33 zone; o Zuidoost-Groningen gebied N366; o Lauwersoog; o Matsloot-Westpoort. Ze bevinden zich in verschillende fasen qua voortgang en zullen naar verwachting in 2023 worden afgerond. - Met de gebiedsontwikkeling Oostpolder willen we voorzien in een uitbreiding van de Eemshaven via een gebiedsproces en open planproces. In 2022 is een ruimtelijk kwaliteitskader opgesteld en vastgesteld en is gestart met de opmaak van de plan MER en een (ruimtelijk) masterplan. - Gemeenten dienen een bedrijventerreinvisie op te leveren wanneer zij terreinen willen uitbreiden. Hierover wordt integraal overleg gevoerd met de gemeenten. Het betreft een doorlopende activiteit op basis van de provinciale Omgevingsverordening waarbij het initiatief bij gemeenten ligt.

Nieuwe prioriteiten Kadernota 2021-2025 en Perspectiefnota 2023

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Omgevingsvisie Voor 2022 en 2023 is bij de Kadernota 2021-2025 aanvullend budget gevraagd om de bestaande prioriteiten voor de omgevingsvisie goed uit te kunnen voeren. Deze bestaande prioriteiten staan hierboven. 		N.v.t.
<ul style="list-style-type: none"> Gebiedsgerichte aanpak / samenwerking gemeenten op m.n. ruimtelijk economisch gebied. Ook deze prioriteit is uitgewerkt in bestaande prioriteiten hierboven. 		N.v.t.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren Subsidieregeling ruimtelijke kwaliteit provincie Groningen Deze subsidie is bedoeld voor onderzoek om de kwaliteit van het landschap en de bebouwing in beeld te brengen. Ook is er geld voor de inzet van ontwerpers op het gebied van stedenbouw en landschap. Met deze subsidie willen we ruimtelijke kwaliteit van onze provincie verbeteren en onder de aandacht brengen zodat deze aantrekkelijk blijft voor inwoners en bezoekers. De subsidieaanvragen die door overheden, maatschappelijke partners en inwoners worden ingediend zijn op dit moment nog niet bekend. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> In 2022 zijn vier subsidieaanvragen vastgesteld en zijn twee aanvragen geweigerd, aangezien deze niet aan de subsidiecriteria voldeden.
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering gebiedsontwikkeling Blauwestad (per woongebied) door projectbureau Blauwestad: <i>De Wei</i> <ul style="list-style-type: none"> Definitieve aanleg (molgoten, nieuw asfalt, bermen en bomen) woonstraten (Grutto en Kiekendief). Bouw- en woonrijp maken (wegen en bermen, groenstructuur, inritten, beschoeiingen, nutsvoorzieningen) resterend gedeelte Kievit (fase 3-5). Realisatie brugverbindingen Kievit fase 3-5 (2 Hoogholtjes); verbinding Kiekendief-Kievit-Zuiderringdijk. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Uitvoering gebiedsontwikkeling Blauwestad (per woongebied) door projectbureau Blauwestad: <i>De Wei</i> <ul style="list-style-type: none"> Het werk is volgens planning afgerond en opgeleverd door de betrokken aannemer (augustus 2022). De aanleg is conform planning afgerond (april 2022). Het werk is volgens planning afgerond en de brug is opgeleverd door de betrokken aannemer. Ingebruikname vindt plaats na aanleg van een aansluitend fietspad ter aansluiting op de bestaande wegenstructuur.

<ul style="list-style-type: none"> - Start verkoop woningen Kievit fase 4 en 5 (fase 3 in 2021). 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De kavels (totaal 26) zijn in verkoop gebracht (januari 2022). In 2022 zijn 13 kavels verkocht, waarvan 7 kavels daadwerkelijk geleverd (levering/overdracht overige 6 kavels volgt in 2023).
<p><i>Het Havenkwartier</i></p>	<p>groen</p>	<p><i>Het Havenkwartier</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - Verdere uitwerking ontwerp en realisatie brug Beekjuffer; (vaar)verbinding woongebied Het Park en Het Havenkwartier, ter vervanging van de bestaande dam. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De uitwerking van het ontwerp en aanbesteding ligt op schema. De oplevering van de brug is (ongewijzigd), gepland oktober 2023.
<ul style="list-style-type: none"> - Realisatie alle infrastructurele in het gebied Havenkwartier Midden (watergangen, woonstraten en bruggen, vaarduiker, uitbreiding jachthaven). De aanbesteding is gestart in het najaar 2021, de realisatie is doorlopend in 2022. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De aanleg van de (water)bouwkundige werken en infra verloopt conform planning (afronding eerste fase november 2022, realisatie vervolgfases doorlopend in 2023).
<ul style="list-style-type: none"> - Havenkade: reconstructie boulevard (2021/2022) en DO + start verkoop (pakhuis)woningen met mogelijkheid kleinschalige bedrijvigheid/horeca. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De verkoopcampagne voor het plan Havenkade is gestart in het najaar van 2022. Deze is gericht op het bereiken van een evenwichtige mix van woon- en werkfuncties. In verband hiermee is de ontwikkeling(sduur) flexibel ingericht. De bouwgrond voor de eerste bouwfase is eind 2022 aan de betrokken ontwikkelaar geleverd.
<ul style="list-style-type: none"> - Realisatie 15 woningen Havenmeester 2 door betrokken aannemer (verkoop afgerond in 2021). 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De betrokken aannemer is gestart met de bouw, de toekomstige eigenaren hebben dit startmoment bijgewoond.
<p><i>Het Park</i></p>	<p>groen</p>	<p><i>Het Park</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - Herinrichting Hoofdstraat inclusief fietsverbinding richting Ekamperweg. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dit project is conform planning afgerond (maart 2022).
<ul style="list-style-type: none"> - Reconstructie woonstraat Elfenbank (nieuw asfalt, molgoten). 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De reconstructie is volgens planning afgerond (mei 2022).
<ul style="list-style-type: none"> - Verbetering wandelpaden (vervanging asfalt door beton). 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De heraanleg met betonnen fietspaden is in mei 2022 afgerond.
<p><i>Het Wold</i></p>	<p>groen</p>	<p><i>Het Wold</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - Doorontwikkeling planvorming bosaanplant (verbinding woongebied met natuurgebied Reiderwolde). 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het beplantingsplan is in uitvoering (wegbeplantingen en vakken boombeplantingen/struweel). Het plan wordt fasegewijs verder gerealiseerd. Daarnaast worden koppelingen gezocht met het provinciaal programma Bos en Hout.
<ul style="list-style-type: none"> - Realisatie fietsverbinding Reiderwolde (2022/2023); verbinding Het Wold-Ekamperweg (Ringproject). 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De plaatsing van de fietspont is afgerond, het aansluitende fietspad is eveneens in 2022 gerealiseerd.
<ul style="list-style-type: none"> - Vervanging vaste brug Oeverlibel (Hoogholtje naar De Wei - Kievit) door beweegbare brug. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De voorbereiding, aanbesteding en uitvoering ligt op schema (januari 2022 - februari 2023).

<p><i>Het Riet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Reconstructie bestaande boothelling en parkeerterrein, inclusief groenstructuur. - Realisatie bouw- en woonrijp maken eilanden Falster II-IV. <ul style="list-style-type: none"> - Aanbesteding bouw- en woonrijp maken eilanden Langeland, Endelave en Bornholm (deels), inclusief 3 bruggen en 2 vaarduikers. <ul style="list-style-type: none"> - Plaatsing Social Sofa (straatmeubilair). 	<p>groen</p> <p>oranje</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Het Riet</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De werkzaamheden zijn afgerond (mei 2022). - De afronding van de werkzaamheden is gepland in april 2023 (eerder december 2022). De uitloop in planning en realisatie van dit infraproject is gelegen in capaciteitsgebrek (materialen/ arbeidskrachten). De verkoop en start van de bouw van de woningen loopt overigens geen vertraging op. - De afronding van de werkzaamheden is gepland juli 2023 (eerder mei 2023), voor wat betreft bouwrijp en brug Bornholm (augustus 2024). De verschuiving is voornamelijk gelegen in het constructiewerk van de brugrelingen (innovatief project). - De opdracht voor het vervaardigen van het straatmeubilair is gegeven, realisatie in de loop van 2022. Het project Social Sofa's krijgt een vervolg (2022-2023) bij de aanleg van nieuwe bruggen in Het Havenkwartier (deelgebied Havenkwartier Midden). De bouw(voorbereiding) van deze bruggen is medio 2022 gestart.
<p><i>Ringprojecten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Realisatie fietsverbinding Het Wold-Reiderwolde (2022/2023; zie ook onder Het Wold). - Ingebruikname pontverbinding Het Wold en natuurgebied De Tjamme (gerealiseerd 2021). - Realisatie/reconstructie fietsverbinding Havenkwartier - Winschoten via Blauwe Loper; deel Stadspark naar centrum Winschoten (gemeentelijk Ringproject). 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Ringprojecten</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zie onderdeel Het Wold. - Zie onderdeel Het Wold. - Het fietspad door het Stadspark is conform planning opgeleverd en medio juli 2022 geopend en in gebruik genomen.
<p><i>Regulier</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Beheer en onderhoud woongebieden (tot 2025), inclusief onderwatermaaien Oldambtmeer en waterwegen Blauwestad. - Werkervaringsplaten ('Social return') Beheer en onderhoud, met gebruikmaking van buitenwerkplaats (Oostereinde). - Marketingcampagne 'Wonen en beleven'. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Regulier</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het beheer en onderhoud vindt plaats met behulp van de eigen buitendienst en op basis van het aannemen van werk door derde partijen. - Het bieden van werkervaringsplaatsen en begeleiding ligt - na verruimen/opheffen van coronamaatregelen - op het reguliere niveau. - Continue update/uitbreiding naar lopende en nieuwe (woningbouw)ontwikkelingen.

<ul style="list-style-type: none"> - Evenementen; p.m., afhankelijk ontwikkeling corona(maatregelen). 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het projectbureau faciliteert diverse evenementen (lees hieronder) en richt zich - na verruiming/verval van coronamaatregelen - op de evenementenkalender. Via social media voert het projectbureau diverse kleine events/publieksacties. In de zomer/nazomer 2022 hebben diverse evenementen plaats gevonden in Blauwestad (straattheater Waterbei, triatlon, fruitpersdagen).
--	--------------	---

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

1.2. Waterbeheer

Beleidsdoel Waterveiligheid

Zorgen voor integrale waterveiligheid en zoetwatervoorziening

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
De regionale waterkeringen voldoen aan de veiligheidsnormen	1140 km	1147 km	1153 km	1101 km	1159 km	1159 km	1159 km	1159 km

Het streven is dat alle 1159 km regionale waterkeringen van de waterschappen Noorderzijlvest, Hunze en Aa's en Wetterskip Fryslân aan de veiligheidsnormen voldoen. Elke zes jaar toetsen de waterschappen hun regionale keringen. In 2023 zijn de toetsingsresultaten van alle waterschappen gereed. De 58 km nieuwe afkeuringen die eind 2022 in beeld waren zijn verwerkt. Hiervoor wordt een versterkingsprogramma opgesteld en uitgevoerd. Dat betekent dat op basis van de oude toetsing alle regionale keringen voldeden maar dat bij de nieuwe toetsing 58 km van de keringen niet aan de veiligheidsnormering voldoet (en 1101 km dus wel). Dit kan veroorzaakt zijn door bijvoorbeeld verzakkingen door veen in de ondergrond. De provincie bespreekt jaarlijks de voortgang van dit programma met het waterschap.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Klimaatadaptatie; klimaatbestendig maken fysiek ruimtelijk domein en leefomgeving <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Regionale Adaptatiestrategie (RAS) op basis van een proces van interactieve beleidsvorming. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> De watersystemen voldoen nog steeds aan de normen voor waterveiligheid. 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Op 8 maart hebben wij de strategie vastgesteld. Op 25 mei is de strategie met een brief met wensen en bedenkingen in uw Staten aan de orde geweest. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> De keringen voldoen aan de normen of zijn opgenomen in een versterkingsprogramma. De waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's hebben de toetsing van de regionale keringen uitgevoerd. Hieruit is gebleken dat 58 km van de 1159 km keringen niet aan de norm voldoet. De mate van afkeuring is beperkt omdat het keringen betreft die de vorige toetsing wel hebben doorstaan (zie ook toelichting onder tabel met de indicatoren).

<ul style="list-style-type: none"> - Voorkomen schade door hittestress, wateroverlast en droogte; - Beschikbaar hebben van voldoende zoet water van voldoende kwaliteit voor de diverse belangen; - Kennisvergroting, innovatie en nieuwe werkgelegenheid; - Bewustwording bij beleidsmakers en publiek. 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">oranje</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In 2022 is een aanvraag gedaan door de DPRA-werkregio Groningen/Noord-Drenthe (Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie) bij het Rijk om uitvoering te geven aan diverse projecten binnen de impulsregeling. - Het in 2022 verwachte advies van de taskforce Waterbeschikbaarheid over de beschikbaarheid van water voor industriële doeleinden is niet gereed gekomen. De vertraging is een gevolg van capaciteitsgebrek bij verschillende deelnemende partijen. Het advies wordt in 2023 alsnog verwacht. - Een kennis- en innovatiemakelaar is aangesteld die in opdracht van gemeente Groningen, Rijksuniversiteit Groningen, Hanzehogeschool, Alfa-college, Noorderpoort, Global Center on Adaptation en provincie Groningen verbindingen legt tussen regionale bedrijven, internationale bedrijven, overheden, kennisinstellingen en onderzoekers. - Na de klimaatadaptatieweek en een kleinere variant daarvan in de herfst 2021, is dit onderwerp belegd bij de werkregio Groningen - Noord-Drenthe, waar dit een onderwerp van samenwerking is, met een belangrijke rol voor de gemeenten. Nog niet alle gemeenten pakken dit actief op.
<ul style="list-style-type: none"> • Reductie van CO₂; Veenoxidatie <i>Resultaat 2022</i> - Opstellen en vaststellen van gebiedsplannen om veenoxidatie tegen te gaan. 	<p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wij hebben op 12 juli de Regionale Veenweidestrategie 1.0 vastgesteld. Hierover zijn uw Staten per brief geïnformeerd. Daarmee zijn we enkele maanden vertraagd op onze primaire planning. Twee redenen liggen daaraan ten grondslag: <ol style="list-style-type: none"> 1. We hebben meer tijd genomen om goed te kunnen afstemmen met betrokkenen. 2. Daarnaast zoeken we meer integraliteit met de opgaven die volgen uit het Nationaal Programma Landelijk Gebied.

<i>Resultaat 2022-2023</i> - Uitwerken gebiedsplannen.	groen	<i>Resultaat 2022-2023</i> - De uitvoering van de op 12 juli vastgestelde regionale Veenweidestrategie 1.0 gebeurt via een gebiedsgerichte aanpak die we integraal oppakken met de andere opgaven in het landelijk gebied (Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG)).
---	--------------	---

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Organiseren Jongerenklimaat-event 	groen	<ul style="list-style-type: none"> Het Jongerenklimaat-event van de drie noordelijke provincies heeft op 9 juni 2022 plaatsgevonden in Leeuwarden.
<ul style="list-style-type: none"> Opbouwen netwerken en samenwerkingsverbanden GCA (Global Center on Adaptation) 	groen	<ul style="list-style-type: none"> Een kennis- en innovatiemakelaar is aangesteld die in opdracht van gemeente Groningen, Rijksuniversiteit Groningen, Hanzehogeschool, Alfa-college, Noorderpoort, Global Center on Adaptation (GCA) en de provincie Groningen verbindingen legt tussen regionale bedrijven, internationale bedrijven, overheden, kennisinstellingen en onderzoekers. Met het GCA is de afspraak gemaakt dat er een vijfjarenplan komt waarin de samenwerking tussen GCA en regio Groningen wordt beschreven. Dit heeft geresulteerd in een initiatief, gericht op de vorming van een regionaal kennis- en opleidingscentrum dat in opdracht van het Akkoord van Groningen in 2023 verder wordt ontwikkeld.

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Waterkwaliteit

Verbeteren waterkwaliteit

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
% waterlichamen met een goede ecologische kwaliteit (oppervlaktewater) ¹⁾	0,0%	0,0%	0,0%	0,0% ²⁾	0,0% ³⁾			
Landelijke waarde	0,5%	0,0%	0,0%	0,0% ²⁾				
Eigen indicatoren ⁴⁾								
% waterlichamen met een goede biologische toestand	0,0%	15,2%	21,2%	21,2%	n.n.b.			
% waterlichamen met een goede fysisch chemische toestand	26,5%	48,5%	30,3%	36,4%	n.n.b.			
% parameters en maatlatten met de score 'goed'	59,6%	69,0%	71,9%	73,9%	n.n.b.			

- ¹⁾ Bron: [Informatiehuis Water](#). Betreft alle KRW-waterlichamen die in beheer zijn van waterschappen Noorderzijlvest en Hunze en Aa's en Wetterskip Fryslân, voor zover liggend in de provincie Groningen, met de waardering 'goed'. Beoordeeld volgens de beoordelingsmethode van de Europese Kaderrichtlijn Water (KRW).
- ²⁾ In 2015 en 2020 waren in de provincie Groningen geen oppervlaktewateren met de waardering 'goed' voor ecologische kwaliteit. Nederland kent verschillende watertypen: 'natuurlijk', 'kunstmatig', of 'sterk veranderd'. Binnen deze watertypen is een aantal subcategorieën te onderscheiden. Ieder aangewezen KRW-waterlichaam wordt ondergebracht bij één van deze categorieën. Ieder watertype heeft zijn eigen GEP (goed ecologisch potentieel) dat bepaald wordt door verschillende parameters. De parameter die het laagst scoort bepaalt de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater in de range van 'zeer goed', 'goed', 'matig', 'ontoereikend', en 'slecht'. Een waterlichaam kan geen goede kwaliteit hebben als één van de parameters niet voldoet. Van de 33 waterlichamen in had geen enkel waterlichaam in 2020 de score 'goed'. In 2027 moeten alle waterlichamen over een goede ecologische kwaliteit beschikken of moet deze door de doorwerking van genomen maatregelen binnen bereik zijn. In 2020 had 58% van de waterlichamen een matige ecologische kwaliteit.
- ³⁾ De KRW-stroomgebiedsbeheerplannen zijn vastgesteld voor de periode 2015-2021. Het jaar 2021 is een nieuw ijkmoment voor het vaststellen van de streefwaarden die in 2027 gehaald moeten zijn. Tussentijdse streefwaarden worden niet bepaald. Eens in de drie jaar wordt een uitgebreide analyse van de toestand van de waterkwaliteit gedaan.
- ⁴⁾ De ecologische kwaliteit van een waterlichaam wordt bepaald door de biologische toestand (maatlatten voor vis, algen, macrofauna en waterplanten), de fysisch chemische toestand (parameters als fosfor, stikstof, doorzicht en zuurstof) en de aanwezigheid van specifieke verontreinigende stoffen. Gezamenlijk kan het om maximaal 12 parameters en maatlatten per waterlichaam gaan en ongeveer 75 stoffen. Als één van deze parameters of maatlatten een score lager dan 'goed' heeft en er specifiek verontreinigde stoffen gemeten worden, is de ecologische kwaliteit van het waterlichaam niet goed. Onder de eigen indicatoren wordt het percentage van de Groningse waterlichamen met een goede biologische toestand, een goede fysisch chemische toestand en het percentage parameters dat een goede score heeft weergegeven. Deze aanvullende indicatoren zeggen meer over de werkelijke verbetering van de waterkwaliteit.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none">Als onderdeel van de stroomgebiedsbeheerplannen van de stroomgebieden Eems en Rijndelta worden de doelen, begrenzingsen en de toestand van de Groningse KRW-waterlichamen vastgesteld. Er worden geen tussentijdse streefwaarden bepaald. De nieuwe planperiode van de KRW loopt van 2022-2027.	groen	<ul style="list-style-type: none">Op 15 december 2021 hebben uw Staten de doelen, begrenzingsen en de toestand van de Groningse waterlichamen voor de derde planperiode (2022-2027) van de Kaderrichtlijn Water (KRW) vastgesteld (zie voordracht). Bij de Perspectiefnota 2023 hebben uw Staten extra financiële middelen voor de periode 2023-2026 beschikbaar gesteld voor de uitvoering van maatregelen in het kader van realisatie van de KRW-doelen.

Bijdrage Verbonden partij Waterbedrijf Groningen aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none">Zorg dragen voor de drinkwatervoorziening (het produceren en leveren van drinkwater) in haar verzorgingsgebied.	groen	<ul style="list-style-type: none">Er is voldoende drinkwater beschikbaar voor de openbare drinkwatervoorziening.

Beleidsdoel Grondwater

Duurzaam gebruik grondwater

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
Eigen indicatoren								
Trendmatige verandering van grondwaterstanden (in het zoet grondwater deel van de provincie) ¹⁾			-1,05 cm per 10 jaar ²⁾	n.n.b.	> 0 cm per 10 jaar	> 0 cm per 10 jaar	> 0 cm per 10 jaar	> 0 cm per 10 jaar

NB. Van 2022 zijn nog geen realisatiegegevens beschikbaar. Deze komen later in 2023 beschikbaar.

- 1) Jaarlijks wordt de trend bepaald conform analyse van KWR Water Research Institute (meenemen van neerslag en verdamping).
- 2) Voor de indicator zijn vijf peilbuizen/filters geselecteerd. De metingen zijn gecorrigeerd voor neerslag en verdamping. Bij één van de filters was sprake van een trendmatige verlaging die overigens niet zichtbaar was als alleen de laatste tien jaar worden meegenomen. Bij de overige vier filters was geen trend zichtbaar.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> We willen een robuuste drinkwatervoorziening in Groningen. Daarvoor willen we onder andere een strategische voorraad grondwater (ASV) aanwijzen. In 2022 worden de onderzoeken naar de ASV afgerond en starten we met een MER-procedure. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> De onderzoeken Aanvullende Strategische Voorraden (ASV) zijn in uitvoering. In december 2022 hebben wij zoekgebieden aangewezen. Deze gebieden zijn hydrologisch waarschijnlijk geschikt als ASV. Begin 2023 wordt de MER-procedure gestart. De reden van de vertraging is capaciteitsgebrek. We zijn dit jaar met de provincies Zuid-Holland en Fryslân een herijking van het beschermingsbeleid gestart. Dit onderzoek wordt begin 2023 afgerond. Daarna zal dit meegenomen worden in landelijke overleggen in relatie tot het beschermingsbeleid. Onderzoek naar de mogelijkheden van back-upsystemen voor water voor de industrie wordt momenteel uitgevoerd. Dit onderzoek in het kader van het COASTAR-project is afgerond. Dit onderzoek geeft een indicatie over waar kunstmatig zoetwater in de bodem kan worden geconserveerd.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
LASTEN					
Ruimtelijke ontwikkeling	16.120	5.237	19.101	15.956	3.145
Waterbeheer	2.534	2.368	2.823	2.397	426
Totaal lasten	18.654	7.605	21.924	18.354	3.571
BATEN					
Ruimtelijke ontwikkeling	15.437	1.076	13.792	13.973	181
Waterbeheer	606	657	972	826	-145
Totaal baten	16.043	1.733	14.764	14.799	36
Saldo	2.611	5.872	7.161	3.554	3.606
RESERVENMUTATIES					
Toevoegingen	3.390			2.514	-2.514
Onttrekkingen	1.212	225	2.095	1.935	-160
Saldo reservemutaties	2.178	-225	-2.095	579	-2.674
Saldo na reservemutaties	4.789	5.647	5.066	4.133	932

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogramma-niveau	Lasten	Baten	Reserve
Ruimtelijke ontwikkeling			
- <i>Blauwestad</i>	2.555	-51	-2.504
Het saldo van de kosten en opbrengsten van de jaarlijkse grondexploitatie leidt tot een mutatie op de voorraad grond op de balans. In de grondexploitatie 2022 gingen we er nog vanuit dat dit zou leiden tot een toename van de voorraad grond van € 5,7 miljoen (kosten hoger dan opbrengsten). Als gevolg van lagere kosten van ca. € 0,3 miljoen en doordat de kavelverkoop ruim boven het geprognosticeerde aantal lag, resulterend in een hogere opbrengst van € 5,2 miljoen, heeft dit geleid tot een toename van de voorraad grond van 0,2 miljoen (kosten hoger dan opbrengsten). Deze mutaties lopen resultaatneutraal via de lasten en baten van dit deelprogramma. Op basis van de door uw Staten vastgestelde Grondexploitatie 2023, geactualiseerd op basis van bovenstaande mutaties en de looptijd van 20 jaar, valt een bedrag van ca. € 2,5 miljoen vrij vanuit de voorziening. Deze vrijval is conform afspraak weer toegevoegd aan de reserve Compensatie dividend Essent.			
- <i>Ruimtelijke aspecten ontwikkeling landschap (ovb)</i>	125	71	0
Wegens vertraging in het versturen van de startpakketten omtrent de opgave NOVEX door het Rijk zijn de werkzaamheden later gestart dan verwacht. Voor 'Deelname aan Citydeal Circulair en Conceptueel Bouwen' is de toegezegde bijdrage van € 50.000 niet in 2022 opgevraagd, maar zal dit in 2023 gebeuren. Een bedrag van € 167.600 aan niet bestede middelen wordt via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023, de resterende € 28.000 valt vrij ten gunste van het rekeningresultaat.			

- <i>Gebiedsontwikkeling Oostpolder Fase 2 (ovb)</i> De verkenning over het nut en noodzaak van een eventuele uitbreiding van industrieterreinen voor grootschalige, duurzame industrie en een eventuele vervolgfase is gestart in 2020 en in 2023 gaat de gebiedsontwikkelingen door. De precieze besteding over de jaren laat zich moeilijk voorspellen waardoor er dit jaar ca. € 166.000 resteert. De ontvangst van de pachttopbrengsten (€ 67.000) valt vrij ten gunste van het rekeningresultaat, de resterende € 99.000 aan niet bestede middelen wordt via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	47	119	0
- <i>Gebiedsontwikkelingen, overig (ovb)</i> De diverse gebiedsontwikkelingen zoals Delfzijl, Matsloot, N366 en Groningen-West bevinden zich in verschillende fases. De bestedingen laten zich moeilijk voorspellen, waardoor er in 2022 op totaalniveau afgerond € 156.000 resteert. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	156	0	0
- <i>Uitvoering Omgevingsvisie</i> De lager dan verwachte besteding in 2022 is vooral veroorzaakt door vertraging in de uitvoering waardoor verplichtingen voor in totaal ruim € 50.000 zijn doorgeschoven naar 2023 en heeft er geen besteding plaatsgevonden op de begrote post van € 50.000 voor acquisitie. De niet bestede middelen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat.	109	0	0
- <i>Overig</i> Dit betreft een verzameling van een dertigtal afwijkingen die zich onder de rapportagegrens van € 100.000 bevinden.	325	-9	-57
- <i>Apparaatskosten</i>	-172	51	0
Totaal verschil	3.145	181	-2.561
Waterbeheer			
- <i>Waterwerken Zoutkamp en koppelkansen (SPUK)</i> Vanuit meerdere budgetten waaronder Waddenfonds, NPG en mobiliteit draagt de provincie bij aan het project Nieuwe waterwerken Zoutkamp. De toedeling van kosten aan de diverse budgetten kan per jaar verschillen. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.	200	-200	0
- <i>Reductie CO2-veenoxidatie (SPUK)</i> Voor de uitvoering van het veenoxidatieprogramma hebben wij aanvullende middelen ontvangen van het Rijk. Het verschil ontstaat doordat deze middelen niet zijn verwerkt in de begroting.	-193	193	0
- <i>Klimaatadaptatie (aanpak verdroging) (ovb)</i> In 2022 is veel tijd en energie gestoken in de collegeopdracht om te komen tot een Brede Verkenning Klimaatadaptatie, dit is (deels) ten koste gegaan van de inzet op uitvoering. Ook onderbezetting in het verantwoordelijke team is deel van de oorzaak. De Brede Verkenning Klimaatadaptatie is sindsdien afgerond en het team is uitgebreid. Een bedrag van € 100.000 aan niet bestede middelen wordt via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023, de resterende € 47.000 valt vrij ten gunste van het rekeningresultaat.	168	-21	0
- <i>DU Hydrologische maatregelen (DU)</i> Van de decentralisatie-uitkering van het Rijk voor hydrologische maatregelen is nog niet alles besteed omdat het project meer vertraging heeft opgelopen dan verwacht. Het project wordt in 2023 afgerond. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	113	0	-113

- <i>Voorziening Grondwater</i> Gemaakte kosten worden verdeeld tussen Waterbedrijf Groningen en de provincie. In 2022 zijn vanwege de aard van de activiteiten meer kosten ten laste van Waterbedrijf Groningen gekomen. In 2023 zal er meer ten laste van de provincie komen, onder meer vanwege een uit te voeren MER-studie. Aan het einde van het traject verwachten wij uit te komen op een gelijke verdeling van de kosten.	-38	-62	0
- <i>Overig</i>	193	-55	0
- <i>Apparaatskosten</i>	-17	0	0
Totaal verschil	426	-145	-113
Totaal verschillen programma	3.571	36	-2.674

Bedragen x € 1.000

2. Milieu en energie

Inleiding

Het programma Milieu en energie heeft als doel:

Een gezonde, schone en veilige duurzame leefomgeving in Groningen

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:

1. Milieu
2. Energie en klimaat.

Milieu

Of het nu gaat om luchtkwaliteit, afval of Zeer Zorgwekkende Stoffen, de druk op provincies wordt steeds groter om de schadelijke gevolgen voor mens en leefomgeving te beperken. Dat mede gezien de hoeveelheid opgaven, transities en de snelheid waarmee deze zich voltrekken. Op deze ontwikkelingen spelen we in door het milieubelang al bij de start van de ontwikkelingen te betrekken. De in 2021 vastgestelde Strategische Milieu Agenda met onze ambities voor de komende periode heeft in 2022 als vertrekpunt gediend voor een nieuw milieubeleidsplan (als onderdeel van de Omgevingsvisie). Tevens hebben we een nieuw Milieuprogramma opgesteld, dat nu in uitvoering is. Daarnaast hebben we het project 'Belonen goed functionerende bedrijven' opgezet. Ook hebben we wederom veel inzet gepleegd op een aantal complexe VTH-dossiers. De maatregelen van het Schone Lucht Akkoord zijn organisatiebreed in uitvoering. De hinderapp is succesvol gelanceerd en wordt verder uitgebreid. De milieumonitor in de Staat van Groningen is geactualiseerd en uitgebreid met nieuwe indicatoren, waarmee waardevolle informatie beschikbaar komt voor onze inwoners en andere stakeholders.

Gaswinning

In het gasjaar 2022-2023 is het Groningenveld in een nieuwe fase gekomen. Het Groningenveld is ingezet voor minimumflow (de zogenaamde waakvlam) om extreme omstandigheden te kunnen opvangen, niet voor reguliere gasproductie voor leveringszekerheid. De staatssecretaris wil het Groningenveld in 2023 of 2024 sluiten, geeft hij in het vaststellingsbesluit aan, maar dat is afhankelijk van verschillende onzekere factoren. Gaswinning uit het Groningenveld veroorzaakt op grote schaal schade aan gebouwen. En een groot aantal gebouwen voldoet mogelijk niet aan de veiligheidsnorm zoals vastgelegd in de Mijnbouwwet waardoor inwoners een groter overlijdensrisico hebben dan andere inwoners van Nederland. Deze gebouwen komen in het versterkingsprogramma waar ze opgenomen, beoordeeld en waar nodig versterkt worden.

Voor schadeafhandeling en versterking hebben we geen formele taak of bevoegdheid. We hebben ons in 2022 samen met de regio ingezet om zowel voor schade als voor versterking tot betere afhandeling te komen. We hebben gesprekken met Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) en ondersteunen de gemeenten in hun gesprekken met Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Samen wordt overleg met de staatssecretaris gevoerd over verbeteringen die nodig zijn om tot een snelle, rechtvaardige afhandeling van schade en versterking te komen.

Het Agroprogramma heeft in 2022 de ondersteuning van agrariërs met consultants doorgezet. Daarnaast hebben acht boerenbedrijven in een schade- en/of versterkingstraject steun ontvangen voor investeringen in hun bedrijfsvoering. Het betreft een pilot vooruitlopend op een definitieve maatwerkregeling in 2023 en de jaren die volgen.

In 2022 is een aanzet gegeven voor de programmatische aanpak van ons andere sectorale programma: het mkb-programma. GroBusiness (onderdeel Economic Board Groningen) functioneert sinds oktober 2022 als eerste aanspreekpunt voor mkb'ers in het aardbevingsgebied. Daarnaast heeft steunpunt mijnbouwschade Stut en Steun in heel 2022 ondernemers in het aardbevingsgebied ondersteund in trajecten van schade en versterking.

De provincie is binnen Nationaal Programma Groningen verantwoordelijk voor het thematisch programma, dat gaat over bovenlokale thema's. In 2022 hebben we samen met een groot aantal partners uit de regio verdere stappen gezet in de ontwikkeling en uitvoering van het thematisch programma. Dit heeft het afgelopen jaar geleid tot toekenning van in totaal zeven provinciale projectaanvragen door het bestuur van het Nationaal Programma Groningen. Met deze projecten worden stevige investeringen gedaan in de vrijetijdseconomie, gezondheid en in het thema bereikbaarheid. Vanaf de start van het programma is in totaal aan de realisatie van 73 projecten bijgedragen. Zie voor nadere informatie rond Nationaal Programma Groningen deel 3 van deze jaarstukken (paragraaf 9).

Energie en klimaat

In 2022 hebben we verder gewerkt aan de Klimaatagenda Groningen en het Uitvoeringsprogramma Energietransitie. De Klimaatagenda beschrijft onze bijdrage aan het Nationaal Klimaatakkoord en het uitvoeringsprogramma geeft de provinciale inzet weer. Wij streven naar 55% CO₂-reductie in lijn met Europese en nationale doelstellingen. De oorlog in Oekraïne en de hoge energieprijzen die daar het gevolg van zijn, versterken de noodzaak tot verduurzaming van onze energievraag.

Er staan inmiddels 317 openbare laadpalen voor elektrische auto's in onze provincie. Tot en met 2022 is in totaal 832 MW (megawatt) wind op land gerealiseerd. Daarnaast heeft zonne-energie een grote vlucht genomen: tot en met 2022 is er 815,5 MWp (megawattpiek) gerealiseerd en er is nog voor een vergelijkbare hoeveelheid aan projecten vergund (586,8 MWp).

Wij hebben verder gewerkt aan de in 2021 vastgestelde ambitie van de Groningse Regionale Energiestrategie om 5,7 TWh (terawattuur) duurzame energie op te wekken. Overigens kampt Groningen met een tekort aan transportcapaciteit voor al die duurzame energie, net als grote delen van de rest van Nederland. Als provincie hebben we in 2022 de voorbereidingen getroffen om vanaf 2023 meer regie te gaan voeren op de energie-infrastructuur. Dit is ook belangrijk om het verduurzamen van onze industrie en andere economische sectoren mogelijk te maken.

In 2050 moeten alle woningen en gebouwen van het aardgas zijn. De uitvoering hiervan ligt, net als de aanpak van energie-armoede, primair bij gemeenten. Gedurende het jaar zijn we continu in gesprek geweest met gemeenten over wat zij nodig hebben van de provincie. De provincie ondersteunt projecten onder andere via de financieringsregeling Warmtetransitieprojecten Groningen (WTPG) - bijvoorbeeld € 2 miljoen voor WarmteStad) en Fonds Nieuwe Doen (185 energieprojecten gefinancierd).

In 2022 zijn we onder leiding van het ministerie van EZK aan de slag gegaan met de voorbereidingen voor de aanlanding van minimaal 4,7 GW (gigawatt) wind op zee op de Eemshaven. Een constructieve samenwerking met initiatiefnemers, de regiopartijen en andere stakeholders staat hierbij voorop, dit met het oog op de noodzakelijke doorkruising van het Waddengebied. Deze (en meer) wind op zee is nodig voor de verduurzaming van de industrie en het opstarten van de waterstofeconomie.

Onze inzet op lokale duurzame energie en energiebesparing is belangrijk om uiteindelijk minder afhankelijk te worden van energie uit het buitenland. Dit kan uiteindelijk helpen om minder kwetsbaar te worden voor prijsspieken ten gevolge van situaties elders in de wereld.

2.1. Milieu

Beleidsdoel Milieukwaliteit

Behoud en ontwikkeling van de milieukwaliteit in Groningen door het voorkomen en wegnemen van milieuhinder

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

In de opvolger van het Milieuplan zijn indicatoren bepaald.

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Omgevingsdienst Groningen: Adequate uitvoering VTH-taken bij BRZO-bedrijven draagt bij aan verminderen van uitstoot, hinder en overlast <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voldoen aan BRZO Noordelijke Maat; 	oranje	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is achterstand in de uitvoering ontstaan. Wij hebben in het najaar van 2022 onze prioriteiten aan Omgevingsdienst Groningen (ODG) gemeld. ODG heeft ons een voorstel voor de jaaropdracht voor 2023 gedaan. Wij hebben vastgesteld dat in het voorstel rekening is gehouden met onze prioriteiten.
<ul style="list-style-type: none"> - Extra inzet op specifieke dossiers (ESD, Pouw, RWE, Schipper en Zeer Zorgwekkende Stoffen). 	oranje	<ul style="list-style-type: none"> - Hieraan is prioriteit gegeven. ODG heeft echter voor het dossier Zeer Zorgwekkende Stoffen een te klein aantal opgeleide medewerkers beschikbaar.
<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voldoen aan BRZO Noordelijke Maat; - Extra inzet op specifieke dossiers (ESD, Pouw, RWE, Schipper en Zeer Zorgwekkende Stoffen). 	oranje	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zie <i>Resultaat 2022</i>.
	oranje	<ul style="list-style-type: none"> - Hieraan is prioriteit gegeven. ODG heeft echter voor het dossier Zeer Zorgwekkende Stoffen een te klein aantal opgeleide medewerkers beschikbaar.

<ul style="list-style-type: none"> • Verminderen van hinder, uitstoot en overlast in brede zin <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> - Uitrol Hinderapp; - Opzetten monitoringssystematiek emissies gegevens bedrijven; - Extra inzet op metingen, juridische en beleidsmatige expertise, doorwerking van beleid naar uitvoering, monitoring. Dit gebeurt op basis van uitkomsten van het in 2020 uitgevoerde evaluatie van het Milieuplan 2017-2020. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In het nieuw op te stellen Milieuprogramma 2021-2024 formuleren we voor verschillende milieuthema's nadere concrete maatregelen binnen bestaand beleid die we vervolgens uitvoeren; 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Alle inwoners van de gemeenten Eemsdelta en Het Hogeland kunnen de hinderapp gebruiken. ODG beheert de app. Wij hebben besloten om de Hinderapp uit te breiden naar vijf Groninger gemeenten en te verdiepen met houtrook en het fijnstofproject van Rijksuniversiteit Groningen. ODG heeft de Hinderapp aangesloten op haar huidige ICT-systeem en zal de Hinderapp ook aansluiten op haar toekomstige ICT-systeem. Wat betreft het toekomstige systeem heeft ODG vertraging opgelopen. - Op dit moment ontwikkelt het RIVM een landelijke database die als basis kan dienen voor de monitoringssystematiek. We onderzoeken in het kader van het Schone Lucht Akkoord, via de pilot hoog en laag blootgestelde gebieden rondom Oosterhorn welke lokale bronnen bijdragen aan regionale luchtkwaliteit. We werken hierbij samen met het ministerie en het RIVM. We hebben in 2022 opdracht gegeven aan TAUW om samen met ons en ODG te inventariseren hoe de monitoringssystematiek verder kan worden verbeterd. (Het Plan van Aanpak hiervoor is afgerond en wordt verder uitgevoerd in 2023.) Deze trajecten bieden belangrijke koppelkansen, maar zijn nog niet afgerond, wat tot verdere vertraging leidt. - De conclusies uit de evaluatie van het Milieuplan 2017-2020 zijn voorzien van een aantal adviezen in de strategische milieuedenda en de evaluatie van het functiegebouw. Deze adviezen zijn opgenomen in het nieuwe milieuprogramma en daar waar nodig in het traject van de nieuwe Omgevingsvisie. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wij hebben het <u>Milieuprogramma provincie Groningen</u> op 5 juli 2022 vastgesteld. Hierover zijn uw Staten per <u>brief</u> geïnformeerd. Naast het Milieuprogramma is een milieumaatregelentabel opgesteld waarin themagewijs alle maatregelen zijn opgenomen, die nu in uitvoering zijn (2022-2024 en verder).
---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> - Continueren strenge kant van BBT (Beste Beschikbare Technieken). - Onderzoek naar noodzaak omgevingswaarden in het kader van de Omgevingswet. 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De beleidsregels inzake strenge kant BBT zijn in december 2021 geactualiseerd. We hebben in 2022 onze inzet geïntensiveerd op het behalen van de onderkant BBT bij projecten, VTH-trajecten en m.e.r.-procedures. - Een extern bureau heeft hiervoor in 2022 een aanbieding gedaan en dit onderzoek wordt in 2023 uitgevoerd, dit in verband met uitstel van traject Omgevingsvisie.
<ul style="list-style-type: none"> • Minder toezicht en regelgeving voor goed functionerende bedrijven <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> - Het doorvertalen van het plan van aanpak voor goed functionerende bedrijven in jaarprogramma's VTH en POV <i>Resultaat 2022-2023</i> <ul style="list-style-type: none"> - Verminderen toezicht en regelgeving daar waar mogelijk en gewenst; - Monitoring van afname lasten. 	<p>oranje</p> <p>groen</p> <p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022</i> Deel 1 is afgerond (onderzoek naar hoe deze aanpak vorm kan krijgen). In 2023 gaan we hiervoor een pilot draaien bij een aantal bedrijven, samen met de Omgevingsdienst Groningen (ODG). Doorvertaling heeft dus nog niet plaatsgevonden in VTH-jaarprogramma c.q. Provinciale Omgevingsverordening (POV), onder andere door vertraging van het project in verband met ondercapaciteit ODG.</p> <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De input voor de doorvertaling in het VTH-jaarprogramma 2023 is gereed in die zin, dat de uitvoering van de pilot hierin is opgenomen. Uit de pilot zal blijken of dit moet leiden tot aanpassing van de POV in 2023/2024. Op basis daarvan wordt duidelijk of het zinvol is toezicht en regelgeving daar waar mogelijk te verminderen. - In de Milieumonitor wordt hiervoor een indicator opgevoerd. Het is op voorhand niet zeker of hier een geschikte indicator voor is. Wel is hiervoor een voorstel gedaan. De resultaten van de pilot 2023 worden eerst afgewacht.
<ul style="list-style-type: none"> • Reservering voor asbestfonds <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> - In 2020 is een start gemaakt met een asbestinventarisatie van alle daken in de provincie onder regie van de provincie. Dit is begin 2021 afgerond. Nu de Eerste Kamer de wetgeving niet heeft geaccordeerd wil het ministerie door middel van een versnellingsfonds de sanering van asbestdaken stimuleren. Wanneer dakeigenaren met asbest geen lening bij een reguliere bank kunnen 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De asbestinventarisatie is afgerond. In totaal zijn in onze provincie 10.221 daken beoordeeld als potentieel asbesthoudend. Deze daken hebben een gezamenlijk schuin oppervlak van 3.884.768 m². De werkvoorraad asbest op daken is ingedeeld in Wonen (263.820 m²), Agrarisch (490.478 m²) en Industrie (3.130.470 m²). Deelname van gemeenten aan

<p>krijgen komen ze in aanmerking voor het landelijk asbestfonds, mits de desbetreffende gemeente (en/of provincie) ook gelden hiervoor heeft gereserveerd. Een eerste inventarisatie bij de gemeenten laat zien dat er (nog) geen gelden zijn gereserveerd voor het landelijk asbestfonds.</p> <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Begin 2021 is de, in 2020 gestarte, asbestinventarisatie afgerond onder regie van de provincie. De financiering hiervoor zal ook door de provincie worden bekostigd. Vervolgens zal worden bekeken met de gemeenten op welke manier, en volgens een nog te ontwikkelen aanpak, de sanering van asbestdaken in de provincie kan worden gestimuleerd en bevorderd. 	<p>groen</p>	<p>landelijk asbestfonds laat zien dat de gemeenten hiervoor (nog) geen financiën voor hebben gereserveerd. IPO heeft in het Bestuurlijk Omgevingsberaad op 11 oktober 2021 (op initiatief van de provincie Groningen) haar zorg uitgesproken of de urgentie van de asbestsanering nog wel voldoende wordt gezien. Asbestsanering is in 2022 in het BOB nader besproken.</p> <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De asbestinventarisatie is afgerond en teruggekoppeld naar de gemeenten in 2021 en de gegevens hiervan zijn opgenomen in de Staat van Groningen. In 2022 is er een nieuwe inventarisatie gemaakt om te bezien hoeveel asbestdaken er na de meting in 2020 zijn gesaneerd. De resultaten ook hiervan zijn opgenomen en weergegeven in de Staat van Groningen. - Op initiatief en in opdracht van de provincie Overijssel heeft TNO van halverwege 2021 tot begin 2022 onderzoek gedaan naar de verwerking en verspreidings- en blootstellingsroutes van asbest(vezels) die vrijkomen uit verwerende asbestdaken. Uit het onderzoek komt naar voren dat de meeste asbestvezels zich verspreiden via regenwater van het dak en terecht komen op of in de bodem, in het oppervlaktewater of via de riolering in de rioolwaterzuivering. Het onderzoek laat ook zien dat er weinig verspreiding van asbestvezels door de lucht plaatsvindt, ook als het dak verweerd is. Hierdoor zijn de directe gezondheidsrisico's voor omwonenden klein, omdat alleen inademing van asbest kan leiden tot ernstige ziekten. De provincie Groningen heeft in november 2021 een financiële bijdrage van € 5.000 geleverd aan het onderzoek.
<ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen afval als grondstof <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitwerken uitvoeringskader VTH-instrumentarium; 	<p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zowel in IPO-verband als met ODG wordt verkend welke elementen het uitvoeringskader zou moeten bevatten. Dit landelijke proces heeft vertraging opgelopen en is dus nog niet volledig uitgewerkt. Dit zal naar verwachting in 2023 zijn afgerond.

<ul style="list-style-type: none"> - Bevorderen makelen secundaire grondstoffen tussen bedrijven. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In het Milieuprogramma 2022-2024 nadere maatregelen ten behoeve van het bevorderen van afval als grondstof formuleren en uitvoeren; <ul style="list-style-type: none"> - Het bevorderen van afval als grondstof door te vertalen in jaarprogramma's VTH. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - We hebben eind 2021 opdracht verleend aan adviesbureau Stec Groep om in 2022 hiervoor een systeem (circulairbizz.nl) te ontwikkelen. Dit biedt inzicht in de soort, hoeveelheid, verwerkingsmogelijkheden en waarde van afvalstoffen. - Eind 2022 is Stec Groep gevraagd de bedrijven en gemeenten te enquêteren wat het project heeft opgeleverd en hoe het kan worden voortgezet. Op basis hiervan zal begin 2023 een advies worden opgesteld. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In het Milieuprogramma zijn beleidsregels opgenomen die voornamelijk tot doel hebben om de risico's rondom afvalverwerking te verminderen en tegelijkertijd een betere en snellere verwerking van afval te beogen. Nadere aanvulling van dit beleid zal plaatsvinden naar aanleiding van het IPO-traject inzake VTH en circulaire economie. Naar verwachting zal dit in 2023 zijn afgerond. - Doorvertaling in de jaarprogramma's van VTH vindt periodiek plaats.
--	--	--

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Doorontwikkeling gebiedsgericht milieubeleid; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • We ontwikkelen gebiedsgericht milieubeleid als onderdeel van de nieuwe Omgevingsvisie. We hebben hiervoor een aantal vertrekpunten in de huidige Omgevingsvisie en het Milieuprogramma opgenomen. We hebben onderzocht in welke mate sprake is van zogenaamde 'hotspots en clean spots': plekken waar sprake is van stapeling of juist afwezigheid van milieubelasting en hinder. De vertrekpunten, dus het hoe, is opgenomen in de actualisatie van de Omgevingsvisie in 2021. Het wat volgt hierop.

<ul style="list-style-type: none"> • Doorontwikkeling beleid ZZS (Zeer Zorgwekkende Stoffen); 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Dit is afgerond. In hoofdstuk 20 van de ontwerp-Omgevingsvisie (Milieubeleidsplan) zijn de doelstellingen en principes van ons beleid voor (potentiële) ZZS opgenomen. Deze principes zijn verder uitgewerkt naar maatregelen beleidsregels in het Milieuprogramma. Het beleid richt zich met name op het verder verminderen van uitstoot van (potentiële) ZZS. De maatregelen worden momenteel uitgevoerd.
<ul style="list-style-type: none"> • Doorontwikkeling milieumonitor op gebied van Schone Lucht Akkoord, milieueffecten grote transitieopgaven en omgevingswaarden; hiervoor worden nieuwe indicatoren ontwikkeld. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Voor het Schone Lucht Akkoord is er een indicator. Deze wordt in de Staat van Groningen opgenomen. Dit wordt 2023, aangezien de indicator vanuit het Rijk niet eerder beschikbaar is. Voor het overige geldt dat geschikte indicatoren nog niet gereed zijn. Omdat nu ook een integrale monitoring voor de nieuwe Omgevingsvisie wordt opgesteld, moet hierop worden aangesloten. Dit leidt tot vertraging. Verwacht wordt dat dit in 2023/2024 plaatsvindt in verband met uitstel Omgevingsvisie en Omgevingswet.
<ul style="list-style-type: none"> • Onderzoek naar verminderen regellast bedrijfsleven; het doorvertalen van de aanpak van goed functionerende bedrijven in jaarprogramma's VTH en POV. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eerste deel van de opdracht is uitgevoerd. In 2023 wordt een pilot bij een aantal bedrijven uitgevoerd om te beoordelen of de voorgestelde aanpak succesvol kan zijn.
<ul style="list-style-type: none"> • Vermindering van de risico's afvalsector inclusief financiële zekerheid in relatie tot circulaire economie (zie brief behandeling motie 'De vervuiler betaalt' d.d. 6 oktober 2017). 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Naar aanleiding van onder meer de Groningse motie 'De vervuiler betaalt' (M291 d.d. 12 juli 2017) is via IPO geprobeerd financiële zekerheid voor afvalbedrijven georganiseerd te krijgen. Mede naar aanleiding van de lobby door IPO heeft het kabinet een Financiële Zekerheidstelling (FiZe) voor majeure risicobedrijven en afvalbedrijven wettelijk vastgelegd in het Omgevingsbesluit. Die zal gelijktijdig in werking treden met de Omgevingswet (gepland 1 april 2024). De provincies zijn in samenspraak met de omgevingsdiensten en deels met het bedrijfsleven, in de aanloop naar het in werking treden van de Omgevingswet gestart met de voorbereiding van de implementatie. Die voorbereiding betreft met name: <ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen handreiking en beleidsregels; - Onderzoek en opstellen organisatieplan en actualiseringsprogramma; - Besluitvorming capaciteit en organisatie voor feitelijke uitvoering.

Bijdrage Verbonden partij Omgevingsdienst Groningen aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none">Uitvoeren vergunningverlenende, toezichhoudende en handhavingstaken op het gebied van het omgevingsdomein voor de deelnemers (waaronder de provincie Groningen), waarmee de deelnemers de kwaliteit van de uitvoering van deze taken willen verbeteren.	oranje	<ul style="list-style-type: none">Er is dit jaar onderzocht welke personele en financiële consequenties voor Omgevingsdienst Groningen (ODG) voortvloeien uit het nieuwe Milieuprogramma. De krapte op de arbeidsmarkt vormt voor de inzet van personeel van ODG een reëel risico.

Beleidsdoel Duurzaamheid

Duurzaamheid is verankerd in de gehele organisatie, in alle portefeuilles, beleidskeuzes, opgaven, programma's en projecten.

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Actief uitvoeren van of bijdragen aan projecten om verduurzaming hierin verder vorm en inhoud te geven			5	3	3			
Er vindt structureel overleg plaats met externe netwerkpartners in een best passende vorm.			1	0	2			
Er vindt structureel overleg plaats provinciebreed (afdelingen).			2	2	2			
Uitvoeren van een Ambitieweb-sessie			4	6	4			
Organiseren van duurzaamheidsactiviteiten voor een breed publiek, waaronder de jaarlijkse uitreiking van de Duurzaamheidsaward			3	3	3			

Het uitvoeringsprogramma Duurzame ontwikkeling loopt tot en met 2022.

NB. De realisatie bij de tweede indicator was nihil omdat het initiatief lag bij Groningen Werkt Slim, van waaruit in 2022 niets georganiseerd is, passend bij ons programma.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Provincie onderzoekt de mogelijkheid om Fairtrade provincie te worden (motie d.d. 3 juli 2019) <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> In de brief die op 3 februari 2021 aan Provinciale Staten is gestuurd, is meegedeeld dat het onderzoek naar het behalen van de Fairtrade titel voor de provincie is afgerond. Geconcludeerd is dat er onvoldoende gemeenten voornemens zijn te werken aan het behalen van de titel Fairtrade. Hierdoor is het voor ons als provincie niet mogelijk om de titel Fairtrade provincie te behalen. Daardoor wordt er op dit onderwerp geen actie ondernomen. 	n.v.t.	

<ul style="list-style-type: none"> • Provincie is in de zomer van 2021 gestart met de CO2 Prestatieladder om de eigen CO2 uitstoot inzichtelijk te maken en waar mogelijk te reduceren. <i>Resultaat 2022</i> - De infrastructuur voor de CO2 Prestatieladder t/m trede 3 is opgezet. 	<p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Na het starten met de opzet van de infrastructuur voor de CO2-Prestatieladder in de zomer van 2021, is het CO2-Bewustcertificaat in december 2022 aan provincie Groningen overhandigd. Niveau 3 op de CO2-Prestatieladder is bereikt.
<ul style="list-style-type: none"> • Provincie ontwikkelt beleid en een bijbehorend actieplan Maatschappelijk Verantwoord Inkopen (MVI) <i>Resultaat 2022</i> - MVI is eind 2021 vastgesteld en wordt in 2022 conform uitgevoerd. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De eerste ervaringen met en resultaten van MVI zijn geëvalueerd. 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het MVI-actieplan is als integraal onderdeel van het inkoopbeleid in 2021 vastgesteld en wordt sindsdien uitgevoerd. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Na het vaststellen van het actieplan en de start van de uitvoering in 2021, wordt nu de eerste ervaring opgedaan. Hierna wordt er geëvalueerd. Dit past binnen de huidige planning. In het eerste kwartaal van 2023 wordt de evaluatie van het inkoopbeleid over 2022 opgeleverd. Het manifest maatschappelijk verantwoord inkopen is door de rijksoverheid geactualiseerd naar het manifest maatschappelijk verantwoord opdracht geven en inkopen. De doelen in het huidige inkoopbeleid sluiten reeds aan op het geactualiseerde manifest.
<ul style="list-style-type: none"> • Verankeren van een duurzame aanpak bij de planvorming van provinciale projecten. 	<p style="text-align: center;">groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het Ambitieweb is bij de teams en domeinen onder de aandacht gebracht. (Zie hierboven bij de prestatie-indicatoren.)
<ul style="list-style-type: none"> • Medewerkers van de provincie Groningen zijn duurzaam binnen én buiten de organisatie inzetbaar. 	<p style="text-align: center;">groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Na twee jaar nagenoeg volledig te hebben thuisgewerkt, wordt nu gezocht naar het stabielere vormgeven van het kennisnetwerk (duurzame ambassade). Hiermee verbinden we experts op het gebied van duurzaamheid met elkaar om zo een bijdrage te leveren aan duurzaamheidsvraagstukken. Ook aan vragen die van buiten de organisatie zijn gekomen, hebben we een bijdrage kunnen leveren. Via Groningen Werkt Slim zoeken we de samenwerking met andere organisaties om kennis te delen op gebied van duurzaamheid.

<ul style="list-style-type: none"> Monitoring van duurzaamheid in de interne organisatie op basis van de Sustainable Development Goals (SDG's). <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Duurzaamheidsdoelen voor de interne organisatie kunnen bepaald worden aan de hand van de inzichten van de monitoring. 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In het voorjaar van 2022 is de Interne Duurzaamheidsmonitor (IDM) gepubliceerd. Deze biedt inzicht in de stand van zaken van de thema's inclusie, gebouwen, afval en mobiliteit. Voor die thema's biedt de IDM een basis voor het stellen van duurzame doelen. De monitor is een 'levend document' waarvan regelmatig actualisatie en uitbreiding plaatsvindt.
---	--------------	---

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Gaswinning

Inzetten op een zorgvuldig gebruik van de ondergrond waarbij sprake is van een veilig en verantwoord niveau van gaswinning en daarbij bijdragen aan oplossingen voor schadeherstel en versterking en het creëren van een kansrijk perspectief voor het aardbevingsgebied waardoor het vertrouwen bij de Groninger bevolking wordt hersteld

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

Voor wat betreft de schadeafhandeling, versterking en de hoogte van de gaswinning heeft de provincie geen systeemverantwoordelijkheid maar een coördinerende en faciliterende rol. Daarom zijn geen indicatoren opgenomen. Voor het Nationaal Programma Groningen zijn aparte afspraken gemaakt over indicatoren. Hiervoor wordt op overkoepelend niveau voor het gehele programma gerapporteerd door het bestuur van Nationaal Programma Groningen.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Een effectief en efficiënt proces van schadeherstel en versterking, waarin de inwoner centraal staat en waardoor in Groningen net zo veilig gewoond en gewerkt kan worden als elders in Nederland en waar sprake is van een normale woningmarkt; Het Rijk heeft in 2018 de verantwoordelijkheid overgenomen van NAM voor wat betreft de schadeafhandeling en de versterking. De uitvoering ligt middels de Tijdelijke Wet Groningen inmiddels bij respectievelijk het IMG en de NCG. Wij zijn een constructieve gesprekspartner voor het Rijk, de aardbevingsgemeenten, de uitvoeringsorganisaties en de maatschappelijke organisaties bij de uitvoering van een slagvaardige versterkingsoperatie, ruimhartige schadevergoeding voor de inwoners, snelle verlaging van het winningsniveau, verbetering van de bestuurlijke structuren en het ontwikkelen en verbeteren van het perspectief van de provincie. We vervullen hierbij een agenderende, adviserende en faciliterende rol. 		

<ul style="list-style-type: none"> • Het Rijk is verantwoordelijk voor de hoogte van de gaswinning. Wij volgen nauwlettend het kabinetsbesluit om de gaswinning zo snel mogelijk terug te brengen naar nul. Voor ons hangt de hoogte van de winning en de afhandeling van schade en versterking nadrukkelijk samen. Indien noodzakelijk, tekenen wij samen met de andere overheden beroep aan tegen het vaststellingsbesluit van de minister. • Nationaal Programma Groningen: nieuw perspectief bieden voor onze provincie. (Zie paragraaf Nationaal Programma Groningen.) <i>Resultaat 2022</i> In samenwerking met Rijk, regio, uitvoeringsorganisaties (NCG, IMG) en maatschappelijke organisaties: <ul style="list-style-type: none"> - Inzetten op de versterking van gebouwen op basis van een reële planning, mede op basis van het versnellingspakket zoals vastgelegd in het BOG van 20 januari 2020, de bestuurlijke afspraken van 6 november 2020, het Bouwakkoord en de lokale plannen van aanpak; - Bevorderen van een rechtvaardige en ruimhartige behandeling binnen een redelijke afhandelingstermijn van nieuwe schademeldingen door het IMG; 	<p style="text-align: center; color: green;">groen</p> <p style="text-align: center; color: green;">groen</p>	<p style="text-align: right;"><i>Resultaat 2022</i></p> <p>In samenwerking met Rijk, regio, uitvoeringsorganisaties (NCG, IMG) en maatschappelijke organisaties:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rijk, regio en Nationaal Coördinator Groningen (NCG) werken aan het concreet maken van deze afspraken voor bewoners. Voor Agro, mkb, erfgoed en sociaal-emotionele ondersteuning zijn aanvullende middelen beschikbaar gesteld. - Op 31 december 2022 bestond de werkvoorraad van NCG uit 27.234 adressen, waarvan voor 8.065 adressen het versterkingstraject was afgerond. De rol van de provincie is hierin zeer beperkt, zij heeft hier geen verantwoordelijkheid in. (systeem verantwoordelijk: Rijk, opdrachtgever: aardbevingsgemeenten, uitvoerder: NCG). - Knelpunten in de versterking zijn naar voren gebracht in de gespreksagenda met de staatssecretaris. - De provincie en de gemeenten hebben bestuurlijk periodiek overleg met Instituut Mijnbouwschade Groningen (IMG) gevoerd. De invloed van de overheden is beperkt omdat IMG een onafhankelijk bestuursorgaan is. Wij hebben geen formele taak of bevoegdheid, maar geven waar we kunnen invulling aan het bevorderen van een betere afhandeling van schade. De regionale focus ligt voortdurend op versnelling, verbetering en rechtvaardigheid. Toch ervaren veel gedupeerden de schadeafhandeling nog niet als rechtvaardig of moeten ze lang wachten op een besluit. Het blijft een focuspunt.
--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> - Bevorderen dat het IMG een regeling immateriële schade ter ondersteuning van inwoners opstelt en in uitvoering neemt; - Mede zorg dragen voor het inregelen van de bestuurlijke (samenwerkings)structuren die bijdragen aan het op de juiste wijze uitvoering geven aan de Tijdelijke Wet Groningen; <ul style="list-style-type: none"> - Toezien op Gaswinning 2021-2022 < 3,9 miljard m³. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Knelpunten rond schade-afhandeling zijn naar voren gebracht in de gespreksagenda met de staatssecretaris. - Het IMG heeft een regeling immateriële schade vastgesteld. Voor minderjarigen komt er een regeling in 2023. - Er vindt samenwerking plaats tussen NCG en IMG bij het oplossen van complexe schadegevallen. Wij leveren samen met de regio onze bijdrage aan de uitwerking van de regelingen uit de bestuurlijke afspraken versterking van november 2020. Op dit moment hebben 76 agrarische bedrijven zich voor het Agroprogramma aangemeld. Om de boer het beste van dienst te kunnen zijn, optimaliseren we de samenwerking met IMG en NCG door regelmatig overleg en continue verbetering van het samenwerkingsproces. Via het Agroprogramma kunnen agrariërs naast begeleiding door consultants, subsidie krijgen voor het inhuren van expertise voor een kennisvraag. Daarnaast werken we aan een maatwerkregeling, waarvan de pilotregeling in 2022 in werking is getreden. Er is een kennisbank opgezet om agrariërs in het aardbevingsgebied te informeren over verschillende opgaven en subsidies in het gebied. - Wij werken aan de inrichting van een mkb-programma voor ondernemers die te maken hebben met de (nadelige) gevolgen van de aardbevingsproblematiek. GroBusiness fungeert als eerste aanspreekpunt voor mkb in het aardbevingsgebied en geeft bedrijfskundige begeleiding. Stut en Steun ondersteunt ondernemers in hun traject van schade en/of versterking. - Door wijzigingen van het vaststellingsbesluit op 1 april en op 13 juli 2022 mocht maximaal 4,5 miljard m³ gas gewonnen worden ongeacht de temperatuur. De staatssecretaris maakte hierbij de keuze om gasopslag Grijskerk te vullen met laagcalorisch gas zodat het Groningenveld in 2023 of in 2024 gesloten kan worden.
--	--	--

<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Bevorderen van de versterking van gebouwen cf. een reële planning, zoals vastgelegd in het BOG van 20 januari 2020, het Bouwakkoord, de lokale plannen van aanpak en de bestuurlijke afspraken van 6 november 2020. - Bevorderen van rechtvaardige en ruimhartige afhandeling van schademeldingen door IMG. - Toezien op beëindiging gaswinning uit het Groningenveld voor de leveringszekerheid medio 2022. - Realisatie van investeringen in Nationaal Programma Groningen, in samenwerking met Rijk, gemeenten en regionale partners en met een zo groot mogelijke financiële hefboom. (Zie paragraaf Nationaal Programma Groningen.) - Projecten vallend onder het thematisch programma van Nationaal Programma Groningen in uitvoering brengen. (Zie paragraaf Nationaal Programma Groningen.) 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In het bestuurlijk overleg van november 2020 zijn afspraken gemaakt over de voortgang van de versterking. De provincie leverde een bijdrage in het uitwerken van de regelingen. - In regionaal verband wordt IMG periodiek gewezen op ruimhartige en rechtvaardige schadeafhandeling. Dit is ook naar voren gebracht bij de verantwoordelijke staatssecretaris. - De staatssecretaris heeft bepaald dat het Groningenveld in het gasjaar 2022-2023 alleen gebruikt wordt om de locaties beschikbaar te houden voor noodsituaties (de waakvlam). In 2022 is de gasopslag Grijpskerk geschikt gemaakt voor de opslag van laagcalorisch gas waardoor het een bijdrage levert aan het sluiten van het Groningenveld. De staatssecretaris streeft ernaar het Groningenveld in 2023 of in 2024 te sluiten. - De provincie is verantwoordelijk voor het thematisch programma waarvoor tot 2023 een budget beschikbaar is van € 193,8 miljoen. In de periode 2018-2021 hebben 61 prioritaire projecten financiering ontvangen vanuit het thematisch programma. Het afgelopen jaar hebben wij samen met partners uit de regio 9 aanvragen ingediend bij Nationaal Programma Groningen. Deze negen projecten zijn behandeld door het bestuur van Nationaal Programma Groningen en toegekend. Het beschikbare budget komt daarmee uit op € 52,8 miljoen. - Op dit moment hebben in totaal 70 projecten financiering ontvangen vanuit het thematisch programma. Deze projecten worden op dit moment uitgevoerd door de provincie en/of regionale partners.
---	--	--

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

2.2. Energie en klimaat

Beleidsdoel Energietransitie

Streven naar 49% CO₂-emissiereductie in 2030 in onze provincie ten opzichte van de CO₂-uitstoot in 1990, dus van 8,6 Mton CO₂ in 1990 naar maximaal 4,4 Mton CO₂ in 2030

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
Totale emissie broeikasgassen (uitgedrukt in CO ₂ -equivalenten) in absolute aantallen (tonnen uitstoot)	n.n.b.	5,7 mln.	n.n.b.	n.n.b.				
Landelijke waarde	n.n.b.	118,2 mln.	n.n.b.	n.n.b.				
Totale productie van hernieuwbare energie in petajoule (PJ)	12,1	14,1	n.n.b.	n.n.b.				
Landelijke waarde (PJ)	169,3	194,0	n.n.b.	n.n.b.				
Eigen indicatoren ¹⁾								
Realisatie taakstelling wind	470 MW	656,4 MW	727,8 MW	832 MW	n.v.t.	855,5 MW	n.v.t.	n.v.t.
Energie door zonneweides	235 MWp zon-PV	298 MWp zon-PV	712 MWp zon-PV	815,5 MWp zon-PV	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
CO ₂ -emissiereductie: 0,08 Mton per jaar ²⁾			n.n.b.	n.n.b.	0,24 Mton	0,32 Mton	0,40 Mton	
RES: 5,7 TWh duurzame energie in 2030 (2020 = 4 TWh): - aantal verleende vergunde incl. geplaatste TWh zon - aantal verleende vergunde incl. geplaatste TWh wind			1,4 TWh 0,728 TWh	1,66 TWh 0,832 TWh	2,5 TWh	4,0 TWh	n.n.b.	n.n.b.
Aantal verleende vergunningen op orde en toezicht energiebesparing en CO ₂ -reducerende voorschriften: 0,2 Mton per jaar - aantal aangepaste vergunningen - aantal provinciale bedrijven toezicht ³⁾	13	9	n.n.b.	n.n.b.	0,6 Mton	0,8 Mton	1,0 Mton	n.n.b.

Ten aanzien van de verplichte indicatoren (bron: Klimaatmonitor RWS) zijn nog geen provinciale doelstellingen of streefwaarden voor de komende periode vastgelegd.

- ¹⁾ De [Klimaatagenda Groningen 2030](#) is op 30 september 2020 behandeld in Provinciale Staten. De eigen indicatoren zijn op basis hiervan aangepast. Voor de monitoring worden gegevens gebruikt uit openbare gegevensbronnen zoals de Nederlandse Emissieregistratie, CBS, Klimaatmonitor, PBL et cetera. De meest geactualiseerde data, die zijn gepubliceerd, betreffen het jaar 2019. Veel cijfers zijn terug te vinden op de [nationale klimaatmonitor](#).
- ²⁾ In het nationale Klimaatakkoord staat dat vanaf 2021 jaarlijks 50.000 woningen 'van het gas' moeten worden gehaald. Het tempo voor 2030 moet worden opgeschroefd tot 200.000 woningen per jaar. Zo moet een CO₂-reductie van 2,4 megaton (Mton) in 2030 worden bewerkstelligd. Voor Groningen komt het neer op 0,08 Mton/jaar. De gemeenten spelen een centrale rol in het verduurzamen van de gebouwde omgeving.
- ³⁾ Alle vergunningen op orde en toezicht uitgevoerd op het naleven van energiebesparende en CO₂-reducerende voorschriften, met inachtneming van wijzigingen in nationale wetgeving (onder andere CO₂-normering, Omgevingswet).

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Wij ondersteunen de ambitie uit het Klimaatakkoord om in 2030 49% CO₂-emissiereductie te realiseren ten opzichte van 1990. We streven naar een reductie van 55%. <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Het behalen van de taakstelling windenergie op land. Het realiseren van duurzame energieproductie op eigen grond. Het doorontwikkelen van ruimtelijke inpassingsprincipes voor duurzame energieproductie. Aanpassing en ontwikkeling van het voorstel van een energiebespaarfonds naar zowel een energiebesparingsfonds als een ontwikkelfonds voor duurzame energieprojecten onder het FND. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Doel 5,7 TWh duurzame energie in 2030 (van 4 TWh in 2020). 	<p></p> <p>rood</p> <p>oranje</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> In december 2020 hebben wij het Uitvoeringsprogramma Energietransitie 2020-2021 vastgesteld. Uw Staten zijn hierover geïnformeerd via een brief d.d. 22 januari 2021. Dit uitvoeringsprogramma geeft de provinciale inzet voor de komende jaren weer voor de onderwerpen die vallen onder energietransitie (elektriciteit, gebouwde omgeving, industrie) uit de Klimaatagenda. Door de late vaststelling van het Uitvoeringsprogramma 2020-2021, eind 2020 en de vertragingen door corona en capaciteitsproblemen was het uitvoeringsprogramma ook in 2022 nog van kracht. <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In 2022 is 832 MW van de taakstelling van 855,5 MW in 2023 gerealiseerd. Uitbreiding Windpark Delfzijl Zuid is nog steeds onder de rechter. Indien dit windpark gebouwd mag worden, is het hoe dan ook niet tijdig gerealiseerd om de deadline van 2023 te behalen. Op een deel van ons voormalige baggerspeciedepot Dorkwerd werken we mee aan het realiseren van een zonthermiepark en een ecologisch inrichtingsplan. De bouwfase is later gestart, hiermee is in 2022 een start gemaakt. Naar verwachting zal het park in 2023 in gebruik worden genomen. In 2022 is verder gewerkt aan de verbeteringen voor het zonne-energiebeleid. De kwalitatieve beleidsevaluatie met input van al onze stakeholders heeft ons hiervoor input gegeven en wordt meegenomen in de nog op te stellen Omgevingsvisie. Beide begrotingswijzigingen zijn eind 2021 doorgevoerd en beide fondsen zijn van start gegaan in 2022. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Met de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 is een gemeenschappelijk gedragen ambitie geformuleerd om in 2030 jaarlijks 5,7 TWh aan duurzame energie te produceren.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Regionale Energiestrategie (RES) <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> De Regionale Energiestrategie Groningen: gezamenlijk gedragen ambitie voor de productie van duurzame elektriciteit in de provincie tot en met 2030. Het ruimtelijk faciliteren van de ambitie uit de Regionale Energiestrategie. <i>Resultaat 2022-2023</i> <ul style="list-style-type: none"> Winsten opwek duurzame elektriciteit zoveel mogelijk binnen de regio houden. De Regionale Energiestrategie Groningen: gezamenlijk gedragen ambitie voor de productie van duurzame elektriciteit in de provincie tot en met 2030. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Met de Regionale Energiestrategie (RES) 1.0 is een gemeenschappelijk gedragen ambitie geformuleerd om in 2030 jaarlijks 5,7 TWh aan duurzame energie te produceren. In 2022 is de uitvoering van de ambitie verder ter hand genomen. De ambitie van de RES is een optelsom van bestaande projecten en vastgesteld (ruimtelijk) beleid van gemeenten. Daarmee is de ambitie van de RES Groningen ruimtelijk gefaciliteerd. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Binnen de RES is het 'Methodeboek Lokaal eigendom en Participatie RES Groningen' opgesteld. Het methodeboek geeft deelnemende partijen handvatten om participatie bij energieprojecten en lokaal eigendom binnen de eigen gemeente vorm te geven. Het is aan de gemeenten zelf om dit toe te passen. Zie <i>Resultaat 2022</i>.

Bijdrage Verbonden partij Omgevingsdienst Groningen aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren vergunningverlenende, toezichthoudende en handhavingstaken op het gebied van de energiebesparende maatregelen bij bedrijven. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Dit project is overgedragen aan ODG.

Lasten en baten

Deelprogramma's	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
LASTEN					
Milieu	25.400	16.688	29.591	24.444	5.147
Energie en klimaat	5.551	7.948	11.271	5.826	5.445
Totaal lasten	30.951	24.637	40.863	30.270	10.593
BATEN					
Milieu	7.972	4.557	16.995	13.614	-3.381
Energie en klimaat	2.315	4.176	4.622	2.226	-2.395
Totaal baten	10.287	8.733	21.617	15.841	-5.777
Saldo	20.664	15.904	19.246	14.430	4.816
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	272			295	-295
Onttrekkingen	4.165	385	5.281	3.972	-1.309
Saldo reservemutaties	-3.893	-385	-5.281	-3.677	-1.604
Saldo na reservemutaties	16.771	15.519	13.965	10.753	3.212

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Milieu			
- <i>MKB aardbevingen (SPUK)</i> Het MKB-programma is in ontwikkeling. De verwachte uitgave was gerelateerd aan de totale inkomsten van de specifieke uitkering van in totaal € 11 miljoen die moest worden verdeeld over de jaren tot en met 2025 en niet op de daadwerkelijke verwachting van de uitgaven. De begroting is echter in 2022 niet aangepast waardoor zowel de lasten als de baten lager uitvallen.	2.426	-2.426	0
- <i>Agroprogramma (SPUK)</i> We werken aan de uitvoering van een maatwerkregeling om investeringen van agrarische ondernemingen te subsidiëren, aangezien die lang stilstand hebben ervaren door de gaswinningsproblematiek. Het komen tot een regeling en de uitvoering is een complexe klus en is in het afgelopen jaar om meerdere redenen vertraagd. Om die reden zijn de uitgaven nog niet zo hoog. We hopen dit jaar van start te kunnen gaan met de regeling, Hiervoor zijn al sinds 2021 uit een specifieke uitkering middelen gereserveerd in onze begroting voor in totaal € 19 miljoen. Omdat we in gesprekken met het Rijk er nog niet uit zijn met betrekking tot de concrete doelgroep, schuiven deze middelen door naar 2023.	2.037	-2.037	0
- <i>Aardbevingsgerelateerde inzet</i> Het budget voor de aardbevingsgerelateerde inzet bestaat hoofdzakelijk uit de specifieke uitkering (SPUK) van het Rijk. We ontvangen deze SPUK jaarlijks in delen en dat heeft tot gevolg dat we op moment van toezegging SPUK nog niet wisten hoe we dit zouden gaan besteden. Daarom valt deze pot op dit moment nog lager uit. Van het restant valt een bedrag van € 100.000 vrij ten gunste van het rekeningresultaat.	1.479	-1.379	0

- <i>Rente nazorg stortplaatsen</i>	258	1.109	0
Met betrekking tot het Nazorgfonds gesloten stortplaatsen is eind 2017 circa € 6,7 miljoen uitgezet door middel van een duurzaam aandelenfonds. De rendementen van deze beleggingen komen ten gunste dan wel ten laste van de voorziening nazorg gesloten stortplaatsen provincie Groningen. De rentebaten voor de nazorg zijn lasten voor de provincie en de rentelasten voor de nazorg zijn baten voor de provincie. In 2022 was een rentebate met de uitgezette middelen geraamd van € 258.000, doordat deze rente ten gunste zou komen van de bovengenoemde voorziening is dit een last voor de provincie. Echter in 2022 is er per saldo een negatief rendement behaald van € 1.109.000. Doordat deze rente ten laste van de voorziening komt is dit een bate voor de provincie.			
- <i>Onderzoeksbureau gaswinning (deels SPUK)</i>	-376	548	0
Net als gemeenten hebben we van het Rijk in de vorm van een specifieke uitkering middelen uit blok D gekregen, ook wel Gebiedsfonds genoemd. Basis hiervoor is de Tijdelijke wet Groningen. Het ontvangen bedrag van € 376.000 hebben we overeenkomstig de doelstelling van de uitkering besteed aan onderzoek en ontwikkeling van verschillende onderwerpen binnen de aardbevingregio. Hier ligt een gezamenlijk besluit VOG 2021 aan ten grondslag. De resterende € 172.000 komt uit de specifieke uitkering aardbevingsgerelateerde inzet en is bedoeld ter dekking van de extra inzet personeel onderzoeksbureau gaswinning die verantwoord is onder de hieronder gepresenteerde post AKP.			
- <i>Leges Wabo</i>	-44	475	0
De baten worden begroot op basis van het gemiddelde van de afgelopen jaren. Het aantal ontvangen vergunningaanvragen in 2022 lag hierboven, waardoor de legesinkomsten hoger uitvallen dan begroot.			
- <i>NPG Programmabureau - overhead en uitvoeringskosten (SPUK)</i>	-253	253	0
Nationaal Programma Groningen (NPG) is geen eigen organisatie of rechtspersoon. Het programmabureau, dat het bestuur van NPG ondersteunt, is ondergebracht in de provinciale organisatie. Op basis van de begroting voor de uitvoeringskosten NPG (onderdeel van het vastgestelde kader 'financiële opbouw NPG') worden voor het programmabureau en de overheadkosten van Toukomst middelen ontvangen volgens een met het Rijk overeengekomen kasritme. De overheadkosten zijn lager uitgevallen, waardoor minder dekking uit het algemene budget van het programmabureau nodig is. De resterende budgetten blijven beschikbaar voor de rest van de looptijd van het programma. Deze middelen zijn via een specifieke uitkering (SPUK) aan de provincie uitgekeerd. Niet bestede middelen blijven beschikbaar voor de uitvoeringskosten van het programmabureau en zijn naar de balans geboekt als vooruitontvangen bedragen.			
- <i>Personeel vergunningverlening (MJP 2020-2025)</i>	129	0	-129
De kosten voor inhuur personeel liggen, net als in 2021, lager dan verwacht omdat wij in staat zijn gebleken om tegen redelijke tarieven externe inhuur te plegen. De niet bestede middelen zijn verrekend met de reserve Bodem en ondergrond.			
- <i>Hinderapp (ovb)</i>	77	27	0
Voor de ontwikkeling en beheer van de hinderapp is het nodig dat er aanpassingen komen in de ICT van ODG. Deze aanpassingen konden in 2022 niet worden gemaakt omdat ODG vertraging heeft opgelopen in verband met de Europese aanbesteding van een nieuw ICT-systeem. Aangezien de geplande werkzaamheden niet in 2022 geheel konden worden uitgevoerd, wordt een bedrag van € 81.421 via de bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.			
- <i>Overig</i>	130	51	-231
- <i>Apparaatskosten</i>	-717	-2	0
Totaal verschil	5.146	-3.381	-360

Energie en klimaat			
<p>- <i>Financiële regeling Warmtetransitieprojecten Groningen (SPUK)</i></p> <p>We zitten in het begin van de warmtetransitie en de eerste projecten gaan nu richting uitvoering. Er is grote behoefte om ervaring op te doen met de uitrol van nieuwe energiesystemen, nieuwe methoden om inwoners te betrekken, nieuwe technieken voor opslag en conversie en nieuwe financieringsconstructies die bijdragen aan de betaalbaarheid. Het doel van de WTPG-regeling is om ontwikkelingen op deze vlakken te faciliteren en versnelling en opschaling van de warmtetransitie in de provincie Groningen mogelijk te maken. Er zijn geen nieuwe aanvragen ingediend voor de subsidieregeling, wel zijn we in contact met een aantal projecten die naar verwachting in 2023 wel tot een aanvraag zullen leiden. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.</p>	1.950	-1.950	0
<p>- <i>Energiemaatregelen gebouwde omgeving (ovb)</i></p> <p>In de Klimaatagenda Groningen is afgesproken dat de uitvoering van energiebesparende maatregelen in de gebouwde omgeving in de periode 2020-2023 ter hand worden genomen. De hiervoor begrote middelen worden ingezet als provinciale cofinanciering voor de NPG-middelen die zijn toegekend aan het project Warmte Transitiecentrum Groningen (WTCG). De financiering voor het project zijn in 2022 echter ten laste gegaan vanuit de SPUK (NPG-project WTCG) en niet vanuit dit budget. In het vervolg zullen de kosten in eerste instantie ten laste van dit budget komen. Een bedrag van € 370.000 aan niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023, het restant van de niet bestede middelen valt vrij ten gunste van het rekeningresultaat.</p>	560	0	0
<p>- <i>Hydrohub MW testcentrum</i></p> <p>Op het terrein van EnTranCe - Centre of Expertise Energy van de Hanzehogeschool wordt momenteel gebouwd aan het Hydrohub MegaWatt Test Center: een onderzoeksfaciliteit voor het optimaliseren en opschalen van de productie van groene waterstof via elektrolyse. Dit is essentieel om waterstof goedkoop, efficiënt en op grote schaal te kunnen produceren. Voor het Hydrohub MegaWatt Test Center wordt een bedrag van € 445.000 beschikbaar gesteld vanuit het Cofinancieringsfonds. Het verlenen van subsidie heeft vertraging opgelopen wegens vertraging in de aanlevering van vereiste informatie door de aanvrager en capaciteitsproblemen binnen het team. Deze middelen worden verrekend met de reserve Cofinancieringsfonds.</p>	445	0	-445
<p>- <i>Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed (SPUK)</i></p> <p>De provincies hebben van het ministerie van BZK middels een SPUK een subsidie van € 2 miljoen ontvangen om eigenaren van maatschappelijk vastgoed te helpen bij het verduurzamen. De verdeling van deze middelen over 2022 en 2023 is anders uitgevallen dan begroot, dit komt doordat er vraaggestuurd werd gewerkt door de energiecoaches en adviseurs. Het restant van de middelen wordt in 2023 uitgegeven. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.</p>	401	-401	0
<p>- <i>Obstakelverlichting windturbines cofinanciering</i></p> <p>Om de subsidieregeling voor het uitschakelen van obstakelverlichting met naderingsdetectie open te kunnen stellen, is er een harde toezegging van EZK nodig. Zij moeten namelijk toezeggen dat wij de kosten die we voor hen voorschieten achteraf kunnen declareren. De planning is om de subsidieregeling in het tweede kwartaal van 2023 open te stellen. In de perspectiefnota voor 2023 is hiertoe vanuit het cofinancieringsfonds € 400.000 vrijgemaakt om subsidie te kunnen verlenen aan windturbine-exploitanten. Hiermee kunnen zij een deel van de aanschafkosten van een naderingsdetectiesysteem op windturbines betalen. Met de Nederlandse Windenergie Associatie (NWEA) en het ministerie van EZK is namelijk in IPO-verband besproken dat partijen bereid zijn de kosten voor de toepassing van naderingsdetectie te verdelen volgens een verdeelsleutel van 50% (NWEA), 25% (EZK) en 25% (provincie). Een aantal provincies wilden</p>	400	0	-400

<p>hieraan meewerken. De niet ingezette middelen blijven beschikbaar in de reserve Cofinanciering.</p>			
<p>- <i>Energiebesparing en duurzame energieproductie (ovb)</i></p> <p>Voor de uitvoering van de Klimaatagenda Groningen zijn voor de gehele collegeperiode middelen beschikbaar gesteld. Deze zijn evenredig verdeeld over de vier jaren. De besteding verloopt uiteraard niet evenredig over de vier jaren. Een aantal projecten heeft vertraging opgelopen door met name personele wisselingen en door een nasleep van corona. Daarmee vindt er verschuiving plaats van de kosten over de jaren. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.</p>	395	5	0
<p>- <i>DU Uitvoeringskosten Klimaatakkoord</i></p> <p>We hebben op 9 februari 2023 een definitieve verdeling uitvoeringsmiddelen klimaat naar provincies ontvangen. De Uitvoeringsregeling voor de klimaatmiddelen is op 27 februari 2023 gepubliceerd. Met terugwerkende kracht wordt gekeken welke provinciale inzet vanuit de verschillende tafels is geleverd aan de uitvoering van het Klimaatakkoord. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.</p>	295	0	-295
<p>- <i>Zwarte Wiek (DU)</i></p> <p>Het betreft een meerjarig samenwerkingsverband c.q. onderzoeksproject (ministerie van LNV, Rijkswaterstaat en zes andere provincies). In 2022 hebben we nog relatief weinig uitgaven gehad, in 2022 hebben we € 200.000 middels een decentralisatie-uitkering van het Rijk ontvangen. De besteding van dit bedrag vindt over meerdere jaren plaats, het merendeel in 2023, 2024 en 2025. Het saldo wordt gestort in de reserve Overboeking kredieten.</p>	178	-49	-129
<p>- <i>Warmtetransport Eemsdelta Groningen (SPUK)</i></p> <p>Dit project voorziet in een belangrijke stap naar de inzet van restwarmte uit de Eemsdelta in Groningen, Delfzijl en Appingedam, ook ten behoeve van de Regionale Energiestrategie. Het project is na het vaststellen van de begroting 2022 verlengd, waardoor de in 2022 gemaakte lasten en de baten die hier tegenover staan tot een afwijking leiden. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.</p>	-145	145	0
<p>- <i>1000 Laadpalen Groningen-Drenthe (ovb)</i></p> <p>De provincie Groningen heeft met de 21 deelnemende gemeenten een samenwerkingsovereenkomst afgesloten waarin iedere afzonderlijke gemeente de provincie Groningen mandateert om de Europese aanbesteding uit te voeren, de concessieovereenkomst af te sluiten en het contractmanagement voor de plaatsingstermijn van drie jaar te coördineren. Diverse capaciteitsproblemen binnen dit project hebben tot vertraging geleid. Er is een addendum gekomen op de samenwerkingsovereenkomst en de concessie is met één jaar verlengd tot juni 2023. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.</p>	168	-38	0
<p>- <i>Warmte Transitiecentrum Groningen (SPUK)</i></p> <p>Provincie en gemeenten werken samen om op regionale schaal tot een snellere, efficiëntere en goedkopere uitvoering van de warmtetransitie te komen. Hiervoor hebben zij samen het Warmtetransitie Centrum Groningen (WTCG) opgericht. 2022 was het eerste volledige jaar dat het WTCG in bedrijf was en gemeenten heeft ondersteund bij hun taken in de warmtetransitie. Er is veel aandacht geweest voor de toekomst van het WTCG waardoor niet alle aandacht alleen op de uitvoering heeft gelegen en de nieuwe ontwikkelingen vragen om een nieuw plan. Omdat het ontwikkelen van een nieuw plan en het krijgen van commitment hiervoor tijd kost heeft het WTCG uitstel gekregen tot en met juni 2023 om de werkzaamheden af te ronden en een nieuw gedragen plan en het financiële commitment hiervoor bij gemeenten op te halen. Hierdoor zijn de lasten lager uitgevallen dan begroot. Hetzelfde geldt voor de baten vanuit de SPUK waarmee deze lasten worden gedekt.</p>	102	-102	0

De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.			
- <i>Sociaal Krediet energiemaatregelen</i>	160	0	0
De provincie maakt zich in toenemende mate zorgen over energiearmoede in Groningen. We willen energiearmoede in onze provincie tegengaan door de mensen die nu niet in aanmerking komen voor een lening voor energiemaatregelen, wel in die gelegenheid te stellen. Hiervoor hebben we het Sociaal Krediet ontwikkeld. De middelen worden ingezet voor onder andere de mediacampagne Zosimpelalswat; deze is gericht op het laagst hangende fruit van energiebesparende maatregelen en dus vooral bedoeld voor mensen die nog aan het begin staan van het verduurzamen van hun woning. Er is tot dusver minder gebruik gemaakt van het krediet dan verwacht. Daarbij heeft het Rijk een actievere rol gepakt omtrent de aanpak van energiearmoede, dit maakt dat wij als provincie een andere rol dienen te pakken. De niet bestede middelen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat.			
- <i>Afwikkeling voorgaande jaren Energie en klimaat</i>	111	0	0
Voor het praktijkproject energiescans energie-intensieve bedrijven is bij brief van 6 december 2016, nummer 2016-51.261/49/A.13, ECP een subsidie met terugbetalingsverplichting verleend van maximaal € 200.000. Alle uitgevoerde energiescans zijn succesvol afgerond en daarmee is het subsidiebedrag vastgesteld op €0 en het verleende voorschot van € 80.000 teruggevorderd. Het restant van het verschil betreft € 31.000 aan vrijgevallen middelen op diverse projecten. De niet bestede middelen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat.			
- <i>Brandstoftransitieplan</i>	100	0	0
Vanuit dit krediet worden kosten gedekt die een link hebben met duurzame mobiliteit. Er zijn minder projecten en opdrachten in het kader van duurzame mobiliteit uitgevoerd, dit kwam met name door na-ijleffecten van corona en capaciteitsproblemen op het onderwerp. De niet bestede middelen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat.			
- <i>Programmamanagement Energie (ovb)</i>	62	0	0
Gemeenten en de Veiligheidsregio werken samen in het Provinciale Groninger Energie Service Collectief, ProGresco. Door de gemeentelijke herindeling, corona en andere prioritering van de gemeenten en de provincie heeft dit project het afgelopen twee jaar stilgelegen. Dit betreft primair middelen van gemeenten en de veiligheidsregio. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.			
- <i>Overig</i>	161	-49	25
- <i>Apparaatskosten</i>	102	44	
Totaal verschil	5.445	-2.395	-1.244
Totaal verschillen programma	10.591	-5.776	-1.604

3. Platteland en natuur

Inleiding

Het programma Platteland en natuur heeft als doel:

Landschappelijke kwaliteit is van belang voor een gevoel van verbondenheid met en eigenheid van de streek en een plezierige leefomgeving

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:

1. Natuur en landschap
2. Landbouw

Natuur en landschap

Een belangrijke mijlpaal in Westerwolde was de afronding van de inrichting van de gebiedsontwikkeling van het natuurnetwerk in het beekdal van de Ruiten Aa. Er ligt nu een 'natuurlint' van in totaal 2500 ha waar aan dertig jaar is gewerkt. Deze mijlpaal is gevierd met een goed bezocht symposium.

In Groningen-Centraal is de ecologische verbindingszone in Westerbroek afgerond. Deze zone verbindt de natuurgebieden van 't Roegwold met het Zuidlaardermeergebied. Na voorbereiding van ruim tien jaar zijn de werkzaamheden voor de ecologische verbindingszone bij de Meerweg in Haren begonnen. Er komt een verbinding tussen de Drentsche Aa en het Paterswoldsemeer, waarmee schoon beekwater naar het meer wordt aangevoerd. Ook is er een brug met een faunapassage aangelegd en wordt het gebied natuurvriendelijk ingericht. Het doel is om de natuurgebieden in het centrale deel van Groningen en de kop van Drenthe met elkaar te verbinden.

Bos en Hout

Centraal doel van Bos en Hout is om vanuit de groene functies bij te dragen aan de grote transitie, opgaven en projecten. Ons streven is een groei van bos en houtige opstanden (onder andere lanen en erfbeplantingen) in onze provincie met één procent per jaar. Uitbreiding van de houtige opstanden wordt gerealiseerd via:

- Aanplant van houtig gewas op eigen initiatief provincie (incl. verwerving grond)
- Subsidiereregelingen
- Bijdrage aan diverse initiatieven.

We zijn doorlopend met externe partijen in gesprek inzake de mogelijke aankoop van gronden voor bosaanplant. In 2022 is 14 hectare aangekocht en voor 10 hectare is de planvorming voor inrichting opgestart.

In het najaar 2022 is de eerste subsidiereregeling voor Bos en Hout opengesteld waarop diverse aanvragen binnen zijn gekomen. Daarnaast zijn bedragen verleend aan bijvoorbeeld plantcampagne 'Meer bomen nu' van de stichting Urgenda en is een subsidie verleend ten behoeve van de bosrevitalisering Kolham waarbij 13 hectare aangetast bos opnieuw zal worden beplant.

Stikstof en Programma Natuur

Het jaar 2022 heeft in het teken gestaan van de opstart van het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG). Op het gebied van stikstof zijn er concrete provinciale doelen (overige doelen waren in 2022 nog niet concreet). De provincie Groningen moet een kleine 1,5 kiloton (ca. 25%) emissiereductie bereiken. Op onze eigen Groningse manier geven we vorm aan het gebiedsplan, namelijk door gebruik te maken van onze partners in de omgeving: waterschappen, gemeenten, natuurorganisaties en nadrukkelijk ook boeren en boerenorganisaties. Inmiddels is startnotitie Transitie Landelijk Gebied gereed. De adviescommissie Lieftingsbroek heeft in 2022 haar tussenadvies opgeleverd. In samenwerking met provincies Drenthe en Fryslân is gewerkt aan het inrichten van een subsidie-instrument voor gerichte bronmaatregelen. Er is door het Rijk € 55 miljoen toegekend voor de periode 2022-2023. De subsidiereregeling wordt in het voorjaar 2023 opgezet. Het Groninger Uitvoeringsprogramma Natuur (eerste fase 2021-2023) - onderdeel van het landelijk Programma Natuur - draait volledig. Terreinbeheerders hebben een subsidie aangevraagd om de komende jaren maatregelen te nemen in stikstofgevoelige natuur rondom Natura 2000 en het Natuurnetwerk Nederland of om leefgebied van vogel- en habitatrictlijnsoorten te verbeteren. Deze herstel- of hydrologische maatregelen zorgen ervoor dat verrijking afneemt en waterhuishouding verbetert.

Eems-Dollard 2050

De tweede tranche van het adaptieve programma (2021-2026) is in 2022 het tweede uitvoeringsjaar ingegaan. Deze tranche wordt gekenmerkt door het voorbereiden van grootschalige toepassing van succesvolle maatregelen en het uitvoeren van eerder gestarte pilots. In 2022 zijn beide pilotlocaties van de Kleirijperij ontmanteld, met de gerijpte klei is eind 2022 een 750 meter lange Brede Groene Dijk aangelegd. Onderzoek naar opschaling van deze toepassing voor de resterende 12 kilometer van de Dollarddijk vindt plaats via het Interbestuurlijk Programma VLOED (Verbetering Landbouwgronden door Ophoging met slib uit de Eems-Dollard). Langs het dijktraject Eemshaven-Delfzijl zijn rifblokken van Eems-Dollardslib geplaatst met het doel een bijdrage te leveren aan het herstel van de onderwaternatuur, zoals weekdieren en vissen. Verder is een belangrijke stap gezet in de pilot Dubbele Dijk waardoor in 2023 een start kan worden gemaakt met de bouw van een getijdenduiker die zal bij gaan dragen aan zowel natuurherstel als experimenten met zilte teelten.

Landbouw

Wij hebben in 2022 verder uitvoering gegeven aan het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024. De Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw, Programma Biologische Landbouw en Fascinating (eiwittransitie) vormen belangrijke onderdelen van het Programma Duurzame Landbouw. Vanuit deze programma's zijn projecten en initiatieven gestimuleerd die bijdragen aan een verdere verduurzaming van de landbouw in Groningen. In 2022 is tevens het Nationaal Strategisch Plan (NSP) van het Gemeenschappelijke Landbouwbeleid (GLB) goedgekeurd door Brussel. In 2022 zijn de aanloop naar deze goedkeuring verschillende voorlichtingsbijeenkomsten georganiseerd omdat het nieuwe GLB-NSP al vanaf 2023 van kracht is. Tot slot hebben wij met de sector gesprekken gevoerd over de toekomst van de landbouw in Groningen, mede naar aanleiding van Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) en het advies 'Wat kan wel' van de heer Remkes. Hiervoor hebben we een notitie opgesteld waarin we een beeld hebben geschetst van de toekomst van de landbouw. Deze notitie is onderdeel van de Groningse uitwerking van het gebiedsplan in het kader van de aanpak en uitvoering van het NPLG in onze provincie.

3.1. Natuur en landschap

Beleidsdoel Natuurnetwerk Nederland

Beschermen en ontwikkelen van de biodiversiteit binnen het Natuurnetwerk Nederland

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
Ingerichte NNN: Ontwikkeling van nieuwe natuurwaarden binnen het Natuurnetwerk Nederland (in ha) ²⁾	6	377	432	8 ¹⁾	79	109	908	250
Landelijke waarde	2.727							
Beheer NNN: Beheer van natuurwaarden binnen het Natuurnetwerk Nederland (in ha) ²⁾	21.096	21.096	21.517	21.520	21.595	22.206	22.243	22.493
Landelijke waarde	485.099							
Eigen indicatoren								
Toename areaal verworven gronden ten behoeve van NNN (in ha)	136	101	86	59	115	115	150	300

¹⁾ Betreft een kwaliteitsimpuls bestaande natuur van het landgoed Coendersborg in het Zuidelijk Westerkwartier. De subsidieaanvraag van de terrein beherende organisatie heeft vertraging opgelopen, uitvoering van de werkzaamheden schuiven daarom door naar 2023.

²⁾ De realisatiecijfers zijn afkomstig van Prolander. De beheercijfers betreffen het NNN op land en het Groningse deel van de Waddenzee.

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Reductie van CO₂; Bossen <i>Resultaat 2022-2023</i> <ul style="list-style-type: none"> Aanleg extra (voedsel)bos en hout; 	oranje	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In 2022 is 14 ha aangekocht voor bosontwikkeling en voor 10 ha is de planvorming voor inrichting opgestart. In de omgeving van Groningen hebben we een locatie gevonden voor de ontwikkeling van een klimaatbos. In het najaar van 2022 is de eerste subsidieregeling voor de programmaliijnen 'Bosaanleg', 'Lijnen in landschap' en 'Vergroening erven' opengesteld. Er zijn 13 aanvragen ingediend. Er is subsidie toegekend voor de aanleg van 3,7 ha elzensingels in het Westerkwartier.

		<p>(Er zijn nog aanvragen in behandeling die worden beschikt in 2023.)</p> <p>Daarnaast hebben we incidentele subsidies toegekend aan de boomplantcampagne 'Meer bomen nu' van de stichting Urgenda waarmee (in twee jaar) minimaal 7,5 ha bosplantsoen aangelegd kan worden en de pilot KlimaatSlimme bosrevitalisering Kolham waarbij 13 ha aangetast bos opnieuw beplant gaat worden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Vanwege de gevoeligheid voor staatssteun is voor initiatieven met commerciële doeleinden en/of van doelgroepen een tweede fase van de subsidieregeling in concept gereed, die in 2023 ook zal worden opengesteld voor onder andere agrariërs. Onder deze tweede fase vallen ook de initiatieven met betrekking tot de bedrijventerreinen en schoolpleinen.
<ul style="list-style-type: none"> • Biodiversiteit: vergroten natuurwaarden in natuur- en landbouwgebied en toegankelijk voor recreatie en toerisme (vergroten, ontwikkelen en versterken toeristische infrastructuur) <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zo mogelijk oplossen geïntermediate recreatieve knelpunten samen met terrein beherende organisaties. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Versterken toeristische infrastructuur en ontsluiting in omgeving van het Natuurnetwerk; <ul style="list-style-type: none"> - Realiseren natuurinvesteringen. 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2022 zijn voor drie natuurgebieden subsidies verleend die bijdragen aan verbetering van publieksvoorzieningen en recreatieve ontsluiting. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De provincie Groningen heeft een sluitend recreatief routenetwerk (wandelen en fietsen). Bij de aanleg van dit netwerk is rekening gehouden met de bestaande natuurgebieden. Ook bij de aanleg van nieuwe natuurgebieden wordt rekening gehouden met aansluiting op het routenetwerk. Samen met terrein beherende organisaties verkennen we de recreatieve ontsluiting van natuurterreinen. - Natuurinvesteringen vinden doorlopend plaats.
<ul style="list-style-type: none"> • Versterking soortenbeleid <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Maatregelen ter versterking/begeleiding akkerweidevogels, wolf, bever en zeehonden en exoten en Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF). 	<p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Procesmiddelen voor dit onderdeel besteden we met name aan de ontwikkeling van de Nationale Databank Flora en Fauna en het zeehondenakkoord. Samen met de (aangrenzende) provincies werken we samen aan bescherming van de

<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Procesgeld ten behoeve van beleidsuitwerking doelsoorten; - NDFF: onderhouden database. 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<p>wolf en preventie van schade aan landbouwhuisdieren. In 2022 hebben we daarom rasters aangeschaft die boeren kunnen lenen om hun schapen en andere landbouwhuisdieren te kunnen beschermen. Ook voeren we onderzoek uit naar de effecten van predatiebeheer op weidevogels.</p> <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zie hierboven. - Onderhoud Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) vindt doorlopend plaats.
<ul style="list-style-type: none"> • Realisatie Waddenopgave en Eems-Dollard <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Start inrichting Groote Polder (fase 1) afronden verkenning en besluitvorming over de omlegging van het spui, de recreatiesluis in het centrum van Delfzijl en de zoetwatervoorziening (Groote Polder fase 2); - Stevig bestuurlijke rol in Bestuurlijk Overleg Wadden (BOW); 	<p>oranje</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Fase 1 is in voorbereiding. Met de daadwerkelijke inrichting van de Groote Polder wordt gewacht tot er duidelijkheid is over het project Eemszijlen, omdat dit consequenties heeft voor de inrichting. Voor het project Eemszijlen is een MIRT-verkenning (Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT) gestart. De belangrijkste stap die gezet wordt is het in beeld brengen van de effecten op het watersysteem. Verwacht wordt dat er in 2023 een besluit genomen kan worden over de omlegging van het spui en daarmee de zoet-zout overgang. Vervolgens kan in een latere fase besloten worden over de recreatiesluis in het centrum van Delfzijl en de zoetwatervoorzieningen. De inrichting van de Groote Polder kan daarmee in 2023 starten. De inrichting van de Groote Polder kan starten op het moment dat duidelijk is of de spui-locatie verlegd gaat worden, omdat de doorgang door de primaire kering aangepast moet worden op het moment dat het spui verlegd gaat worden. - Gedeputeerde Hamster is lid van het BOW en werkt intensief samen met de collega's van de provincies Noord-Holland en Fryslân. Inbreng wordt geleverd op onder andere de dossiers Agenda 2050/ Uitvoeringsprogramma, Aanlanding, Uitvoering (Waddenfonds/ Investeringskader Waddengebied). Provincies pakken de rol als beleidsmakers en regisseurs/uitvoerders.

<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Grote projecten: Haven Lauwersoog, Visie Lauwersoog, Vergroening chemie, Eemszijlen / Grote Polder, Noordpolderzijk, Werelderfgoedcentrum, Klimaatadaptatie kustzone Westpolder, Gebiedsontwikkeling/ versterking Lauwersmeerdijk en Zoutkamp, Dubbele Dijk, Kleirijperij, IBP-VLOED. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>oranje</p> <p>oranje</p> <p>oranje</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het programma Duurzame Haven Lauwersoog loopt volledig volgens planning. - Visie Lauwersoog: Volgens planning is de visie medio 2022 gereedgekomen. - Vergroening chemie: Zie beleidsdoel Vestigingsklimaat onder deelprogramma 5.1 Economie en werkgelegenheid. - Grote Polder/Eemszijlen: Zie hierboven bij <i>Resultaat 2023</i>. - Noordpolderzijk: Door waterschap Noorderzijkvest en gemeente Hogeland is het initiatief genomen om de haven van Noordpolderzijk op een duurzamere wijze bereikbaar te houden. De tegenstellingen en grenzen rondom Noordpolderzijk zijn echter hard, natuur buitendijks en landbouw binnendijks. Wij ondersteunen het gebiedsproces dat nodig is om hier ontwikkelingen op gang te helpen. - Er zijn aanvullende middelen gevonden voor het realiseren van het Werelderfgoedcentrum Waddenzee (WEC). De voorbereidingen voor de bouw starten in het voorjaar 2023. Het afgelopen jaar is gebruikt om financiering te vinden. - Gebiedsontwikkeling/Versterking Lauwersmeerdijk en Zoutkamp: De versterking van de Lauwersmeerdijk zal conform verwachting starten in 2023. De koppelkans Vismigratie en zoet/zout-overgang wordt hierin meegenomen. Ook voor Zoutkamp geldt dat de uitvoering zal starten in 2023. In dit project wordt namens de provincie de bestaande Hunsingosluis omgebouwd tot schutsluis en wordt een nieuwe fiets- en voetgangersbrug over het Reitdiep aangelegd. Klimaatadaptatie Westpolder is onderdeel van het project Versterking Lauwersmeerdijk. - Dubbele Dijk: Binnen dit project worden innovaties in de landbouw gestimuleerd door onderzoek naar en met zilte teelten. In 2022 is het investeringskrediet voor de aanleg van de duiker beschikbaar gesteld en is de aanbesteding voor de duiker in het zuidelijk deel afgerond. In 2022 is in
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - GS bepalend in Waddenbeleid. 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p>het noordelijke gebied het ED2050-bezoekerscentrum geplaatst.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Kleirijperij: In het tweede deel van 2022 zijn beide pilotlocaties van de Kleirijperij ontmanteld en is gerijpte klei aan de Brede Groene Dijk geleverd. - IBP-VLOED: Voor opschaling ophogen landbouwgronden en kleirijpen voor dijkversterking loopt het Interbestuurlijk Programma Verbetering Landbouwgronden door Ophoging met slib uit de Eems-Dollard (IBP-VLOED). Vanuit de beantwoording van diverse kennisvragen is veel inzicht verkregen in aard en omvang van het opschalingspotentieel wat heeft geresulteerd in drie scenario's die in samenhang als zeer kansrijk worden beschouwd. - Met het instellen van de wadden-governance (2020) is de bestuurlijke en beleidsbepalende positie van provincie Groningen in het Waddengebied versterkt. Samen met het ministerie van Infrastructuur en Waterstaat (IenW), het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV), provincie Fryslân en provincie Noord-Holland vertegenwoordigen wij de (hogere) overheden in het Waddengebied. In veel gevallen treedt provincie Groningen samen met deze partijen op als opdrachtgever op het gebied van Waddenbeleid en Waddenbeheer. Inbreng wordt geleverd op onder andere de dossiers Agenda 2050 / Uitvoeringsprogramma, Aanlanding, Uitvoering (Waddenfonds / Investeringskader Waddengebied).
<ul style="list-style-type: none"> • Ecologie en Economie in balans (E&E) 2020-2024 <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> - We hebben de dialoog op het grensvlak van ecologie en economie in de Eemsdelta gefaciliteerd. 	<p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Met alle bijeenkomsten die georganiseerd zijn (stuurgroepvergaderingen en dialoogdagen) is de dialoog gefaciliteerd. - Op 25 maart heeft een dialoogdag plaatsgevonden over de Omgevingswet. - Op 22 december is het netwerk bij elkaar gekomen voor een bespreking in het kader van de herijking van ambities en het jaarlijkse E&E-diner.

<ul style="list-style-type: none"> - We hebben de afspraken omtrent de Ecologische Plus gecoördineerd en gemonitord. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De huidige afspraken rondom de Ecologische Plus worden uitgevoerd door Groningen Seaports (GSP) en Natuur en Milieufederatie Groningen (NMG).
<ul style="list-style-type: none"> - We hebben de afstemming over ruimtegebruik en ruimtelijke kwaliteit, mede ten behoeve van gebiedsontwikkeling gefaciliteerd. 	<p>oranje</p>	<p>Over een nieuwe invulling van de Ecologische Plus wordt gesproken met GSP, NMG, Het Groninger Landschap (HGL) en Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta (SBE). We hopen in 2023 tot nieuwe afspraken te komen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Door onduidelijkheid over de toepasbaarheid van de Ecologische Plus in de Oostpolder heeft het gesprek in het kader van deze gebiedsontwikkeling maar beperkt plaatsgevonden binnen het E&E-netwerk. Bij het Programma Aanlanding Wind Op Zee is een goede verbinding gelegd met het E&E-netwerk. De invulling en uitwerking volgen nog.
<ul style="list-style-type: none"> - We hebben nieuwe koppelkansen industrie, landbouw en natuur verkend. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dit thema is vooral in de programma's VLOED en Eemszijlen aan bod gekomen.
<ul style="list-style-type: none"> - We hebben onze ambities herijkt. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In 2022 zijn diverse activiteiten georganiseerd om tot een herijking van de ambities van E&E te komen. De afronding daarvan zal plaatsvinden in de eerste helft van 2023.
<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p>	<p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - We hebben de samenwerking en communicatie binnen en met E&E gefaciliteerd. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dit is een doorlopend proces en een van de hoofdtaken van E&E. Door gebrek aan personele capaciteit is dit in 2022 niet optimaal geweest.
<ul style="list-style-type: none"> - We hebben schurende onderwerpen geagendeerd en besproken. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Doorlopend worden schurende onderwerpen geagendeerd en besproken.
<ul style="list-style-type: none"> - E&E-partners hebben zelf dossiers en issues aangedragen waarvoor ze E&E willen inzetten. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In 2022 hebben partners onderwerpen aangedragen. Dit vraagt wel blijvende inzet vanuit alle partijen.
<ul style="list-style-type: none"> - Het netwerk is verbonden aan Duitsland. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Er is geen regulier contact vanuit het E&E-netwerk met Duitse partijen, wel vanuit de individuele leden en vanuit het programma ED2050.
<ul style="list-style-type: none"> - De provincie heeft bredere toepassing werkwijze E&E verkend. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dit is door personele wisselingen in 2022 niet opgepakt.

Prioriteiten Jaarstukken 2020 / Kadernota 2021-2025

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Bos en Hout Centraal doel van Bos en Hout is om vanuit de groene functies bij te dragen aan de grote transities, opgaven en projecten. Ons streven is een groei van bos en houtige opstanden (onder andere lanen en erfbeplantingen) in onze provincie met 1 procent per jaar. Op korte termijn zijn er kansen om bescheiden te starten met bosaanleg bijvoorbeeld op de eigen gronddepots, voor beplanting langs gemeentelijke en provinciale wegen (waar passend en mogelijk), vergroening van bedrijventerreinen, de grotere (boeren)erven in het buitengebied en (herstel van) het houtsingelgebied van onder andere het Zuidelijk Westerkwartier. <i>Resultaat 2022</i> - Pilot ontwerp en aanleg klimaatslim en biodivers bos; - Inzet beplanting langs wegen en op erven in het buitengebied; 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor de pilot Klimaatslimme bosrevitalisering Kolham is een subsidie toegekend waarbij 13 ha aangetast bos opnieuw zal worden beplant. - Uitbreiding van lijnvormige beplantingen langs wegen, kanalen en in houtsingelgebieden wordt ondersteund door middel van de subsidieregeling die is opengesteld. Voor de houtsingelhoofdstructuur in het Westerkwartier is een project gestart voor de inventarisatie, herstel en uitbreiding van de singels, waarbij in het kader van Bos en Hout wordt gestreefd naar 10% groei. De inventarisatie zal 2023 worden afgerond, waarna we kunnen starten met het herstel en de uitbreiding. - De succesvolle campagne Plan Boom wordt voortgezet. Dit jaar heeft Plan Boom 2800 boompjes aangeplant. - Voor de plantcampagne 'Meer bomen nu' van Urgenda (start 2022) zijn de eerste 1000 jonge boompjes in 2022 weggezet. - In het kader van Leader is 0,2 ha bos aangeplant. - De ervenprojecten draaien goed. Er zijn door Landschapsbeheer 55 grote bomen geplant en 1000 stuks plantsoen.

<ul style="list-style-type: none"> - Verkenning vergroening bedrijventerreinen, zo mogelijk koppelen aan klimaat- en kwaliteitsinvesteringen op bedrijventerreinen; - Concernbrede verkenning uitvoeren naar mogelijke toekomstige verdienmodellen waarbij bos en hout wordt betrokken; - Verwerving en inrichting van 5-27 ha ten behoeve van toekomstig bos en groene structuurelementen. Dit is mede afhankelijk van kansen die zich in de grondmarkt voordoen en de subsidie-aanvragen en (co)financieringsmogelijkheden van derden. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Aanleg extra (voedsel)bos en hout; - Aankoop en inrichting van maximaal 180 ha bos en groene structuurelementen. Dit is mede afhankelijk van toekomstige beschikbare middelen, kansen in de markt, subsidieaanvragen en (co)financieringsmogelijkheden derden. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>oranje</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dit is onderdeel van de tweede fase van subsidieregeling die in concept gereed is en in 2023 zal worden opengesteld. - Deze verkenning is uitgevoerd, met als resultaat een Uitvoeringsprogramma Bos en Hout 2021-2030 (op 15 december 2021 door uw Staten besproken). Met het uitvoeringsprogramma Bos en Hout zijn de financiële implicaties van Bos en Hout tot 2024 volledig in beeld gebracht. Daarnaast worden mogelijke nieuwe kansen op de voet gevolgd zoals de ontwikkelingen in het kader van het Nationaal Programma Landelijk Gebied. - We zijn doorlopend met externe partijen in gesprek inzake de mogelijke aankoop van gronden (in 2022 is 14 ha aangekocht en voor 10 ha is de planvorming voor inrichting opgestart). De voor de subsidie openstelling beschikbare middelen zijn niet geheel opgebruikt in 2022. Niet alle subsidieaanvragen zijn in 2022 geschikt (vanwege de relatief korte openstellingsperiode in het laatste kwartaal), deze aanvragen worden in 2023 geschikt. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het programma Bos en Hout begint goed te lopen, naar verwachting alle beschikbare middelen worden weggezet voor aankoop, inrichting en subsidies. - Zie <i>Resultaat 2022</i>.
<ul style="list-style-type: none"> • Opgave Wadden: procesmiddelen Lauwersmeer. Zie uitwerking hieronder bij Regulier. 		<ul style="list-style-type: none"> • Zie uitwerking bij Regulier.

Prioriteiten Kadernota 2021-2025 (jaarschijven 2022-2023) en Begroting 2022 (jaarschijven 2024 en 2025)

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Stikstof biodiversiteit In 2019 heeft de Afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) buiten werking gesteld. Hiermee verdween de grondslag onder alle Wet natuurbeschermingvergunningverlening waarbij sprake is van stikstofdepositie op overbelaste Natura 2000 gebieden. Het Rijk en de provincies zijn sindsdien doende een alternatief voor de PAS vorm te geven. Middels een beleidsregeling stikstof is de vergunningverlening voor de Wet natuurbescherming weer op gang gekomen. Daarnaast wordt via een gebiedsgerichte aanpak een verlaging van de depositie van de overbelaste Natura2000-gebieden in Nederland in gang gezet. In Groningen betreft het Natura2000-gebied Lieftingsbroek. Het onderdeel stikstof biodiversiteit draagt bij aan natuurherstel, aan de transitie van de landbouw, maar heeft ook raakvlakken met industrie, mobiliteit en woningbouw, energietransitie en het klimaatakkoord. Een belangrijk doel is een robuust vergunningensysteem dat initiatiefnemers rust en stabiliteit biedt. Verder richt het onderdeel zich op het starten van het gebiedsproces Lieftingsbroek en het uitvoering geven aan de Groninger Aanpak Stikstof. Voor een robuust vergunningensysteem en natuurherstel moet de stikstofdepositie omlaag en dit vraagt een verandering in de huidige bedrijfsvoering van de sectoren. Hierbij heeft de landbouw het grootste aandeel in de stikstofdepositie. Voor het onderdeel landbouw willen we een pilot starten om in de praktijk ervaring op te doen op bedrijfsniveau hoe we de stikstofdepositie kunnen verminderen en wat de landbouw hiervoor nodig heeft. We willen deze ervaring vervolgens gaan uitdragen naar andere bedrijven. 		

<p><i>Resultaat 2022</i> Uitvoering geven aan het gebiedsproces Lieftingsbroek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Natuurmaatregelen om de habitattypen in het gebied te herstellen en versterken; - Gerichte bronmaatregelen bij piekbelasters; - Samen met regionale partijen zoeken naar koppelmogelijkheden met andere opgaven in het gebied. - De adviescommissie Lieftingsbroek zal zijn adviezen opleveren als input voor het gebiedsplan. - De eerste tranche van de opkoopregeling zal afgerond worden. - Eerste resultaten van de bronmaatregelen zullen duidelijk worden. - In noordelijk verband wordt er gewerkt aan een nieuw op te zetten subsidietraject waarbij op vrijwillige basis in de praktijkervaringen opgedaan wordt met kleine stikstofreducerende maatregelen. Dit heeft de potentie om de stikstofuitstoot met grote stappen te verlagen. 	<p>groen</p> <p>oranje</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>oranje</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i> Uitvoering geven aan het gebiedsproces Lieftingsbroek:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het ecologisch onderzoek is afgerond en de adviescommissie Lieftingsbroek heeft een integraal tussenadvies aangeboden. Dit advies omvat onder meer een ecologische analyse om de natuur te versterken. - In samenwerking met provincies Drenthe en Fryslân is gewerkt aan het inrichten van een subsidie-instrument voor gerichte bronmaatregelen. Er is € 55 miljoen toegekend voor de periode 2022-2023. De subsidieregeling wordt in het voorjaar 2023 opengezet. Met de agrariërs in de directe omgeving van het Lieftingsbroek wordt in 2023 verkend welke maatregelen uit de subsidieregeling geïmplementeerd kunnen worden. - In het startdocument Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG) worden de integrale opgaven op het gebied van landbouw, natuur, stikstof en klimaat op provinciaal niveau uitgewerkt. (Dit document wordt in februari 2023 in uw Staten behandeld.) - Het tussenadvies is opgeleverd. - Er is een bedrijf verworven met middelen uit de eerste tranche. - Er zijn landelijk geen bronmaatregelen uitgevoerd dus ook niet in Groningen. In het lopende NPLG-proces wordt een ambitieus bronmaatregelenpakket gedefinieerd (landelijke aanpak). Het Rijk is verantwoordelijk voor het nemen van de bronmaatregelen. - In samenwerking met provincies Drenthe en Fryslân is gewerkt aan het inrichten van een subsidie-instrument voor gerichte bronmaatregelen. Er is € 55 miljoen toegekend voor de periode 2022-2023. De subsidieregeling wordt in het voorjaar 2023 opengezet.
--	--	---

<p>Uitvoeren pilot landbouw en ervaringen uitdragen naar andere bedrijven:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Door een groep experts met veel kennis en expertise van landbouw, stikstof en wet- en regelgeving wordt gezocht naar een gebied waar ze hun denkbeelden op zouden kunnen projecteren. Zij gaan hiervoor uit van maatregelen en oplossingen die bijdragen aan meerdere thema's, een duidelijke rolverdeling tussen de diverse overheden en eigenaarschap van oplossingen bij bewoners en ondernemers. Wij willen deze groep experts uitnodigen en faciliteren om hun toekomstbeelden te projecteren op een gebied in de provincie Groningen. Wij willen daarbij ruimte en ondersteuning bieden voor maatregelen en experimenten op bedrijfsniveau. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Pilot landbouw is opgegaan in bovenstaande subsidieregeling. Deze subsidieregeling is nog niet operationeel.
<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering geven aan de Groninger Aanpak Stikstof; 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De Groninger Aanpak Stikstof (GrAS) is overgegaan in het Groninger Programma Landelijk Gebied.
<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren pilot landbouw en ervaringen uitdragen naar andere bedrijven; - Vergunningverlening weer goed op gang; 	<p>oranje</p> <p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zie bovenstaande subsidieregeling. - De provincie is voorbereid op het verwerken van nieuwe aanvragen, er is echter momenteel geen stikstofruimte om projecten te laten starten. Het is het wachten op de bronmaatregelen van het Rijk. We blijven druk uitvoeren voeren op het Rijk om hierin stappen te zetten.
<ul style="list-style-type: none"> - Opstarten gebiedsproces Lieftingsbroek; - Uitvoeren natuurherstelmaatregelen. 	<p>groen</p> <p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Samenwerking en advisering loopt goed. - Het uitvoeren van diverse ecologische onderzoeken heeft ertoe geleid dat er meer zicht is op welke natuurherstelmaatregelen er getroffen kunnen worden. In 2023 wordt ingezet op het uitvoeren van hydrologische maatregelen in en om Lieftingsbroek.
<ul style="list-style-type: none"> - Subsidiëren eerste uitvoeringsprojecten vanuit noordelijk verband (Groningen-Fryslân-Drenthe) 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt gewerkt aan een subsidieregeling in noordelijk verband. Middelen zijn onlangs door het Rijk toegekend. Begin 2023 zal de subsidieregeling worden opengesteld.

<ul style="list-style-type: none"> - In 2023 zal er een gebiedsplan opgeleverd worden. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> - In juli 2022 is een gebiedsplan 0.1 opgeleverd en in 2023 wordt het definitieve gebiedsplan 1.0 opgeleverd conform de eisen van het Rijk. In januari 2023 is het startdocument NPLG gereedgekomen, in juli 2023 is het gebiedsplan NPLG gereed.
<ul style="list-style-type: none"> - Tweede en derde tranche opkoop moet tot verdergaande reductie leiden. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> - De tweede tranche van de Maatregel Gerichte Aankoop (MGA-2) is door het Rijk in mei 2022 internetconsultatie gebracht. Vanwege complicaties in verband met staatssteun is de regeling nog niet opengesteld. Aankoop van bedrijven middels deze regeling zal leiden tot stikstofreductie.
<ul style="list-style-type: none"> - Eerste natuurherstelmaatregelen zullen uitgevoerd kunnen worden. 	oranje	<ul style="list-style-type: none"> - Op basis van de ecologische onderzoeken krijgen hydrologische maatregelen rond Lieftingsbroek in 2023 vorm.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Waddenkust: <i>Programma Eems-Dollard:</i> Uitvoering van het adaptief programma Eems-Dollard 2050 dat gericht is op ecologische verbetering met ruimte voor economische versterking van de Eems-Dollard. <i>Programma 2.0 Eems-Dollard 2050 voor de periode 2021-2026</i> - Samenwerking met Duitsland 	groen	<ul style="list-style-type: none"> - Op 24 juni 2022 heeft de 42^e vergadering van de subcommissie G (Eems-Dollard) van de Permanente Nederlands-Duitse Grenswaterencommissie plaatsgevonden. Daar zijn de plannen van aanpak geaccordeerd voor de drie gezamenlijke projecten en het opdrachtgeverschap daarvan vastgesteld. Het betreft: <ol style="list-style-type: none"> 1. Een expertgroep natuurherstel en een jaarlijks Eems-Dollard-symposium gericht op kennisuitwisseling tussen wetenschap, beleid en beheer; 2. Een uitwisselingsproject van wederzijdse kennis en ervaring met het toepassen van slib uit de Eems-Dollard op landbouwgrond; 3. Een aanpak om te komen tot een gezamenlijke ecologische sedimentmanagementstrategie,

<ul style="list-style-type: none"> - Dubbele Dijk: uitwerking inrichting en beheer noordelijk en zuidelijk deel van het tussengebied van de Dubbele Dijk; - Project Eemszijlen; verkenning omlegging spui, zoetwatervoorziening, recreatiesluis, zoet-zout; - Pilot Brede Groene Dijk: aanleg 1 km lange brede groene dijk; - Kleirijperij: uitvoeren en monitoring rijpingsproces in pilot Delfzijl en kwelder Dollarddijk; - Uitvoering pilot ophogen landbouwgronden met slib uit de Eems-Dollard; 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p style="text-align: center;">eventueel met behulp van Water as Leverage.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Verder is kennis en informatie uitgewisseld over verschillende gemeenschappelijke onderwerpen en het eventueel gezamenlijk herstellen van de plaat Hond-Paap. Ook is gesproken en zijn afspraken gemaakt over de getijdesturing en de voorgenomen vaargeulverdieping van de Ems. - Binnen de Dubbele Dijk worden innovaties in de landbouw gestimuleerd door onderzoek naar en met zilte teelten. In 2022 is het investeringskrediet voor de aanleg van de duiker beschikbaar gesteld en is de aanbesteding voor de duiker in het zuidelijk deel afgerond. In 2022 is in het noordelijke gebied het ED2050-bezoekerscentrum geplaatst. - Zie bij Bestaande prioriteiten bij realisatie Waddenopgave en Eems-Dollard. - In 2022 is 750 meter bestaande Dollarddijk verbreed tot de Brede Groene Dijk (BGD). Vanuit de pilot Kleirijperij is de afgesproken hoeveelheid klei aan de BGD geleverd. Omdat deze klei niet (volledig) voldoet aan de richtlijnen die gelden voor dijkenklei en omdat de waterveiligheidseisen na de start van het BGD-demonstratieproject zijn aangescherpt, is voor een veilige dijk per meter dijk uiteindelijk meer klei nodig dan bij aanvang van het project was bepaald. Hierdoor kon er met de beschikbare klei in totaal 750 meter BGD worden aangelegd; alle onderzoeksvragen in het demonstratieproject kunnen hiermee adequaat worden beantwoord. - Gerijpte klei is in 2022 toegepast in de Brede Groene Dijk. Beide kleirijperij-locaties zijn in 2022 ontmanteld. Er is een kwelderherstelplan opgesteld voor de ontmanteling van het kwelderdepot. - Het ingebrachte slib is na een natte winterperiode begonnen met te ontwateren. Vlak voor de zomerperiode is het kadeprofiel aangepast voor een betere ontwatering en een betere ontsluiting voor de uitvoering en.
--	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - Opschalingsproces voor ophogen landbouwgronden, kleirijperijen en natuurlijke binnendijkse slibinvang via Interbestuurlijk Programma VLOED; 	<p>groen</p>	<p>monitoring (met name zetting en zoutgehaltes). Er is een start gemaakt met het beantwoorden van de kennisvragen. Het slib moet na het ontwateren drie jaar rijpen tot landbouwgrond. Alles voor een beter te bewerken landbouwperceel voor de eigenaar</p> <ul style="list-style-type: none"> - In de verkenning VLOED zijn drie scenario's ontwikkeld die in samenhang toekomstperspectief kunnen bieden aan de kustzone langs de Eems-Dollard: <ol style="list-style-type: none"> 1. kunstmatig ophogen van landbouwgronden; 2. kleirijperijen ten behoeve van dijkversterking; 3. natuurlijke aanslibbing. Met het beantwoorden van kennisvragen is er veel inzicht verkregen over de haalbaarheid en opschaalbaarheid van de genoemde scenario's. De stuurgroep E&E onderschrijft de scenario's in samenhang en heeft de ambitie om deze verder te brengen. 2023 zal worden benut om toe te werken naar een besluit voor een implementatie van de scenario's, waarbij ook inzicht zal komen op de financieringsmogelijkheden.
<ul style="list-style-type: none"> - Rifblokken van baggerslib; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eind 2022 zijn op twee locaties voor de zeedijk tussen Delfzijl en Eemshaven rifblokken van baggerslib uit de Eemshaven geplaatst. De komende vijf jaar wordt onderzocht hoe het onderwaterleven in de Eems-Dollard en Waddenzee hierdoor gestimuleerd wordt.
<ul style="list-style-type: none"> - Pilot buitendijkse slibsedimentatie; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Met de grondeigenaar worden gesprekken gevoerd over uitvoering van de pilot. Het MIRT3-projectbesluit dat gepland was in november 2021 is doorgeschoven naar 2023. Start van de uitvoering is afhankelijk van overeenstemming met de grondeigenaren.
<ul style="list-style-type: none"> - Kennisontwikkeling en monitoring. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Er heeft een globale inventarisatie plaatsgevonden van alle opgenomen en nog openstaande kennis- en monitoringsvragen en -behoeften ten aanzien van slib vanuit het ED2050-kennisprogramma, de projecten, de Green Deal HORIZON-subsidies en reguliere monitoringprogramma's. Medio 2022 is in een themabijeenkomst de afstemming van de informatiebehoefte tussen projecten en de koppeling met de

<p><i>Programma Lauwersmeer/Lauwersoog;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen 2e uitvoeringsprogramma Lauwersmeer 2020-2024. <p>Uitvoering meerjarige projecten:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Rondje Lauwersmeer 'Beleef Lauwersmeer' gereed in 2020; - Uitvoering Werelderfgoedcentrum Waddenzee; aanbesteding bouw. 	<p>groen</p>	<p>strategieën en programmadoelen van ED2050 geoptimaliseerd, zodat ook in de jaarlijkse monitoringsrapportage beter inzicht gegeven kan worden in de tussenstand van het programma. Eind 2022 is de vierde integrale monitoringsrapportage ED2050 opgeleverd.</p> <p><i>Programma Lauwersmeer/Lauwersoog;</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De gebiedsagenda Lauwersmeer (2019-2023) is vastgesteld. In de Jaarplannen Lauwersmeer worden activiteiten per jaar beschreven. - De Stuurgroep Lauwersmeer (nieuwe stijl 2022) gaat een toekomstagenda opstellen, met daarin opgenomen alle opgaven op het gebied van 'Natuur, Water en Klimaat' en 'Nationaal Park, Duurzame economie en toerisme'. - De Visie Lauwersoog is in concept gereed. Bestuurlijke besluitvorming vindt plaats in 2023. - Het Rondje Lauwersmeer is in 2022 afgerond. - Er zijn aanvullende middelen gevonden voor het realiseren van het Werelderfgoedcentrum Waddenzee (WEC). De voorbereidingen voor de bouw starten in het voorjaar 2023. Het afgelopen jaar is gebruikt om financiering te vinden.
<ul style="list-style-type: none"> • Beheer en monitoring broedeilanden bij de Eemshaven en bij het industriegebied Oosterhorn: <ul style="list-style-type: none"> - Monitoring broedsucces visdiefjes en noordse sterns op de broedeilanden. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Broedeiland Stern bij de Eemshaven: Natuurmonumenten beheert het eiland en Sovon monitort jaarlijks de broedvogels. De broedpopulaties van noordse stern, visdief en bontbekplevier zijn sinds 2018 met groot succes verplaatst van de bedrijventerreinen in de Eemshaven naar het eiland. Momenteel broedt een belangrijk deel van de Nederlandse Waddenzeepopulaties van noordse stern (een derde), visdief (ook een derde) en bontbekplevier (een zesde) op het eiland Stern. Het broedsucces van de sterns was sinds 2018 steeds redelijk tot goed. Hierdoor is het eiland een van de belangrijkste broedkolonies voor sterns in de Waddenzee.

		<ul style="list-style-type: none"> - Broedeiland Marconi bij de haven van Delfzijl: Sinds 2022 verzorgt de gemeente Eemdelta de inrichting en het beheer van het eiland Marconi als broedlocatie voor sterns en plevieren. In 2022 hebben er wel bontbekplevieren en scholeksters, maar nog geen sterns gebroed.
<ul style="list-style-type: none"> • Beheer Natuurnetwerk Groningen en Agrarisch Natuurbeheer <ul style="list-style-type: none"> - Subsidieopenstelling ten behoeve van toekennen middelen beheer Natuurnetwerk Groningen voor het beheer van natuurterreinen binnen het natuurnetwerk door terrein beherende organisaties (Natuurmonumenten, Staatsbosbeheer, Bosgroep en Natuurcollectief). Betreft Subsidiestelsel Natuur & Landschap, afgekort SNL) - Subsidieopenstelling ten behoeve van toekennen middelen agrarisch natuurbeheer (akker- en weidevogels) in de daartoe aangewezen gebieden in het natuurbeheerplan Groningen (zogenaamde) akker- en weidevogelkerngebieden. Betreft Subsidiestelsel Agrarisch Natuur en Landschapsbeheer, afgekort ANLB. 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In 2022 is beheer in het kader van de SNL uitgevoerd door terrein beherende organisaties. In het najaar van 2022 is een openstellingbesluit vastgesteld voor het beheerjaar 2023. - In 2022 is door collectieven voor agrarisch natuurbeheer gewerkt aan het laatste jaar van de zesjarige beschikking. Daarnaast is er een openstellingbesluit voor Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb) vastgesteld voor de nieuwe zesjarige beschikking vanaf 2023.

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<p>Prolander</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vertalen van provinciaal beleid op het gebied van plattelands- en gebiedsontwikkeling in concrete gebiedsprojecten. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er zijn diverse projecten in planvorming en uitvoering, zoals de inrichting van natuurgebied De Drie Polders, planvorming Dwarsdiep in het Zuidelijk Westerkwartier en in Groningen centraal onder andere de verbindingzone Meerweg.
<p>Waddenfonds</p> <ul style="list-style-type: none"> • Behartiging van de belangen van de deelnemende provincies (waaronder Groningen) met betrekking tot het beheer van het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Beheer en uitvoering van het Waddenfonds verloopt naar wens. Afgelopen jaar liep vooral de STUW-regeling (Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds) voorspoedig. Deze regeling richt zich op het vergroten natuur en landschapswaarden, bescherming en duurzame economische ontwikkeling in het Waddengebied.

Door het Investeringskader Wadden (IKW) is afgelopen jaar minder beschikbaar, vooral veroorzaakt door corona. Er zijn echter nog vele majeure projecten in voorbereiding.

Er is groen licht gekomen voor definitieve financiering van het nieuwe Werelderfgoedcentrum (WEC) in Lauwersoog met onder andere gelden van het Waddenfonds. Andere kleinere voorbeelden zijn de rondreizende interactieve voorstelling De Kraak met oude verhalen van het Wad en firma Noria (deze test een geautomatiseerde methode in onder andere het Eemskanaal, om plastic afval uit oppervlaktewater te halen voordat het de Waddenzee opgaat).

Beleidsdoel Landschap

Beschermen en versterken van het landschap en het culturele erfgoed

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal herstelde landschapselementen, bijvoorbeeld <ul style="list-style-type: none"> • molenbiotopen • slingertuinen • pingoruïnes • borgterreinen • (laan)beplantingen 			3	6	11	11	11	11
Uitvoering (kleine) natuur- en landschapsmaatregelen op boerenerven			59	84	50	50	50	50
Uitvoeringsprogramma's Landschapsconvenant ¹⁾			3	3	3	3	3	3

¹⁾ Er lopen drie regionale meerjarige uitvoeringsprogramma's die de komende jaren worden uitgevoerd.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Realisatie landschapskwaliteit <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitwerking Landschapsconvenant en subsidie landschapsprojecten; - Landschappelijke begeleiding klimaat- en energierealisatie <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Landschapsfonds 	<p>groen</p> <p>oranje</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De samenwerking tussen gebiedspartners in drie regionale werkgroepen geleid tot drie meerjarige regionale uitvoeringsagenda's met landschapsprojecten. - Op basis van de uitvoeringsagenda's worden subsidies aangevraagd. - De middelen voor dit onderdeel zijn beperkt. Vanuit de samenleving komen weinig initiatieven tot ontwikkeling of activiteiten worden op andere wijze gefinancierd. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Jaarlijks is € 300.000 beschikbaar voor subsidies landschapsprojecten. Middelen zijn weggezet in diverse projecten.

- 40 Tennetprojecten in uitvoering en 20 in planvorming	oranje	- De planontwikkeling en uitvoering van de projecten zijn vertraagd door de nasleep van corona. De verwachte 40 projecten in uitvoering moet in 2023 naar beneden bijgesteld worden naar 30. In 2022 zijn 20 projecten in uitvoering. Daarnaast zijn 10 projecten in voorbereiding voor 2023.
- Landschappelijk goed ingepaste klimaat- en energieprojecten.	groen	- Er zijn aan twee initiatieven c.q. projecten bijdragen toegekend.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<p>Waddenfonds</p> <ul style="list-style-type: none"> Behartigen van de belangen van de deelnemende provincies (waaronder Groningen) met betrekking tot het beheer van het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> Beheer en uitvoering van het Waddenfonds verloopt naar wens. Afgelopen jaar liep vooral de STUW-regeling (Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds) voorspoedig. Deze regeling richt zich op het vergroten natuur en landschapswaarden, bescherming en duurzame economische ontwikkeling in het wadengebied. Door het Investeringskader Wadden (IKW) is afgelopen jaar minder beschikbaar, vooral veroorzaakt door corona. Er zijn echter nog vele majeure projecten in voorbereiding. Er is groen licht gekomen voor definitieve financiering van het nieuwe Werelderfgoedcentrum (WEC) in Lauwersoog met onder andere gelden van het Waddenfonds. Andere kleinere voorbeelden zijn de rondreizende interactieve voorstelling De Kraak met oude verhalen van het Wad en firma Noria (deze test een geautomatiseerde methode in onder andere het Eemskanaal, om plastic afval uit oppervlaktewater te halen voordat het de Waddenzee opgaat).

3.2. Landbouw

Beleidsdoel Innovatie landbouw

Verduurzaming en innovatie in de landbouw, met ruimte voor schaalvergroting binnen begrenzing

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	2018	2019	2020	2021	2021	2022	2023	2024
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

In het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 zijn ambities en uitvoeringslijnen opgenomen, maar nog geen indicatoren voor de uitvoering. Zoals in de Najaarsmonitor 2021 aangekondigd sluiten we hiervoor aan bij de provinciebrede discussie over indicatoren. Verder zal in het kader van de nieuwe Omgevingsvisie ook een visie op de landbouw in Groningen worden ontwikkeld.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Verduurzaming en innovatie in de landbouw, met ruimte voor schaalvergroting binnen begrenzing <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw Noord-Nederland is in uitvoering. Op basis van de streefbeelden en actieplannen van de gebieden worden projecten uitgevoerd, waaronder ook boerenexperimenten. Het ontwikkelen van het noordelijk kennisnetwerk maakt ook onderdeel uit van deze regiodeal. Ontwikkelen van ambities en beleid op gebied van precisielandbouw en 5G-netwerken, (regionale) kringlopen, korte ketens en verzilting. Deze zijn uitgewerkt in Programma Duurzame Landbouw. Uitvoeren pilots natuurinclusieve landbouw; 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Projecten gericht op natuurinclusieve landbouw zijn in uitvoering. Diverse boerenexperimenten zijn in 2022 afgerond. Nieuwe experimenten zijn in voorbereiding. Het kennisconsortium Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (NIL) ondersteunt de gebieden bij de uitwerking van de streefbeelden en actieplannen. Over de voortgang zijn uw Staten per brief en middels de derde voortgangsrapportage tot en met het tweede kwartaal 2022 d.d. 22 november 2022 geïnformeerd. In het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 hebben we een toekomstbeeld geschetst van de landbouwsector in Groningen tot 2030. Op basis daarvan zijn ambities en een vijftal inhoudelijke routes opgesteld. De pilots Westeresch en Midwolderbouwten zijn in uitvoering.

<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen uitvoeringsprogramma verduurzaming Intensieve Veehouderij. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het opstellen van beleid en een uitvoeringsprogramma op het gebied van Intensieve Veehouderij zal een vervolg zijn op de visie op de landbouw in Groningen die we mede in het kader van de nieuwe Omgevingsvisie aan het ontwikkelen zijn.
<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering Regiodeal (en de realisatie van streefbeelden en actieplannen), IBP Westerkwartier en overige trajecten. Zie ook de brief aan uw Staten van 20 mei 2020 en de brief aan uw Staten van juni 2021; 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De doelen en ambities uit het programma IBP Westerkwartier zullen naar verwachting worden behaald in 2023.
<ul style="list-style-type: none"> - Ondersteuning van projecten die bijdragen aan de verduurzaming van gangbare landbouw. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (NIL) is met één jaar verlengd, tot en met 2024.
<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling beleid verduurzaming intensieve veehouderij. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het opstellen van beleid en uitvoeringsprogramma op gebied van Intensieve Veehouderij zal een vervolg zijn op de visie op de landbouw in Groningen die we mede in het kader van de nieuwe Omgevingsvisie aan het ontwikkelen zijn.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ambities uit het programma zijn vertaald naar concrete activiteiten en projecten. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Concrete stappen richting toekomstbestendige landbouw. 	<p>groen</p> <p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering van het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 loopt. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Een deel van de doelen en ambities uit het programma zullen in 2023 worden behaald. Echter, de verwachting is dat om meerdere redenen niet alle gestelde ambities en doelen eind 2023 gerealiseerd zullen zijn. Een belangrijke reden is dat door de nieuwe opgaven vanuit de rijksoverheid de landbouwsector een afwachtende houding heeft aangenomen ten aanzien van het doorvoeren van bepaalde veranderingen.

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Biologische landbouw

Stimuleren van biologische landbouw

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Areaal biologische landbouw (in ha) (bron: Skal Biocontrole en CBS)	4.766	5.168	5.195	5.313 ¹⁾	> 5.130	n.t.b.	n.t.b.	

¹⁾ Eind 2022 was in totaal nog 182 ha in omschakeling.

NB. In het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 zijn ambities en uitvoeringslijnen opgenomen, maar nog geen indicatoren voor de uitvoering. Wij zijn bezig met de ontwikkeling van de nieuwe Omgevingsvisie. Hierin zal ook de visie op de landbouw een plek krijgen.

Daarnaast werken we aan de ontwikkeling van een eerste lijst van indicatoren. We maken daarbij onder andere gebruik van de resultaten van de Biodiversiteitsmonitor Akkerbouw en de kritieke prestatie-indicatoren (KPI's) die landelijk ontwikkeld worden in het kader van de kringlooplandbouw. Daarmee sluiten we ook zo veel mogelijk aan op de monitoringssystematiek die het Rijk in het kader van het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB) ontwikkelt.

Bij het opstellen van het Programma Biologische landbouw is ervoor gekozen om het areaal biologische landbouw als eigen indicator te gebruiken. In het Programma Duurzame Landbouw is dit overgenomen. Mogelijk worden hieraan, naar aanleiding van de verschillende ontwikkelingen, nog indicatoren toegevoegd.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Meer biologische landbouw <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Toekomstbestendige landbouw. 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Eén van de speerpunten in het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 is het stimuleren van biologische landbouw in Groningen. In 2022 heeft dit vorm gekregen door: <ul style="list-style-type: none"> Kennisoverdracht door het organiseren van studiegroepen, keukentafelgesprekken, opstellen van omschakelplannen en organiseren van themabijeenkomsten Organiseren van demo's ten aanzien van teelt en teelttechnieken Stimuleren van innovatie door middel van een subsidieregeling Uitvoeren van een haalbaarheidsonderzoek naar verwerking van biologische groenten in provincie Groningen.

<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Toekomstbestendige landbouw. 	<p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - We hebben in het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 als doel gesteld dat 5% van het areaal in 2024 biologisch beheerd zal worden (is ongeveer 8.000 ha). Naar verwachting wordt dit doel niet binnen de gestelde termijn behaald. We zien namelijk een afvlakking van het animo om om te schakelen naar biologische landbouw. Dit heeft te maken met de wereldwijde stijging van grondstoffen, waardoor de meerprijs van biologische producten ten opzichte van reguliere landbouwproducten is afgenomen. We zien verder dat de ontwikkelingen in het nationale beleid (NPLG) zorgt voor onduidelijkheid en onzekerheid over de toekomst van het bedrijf wat een effect heeft op de veranderingsbereidheid van boeren om hun bedrijf anders in te richten. De opgaven vanuit het Rijk bieden mogelijk ook kansen voor de biologische landbouw op de middellange termijn.
--	---------------	---

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ambities uit het programma zijn vertaald naar concrete activiteiten en projecten. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Concrete stappen richting toekomstbestendige landbouw. 	<p>groen</p> <p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering van het Programma Duurzame Landbouw 2020-2024 loopt. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Een deel van de doelen en ambities uit het programma zullen in 2023 worden behaald. Echter, de verwachting is dat om meerdere redenen niet alle gestelde ambities/doelen eind 2023 gerealiseerd zullen zijn. Een belangrijke reden is dat door de nieuwe opgaven vanuit de rijksoverheid de landbouwsector een afwachtende houding heeft aangenomen ten aanzien van het doorvoeren van bepaalde veranderingen.

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
LASTEN					
Natuur en landschap	61.063	61.307	80.262	58.133	22.129
Landbouw	4.000	10.894	7.345	5.821	1.524
Totaal lasten	65.063	72.201	87.607	63.955	23.653
BATEN					
Natuur en landschap	21.301	16.122	18.102	13.109	-4.992
Landbouw	1.661	5.372	2.971	3.122	150
Totaal baten	22.961	21.495	21.073	16.231	-4.842
Saldo	42.101	50.706	66.534	47.723	18.811
RESERVENMUTATIES					
Toevoegingen	4.818		505	3.220	-2.715
Onttrekkingen	5.553	3.503	16.854	7.313	-9.541
Saldo reservemutaties	-736	-3.503	-16.349	-4.093	-12.256
Saldo na reservemutaties	41.366	47.203	50.185	43.630	6.555

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Natuur en landschap			
- <i>Bijdrage IPO GWO</i> De landelijke bijdrage voor de gemeenschappelijke werkorganisatie (GWO) zijn hoger uitgevallen dan verwacht. Dit komt omdat er diverse ontwikkelingen op landelijke gebied op ons afkomen waarvoor meer dan voorgaande jaren landelijke afstemming noodzakelijk is. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	-205	0	205
- <i>Biodiversiteit</i> Er zijn aantal subsidieaanvragen binnengekomen waarvan de uitvoering start in 2023. Deze lasten komen daarom niet ten laste van het boekjaar 2022. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	165	0	-165
- <i>Natuurnetwerk Groningen</i> Voor de inrichting van natuurgebieden begroten wij ruim zodat wij onze aannemers kunnen betalen, in de praktijk blijkt namelijk dat bij grote civieltechnische projecten de kosten soms over het boekjaar heen lopen. Ook moeten wij rekening houden dat werkzaamheden soms sneller verlopen dan verwacht. Ook voor grondaankopen begroten wij royaal om kansen te benutten op de grondmarkt die zich soms 'once in a lifetime' kunnen voordoen. Dit jaar hebben we minder grond kunnen aankopen dan verwacht. Door alle onrust in het landelijk gebied stagneren de grondtransacties, hierdoor hebben wij minder ruilgronden verkocht dan verwacht. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	2.756	-1.334	-1.422

<p>- <i>Werelderfgoedcentrum Waddenzee (ovb)</i></p> <p>Provinciale Staten hebben bij de Perspectiefnota 2023 besloten om nog € 2.780.000 extra beschikbaar te stellen voor de realisatie van het Werelderfgoedcentrum (WEC) Waddenzee. In 2022 hebben we de subsidie voor dit bedrag nog niet kunnen toekennen vanwege de formele aanvraag van het WEC eind 2022 en omdat aanvullende informatie nodig was in verband met staatssteun. Ook had het WEC meer tijd nodig om het aspect staatssteun goed af te stemmen met de overige subsidieverstrekkingen. Voor het WEC is tevens sprake van cofinanciering door het Waddenfonds (€ 12,8 miljoen) en het NPG (€ 6,5 miljoen). De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.</p>	2.780	0	
<p>- <i>Natuurbeheer SNL</i></p> <p>Dit betreft de subsidies omtrent natuurbeheer. De ingeschatte bijdrage vanuit Europa in de subsidieregelingen is hoger uitgevallen dan verwacht. Daardoor is ons aandeel in de lasten lager geworden. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.</p>	2.771	0	-2.771
<p>- <i>Vitale kust / IKW Cofinanciering</i></p> <p>De middelen voor Vitale kust zijn voor de jaren 2022 en 2023 toegekend. Achteraf bezien is dit veel te vroeg geweest maar dit is niet meer in de begroting verwerkt. De beoogde inzet van deze middelen is al wel voor een deel in gang gezet (Gebiedsontwikkeling Zoutkamp, Kleiwinkel Lauwersoog en proceskosten IKW) en voor een deel wordt voorzien dat hierover dit jaar besluiten worden genomen voor de lopende projecten. Besteding zal hierdoor in 2023 en grotendeels 2024 plaatsvinden. De niet bestede middelen worden verrekend met de reserve Cofinancieringsfonds.</p>	2.750	0	-2.750
<p>- <i>Stikstof/biodiversiteit (ovb)</i></p> <p>Het proces van de stikstofaanpak verloopt soms wat trager dan gehoopt en daardoor heeft er het afgelopen jaar geen volledige uitnutting van het budget plaatsgevonden. Dit heeft te maken dat aankopen van bedrijven (nog) niet zijn doorgegaan en moeizame onderhandelingen als gevolg van landelijke discussie omtrent staatssteunregels. De middelen zijn wel noodzakelijk omdat onderhandelingen nog lopen. Daarnaast wordt een ander deel van het geld gebruikt voor het uitvoeren van maatregelen zoals het meetnet Liefstinghsbroek en zijn daar meerjarenverplichtingen voor aangegaan. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.</p>	2.178	0	0
<p>- <i>Uitvoeringsprogramma Natuur (SPUK)</i></p> <p>Terreinbeherende organisaties lopen door onderbezetting achter met de uitwerking van plannen. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.</p>	1.077	-1.077	0
<p>- <i>Dubbele Dijk (ovb)</i></p> <p>Provinciale Staten hebben begin 2023 ingestemd met het investeringskrediet voor Dubbele Dijk. Dekking voor dit krediet bestaat onder meer uit het restant van 2022. Zonder dit restant is het project niet uit te voeren. Een grote kostenpost is de aanleg van de getijdenduiker. De aanbesteding en uitvoering van de aanleg is vertraagd vanwege het rekenkameronderzoek dat heeft plaatsgevonden. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.</p>	1.553	0	0
<p>- <i>Verbinden Natuur</i></p> <p>De financiële eindafwikkeling van twee grote faunapassages vindt in 2023 plaats. De lasten en de bijbehorende dekking vanuit de reserve PLG vallen daardoor lager uit dan begroot. Daarnaast waren de bijdragen van derden niet begroot waardoor een voordeel aan de baten ontstaat. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.</p>	1.061	349	-1.410

- <i>Landschapscompensatie TenneT</i>	551	-551	0
De uitvoering van projecten van gemeenten heeft vertraging opgelopen, waardoor de begrote uitgaven lager zijn uitgevallen. Hierdoor is ook minder gedeclareerd bij TenneT.			
- <i>Opgave Waddengebied (ovb)</i>	1.028	-38	0
Het resterende budget voor onze Waddenopgave zetten we met name in als cofinanciering voor twee grote projecten van waterschap Noorderzijlvest rondom het Lauwersmeer: de dijkversterking van Lauwersoog tot de Westpolder en de gebiedsontwikkeling en realisatie van de Hunsingosluis in Zoutkamp. Deze projecten lopen door tot en met 2024. Dit geldt ook voor de overige posten die we vanuit dit budget dekken. Voor 2022 is rekening gehouden met € 1.171.000 aan uitgaven waarvan we slechts € 181.000 hebben uitgegeven. Het ontwerp van het plan voor de Marnerwaard, gekoppeld aan de ontwikkeling van de Lauwersmeerdijk, was te duur. Er wordt nu gewerkt aan versoering. Het bedrag van € 850.000 wordt naar verwachting in 2024 besteed. De hiermee samenhangende garantstelling van € 100.000 moet eveneens blijven bestaan maar schuift door naar 2025. De begeleiding van de projecten rond de Lauwersmeerdijk en Hunsingosluis schuift door naar 2025 (€ 29.000). Voor het project pilot rifblokken langs de dijk bij Eemshaven en Delfzijl resteert nog een verplichting van € 11.000. Per saldo resteert hierdoor een afwijking van € 990.000. De € 990.000 aan niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.			
- <i>Vissen voor verbinding</i>	556	-497	-59
De uitvoering van het project vissen voor verbindingen loopt trager dan verwacht mede door de nasleep van corona en deelnemende partijen lopen iets achter met het indienen van declaraties. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.			
- <i>Deltaplan Agrarisch Waterbeheer</i>	1.734	-1.290	-444
Een deel van de onderbesteding betreft een meerjarige projectsubsidie boven de € 750.000 waarvan wij de lasten op basis van de financiële voortgangsrapportage moeten verantwoorden. Op basis van deze rapportage vallen de lasten 2022 lager uit en vindt er een verschuiving in de lasten naar toekomstige jaren plaats. Daarnaast zijn op verzoek van de projectuitvoerder 3 subsidies, wegens het niet behalen van de beoogde deelnemers, tussentijds lager bijgesteld. De projectsubsidies wordt mede door derden gefinancierd. De baten zijn naar rato verlaagd. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.			
- <i>Waterlands</i>	295	-295	0
Dit project is gestart op 1 december 2021 en loopt tot 30 november 2026, ook hier is 2022 gebruikt als opstart naar de uitvoering.			
- <i>IBP-VLOED</i>	290	-290	0
Het project IBP-VLOED is met een jaar verlengd (tot en met 31 december 2023) vanwege het adaptieve karakter van de verkenning en de zorgvuldigheid waarmee de beoogde kennisvergaring en gebiedsprocessen worden doorlopen. Het ministerie van LNV heeft de middelen voor dit project beschikbaar gesteld. Het ministerie heeft schriftelijk ingestemd met de verlenging van het project tot en met 2023. In 2023 vindt besluitvorming plaats.			
- <i>REST-COAST</i>	280	-280	0
Dit Europese project is gestart op 1 oktober 2021 en loopt tot 31 maart 2026. Het jaar 2022 is gebruikt als opstart naar de uitvoering waardoor er nog minder kosten zijn gemaakt dan aanvankelijk geraamd.			
- <i>Natuurcompensatie</i>	-235	223	0
De kosten van de natuurcompensatie worden doorbelast aan TenneT. Het verschil ontstaat doordat deze baten en lasten gedurende het jaar niet zijn opgenomen in de begroting omdat ervan uit werd gegaan dat gedurende 2022 geen uitgaven zouden plaatsvinden. Achteraf bleek dat het wel mogelijk was om uitgaven voor de Medenertilsterpolder te maken. Deze lasten zijn in rekening gebracht bij TenneT.			

<p>- <i>Kosten RVO en SNN EU POP3</i></p> <p>RVO (Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland) en SNN doen werkzaamheden voor de provincie. RVO is de enige organisatie in Nederland die EU-beschikkingen afgeeft. De totale uitvoeringskosten waren in 2022 hoger dan begroot omdat RVO en SNN ook te maken hebben met onder andere stijgende loonkosten. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.</p>	-364	0	364
<p>- <i>Natura2000 realisatie beheer</i></p> <p>In verband met de verlenging van de huidige beheerplannen zijn in afwachting van de nieuwe beheerplannen minder uitgaven gedaan dan gebruikelijk. De middelen worden toegevoegd aan de reserve PLG. Daarnaast heeft een aantal kustprojecten waaronder Dubbele Dijk vertraging opgelopen.</p>	359	0	-359
<p>- <i>Bos en Hout</i></p> <p>Een aantal subsidies voor Bos en Hout zijn eind 2022 binnengekomen en komen daarom ten laste van het boekjaar 2023. Middelen blijven beschikbaar voor het programma Bos en Hout. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.</p>	355	0	-355
<p>- <i>Flankerend beleid natuurnetwerk</i></p> <p>Voor de verwerking werving natuurnetwerk worden aanvullende instrumenten ingezet, zoals bedrijfsverplaatsing en schadeloosstelling. Dit jaar hebben hiervoor weinig proceskosten hoeven maken. We begroten ruim om in te kunnen spelen op actuele urgente ontwikkelingen. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.</p>	320	0	-320
<p>- <i>Landschapscompensatie cofinanciering</i></p> <p>In 2022 zijn aantal projecten gestart maar verschillende gemeenten lopen achter met de uitvoering van de projecten. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.</p>	267	0	-267
<p>- <i>Monitoring Natuur en Landschap</i></p> <p>Een substantieel deel van de monitoringskosten komen ten laste van natuurbeheer, terwijl wel het gehele bedrag aan monitoringskosten hier wordt begroot. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.</p>	259	0	-259
<p>- <i>Leges Wet natuurbescherming</i></p> <p>De lagere opbrengsten zijn het gevolg van de onduidelijkheid in de wetgeving omtrent stikstof.</p>	0	-240	0
<p>- <i>DU Meerjarig programma ED2050</i></p> <p>De kosten voor communicatie waren in 2022 lager dan geraamd, dit is onder andere het gevolg van de coronamaatregelen begin 2022 en het doorschuiven van een grotere bijeenkomst naar 2023. Daarbij komt dat er in 2021 fors geïnvesteerd is in het maken van korte filmpjes over de projecten van ED2050. Voor Visieontwikkeling binnen- en buitendijks en ontwikkelingsscenario's ED2050 was een bedrag van € 100.000 geraamd, hiervoor zijn nog geen kosten gemaakt omdat er eerst meer duidelijkheid moet zijn tussen de mogelijke inhoudelijke samenloop/overlap tussen de projecten, hiervoor wordt een ecologische toets uitgevoerd, waarbij twee binnendijkse en twee buitendijkse projecten getoetst worden vanuit een systeembenadering. De bijdrage van € 45.000 aan twee onderzoeken (predatoren grondbroeders en onderzoek kweldervegetatie slobinvang) zijn betaald uit het krediet Natura 2000. Binnen het krediet decentralisatie uitkering meerjarig programma ED2050 zijn reserveringen opgenomen voor de kleirijperij, dit project wordt in 2023 afgerekend. Om bovengenoemde redenen konden alle kosten voor het programmamanagement gefinancierd worden uit de kredieten Uitvoering Omgevingsvisie en Programmamanagement. De middelen uit de decentrale uitkering kunnen niet terugvloeien naar de algemene middelen omdat het krediet opgebouwd is uit gelden van derden (ministeries) en er tussen de opdrachtgevers ED2050 afspraken zijn over de meerjarenbegroting 2023-2026 ED2050.</p>	200	0	-200

- <i>Programmamanagement ED2050 (ovb)</i> Het programma Eems-Dollard 2050 (ED2050) wordt uitgevoerd en gefinancierd door meerdere partijen. De programmakosten worden gedragen door de opdracht gevende partijen: provincie, ministeries van LNV en van IenW en RWS. In het Opdrachtgeversoverleg tussen de genoemde organisaties worden na afloop van het jaar de werkelijke uitgaven van het afgelopen jaar en de begroting voor het komende jaar vastgesteld. Van de ministeries LNV en IenW hebben we een SPUK gekregen voor de kosten voor het programmamanagement. De eigen middelen zijn nog steeds nodig voor het uitvoeren van het Programma Eems-Dollard 2050. RWS financiert het kennisprogramma ED2050 en de monitoringrapportage van het programma. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	88	86	0
- <i>Verkenningfase Groote Polder / Eemszijlen (ovb)</i> Het verschil wordt met name verklaard door een nog niet geheel afgerond onderzoek van Sweco, belast met de MIRT-verkenning. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	73	80	0
- <i>Grauwe Kiekendief Kenniscentrum Akkervogels</i> We hebben een meerjarige afspraak gemaakt met de werkgroep die in 2022 niet is verwerkt in de begroting. Dekking van de afspraak komt uit de reserve PLG. Het tekort 2022 wordt daarom ook verrekend met die reserve.	-125	0	125
- <i>Procesmiddelen</i> Voor de uitvoering van het Programma Landelijk Gebied worden soms aanvullende proceskosten gemaakt voor onder meer inhuur personeel of opdrachten derden. Dit jaar hebben we hiervan weinig gebruik hoeven maken. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	122	0	-122
- <i>Soortenbeleid</i> De beschikbare middelen voor dit doel konden niet tijdig worden verwerkt in de begroting. Het saldo wordt verrekend met de reserve PLG.	-111	0	111
- <i>Natuur, landschap en Wadden (inrichting en beheer) (ovb)</i> In juni 2022 is opdracht verleend aan Prolander voor het realiseren van recreatieve voorzieningen binnen deelgebieden De Drie Polders en De Dijken Bakkerom, onderdeel van de gebiedsontwikkeling Zuidelijk Westerkwartier. Binnen de gebiedsontwikkeling werken we samen met waterschappen, gemeente, terreinbeherende organisaties, LTO, Boer en Natuur en belangenverenigingen als de ondernemersvereniging en Platform Oude Riet. Samen met onze partners zijn de genoemde maatregelen in 2022 uitgewerkt. Door stijgende prijzen (door corona en de oorlog in Oekraïne) was het nodig om de ontwerpen en het maatregelenpakket aan te passen zodat deze binnen het beschikbare krediet kunnen worden uitgevoerd. Dit proces kon niet in 2022 worden afgerond. Inmiddels is er overeenstemming over de uit te voeren maatregelen en heeft Prolander de werkzaamheden aanbesteed en gegund. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	76	0	0
- <i>Overig</i>	70	159	-352
- <i>Apparaatskosten</i>	-843	1	
Totaal verschil	22.129	-4.994	-10.448

Landbouw			
- <i>Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (NIL) Drenthe</i> De Regiodeal NIL wordt gedekt uit meerdere kredieten, vanwege het penvoerderschap van de provincie Groningen. De overschrijding op dit krediet wordt mede gedekt uit de cofinancieringsbijdrage van provincie Drenthe.	-920	899	0
- <i>IBP Vitaal Platteland (VP) Westerkwartier</i> De lagere besteding is het gevolg van een na-ijleffect van de coronaperiode. Daarnaast is de uitvoering vertraagd doordat er afgelopen jaar veel personele wisselingen zijn geweest in de deelprojecten.	513	-513	0
- <i>DU Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (NIL) Fryslân</i> In 2022 is € 874.000 van de begrote € 1.120.000 niet ingezet. De reden hiervoor is dat onder andere de programmatische aanvraag voor de Friese Kleiweide door provincie Fryslân niet is aangevraagd. In de Friese Kleiweide vindt nog afstemming over de invulling plaats. Deze aanvraag verwachten we in het eerste kwartaal 2023 te ontvangen. Verder wordt er in Schiermonnikoog gewerkt aan een Actieplan Schiermonnikoog. Dit actieplan hadden we eind 2022 verwacht, echter vraagt de uitwerking nog meer afstemming met betrokken partijen.	874	0	-874
- <i>PMF B: Landbouw</i> Op basis van de ontvangen rapportages van RVO en SNN met betrekking tot POP3-subsidieregelingen is als gevolg van vaststelling van toegekende subsidies een bedrag van € 596.470 vrijgevallen. Deze vrijval is verrekend met de reserve Provinciale meefinanciering.	596	0	-596
- <i>Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (NIL) Fryslân</i> De Regiodeal NIL wordt gedekt uit meerdere kredieten, vanwege het penvoerderschap van de provincie Groningen. De overschrijding op dit krediet wordt mede gedekt uit de cofinancieringsbijdrage van provincie Fryslân.	-306	285	0
- <i>Natuurinclusieve akkoord (SPUK)</i> De verwachting was dat we eind 2022 subsidieaanvragen zouden ontvangen als uitwerking van het Uitvoeringsplan Veenkoloniën, Westerwolde en Oldambt. Ook was de verwachting dat we in het laatste kwartaal nog enkele subsidieaanvragen zouden ontvangen voor de Uitvoeringsregeling Boerenexperimenten in de Groningse Kleischil en Veenkoloniën, Westerwolde en Oldambt. We hebben enkele aanvragen in januari 2023 ontvangen. De niet bestede SPUK-middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.	272	-272	0
- <i>NPG: Fascinating</i> Voor het open-innovatieprogramma Fascinating zijn NPG-middelen beschikbaar gesteld die gedurende de looptijd (tot en met 2024) worden beschikt aan de projecten die vanuit het consortium worden voorgedragen. Om die reden zijn de jaarlijkse uitgaven vooraf lastig in te schatten.	248	-248	0
- <i>Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (NIL) Groningen (ovb)</i> Ten tijde van het opstellen van de Najaarsmonitor 2022 was de verwachting dat nog een aantal subsidies verleend zou worden. De subsidieaanvragen hebben we in 2022 niet ontvangen. De subsidies worden in het eerste kwartaal 2023 alsnog verleend. De over te boeken middelen maken onderdeel uit van de afgesproken cofinancieringsbijdrage van de provincie Groningen met het Rijk. De Regiodeal NIL wordt gedekt uit meerdere kredieten, vanwege het penvoerderschap van de provincie Groningen. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	258	0	0

- <i>DU Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw (NIL) Groningen</i> In 2022 is € 253.000 van de begrote € 459.000 niet ingezet. De verwachting was dat we eind 2022 subsidieaanvragen zouden ontvangen als uitwerking van het Uitvoeringsplan Veenkoloniën, Westerwolde en Oldambt. Ook was de verwachting dat we in het laatste kwartaal nog enkele subsidieaanvragen zouden ontvangen voor de Uitvoeringsregeling Boerenexperimenten in de Groningse Kleischil en Veenkoloniën, Westerwolde en Oldambt. We hebben enkele aanvragen in januari 2023 ontvangen.	253	0	-253
- <i>Verduurzaming en innovatie</i> Bij de Kadernota 2019-2023 zijn voor de periode tot en met 2023 middelen beschikbaar gesteld voor verduurzaming en innovatie van de landbouw. Prognose voor uitgave is gebaseerd op een gelijkmatige verdeling over de vier jaren. Doordat ontwikkeling van een aantal grotere projecten en initiatieven meer tijd heeft gekost dan ingeschat, kunnen de middelen in 2023 daarvoor pas worden toegekend. De niet bestede middelen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat.	107	0	0
- <i>Overig</i>	160	1	-83
- <i>Apparaatskosten</i>	-531	0	0
Totaal verschil	1.524	152	-1.806
Totaal verschillen programma	23.653	-4.842	-12.254

Bedragen x € 1.000

4. Bereikbaarheid

Inleiding

Het programma Bereikbaarheid heeft als doel:

Ons mobiliteitsbeleid heeft tot doel om ruimtelijke functies met elkaar te verbinden zodat mensen en goederen zich vlot, veilig en duurzaam van de ene naar de andere plek kunnen verplaatsen. Een goede bereikbaarheid van steden en dorpen is van belang voor de leefbaarheid en verdere ontwikkeling van onze provincie.

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:

1. Infrastructuur
2. Openbaar vervoer.

De afgelopen jaren hebben in het teken gestaan van het opstellen van het programma en het uitvoeringsprogramma Mobiliteit. In november 2022 is het Programma Mobiliteit Provincie Groningen door de Staten vastgesteld. Ook hebben de Statenleden kennisgenomen van het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit 2022-2027, waarin de concrete activiteiten voor de komende jaren zijn uitgewerkt. Het Programma Mobiliteit is het eerste overkoepelende mobiliteitsbeleid van onze provincie en vormt de kaders voor de komende tien tot vijftien jaar. Het belangrijkste uitgangspunt is dat mobiliteit bijdraagt aan een hoger doel, namelijk brede welvaart in onze provincie. Mede daarom is bij de totstandkoming van dit programma een breed participatietraject met onze omgeving doorlopen. Met dit programma geven we vorm en inhoud aan brede welvaart en werken we integraal aan onze opgaven die voor een groot deel gefinancierd worden vanuit het Mobiliteitsfonds, een integraal financieringsfonds. De doelenboom is conform de opzet van het Programma Mobiliteit bij de Begroting 2023 aangepast. De middelen worden bij de Voorjaarsmonitor 2023 ook aangepast conform de opzet van het Mobiliteitsfonds.

Naast het opstellen van het Programma en Uitvoeringsprogramma Mobiliteit zijn de lopende zaken uiteraard doorgegaan. Binnen alle onderdelen zijn goede resultaten geboekt om de bereikbaarheid in onze provincie te verbeteren. Tegelijkertijd constateren wij dat meerdere projecten achterlopen op de planning door onvoldoende beschikbare capaciteit op het gebied van projectmanagement, omgevingsmanagement, technisch management en/of specialistische technische kennis. Dit capaciteitsvraagstuk geldt voor zowel de eigen organisatie als in de markt. Ook de prijsstijgingen als gevolg van globale economische ontwikkelingen hebben een vertragend effect gehad op de voortgang van projecten. In 2022 zijn de onderhoudswerken aan verschillende provinciale wegen uitgevoerd, zoals de N999 Garsthuizen-Uithuizen, de N362 Scheemda-Weiwerd en de N378 Stadskanaal-Gasselternijveen. Ook heeft er groot onderhoud plaatsgevonden aan de Kloosterbrug in Winschoten en aan de Zijlvesterbrug bij Onderdendam.

Wegen

De succesvolle aanpak van Groningen Bereikbaar is in 2022 in de gehele provincie uitgerold. In het kader van het project N361 is in 2022 de N361 in Winsum heringericht. Voor de N33 is uitgebreid lobby gevoerd bij het Rijk om het financiële tekort bij het project aan te vullen. Dit heeft onder andere geleid tot een aantal aangenomen moties in de Tweede Kamer om met de regio in gesprek te gaan, en vanuit bijvoorbeeld de Toekomstagenda te komen tot een oplossing.

Ook is er verder gewerkt aan de ombouw Ring Zuid. Naast de voor het publiek zichtbare voortgang is een minder zichtbaar, maar zeer belangrijk werk van de ombouw begonnen: de start van de aanleg van technische installaties in de Verdiepte Ligging. Ook is er intensief lobby gevoerd bij het Rijk met als resultaat de minister in het Bestuurlijk Overleg (BO) MIRT het besluit genomen heeft om, onder meer, € 82 miljoen beschikbaar te stellen voor maatregelen gericht op de ontsluiting van de Westflank van de stad Groningen die voortkomen uit een gezamenlijk uit te voeren MIRT-onderzoek.

Tegelijkertijd loopt het project N355 (Groningen-Zuidhorn) al een aantal jaren om de veiligheid en doorstroming te verbeteren. We betrekken de problematiek op de N355 nauw bij het eerdergenoemde MIRT-onderzoek en de brede opgave aan de westkant van de stad.

Fiets

In 2022 is er hard gewerkt aan het netwerk van fietsroutes en doorfietsroutes. Wij zijn volop bezig met de doorfietsroutes Assen-Groningen, Winsum-Groningen, het laatste van Ten Boer - Groningen en het eerste deel Leek-Groningen. Er zijn een aantal fietsroutes gereedgekomen, bijvoorbeeld het gemeentelijk fietspad langs de Drieborghweg tussen Veendam en Oude Pekela en de eerste

bewegwijzerde sportieve fietsroute in onze provincie: de Noorderrondritten. Ook zijn de voorbereidingen getroffen en financiële middelen geregeld om met een aantal routes te starten, bijvoorbeeld de fietsbrug over het Reitdiep en aansluitend het fietspad in Zoutkamp en de opwaardering fietspad N865 in Schildwolde. De veiligheid is bij alle fietsprojecten een belangrijk onderdeel; daarom hebben we ook in 2022 bestaande routes aangepast door paaltjes weg te halen en markering te plaatsen. Ook hebben we een studie uitgevoerd om veertien fietsoversteken te kunnen aanpassen in 2023 en 2024. Ondanks de goede resultaten zijn er op het gebied van fiets door personele problemen minder (snel) resultaten behaald dan vooraf ingeschat was.

OV

In het kader van duurzame en zero emissie mobiliteit zijn goede stappen gezet; er zijn laadvisies door de gemeenten opgesteld en er is een nieuwe concessie voor openbare laadpalen voorbereid. Ook is de verduurzaming van het eigen wagenpark verder doorgezet en is de aanbesteding voor waterstoffreinen uitgezet. Voor het openbaar vervoer geldt dat corona een enorm effect heeft gehad en nog steeds heeft op het aantal reizigers. Daarnaast spelen nog de gevolgen van de energiecrisis, uitval van ritten door personeelstekort en grotere financiële uitdagingen voor het OV dan verwacht. Dit heeft en houdt onze aandacht. In het kader van het Deltaplan voor het Noorden is een succesvolle lobby gevoerd in noordelijk verband; de voorbereidingen zijn getroffen voor een projectorganisatie in dit kader. Hiermee zijn de Lelylijn, verbeteringen aan het bestaande spoor en in de toekomst de Nedersaksenlijn dichterbij gekomen.

Verkeersveiligheid

Landelijk onderzoek laat zien dat, na decennia van dalende cijfers van verkeersslachtoffers, deze daling nu stagneert. Het aantal fietsers dat (ernstig) gewond raakt stijgt, mede doordat Nederlanders de afgelopen jaren meer zijn gaan fietsen en langer mobiel blijven. Ook in Groningen zien wij deze negatieve trend. Inzetten op verkeersveiligheid is daarom een belangrijk onderdeel van het Programma Mobiliteit Provincie Groningen en het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit. Op basis van het uitvoeringsprogramma volgt in de eerste helft van 2023 de voorbereiding voor de uitvoering van verkeersveiligheidsprojecten aan de hand van een werkplan Verkeersveiligheid 2022-2025. Daarnaast hebben wij in 2022 in regionaal verband gewerkt aan (risico)analyses per gemeente en provincie die vervolgens opgenomen zijn in een regionale uitvoeringsagenda. Dit vormt de basis voor het Regionaal uitvoeringsplan verkeersveiligheid 2021-2030, dat wij samen met gemeenten opstellen en uitvoeren in de komende jaren.

4.1. Infrastructuur

Beleidsdoel Fiets

Meer mensen op de fiets, om daarmee bij te dragen aan de bereikbaarheid van onze provincie, aan duurzaamheid en aan de gezondheid van onze inwoners, daarnaast een afname van het aantal (ernstige) ongevallen met betrokkenheid van fietsers

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Klanttevredenheid doorfietsroutes minimaal een 8 ¹⁾	n.v.t.	7,7	n.v.t.	7,9				≥ 8,0
Beoordeling fietsvoorzieningen bij overstappunten minimaal een 7,5 ²⁾	6,9	n.v.t.	n.v.t.	6,7				≥ 7,5
Daling aantal fietsdoden met 47% t.o.v. 2002 (2002: 5 doden)	2	4	1	9 ³⁾				max. 3
Daling aantal ziekenhuisgewonden (fiets) met 34% t.o.v. 2002 (2002: 126)	134	119	147	171 ⁴⁾				max. 83
Gemiddeld aantal verplaatsingen per fiets per persoon per dag (2014=0,85 2015=0,83 2016=0,71)	0,87	0,65	0,64	n.n.b. ⁵⁾				0,94
Gemiddelde afgelegde afstand (km) per fiets per persoon (2014=3,07 2015=3,41 2016=2,38)	3,45	2,83	2,39	n.n.b. ⁵⁾				3,37

¹⁾ Het cijfer bij 2020 betreft het oordeel van de gebruikers van de doorfietsroute Assen-Groningen tussen Groningen en Haren. Het cijfer voor 2022 betreft een gemiddelde van de doorfietsroutes Ten Boer, Zuidhorn en Bedum.

²⁾ Als bron hanteren we de eigen fietsenquête van provincie Groningen, die wij eens per twee jaren zelf afnemen. Daarmee vormt dit een consistente en betrouwbare bron. In 2019 beoordeelden de gebruikers het overstappunt gemiddeld met een 6,9.

³⁾ Dit is een voorlopig cijfer.

⁴⁾ Dit is een voorlopig cijfer.

⁵⁾ De realisatiegegevens komen in de loop van 2023 beschikbaar. In de 'coronajaren' 2020 en 2021 is het gebruik van de fiets gedaald, ongevals cijfers namen echter toe vanwege de toename van ouderen die de e-bike gebruiken. De gevolgen van ongevallen bij deze groep zijn groter dan bij andere groepen.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Meer mensen op de fiets, om daarmee bij te dragen aan bereikbaarheid van onze provincie, duurzaamheid, gezondheid van onze inwoners en afname van het aantal (ernstige) ongevallen met betrokkenheid van fietsers (vanaf 2020 intensiveren uitvoering fietsbeleid). <i>Resultaat 2022</i> - Realisatie doorfietsroute Assen-Groningen (gedeelte Haren-Witte Molen); - Afronding realisatie doorfietsroute Winsum-Groningen; - Realisatie fietsbrug over het Reitdiep en een vrijliggend fietspad ten noorden daarvan in Zoutkamp. - Het opwaarderen van de gemeentelijke fietsroute tussen Appingedam en Delfzijl. - Aanleg van een comfortabele fietsverbinding tussen de kernen van Zuidhorn en Leek. - Verlenen van een subsidie voor de aanleg van een gemeentelijk vrijliggend fietspad van 2,5 meter breed langs de Drieborghweg tussen Veendam en Oude Pekela. 	<p style="text-align: center;">oranje</p> <p style="text-align: center;">oranje</p> <p style="text-align: center;">oranje</p> <p style="text-align: center;">oranje</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is vertraging ontstaan doordat het maken van afspraken tussen de betrokken partijen ingewikkelder was dan voorzien. Er moesten onvoorzien aanvullende afspraken worden gemaakt. Ook moest aanvullend onderzoek gedaan worden om een Omgevingsvergunning te verkrijgen. Aanbesteding zal in het voorjaar van 2023 plaatsvinden, het fietspad is in het najaar van 2023 gereed. - In november 2021 is het eerste gedeelte van deze doorfietsroute succesvol in gebruik genomen. De afronding van de laatste paar kilometers van de doorfietsroute is afhankelijk van de grondaankoop. De onteigeningsprocedure van de laatste percelen wordt in voorjaar 2023 afgerond. De aanleg van het laatste stuk van de doorfietsroute wordt voorzien in zomer 2023. - Het realisatiebesluit voor dit project is in april 2022 genomen. De uitvoering en oplevering is in 2023. - De voorbereiding en realisatie van deze fietsverbinding is de verantwoordelijkheid van de gemeente Eemsdelta. De provincie verleent subsidie en ondersteunt waar mogelijk. Uitvoering wordt voorzien voor het najaar van 2023. - Het onderzoek naar tracéalternatieven is in volle gang. De inloopavonden in juni hebben veel opgebracht. In het najaar zijn de uitwerkingen met de omgeving besproken. - Het fietspad is in mei 2022 opgeleverd volgens planning.

<ul style="list-style-type: none"> - Subsidiebeschikkingen aan gemeenten voor de verbetering van hun fietsnetwerk. Moment van realisatie van de maatregelen is afhankelijk van de complexiteit van de projecten waarvoor een subsidie is verleend. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De subsidiebeschikkingen zijn in 2021 uitgegeven en op 2 november van datzelfde jaar vastgesteld. De uitvoering is in handen van de gemeenten. Projecten moeten uiterlijk vijf jaar na subsidieverstrekking gerealiseerd zijn. Het gaat om de volgende projecten: <ul style="list-style-type: none"> • Aanleg fietspad Garnwerderweg bij Winsum; • Opwaarderen tot Hoofdfietsroute tussen Veendam en Muntendam; • Knijpslaan Hoogezand verbeteren; • Rijksstraatweg Haren-Glimmen en om twee verkenningen: <ul style="list-style-type: none"> • hoofdfietsroute Winschoten-Scheemda • hoofdfietsroute Stadskanaal-Musselkanaal. Jaarlijks wordt in het derde kwartaal de voortgang van deze projecten herzien en eventueel bijgestuurd als onderdeel van de begrotingscyclus. Dit gaat in vanaf 2023.
<ul style="list-style-type: none"> - Lancering van het programma Doortrappen in de hele provincie. Met dit programma willen we alle ouderen stimuleren langer veilig te blijven fietsen. Onze inzet is om in drie jaar 23.000 seniore Groningers te bereiken. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Op 12 april 2022 is de provinciale campagne rondom Doortrappen van start gegaan in alle gemeenten van de provincie Groningen. Het eerste jaar van het programma Doortrappen zit erop en daarin hebben we een aantal activiteiten ondernomen zoals fietsclinics, driewielersontdekkingen, groepsfietsstochten en een fietsfestival. Daaraan hebben in totaal 341 mensen deelgenomen. Het eerste jaar zien wij als een opstartjaar waarbij de nadruk lag op het vormen van lokale netwerken. In 2023 zetten we volop in op de uitvoering van interventies. De doelstelling van 23.000 senioren voor Doortrappen bleek te ambitieus en is bijgesteld. Het beoogde deelnemersaantal is nu 10.000 à 15.000 seniore Groningers. Bij het beleidsdoel Verkeersveiligheid, onderdeel verkeerseducatie staat aanvullende informatie over de aanpak Doortrappen.

<ul style="list-style-type: none"> - In het Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023 hebben we aangegeven dat we gaan onderzoeken of we fietsen kunnen stimuleren met behulp van beloningen (via een app). In 2022 lanceren we deze app als onderdeel van de Groningen Bereikbaar aanpak rondom Ring Zuid. Bij succes van die actie rollen we de app eind 2022 uit in de rest van de provincie. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De 'Fietsritje' pilot binnen de Ommetje-App liep tot 9 mei 2022. De resultaten van de pilot lieten een wisselend beeld zien. De app was populair bij mensen die het fietsritje gebruikten vanuit vitaliteit. De app was minder populair bij de groep die zo snel mogelijk van A naar B wilde komen. Het komende jaar willen we de mogelijkheid verkennen om hiermee door te gaan. Daarbij richten we ons op het halen van de landelijke beweegrichtlijnen, waarbij wandelen en fietsen laagdrempelige vormen van bewegen zijn. De Ommetje-app is geschikt voor een brede doelgroep: vrijwel iedereen kan op deze manier in beweging komen.
<ul style="list-style-type: none"> - Opening van de eerste bewegwijzerde sportieve fietsroute in onze provincie (Noorderrondrit); 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Op 23 april jl. is de eerste bewegwijzerde route voor de sportieve fietser feestelijk geopend en in gebruik genomen: de Noorderrondritten. Deze route van 144 km is op te delen in twee lussen van 84 en 60 km en daardoor geschikt voor zowel de sportieve als recreatieve fietser.
<ul style="list-style-type: none"> - Lancering fietsgemeenschap (samen met Regio Groningen-Assen en provincie Drenthe): De fietsgemeenschap heeft tot doel om de samenwerking rondom het thema fiets te versterken tussen overheid, onderwijs, markt en belangenorganisatie (vanuit verschillende invalshoeken, zoals bereikbaarheid, gezondheid, sport en leefbaarheid). Door corona heeft dit initiatief even stilgelegen, maar in het najaar van 2021 gaan we verder met het verkennen van de kansen voor zo'n fietsgemeenschap. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In het najaar hebben twee verkennende sessies plaatsgevonden met als doel om een fietsgemeenschap te vormen, waarbij inspiratie, kennisoverdracht, nieuwe initiatieven en het opbouwen van een fietsnetwerk centraal stonden. De verkenning was een succes. Hierbij waren tientallen betrokken organisaties aanwezig wat ons de overtuiging gaf dat we hiermee voorzien in een behoefte. Op 24 januari 2023 zijn we daarom daadwerkelijk gestart met de - door de partijen gekozen naam - 'Fietscommunity' middels een aftrap bij één van de deelnemende organisaties, het Noorderpoort.
<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Realisatie laatste deel doorfietsroute Ten Boer-Groningen ('vorkland zuid' ter hoogte van de Noorddijkerweg); 	<p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De bestemmingsplanprocedure is afgerond. Er is tot op heden geen overeenstemming over de benodigde grondverwerving. De onteigeningsprocedure is opgestart, in juni 2023 aangelegd; dit is iets later dan vooraf verwacht. Voor het oostelijke deel zijn we nog in gesprek met betrokkenen over de grondverwerving.

<ul style="list-style-type: none"> - Realisatie eerste deel doorfietsroute Leek-Groningen; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Er ligt een Voorlopig Ontwerp (VO) voor het hele tracé en het Definitief Ontwerp (DO) is ook bijna rond op de aanlanding in Groningen na. Het westelijke deel van de doorfietsroute wordt in 2023 opgestart met de aanbesteding en uitgevoerd. Vanwege gestegen bouwkosten is extra geld nodig. Hierover zijn we met projectpartners in gesprek. Op een (oostelijk) deel loopt de grondverwerving moeizaam.
<ul style="list-style-type: none"> - De uitbreiding van fietsenstallingen bij negen treinstations met in totaal bijna drie duizend plaatsen. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De uitbreiding van stallingen op station Europapark (600 extra fietsparkeerplekken) en op station Hoogezand-Sappemeer (200 extra fietsparkeerplekken en 20 extra fietskluizen) is gereed. - De extra stallingen op de stations Bedum (192 plekken), Grijpskerk (106 plekken), Martenshoek (93 plekken), Groningen Noord (320 plekken) en Winschoten (176 plekken) zijn verkend door ProRail met de provincie en de betreffende gemeenten. Er is een voorlopig ontwerp gemaakt en realisatie wordt voorzien in 2023. - Twee stallingen worden meegenomen in andere projecten: Spoorzone (Groningen Hoofdstation 1000 plekken) en Spoorlijn Veendam-Stadskanaal (Veendam 277 plekken).
<ul style="list-style-type: none"> - Verkenning, planuitwerking en/of realisatie van verschillende nieuwe infrastructurele fietsprojecten. Op het moment van schrijven hebben we nog geen besluit genomen over welke projecten dit - naast de concreet genoemde projecten - zijn. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Naast de eerder benoemde infrastructurele projecten zijn we gestart met de volgende projecten: <ul style="list-style-type: none"> o Doorfietsroute Zuidlaren-Haren(-Groningen) (verkenningfase); o Ontbrekende schakel N865 Wittewierum-Overschild (planuitwerkingsfase); o Ontbrekende schakel N983 Wehe-den Hoorn - Oldehove (planuitwerkingsfase); o Ontbrekende schakel N996 Onderdendam-Middelstum (realisatie is afgerond); o Fietsvriendelijk inrichten Knijpslaan (realisatiefase); o Opwaardering fietspad N865 in Schildwolde (realisatiefase); o Kruisingen vrijliggende fietspaden langs provinciale wegen met zijwegen (verkenning). <p>Daarnaast hebben we dit jaar subsidie toegezegd aan gemeenten voor de volgende projecten:</p>

		<ul style="list-style-type: none"> ○ Regionale Hoofd fietsroute Muntendam-Veendam; ○ Opwaardering fietspaden langs de Rijksstraatweg tussen Haren en Glimmen; ○ Ontbrekende schakel Garnwerderweg tussen Weidelust en Winsum.
<ul style="list-style-type: none"> - Verbeteren van de verkeersveiligheid op onze provinciale fietspaden door in combinatie met groot onderhoud het fietspad vergevingsgezind te maken (markering, verwijderen obstakels, etc.). 	groen	<ul style="list-style-type: none"> - In 2022 is in het kader van groot onderhoud de situatie voor fietsers op de N996 en de N378 verbeterd. Bij de N996 gaat het om de realisatie van rode suggestiestroken, bij de N378 om kleine maatregelen zoals het aanpassen van de markering of het toepassen van schuine in plaats van rechte banden. Beide projecten zijn uitgevoerd. Daarnaast zijn in het najaar van 2022 de paaltjes op provinciale fietspaden vervangen en beter zichtbaar gemaakt zodat de situatie veiliger is. Waar mogelijk zijn de paaltjes verwijderd.
<ul style="list-style-type: none"> - Verbeteren verkeersveiligheid op fietsoversteken over provinciale wegen (deels in combinatie met groot onderhoud) onder andere door de aanleg van een middelgeleider zodat fietsers in twee etappen kunnen oversteken. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> - Er is een selectie gemaakt van veertien fietsoversteken. Deze worden in 2023 en 2024 gerealiseerd.
<ul style="list-style-type: none"> - Continuering inzet fietsmakelaar: De Fietsmakelaar heeft de rol om gemeenten te ondersteunen en enthousiasmeren op het gebied van fietsbeleid. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> - Mede dankzij de inzet, het enthousiasme en de ondersteuning van de Fietsmakelaar hebben verschillende gemeenten mobiliteitsplannen gemaakt waarin de fiets een goede plek heeft. Ook heeft de fiets veel aandacht gekregen binnen de subsidie-uitvragen SPV (Strategisch Plan Verkeersveiligheid) en duVV (decentralisatie-uitkering Verkeer en Vervoer). Gemeenten ontvangen in totaal € 4 miljoen subsidie voor verbeteren verkeersveiligheid. In totaal ontvangen achttien projecten verspreid over acht gemeenten subsidie. Samen met gemeenten zijn fietsers in het zonnetje gezet, zoals tijdens Fiets-naar-je-werk-dag waarbij de verkeerswethouder van Oldambt koeken uitdeelde. Bij het uitvoeren van fietstellingen bieden we gemeenten mogelijkheid om mee te liften. Data verzamelen wordt zo gemakkelijker voor gemeenten.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Uitbreiden dashboard fietsmonitoring binnen de Staat van Groningen. Op dit dashboard wordt alle relevante data rondom het thema fiets verzameld. Uitgangspunt is dat alle data voor iedereen openbaar toegankelijk is. In september 2021 is de eerste versie van de monitor opgeleverd; de komende jaren blijven we dit dashboard uitbreiden. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> In de tweede helft van 2022 zijn veel data verzameld middels enquêtes, tellingen, parkeerdrukmetingen. Vanwege corona-invloeden was het voorjaar geen geschikt meetmoment. De verworven data worden in het eerste kwartaal van 2023 verwerkt. In de eerste helft van 2023 wordt deze informatie zichtbaar in het dashboard Fietsverkeer binnen de website Staat van Groningen. In de loop van dit jaar zullen we het dashboard Fietsverkeer binnen de Mobiliteitsmonitor (in de Staat van Groningen) aanvullen met nieuwe informatie, bijvoorbeeld over doorfietsroutes en met aanvullende informatie vanuit fietstellingen.

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Wegen

Een wegennet van voldoende kwaliteit en veiligheid

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
De onderhoudsachterstand van de wegen bedraagt niet meer dan de landelijke norm van 7-9%	9%	8%	8%	8% ¹⁾	7%	7%	7%	7%

¹⁾ Hiermee zitten we goed op koers.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Knelpunten MIT: Investerings in Knijpsbrug, Blauwe Roos, doorfietsroute Groningen-Leek <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> Knijpsbrug: Op 3 februari 2021 hebben uw Staten ingestemd met het Planuitwerkings- en realisatiebesluit. Het Project Knijpsbrug e.o. bevindt zich momenteel in de realisatiefase. De verwachting is dat de werkzaamheden op de drie locaties in de zomer van 2022 zijn gerealiseerd. Hiermee zal het Project Knijpsbrug e.o. in 2022 worden afgerond. Blauwe Roos (rotonde Blauwestad): Op 10 juni 2020 hebben uw Staten ingestemd met een opnamebesluit voor het project verkeersknoop aansluiting A7 Winschoten "Blauwe roos". Tevens is ingestemd met het planuitwerkingsbesluit voor de versnelling van een gedeelte van het project, een aantal infrastructurele aanpassingen aan de rotonde Blauwe roos (no-regret maatregelen). Als gevolg van de coronacrisis is er vertraging opgelopen. We verwachten hierdoor het realisatiebesluit voor deze maatregelen in de loop van 2022 aan uw Staten voor te kunnen leggen. 	<p>oranje</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Locatie Knijpsbrug heeft vertraging opgelopen door discussie over de uitgangspunten van de bestuurlijke voorkeursvariant. Inmiddels zijn wij met Rijkswaterstaat tot een overeenkomst gekomen. Daardoor kunnen we verder en kan locatie Knijpsbrug in 2023 uitgevoerd worden. Locatie Kerkstraat staat op verzoek van de gemeente Midden-Groningen op on hold. De locatie Zwedenbrug is inmiddels gerealiseerd. De samenwerkingsovereenkomst met het Rijk en de gemeente ten behoeve van het te nemen realisatiebesluit is in concept gereed, evenals het definitief ontwerp. Het realisatiebesluit zal naar verwachting medio 2023 worden genomen. De uitvoering kan dan starten eind 2023.

<p>Deze planning is gedeeld met uw Staten in de brief van brief van 6 april 2021 over gevolgen corona voor mobiliteitsprojecten.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Doorfietsroute Groningen-Leek: Op 10 juni 2020 hebben Provinciale Staten een realisatiebesluit genomen voor deze doorfietsroute. Het uitwerken van het ontwerp en het doen van onderzoeken ligt op schema. Het aanpassen van kabels en leidingen en de grondverwingen ligt niet helemaal op schema. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Blauwe Roos (rotonde Blauwestad): Bij vaststellen realisatiebesluit in 2022 wordt de uitvoering van de no-regret maatregel voorzien in 2024. - Doorfietsroute Groningen-Leek: In 2023 zijn we bezig de eerste deelprojecten uit te voeren, voor de overige trajecten zijn de RO-procedures nog niet helemaal afgerond en is gestart met de grondverwingen (afhankelijk van medewerking van grondeigenaren). Alle deeltrajecten zijn dan technisch in voorbereiding. De te starten uitvoering is afhankelijk van de grondverwinging. 	<p>oranje</p> <p>groen</p> <p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Er ligt een Voorlopig Ontwerp (VO), voor het hele tracé en het Definitief Ontwerp (DO) is ook bijna rond op de aanlanding in Groningen na. Met de gemeente Groningen onderzoeken we hier nog een optimalisatie. Het westelijke deel van de doorfietsroute wordt in 2023 aangelegd; dit is iets later dan vooraf verwacht. Voor het oostelijk deel zijn we nog in gesprek met betrokkenen over de grondverwinging. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Na vaststellen van de samenwerkingsovereenkomst en het realisatiebesluit willen we eind 2023/begin 2024 starten met realisatie no-regretmaatregelen. <i>Zie Resultaat 2022.</i>
<ul style="list-style-type: none"> • Knelpunten MIT: Verbeteren bereikbaarheid <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Smart Mobility: Inmiddels zijn we bezig met de uitrol van de aanpak van Groningen Bereikbaar in de regio. Dit doen we onder andere met Groningen Seaports en in Onderdendam. 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Smart Mobility: Concrete acties voor Fiets zijn in gang gezet: De uitprobeeractie voor fietsen is nu in de hele provincie beschikbaar. Lokale fietsenzaken verspreid door de provincie zijn aangehaakt. Inwoners kunnen een week gratis een e-bike, speedpedelec of bakfiets uitproberen. In de periode februari-mei 2022 voerden provincie en Groningen Bereikbaar samen een actie uit om fietsen te stimuleren door middel van de Ommetjes-App. Verder levert Groningen Bereikbaar als lid van het projectteam Onderdendam andere benaderingen aan om de problematiek daar te helpen oplossen. Ook ziet Groningen Bereikbaar kansen voor een bedrijvenbenadering om de

<ul style="list-style-type: none"> - Intelligente VRI's: In 2022 wordt de installatie vervangen door een iVRI-ready verkeersregelininstallatie bij de rotonde Knijpsbrug, GOP Winsum en de Ring West (vijf iVRI's waarvan de oorspronkelijke automaat vervangen wordt). <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Smart Mobility: Continueren Groningen Bereikbaar en de ervaringen die zijn opgedaan binnen Groningen Bereikbaar zoals anders roosteren, anders benutten, inzetten op fiets en OV verder uitrollen naar andere delen van de provincie. 	<p>oranje</p> <p>groen</p>	<p>spitsproblemen bij de Blauwe Roos Winschoten aan te pakken. Ook contacten met Groningen Seaports en Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta zijn aangehaald, mede in relatie tot de uitbreiding van de Eemshaven (en de bijbehorende mobiliteit). In het najaar is Groningen Bereikbaar begonnen met het opbouwen van contacten met werkgevers in de gemeenten Westerkwartier en Oldambt. Zo snel mogelijk worden ook bedrijven in Het Hogeland, Eemsdelta en Midden-Groningen benaderd. Er zijn al contacten met de gemeenten zelf.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intelligente VRI's: De voortgang van het project Knijpsbrug is bepalend voor het moment van plaatsing van de iVRI-ready installatie aldaar. Omdat de voortgang van Knijpsbrug wat meer tijd vraagt (zie eerdere toelichting) gebeurt de plaatsing in 2023. Vervanging van de VRI geregelde oversteekplaats Winsum is in de zomer van 2022 gebeurd, vervanging van de VRI's Ring West is doorgeschoven naar 2023. Dit had onder meer te maken met onduidelijkheid over de te volgen aanbestedingsprocedure en met afstemming op andere werkzaamheden op de Ring Groningen. Per 24 mei 2022 is een bijdrageregeling van het Rijk voor het opwaarderen van VRI's tot iVRI's van kracht geworden. Omdat we gebruik willen maken van deze regeling worden een aantal VRI's later dan gepland opgewaarderd tot volwaardige iVRI's. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Smart Mobility: Met Groningen Bereikbaar zijn voorjaar 2021 afspraken gemaakt over uitrol van hun activiteiten in andere delen van de provincie. Prioriteit ligt, naast het op orde houden van de bestaande activiteiten, bij concrete acties voor Fiets en Ketenmobiliteit en uitrol van de Minder Hinder-aanpak bij wegwerkzaamheden in de provincie. Begin 2022 is veel aandacht uitgegaan naar de Operatie Julianaplein.
--	----------------------------	---

<ul style="list-style-type: none"> - Intelligente VRI's: In het BO MIRT november 2018 is, in het kader van de landelijke aanpak smart mobility, afgesproken dat Rijk en regio's een versnelling geven aan de vervanging van conventionele verkeersregelinstallaties door nieuwe intelligente verkeersregelinstallaties, die kunnen communiceren met voertuigen, fietsers etc. Bij de vervanging van een achttal VRI's in de periode 2020-2023 zorgen we dat de nieuwe installatie in elk geval iVRI-ready is. Het daadwerkelijk toevoegen van de technische modules die communicatie met voertuigen en apps mogelijk maken is afhankelijk van de ervaringen die wij opdoen met de eerste lichting iVRI's op de Westelijke Ringweg en de Europaweg. 	<p>groen</p>	<p>Na Operatie Julianaplein (mei 2022) wordt ook de Minder Hinderaanpak bij wegwerkzaamheden in de provincie uitgerold. Daarvoor is nodig dat er praktische werkafspraken worden gemaakt met Groningen Bereikbaar. Ook bouwt Groningen Bereikbaar contacten op met het bedrijfsleven ten behoeve van de stakeholderaanpak. Inmiddels is ook gestart met de voorbereiding van een nieuwe bestuursovereenkomst voor de periode na 2024. Samen met de andere partners worden voor langere tijd afspraken gemaakt over de taken, het werkgebied, de organisatie en de financiering van Groningen Bereikbaar.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Intelligente VRI's: Zie hierboven bij <i>Resultaat 2022</i>. De in 2022 geplaatste iVRI-ready automaat op de oversteekplaats in Winsum en de in 2023 te plaatsen iVRI-ready automaat bij de Knijpsbrug zullen wij nu niet opwaarderen tot volwaardige iVRI, omdat dit op die plekken geen meerwaarde heeft. Met gebruikmaking van de bijdrageregeling van het Rijk verwachten wij in 2023 de VRI's N360 Ten Boer en N386 Gerrit Imbosstraat Foxhol te vervangen door een volwaardige iVRI. Maar voor beide locaties worden de verschillende opties nog onderzocht.
---	--------------	---

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren ombouw Ring Zuid Groningen; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Met Operatie Julianaplein (11 februari tot en met 9 mei 2022) is weer een mijlpaal behaald die belangrijk is voor het halen van de eindmijlpaal. De ervaringen worden gebruikt voor de voorbereiding van de ombouw naar het definitieve Julianaplein in 2024. Met het succesvolle verloop van de werkzaamheden tijdens de zomerstemming Oost deze zomer is opnieuw een belangrijk dwangpunt in de planning behaald. Het beweegbare deel van de Euvelgunnerbrug kon nog niet tijdens deze zomerstemming worden vervangen. Dit schuift door naar de zomer van 2023.-Naast de voor het publiek zichtbare voortgang is een minder zichtbaar, maar zeer belangrijk, werk begonnen: de start van de aanleg van technische installaties in de Verdiepte Ligging.
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren N355; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> Om de veiligheid en doorstroming op de N355 te verbeteren wordt gewerkt aan de voorbereiding van het project Fase 1 maatregelen N355- Als onderdeel van de woningbouwontwikkelingen aan de westflank van de stad Groningen is eerder dit jaar een quickscan uitgevoerd naar de toekomstige verkeerssituatie in het gebied. Hieruit komt onder meer naar voren dat het verkeer vastloopt op de westelijke ringweg Groningen en op de N355. Met de inzichten uit de quickscan is het de vraag of de eerder vastgestelde uitgangspunten nog actueel zijn en de doelstellingen van het project op termijn wel realiseerbaar zijn. We lassen daarom een processtap in om de uitgangspunten en doelstellingen van het project te herijken, waarbij tevens wordt onderzocht of de maatregelen van fase 1 in de toekomst eventueel zonder grote ingrepen kunnen worden aangepast. Uw Staten zijn hierover bij brief d.d. 7 december 2022 geïnformeerd. Dit kan betekenen dat het project N355 enigszins vertraagt. Aansluitend zal worden gestart met het doorlopen van de planologische procedure en de contractvoorbereiding. De grondverwerving voor gronden met opstallen is in volle gang. Hierbij is het

		risico van noodzaak tot onteigening aanwezig. Dit risico wordt beheerst door de procedure voor onteigening tijdig op te starten.
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren N361: De realisatie van herinrichting N361 Adorp is in 2019 afgerond, in het najaar van 2021 worden hier nog een aantal verbeterpunten aangepakt. De realisatie van herinrichting N361 Sauwerd wordt ook in 2021 afgerond. De realisatie van N361 Winsum staat voor in de planning de zomer 2022, daarvoor loopt op dit moment de aanbestedingsprocedure. Er bestaat voor Winsum de mogelijkheid dat vanwege grondverwerving één kruising niet eerder dan 2023 aangepakt kan worden. Dit wordt later uitgevoerd dan de genoemde planning van 2021 in het realisatiebesluit vanwege de lopende werkzaamheden in Adorp en Sauwerd, die eerst afgerond worden. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • De herinrichtingen van de N361 in Adorp en in Sauwerd zijn inmiddels afgerond. Samen met Dorpsbelangen Adorp wordt nog gewerkt aan verbetering van de zichtbaarheid van de verkeerslichten in Adorp. De herinrichting van de N361 in Winsum is in de zomer van 2022 uitgevoerd, met als uitzondering de realisatie van de rotonde bij Borgweg. Hier moet nog grond voor aangekocht worden. (De verwachting is dat de rotonde in de zomer van 2023 wordt aangelegd (grond is nog niet in eigendom).)
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren rondweg Bedum; 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering per fase: <ul style="list-style-type: none"> - Fase I: Weggedeelte tussen N993 - spoorviaduct: Voor dit weggedeelte wordt de EBO opgesteld ten behoeve van de overdracht naar Beheer en Onderhoud van de provincie en gemeente. - Fase 2: Spooronderdoorgang: Het werk is gereed en is overgedragen naar de provincie. - Fase 3a: Klapbrug en het aansluitende wegendeel tot Ter Laan: De brug is gereed in april 2023. - Fase 3b: Weggedeelte tussen spooronderdoorgang en klapbrug: De onteigeningsprocedure is naar verwachting afgerond in maart 2023. Dit kan later worden als de eigenaar van de gronden in cassatie gaat. Nadat de gronden in eigendom zijn wordt de realisatie van fase 3b gestart. De weg kan daardoor op z'n vroegst in oktober/november van 2023 in gebruik worden genomen.

<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren verkenning Ring West Groningen; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sinds september 2020 werken wij samen met de gemeente Groningen aan de verkenning van het project Ring West Verbindt. Het betreft een verkenning met een hoge ambitie en een brede projectscope. Gezien het hoge ambitieniveau is een nadrukkelijke opgave van het project om externe financiering te vinden. Gezamenlijk met de gemeente Groningen hebben we in het kader van de verstedelijkingsstrategie lobby gevoerd om het Rijk bij verschillende projecten in de westflank aan 'boord' te krijgen. Ring West Verbindt is hier prominent onderdeel van. Recentelijk is in het BO MIRT door de minister het besluit genomen om - onder meer - € 82 miljoen inclusief btw beschikbaar te stellen voor maatregelen gericht op de ontsluiting van de Westflank (waaronder de Ring West) die voortkomen uit een door Rijk en regio gezamenlijk uit te voeren MIRT-onderzoek Westflank. Uw Staten zijn hierover bij brief d.d. 7 december 2022 geïnformeerd. Het MIRT-onderzoek zal naar verwachting begin 2023 starten en circa anderhalf jaar duren. In welke vorm de verkenning van Ring West nadien wordt voorgezet is mede afhankelijk van de uitkomst van het MIRT-onderzoek en de besluitvorming hierover. Dit maakt dat we rekening houden met realisatie in de periode 2028-2035.
<ul style="list-style-type: none"> • Nemen realisatiebesluit N33-Midden: Zoals bekend is het budget van het project N33 verlaagd als gevolg van de problematiek rondom het project Aanpak Ring Zuid. Wij werken aan een stevige lobby om deze middelen via externe financiering weer aan te vullen, en gaan er daarmee vanuit dat het Rijk haar verantwoordelijkheid neemt door het project alsnog een vervolg te geven. 	<p>rood</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Sinds september 2021 is de projectorganisatie afgeschaald. Naast het financiële tekort is het project ook in afwachting van de uitspraak Raad van State ViA15 inzake hoe om te gaan met stikstof. Stand van zaken lobby: <ul style="list-style-type: none"> - Provincie Groningen, gemeenten Eemsdelta, Het Hogeland en Midden-Groningen en het bedrijfsleven trekken hier samen in op. Dit heeft onder andere geleid tot een aantal aangenomen moties in de Tweede Kamer. Hierin wordt de minister opgeroepen om met de regio in gesprek te gaan, en vanuit bijvoorbeeld de Toekomstagenda te komen tot een oplossing. - De Europese Commissie heeft het voornemen uitgesproken de N33 in het 'comprehensive network' van TEN-T (Trans-European Transport Network) op te nemen wat de kans op Europese cofinanciering groter

		<p>maakt. Dit proces loopt nog. Inwerkingtreding uitbreiding TEN-T staat gepland in 2024.</p> <ul style="list-style-type: none"> - In het kader van verbetering van de N-wegen heeft het ministerie van IenW € 6,2 miljoen beschikbaar gesteld voor verbetering van de verkeersveiligheid N33 Noord. RWS is, in overleg met de regio, gestart met de verkenningsfase. <p>Stikstof:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitspraak Raad van State wordt rond de zomer 2023 verwacht. Ministerie heeft prioritering in de projecten aangebracht in verband met beperkte capaciteit (stikstof doorrekenen) wanneer projecten weer opgestart kunnen worden. - N33 Midden is als gevolg van ontbrekende financiering (onderaan) in de tweede helft van de lijst met projecten opgenomen. Dit betekent dat de N33 Midden als één van de laatste projecten in rij wordt doorgerekend. Mocht financiering geregeld zijn is wel aangegeven dat de prioritering van de N33 mogelijk wordt heroverwogen.
<ul style="list-style-type: none"> • Doorlopen verkenningsfase doorstroming Blauwe Roos; 	oranje	<ul style="list-style-type: none"> • Zie tekst bij knelpunten MIT (onder Bestaande prioriteiten).
<ul style="list-style-type: none"> • Vernieuwen Ellerhuizerbrug over het Boterdiep (N994); 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering is in de zomer gestart en loopt door in 2023; de verwachte openstelling is in het tweede kwartaal 2023. • Door leveringsproblemen van onderdelen is de brug tot nader order niet bedienbaar. Hierdoor kan de scheepvaart geen gebruik maken van de brug, alleen incidenteel. Het wegverkeer ondervindt hier geen hinder van.
<ul style="list-style-type: none"> • Beheer en onderhoud: Op 30 september 2020 hebben uw Staten via voordracht 2020-042692, Mobiliteit-Beleid ingestemd met het beleidskader beheer en onderhoud. Aan de hand van dit beleidskader is het uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur 2021-2024 opgesteld. Hierin staat welke onderdelen van de provinciale infrastructuur voor (groot) onderhoud in 2022 in aanmerking komen. Dit zijn in ieder geval de onderstaande grotere werken: 		

<ul style="list-style-type: none"> - N999 Garsthuizen-Uithuizen - N362 Scheemda-Weiwerd - N366 Stadskanaal - Oomsberg 	<p>groen groen oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het project is uitgevoerd. - Het project is uitgevoerd. - Uitvoering vindt plaats in 2024. Uit de initieel benodigde onderzoeken is gebleken dat er aanvullende onderzoeken nodig zijn. Deze onderzoeken kennen een lange doorlooptijd waardoor de uitvoering niet haalbaar is in de eerste helft van 2023. Door omgevingsaspecten (aardappelcampagne) is uitvoering in de tweede helft van 2023 geen optie.
<ul style="list-style-type: none"> - N865 Ten Post - Overschild 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereidingen zijn gaande, uitvoering vindt plaats in het derde kwartaal van 2023. In verband met andere werkzaamheden (versterkingsoperatie) is besloten de uitvoering van de N865 uit te voeren in 2023.
<ul style="list-style-type: none"> - N374 Stadskanaal - Nieuw Buinen 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Voorbereidingen zijn gaande, uitvoering vindt plaats in het derde kwartaal van 2023. In verband met werkzaamheden van de provincie Drenthe is besloten de uitvoering van de N374 uit te voeren in 2023 en gelijktijdig uit te voeren. Hierdoor is er minder overlast voor de gebruiker.
<ul style="list-style-type: none"> - N378 Stadskanaal - Gasselternijveen 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering is grotendeels (90%) afgerond in 2022. Vanwege weersomstandigheden eind 2022 was het niet mogelijk alle werkzaamheden op tijd af te ronden. Dit zal plaatsvinden in 2023.
<ul style="list-style-type: none"> - Brug Roodehaan: vervangen remmingwerken en meerstoelen 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering staat gepland voor het derde kwartaal van 2023 vanwege leveringsproblemen van hout.
<ul style="list-style-type: none"> - Kloosterbrug Winschoten: 30-jaarlijks onderhoud beton en conserveren beweegbaar deel 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dit is uitgevoerd.
<ul style="list-style-type: none"> - Zijlvesterberug: 15-jaarlijks onderhoud beton en conserveren beweegbaar deel. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dit is uitgevoerd.

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Verkeersveiligheid

Betere verkeersveiligheid in de hele provincie Groningen

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Maximaal 25 verkeersdoden in de provincie Groningen	19	24	16	19	max. 25			
Maximaal 300 ziekenhuisgewonden in de provincie Groningen	400	395	398	542	max. 300			

De definitieve realisatiegegevens komen jaarlijks in het vierde kwartaal van het daaropvolgende jaar beschikbaar. Deze gegevens zijn afkomstig van Rijkswaterstaat Water, Verkeer en Leefomgeving (WVL). De gegevens over 2022 zijn voorlopige cijfers.

NB. Het betreft hierbij de doelstelling zoals die is opgenomen in het vigerende Beleidsplan Verkeersveiligheid Provinciale Wegen 2012-2020, dat uw Staten op 21 maart 2012 hebben vastgesteld, de streefwaarden voor de afzonderlijke jaren zijn niet gedefinieerd. Overigens hebben de streefwaarden betrekking op het grondgebied van onze provincie en niet louter op provinciale wegen.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Faciliteren gemeenten bij realiseren maatregelen voor openbare onbeveiligde spoorwegovergangen (NABO's). Dit programma loopt tot 2023. Daarnaast zijn we met ProRail in gesprek over een plan van aanpak voor de niet openbaar toegankelijke niet beveiligde overwegen; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> In de provincie Groningen hadden wij in 2017 bij de start van het programma 36 openbare NABO's. Hiervan zijn er inmiddels 25 van een maatregel voorzien. Zoals bijvoorbeeld het beveiligen van de overweg middels actieve slagbomen of het volledig saneren van de overweg in combinatie met een alternatieve route voor de bereikbaarheid. Er resteren nu nog 11 openbaar toegankelijke NABO's in: <ul style="list-style-type: none"> Twee in gemeente Het Hogeland: Eén NABO staat voor 2023 in de planning om te saneren. Voor de andere NABO zijn ProRail en de gemeente in overleg met de betreffende eigenaar over de te nemen maatregelen. Drie in gemeente Eemsdelta: Voor deze drie NABO's bij Loppersum zijn maatregelen bepaald; deze worden uiterlijk in 2023 opgeheven. <p>Er resteren daarnaast nog 6 stationsoverpaden die ProRail uiterlijk in 2023 zal beveiligen.</p>

<ul style="list-style-type: none"> Actualiseren Beleidsplan Verkeersveiligheid Provinciale wegen. Dit zal onderdeel zijn van het uitvoeringsprogramma Mobiliteit provincie Groningen (PMPG). 	groen	<ul style="list-style-type: none"> Het beleidsplan Verkeersveiligheid Provinciale wegen is geactualiseerd en opgenomen in het Programma Mobiliteit Provincie Groningen (PMPG) en het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit. In de eerste helft van 2023 wordt de uitvoering van werkzaamheden voorbereid aan de hand van een werkplan Verkeersveiligheid 2022-2025.
<ul style="list-style-type: none"> Opstellen samen met gemeenten en maatschappelijke organisaties van een regionaal uitvoeringsprogramma verkeersveiligheid. 	oranje	<ul style="list-style-type: none"> Vanuit het VVB-secretariaat hebben we met de gemeenten (risico)analyses opgesteld voor de negen thema's zoals benoemd in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV). De optelsom van deze analyses per gemeente en provincie is verwerkt in de regionale uitvoeringsagenda. Deze is vastgesteld in de VVB-stuurgroep van 24 november 2021. De agenda vormt de basis voor het werkplan. De verwachting was dat het werkplan halverwege 2022 gereed zou zijn. Door ziekte en capaciteitsgebrek is dit niet gelukt. We verwachten in het tweede kwartaal 2023 het concept werkplan in VVB-verband klaar te hebben.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Vaststellen nieuw Meerjarenuitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid provinciale wegen (MUP) 2021-2024. Wij verwachten hierover eind 2021/begin 2022 een besluit te nemen. We kunnen dat jaar al starten met de projecten omdat de meeste hiervan zijn gekoppeld aan groot onderhoud, wat een deel van het MUP vult. 	oranje	<ul style="list-style-type: none"> Het 'oude' beleidsplan Verkeersveiligheid is onderdeel geworden van het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit dat wij eind 2022 hebben vastgesteld. Met het werkplan Verkeersveiligheid 2023-2027, op te leveren in de eerste helft van 2023, geven we hieraan invulling. Hierin staan concreet te nemen maatregelen om de verkeersveiligheid te verbeteren.
<ul style="list-style-type: none"> Start uitvoering projecten die zijn ondergebracht in het nog vast te stellen MUP 2020-2024; 	groen	<ul style="list-style-type: none"> Er is geen MUP vastgesteld. De uitwerking van verkeersveiligheid zal als werkplan onderdeel worden van het Programma Mobiliteit. In 2022 hebben we wel een aantal maatregelen ter verbetering van de verkeersveiligheid gekoppeld aan de uitvoering van grootonderhoudsprojecten.

<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van een aantal verkeersmaatregelen in combinatie met groot onderhoud. De locaties worden bepaald nadat wij ons uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur 2021-2024 hebben vastgesteld. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • Voor de projecten voor 2022 zitten we op schema. Er zijn combinaties gemaakt met groot onderhoudsprojecten zoals de N996, N362 en N999.
<ul style="list-style-type: none"> • Voor maatregelen die erop zijn gericht de verkeersveiligheid van het fietsverkeer te bevorderen verwijzen wij naar de prestaties zoals die zijn opgenomen onder het beleidsdoel Fiets. 		<ul style="list-style-type: none"> • Zie beleidsdoel Fiets.
<ul style="list-style-type: none"> • Om met name de gemeenten in staat te stellen om te investeren in de verkeersveiligheid van fietsers worden er, net als voorgaande jaren, ook in 2022 duVV-middelen (decentralisatie-uitkering Verkeer en Vervoer) beschikbaar gesteld voor fietsprojecten. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • In het Bestedingsplan duVV 2022 is € 2 miljoen subsidie gereserveerd voor (gemeentelijke) fietsprojecten. Dit subsidiebedrag is in 2022 toegevoegd aan de (lopende) duVV-subsidieregeling Verkeersveiligheid 2021 aangezien hier een overvraging was van met name fietsprojecten. De toekenning van de subsidies heeft inmiddels plaatsgevonden.
<ul style="list-style-type: none"> • Vervolgonderzoek ongevallen fietsers in samenwerking met het UMCG. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • Dit onderzoek is opgepakt. Stichting VeiligheidNL heeft opdracht van het ministerie van IenW de ongevalsdata van langzaam verkeer bij de ziekenhuizen op te halen. De verwachting is dat de eerste uitkomsten medio 2023 bekend zijn.
<ul style="list-style-type: none"> • Het Rijk heeft een subsidie beschikbaar gesteld voor verkeersveiligheid N-wegen. Hieraan geven we samen met gemeenten invulling aan om gezamenlijk de verkeersveiligheid van deze wegen te vergroten. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • Voor de eerste tranche zitten we op planning. Voor de tweede tranche hebben wij in september 2022 een nieuwe aanvraag ingediend. De subsidie is door het ministerie van IenW aan ons toegekend; het gaat in totaal om € 55.000. We gaan deze projecten 2023-2024 uitvoeren.
<ul style="list-style-type: none"> • In VVB-verband opstellen en vaststellen van de regionale uitwerking van het Nationaal Strategisch Plan Verkeersveiligheid 2030, het VVB Regionaal uitvoeringsplan verkeersveiligheid 2021-2030; 	oranje	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit het VVB-secretariaat hebben we met de gemeenten (risico)analyses opgesteld voor de negen thema's zoals benoemd in het Strategisch Plan Verkeersveiligheid (SPV). De optelsom van deze analyses per gemeente en provincie is verwerkt in de regionale uitvoeringsagenda. Deze is vastgesteld in de VVB-stuurgroep van 24 november 2021. De agenda vormt de basis voor het werkplan. De verwachting was dat het werkplan halverwege 2022 gereed zou zijn. Door ziekte en capaciteitsgebrek is dit niet gelukt. We verwachten in het tweede kwartaal van 2023 het concept-werkplan VVB-verband klaar te hebben. Vaststelling van het definitieve werkplan zal plaatsvinden in de tweede helft van 2023.

<ul style="list-style-type: none"> • In VVB-verband is het VVB Beleidskader Verkeerseducatie 2021-2030 vastgesteld. 	<p style="text-align: center;">groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vanuit het VVB-secretariaat hebben we met de gemeenten op basis van analyses risicogroepen en modaliteiten bepaald, waar wij via verkeerseducatie inzet op willen plegen. De optelsom van deze analyses zijn uitgewerkt in een nieuw Beleidskader Verkeerseducatie. Het nieuwe beleidskader is in de VVB-stuurgroep op 10 juni 2021 vastgesteld. Het nieuwe beleidskader maakt deel uit van het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit.
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van activiteiten die worden ondergebracht in het door het VVB nog vast te stellen Werkplan 2021, zoals: <ul style="list-style-type: none"> - Voor de doelgroep basisscholen (4 t/m 12 jaar) wordt er in 2022 op ingezet leerlingen via verkeerseducatie-activiteiten te bereiken. Te denken valt hierbij aan lessen over de dode hoek bij vrachtwagens, over omgaan met landbouwverkeer en smartphonegebruik. Bij de scholen van voortgezet onderwijs (12 t/m 16 jaar) gaat het (onder andere) om lessen over veilig uitgaan en drank/drugs in het verkeer en (groeps)gedrag in het verkeer. - Geven van voorlichting over snelheid, afleiding en middelengebruik in het verkeer op straat/festivals en over het veilig fietsen. De doelgroep is hier breed (18-70+). Hier wordt ingezet op het bereiken van deelnemers met activiteiten zoals alcohol- en afleidingssimulatie, fietsclinics voor senioren en buurtacties. 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het VVB Werkplan 2022 is in de VVB-stuurgroep van 4 maart 2022 vastgesteld. <ul style="list-style-type: none"> - Het VVB geeft aan dat scholen zich weer massaal hebben aangemeld. In 2022 heeft 90% van de basisscholen en in totaal 48.700 leerlingen deelgenomen. Daarnaast hebben 45% van de scholen voor voortgezet onderwijs en in totaal 11.800 leerlingen deelgenomen. Dit zijn weliswaar iets minder scholen dan gehoopt maar wel meer leerlingen. Ten aanzien van het aantal scholen blijkt het weerbarstig te zijn om tijd op het rooster beschikbaar te krijgen voor verkeer. - Het VVB geeft aan dat ze voor de categorie 18- tot 65-jarigen met een aantal nieuwe interventies zijn gestart, zoals bijvoorbeeld snelheid- en remwegsimulatie en voorlichting over drugs in het verkeer. Na enige opstartproblemen zijn 19.500 mensen bereikt. - Voor de categorie 65+ is in 2022 gestart met de aanpak Doortrappen in elke gemeente uit te rollen. In elke gemeente zijn lokale netwerken gevormd, kartrekkers aangesteld en gemeentelijke werkplannen gemaakt voor de lokale uitvoering van Doortrappen. Er is gestart met een provinciebrede publiekscampagne die bijdraagt aan de bewustwording van de senioren fietser om zo lang mogelijk veilig en zelfstandig te blijven fietsen. Ook zijn de eerste fysieke interventies opgestart zoals fietsclinics, driewielontdekdagen, groepsfietsritten en een fietsfestival. Bij deze interventies zijn in totaal 341 mensen bereikt. Dit is veel minder als gepland. Zie ook beleidsdoel Fiets.

<p>- In het nog vast te stellen uitvoeringsprogramma Mobiliteit Provincie Groningen (PMPG) nemen we nieuwe indicatoren op ten aanzien van verkeerseducatie. Zoals gebruikelijk zullen wij u hierover informeren bij de voorjaars- en najaarsmonitor.</p>	<p>groen</p>	<p>- De Begroting 2023 is opgesteld volgens de structuur van het Programma Mobiliteit en het Uitvoeringsprogramma Mobiliteit (de doelenboom is aangepast, de middelenblokken nog niet). Hierin zijn ook de indicatoren opgenomen. Over de voortgang hiervan informeren wij uw Staten bij de voorjaars- en najaarsmonitor. Daarnaast stelt het VVB-secretariaat elk jaar een infographic op waarin wij rapporteren over het aantal bereikte deelnemers onder de doelgroepen bij verkeerseducatie-activiteiten.</p>
--	--------------	---

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Vaarwegen

Een vaarwegennet van voldoende kwaliteit en veiligheid

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

In de Nota beheer provinciale vaarwegen Groningen 2011-2020 is geen beleidshorizon opgenomen waarbinnen de knelpunten moeten worden opgelost. Dit betekent ook dat per kalenderjaar geen indicatoren zijn vastgelegd.

Nieuwe prioriteit

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Vervangen brugleuningen <i>Resultaat 2022-2023</i> <ul style="list-style-type: none"> De huidige brugleuningen zijn vervangen door brugleuningen met een zgn. voertuig kerende functie (net als vangrails). 	groen	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Te vervangen leuningen met inleidende geleiderail is geïnventariseerd. Uitvoering wordt gekoppeld aan verhardingsonderhoud (werk met werk), eerste vervanging staat gepland voor 2023.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Vorbereiden en uitvoeren damwandwerkzaamheden in het Aduarderdiep; 	groen	<ul style="list-style-type: none"> Dit project is onderdeel van het Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024. (Het voormalig Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024 is met de vaststelling van het (uitvoerings)programma Mobiliteit een integraal onderdeel hiervan geworden.) Voorbereidingen zijn gaande als onderdeel van de bredere verkenning Aduarderdiepzone. Om te komen tot een beleidsmatige afweging voor de classificatie van de vaarweg is een 'modal shift'-onderzoek aanbesteed. Dit zal in het tweede kwartaal van 2023 worden afgerond. Aan de hand van de uitkomsten van dit onderzoek wordt in 2023 bepaald of de

		uitvoering van de werkzaamheden aan de damwanden - nog conform de planning - in 2024 kan worden uitgevoerd. Dit hangt sterk samen met de andere opgaven - zoals Natuur - die gerealiseerd moeten worden als onderdeel van de aanpak Aduarderdiepzone.
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren resterend onderhoudsbaggerwerk Winschoterdiep km 34-35,7 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • Dit project is uitgevoerd.
<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiden baggerwerk in het Reitdiep; 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereidingen voor dit project hebben plaatsgevonden in 2022 en gaan door in 2023. (Uitvoering wordt voorzien in 2024.)
<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiden damwandwerkzaamheden in het Winschoterdiep; 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereidingen voor dit project hebben in 2022 plaatsgevonden en gaan door in 2023. (Uitvoering wordt voorzien in 2023 en 2024.)
<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiden damwandwerkzaamheden in het Oude Eemskanaal. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereidingen voor dit project hebben in 2022 plaatsgevonden en gaan door in 2023, dan zal de uitvoering ook plaatsvinden.

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

4.2. Openbaar vervoer

Beleidsdoel OV

Een dekkend netwerk van openbaar vervoer bestaande uit HOV+-basisnet en aanvullend vervoer, van voldoende kwaliteit en veiligheid

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
Klantwaardering regionaal openbaar vervoer waarvoor provincie concessie verleent (trein respectievelijk bus) ¹⁾	7,6 resp. 7,7	7,6 resp. 7,9	7,7 resp. 8,1	n.n.b.	7,5 resp. 7,5	7,5 resp. 7,5	7,5 resp. 7,5	7,5 resp. 7,5
Landelijke waarde	7,8	7,8	7,9					
Eigen indicatoren								
Reizigersgroei HOV ²⁾					86-94% t.o.v. 2019			
Reizigersgroei OV geheel ²⁾					86-94% t.o.v. 2019			
- HOV: trein (reizigerskilometers) ²⁾	247,5 mln.	127,9 mln.	130,5 mln.	n.n.b.				
- HOV: bus (passagiers) ²⁾	13,0 mln.	6,2 mln.	6,6 mln.	n.n.b.				
- Overig OV (GD en KLOV) (passagiers) ²⁾	13,0 mln.	6,5 mln.	6,8 mln.	n.n.b.				
CO ₂ -uitstoot bus per reizigerskm (2016: 125 gram) ³⁾	112 gram	23,7 gram	20,5 gram	n.n.b.	15,8 gram	90%	90%	90%
Aantal op te waarderen hubs (cumulatief) ⁴⁾	3	26	32	34	34	34	34	34

¹⁾ Bron: OV-klantenbarometer, zie [waarstaatje provincie.nl](http://www.waarstaatje provincie.nl).

NB. De cijfers over 2020 en 2021 zijn slechts een indicatie en kunnen niet worden vergeleken met die van eerdere jaren. Dat heeft meerdere redenen. De metingen zouden meerdere momenten in het jaar moeten plaatsvinden, maar in 2020 was dat alleen in het eerste kwartaal (voor de coronapandemie) en in 2021 was de meting alleen in het najaar (tijdens de coronapandemie). De groep reizigers was in 2021 anders van samenstelling: met onder andere minder forenzen door thuiswerken en minder studenten door online-onderwijs. Reizigers waren verplicht een mondkapje te dragen.

²⁾ De coronapandemie heeft grote gevolgen gehad voor het openbaar vervoer. Door de beschikbaarheids- en transitievergoedingen van het Rijk en het voortzetten van de provinciale subsidies zijn hier de scherpste randen vanaf gehaald. De cijfers over 2022 zijn nog niet bekend, maar de indruk is dat het aantal reizigers minder snel herstelt dan was verwacht. De verwachting is dat het aantal reizigers en reizigerskilometers in 2022 uitkomt op zo'n 86%-94% van het aantal reizigers en reizigerskilometers in 2019. Dat betekent dat het aantal reizigers en reizigerskilometers in 2022 flink (6% tot 14%) lager is dan voor het uitbreken van corona.

³⁾ Deze indicator heeft betrekking op een daling van de uitstoot CO₂ per reizigerskilometer. De toename van het percentage (en daarmee de afname van de CO₂) vanaf 2020 wordt veroorzaakt door het laten instromen van tientallen zero-emissiebusen en het gebruik van HVO-biodiesel.

⁴⁾ De streefwaarden ten aanzien van het aantal op te waarderen, veelal gemeentelijke, hubs zijn voor de afzonderlijke jaren niet gedefinieerd. Daarom is het totale aantal te realiseren hubs in onze provincie opgevoerd. Het tempo van realisatie van deze voorzieningen is in belangrijke mate afhankelijk van de beschikbare financiële middelen bij de gemeenten.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Duurzame mobiliteit: Verminderen van de CO₂- uitstoot, uitstoot geluid en het verbeteren van de luchtkwaliteit door overstap van fossiele naar hernieuwbare zero emissie brandstoffen, slim en groen goederenvervoer en logistiek en verdere vergroening bij de aanleg van infrastructuur. Realiseren van de afspraken uit het Klimaatakkoord. <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> - Een Regionale Agenda Laadinfrastructuur (RAL) is opgesteld en in 2022 heeft elke gemeente haar eigen Laadvisie gereed. - Pilots op het gebied van het toepassen van duurzamere en CO₂-neutrale of besparende materialen en infrastructuur zoals Lage TemperatuursAsfalt (LTA) bij projecten met als doel bredere toepassing; - Verdere stappen zetten ten aanzien van het verduurzamen van het eigen wagenpark van de provincie. De inzet is dat al het materieel (voertuigen/ vaartuigen e.d.) dat vanaf nu wordt aangeschaft emissieloos is, tenzij op overtuigende wijze kan worden onderbouwd waarom hier voorlopig nog een uitzondering voor moet worden gemaakt (emissieloos tenzij...) Ook willen we vervolgstappen zetten ten aanzien van het verduurzamen van het Publiek Vervoer en de eerste stappen voor lange afstandsbussen en achtpersoonsbussen; - Het via Hive.Mobility bijdragen aan de overstap van de logistieke sector naar zero emissie vervoer van goederen via onder meer programma's voor slimme logistiek, autonoom varen en vliegen. In 2021 zijn we gestart met een verdere uitrol van ons eigen autonoom 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De meeste gemeenten in onze provincie hebben hun laadvisie inmiddels gereed voor besluitvorming (op Veendam na). De voorbereidingen voor het vervolg op de huidige concessie voor laadpalen zijn afgerond en de concessie is in de markt gezet. Ook gemeente Veendam doet hierin mee, ondanks de nog ontbrekende laadvisie. - De succesvolle pilots, zoals lagetemperatuurasfalt (LTA), zijn op meer plekken voorgeschreven en breder toegepast in projecten. Nieuwe pilots met een grote meerwaarde richting onze doelen van CO₂-besparing en neutraliteit zijn waar mogelijk ingezet. - De verduurzaming van het eigen wagenpark is verder doorgezet op de logische vervangingsmomenten. Voor de langeafstandsbussen en achtpersoonsbussen (incl. Publiek Vervoer) is de bouw van de eerste achtersoonsbus op waterstof gestart. Dit als pilot met onder andere NPG-subsidie. Voor de langeafstandsbussen is besloten te gaan voor batterijbussen. - De met Hive-partners ingediende aanvragen bij het NPG voor de stap richting zero emissie voor de logistieke sector (de zero-emissiehub bij Westpoort en een voorstel met onder andere Holthausen) zijn beide goedgekeurd door het Dagelijks Bestuur van HiveMobility..

<p>vliegen programma met zero emissie drones en vervoer van (medische) goederen als voorbeeld van zero emissie pakketbezorging voor en met de markt. De fieldlabs voor Autonoom Vervoer en bouw van het eerste deel van het Hive Mobility Center gaan in 2022 ook bijdragen aan de verdere ontwikkeling samen met bedrijven en kennisinstellingen (verbonden aan Hive.Mobility).</p> <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het voorbereiden en begeleiden van de door de vervoerder nieuw te bestellen zero emissie treinen (waterstof-batterij) t.b.v. uitbreidingen in de dienstregeling gedurende de looptijd van de concessie als gevolg van uitbreidingen in de infrastructuur; - Het voorbereiden en begeleiden van het ombouwen van alle treinstellen naar ERTMS en ATO in de periode 2026-2028; - Opstellen, in coördinatie met de landelijke transitie op zogenaamde dieselspoorlijnen, van een concreet programma voor de transitie van alle dieseltreinen in Groningen naar zero emissie materiaal (uitvoering vanaf 2030 en uiterlijk eind 2035 bij de nieuwe treinconcessie); - Start van de uitvoering van de opgestelde RAL; - Het breder toepassen (opschalen) van de oplossingen uit de pilots voor duurzame en CO₂-neutrale of besparende materialen en infrastructuur; 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p>De fieldlabs voor autonoom vervoer zijn gestart met de eerste stappen qua opzet en inrichting. De eerste projecten lopen. Zo is er een waterstofdrone aangeschaft en in het najaar is een test gedaan met een kluis en lier voor pakketbezorging op hubs. Voor het Hive Mobility Center is het concept Programma van Eisen opgeleverd en is de businesscase vastgesteld. Op basis daarvan worden besluiten genomen over de stappen richting aanbesteding en bouw van de eerste fase.</p> <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Met vervoerder Arriva zijn afspraken gemaakt over de wijze van aanschaf van de vier waterstofftreinen. De marktconsultatie heeft inmiddels plaatsgevonden en de aanbesteding van de waterstofftreinen is gestart. - Samen met de andere provincies, het Rijk en ProRail is een transitieprogramma opgesteld voor de treindiensten die nu nog worden uitgevoerd met dieseltreinen. De komende jaren moeten ten aanzien van deze transitie nog financiële afspraken tussen provincies en Rijk worden gemaakt. - Samen met de andere provincies, het Rijk en ProRail is een transitieprogramma opgesteld voor de treindiensten die nu nog worden uitgevoerd met dieseltreinen. De komende jaren moeten ten aanzien van deze transitie nog financiële afspraken tussen provincies en Rijk worden gemaakt. - De voorbereidingen voor het vervolg op de huidige 1000-laadpalenconcessie zijn afgerond en de concessie is in de markt gezet. - De ingezette lijn van afgelopen jaren wordt hier doorgezet. Pilots met mogelijk grote meerwaarde worden getest en geslaagde pilots breder toegepast in de projecten via contracten zoals het eerdergenoemde lagetemperatuur-asfalt (LTA). Daarbij is voldoende 'human capital' en samenwerking met andere regio's en gemeenten en de markt ook van wezenlijk belang. De doelen hiervoor zijn ook opgenomen in het vastgestelde Programma Mobiliteit (onder andere
--	--	---

<ul style="list-style-type: none"> - Het breder toepassen van het verduurzamen van het eigen wagenpark op basis van de eerste pilot(s) en altijd aansluitend op logische vervangingsmomenten. Hierbij is de inzet dat al het materieel dat vanaf nu wordt aangeschaft emissieloos is, tenzij op overtuigende wijze kan worden onderbouwd waarom hier voorlopig nog een uitzondering voor moet worden gemaakt (emissieloos tenzij...); - Het via Hive.Mobility blijven stimuleren (en waar mogelijk ondersteunen met concrete voorbeelden) van de overstap van de logistieke sector naar zero emissie goederenvervoer onder meer via programma's voor slimme logistiek, autonoom vliegen en varen. En ook op de hubs zijn goede combinaties mogelijk voor verschillende vormen van zero emissie goederenvervoer. 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p>in de routekaart naar volledig CO₂-neutrale mobiliteit en infrastructuur).</p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2022 zijn nog eens 9 emissieloze voertuigen besteld, 4 hiervan zijn afgeleverd en 5 komen in 2023. Eind 2022 waren 17 van de 96 voertuigen emissieloos. De levering van de eerste waterstofvrachtwagen heeft enige vertraging opgelopen en staat nu gepland voor eind juli 2023. Ook zijn we gestart met de voorbereiding van een Europese aanbesteding voor aankoop van twee zero- emissie werkvoertuigen. Voor een aantal voertuigen/materialen is nog geen zero emissie variant beschikbaar op de markt. In uitzonderlijke gevallen waarvoor het huidige materieel echt niet nog langer mee kan, wordt daarvoor tijdelijk gehuurd totdat de zero-emissie- oplossing wel op de markt verkrijgbaar is. - De eerdergenoemde NPG-projecten (onder andere zero-emissie-hubs) lopen de komende jaren nog en zorgen in veel gevallen voor een goede eerste stap op weg naar bredere toepassing c.q. opschaling.
<ul style="list-style-type: none"> • Het (via participatie in Hive.Mobility (voorheen genoemd Mobility Innovation Center) duurzaam borgen van kennis en ervaringen op het gebied van slimme en groene mobiliteit in Noord-Nederland en uitdragen van onze koploperspositie op dit vlak <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het vanuit de provincie bijdragen aan het voortzetten en uitbreiden van de werkzaamheden van Hive.Mobility aan de hand van het met de medewerkers en de partners van Hive.Mobility opgestelde jaarplan 2021 op basis van het Koersdocument voor vier jaar. Daarbij gaat het naast de bouw van Hive Mobility Center onder meer om het realiseren van nieuwe en bestaande partnerinitiatieven op basis van de gezamenlijke innovatieagenda, het organiseren van events, het bundelen van de 	<p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het vastgestelde jaarplan voor 2022 is conform uitgevoerd en die voor 2023 is inmiddels vastgesteld door het Bestuurlijk Overleg van Hive.Mobility. Met de partners van Hive is naast het voorbereiden van het daadwerkelijk bouwen van de eigen plek (Hive Mobility Center) in 2022 gewerkt aan verschillende projecten onder meer vanuit de goedgekeurde NPG-aanvragen voor de fieldlabs voor autonoom vervoer en voor de logistieke sector. Hive.Mobility zelf, het Hive Mobility Center en verschillende projecten

<p>kennis en ervaringen, het uitdragen van onze koploperspositie en het verbreden van de netwerkorganisatie met nieuwe partners. De ambitie van Hive.Mobility is om in 2022 onder andere de volgende pilots en activiteiten uit te voeren:</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ Uitbreiden testen met en het ontwikkelen van autonome techniek met een autonoom rijdende Renault Twizy en andere voertuigen binnen het Fieldlab Autonoom Vervoer op de weg als onderdeel van het Hive Mobility Center; ○ Autonoom vliegen op waterstof met zwaardere (medische) pakketten en het verder ontwikkelen van de autonome techniek (ATO) in de treinen en op het water gekoppeld aan de Autonoom Vervoer Fieldlabs; 		<p>zoals de fieldlabs voor autonoom vervoer zijn ook opgenomen in het vastgestelde Programma Mobiliteit. Zo is de inmiddels bewezen meerwaarde voor onder andere onze provinciale doelen door de groei van het aantal partners, gezamenlijke projecten, de resultaten en naamsbekendheid op een goede manier langjarig geborgd.</p> <ul style="list-style-type: none"> ○ De testen met de Twizy zijn afgerond en deze techniek is vanaf september 2022 in een Mercedes E-Vito bus getest, op het busdepot van Qbuzz als eerste stap naar een automatisch busdepot. Daarnaast is de Twizy omgebouwd tot een MPV (multipurpose vehicle), waarmee onder andere autonoom vervoer van goederen getest kan worden. ⊖ De opdracht voor het realiseren van de roadmap voor autonoom vliegen is gegund aan het bedrijf DDS. DDS heeft inmiddels een waterstofdrone aangeschaft en deze is in juni samen met ons gepresenteerd op het mede door Hive.Mobility georganiseerde event New Energy Forum. In september 2022 is Noorderpoort met de eerste opleiding tot allround drone-expert gestart (eerst als onderdeel van een andere opleiding) en in november is er getest met een drone en kluislieropstelling voor pakketten op bijvoorbeeld hubs. Voor ATO is het project met NS voor automatisch rangeren op De Vork verschoven naar begin 2023 vanwege vertraging bij de ombouw van de trein door hun treinfabrikant CAF. Voor het water is het OWIC (Offshore Wind Innovation Center) inmiddels volop aan de slag om met ons, Seaports en kennisinstellingen het fieldlab in de Eemshaven goed op te zetten en de eerste projecten zijn gestart (onder andere met een onderwaterdrone). Daarnaast loopt in Drachten nog het traject om te komen tot een autonoom pontje.
---	--	---

<ul style="list-style-type: none"> ○ Het programma van eisen is gereed voor de eerste onderdelen van het Hive Mobility Center, zodat voor het eind van het jaar de bouw gestart kan worden. Het Hive Mbility Center wordt het voorportaal voor alle bestaande en nieuwe initiatieven op het gebied van slimme en groene mobiliteit in onze regio. Een praktijklocatie voor proeven en projecten, een plek waar mkb'ers hun voertuigen en ideeën kwijt kunnen, studenten en werknemers worden opgeleid en omgeschoold en mensen de mobiliteit van de toekomst kunnen ervaren. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het bijdragen vanuit de provincie aan het realiseren van de met de partners gezamenlijk benoemde onderdelen uit het opgestelde Koersdocument Hive.Mobility. Daarbij gaat het onder meer om de hierboven onder 'Resultaat 2022' benoemde onderdelen en het verder uitbouwen van het Hive Mobility Center. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Het bedrijf ICS is ingehuurd om samen met ons en de andere Hive-partners het Programma van Eisen (PvE) en de businesscase op te stellen voor het Hive Mobility Center. Het PvE is in concept gereed. Najaar 2022 is hierover besloten en is ook de businesscase verder uitgewerkt op basis van het gekozen voorkeursscenario. De aanbesteding voor de bouw van de eerste fase kan daardoor zo snel mogelijk starten, zodra het PvE definitief is. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2023 gaat fase 1 van het Hive Mobility Center starten en worden daar veel activiteiten ontplooid met de partners. Hive en de onderdelen uit het Koersdocument hebben ook een belangrijke plek in het vastgestelde Programma Mobiliteit gekregen. Daarmee wordt ook langjarig een goede inzet geborgd.
<ul style="list-style-type: none"> • Deltaplan van en voor het Noorden. Samen met de provincies Drenthe, Fryslân en de gemeenten Groningen, Assen, Emmen en Leeuwarden zijn 'de bouwstenen voor het Deltaplan' opgesteld. Deze bouwstenen worden uitgewerkt tot een Deltaplan <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2022 is het validatieonderzoek van de bouwstenen voor het Deltaplan uitgevoerd. Dit onderzoek wordt gedaan in opdracht van de SNN-partijen, provincie Flevoland en de ministeries van IenW, EZK en BZK. Het doel van dit onderzoek is om de ruimtelijke en sociaal economische effecten van de bouwstenen van het Deltaplan te toetsen. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Samen met de partijen, die werken aan het Deltaplan, worden op basis van het validatieonderzoek de vervolgstappen bepaald. De inzet van het Rijk is afhankelijk van het nieuwe regeerakkoord. Mogelijke vervolgstappen zijn het opstellen van een financieringsstrategie en het maken van afspraken over het 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Dit onderzoek is uitgevoerd en uw Staten zijn over de uitkomsten per brief op 8 maart 2022 geïnformeerd. - In juni heeft in het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving (BOL) een gesprek plaatsgevonden tussen Rijk en regio over het Deltaplan. Tijdens dit overleg zijn er afspraken gemaakt over de start en op hoofdlijnen de inhoud van het MIRT-onderzoek Lelylijn. Daarnaast is er tijdens het Bestuurlijk Overleg

<p>vervolg van het Deltaplan binnen de aanpak van het Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport (MIRT). Voor de financieringsstrategie worden de mogelijkheden van Europese fondsen, nationale fondsen en eigen middelen inzichtelijk gemaakt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Een van de bouwstenen binnen het Deltaplan is het verbeteren van het bestaande spoortraject Groningen-Amsterdam-Zuid. Hierover blijven we met het Rijk in gesprek en zetten we in op het maken van afspraken met het Rijk. Onze inzet daarbij is het realiseren van reistijdverkorting, frequentieverhoging en het verbeteren van de robuustheid van dit traject. 	<p>groen</p>	<p>Leefomgeving (BOL) besloten om een Bestuurlijk overleg Deltaplan tussen Rijk en regio in te richten.</p> <ul style="list-style-type: none"> - In november hebben Rijk en regio in het BO-MIRT afgesproken te starten met het opzetten van een gezamenlijke projectorganisatie voor het MIRT-onderzoek Lelylijn. Een bidbook Nedersaksenlijn is tijdens het BO MIRT aangeboden aan de staatssecretaris van IenW. - Voor de Nedersaksenlijn is op 8 december 2022 in de Tweede Kamer een motie aangenomen voor het opstellen van een MIRT-onderzoek om te komen tot een MIRT-verkenning voor de Nedersaksenlijn (Stadskanaal-Emmen). Daarbij is verzocht richting de voorjaarsronde van het MIRT 2023 in overleg met de regio tot afspraken te komen over de financiering van Veendam-Stadskanaal, de eerste fase van de Nedersaksenlijn. - Middels de bestaande bestuurlijke overleggen over het spoor worden er afspraken gemaakt over de verbetering van het bestaande spoor tussen Groningen-Zwolle en de Randstad. Onze inzet daarbij is om afspraken te maken over snelheidsverhoging, verbetering van de robuustheid en frequentieverhoging middels extra intercity's. De toegevoegde waarde van de inzet van extra intercity's tussen Groningen/Assen, Zwolle en de Randstad is groot en introductie op relatief korte termijn is kansrijk. Een eerste stap hierin is de aanpak van de zogenaamde flessenhals bij station Meppel. In december heeft de Tweede Kamer, mede na onze lobbyinzet, een amendement aangenomen waarin € 35 miljoen beschikbaar wordt gesteld voor het verbeteren van de spoor- en perroncapaciteit van Meppel. ProRail kan nu een start gaan maken met de voorbereiding van de benodigde werkzaamheden.
---	--------------	--

<p>VERDER:</p> <ul style="list-style-type: none"> Het behalen van een systeemsprong in het basisnetwerk OV; 	<p>rood</p>	<ul style="list-style-type: none"> Voor de korte termijn geldt dat corona een enorm effect heeft gehad en nog steeds heeft op het aantal reizigers dat gebruik van het openbaar vervoer (OV). Daarnaast spelen nog de gevolgen van de energiecrisis, uitval van ritten door personeelstekort en grotere financiële uitdagingen voor het OV dan verwacht. Hierdoor is het OV voor de reizigers minder aantrekkelijk en betrouwbaar geworden. Daardoor lijkt een systeemsprong vooruit op dit moment verder in de tijd te liggen. Tegelijkertijd zien wij net als veel van onze partners in het mobiliteitssysteem wel een belangrijke rol voor het openbaar vervoer weggelegd. Om wel de gewenste systeemsprong te maken is in 2022 daarom in samenwerking met andere partijen binnen de landsdelige OV en Spoortafel de OV Ontwikkelagenda Noord-Nederland 2040 vastgesteld. Ook zijn wij gestart met het opstellen van een ontwikkelagenda waarin de belangrijkste ambities voor de ontwikkeling van publieke mobiliteit zijn opgenomen en op basis waarvan keuzes kunnen worden gemaakt voor de periode na het lopende Uitvoeringsprogramma Mobiliteit.
<ul style="list-style-type: none"> Verdere ontwikkeling Publiek Vervoer als laagdrempelig openbaar vervoer van elke voordeur. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Ondanks de coronacrisis zijn we - samen met het OV-bureau - erin geslaagd om de hubtaxi tegen OV-tarief aan te bieden en beter bekend en vindbaar te maken. Het gebruik van de hubtaxi is na de coronacrisis al groter dan voor de coronacrisis. Wij blijven het gebruik van de hubtaxi stimuleren. Zo werken wij ook samen met de andere betrokken partijen aan MaaS (Mobility as a Service) waarbij ingezet wordt op een koppeling tussen regulier OV en verschillende soorten voor- en natransport waaronder de hubtaxi.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Werken aan de realisatie van de projecten: <ul style="list-style-type: none"> - Groningen Spoorzone; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het nieuwe opstel terrein De Vork, de aanleg van het landschapspark, het vierde spoor tussen Europapark en het hoofdstation en een derde perron bij station Europapark, zijn inmiddels gereed en in gebruik genomen. Ook de werkzaamheden voor de aanpassing van het hoofdstation zijn begonnen. Per brief van 24 december 2021 hebben wij uw Staten geïnformeerd dat de aannemer van het spoorcontract de treinvrije periode in februari niet kon halen. Inmiddels zijn die werkzaamheden uitgevoerd. Hiernaast hebben wij uw Staten op 30 maart 2022 mondeling geïnformeerd dat de geplande treinvrije periode van de zomer 2023 niet gehaald wordt en dat de aannemer met een nieuwe planning zou komen. Per brief van 6 juli 2022 hebben wij uw Staten geïnformeerd dat de aannemer de planning van het project heeft herzien. De aannemer heeft aangegeven dat de grote treinvrije periode van 51 dagen verschuift naar 2025 waarmee op dat moment de doorkoppeling van de treindiensten gerealiseerd kunnen worden. De planning is dat het totale project dan in de zomer van 2026 gereed zal zijn.
<ul style="list-style-type: none"> - Reactivering spoorverbinding Veendam-Stadskanaal; 	<p>rood</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In 2021 is het gezamenlijke traject naar kosteneffectieve oplossingen met behoud van functionaliteit afgerond. Dit traject is naar aanleiding van de verkenning door ProRail vorig jaar opgestart en heeft geresulteerd in verschillende ontwerptimalisaties. Ook kunnen enkele risicoreserveringen worden ingeperkt of elders gealloceerd. Het benodigde investeringsbudget wordt thans door ProRail geraamd op circa € 115 miljoen. Over het veel hoger uitvallen van de raming hebben wij uw Staten per brief van 22 april 2022 geïnformeerd. Na afronding van het zogenaamde gezamenlijke 'optimalisatieproces' is in juni 2022 de voorkeursbeslissing genomen

<ul style="list-style-type: none"> - Fase 1 Kwaliteitsverbetering van de spoorlijn Groningen-Bremen (Wunderline). 	<p>oranje</p>	<p>over dit spoorproject en daarmee zijn we de volgende fase, de planstudiefase van ProRail, ingegaan.</p> <p>Door de gezamenlijke projectpartners is ook gekeken naar alternatieve financieringsmogelijkheden. Naast de toezegging van de verschillende projectpartners om te zoeken naar extra financiële middelen, worden op dit moment gesprekken voorbereid om met het ministerie van IenW in gesprek te gaan over extra financiële middelen voor de reactivering vanuit het Rijk. Hierbij wordt aangesloten op de ontwikkelingen en toezeggingen rondom de aangenomen motie in de Tweede Kamer naar aanleiding van het BO MIRT najaar 2022 met betrekking tot de financiering van de realisatie van de eerste fase van de Nedersaksenlijn, namelijk de spoorverbinding Veendam-Stadskanaal.</p> <ul style="list-style-type: none"> - In twee bouwstappen wordt de reistijd teruggebracht van (voorheen) 2 uur 48 minuten naar 2 uur 11 minuten in 2030. De eerste bouwstap wordt momenteel gefaseerd uitgevoerd en moet gereed zijn gelijk met het herstel van de Friesenbrücke eind 2024. Middels de voordracht d.d. 21 april 2021 hebben uw Staten ingestemd met het beschikbaar stellen van krediet voor de realisatie van bouwstap 1. Na vaststelling van de voordracht is verder gewerkt aan het uitvoeringsontwerp en de realisatie van bouwstap 1. Uw Staten zijn per brief op de hoogte gebracht van een financieel tekort voor fase 3. In de voorjaarsmonitor is een voorstel gedaan om het tekort van zo'n € 6 miljoen vanuit de resterende middelen van het project Sneltrain Groningen-Winschoten, onderdeel van het Wunderline-programma toe te voegen. Naast bovengenoemd tekort speelt het financiële risico als gevolg van een mindere stabiliteit van de ondergrond dan verwacht. Hierdoor brengt het doorvoeren van een snelheidsverhoging grotere investeringen met zich mee dan waarmee rekening is gehouden in de voordracht ijkmoment 1,
--	---------------	---

		<p>d.d. 21 april 2021. We hebben het afgelopen jaar samen met ProRail hard gewerkt aan een oplossing voor bovengenoemde problematiek. Door ProRail is in de zomer van 2022 een actuele projectraming afgegeven. Door de slechte stabiliteit van de ondergrond in combinatie met de gestegen prijzen van grondstoffen was er te weinig budget voor de oorspronkelijke scope van bouwstap 1. Daarom hebben wij besloten tot een scopewijziging. De spoorverdubbeling tussen Scheemda en Winschoten wordt niet meer uitgevoerd en het proces van het Provinciaal Inpassingsplan is gestopt. Met een snelheidsverhoging en snellere wissels ter hoogte van de stations Scheemda en Winschoten is een verantwoorde oplossing gevonden om de dienstregeling te realiseren. Uw Staten zijn hiervan op de hoogte gebracht middels een brief. Nu deze scopewijziging is doorgevoerd kan de uitvoering van de overige maatregelen beginnen (onder andere een snelheidsverhoging tussen Hoogezand en Zuidbroek en tussen Bad Nieuweschans en de grens).</p>
<i>Autonoom vervoer</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Uitbreiden van de testen met autonoom vervoer op de weg vanuit het fieldlab hiervoor, waaronder het verder testen met besturing op afstand, zodra nieuwe landelijke wetgeving dat toestaat, het digitale rijbewijs, inductief laden, koppeling met busremises en goederenvervoer en het testen met hogere snelheden in iets drukker ruraal gebied, als benodigde stappen op weg naar opschaling en bredere toepassing overal in de provincie; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> De testen met besturing op afstand zijn inmiddels succesvol afgerond bij de Twizy. Deze techniek is daarna in een Mercedes E-Vito-bus ingebouwd en daarmee zijn voor het eerst testen op het busdepot van Qbuzz gedaan. Dit is de eerste stap naar een automatisch busdepot. Indien dit in 2023 goed gaat, dan wordt de stap gezet richting autonoom rijdende bussen op (vrijliggende) busbanen en eventueel rechte stukken snelweg. Het project Inductief laden met onder andere Intis is succesvol afgesloten. Een mogelijk vervolg wordt nu onderzocht en zal dan in Stadskanaal gaan plaatsvinden.
<ul style="list-style-type: none"> Inzetten op verdere participatie via het Hive Mobility Center en specifiek het daaraan gekoppelde fieldlab voor autonoom vervoer van gemeenten, kennisinstellingen en private partijen bij de opschaling van de testfase van autonoom vervoer op weg naar bredere toepassing in de praktijk; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Dit wordt vanuit de fieldlabs inmiddels concreet opgepakt en er haken voor alle modaliteiten steeds meer bedrijven en kennisinstellingen aan. Met de stap naar toepassing in een Mercedes E-Vito en daarna een achttienmeterbus wordt een belangrijke ontwikkeling in gang gezet richting

		<p>opscaling op de weg door toepassing van de autonome techniek in reguliere voertuigen.</p> <p>Tot slot is eind 2022 ook landelijk een Ontwikkelagenda opgeleverd voor automatisch openbaar vervoer samen met Rijk, regio's en de openbaarvervoerbedrijven. Hierin staan ook verschillende voorbeelden uit Groningen benoemd. Begin 2023 wordt deze Ontwikkelagenda bestuurlijk vastgesteld.</p>
<ul style="list-style-type: none"> Het autonoom vervoer programma op het spoor, op het water en in de lucht (drones) voortzetten en uitbreiden mede dankzij de NPG-bijdrage aan de fieldlabs voor deze modaliteiten waarbij wordt samengewerkt met de provincies Drenthe en Fryslân en via Hive.Mobility met veel andere publieke en private partijen, waaronder kennisinstellingen en waarbij net als op de weg naast personenvervoer ook gekeken wordt naar de mogelijkheden voor koppeling met goederenvervoer en toegewerkt wordt naar opscaling en bredere toepassing in de dagelijkse praktijk. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Alle fieldlabs zijn goed gestart: <ul style="list-style-type: none"> Voor het spoor is in 2022 ook NS aangehaakt als partner en is een landelijke roadmap opgesteld. Voor de lucht is een opdracht aan DDS gegund voor de realisatie van de roadmap komende twee jaar tot en met vliegen met drones met uiteindelijk maximaal 200 kg aan pakketten en goederen eind 2023/begin 2024. Ook is de eerste echte opleiding op het gebied van drones bij Noorderpoort gestart. Op het water is zijn de eerste projecten gestart, waarbij het onder meer de bedoeling is om met autonoom varen een rol te vervullen in het beheer van windparken op zee boven de Eemshaven. Ook wordt hier nog een koppeling gemaakt met de maritieme opleidingen.
<ul style="list-style-type: none"> Verder verstevigen en uitdragen van de unieke positie van Noord-Nederland binnen Europa als dé regio op het gebied van autonoom vervoer; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Dit doen we doorlopend. In 2022 is onder meer een Horizon-aanvraag ingediend (niet toegekend overigens), we zijn partner geweest in het in 2022 afgeronde Interreg-project ART-Forum en brengen in Brussel en binnen de Noordzeeregio onze unieke positie met regelmaat onder de aandacht.
<ul style="list-style-type: none"> Met de partners van hive.mobility en @north organiseren van minimaal één 'event' per jaar op het gebied van autonoom vervoer in Noord-Nederland ten behoeve van het delen van kennis en ervaringen met andere regio's in Nederland en Europa. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> In 2022 heeft een Hive Live event plaatsgevonden rondom autonoom vervoer en op 6 april 2023 wordt de tweede editie van het @North-festival georganiseerd. Een terugblik op de eerste editie is te vinden op de website www.at-north.nl.

<i>Ketenmobiliteit, hubs en bushaltes</i>		
<ul style="list-style-type: none"> Afronden van de uitrol van de laatste (basis)voorzieningen op alle hubs. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> De meeste hubs hebben de (basis)voorzieningen fietsenstalling, toegankelijke bushalte/perron, taxistandplaats, wifi en watertappunt. In enkele gevallen is door omstandigheden maatwerk nodig, waardoor de realisatie meer tijd kost. Een actuele stand van zaken is te vinden op de website: Hubs (destaatvangroningen.nl).
<ul style="list-style-type: none"> Opwaarderen van hubs. Het gaat hierbij om herinrichting van een aantal hubs om de kwaliteit van het gehele knooppunt te vergroten. Ook wordt er ingezet op het plaatsen van een toilet op een aantal hubs, het bieden van deelmobiliteit zoals deelfietsen of deelauto's en op koppeling met bestaande wandel- en fietsroutes van en naar de hubs. We dragen -gezamenlijk met de gemeenten- bij aan de ontwikkeling van meer publiek vervoer en meer hubtaxi's die op hubs halteren en dragen zorg voor bijbehorende voorzieningen zoals wachtruimtes. Ook worden hubs ingericht als overslagpunt voor pakketlevering, van vrachtwagen naar bezorgfiets en worden er pakketkluisen geplaatst voor particulieren en bedrijven. Ook wordt de verbinding gelegd met energietransitie, (De ambitie en inzet is zo veel mogelijk hubs op te waarderen. We zijn daarbij afhankelijk van gemeenten als beheerder van de hubs); 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Voor de recreatieve mobiliteit zijn er diverse fiets- en wandelroutes vanuit de hubs beschikbaar. Het volledige aanbod is te vinden via www.fietsviahub.nl en www.wandelviahub.nl. In 2022 zijn binnen de gemeente Groningen twee aanbieders van deelfietsen in Groningen gestart. De deelfietsen staan ook op de hubs rondom de ring van Groningen zoals Meerstad, Hoogkerk, Reitdiep en Europapark. De Regio Groningen-Assen en provincie Drenthe houden een tweejarige proef met deelauto's op dertien locaties. In Groningen staat een deelauto in Hoogezand (bij het gemeentehuis). Voor de hubs in Hoogezand-Sappemeer en Haren A28 zijn voorbereidingen getroffen voor het plaatsen van een laadpaal voor de deelauto. Er zijn voorbereidingen getroffen voor het plaatsen van pakketkluisen op de hubs Hoogkerk en Zuidhorn. De daadwerkelijke plaatsing is echter niet gelukt door de lange wachttijden voor een stroomaansluiting bij de netbeheerder. De pakketkluis in Hoogkerk maakt onderdeel uit van ULaaDS, een Europees project waarin duurzame logistiek wordt gestimuleerd. De werkzaamheden van ProRail rond de hub Scheemda zijn afgerond. Samen met de gemeente is een ontwerp gemaakt van de toegankelijke bushaltes op het voorplein. De gemeente zal de uitvoering op zich nemen en is een aanbesteding gestart. Bij de hub Hoogezand-Sappemeer is op 9 december de uitbreiding van de fietsenstalling in gebruik genomen, in navolging van de reeds gerealiseerde uitbreiding van de P+R. Samen met gemeente, NS en ProRail is een ontwerp gemaakt voor een opwaardering van het stationsgebouw.

<ul style="list-style-type: none"> • Uitrol brede communicatie en marketingcampagne over hubs. Dit als onderdeel van een brede campagne om (potentiële) reizigers, na afloop van de coronacrisis, weer terug te krijgen in het Openbaar Vervoer en de bekendheid van hubs en de hubtaxi te vergroten. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> • De communicatie rond de hubs zal een integraal onderdeel vormen van de (marketing)campagnes van het openbaar en publiek vervoer. Met landelijke campagnes willen we stimuleren dat reizigers net als voor corona weer meer gebruik gaan maken van publieke mobiliteit.
--	--------------	--

Bijdrage Verbonden partij OV-bureau Groningen-Drenthe aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Tijdens de vergadering van Provinciale Staten van 30 juni 2021 is besloten geen zienswijze in te dienen met betrekking tot de ontwerpbegroting 2022 van het OV-bureau Groningen Drenthe zoals bijgevoegd was bij de voordracht van dit besluit. De ontwerpbegroting van het OV-bureau 2022 is ongewijzigd door het AB van het OV-bureau vastgesteld. Gelet op de roerige tijd als gevolg van corona en de effecten daarvan op de reizigersaantallen en daardoor de financiële situatie wil het DB van het OV-bureau nog in 2021 een geactualiseerde begroting 2022 in procedure brengen gebaseerd op de laatste inzichten van dat moment. • Door het Rijk is een vorm van beschikbaarheidsvergoeding OV toegezegd voor 2022 tot en met eind augustus. De uitwerking hiervan is nog niet bekend en volgt nog. 	oranje	<ul style="list-style-type: none"> • Tijdens de Statenvergadering van 6 juli 2022 is tijdens de behandeling van de informerende brief d.d. 26 juni 2022 motie M415 'Busje komt zo' aangenomen om enkele buslijnen tot 2026 in de dienstregeling te behouden. Door de aangenomen motie 'Busje komt zo' is er vanuit de provincie € 1,85 miljoen beschikbaar gesteld voor het in stand houden van de lijnen 45 Spijk-Loppersum, 139 via Enumatil en 637 Zoutkamp-Zuidhorn en zijn die lijnen vooralsnog niet vervallen. Deze lijnen blijven op kosten van de provincie Groningen rijden tot en met 2026 als uitwerking van de motie. De ontwerpbegroting van het OV-bureau 2023 is 7 juli 2022 ongewijzigd door het AB van het OV-bureau vastgesteld. • Medio 2022 werd duidelijk dat de BVOV-regeling voor het gehele jaar 2022 van toepassing zou zijn. Uw Staten zijn daarover per brief van 26 april geïnformeerd. Tevens werd in 2022 duidelijk dat Qbuzz als vervoerder voor (veel) hogere kosten kwam te staan dan Qbuzz had voorzien. In de Statenvergadering van 14 december 2022 hebben uw Staten kennisgenomen van het principebesluit (zie onze brief van 3 november 2022) voor een aanvullende bijdrage van de deelnemers in het OV-bureau. In het AB van 13 december 2022 is een gewijzigde begroting 2022 vastgesteld waarin rekening is gehouden met de doorwerking van BVOV-regeling voor heel 2022 en de aanvullende subsidie 2022 aan Qbuzz, onder voorbehoud van behandeling (op 14 december) van de genoemde brief in Raad en Staten.

<ul style="list-style-type: none"> • Uitrollen van een brede campagne om (potentiële) reizigers, na afloop van de coronacrisis, weer terug te krijgen in het Openbaar Vervoer en de bekendheid van hubs en de hubtaxi te vergroten. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ondanks de coronacrisis zijn we er - samen met het OV-bureau - in geslaagd het experiment om de hubtaxi tegen OV-tarief aan te bieden en beter bekend en vindbaar te maken, een stap verder te brengen. Daarbij heeft het OV-bureau er ook voor gezorgd dat de hubtaxi nu ook in OV9292 zichtbaar is. Het gebruik van de hubtaxi is na de coronacrisis al groter dan voor de coronacrisis. Wij blijven het gebruik van de hubtaxi stimuleren. Ook zijn er reizigerscampagnes opgezet. Er is door vervoerders uitgebreid campagne gevoerd om met het OV te reizen tijdens de operatie Julianaplein. Het was de bedoeling van Arriva om campagne te gaan voeren voor onder andere de sneltrein Winschoten-Groningen en de frequentieverhoging Leeuwarden-Sneek, maar die is on hold gezet vanwege het afschalen van de dienstregeling. De campagne zal starten zodra de uitvoering van de dienstregeling stabiel is.
--	--------------	--

Lasten en baten

Deelprogramma's	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
LASTEN					
Mobiliteit	84.147	89.262	94.563	91.070	3.493
Openbaar vervoer	101.255	137.136	94.924	95.852	-927
Totaal lasten	185.402	226.397	189.487	186.922	2.566
BATEN					
Mobiliteit	40.112	27.542	31.571	45.627	14.055
Openbaar vervoer	24.600	45.754	14.259	18.678	4.418
Totaal baten	64.711	73.296	45.831	64.304	18.474
Saldo	120.691	153.101	143.657	122.617	21.039
RESERVENMUTATIES					
Toevoegingen	22.254	4.413	346.149	352.379	-6.230
Onttrekkingen	39.534	44.184	379.962	373.261	-6.701
Saldo reservemutaties	-17.279	-39.770	-33.813	-20.882	-12.931
Saldo na reservemutaties	103.411	113.331	109.844	101.735	8.109

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Infrastructuur			
- <i>Aanpak Ring Zuid RSP (RMF)</i> Er heeft lange tijd onzekerheid bestaan over de verwerking van de btw in de extra regiobijdrage van € 78 miljoen (prijsspeil 2021). Als gevolg van deze onzekerheid waren er nog geen lasten toegerekend aan het jaar 2021. Medio 2022 is het besluit van de Belastingdienst definitief geworden. Hierdoor is ook duidelijkheid ontstaan over de wijze waarop de bijdrage in onze jaarrekening kan worden verwerkt. De regiobijdrage wordt naar rato van de projectvoortgang aan de jaren toegerekend. Het bedrag in 2022 is hierdoor hoger dan geraamd omdat ook nog een deel aan 2021 moet worden toegerekend. De bijdrage Aanpak Ring Zuid wordt gedekt uit de RSP-middelen (onderdeel Regionaal Mobiliteitsfonds), de baten nemen in 2022 in gelijke mate toe. De totale bijdrage blijft vanzelfsprekend ongewijzigd op € 78 miljoen (prijsspeil 2021).	-9.817	4.995	4.822
- <i>Afkoopsom Noord-Willemskanaal (NWK)</i> Afkoopsom NWK was niet begroot. Begin 2022 werd pas duidelijk dat RWS onderhoud NWK bij provincie wilde afkopen.	0	10.022	0
- <i>N33 Midden (MIT)</i> RWS heeft een eindafrekening opgesteld voor het project N33 Midden. Ons aandeel hierin komt ten laste van de reserve Investerings in Infrastructuur.	-4.272	210	4.062
- <i>Groene waterstof op weg in Groningen (SPUK)</i> Er is minder uitgegeven omdat er vertraging is ontstaan bij het opstellen van de beschikkingen, dit wegens complexiteit omtrent het toepassen van staatssteunregels. De beschikkingen worden op korte termijn verzonden. Aangezien gemaakte kosten voor 100% wordt gedekt uit NPG SPUK-middelen is eenzelfde afwijking aan de batenkant zichtbaar.	2.111	-2.111	0

- <i>Groningen Bereikbaar</i> Er is minder uitgegeven dan begroot omdat dit bedrag nog niet opgevraagd is door Groningen Bereikbaar. Het betreft namelijk de bijdrage over het jaar 2022 voor Groningen Bereikbaar. De middelen blijven hiervoor beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.	2.400	0	-2.400
- <i>Uitvoering Beleidsnota Fiets 2020-2023 (ovb)</i> Bij diverse projecten hebben zich verschuivingen voorgedaan in de planning van de uitvoering. Het betreft onder andere het plaatsen van extra fietsenstallingen op de treinstations, het plaatsen van extra fietsenstallingen waar dat nodig blijkt (onderzoek is eind 2022 uitgevoerd), het uitgeven van subsidies voor de fietscommunity Groningen waarvan de regeling in 2023 opengesteld kan worden en het stimuleren van fietsers wat in 2023 een vervolg krijgt. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	2.272	30	0
- <i>Insnijding Zuid busstation</i> Er is € 2,1 miljoen minder uitgegeven dan begroot, omdat deze middelen conform bestedingsplan gespaard worden voor de toezegging aan de gemeente Groningen van € 6,3 miljoen voor de insnijding van het Emmaviaduct. Dit geld wordt pas op een later moment daadwerkelijk aan de gemeente overgemaakt, het project is nog niet gestart. De middelen blijven hiervoor beschikbaar in de reserve Investerings en infrastructuur.	2.100	0	-2.100
- <i>Bruggen provinciale vaarwegen</i> Er zijn meerdere projecten doorgeschoven, soms omdat uitvoering in combinatie met wegenprojecten (gelijktijdig uitvoeren) efficiënter is zodat koppelkansen benut kunnen worden.	1.796	-247	-1.549
- <i>ZESS (Zero Emission Shared Smart) Hub Groningen (SPUK)</i> Gemeente Groningen is later dan gepland met het aanleveren van de kostenraming (per jaar) waardoor de subsidie in 2022 niet verleend kon worden. Dit zal naar verwachting in 2023 plaatsvinden. Dekking hiervoor vindt plaats uit NPG-middelen (SPUK).	1.000	-1.000	0
- <i>Verkeersveiligheidsbeleid</i> Er is € 1,7 miljoen minder uitgegeven dan begroot omdat de subsidiebriefjes eind 2022 nog niet allemaal gereed waren voor verzending. Het restant wordt in de loop van 2023 beschikt aan de diverse gemeenten voor het strategisch plan verkeersveiligheid.	1.711	0	-1.711
- <i>Vaste kunstwerken</i> Een aantal projecten zijn doorgeschoven omdat het efficiënter is ze gelijktijdig met wegenprojecten uit te voeren.	1.469	0	-1.469
- <i>Uitvoering Beleidsnota Fiets 2017-2020</i> Er is minder uitgegeven dan begroot, omdat de doorfietsroute Assen-Groningen is verschoven naar 2023 en omdat het onderzoek door ProRail voor de fietsenstallingen treinstations Groningen-Noord en Hoogezand nog niet zijn voltooid. Hierdoor hebben we dit project nog niet uit kunnen voeren. Ook duurt de uitvoering van het project herkenbaarheid doorfietsroutes langer dan verwacht. Er zijn meer baten verkregen dan begroot omdat we een extra subsidie hebben gekregen van de Regio Groningen-Assen. Het saldo van de middelen blijft beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.	1.064	43	-1.107
- <i>Hoofddrijbaanverharding</i> In 2022 zijn een aantal infrastructurele werken uitgevoerd dat initieel gepland stond voor 2021, dit brengt extra kosten met zich mee. Ook heeft het doorschuiven van werken als consequentie dat er extra kosten worden gemaakt voor vast onderhoud.	-697	391	306

<p>- <i>Bereikbaarheid Lauwersmeergebied</i></p> <p>De opbouw van het verschil bestaat uit negen onderliggende projecten. Het verschil in minder lasten dan begroot is met name te verklaren doordat de begrote kosten voor de overdracht van delen van de weg N361 aan de gemeente Hogeland nog niet heeft plaatsgevonden en de kosten voor Vormgeving langs de N361 nog niet geheel zijn gerealiseerd. De aanbesteding hiervoor is wel al gestart. De onverwacht hoge kosten met betrekking tot archeologische vondsten in Adorp maken dat het verschil niet nog groter is. Het verschil in minder baten dan begroot komt door niet begrote inkomsten van de gemeente Hogeland voor werkzaamheden die op verzoek van de gemeente zijn meegenomen in het project Herinrichting Winsum. Dit wordt verrekend met de RSP-middelen.</p>	565	-475	-90
<p>- <i>Fietsstrategie Verkeersveiligheid</i></p> <p>Er is minder uitgegeven dan begroot omdat de subsidiebrieven eind 2022 nog niet allemaal gereed waren voor verzending. Het restant wordt in de loop van 2023 beschikt aan de diverse gemeenten voor het strategisch plan verkeersveiligheid. De middelen blijven hiervoor beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.</p>	997	0	-997
<p>- <i>Uitvoering Actieplan Verkeersveiligheid (ovb)</i></p> <p>De uitvoering van de wegverbeteringen en het verbeteren van de verkeersveiligheid voor een aantal projecten vinden plaats in 2023 in plaats van 2022, omdat deze projecten nog in de verkennings- en planuitwerkingsfase zitten. Het gaat hierbij onder andere om een paar grote wegenprojecten zoals N865 (Ten Post - Overschild), N976 (Ter Apel - Sellingen) en N365 (Vlagtwedde-Bourtange). De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.</p>	866	0	0
<p>- <i>Instandhoudingsknelpunten waterwegen (ovb)</i></p> <p>Binnen het project Baggerwerk Reitdiep 2024 worden voorbereidende werkzaamheden getroffen, deze hebben nog niet tot lasten geleid. De start van de uitvoering wordt voorzien in 2024. Voor het baggerwerk Reitdiep zijn er geen reguliere middelen beschikbaar gezien het een instandhoudingsknelpunt is. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023. De fasering van de werkzaamheden naar 2024/2025 zal bij de Voorjaarsmonitor 2023 worden aangebracht.</p>	781	0	0
<p>- <i>Schades</i></p> <p>Evenals vorig jaar worden de schades (gesaldeerd) geboekt ten gunste van de exploitatie op basis van boekhoudkundige voorschriften. Hierdoor zijn alle kosten met de bijbehorende opbrengsten geboekt binnen de exploitatie en is dit per saldo resultaatneutraal.</p>	-385	385	0
<p>- <i>Regionale Aanpak Laadinfrastructuur</i></p> <p>Er is minder uitgegeven dan begroot omdat het een meerjarig project betreft waarvan we de verdeling van de lasten over de jaren vooraf niet goed konden inschatten. De onderzoeken inzake innovaties bij laadpalen heeft in 2022 plaatsgevonden maar is nog niet volledig afgerond en afgerekend. Er zijn meer baten verkregen dan begroot omdat de bijdrage van het Rijk hoger is dan we hadden voorzien. De middelen blijven beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.</p>	529	-235	-294
<p>- <i>Capaciteitskredieten</i></p> <p>Voor een elftal projecten worden in de planfase onderzoekskosten ten behoeve van de voortgang van de projecten voorgefinancierd vanuit de capaciteitskredieten voordat de benodigde projectbudgetten exact in beeld zijn en worden vrijgegeven. Dit leidt bij de lasten tot een afwijking ten opzichte van de begroting. Het verschil in minder baten dan begroot komt door een administratieve correctie. Dit houdt in dat de geboekte afdracht van projecten als bate aan de capaciteitskredieten die toezien op zogenaamde VAT-kosten (kosten voor Voorbereiding Administratie en Toezicht) hersteld zijn.</p>	-175	-585	59

- <i>Regie en infra</i> Er is minder uitgegeven dan begroot omdat deze middelen worden opgenomen in het bestedingsplan Mobiliteit. We hadden verwacht de middelen in 2022 al uit te gaan geven. Echter, dit is verschoven naar 2023 omdat de planvorming langere tijd nodig heeft gehad dan verwacht en aan dient te sluiten bij het Programma Mobiliteit welke eind 2022 ter besluitvorming aan Provinciale Staten is voorgelegd. De middelen blijven beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.	650	0	-650
- <i>Bermen en sloten</i> Er is een structureel tekort, het financiële uitgangspunt was te laag. Ook zijn er extra kosten gemaakt vanwege de indexering (stijgende prijzen). Tevens fluctueren de kosten jaarlijks, waarbij de kosten in 2022 hoger lagen dan in 2021.	-588	6	582
- <i>Slim en Groen verduurzamen infrastructuur en materieel</i> Er is minder uitgegeven dan begroot omdat deze middelen worden opgenomen in het bestedingsplan Mobiliteit. We hadden verwacht de middelen in 2022 al te gaan uitgeven maar dit is verschoven naar 2023. De planvorming heeft ook hier langer tijd nodig gehad dan verwacht en de aansluiting met het Programma Mobiliteit diende daarbij gemaakt te worden. De middelen blijven beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.	550	0	-550
- <i>Hive.mobility</i> De personeelslasten zijn € 150.000 lager uitgevallen, door het 'in-kind' (begrote personeelskosten die niet zijn gefactureerd) inbrengen van personeel door de gemeente Groningen. Tevens zijn de kosten voor de evenementen € 50.000 lager uitgevallen dan wat bij de Najaarsmonitor 2022 te voorzien was. De resterende € 95.000 wat niet is uitgegeven, betreffen de communicatiekosten en een post onvoorziene kosten die te hoog zijn ingeschat. Hive.mobility wordt grotendeels gefinancierd door NPG en de founding partners van Hive. Doordat de lasten lager zijn uitgevallen, is er ook € 193.000 minder aan baten gegenereerd.	295	-193	-102
- <i>Groot onderhoud vaste kunstwerken</i> Betreft het onderhoud aan de kunstwerken die projectmatig worden uitgevoerd vanuit het meerjarenonderhoudsprogramma. De kosten zijn met name hoger uitgevallen door de gestegen staalprijzen.	-436	48	388
- <i>Mutaties investeringen t.l.v. reserve Investerings in infrastructuur</i> Het verschil in minder lasten dan begroot wordt met name veroorzaakt door een correctie bij het project Kadewerken Noord-Willemskanaal wegens een ontvangen subsidie van het ministerie. Dit verschil betreft een reservemutatie.	428	0	-428
- <i>Haltevoorzieningen (beheer en onderhoud)</i> Onderhoud van 400 halteplaatsen vindt niet meer door (uitbestede) aannemer plaats. Dit doet de eigen dienst (wegen/kanalen) dus minder exploitatiekosten (wel AKP-kosten maar die staan elders).	369	0	-369
- <i>Sluizen provinciale vaarwegen</i> Projecten zijn doorschoven in verband met complexere uitvoering dan voorzien.	368	0	-368
- <i>Sluizencomplex Lauwersoog</i> Er zijn meerkosten gemaakt voor baggerwerk en schoonmaak in verband met corona. Deze kosten worden gedeeltelijk gefinancierd door provincie Fryslân.	-213	125	88
- <i>Gladheidsbestrijding</i> Zachte winter gehad met minder strooibeurten en dus minder kosten zout en inhuur strooiaannemers.	290	0	-290
- <i>Verkeersveiligheid, onderzoek en educatie</i> In 2022 was onvoldoende personele capaciteit voorhanden om te starten met het opstellen van het Regionaal Uitvoeringsplan SPV (Strategisch Plan Verkeersveiligheid) in VVB-verband.	270	0	-270

- <i>Diensten bediening hoofdvaarwegen</i> De inkomsten over 2022 van alle bedienuren die wij voor RWS hebben gemaakt, de meerkosten/uren (ten opzichte van de raming) zijn bekend bij RWS. Deze zijn met hen afgestemd en akkoord bevonden. Daarom zijn de inkomsten voor bediening hoger dan begroot, deze zijn echter niet direct zichtbaar zijn onder de beleidsmatige budgetten in programma Bereikbaarheid, maar onder de apparaatskosten (personeel) verantwoord. Bij de hogere inkomsten zijn ook kosten gemaakt. Het betreft kosten die samenhangen met de toegenomen baten van de RWS-bediening.	-309	43	0
- <i>Overige lasten/baten provinciale vaarwegen</i> Betreft kosten waterschap, facturen moeten nog worden voldaan.	-173	-52	225
- <i>Verkeerregelininstallaties (VRI's)</i> De vervanging van vier VRI's op Ring West is doorgeschoven naar 2023. Dit als gevolg van fasering van de aanpak van Ring West.	205	-19	-186
- <i>Mutaties investeringen t.l.v. reserve Risico's bij uitvoering van infrastructurele projecten</i> Het verschil in minder lasten dan begroot is de administratieve verwerking van een ophoging van het budget bij het project Pieter Smitbrug welke door uw Staten bij de Najaarsmonitor 2022 is toegekend ter dekking van de meerkosten. Dit verschil betreft een reservemutatie.	176	0	-176
- <i>Fietspadverhardingen</i> Een aantal projecten zijn doorgeschoven naar uitvoering in 2023, onder andere vanwege de mogelijkheid om zo koppelkansen te benutten.	171	0	-171
- <i>Baggerwerk provinciale vaarwegen</i> Voor deze post is het budget verdeeld over vier jaren. Dit betreft een reservering van een gemiddeld bedrag per jaar (in plaats van één bedrag voor incidenteel baggerwerk per vier jaar). Conform planning moet baggerwerk nog worden uitgevoerd in 2023/2024. Bedrag wordt doorgeschoven naar 2024 middels de egaliseringsreserve Beheer en Onderhoud.	170	0	-170
- <i>Mobiliteitsbeleid duVV voorgaande jaren</i> Betreft de vrijval en afrekeningen uit het Bestedingsplan Verkeer en Vervoer van 2021 en eerder. De afwijking in de baten heeft betrekking op de terugbetaling door Arriva van de vastgestelde subsidie 'Internet in treinen' en de afwijking in de lasten op vrijval van nog te betalen posten van boekjaar 2021.	42	103	-145
- <i>Geluidsschermen</i> Een aantal projecten zijn doorgeschoven naar uitvoering in 2023 vanwege de te benutten koppelkansen.	141	0	-141
- <i>Beplanting</i> Er is in 2022 geen aanplant geweest, dit wordt doorgeschoven naar 2023. Conform planning zal aanplant worden gerealiseerd in 2023 en 2024.	54	80	-134
- <i>Intelligente VRI's (ovb)</i> Het verschil wordt verklaard doordat de noodzakelijke afstemming tussen de diverse betrokken (weg)beheerders en lopende uitvoeringsprojecten meer tijd in beslag neemt wegens het innovatieve karakter van het project. Daarnaast is de intentie om gebruik te maken van een bijdrageregeling van het Rijk die pas in de loop van 2022 open is gezet. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	117	0	0
- <i>Kadewerken Noord-Willemskanaal (ovb)</i> In het najaar van 2022 kon niet gestart worden met de uitvoering door vertraging bij de aanvraag van de omgevingsvergunning, dit omdat er niet voorziene onderzoeken werden gevraagd. Hierdoor zal naar verwachting de aanleg van de doorfietsroute op dit traject in 2023 plaatsvinden. De uitvoering van het project is bestuurlijk afgestemd	110	0	0

tussen de provincie Groningen, het waterschap Hunze en Aa's en de gemeente Groningen. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.			
- <i>Geleiderails</i> Een aantal projecten zijn doorgeschoven naar uitvoering in 2023, onder andere vanwege de mogelijkheid om zo koppelkansen te benutten. Het vervangen van de geleiderails gaat hierin mee.	108	1	-109
- <i>Project Afstandsbediening</i> Betreft feitelijke voorfinanciering vanwege nog niet gerealiseerde bezuiniging op de personeelskosten. Het systeem hiervoor is nog niet volledig gereed en operationeel. Dat komt onder andere door opgelopen levertijden voor afronding essentiële onderdelen. Het project is nog niet tot afronding gekomen en zal in 2023 worden afgerond waarna de brugbediening (deels) aan RWS wordt overgedragen. Op 1 januari 2024 eindigt de huidige samenwerkingsovereenkomst en vanaf die datum zal RWS zelf zorgdragen voor de bediening van de bruggen en sluizen in de hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl.	-106	0	106
- <i>Overige lasten/baten verkeersmaatregelen</i> Lasten betreffen primair incidentmanagement/pechverplaatsingen die hoger zijn dan begroot. Het betreft incidentmanagement en de kosten die gedeeltelijk vanuit Groningen Bereikbaar worden vergoed. De inkomsten zijn hoger geweest dan begroot.	-189	89	70
- <i>Overige lasten/baten wegen</i> Het grootste deel heeft betrekking op verhaalde schade bij incidenten. Andere grote post van inkomsten zijn de reclameopbrengsten abri's. Inkomsten abri's waren niet begroot in verband met problemen bij de (onder)jaannemer. Significante uitgaven betreffen waterschapsbelasting, de precariorechten en onderhoudskosten.	-351	151	200
- <i>Overig</i> Dit betreft een verzameling van een zestigtal afwijkingen die zich onder de rapportagegrens van € 100.000 bevinden.	-152	425	-80
- <i>Kapitaallasten</i>	38	0	-106
- <i>Apparaatskosten</i>	-2.856	1.824	-773
Totaal verschil	3.493	14.055	-6.027
Openbaar vervoer			
- <i>Achtpersoons OV- en taxibus op waterstof (SPUK)</i> Er is meer uitgegeven en er zijn meer baten gegenereerd dan begroot, wat per saldo geen effect heeft op het resultaat. De NPG-baten (SPUK) zijn vanaf de balans geboekt en doorbetaald aan het OV-bureau aan de lastenkant.	-224	224	0
- <i>Bereikbaarheid Veenkoloniën (MIT)</i> Vanwege verschil van inzicht tussen provincie en ProRail over het plan van aanpak van de planstudiefase is de planstudie niet in 2022 gestart (zoals oorspronkelijk verwacht) maar in januari 2023. De kosten 2022 vallen hierdoor ook lager uit dan begroot. Het budget dat verrekend wordt met de voormalig MIT-middelen bedraagt € 314.000. Het budget dat verrekend wordt met RSP-middelen bedraagt voor de lasten € 236.000 en voor de baten € 133.000.	550	-133	-417
- <i>Beschikbaarheidsvergoeding 2022 (SPUK)</i> Er is € 670.000 meer uitgegeven en € 670.000 aan meerbaten gegenereerd dan begroot, omdat de BVOV-vergoeding op voorhand niet te bepalen is. De inkomsten van het Rijk en uitgaven aan de gemeente Groningen verlopen budgetneutraal via de provincie.	-670	670	0

<p>- <i>Exploitatiebijdrage regionale treindiensten</i></p> <p>Er is minder uitgegeven dan begroot, omdat de gebudgetteerde middelen voor grootverbruik van het OV niet zijn ingezet. Dit komt doordat Arriva minder ritten heeft gereden als gevolg van een personeelstekort en doordat de doorkoppeling op het hoofdstation nog niet gereed is.</p> <p>Er zijn meer baten verkregen dan begroot, omdat LNVG Nedersachsen de jaarlijkse infraheffing voor het spoor heeft betaald om de snelbussen tussen Groningen en Leer mede te kunnen financieren. Deze baten hadden we echter niet meer verwacht, omdat de brug op dit traject kapot is en we daarom een lagere compensatie was begroot. De middelen blijven hiervoor beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.</p>	821	253	-1.074
<p>- <i>Field labs autonoom vervoer</i></p> <p>Er is minder uitgegeven dan begroot omdat vertraging is opgelopen in een paar testen, te weten de ombouw van de NS-trein, de test met ProRail over de energiebesparing en de levering van de waterstofdrone. Tevens zijn minder kosten gemaakt doordat externe partijen ook hebben bijgedragen in de kosten. Extra baten zijn ontvangen van de provincies Drenthe en Fryslân wegens de samenwerking omtrent @North.</p>	1.161	67	-1.227
<p>- <i>Groningen Spoorzone</i></p> <p>Het totaal aan geraamde lasten voor Groningen Spoorzone bedroeg € 10,1 miljoen. De gerealiseerde lasten over 2022 bedragen € 19,5 miljoen. Deze toename kan met name worden verklaard door de volgende twee oorzaken:</p> <p>Eerzijds heeft Prorail, doordat de aannemer niet in staat bleek de treinvrije periode te halen, begin 2022 de kostenprognose 2022 bijgesteld. Deze bijstelling is achteraf te fors gebleken.</p> <p>Anderzijds is een aantal scopewijzigingen opgedragen en is overeenstemming bereikt over de bijdrage in de extra kosten van de aannemer als gevolg van corona. Deze toename in 2022 wordt opgevangen binnen het projectbudget. Een bedrag van € 1,5 miljoen wordt verrekend met de bijdrage van de Regio Groningen-Assen en het ministerie van IenM. Een bedrag van € 7,9 miljoen wordt verrekend binnen de beschikbaar gestelde RSP-middelen (Rijk, gemeente en reserve Investerings in infrastructuur).</p>	-9.452	6.534	2.918
<p>- <i>Grootverbruikersregeling OV</i></p> <p>Er is minder uitgegeven dan begroot omdat de grootverbruikersregeling OV verschoven is naar 2023. In 2022 is (na corona) het aantal reizigers namelijk minder snel gestegen dan verwacht. Naar verwachting is het aantal reizigers dan weer gestegen naar 80% tot 85% van het jaar 2019. De middelen blijven hiervoor beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.</p>	120	0	-120
<p>- <i>Ontwikkelen en onderzoek OV</i></p> <p>Er is meer uitgegeven dan begroot omdat het Deltaplan voor het Noorden niet in de begroting verwerkt was. Hier staan bijdragen tegenover van de provincies Fryslân, Drenthe en Flevoland.</p>	-143	141	0
<p>- <i>Organisaties en mobiliteit</i></p> <p>Er is minder uitgegeven dan begroot, omdat de samenwerkende partijen minder in rekening hebben gebracht doordat zij minder hebben kunnen uitvoeren in 2022 dan zij hadden voorzien. Een deel van deze kosten zullen zich in 2023 voordoen. De abonnementenportefeuille zal in 2023 worden beoordeeld. De middelen blijven hiervoor beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.</p>	139	12	-151

<p>- <i>OV-bureau Groningen Drenthe</i></p> <p>In 2022 is door het OV meer gereden dan door het Rijk via de beschikbaarheidsvergoeding OV (BVOV) 2022 is vergoed, was het ziekteverzuim bij Qbuzz hoger door na-ijleffect van corona en stegen de brandstofkosten sterk. Om deze situatie op te lossen is een besluit genomen voor financiële steun door de deelnemers van het OV-bureau op grond van de gemeenschappelijke regeling. Voor ons is de aanvullende bijdrage € 3.102.440. Via de bestemming van het rekeningresultaat wordt voorgesteld de bijdrage als gevolg van na-ijleffecten corona (€ 2.063.160) te dekken uit de reserve Exploitatie openbaar vervoer, innovatieve en overige maatregelen en de stijging van de brandstofkosten (€ 1.039.280) als gevolg van de prijsstijgingen op de wereldmarkt te dekken uit de reserve Risico's bij uitvoering van infrastructurele projecten.</p>	-3.128	0	26
<p>- <i>OV-projecten Ketenmobiliteit</i></p> <p>Er is minder uitgegeven dan begroot omdat dit meerjarige projecten betreft waarvan het moment van lastneming van tevoren niet te voorzien was. Deze lasten worden naar verwachting In 2023 genomen, onder meer voor het Dynamische Reisinformatiesysteem (DRIS) wordt een uitgave van € 2 miljoen verwacht. De middelen blijven hiervoor beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.</p>	1.862	0	-1.862
<p>- <i>OV-projecten NABO (Niet Actief Beveiligde Overweg)</i></p> <p>Er is een bedrag van € 735.000 gereserveerd voor de gemeenten Loppersum (Eemsdelta) en Midden-Groningen. Hieronder liggen al afspraken met beide gemeenten, maar deze middelen worden pas, ervan uitgaande dat de gemeenten hun cofinanciering geregeld hebben, in 2023 uitgegeven. De middelen blijven hiervoor beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.</p>	775	0	-775
<p>- <i>OV-projecten Slim en Groen</i></p> <p>Er is minder uitgegeven dan begroot omdat er bij de externe opdrachtnemer vertraging is opgelopen in de uitvoering van de ombouw van een zoutstrooivrachtwagen naar waterstof. De middelen blijven hiervoor beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.</p>	286	0	-286
<p>- <i>Sneltrein Groningen-Winschoten</i></p> <p>Het project Extra Sneltrein Groningen-Winschoten is in 2022 grotendeels afgerond. ProRail heeft haar werkzaamheden inmiddels voltooid, waarbij de kosten lager uitvallen dan geraamd. Het saldo blijft beschikbaar binnen de RSP-middelen.</p>	325	0	-325
<p>- <i>Spoor Groningen-Bremen (Wunderline)</i></p> <p>De lasten voor de diverse onderdelen van de Wunderline zijn in 2022 € 0,7 miljoen hoger uitgevallen dan geraamd (geraamd was € 5,0 miljoen). Deze toename is een gevolg van de extra bodemonderzoeken die in 2022 zijn uitgevoerd. Hiermee hebben we vroegtijdig eventueel benodigde verstevigingsmaatregelen in kaart kunnen brengen en hebben we voorkomen dat we later in de uitvoering alsnog extra maatregelen zouden moeten treffen. De extra bodemonderzoeken hebben zowel op Nederlands als op Duits grondgebied plaatsgevonden. De extra bodemonderzoeken kunnen worden opgevangen binnen de vigerende ramingen.</p> <p>Het budget wordt gefinancierd uit diverse bronnen: voormalig RSP- en MIT-middelen, CEF-T-subsidie en een specifieke uitkering van het ministerie van IenW. De hogere lasten 2022 kunnen worden opgevangen binnen het beschikbaar gestelde krediet.</p>	-724	225	499
<p>- <i>Spoor Groningen-Leeuwarden (RSP)</i></p> <p>Het project Extra Sneltrein Groningen-Leeuwarden is in 2022 grotendeels afgerond. ProRail heeft haar werkzaamheden nagenoeg voltooid. De kosten zijn hoger uitgevallen dan geraamd. Dit wordt verrekend met het beschikbaar gestelde projectbudget.</p>	-458	257	201

- <i>Transferia en busstations (RSP)</i> Er is minder uitgegeven dan begroot, omdat een deel van de kosten van het project P+R Leek niet in 2022, maar in 2023 worden gerealiseerd. De middelen blijven hiervoor beschikbaar in de reserve Investerings in infrastructuur. Begin 2023 heeft provincie Drenthe besloten te stoppen met de realisatie van transferium De Punt. De subsidie van € 5,4 miljoen is hiermee komen te vervallen en de vrijval van de RSP-middelen is alsnog verwerkt in 2022.	5.523	-3.828	-1.695
- <i>Waterstof(batterij)treinen</i> Er is meer uitgegeven en er zijn meer baten gegenereerd dan begroot omdat er NPG-middelen onttrokken zijn van de balans aan de batenkant, die aan de lastenkant toegevoegd zijn aan de projectbalans van de waterstofftreinen. De doorbelasting van dit project was vooraf niet geraamd. Per saldo geeft dit een resultaat van € 0.	-107	107	0
- <i>Waterstofftreinen</i> Er is minder uitgegeven dan begroot omdat deze middelen conform bestedingsplan gespaard worden voor de aanschaf van de waterstofftreinen. De aanbesteding hiervan loopt en de middelen worden in de komende jaren uitgegeven. De middelen blijven hiervoor beschikbaar in de reserve Exploitatie OV, innovatieve en overige maatregelen.	2.778	0	-2.778
- <i>Overig</i>	-50	-111	163
- <i>Apparaatskosten</i>	-310	0	
Totaal verschil	-927	4.418	-6.903
Totaal verschillen programma	2.566	18.473	-12.930

Bedragen x € 1.000

5. Economie

een baltsende waterral klinkt net als een speenvarken in nood!

Inleiding

Het programma Economie heeft als doel:

Een aantrekkelijke en leefbare provincie met voldoende werk en dynamiek

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:

1. Economie en werkgelegenheid
2. Vrijtijdseconomie
3. (Inter)nationale lobby en samenwerking.

Economie en arbeidsmarkt

Het provinciaal economisch stimuleringsbeleid heeft als doel het realiseren van een versterkte duurzame groei van economie en werkgelegenheid. Wij willen toe naar een biobased en circulaire economie, om onze CO₂-uitstoot te reduceren, het gebruik van plastics en andere oil-based grondstoffen te reduceren en minder afhankelijk te zijn van externe grondstoffen. Dit versterkt onze economische structuur en stimuleert bestaande bedrijvigheid om ook te verduurzamen. Om dit soort bedrijven aan te trekken hebben we een passend vestigingsklimaat nodig, waarbij er voldoende gekwalificeerd personeel beschikbaar is. Naast de harde fysieke elementen van het vestigingsklimaat als bedrijventerreinen, havens en infrastructuur zijn ook componenten als cultuur, woonmilieu, leefbaarheid, arbeidspotentieel en natuur van belang. Het concept van een geïntegreerd industriecluster Eemsdelta waar grondstoffen en energie worden uitgewisseld wordt verder versterkt. Samen met onder andere partners uit de financiële sector hebben we ook het afgelopen jaar gewerkt aan het verbeteren van de toegang tot kapitaal in onze provincie.

Verduurzaming industrie

Wij versnellen de transitie naar een circulaire en biobased economie. Hierbij zetten wij in op het versterken en stimuleren van bedrijven via innovatie en vergroening. De noodzaak om te vergroenen was in 2022 nog groter vanwege de sterk gestegen energiekosten en stagnerende grondstofketens mede als gevolg van de oorlog in Oekraïne. Hierdoor kwamen in 2022 veel energie-intensieve industriële bedrijven in onze provincie onder druk te staan en zijn sommige zelfs failliet gegaan. We hebben deze problematiek aangekaart bij de minister en zij heeft hierover een Kamerbrief opgesteld en aangegeven maatregelen op te nemen in een nationaal duurzaamheidsplan.

De verduurzaming van de industrie hebben we gestimuleerd door een samenhangende inzet op de grondstoffentransitie (waterstof, biobased, circulair, CO₂-hergebruik), energie-innovatie (waterstof), elektrificatie, systeemintegratie (integratie van productieketens) en digitalisering. Het ecosysteem Chemport Europe heeft via acquisitie, business development en ontwikkeling van het ecosysteem goede resultaten behaald. De provincie Fryslân en de gemeente Heerenveen zijn dit jaar toegetreden tot het ecosysteem Chemport Europe, waarmee het ecosysteem een volledig noordelijke dekking heeft gekregen. We hebben middels nieuwe regelingen diverse nieuwe groene initiatieven van de grond gekregen of bestaande bedrijven ondersteund bij verduurzamingsprojecten. Het Chemport Innovation Center voor start-ups en innovatieve bedrijven in de groene industrie is dit jaar gerealiseerd.

Digitalisering

Hierbij zetten wij in op het verder digitaliseren van het brede mkb en onze industrie. Hierdoor wordt innovatie aangejaagd, de concurrentiepositie verstevigd en blijft zoveel mogelijk werkgelegenheid behouden. Met verschillende partners (ministerie van Economische Zaken en Koninkrijksrelaties (EZK), NOM, kennisinstellingen en het regionale bedrijfsleven) creëren wij nieuwe samenwerkingsverbanden. Ook werken wij samen met onze partners aan het vergroten van de digitale geletterdheid van onze inwoners. Dit omdat iedereen mee moet kunnen doen aan de digitale samenleving. Een project dat wij hebben gefinancierd hebben, is de 'Battle of the Students', een wedstrijd tussen studententeams in Noord-Nederland, waarbij actuele vraagstukken uit het bedrijfsleven op het gebied van digitalisering worden opgelost door studenten van verschillende mbo- en hbo-opleidingen uit de provincie Groningen. Met reden dat er een groot tekort is aan ICT-ers en het is belangrijk dat studenten meer zicht krijgen op de kansen die er zijn en enthousiast worden om in Noord-Nederland te blijven en te gaan werken in de ICT. Voor bedrijven is de Battle een kans kennis te maken met toekomstige werknemers en zich te profileren als aantrekkelijke werkgever. Ook hebben wij bijgedragen aan het EU-project 'Artificial Intelligence hub Noord-Nederland'. De aanvragers, waaronder Rijksuniversiteit Groningen en tien partners, verwachten dat concrete aandacht voor AI in

onze regio, projectontwikkeling en implementatie dit tastbare economische impact zal opleveren in de komende vijf jaar. Onze provincie heeft op het gebied van 'artificial intelligence' een belangrijke positie ingenomen, dit initiatief bouwt deze positie verder uit.

Arbeidsmarkt

Er is sprake van krapte op de arbeidsmarkt. Als het gaat om het beschikbaar hebben van voldoende gekwalificeerd personeel en de alsmaar groeiende krapte zijn er drie zorgpunten: potentiële beroepsbevolking daalt door vergrijzing/ontgroening, groot deel aan de 'onderkant' van de arbeidsmarkt komt steeds verder van de arbeidsmarkt af te staan en een kwalitatieve mismatch: stijgende vraag naar beter toegeruste werknemers. Met ons arbeidsmarktbeleid zetten we daarom in op de volgende drie actielijnen: Scholing/Leven lang ontwikkelen, verbeteren aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt en vergroten van kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt. Dit hebben wij gedaan door financiering van diverse projecten in 2022 die bijdragen aan bovengenoemde actielijnen, maar ook in onze rol als aanjager, facilitator en verbinder. Hierbij werken wij samen met onze partners (gemeenten, UWV, bedrijfsleven, kennisinstellingen).

Een aantal voorbeelden van projecten die wij in 2022 gefinancierd hebben, zijn: RIF MBO-projecten: RIF staat voor Regionaal Investeringsfonds MBO en stimuleert de samenwerking tussen scholen, de publieke sector en het bedrijfsleven. Het doel van het RIF is om mbo-studenten nog beter voor te bereiden op de huidige en toekomstige arbeidsmarkt. Wij ondersteunen onder andere de projecten RIF ICT, RIF Vitaliteit en Generation Hospitality. Daarnaast wordt met ondersteuning van het project Kansrijke Groningers optimale ontwikkelkansen en een goede aansluiting op de arbeidsmarkt geboden aan kinderen en jongeren uit de regio door het ontwikkelen van doorgaande onderwijs leerlijnen en/of onderwijsprogramma's.

Vrijetijdseconomie

De Strategische Visie Vrijetijdseconomie 2021-2030 is in februari 2021 door uw Staten vastgesteld. In navolging van deze visie hebben wij eind juni 2021 een uitvoeringsprogramma voor de periode 2021-2023 vastgesteld, waarin wij aangeven hoe en met wie wij de doelen willen bereiken. Met dit eerste uitvoeringsprogramma 'Werken aan de basis' leggen we een fundament voor de uitvoering van de visie. Wij hebben samengewerkt met onze partners om een impuls te geven aan de Groningse vrijetijdseconomie en daarmee bij te dragen aan de brede welvaart in onze provincie. Juist ook in 2022, in de tijd dat de sector nog steeds te maken had met de naweeën van de coronacrisis. In de zomer van 2022 is het team van de vrijetijdsmakelaar gestart met het programma 'Groningen als bewuste bestemming-impuls vrijetijdseconomie en gebiedsontwikkeling'. Het eerste halfjaar stond in het teken van het ophalen en inventariseren. Het team heeft in korte tijd ruim honderd vrijetijdsondernemers, -organisaties en stakeholders gesproken en drie bijeenkomsten georganiseerd voor Groningse vrijetijdsondernemers. De eerste contouren van toeristische ecosystemen worden al zichtbaar en door in te zetten op samenwerking is het ondernemerschap in de sector versterkt en zijn kansen in de vrijetijdseconomie inzichtelijk gemaakt.

Op basis van een plan van aanpak hebben we Routebureau Groningen gesubsidieerd werkzaamheden uit te voeren voor een in 2023 in te richten informatiepunt varen. Hiermee bieden we de vaarrecreant in de toekomst een betere informatievoorziening op het gebied van varen in Groningen.

Begin 2022 konden veel evenementen nog niet plaatsvinden door beperkende coronamaatregelen. Gelukkig konden evenementen vanaf de zomer weer worden georganiseerd. We hebben met twee evenementenregelingen een impuls gegeven aan het evenementenaanbod in de provincie, met speciale aandacht voor een koppeling met het Groningse DNA.

We hebben het convenant Regionale Digitale Ontsluiting aangejaagd en ondertekend. Hierdoor werken alle regiomarketingorganisaties samen met Marketing Groningen aan een uniforme, herkenbare en kwalitatief goede vermarkting van de provincie Groningen.

(Inter)nationale lobby en samenwerking

In 2020 zijn uw Staten geïnformeerd over het beleidsprogramma Internationalisering. In dit beleidsprogramma staat verwoord op welke manier Internationalisering als middel een bijdrage moet gaan leveren aan onze provinciale doelstellingen per thema (mobiliteit, energietransitie, economie en arbeidsmarkt, landbouw en klimaatadaptatie). De provincie Groningen wil opgaven realiseren die ertoe doen, in een wereld waarin we te maken hebben met de transitie van de landbouw, de energietransitie en de digitale transitie. Dit zijn transities die wereldwijd aan de orde zijn, maar die we ook dagelijks tegenkomen in onze eigen omgeving. We zijn ons ervan bewust dat we verder moeten kijken dan onze provinciegrenzen, als we deze opgaven succesvol willen omarmen.

Door (internationale) lobby, waarbij de juiste inhoud en het benutten van het juiste netwerk op elkaar zijn afgestemd, wordt de kans op een succesvolle beïnvloeding van Europese regelgeving en het verkrijgen van Europese middelen vergroot. Daarnaast bereiken we hiermee ook concrete resultaten. Zo voeren we Europese lobby op het thema Mobiliteit met als doel de Wunderline, N33 en de Lelylijn op het onderliggend c.q. kernnetwerk van de Trans-European Transport Network (TEN-T)-corridor te krijgen en hebben we in 2022 met de vier noordoostelijke provincies en de minister-president van Nedersaksen een Letter of Intent Waterstof ondertekend. Daarnaast verkennen we met het ministerie van EZK als bevoegd gezag waar we kunnen samenwerken met de Duitsers op het gebied van aanlanding van windenergie door de Waddenzee.

In ons beleidsprogramma Internationalisering wordt bekrachtigd dat de provincie Groningen dé (duurzame) energieregio van Europa wil zijn. We willen bijdragen aan klimaatverandering en het behalen van CO₂-emissiereductie door in te zetten op duurzame mobiliteit, duurzame energie op zee en op land en met behulp van groene waterstof de energiesystemen verduurzamen. Wij zien samenwerking met Scandinavië als belangrijke randvoorwaarde om dit doel te bereiken en hebben daarom in 2022 twee innovatiemissies uitgevoerd die in 2022 al geleid hebben tot meer samenwerking en concrete opdrachten waarmee impact op de regionale economie wordt geleverd.

Via onze internationale netwerken leveren we een bijdrage aan de werkgelegenheid. Door duurzame bedrijven zich in onze provincie te laten vestigen, brengen we grensoverschrijdende bereikbaarheid een stap dichterbij, zetten we onze contacten in om een internationaal kennisnetwerk te bouwen op het gebied van klimaatadaptatie, voeren we de lobby om een 'digital hub' te realiseren in onze regio en hebben we een actieve rol bij de implementatie en uitvoering van het Gemeenschappelijk Landbouwbeleid (GLB).

5.1. Economie en werkgelegenheid

Beleidsdoel Innovatie bedrijven

Versterken en stimuleren van bedrijven via innovatie en vergroening

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal (niet specifiek groene) banen, wo/hbo/mbo (RIG/SITI/lenD/GO)	471	121	287	97 ¹⁾	200	200	n.t.b.	n.t.b.
Bedrag aan uitgelokte investeringen (RIG/SITI/lenD)	€ 431 mln.	€ 431 mln.	€ 167 mln.	€ 45,3 mln. ²⁾	€ 68 mln.	€ 68 mln.	n.t.b.	n.t.b.
Aantal ondersteunde bedrijven aan regelingen (RIG/SITI/lenD/GO, excl. export)	110	110	78	76 ³⁾	110	110	n.t.b.	n.t.b.

In deze tabel zijn de indicatoren en streefwaarden opgenomen zoals aangegeven in [Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023](#). Het uitvoeringsprogramma is op 20 november 2020 vastgesteld en op 17 februari 2021 door Provinciale Staten behandeld. Het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work loopt tot en met 2023. Kolommen streefwaarden 2024 en 2025 zijn daarom ingevuld met n.t.b. (nog te bepalen).

- ¹⁾ Realisatie RIG (Regionale Investeringssteun Groningen) voor 2022 is nog niet bekend. De middelen uit RIG zijn volledig beschikbaar in 2021. Subsidieregeling Investeren in Toekomstbestendige Industrie (SITI), is de opvolger van RIG. Realisatie 97 groene banen betreft 18 SITI, 41 lenD (Innovatie en Duurzaamheid) en 38 GO (Groninger Ondernemersregeling).
- ²⁾ Realisatie investeringen betreft € 42,2 miljoen SITI en € 3,1 miljoen lenD.
- ³⁾ Realisatie ondersteunde bedrijven betreft 1 SITI, 11 lenD en 64 GO.

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Programma Arbeidsmarkt & Economie 2020-2023 <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren Uitvoeringsprogramma Groningen@Work, onderdeel Verduurzaming industrie. <i>Resultaat 2022-2023</i> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringsprogramma Groningen@Work is uitgevoerd, ambities zijn behaald. - Een toekomstbestendig en inclusieve economie met perspectief op werk voor alle Groningers, dit in nauwe samenwerking met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het merendeel van de activiteiten loopt volgens planning. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De doelen en ambities uit het programma zullen naar verwachting worden behaald in 2023. - De doelen en ambities uit het programma zullen naar verwachting worden behaald in 2023.

<ul style="list-style-type: none"> • Circulaire economie Binnen de provincie Groningen heerst de ambitie om de transitie naar een circulaire economie te faciliteren en daardoor te versnellen. Om voldoende massa te bereiken wordt intensief samengewerkt met provincies Fryslân en Drenthe. Gezamenlijk hebben we de ambitie om dé circulaire regio van Europa te worden. Met deze reputatie hopen we nieuwe circulaire en innovatieve bedrijven aan te trekken en innovatie te stimuleren bij reeds gevestigde bedrijven. <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Continuering uitvoering icoonprojecten Bouw, Circulair Inkopen en Aanbesteden, Kunststoffen en Landbouw; <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitbreiding CE-initiatieven in sleutelsectoren Landbouw, Bouw, Kunststoffen en op het gebied van Inkoop; - Profilering van Groningen/ Noord-Nederland als dé Circulaire Regio van Europa; - Verstevigde samenwerking tussen provincies Groningen, Fryslân en Drenthe. <p>Afhankelijkheden: Voor het behalen van de resultaten zijn wij afhankelijk van diverse factoren. Het provinciale beleid is slechts één van de factoren. Er zijn ook factoren waar wij geen of weinig invloed op hebben. Uw Staten kunnen hierbij denken aan derde partijen die de projecten aandragen en uitvoeren. Daarnaast hangt de samenwerking met Fryslân en Drenthe af van de voorkeuren en samenwerkingsbereidheid die binnen deze provincies gelden.</p>	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het icoonproject Bouw is afgerond. Het icoonproject Kunststoffen valt onder Greenwise Campus in samenwerking met Chemport. Het icoonproject Inkoop is afgerond, maar kent een vervolg, zie hieronder. Icoonproject Landbouw staat nog steeds 'on hold', gezien de vele lopende initiatieven op dat vlak. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor icoonproject Bouw is overleg geweest over een vervolg. Verschillende mogelijkheden worden nu overwogen. Innovatie op het gebied van kunststoffen is voortgezet onder de Greenwise Campus. Het icoonproject Inkoop is voortgezet via het wegbereiderstraject, realisatie volgt in het tweede kwartaal van 2023. - Er is in 2022 meer overleg met de lobbyist van SNN geweest om te anticiperen op voorstellen. Zo geven we integraler en eerder in het proces als Noorden onze input. - Als Noord-Nederland trekken we samen op richting de EU en het Rijk en op het vlak van nieuwe initiatieven met een Noord-Nederlands karakter vormen we ook één front. Daartoe overleggen we elke week.
--	---	---

<ul style="list-style-type: none"> • Verduurzaming industrie Het verduurzamen van de industrie loopt langs vijf actielijnen: branding en acquisitie, een optimaal Investeringsklimaat, het versterken van het innovatie-ecosysteem, systeemintegratie en internationale samenwerking. De actielijnen versterken van het innovatie-ecosysteem en systeemintegratie dragen bij aan het beleidsdoel Innovatie bedrijven. <i>Resultaat 2022</i> - Continuering uitvoering van de Suikeragenda en uitvoeringsprogramma; - Verdere versterking van samenwerking met en tussen bedrijven, overheden en kennisinstellingen; - Een eiwitcoalitie in Groningen/Noord-Nederland opgezet vanuit de agro-industrie en de provincie. De focus ligt op de verwaarding van eiwitten voor de voedings- en voederindustrie. Hier ligt ook een belangrijk raakvlak met het landbouwbeleid in onze provincie. - Realiseren van het Chemport Innovation Center; 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is uitvoering gegeven aan de Suikeragenda door middel van bijeenkomsten met stakeholders. Er is ook subsidie verleend aan Nature's Principles om samen met BioBTX een innovatietraject op te zetten. - De aanbevelingen uit het uitvoeringstraject van Groningen@work vormen de context voor overleggen met Chemport over de te zetten vervolgstappen. (Hiermee gaan we in 2023 verder.) De onderlinge verbindingen en samenhang tussen kennisinstututen, bedrijven en overheid is steviger geworden en daarom is in 2022 een nieuwe governancestructuur afgesproken passend bij een groter aantal deelnemende partijen. Zie voor behaalde resultaten verder onder Realisatie strategisch plan Chemport. - In 2021 is het open innovatieprogramma Fascinating ontwikkeld en van start gegaan. Fascinating is een coalitie c.q. samenwerking van partijen op het gebied van eiwitten. Vanuit dit programma zijn diverse projecten uitgevoerd c.q. gecontinueerd die in 2021 zijn ingezet. Daarnaast zullen nieuwe projecten worden ontwikkeld en uitgevoerd gedurende de looptijd van Fascinating (tot en met 2024) die bijdragen aan het voortbrengen van plantaardige eiwitten voor menselijke consumptie binnen een circulair en natuurinclusief landbouwsysteem. - Begin 2022 is het eerste bedrijf gevestigd in het gebouw. Er lopen gesprekken met andere geïnteresseerden. De vertraging bij het opzetten van het Chemport Innovation Center is eind 2022 weer ingehaald. In het gebouw zijn twee hallen gerenoveerd en voor de andere twee hallen lopen de
---	---	--

<ul style="list-style-type: none"> - Een verkenning bij bedrijven digitalisering/procesindustrie/ energie-efficiency; - Investeringsplan voor proceswater Delfzijl; 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<p>renovatiwerkzaamheden nog. Verder zijn kantoren en vergaderzalen gereed gemaakt.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is een digitaliseringsscan uitgevoerd en een rapportage opgeleverd met aanbevelingen. - De middelen die vanuit het Nationaal Programma Groningen (NPG) beschikbaar zijn gesteld, zijn bedoeld voor de aanleg van een industriewaterleiding. Het totale investeringsplan voor proceswater in Delfzijl omvat meerdere onderdelen. De extreme kostenstijgingen voor materialen en rente etc. vormen een risico voor het realisatietempo en een sluitende financiering.
<ul style="list-style-type: none"> - Gebiedsontwikkeling industrieterrein Oosterhorn. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Er wordt gewerkt aan een integraal plan voor het industrieterrein Oosterhorn. De eerste fase van het plan (deelterrein Heveskes) is reeds in uitvoering. Gestart is met de ontwikkeling van het plan voor de overige deelterreinen. Als onderdeel daarvan zijn investeringsplannen in voorbereiding voor randvoorwaardelijke infrastructuur.
<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Investeringsplannen infrastructuur industrie in uitvoering; 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is grote belangstelling voor de industrieterreinen in de Eemdelta en dus een grote uitdaging voor het aanleggen van de infrastructuur. Op het gebied van elektriciteit zijn extra voorzieningen gerealiseerd op industrieterrein Oosterhorn. Overige investeringen zijn nog in voorbereiding.
<ul style="list-style-type: none"> - Een verkenning van de mogelijkheden om de infrastructuur voor het transport van energie, waterstof, grondstoffen en industriewater te versterken en samen met partners daarvoor investeringsplannen te ontwikkelen. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Tussen industriegebieden zijn de mogelijkheden in beeld gebracht. In de CES (Cluster Energiestrategie 2022) zijn deze benoemd. Onder andere is onze gesprekspartner NorthGrid, waarin partners op het gebied van infrastructuur zich hebben georganiseerd.
<ul style="list-style-type: none"> - Realisatie strategisch plan Chempport. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Op 8 november hebben wij een nieuwe geactualiseerde samenwerkingsovereenkomst 2022-2024 met betrekking tot Chempport ondertekend. Provincie Fryslân en gemeente Heerenveen hebben de overeenkomst ook ondertekend en daarmee heeft het ecosysteem een noordelijke dekking gekregen. Het strategisch plan is inhoudelijk uitgebreid en bestaat uit vier programmalijnen: CO₂ als grondstof, waterstof (H₂) als grondstof, circulaire kunststoffen en biomassa als grondstof.

<p>Afhankelijkheden: Voor het behalen van de resultaten zijn wij afhankelijk van diverse factoren. Het provinciale beleid is slechts één van die factoren. Er zijn ook factoren waar wij geen of weinig invloed op hebben. Uw Staten kunt hierbij denken aan invloeden van buitenaf zoals de economische gevolgen van de coronacrisis voor de industrie, internationale handelsconflicten en afhankelijkheden van noordelijke bedrijfsvestigingen ten opzichte van hoofdkantoren die elders gevestigd zijn.</p>		
--	--	--

Prioriteiten Kadernota 2021-2025 (jaarschijven 2022-2023) en Begroting 2022 (jaarschijf 2024)

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Provinciale Meefinanciering <ul style="list-style-type: none"> - Inzetten van provinciale meefinanciering bij projecten in het kader van Just Transition Fund (JTF). (JTF is een nieuw Europees fonds voor gebieden die het zwaarst worden getroffen door de overgang naar een groene economie. Dit programma start in 2022. Het hoofddoel van het JTF is regio's in staat te stellen om te gaan met de sociale, economische en milieueffecten van de transitie naar een klimaat neutraal Europa in 2050. Groningen is een van de gebieden die in aanmerking komen voor JTF-middelen. Om gebruik te kunnen maken van Europese programma's is regionale cofinanciering nodig. Het JTF-programma is min of meer vergelijkbaar met het EFRO-programma. Ervaringscijfers laten zien dat bij het afgelopen EFRO-programma (2014-2020) voor iedere 5 euro uit het EFRO-programma er 1 euro aan provinciale cofinanciering nodig is. De overige cofinanciering komt van bedrijven, kennisinstellingen en andere overheden. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Eind maart 2022 is het JTF-programma ter goedkeuring bij de Europese Commissie ingediend. Het programma is beoordeeld en in december 2022 goedgekeurd. Op 23 januari 2023 is het programma opengegaan en zijn direct de eerste aanvragen ingediend. Vanuit provinciale meefinanciering is in 2022 € 4,6 miljoen toegekend aan cofinanciering van andere landelijke c.q. Europese economische programma's.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none">• Uitvoeren projecten op het gebied van inzet van suiker en eiwitten en waterstof als grondstof.	groen	<ul style="list-style-type: none">• Op basis van een inventarisatieronde is subsidie gegeven aan BioBTX en Nature's Principles. Daarnaast gaan we samen met Chemport aan de slag om meer projecten te realiseren.

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Arbeidsmarkt

Verbeteren van de balans arbeidsmarkt en bevorderen van participatie

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
% bruto arbeidsparticipatie (werkgelegenheid) t.o.v. de totale beroepsbevolking in de leeftijd van 15-75 jaar (CBS-definitie) ¹⁾	70,3%	70,2%	71,8%	73,3%	68,8%	68,8%	n.t.b.	n.t.b.
Landelijke waarde	73,3%	73,2%	73,5%	74,8%	70,8%	70,8%	n.t.b.	n.t.b.
Eigen indicatoren								
Jaarlijkse groei werkgelegenheid Groningen (GR) t.o.v. Nederland (NL) ²⁾	GR: 1,7% NL: 2,2%	GR: -0,4% NL: -0,5%	GR: 2,1% NL: 1,9%	n.n.b.	GR: -0,1% NL: 0,5%	GR: -0,1% NL: 0,5%	n.t.b.	n.t.b.
Regionale component in de werkloosheid (verschil nationale en Groninger werkloosheid, bron: CBS) ³⁾	1,2%	0,7%	0,7%	0,5%	1,0%	1,0%	n.t.b.	n.t.b.

¹⁾ Bron realisatie: CBS. Realisatiecijfers zijn definitieve cijfers. (Najaarsmonitor 2022 bevatte nog voorlopige cijfers voor 2019 en 2020.)

²⁾ Bron realisatie: CBS. Bron prognoses: NOA 2020 (2022-2024: gemiddeld jaarlijkse ontwikkeling). De cijfers voor 2019 zijn de definitieve cijfers. Het jaar 2020 en 2021 zijn voorlopige cijfers. In oktober 2023 komen nieuwe cijfers beschikbaar over de verslagjaren 2020, 2021 en 2022.

³⁾ Bron realisatie: CBS. Realisatiecijfers zijn definitieve cijfers.

NB. In deze tabel zijn de indicatoren en streefwaarden opgenomen zoals aangegeven in [Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023](#). Het uitvoeringsprogramma is op 20 november 2020 vastgesteld en op 17 februari 2021 door Provinciale Staten behandeld. Het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work loopt t/m 2023. Kolommen streefwaarden 2024 en 2025 zijn daarom ingevuld met n.t.b. (nog te bepalen).

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Programma Economie en Arbeidsmarkt 2020-2023 <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023, onderdeel Wendbare arbeidsmarkt. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Nieuwe Uitvoeringsprogramma Groningen@Work is uitgevoerd, ambities zijn behaald; Een toekomstbestendig en inclusieve economie met perspectief op werk voor alle Groningers, dit in nauwe samenwerking met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Zie hieronder. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> De doelen en ambities uit het programma zullen naar verwachting worden behaald in 2023. De doelen en ambities uit het programma zullen naar verwachting worden behaald in 2023.

<ul style="list-style-type: none"> • Arbeidsmarkt Met ons arbeidsmarktbeleid zetten we in op de volgende drie actielijnen: <ul style="list-style-type: none"> - Scholing, leven lang ontwikkelen <ul style="list-style-type: none"> o Uitvoering van (scholings)activiteiten in het kader van een leven lang ontwikkelen en oplossen van krapte op de arbeidsmarkt; o Stimuleren van de leercultuur bij bedrijven in de regio; o Het versterken van de (individuele) leercultuur van werkenden en werkzoekenden in de regio. - Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt <ul style="list-style-type: none"> o Uitvoering van (scholings)activiteiten in het kader van een leven lang ontwikkelen en oplossen van krapte op de arbeidsmarkt. - Vergroten kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt <ul style="list-style-type: none"> o Extra inzet op scholing voor de procesindustrie, energie, zorg, vrijetijdseconomie en bouw; o Perspectief voor Oost-Groningen via de regiodeal Oost-Groningen; o Uitbreiden van het initiatief Kansrijke Leerweg en aansluiting van initiatieven bij het 1000-banenplan. <p><i>Resultaat 2022</i> Verrichten van activiteiten op het gebied van:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Scholing, leven lang ontwikkelen <ul style="list-style-type: none"> - Aansluiting onderwijs-arbeidsmarkt 		<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Via de voortgangsrapportage van het programma economie en arbeidsmarkt 2020-2023 Groningen@Work zijn uw Staten in april 2022 geïnformeerd over de voortgang van de activiteiten onder de programmalijn Wendbare Arbeidsmarkt. - Inmiddels is voor acht NPG-projecten subsidie beschikbaar gesteld. Via de jaarverslagen van het Nationaal Programma Groningen worden uw Staten geïnformeerd over de voortgang van de NPG-projecten. Tijdens de Statencommissie op 1 februari 2023 is een update gegeven van het thematisch programma Nationaal Programma Groningen. Uw Staten zijn geïnformeerd over de projecten die in de periode oktober 2021 tot en met september 2022 onder het
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - Vergroten kansen voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Passende werkgelegenheid in de provincie; - Betere aansluiting vraag en aanbod op de arbeidsmarkt. - Een wendbare arbeidsmarkt/een goed gekwalificeerde beroepsbevolking die in staat is in te spelen op veranderende behoeften. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p>thematisch programmaplan in uitvoering zijn gegaan.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Regiodeal Oost-Groningen: Begin 2023 zijn uw Staten geïnformeerd over de voortgang van de Regiodeal Oost-Groningen. - De digitaliseringsparagraaf is in uitvoering. Uw Staten worden dit jaar geïnformeerd over de voortgang. - Er zijn meerdere projecten gefinancierd, waaronder: <ul style="list-style-type: none"> o RIF (Regionaal Investeringsfonds) Circulaire Economie in de creatieve- en maakindustrie In de arbeidsmarktregio staan bedrijven, overheden en onderwijs (mbo) voor een enorme opgave wat duurzaamheid en circulariteit betreft. Met het project wordt ingezet op scholing en de opleiding voor (nieuwe) circulaire banen, door innovatie en samenwerking tussen onderwijs en arbeidsmarkt. o De snel herstelde economie na de coronacrisis en de daardoor krappe arbeidsmarkt heeft de 'gemakkelijk te maken' matches inmiddels uitgefilterd. Met het project Kansrijk Leren en Werken is de focus gelegd op het zogenoemde onbenut arbeidspotentieel, om deze groep te bereiken en verleiden om in actie te komen op de arbeidsmarkt. - Werkplaats voor digitaal vakmanschap. Zie voor meer informatie over het project: https://kasteelgro.nl/digitaal-vakmanschap/ - Zie boven. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p>
---	---	---

<p>Afhankelijkheden: Voor het behalen van de resultaten zijn wij afhankelijk van diverse factoren. Het provinciale beleid is slechts één van die factoren. Er zijn ook factoren waar wij geen of weinig invloed op hebben. Uw Staten kunnen hierbij denken aan de gevolgen van de coronacrisis. Daarnaast werken we bij de uitvoering van de actielijnen samen met andere partijen, waaronder Werk in Zicht, het samenwerkingsverband van gemeenten, UWV en SW-bedrijven. De provinciale rol verschilt per activiteit (onder andere faciliterend, verbindend, initiërend).</p>		<p>De ambities in de linkerkolom maken onderdeel uit van de uitwerking van het coalitieakkoord. Wij verwachten door uitvoering van het uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 en de drie bijbehorende actielijnen bij te dragen aan deze beoogde resultaten.</p>
---	--	--

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Beleidsdoel Vestigingsklimaat

Vergroten van de aantrekkelijkheid voor bedrijven, instellingen en werknemers

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
Groei bruto regionaal product (BRP), inclusief aardgas ¹⁾	-1,0%	-7,6%	3,9%	2,2%	-2,0%	-2,0%	n.t.b.	n.t.b.
Landelijke waarde	2,0%	-3,9%	4,9%	4,5%	1,4%	1,4%	n.t.b.	n.t.b.
Eigen indicatoren								
Aantal startende bedrijven ²⁾	5.947	6.463	6.773	6.718	5.000	5.000	n.t.b.	n.t.b.
Groei bruto regionaal product (BRP), exclusief aardgas ³⁾	1,1%	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	1,4%	1,4%	n.t.b.	n.t.b.

¹⁾ Bron: CBS, zie [waarsstaatjeprovincie.nl](http://www.waarsstaatjeprovincie.nl).

De realisatiecijfers voor 2020 zijn definitief, de cijfers voor 2021 en 2022 zijn voorlopig. Definitieve cijfers 2021 komen in november 2023 beschikbaar.

²⁾ Cijfers KVK Bedrijvendynamiek.

³⁾ Realisatiegegevens zijn met ingang van 2020 niet meer beschikbaar. Vanwege geheimhouding van aardgasopbrengsten is het niet (meer) mogelijk een onderscheid te maken tussen export inclusief en exclusief de handel in aardgas.

In deze tabel zijn de indicatoren en streefwaarden opgenomen zoals aangegeven in [Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023](#). Het uitvoeringsprogramma is op 20 november 2020 vastgesteld en op 17 februari 2021 door Provinciale Staten behandeld.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Programma Economie en Arbeidsmarkt 2020-2023 <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren Uitvoeringsprogramma Groningen@Work, onderdeel Digitalisering; - Programma toekomstbestendige economie in het kader van het NPG; - Vestiging van één of twee nieuwe groene chemie of circulaire industriebedrijven; 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Er wordt invulling gegeven aan de activiteiten die benoemd staan in het uitvoeringsprogramma. - Het thematisch programma binnen het NPG is in uitvoering. - Er is veel interesse in de locaties van de Eemsdelta. Meerdere nieuwe bedrijven zitten in de pijplijn. In de Eemshaven is de vestiging van een walsdraadfabriek van Van Merksteijn International vergund en daarmee de vestiging definitief geland. Het staalbedrijf werkt met een lage stikstofuitstoot en CO₂-emissie. Eveneens is de grootschalige, volledig duurzame en emissievrije productie van mout door Holland Malt gerealiseerd.

<ul style="list-style-type: none"> - Mee uitvoeren van het strategisch plan Chempport 2020-2023, gericht op acquisitie van nieuwe duurzame industriebedrijven, business development bij bestaande bedrijven, versterken van het innovatie ecosysteem en verbeteren van de aansluiting met de arbeidsmarkt. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023 is uitgevoerd, ambities zijn behaald. - Een toekomstbestendige en inclusieve economie met perspectief op werk voor alle Groningers, dit in nauwe samenwerking met bedrijven, kennis- en onderwijsinstellingen. <p>Afhankelijkheden: Voor het behalen van de resultaten zijn wij afhankelijk van diverse factoren. Het provinciale beleid is slechts één van die factoren. Er zijn ook factoren waar wij geen of weinig invloed op hebben. Bijvoorbeeld invloeden van buitenaf zoals de economische gevolgen van de coronacrisis voor de industrie, internationale handelsconflicten en afhankelijkheden van noordelijke bedrijfsvestigingen ten opzichte van hoofdkantoren die elders gevestigd zijn.</p>	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p>Ook zijn diverse bio-Ing initiatieven geland. Een ander voorbeeld is het bedrijf Beta VIB, een nieuwe microvezelfabriek van Cosun.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is een nieuwe samenwerkingsovereenkomst ondertekend voor de periode 2022-2024. Hieraan nemen nieuwe partijen deel zoals provincie Fryslân en gemeente Heerenveen. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De doelen en ambities uit het programma zullen naar verwachting worden behaald in 2023. - De doelen en ambities uit het programma zullen naar verwachting worden behaald in 2023.
<ul style="list-style-type: none"> • Digitalisering <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Snel internet: uitvoering subsidieregeling Snel Internet Groningen 	<p style="text-align: center;">oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Op 29 november 2022 hebben wij de brief die wij hebben gestuurd aan de directie van Rodin Broadband Groningen B.V. (Rodin) met uw Staten gedeeld. Aanleiding om deze brief te sturen is onder meer de advertentie die Rodin heeft geplaatst in het Dagblad van het Noorden van 13 oktober 2022. In de brief wordt ingegaan op de ontwikkelingen en berichten in de afgelopen periode. Wij hebben toegezegd de Staten te informeren, in het openbaar of besloten, over het voortgangsgesprek met Rodin, het lopende onderzoek van Rodin.

<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Digitaliseringsparagraaf Groningen@Work is uitgevoerd; - Digitale bereikbaarheid in Stad en Ommeland; - Positionering provincie Groningen als innovatieve en aantrekkelijke regio voor digitale start-ups; - Uitvoering Subsidierегeling Snel Internet Groningen; - Digitalisering biedt kansen en waar mogelijk oplossingen voor maatschappelijke uitdagingen; - Realisatie uitvoeringsagenda digitaliseringsstrategie. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>oranje</p> <p>groen</p> <p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De digitaliseringsparagraaf is in uitvoering. Uw Staten worden dit jaar geïnformeerd over de voortgang. - Of er naast de subsidieregeling Snel Internet Groningen een bredere behoefte is, wordt de komende periode verder geïnventariseerd. - De eindrapportage van Founded in Groningen is in 2022 opgeleverd. Deze zullen wij ter informatie aan uw Staten aanbieden. Founded in Groningen krijgt in 2023 een vervolg. - Zie boven. - In 2022 is aan verschillende initiatieven gewerkt, waaronder Digitale geletterdheid en Digitale toegankelijkheid in de zorg. Deze initiatieven lopen door in 2023. - Zie toelichting onder deelprogramma 8.1 Bedrijfsvoering.
<ul style="list-style-type: none"> • Acquisitie: <i>Resultaat 2022</i> - Diverse acquisitiebezoeken aan buitenlandse bedrijven, met name geconcentreerd rondom de thema's vergroening en digitalisering. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Diverse acquisitiebezoeken, met als resultaat minimaal vijf concrete leads voor buitenlandse ondernemingen die zich hier willen vestigen; 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Via Zoom en Teams hebben we contact gehad met diverse bedrijven in Amerika, Taiwan en Zuid-Korea. We voeren met in samenwerking met de Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij (NOM) verschillende partijen gesprekken over de vestiging van batterijfabrieken en fabrieken voor elektrische voertuigen. Een van de leads heeft inmiddels besloten haar eerste fase van de batterijfabriek in de Eemshaven te vestigen. Met een andere batterijenfabrikant zijn we als Noord-Nederland nog met twee andere Europese regio's in concurrentie voor wat betreft hun locatiekeuze. Dit acquisitietraject doen we samen met de provincie Drenthe. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Samen met NOM en Groningen Seaports (GSP) zijn we bezig met het maken van een acquisitiestrategie richting de elektrische automotive sector, batterijfabrikanten en elektrolyse-installaties. Daarnaast is in mei 2022 een innovatiemissie uitgevoerd richting Zweden en Finland en in oktober 2022 naar Noorwegen en Denemarken. Hierover leest u meer in het deel internationalisering en lobby.

Prioriteiten Kadernota 2021-2025

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Professionalisering acquisitie en lobby: Voor de professionalisering van de (inter)nationale lobby en de acquisitie is een bedrag van € 1,25 miljoen beschikbaar gesteld. Deze middelen hebben we nodig om nationaal en internationaal een effectievere lobby te kunnen voeren en duurzame relaties op te bouwen en zo een bijdrage te leveren aan de energietransitie, slimme en groene mobiliteit, verduurzaming van de landbouw, vergroening van de industrie en meer werkgelegenheid te creëren. Een evaluatie van het proces is uitgevoerd en er zijn aanbevelingen gedaan. Op basis van de evaluatie en aanbevelingen is een voorstel geschreven voor een meer robuuste en toekomstbestendig proces (indachtig de organisatie-ontwikkeling) met als doel meer leads te kunnen verzilveren die bijdragen aan drie beleidsdoelstellingen: <ul style="list-style-type: none"> - creëren van meer werkgelegenheid - bijdragen aan vergroening van de industrie - bijdragen aan energietransitie Voor het onderdeel lobby zie 5.3.1. (Inter)nationale samenwerking. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Samen met Royal Haskoning DHV en Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij / Groningen Seaports (NOM/GSP) zijn we in 2022 gestart met een traject om toekomstige samenwerking op het terrein van acquisitie nader te stroomlijnen. Dit traject wordt in 2023 afgerond en resulteert in een herziene acquisitieaanpak voor de komende vijf jaar, met duidelijke doelen en onderlinge rolverdeling tussen provincie, GSP en NOM op het gebied van acquisitie.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Digitalisering: <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering project digitale geletterdheid in samenwerking met de diverse stakeholders, met als doel: Groningen is de meest digitaal geletterde stad en regio van Nederland; - Uitvoering programma MKB Werkplaats Online Ondernemen; 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De Digital Literacy Coalition (DLC) werkt nu binnen het domein Zorg aan een proeftuin. Hiervoor zijn verschillende bijeenkomsten met ondernemers en zorg partijen georganiseerd. - Tot dusverre hebben zich in het studiejaar 2020-2022 228 bedrijven aangemeld bij Werkplaats Online Ondernemen Groningen (WOO Groningen) voor een traject, waarvan er inmiddels 141 opdrachten zijn gematcht. Meer dan 1000 ondernemers hebben meegedaan aan één of meerdere door de WOO georganiseerde activiteiten. Wij dragen financieel bij aan dit project.

<ul style="list-style-type: none"> - Digitalisering (proces- en maakindustrie) middels het programma Smart Industry Hub en uitvoering van de programma's MKB Werkplaats; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het programma is in uitvoering en het aanbod van het programma waar de bedrijven gebruik van kunnen maken is gepresenteerd. Wij dragen financieel bij aan dit project.
<ul style="list-style-type: none"> - Cyber Safety: uitvoering van het REP-project Cybersecurity Noord-Nederland. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het project Cybersecurity in Noord-Nederland is volop in uitvoering. Zo zijn en worden verschillende 'awareness'-sessies georganiseerd met bedrijven, is de 'security scan' getoetst bij dertig bedrijven en hebben duizend professionals de ontwikkelde leergangen gevolgd. Ook zijn diverse start-ups ontstaan.

Bijdrage Verbonden partijen aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<p>Groningen Seaports (GSP)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Vervullen van de publieke taken in verband met het nautisch beheer, de scheepvaart, de havens en de vaarwegen in het beheergebied; • Bevorderen van de verdere ontwikkeling en het gebruik van de havens en de daarbij behorende industrieterreinen gelegen in de gemeenten Delfzijl en van de Eemshaven en de daarbij behorende industrieterreinen gelegen in de gemeente Eemshaven. 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het vervullen van de publieke taken loopt en is een continue activiteit. • Groningen Seaports is actief in het bevorderen van de verhuur of verkoop van kavels aan bedrijven. Resultaat is dat het aantal bedrijven dat zich op een van de industrieterreinen heeft gevestigd groeit. Dit heeft een positief effect op het gebruik en de ontwikkeling van de havens.
<p>N.V. NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Innoveren - Door 'Innoveren' wordt de economische structuur van het noordelijke landsdeel (Drenthe, Fryslân en Groningen) voor de lange termijn versterkt door bij te dragen aan clusters van kansrijke bedrijvigheid waarmee het noordelijk landsdeel zich kan profileren; • Investor Ready maken - Finc helpt ondernemingen om hun plannen 'investor ready' te maken en goed voorbereid aan tafel te komen bij financiers, waaronder fondsen en private investeerders. Hiervoor zet Finc haar uitgebreide financieringsnetwerk in. Daarnaast helpt Finc start-ups ook bij het goed in kaart brengen van hun potentiële markt door middel van 'market readiness' programma's. 	<p>groen</p> <p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Doelstelling voor 2022 is om onder andere actief te zijn bij 40 succesvolle projecten. Over het eerste halfjaar stond de teller op 26. Uiteindelijk is de NOM actief geweest bij 36 succesvolle projecten. • Het doel is om 21 innovatieve mkb-bedrijven in Noord-Nederland in 2022 te helpen met ophalen van financiering van in totaal € 10 miljoen en daarbij 150 nieuwe arbeidsplaatsen (fte) te creëren. In het eerste halfjaar zijn 5 bedrijven geholpen en is ruim € 2 miljoen aan financiering opgehaald, waarbij 41 nieuwe arbeidsplaatsen (fte) zijn gecreëerd. Over heel 2022 zijn 8 bedrijven geholpen en is € 3 miljoen aan financiering opgehaald en zijn 63 nieuwe arbeidsplaatsen (fte) gecreëerd. De lagere realisatie heeft te

<ul style="list-style-type: none"> • Acquireren - bevorderen van investeringen door onder andere het acquireren van (buitenlandse) bedrijven; • Investeren - verstrekken van risicodragend kapitaal (leningen, aandelenkapitaal) voor het bedrijfsleven ten behoeve van vestiging, groei en vernieuwing van ondernemingen. 	<p>oranje</p> <p>oranje</p>	<p>maken met het verbreden van de taak van Business Development naar meer ontwikkelgerichte werkzaamheden. Voor de langere termijn moet dit juist leiden tot meer financiering.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Doel van de NOM voor 2022 voor Noord-Nederland is om door (buitenlandse) investeringen 250 nieuwe arbeidsplaatsen (fte) te creëren en € 150 miljoen aan investeringen. Over heel 2022 zijn 182 nieuwe arbeidsplaatsen (fte) gecreëerd en bijna € 138 miljoen aan investeringen. Zie verder ook onder Acquisitie. • Het verstrekken van risicodragend kapitaal loopt en is een continue activiteit. Doelstelling voor 2022 is € 25 miljoen in Noord-Nederland. In het eerste halfjaar is € 6,5 miljoen geïnvesteerd in 15 ondernemingen, waarvan € 4,4 miljoen in de provincie Groningen in 11 ondernemingen. Over heel 2022 is ruim € 14 miljoen geïnvesteerd, waarvan € 9,1 miljoen in Groningen in 27 ondernemingen. Daarnaast is geïnvesteerd in twee nieuw fondsen. De investeringsportefeuille omvat nu 45 Groningse ondernemingen.
<p>Investeringsfonds Groningen (IFG)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Als revolverend fonds deelnemen in andere fondsen voor het bedrijfsleven ten behoeve van vestiging, groei en vernieuwing van ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf in Groningen; de opbrengsten van de investeringen worden weer ingezet voor nieuwe aanvragen. • Als Acquisitiefonds Groningen (onderdeel van IFG) rechtstreeks deelnemen in ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf in Groningen en rechtstreeks risicodragend kapitaal verstrekken aan nieuw te vestigen kleine en middelgrote ondernemingen in Groningen. 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Ultimo 2022 heeft Investeringsfonds Groningen geïnvesteerd in 10 doelfondsen voor een totaal gecommitteerd bedrag van € 49,3 miljoen. De Investeringscommissie (IC) van IFG heeft daarnaast in 2021 al positief geadviseerd over investeringen in een nieuw doelfonds Future Tech Ventures voor een bedrag van € 4,5 miljoen. Financial closing van dit fonds is voorzien in de eerste helft van 2023. Tot en met december is in 2022 ruim € 9 miljoen ontvangen uit de verkoop van ondernemingen (aflossingen en exits) en dividenduitkeringen. Bij de AVA van 8 maart 2023 is besloten een bedrag van € 4,4 miljoen als dividend uit te keren aan de enige aandeelhouder (provincie Groningen) zijnde de winst uit exits en de ontvangen dividenden tot en met 2022. • Rekening houdend met reserveringen voor de lopende pijplijn zijn alle middelen beschikbaar voor het Acquisitiefonds Groningen nu gecommitteerd.

<ul style="list-style-type: none"> • IFG heeft de opdracht om financieel minimaal 90% revolverend te zijn en aan het eind van de looptijd van het fonds (31 december 2035) tenminste 480 structurele arbeidsplaatsen (fte's) te hebben gecreëerd. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In totaal is nu door IFG (doelfondsen en directe investeringen) geïnvesteerd in 40 Groningse bedrijven en heeft dit geleid tot een maatschappelijk rendement van 340 fte aan directe werkgelegenheid.
<p>Groningen Airport Eelde (GAE)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevorderen van het regionale acquisitieklimaat, economie en werkgelegenheid en logistieke infrastructuur door verbeterde (intercontinentale) connectiviteit; zowel vanuit Noord-Nederland als naar Noord-Nederland. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In het kader van de lobby voor het verkrijgen van een structurele rijksbijdrage voor beheer en instandhouding hebben de provincies Drenthe en Groningen op 8 maart jl. in Den Haag een petitie aangeboden aan de Vaste commissie Infrastructuur en Waterstaat van de Tweede Kamer. In de petitie roepen de provincies de Vaste commissie op bij de minister van IenW te bevorderen dat er toegewerkt wordt naar een structurele oplossing om de continuïteit van GAE te borgen. Deze petitie heeft mede geleid tot het indienen van de motie Koerhuis c.s. (31396, nr. 915), waarin de regering wordt gevraagd om samen met Noord-Nederland te onderzoeken hoe GAE economisch rendabel kan worden gemaakt en de continuïteit kan worden gewaarborgd en welke rol Schiphol hierbij kan spelen. De samenwerking met Schiphol is geïntensiveerd. Concrete toezeggingen van financiële bijdragen door het Rijk of andere partijen ontbreken nog. De luchthaven is ondertussen druk met de uitvoering van haar ambities als het gaat om verduurzaming van de luchtvaart. Voor het project WAviatER (Waterstofproductietechnologie voor de Aviation Sector en Energietoepassingen op Regionaal Niveau) is in maart 2022 een EFRO-subsidie ontvangen en samen met bijdragen van de consortiumpartners is € 3,5 miljoen beschikbaar voor het bouwen van een electrolyser, die met energie van het 'eigen' 22 Megawatt-zonnepark, vanaf eind 2023 groene waterstof kan gaan produceren. • De directe werkgelegenheid op het luchthaventerrein, inclusief de aanwezige overheidsdiensten, bedraagt momenteel circa 400 fte.

5.2. Vrijtijdseconomie

Beleidsdoel Vrijtijdseconomie

Betere benutting van de toeristisch-recreatieve potentie door het aantrekken van meer bezoekers die langer blijven, waardoor de toeristische bestedingen toenemen.

Deze inkomsten dragen bij aan werkgelegenheid, nieuwe bedrijven en meer investeringen in het gebied. Ontwikkelingen die goed zijn voor de regio en haar inwoners en bijdragen aan de brede welvaart.

Indicatoren								
	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
Omschrijving	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Ontwikkeling aantal toeristische overnachtingen ten opzichte van het voorgaande jaar (bron: CBS)	Gron.: -4,7% NL: +6,3%	Gron.: -9,8% NL: -31,6%	Gron.: -1,8% NL: +18,4%	Gron.: +17,8% NL: +26,4%	% Gr >= % NL	% Gr >= % NL	% Gr >= % NL	% Gr >= % NL
Ontwikkeling aantal banen in de vrijetijdsector ten opzichte van het voorgaande jaar (bron: LISA)	Gron.: +3,6% NL: +3,2%	Gron.: -5,4% NL: -2,2%	Gron.: -6,5% NL: -3,6%	Gron.: +12,8% NL: +4,3%	% Gr >= % NL	% Gr >= % NL	% Gr >= % NL	% Gr >= % NL
Ontwikkeling aantal bedrijven in de vrijetijdsector ten opzichte van het voorgaande jaar	Gron.: +2,8% NL: +4,7%	Gron.: +4,6% NL: +4,8%	Gron.: +1,7% NL: +2,2%	Gron.: +3,6% NL: +3,6%	% Gr >= % NL	% Gr >= % NL	% Gr >= % NL	% Gr >= % NL
Ontwikkeling waarderingcijfer dat bezoekers aan Groningen aan Groningen als toeristische bestemming geven ten opzichte van de periode daarvoor (bron: driejaarlijks toeristisch imago-onderzoek Groningen)	7,7		7,8	n.v.t.			Waarderingcijfer >= 2021	

Met de vaststelling van de Strategische Visie Vrijtijdseconomie 2021-2030 en het Uitvoeringsprogramma Vrijtijdseconomie 2021-2023 zijn twee nieuwe indicatoren toegevoegd en zijn vanaf 2021 de streefwaarden van de eerste twee indicatoren aangepast en dus niet te relateren aan de realisatiewaarden tot en met 2020. Zie Begroting 2022.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeringsprogramma Vrijtijdseconomie 2021-2023: In het najaar 2021 zijn wij gestart met de uitvoering van het eerste Uitvoeringsprogramma Vrijtijdseconomie 2021-2023. In dit uitvoeringsprogramma staat de eerste uitwerking van de zes opgaven uit de Strategische Visie Vrijtijdseconomie 2021-2030. De visie heeft drie ambities en zes strategische opgaven waar we de komende tien jaar door middel van drie uitvoeringsprogramma's mee aan de slag gaan. We hebben voor de eerste uitvoeringsperiode expliciet gekozen voor: werken aan de basis. Elk uitvoeringsprogramma brengt ons een niveau hoger en dichterbij het lange termijn doel: een vrijetijdssector die bijdraagt aan de brede welvaart in onze provincie. De zes strategische opgaven: <ol style="list-style-type: none"> 1. Ontwikkeling van toeristische-recreatieve bestemmingen in de provincie 2. Goede toegankelijkheid door middel van routenetwerken in de provincie voor diverse doelgroepen en betere digitale ontsluiting 3. Evenementen als poort naar de lokale omgeving 4. Groei van aantrekkelijke banen in relatie tot gespecialiseerd vakonderwijs 5. Provincie als informatiemakelaar 6. Provinciedekkende en herkenbare bestemmingsmarketing met het unieke Gronings DNA als uitgangspunt. <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - We gaan een vrijetijdsmaakelaar aanstellen die onze toeristisch-recreatieve ondernemers faciliteert bij de ontwikkeling van hun aanbod. 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De beschikbare provinciale middelen voor de vrijetijdsmaakelaar zijn verdubbeld door een NPG-aanvraag. Daarnaast is er een bijdrage van het Waddenfonds. Voor de komende twee jaar (vanaf juni 2022) is er € 650.000 beschikbaar voor een programma-team vrijetijdseconomie met daarin de vrijetijdsmaakelaar, een programmamanager en ondersteuning. Het programmateam vrijetijdseconomie is ondergebracht bij het Economic Board Groningen die hiermee als uitvoerings-organisatie voor de provincie functioneert.

<ul style="list-style-type: none"> - We zetten in op een betere digitale toegankelijkheid en vindbaarheid, van ons toeristisch-recreatief routeaanbod voor toeristen en recreanten, ook op het gebied van varen. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - We hebben de werkplannen van de stichtingen Routebureau Groningen, Wandelnet, Fietsplatform en Waterrecreatie Nederland gesubsidieerd, onderdeel daarvan is het in de etalage zetten van het routeaanbod. Daarnaast is in eigen beheer een inventarisatie uitgevoerd op het gebied van routeontwikkeling. We hebben Routebureau Groningen gesubsidieerd om een informatiepunt varen in te richten vanaf 2023.
<ul style="list-style-type: none"> - We gaan een nieuwe tenderregeling opstellen voor kleinschaligere evenementen (bestaand en nieuw) die bij het Gronings DNA passen. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Naast de regeling voor grote terugkerende evenementen hebben we de tenderregeling evenementen en arrangementen vastgesteld in 2022. - Voor de subsidieregeling Grote terugkerende evenementen hebben twee tenders plaatsgevonden. Het volledige budget 2023 voor grote terugkerende evenementen is al vergeven. - Voor de tenderregeling evenementen en arrangementen hebben in 2022 drie tenders plaatsgevonden (sluitingsdata 15 januari 2022, 1 april 2022 en 1 november 2022) en er komt nog een vierde (1 april 2023) waar nog beperkt budget voor beschikbaar is.
<ul style="list-style-type: none"> - We willen een beter beeld van de trends en ontwikkelingen in de vrijetijdssector in het algemeen en in onze provincie. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - We hebben een goed beeld van de vier prestatie-indicatoren en daarmee van de algemene trend van de vrijetijdseconomie. Daarnaast haken we aan bij de provinciale digitaliseringsstrategie voor een verdieping van ons inzicht in de vrijetijdseconomie (VTE). Hiervoor ontwikkelen we een dashboard, inclusief geografische aspecten. - Op landelijke schaal krijgen we een beter beeld van de ontwikkelingen in de vrijetijdseconomie via de Landelijke Data Alliantie. Met de gemeenten zijn we in VGG-verband (Vereniging Groninger Gemeenten) in overleg om te komen tot regionale monitoring.
<ul style="list-style-type: none"> - Samen met de gemeenten zetten we in op meer samenwerking tussen Marketing Groningen en de regionale marketingorganisaties. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In juni 2022 hebben de provincie, de gemeenten, Marketing Groningen en alle regiomarketingorganisaties een convenant ondertekend met afspraken over de regionale digitale ontsluiting. Uw Staten zijn hierover per brief d.d. 22 augustus 2022 geïnformeerd.

<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sterkere koppeling van toeristisch-recreatief aanbod aan het Gronings DNA (onze eigenheid); - Groei van de werkgelegenheid in de vrijetijdseconomie; - Versterken ondernemerschap en vergroten sector. <p>Afhankelijkheden: De toeristische branche heeft, meer dan veel andere economische sectoren, te maken met zeer bepalende zaken waar wij als overheid, maar ook de ondernemers, geen invloed op hebben. Dat is zeker in 2020 duidelijk geworden met de uitbraak van het coronavirus. Maar ook een slechte zomer heeft grote impact. Verder is de economische ontwikkeling in ons land en in andere (buur)landen van invloed op het bestedingsgedrag van potentiële bezoekers aan onze provincie. Andere onzekere factoren zijn terreurdreiging en calamiteiten.</p>	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p>Vanaf dit moment is één regionale website visitgroningen.nl een feit. Alle uitingen van de regio's zijn in het herkenbare merkenbeeld van Groningen.</p> <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zie vrijetijdsmakelaar (opgave 1) en rol Marketing Groningen (opgave 6) en proces regionale digitale ontsluiting. Ook met de Regeling evenementen en arrangementen wordt aan de koppeling gewerkt. - We verwachten dat de energiecrisis en de naweën van de coronapandemie nog behoorlijk impact hebben op de werkgelegenheid in de gastvrijheidssector. Via het team van de vrijetijdsmakelaar bij Economic Board Groningen en het project Generation Hospitality bij Noorderpoort dragen we bij aan de werkgelegenheid in de sector. - Zie vrijetijdsmakelaar (toelichting bij opgave 1 hierboven).
---	--	--

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2021-2023, als onderdeel van de Visie Vrijetijdseconomie 2021-2030 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • De uitvoering van alle onderdelen van het Uitvoeringsprogramma Vrijetijdseconomie 2021-2023 ligt op schema. Zie toelichting per opgave hierboven.

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<p>N.v.t.</p>		

5.3. (Inter)nationale lobby en samenwerking

Beleidsdoel Internationalisering

Versterken van het internationaal-economisch profiel en internationale kennisuitwisseling

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal ondersteunde bedrijven aan Groninger Ondernemersregeling, onderdeel Export ¹⁾	17	18	13	4	25	25	0	0
Aantal deelnemende mkb-bedrijven aan grensoverschrijdende innovatieve trajecten ²⁾	98	101	101	n.n.b.	20 ³⁾	40	60	n.t.b.
Omvang Europese en nationale subsidies ⁴⁾	€ 21 mln.	€ 25 mln.	€ 23 mln.	€ 9 mln.	€ 60 mln.	€ 60 mln.	€ 60 mln.	n.t.b.

¹⁾ De uitvoering van de Groninger Ondernemersregeling loopt tot en met 2023.

²⁾ Dit aantal betreft mkb-deelname in de huidige EU-programmaperiode (2014-2020) voor grensoverschrijdende samenwerking (Interreg A). In 2020 zijn de laatste projecten gestart met deelname van Groningse mkb-bedrijven. Vanaf 2022 zullen nieuwe Interreg A-projecten in de nieuwe EU-programmaperiode (2021-2027) worden opgestart.

³⁾ Met ingang van de nieuwe Interreg A-programmaperiode (2022) dient een nieuwe streefwaarde gehanteerd te worden.

⁴⁾ Met ingang van 2023 ca. € 40 miljoen JTF per jaar.

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Internationalisering: Het aangaan en waar nodig versterken van de internationale samenwerking, interne organisatie, externe oriëntatie en netwerken om de doelstellingen uit het Beleidsprogramma Internationalisering 2020-2023 te realiseren <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> De thematische uitvoeringsprogramma's zijn in uitvoering en worden jaarlijks geactualiseerd. Het komend jaar gaan we de indicatoren herzien, aansluitend op het beleidsprogramma Internationalisering. <i>Resultaat 2022-2023</i> Realisatie doelen Beleidsprogramma Internationalisering 2020-2023 met betrekking tot de prioritaire thema's energietransitie, slimme groene en grensoverschrijdende mobiliteit, klimaatadaptatie, economie en arbeidsmarkt, en landbouw. 	<p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Vanwege prioritering vindt de jaarlijkse actualisatie begin 2023 plaats. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p>

<p>Digitalisering is verweven met deze thema's. De strategie is als volgt:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Versterkte samenwerking met Noordwest-Duitsland: vanuit deze noordelijke grensregio actief opereren richting Brussel en Scandinavië; - Versterkte samenwerking met de gemeente Groningen op het gebied van internationalisering; - Inbedding belang van internationaal samenwerken in interne organisatie; - besluit over internationale inzet op het thema gezondheidszorg naar aanleiding van ontwikkeling corona en de rol van de provincie Groningen hierin. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De samenwerking met Noordwest-Duitsland is op het gebied van energie en mobiliteit verder versterkt. De ambitie om als noordelijke grensregio op te trekken richting Brussel lijkt haalbaar, zeker op het thema mobiliteit. Dit jaar heeft een job-rotation plaatsgevonden tussen bestuurders van het Verkeersministerie uit Hannover (deelstaat Nedersaksen) en de provincie Groningen. Verdere samenwerking met Scandinavië is nader verkend onder andere via de innovatiemissies. - Richting Noordwest-Duitsland en Scandinavië, en ook bij de ontvangst van ambassadeurs werken de gemeente Groningen en provincie nauw samen. We hebben ons gepresenteerd als één regio, zo ook tijdens de innovatiemissies naar Scandinavië in 2022. - De basis van internationaal samenwerken zijn de inhoudelijke doelstellingen, dit vraagt continue afstemming binnen de organisatie tussen de verschillende domeinen. We zien mede daardoor dat internationale samenwerking beter is ingebed in de interne organisatie. Ook de groeiende aandacht die er is voor interne communicatie over internationale projecten draagt hieraan bij. - Vanwege prioritering op andere thema's vinden begin 2023 binnen het provinciehuis en met stakeholders in de noordelijke grensregio gesprekken plaats als input voor het besluit over eventuele inzet op het thema gezondheidszorg.
--	---	--

<ul style="list-style-type: none"> • Het actief onderhouden en aangaan van externe relaties in het kader van de dynamische lobbyagenda als ook het beleidsprogramma Internationalisering en het bezoeken en organiseren van relevante (digitale) netwerkevents. <i>Resultaat 2022</i> - Dynamische lobbyagenda 2020-2021 en beleidsprogramma Internationalisering verbinden met Public Affairs - Belangrijkste lobby-dossiers gaswinning/versterking/ schade, Deltaplan NNL, offshore wind en waterstof, herijking Gemeentefonds en N33/Wunderline 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is doorlopend contact op de belangrijkste overeenkomsten van agenda en programma. - Er is een verbinding gemaakt tussen relatiemanagement/public affairs (RLM/PA) en internationalisering door internationalisering een plek te geven in ons nieuwe visie op RLM binnen de provincie. - Er is initiatief genomen om nieuwe netwerken over de grens naar Noordwest-Duitsland op te bouwen en te onderhouden op thema energie. - Er is intensief overleg gevoerd op dossier gaswinning met vooral het ministerie van EZK, vooral ook in aanloop naar voorjaarsnota van het Rijk. - De projectorganisatie over Lelylijn staat op de rails, er is een stevige lobby uitgevoerd op bestaand spoor (knooppunt Meppel dat ook belangrijk is voor snellere verbinding naar Groningen) en Nedersaksenlijn (in het kader van MIRT). - De lobby wind op zee kenmerkt zich nu door nog betere omgang met regionale omgeving, EZK en de Duitsers en richt zich op aanlanding door de Waddenzee voor meerdere windparken en meer Gigawatts door zo mogelijk één tracé. De lobby Waterstof bouwt voort op die van de lobby Wind op zee. - In het kader van N33 en Wunderline is zowel ambtelijk als politiek volop gewerkt aan lobby op departement en Tweede Kamer. - Ondersteuning lobby op herijking Gemeentefonds is een nieuwe fase ingegaan nu de financiële nood voor meeste gemeenten voor 2023-2025 gelenigd lijkt en we koersen nu aan voor structurele oplossingen voor 2026 en verder.
---	--	--

<ul style="list-style-type: none"> - Opbouwen en versterken van (inter)nationale relaties en PA-uitingen. Om dit nog meer structureel vorm te geven is er per 1 september 2021 een coördinator PA Affairs aangetrokken. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Actief onderhouden en aangaan van (inter)nationale en externe contacten en PA-uitingen in het kader van het collegeakkoord. 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Er is een uitvoeringsprogramma strategisch relatiemanagement opgesteld en op PA-vlak werd er invulling gegeven aan initiatieven vanuit het uitvoeringsprogramma zoals een vlaggen en verlichtingsprotocol en het opstarten van een eventkalender-pilot. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Door middel inzet van nationale en internationale events in Den Haag, Brussel en Groningen zelf zijn er veel nieuwe waardevolle contacten ontstaan op de thema's van de provincie in de Strategische Toekomstagenda Groningen (STAG). Dit gaan we de komende jaren uitbouwen door jaarlijks in Den Haag een Haagse dag te organiseren. Ook wordt er over nagedacht dit ook structureel in Brussel te gaan doen om onze goede positie daar te borgen.
<ul style="list-style-type: none"> • Zicht op haalbaarheid van het opzetten en inzetten van een monitoringsmethodiek waarmee de effecten van grensoverschrijdende samenwerking op onder andere de thema's arbeidsmarkt, onderwijs, toerisme en cultuur en gezondheidszorg inzichtelijk worden gemaakt; 	<p>rood</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Er is op dit moment onvoldoende capaciteit om invulling te geven aan het opzetten van deze systematiek.
<ul style="list-style-type: none"> • Versterking politiek netwerk tussen uw Staten en de Landtag van Nedersachsen met een fysieke gezamenlijke ontmoeting in Groningen; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Vanwege de politieke situatie in Nedersaksen met verkiezingen (oktober 2022) en de provinciale verkiezingen in Groningen (maart 2023) vindt de volgende ontmoeting plaats op 10 november 2023.
<ul style="list-style-type: none"> • Nieuwe EU-programmaperiode 2021-2027 bekend en opstellen van operationele programma voor EFRO, Interreg en GLB. Op basis van de RIS3 (regionale innovatiestrategie) zoeken wij de samenwerking met andere Europese regio's. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • In juni is het EFRO-programma Noord-Nederland goedgekeurd en het JTF-programma is in november goedgekeurd. (In februari 2023 zal het JTF-programma opengaan.) • In september is bij SNN het loket voor het nieuwe EFRO-programma geopend. • De nieuwe Europese programma's zijn nu allemaal in uitvoering en deze actie is gerealiseerd. De inzet zal nu gericht zijn op de uitvoering van deze programma's.

Prioriteiten Kadernota 2021-2025

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Professionalisering lobby en acquisitie: Voor de professionalisering van de (inter)nationale lobby en de acquisitie is een bedrag van € 1,25 miljoen beschikbaar gesteld. Deze middelen hebben we nodig om nationaal en internationaal een effectievere lobby te kunnen voeren en duurzame relaties op te bouwen en zo een bijdrage te leveren aan de energietransitie, slimme en groene mobiliteit, verduurzaming van de landbouw, vergroening van de industrie en meer werkgelegenheid te creëren. <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> - Professionaliseren van de (internationale) lobby en samenwerking te gaan door effectiever en proactiever te werken; 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De samenwerking, zowel nationaal als internationaal, met EZK voor Wind op zee heeft met het nieuwe kabinet en de Oekraïne-crisis een nieuwe impuls gekregen. - Voor N33 is gewerkt aan en wordt gewerkt met flyer/lobbyfiche N33 ten behoeve van departementen en Tweede Kamer.
<ul style="list-style-type: none"> - Hosten van het North Sea Commission secretariaat; - Organiseren van internationale evenementen op het gebied van energietransitie, mobiliteit, landbouw, klimaatadaptatie en economie en arbeidsmarkt; - Trainen van lobbyvaardigheden bij medewerkers; - Ondersteunen van (internationale) onderzoeken ten behoeve van kansen en inzichten in trends voor de provincie Groningen. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Per 1 januari 2022 host Noord-Nederland het secretariaat van de North Sea Commission. - Een delegatie van zestig personen heeft vanuit de provincie Groningen, gemeente Groningen, bedrijfsleven en onderwijsinstellingen uit de regio een bezoek gebracht aan de landen Zweden en Finland (mei 2022) en Denemarken en Noorwegen (januari 2023). Tijdens deze innovatiemissie is kennis gedeeld, inspiratie opgedaan en samenwerkingen verkend rond de thema's energie, duurzame mobiliteit, onderwijs en innovatie. - De training lobbyvaardigheden is in september gestart en we hebben een extra groep getraind in december rondom het thema gaswinning. - Vanwege drukte en corona is hieraan nog geen invulling gegeven.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren plan grensoverschrijdende samenwerking Nederland-Duitsland (GROS-/Kooperations-agenda) met als doel de sociaal-economische ontwikkeling te versterken in de noordelijke grensregio; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Dit loopt. Ondertussen is door de CdK's van de vier noordelijke provincies in afstemming met staatssecretaris Dr. Mielke (Nedersaksen) een prioritering aangebracht in de thema's die grensoverschrijdend spelen en opgepakt moeten worden: mobiliteit, energie (specifiek waterstof), jeugduitwisseling, circulaire economie, arbeidsmarkt en onderwijs en gezondheidszorg.
<ul style="list-style-type: none"> Afhankelijk van het thema bewuste keuzes maken wat betreft intensiveren samenwerking met de gemeente Groningen en de provincies Fryslân, Overijssel en Drenthe op het gebied van grensoverschrijdende samenwerking; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Vanuit het motto 'alleen ga je sneller, samen kom je verder' worden alle grensoverschrijdende thema's samen met de noordelijke provincies opgepakt. Zo zijn de bestuurlijke overleggen tussen de vier CdK's en Minister-President Weil van Nedersaksen, evenals de rol die CdK Paas als coördinerend Rijksheer heeft richting Nedersaksen, in gezamenlijkheid opgepakt. Een van de resultaten is de ondertekening van de Intentieverklaring Waterstof door de vier provincies en de Minister-President van Nedersaksen. Hiermee ligt er in de noordelijke grensregio een basis om gezamenlijk versnelling in de energietransitie te realiseren.
<ul style="list-style-type: none"> Uitvoeren van programma's gericht op internationalisering van het mkb via gemeenschappelijke operationele programma's (GOP) en Interreg A; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> Na de coronacrisis met de bijhorende reisrestricties is participatie aan exportprogramma's langzaam weer opgepakt (Groninger Ondernemersregeling). Het Interreg-programma VIa 2021-2027 is van start gegaan en richt zich in belangrijke mate op het mkb. Ook in het nieuwe EFRO-programma worden maatregelen gericht uitgevoerd op internationalisering van het mkb.
<ul style="list-style-type: none"> Effectieve inzet Begleitgruppe. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> In de Begleitgruppe worden strategische onderwerpen besproken die in de noordelijke grensregio spelen. Wij bereiden de agenda's voor ten behoeve van bestuurlijke gesprekken in de grensregio. De Begleitgruppe is ook het gremium van waaruit we inhoudelijke tafels organiseren in de noordelijke grensregio, zoals de waterstoffafel.

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
LASTEN					
Economie en werkgelegenheid	29.539	37.694	40.647	24.802	15.845
Vrijtijdseconomie	2.086	2.305	2.926	3.032	-106
(Inter)nationale lobby en samenwerking	524	636	698	851	-152
Totaal lasten	32.149	40.634	44.271	28.685	15.586
BATEN					
Economie en werkgelegenheid	16.385	16.369	18.608	14.442	-4.165
Vrijtijdseconomie	10	435	659	618	-41
(Inter)nationale lobby en samenwerking	1	0	201	147	-53
Totaal baten	16.395	16.804	19.467	15.207	-4.260
Saldo	15.754	23.830	24.804	13.478	11.327
RESERVMUTATIES					
Toevoegingen	5.581	500	4.539	9.908	-5.369
Onttrekkingen	5.406	265	5.942	4.082	-1.859
Saldo reservemutaties	174	235	-1.403	5.826	-7.228
Saldo na reservemutaties	15.928	24.065	23.402	19.303	4.098

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Economie en werkgelegenheid			
- <i>Bijdrage Routeontwikkelingsfonds GAE (ovb)</i> De middelen voor het Routeontwikkelingsfonds Groningen Airport Eelde (GAE) zijn door Provinciale Staten beschikbaar gesteld bij de Voorjaarsnota 2017. Wij hebben ons hiermee voor een periode van 10 jaar (2017 tot en met 2026) gecommitteerd om 30% van € 46 miljoen bij te dragen aan GAE voor het uitvoeren/implementeren van de beleidsoptie 'Investeren: internationale toegangspoort voor het Noorden'. Dit betekent dat (eventuele) onderbesteding beschikbaar dient te blijven voor de resterende periode. De niet bestede middelen (€ 956.000) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	956	0	0
- <i>Capaciteitsinvestering Groningen Airport Eelde (ovb)</i> De verdeling over de jaren van de capaciteitsinvestering in GAE is gebaseerd op een ruwe schatting. Omdat de groei van passagiers is achtergebleven heeft er voorlopig geen investering in de terminal plaatsgevonden, waardoor besteding van de beschikbare middelen is achtergebleven. De niet bestede middelen (€ 885.000) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023. (Zie hiervoor Bijdrage Routeontwikkelingsfonds GAE).	885	0	0
- <i>Groninger Ondernemersregeling (REP)</i> Hieronder vallen twee regelingen, te weten Groninger ondernemersregeling, programma's en vouchers. In 2022 zijn minder aanvragen ingediend dan verwacht waardoor eveneens minder subsidies zijn verstrekt. Dekking vindt plaats vanuit het REP (RSP-ZZL)	133	-90	-43

deel dat met ingang van 2022 onderdeel van de reserve Provinciale meefinanciering is. Het saldo wordt toegevoegd aan de reserve.			
- <i>Innovatie en Duurzaamheid (IenD)</i>	161	0	0
Begroting bij Voorjaarsmonitor verhoogd naar € 537.000, hiervan € 161.000 niet besteed. Dit wordt veroorzaakt doordat het aantal ingediende aanvragen lager is uitgevallen dan verwacht.			
- <i>MKB innovatiestimulering Regio en Topsectoren (SPUK)</i>	-3.749	3.749	0
De kosten en opbrengsten hiervoor zijn niet in 2022 begroot. SNN voert de subsidieregeling uit en heeft hiervoor eind 2022 uitvoeringskosten in rekening gebracht. De beschikking van de specifieke uitkering is echter in 2023 ontvangen.			
- <i>Provinciale Meefinanciering, compartiment A: Marktsectoren</i>	1.339	0	-1.339
In 2021 en 2022 was het nieuwe EFRO nog niet open. Daarom is er minder gefinancierd en dus ook minder uitgegeven.			
- <i>Provinciale Meefinanciering, compartiment B: Recreatie en toerisme</i>	-508	169	339
Vanuit provinciale meefinanciering is meer bijgedragen aan projecten op het gebied van recreatie en toerisme waardoor sprake is van een overschrijding. Dit wordt verrekend met de reserve Provinciale Meefinanciering.			
- <i>Provinciale meefinanciering</i>	1.409	0	-1.409
Vanuit de reserve Provinciale Meefinanciering wordt onder andere bijgedragen aan subsidies. Het betreft regelingen die we zelf uitvoeren en regelingen waarvan de uitvoering door derden plaatsvindt. In 2022 stonden relatief weinig programma's open. Openstelling van belangrijke Europese programma's zoals JTF (Just Transition Fund) is pas begin 2023 open, EFRO eind 2022 en Plattelandsontwikkelingsprogramma (POP) pas in 2023 waardoor minder uitgaven zijn geweest uit provinciale meefinanciering. De tragere openstelling leidt niet tot minder budget vanuit de Europese programma's, waardoor de komende jaren meer uitgaven vanuit provinciale meefinanciering worden voorzien. Het saldo wordt toegevoegd aan de reserve Provinciale Meefinanciering.			
- <i>Provinciale meefinanciering: cofinanciering Just Transition Fund (JTF)</i>	2.950	0	-2.950
De eerste twee regelingen onder JTF zijn op 23 januari 2023 geopend. Beoordeling van aanvragen en subsidieverlening vindt dus pas vanaf 2023 plaats. Daarom niets gerealiseerd in 2022.			
- <i>SER Noord-Nederland</i>	-275	275	0
Wij zijn penvoerder voor de Sociaal Economische Raad (SER) Noord-Nederland. De totale lasten worden gedekt door een bijdrage van de SER Nederland en subsidie van de provincie. Per saldo is er geen afwijking maar omdat zowel de baten als de lasten niet begroot zijn, ontstaat bij de lasten en baten een afwijking.			
- <i>SHINE Europe (REP)</i>	977	-664	-312
De begrote subsidieverstrekking voor dit project is gebaseerd op de verwachte uitgaven gedurende de periode 2021 tot en met 2024. Door vertraging in het project is de subsidieverstrekking eveneens vertraagd. Bij de Najaarsmonitor 2022 is overwogen om de begroting aan te passen (begrotingswijziging) op basis van werkelijke realisatie bij jaarrekening. Doordat deze aanpassing achterwege is gebleven ontstaat nu een verschil.			
- <i>Uitvoering Groninger Ondernemersregeling</i>	-227	227	0
Abusievelijk zijn de lasten en baten niet begroot. Dekking vindt plaats vanuit het REP (RSP-ZZL) en Provinciale meefinanciering. Het saldo wordt toegevoegd aan de reserve RSP.			
- <i>Fysieke bedrijfsomgeving (voorgaande jaren)</i>	130	0	0
Betreft de afrekening van subsidie zonnepanelen op bedrijfsdaken.			
- <i>Eerstelijnsorganisatie</i>	101	0	0
Betreft meerjarige subsidie waarvan de jaarlasten lager zijn uitgevallen. Zie ook NPG - Ondernemersportaal Groningen.			

<p>- <i>NPG - Regionale Investeringssteun Groningen (RIG)</i></p> <p>De middelen uit de RIG-regeling zijn volledig beschikbaar. De laatste beschikking is in 2021 verzonden. Het verschil tussen begroting en realisatie wordt dus veroorzaakt door het tempo waarmee voorschotten worden uitbetaald. Hoewel twee projecten goed lopen en ook al een voorschot hebben ontvangen, ondervindt het derde project verschillende hindernissen. Hierdoor is aan het project nog geen voorschot betaald.</p>	1.415	0	-1.415
<p>- <i>NPG - Cofinanciering waterstof HEAVENN</i></p> <p>Betreft een voorfinanciering vanuit provinciale middelen voor het project HEAVENN. Deze voorfinanciering komt te vervallen in verband met de NPG-financiering van het project. Vanuit NPG is voor dit project € 6,3 miljoen gereserveerd en is een besluit genomen voor toekenning. De beschikking moet nog worden ontvangen van NPG. In 2022 is € 2 miljoen begroot als voorfinanciering indien financiering door NPG niet van de grond zou komen. NPG gaat dit project met SPUK-middelen financieren. Hierdoor valt de begrote € 2 miljoen vrij.</p>	2.000	0	0
<p>- <i>NPG - Duurzame industriewatervoorziening Delfzijl (SPUK)</i></p> <p>Betreft meerjarige subsidie waarvan de jaarlasten lager zijn uitgevallen. In de besluitvorming voor de subsidieverlening in 2022 had een begrotingswijziging moeten worden opgenomen. Dit is niet gedaan, waardoor de in het project begrote lasten niet aansluiten op de provinciale begroting. De middelen blijven beschikbaar en worden als vooruitontvangen bedragen opgenomen op de balans.</p>	3.806	-3.806	0
<p>- <i>NPG - Innovatiehub Oost-Groningen (SPUK)</i></p> <p>Doordat geld laat beschikbaar kwam omdat de staatsteuntoets veel tijd in beslag nam, zijn projecten later gestart en kunnen deze ook later worden afgerond. Het is op dit moment lastig om aan te geven wanneer de projecten worden afgerond. De diverse projecten hebben meer tijd nodig dan verwacht. De middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.</p>	84	-84	0
<p>- <i>NPG - Innovatieve fabriek Avantium (SPUK)</i></p> <p>Het project van Avantium loopt goed. In 2022 hebben ze het eerste voorschot ontvangen en in februari 2023 hebben ze het tweede voorschot ontvangen en daarmee tot 80% bevoorschotting ontvangen. De overige 20% zal betaald worden na vaststelling (naar verwachting eind maart 2023).</p>	-761	761	0
<p>- <i>NPG - Ondernemersportaal Groningen (SPUK)</i></p> <p>Betreft meerjarige subsidie waarvan de jaarlasten lager zijn uitgevallen. Zie ook Eerstelijnsorganisatie.</p>	100	-100	0
<p>- <i>NPG - REGAIN (SPUK)</i></p> <p>Dit betreft een meerjarige projectsubsidie boven de € 750.000 waarvan wij de lasten op basis van de financiële voortgangsrapportage moeten verantwoorden. Op basis van deze rapportage vallen de lasten 2022 lager uit en vindt er een verschuiving in de lasten naar toekomstige jaren plaats.</p>	728	-728	0
<p>- <i>NPG - SITI Groningen (SPUK)</i></p> <p>De Subsidieregeling Investeren in Toekomstbestendige Industrie 2021 (SITI 2021) heeft betrekking op relatief grote projecten. Deze projecten hebben meer tijd nodig om de financiering en vergunning in orde te maken. Daarnaast zijn er minder subsidieaanvragen in 2022 binnengekomen dan verwacht. Ook zijn op basis van de ontvangen financiële voortgang de lasten 2022 van verstrekte projectsubsidies boven € 750.000 lager uitgevallen. De niet bestede middelen worden op de balans opgenomen als vooruitontvangen bedragen.</p>	2.476	-2.476	0

- <i>Waterstof werk (SPUK)</i> Dit betreft een meerjarige projectsubsidie boven de € 750.000 waarvan wij de lasten op basis van de financiële voortgangsrapportage moeten verantwoorden. Op basis van deze rapportage vallen de lasten in 2022 lager uit en vindt er een verschuiving in de lasten naar toekomstige jaren plaats.	289	-289	
- <i>NPG - Talent in de Regio (SPUK)</i> Het project is trager op gang gekomen en daarmee heeft de start ook later in het jaar plaatsgevonden waardoor bestedingen zijn opgeschoven.	317	-317	0
- <i>NPG - Venturelab North (SPUK)</i> De subsidieaanvraag voor dit project is later binnengekomen dan verwacht, besluitvorming heeft eind 2022 plaatsgevonden. Er heeft hierdoor nog geen besteding plaatsgevonden in 2022. De middelen worden als vooruitontvangen bedragen op de balans opgenomen.	747	-747	0
- <i>Circulair en duurzaam opdrachtgeverschap (ovb)</i> Het betreft een subsidie van het ministerie van IenW die de provincie Groningen namens IPO zal incasseren en beheren. De middelen zijn bestemd voor het IPO voor uitvoering van het project Circulair en Duurzaam Ondernemerschap (CDO) met alle 12 provincies. Deze middelen worden steeds door IPO opgevraagd, waardoor wij niet zelf kunnen besluiten over de besteding van de middelen. De provincie vervult in dit project een kasfunctie en is voor uitnutting van de subsidie vrijwel volledig afhankelijk van de (besluitvorming in de) overige provincies. Deze afhankelijkheid zorgt ervoor dat de besteding en het tempo waarop dit gebeurt slechts zeer beperkt te beïnvloeden is door de provincie Groningen. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	67	0	0
- <i>Overig</i>	-22	-10	-15
- <i>Apparaatslasten</i>	317	-33	
Totaal verschil	15.845	-4.165	-7.143
Vrijtijdseconomie			
- <i>Overig</i>	78	-46	-85
- <i>Apparaatskosten</i>	-185	5	
Totaal verschil	-106	-41	-85
(Inter)nationale lobby en samenwerking			
- <i>Internationale samenwerking (ovb)</i> Als gevolg van corona zijn veel evenementen uitgesteld tot in afgelopen en komend jaar. Per saldo is er € 20.000 minder uitgegeven dan begroot was in 2022. Een deel van de inkomsten (€ 65.000) zijn als negatieve last geboekt, waardoor er een afwijking aan zowel de inkomsten als uitgaven kant ontstaat. Het oorspronkelijke idee was om vier internationale innovatiemissies uit te voeren in de jaren 2019- 2022. Door de coronapandemie zijn de eerste twee missies naar Scandinavië pas uitgevoerd in 2022 en is missies naar Duitsland verschoven naar het najaar 2023. Voorbereidend werk hiervoor wordt reeds uitgevoerd. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	-65	85	
- <i>Overig</i>	116	-150	
- <i>Apparaatskosten</i>	-203	11	
Totaal verschil	-152	-54	0
Totaal verschillen programma	15.588	-4.259	-7.228

Bedragen x € 1.000

6. Cultuur en maatschappij

Inleiding

Het programma Cultuur en maatschappij heeft als doel:

Een aantrekkelijke en leefbare provincie. Inwoners voelen zich uitgenodigd volwaardig mee te doen aan de maatschappij en hebben grip op hun eigen leefomgeving. Er is een breed en kwalitatief hoogstaand cultureel aanbod.

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:

1. Cultuur
2. Erfgoed en archeologie
3. Maatschappij
4. Versterking leefbaarheid

Cultuur

Na een harde corona-lockdown werden de coronamaatregelen langzaam versoepeld. Uiteindelijk vervielen de laatste maatregelen in maart 2022. Daarmee waren de problemen voor de culturele sector nog niet voorbij en daarom zijn coronamaatregelen voortgezet. We zijn coulant omgegaan met prestatieafspraken met culturele instellingen. We hebben daarnaast zzp'ers ondersteund door de mogelijkheid van PPO-bijstrooming (Permanente Professionele Ontwikkeling), de stimulans van creatieve vouchers voor opdrachten aan kunstenaars en de verruiming van incidentele budgetten. In het najaar bleek dat een aantal instellingen door de gestegen (energie)prijzen in de problemen kwamen. We onderzoeken samen met de gemeenten de mogelijkheid van extra aan steun aan deze instellingen.

'Fair practice' is bij de culturele instellingen nog niet op orde. Om inzicht te krijgen hebben de provincie en gemeente Groningen een onderzoek laten uitvoeren dat in maart 2022 werd opgeleverd. Helaas zijn de berekende meerkosten voor 'fair pay' (onderdeel van de [Fair Practice Code](#)) door prijsstijgingen en inflatie reeds achterhaald. Er is wel afgesproken in te zetten op 'fair pay' in de beleidsperiode 2025-2028. In 2022 is met meerdere bijeenkomsten ingezet op kennisvermeerdering betreffende de Fair Practice Code bij de culturele instellingen.

Ook veel positieve ontwikkelingen zijn aanwijsbaar. Vanuit de regeling Vernieuwing museale presentaties zijn onder meer de bijdrages aan de tentoonstelling van Museum Borg Verhildersum, Museum Nienoord en de verhuizing en nieuwe presentatie van het Streekhistorisch Centrum Stadskanaal gerealiseerd. Verder heeft Erfgoedpartners met steun van de provincie een slag geslagen in de begeleiding van zeventien kleine en middelgrote musea bij het fotograferen en digitaliseren van de collectie met het oog op digitale toepassingen en uitwisseling, dit in het kader van versterking van de erfgoedsector.

De Regeling Vernieuwing Klassieke Muziek is van start gegaan. In drie rondes zijn in 2022 in totaal twintig aanvragen ingediend, waarvan twaalf aanvragen pasten binnen de regeling en zijn gehonoreerd.

De steuninstellingen hebben in 2022 de sector zo goed mogelijk ondersteund. Op het landelijke Prinsjesfestival in Den Haag waar de provincie Groningen gastheer was, heeft de cultuurregio We the North succesvol het effect van vijf jaar talentontwikkeling laten zien met performances en debatten. De cultuurpijlers hebben gezamenlijk een aantal projecten gerealiseerd, waaronder Move it! van het Noord Nederlands Orkest.

In 2022 heeft het Rijk tijdens een werkbezoek van straatsecretarissen Uslu (Cultuur) en Vijlbrief (Mijnbouw) aan onze provincie, toezeggingen gedaan over continuering van de rijksmiddelen voor de succesvolle subsidieregelingen vanuit het Erfgoedprogramma. Tot slot is de ondersteuning naar gemeenten en eigenaren op het gebied van gebouwd erfgoed met relatief weinig beperkingen gecontinueerd.

Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap (ERL)

In 2022 zijn we gestart met de uitvoering van de tweede helft van het ERL-programma. We hebben hiervoor in 2022 een tussenevaluatie laten uitvoeren. Medio 2022 ontvingen we het eindrapport van deze evaluatie en dat hebben we vervolgens met de diverse interne en externe betrokkenen besproken. Daarbij hebben we gekeken op welke manier we invulling kunnen geven aan de aanbevelingen voor de tweede periode van de ERL-opgave. Het Erfgoedprogramma voor het aardbevingsgebied maakt onderdeel uit van de opgave ERL en heeft een looptijd tot en met 2023. In 2022 hebben we verder uitvoering gegeven aan het erfgoedprogramma. De stuurgroep van het erfgoedprogramma heeft opdracht gegeven om te komen tot toekomstscenario's voor het

erfgoedprogramma na 2023. Daar hebben we, samen met de andere samenwerkingspartners, in 2022 een start mee gemaakt.

In 2022 hebben we de onderwerpen Ruimtelijke kwaliteit en Landschap meer op de kaart gezet. Er loopt een opdracht bij Libau om een plan van aanpak te maken over hoe we kwalitatieve en kwantitatieve informatie ten bate van de ruimtelijke identiteit van de provincie Groningen voor ruimtelijke vraagstukken beter kunnen inzetten. Het gaat om samenhangende informatie over onder andere erfgoed, landschap, archeologie en cultuurhistorie. De Gebiedsbiografie is een pilot in het kader van de Nationale Omgevingsvisie (NOVI). Dit instrument is bedoeld voor het verder herstellen, behouden en ontwikkelen van de ruimtelijke identiteit van de provincie Groningen. Op het Prinsjesfestival in 2022 stond dit onderwerp ook centraal.

In 2022 is het Koersdocument voor de Omgevingsvisie vastgesteld en daarin zijn de onderwerpen Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap als leidend principe opgenomen.

Ook de eerste fase van het Interreg-project MOMAr is in 2022 afgerond. Het Action Plan (met daarin het project Erfgoedlab) is in het kader van MOMAr goedgekeurd. Dit betekent dat we lessen uit deze internationale samenwerking een plek zullen geven in ons ERL-beleid.

Verder hebben we in 2022 verder gewerkt aan de instrumenten uit het lopende erfgoedprogramma, het ERL-programma (onder andere subsidieregelingen, erfgoedmonitor en Kwaliteitsgids Groningen) en uit het netwerk Ruimtemakers (onder andere het Steunpunt Ruimtelijke kwaliteit).

Sport en bewegen

In 2021 hebben wij zowel het kader Sport- en beweegbeleid als het uitvoeringsprogramma Sport- en beweegbeleid (inclusief vier subsidieregelingen) vastgesteld. Het door veertig organisaties ondertekende Gronings Provinciaal Beweegakkoord '*samen werken naar een vitale provincie*' heeft aan de basis gestaan van de opgenomen doelstellingen en ambities. De rol van de provincie is aanvullend op die van gemeenten. Samen met gemeenten, onderwijsinstellingen, sportorganisaties en zorg- en welzijnsorganisaties zijn we aan de slag gegaan met de gestelde doelen en ambities. In 2022 heeft de goede samenwerking geresulteerd in concrete projecten en aanvragen, waardoor we de inwoners (jeugd, ouderen, mensen met een beperking etc.) in beweging brengen. Daarmee geven we invulling aan onze ambities om te blijven investeren in sport en bewegen om daarmee bij te dragen aan het welzijn, de gezondheid en leefbaarheid van onze inwoners.

Maatschappij en versterking leefbaarheid

Als provincie werken we intensief samen met andere overheden maatschappelijk organisaties, kennisinstellingen, bedrijven en inwoners om de maatschappelijke uitdagingen waar we voor staan het hoofd te bieden. Onze rol is daarin vaak ondersteunend en verbindend. Samen werken we aan oplossingen, met als doel het stimuleren en verbeteren van de leefbaarheid voor alle inwoners van Groningen.

De focus van het leefbaarheidsprogramma (2020-2023) is gebaseerd op de monitor brede welvaart waaruit bleek dat de inwoners in onze regio's grote uitdagingen kennen op de onderwerpen: inkomen, arbeid en gezondheid. Zo realiseren we via de regeling 'zorg en voorzieningen' een betere aansluiting tussen de zorgvraag van Groningers en het zorgaanbod en hebben wij in 2022 negen subsidies binnen deze regeling verleend. Om de kennis over en het draagvlak voor brede welvaart te verhogen hebben wij de 'Week van Leefbaarheid en Brede Welvaart' georganiseerd. Als provincie zijn we voorzitter van het Preventie Overleg Groningen. Een samenwerkingsverband van kennisinstellingen en zorg- en welzijnsorganisaties dat inzet op een brede en langdurige samenwerking op het gebied van preventie, met als doel 'meer gezonde jaren' voor de Groningse inwoners. Via de sociale agenda ondersteunen we de gemeenten met de aanpak van armoede en laaggeletterdheid. Via de zogenaamde regionale arrangementen bieden we een maatwerk aanpak op specifieke leefbaarheidsthema's per regio. Voor de regio Oost-Groningen hebben we een subsidie verleend aan de gemeente Oldambt voor het project 'Gezond Oost-Groningen'. In de krimpagenda, met focus op economische vitaliteit, clustering en kwaliteitsverbetering van voorzieningen en het verbeteren van de kwaliteit van de woningvoorraad hebben we een subsidie verleend aan de Stichting Tocamaheerd waarmee we een groot aantal jongeren en mensen met afstand tot de arbeidsmarkt de gelegenheid geven om beroepsopleidingen te volgen en praktijkervaring op te doen. Binnen het onderdeel Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad zijn drie projectsubsidies voor Oost-Groningen verleend. Het bovenliggende doel van onze inzet is om de Brede Welvaart in onze provincie te verbeteren. Want welvaart is meer dan de financiële situatie van individuen, het gaat ook over de gezondheid, het onderwijsniveau, de toegankelijkheid van voorzieningen, de kwaliteit van onze leefomgeving, etc.

6.1. Cultuur

Beleidsdoel Cultuur

Streven naar cultuur voor iedereen, een bruisend en vernieuwend aanbod stimuleren in Stad en Ommeland en inzetten op ontwikkeling, behoud en versterking van de kwaliteit van het erfgoed, het landschap en de leefomgeving

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Percentage toegekende structurele subsidie volgens Subsidieregeling Kadernota Cultuur verleend	n.v.t.	n.v.t.	100%	100%	100%	100%	100%	
Subsidieregeling Amateurkunst, Erfgoed en Cultuureducatie: • aantal projecten gesubsidieerd • percentage van beschikbare subsidie uitgekeerd	n.v.t.	n.v.t.	20 54%	26 100%	100%	100%	100%	
Subsidieregeling Vernieuwing Klassieke Muziek (volgt 2022): • aantal projecten gesubsidieerd • percentage van beschikbare subsidie uitgekeerd	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	12 100%	100%	100%	100%	
Subsidieregeling Vernieuwing vaste erfgoedpresentaties (volgt 2022): • aantal projecten gesubsidieerd • percentage van beschikbare subsidie uitgekeerd	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	5 100%	100%	100%	100%	

Het [Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024](#) hebben wij in oktober 2020 vastgesteld. Op basis van het programma zijn concept-indicatoren in de Begroting 2022 opgenomen.

We zijn in het najaar van 2021 begonnen met meten of doelen behaald zijn door te rapporteren over de effectiviteit van onze subsidiestromen (indicatoren), aangezien ons cultuurbeleid voor een groot deel rust op het verstrekken van subsidie. Structurele subsidie gaat naar 235 culturele instellingen in alle sectoren. Voorafgaand aan verlening worden voorwaarden gesteld ten aanzien van doel en kwaliteit. Daarom wordt verwezen naar onderliggende subsidieregelingen. Door het verstrekken van subsidie volgens de voorwaarden van de regelingen, voeren we ons cultuurbeleid volgens doelstelling uit. Het aantal verstrekte subsidies geeft daarbij zicht op de reikwijdte (aantal organisaties die succesvol aanspraak maken op budget en bijdragen aan het inhoudelijke doel van de subsidieregeling) van ons subsidiebeleid. Naast deze kwantitatieve indicatoren (in percentages) wordt bij prestaties en prioriteiten kwalitatief gerapporteerd door het verstrekken van inhoudelijke informatie.

NB. Er is bij alle bovenstaande subsidieregelingen meer subsidie verstrekt dan begroot voor het jaar 2022. Dit was mogelijk door onderbesteding in voorgaande jaren tijdens de coronacrisis. Er zijn daarom financiële middelen uit 2020/2021 doorgeschoven naar 2022. Gerekend ten aanzien van de reguliere jaarlijks begrote middelen is dus 100% besteed.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none">Cultuur <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none">Uitwerken en uitvoeren Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024; <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none">Cultuur voor iedereen, we stimuleren een bruisend en vernieuwend aanbod in Stad en Ommeland, en we zetten in op ontwikkeling, behoud en versterking van de kwaliteit van het erfgoed, het landschap en de leefomgeving.	<p>oranje</p> <p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none">We zijn volop in uitvoering van ons Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024. Door prijsstijgingen en de nasleep van de coronacrisis is het voor instellingen niet altijd mogelijk om alle doelen te realiseren. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none">Zie boven.

Prioriteiten Kadernota 2021-2025

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none">In het najaar van 2020 is het Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024 Wij zijn Cultuur! vastgesteld. Voor de uitvoering van dit programma is uitbreiding van de formatie benodigd met 2 fte voor de periode 2021-2024. Wij stellen voor dit te dekken uit de Algemene middelen.	groen	<ul style="list-style-type: none">Formatie is ingevuld.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage Verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

6.2. Erfgoed en archeologie

Beleidsdoel Cultureel erfgoed

Versterken van de culturele identiteit van de inwoners van de provincie

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
% rijksmonumenten (excl. functie woonhuis) weergegeven naar de staat van het casco, categorie 'matig' en 'slecht' ¹⁾	matig: 14%; (691.592 m ³) slecht: 3,2% (157.528 m ³)	matig: 13,2% (652.098 m ³) slecht: 4,5% (201.705 m ³)	matig: 12,0% (620.100 m ³) slecht: 4,4% (199.605 m ³)	matig: 10,3% slecht: 2,7%	> peiljaar 2018			
Landelijke waarde	matig: 12,5% slecht: 4,4%	matig: 12,3% slecht: 3,6%	matig: 11,9% slecht: 3,5%	matig: 11,4% slecht: 3,3%				
Eigen indicatoren								
Aantal thema's en verhalen (stichting De Verhalen van Groningen: DVvG) ²⁾	300	n.n.b.	n.v.t.	n.v.t.				
Aantal digitale bezoekers (DVvG) ²⁾	177.660	n.n.b.	n.v.t.	n.v.t.				
Aantal gedigitaliseerde items binnen de Collectie Groningen ²⁾	556	656	n.v.t.	n.v.t.				
Aantal gerealiseerde restauraties (waarvan aantal in combinatie met herbesteding)	51 (10)	37 (10)	57 (13) ³⁾	33 (3) ⁴⁾	> peiljaar 2018			

¹⁾ Bron: Erfgoedmonitor. Daarin wordt de staat van onderhoud zichtbaar vanaf de buitenkant van het pand beoordeeld.

²⁾ De Verhalen van Groningen worden niet meer gesubsidieerd voor hun reguliere taken. Het jaar 2021 was een afbouwjaar.

³⁾ Betreft de cijfers over de tweede tender 2020 (februari 2021) en de eerste tender 2021 (juli 2021).

⁴⁾ Betreft cijfers over de tweede tender 2021 (besluit GS 8 maart 2022).

Het [Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024](#) hebben wij in oktober 2020 vastgesteld. Op basis van dit programma zijn de eigen indicatoren behorende bij De Verhalen van Groningen en Collectie Groningen in bovenstaande tabel niet meer van toepassing.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Erfgoed, ruimtelijke kwaliteit en landschap (ERL): Identiteit van de provincie Groningen bewaren, herstellen en verder ontwikkelen en toevoegen van erfgoed van onze tijd. Ervoor zorgen dat de samenhang en positie van het erfgoed, de ruimtelijke kwaliteit en het landschap in Groningen uiteindelijk minder kwetsbaar wordt. (Zie Programma ERL 2017-2026.) <i>Resultaat 2022</i> Uitvoeren opgave ERL: <ul style="list-style-type: none"> - Erfgoedprogramma (onder andere via NPG); 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i> Uitvoeren opgave ERL:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het erfgoedprogramma voor het aardbevingsgebied is als 'special' opgenomen in de kaders van het Nationaal Programma Groningen. Het erfgoedprogramma is in 2020 geactualiseerd en aangevuld. Hiervoor is € 20 miljoen beschikbaar gesteld. In 2022 is gewerkt aan: <ul style="list-style-type: none"> ○ Uitvoering diverse subsidieregelingen voor rijks- en gemeentelijke monumenten en karakteristieke panden (GRRG, RORG, SOK); ○ Uitvoering Erfgoedloket in verbrede vorm (incl. inzet voor karakteristieke panden en agrarisch erfgoed); ○ Voorbereiding van participatieprojecten Archeologie; ○ Vaststellen van het werkproces versterken erfgoedpanden; ○ Uitvoering van het Actieplan agrarisch erfgoed Erfgoedprogramma 2020-2023: opstellen behoefteanalyse en bouwstenen voor gemeentelijke boerderijvisies Uitvoeren van het actieplan karakteristieke panden voortkomend uit het door de RCE opgestelde rapport 'Ruimte in denken en doen voor karakteristieke panden'. ○ Uitvoering opdracht door de kwartiermaker voor het uitwerken van de afspraken en integrale aanpak van de pilotprojecten erfgoedrestauratie in het aardbevingsgebied te realiseren. Dit komt voort uit het onderzoek door de Vereniging

<ul style="list-style-type: none"> - Thematisch deel NPG: uitvoering onderdeel ERL; 	<p>oranje</p>	<p>Groninger Monumenteigenaren naar bundeling subsidies, schadeherstel en versterking van/voor rijksmonumenten;</p> <ul style="list-style-type: none"> o Het optimaliseren van de restauratiesector door in te zetten op vakmanschap, kennisontwikkeling, onderwijs en innovatie. Onderdeel hiervan zijn een aantal experimenten zoals het opzetten van werkplaatsen/Erfgoedlab, het verbinden van depots voor monumentale bouwmaterialen en een kennisdatabase. Kwartiermakers hebben rapporten opgeleverd voor de experimenten werkplaatsen, depot en kennisdatabase. Vervolg is nu keuzes maken uit scenario's en de uitvoering hiervan. <ul style="list-style-type: none"> - Het onderdeel ERL is in het kader van het thematisch deel NPG grotendeels opgenomen onder het hoofdstuk Ons Groninger Landschap. Dit hoofdstuk is financieel overvraagd vanuit alle onderwerpen die daaronder vallen. Wij hebben daarom voor dit hoofdstuk een pas op de plaats gemaakt. We streven naar financiering voor gebiedsgerichte plannen waarin meerdere onderwerpen uit het genoemde hoofdstuk zijn opgenomen. Onlangs is in dit kader subsidie verleend vanuit het Thematisch deel NPG-hoofdstuk Ons Groninger Landschap aan de Vrijetijds makelaar en aan Soundings. ERL maakt onderdeel uit van deze projecten.
<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren/opstellen Gebiedsbiografie; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In opdracht van het Nationaal Programma Groningen werken wij aan het project Gebiedsbiografie Groningen. Binnen dit project maken we inzichtelijk welke informatie voorhanden is over de kernkwaliteiten van Groningen op verschillende schaalniveaus en we laten onderzoeken hoe we die informatie enerzijds kunnen aanvullen en anderzijds voor de verschillende doelgroepen toegankelijk kunnen maken. Libau voert dit project voor ons uit. In september 2022 is de eerste fase opgeleverd. De vertaling naar de tweede fase volgt in 2023.

<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren stimuleringsprogramma Agrarisch Landschappelijk Bouwen; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In de Stuurgroep ERL van februari 2020 is ingestemd met het opstellen van een stimuleringsprogramma Agrarisch Landschappelijk Bouwen. In verband met corona is hier na het houden van een startbijeenkomst met de betrokken stakeholders nog geen vervolg aan gegeven. Er vond een inventarisatie plaats welke acties we voor het stimuleringsprogramma kunnen oppakken. Dit wordt in 2023 verder uitgewerkt en in gang gezet.
<ul style="list-style-type: none"> - Steunpunt Ruimtelijke kwaliteit; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het Steunpunt Ruimtelijke Kwaliteit is in het eerste kwartaal van 2022 operationeel geweest volgens plan. Verder is in 2022 het voornemen uitgesproken om de financiering van het Steunpunt Ruimtelijke kwaliteit met een jaar te verlengen.
<ul style="list-style-type: none"> - Fondsen/subsidieregelingen (gebouwd) erfgoed; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering GRRG (Groot Onderhoud en Restauratie Rijksmonumenten Groningen): Er hebben in 2022 twee tenders plaatsgevonden. De besluitvorming over de tweede tender vindt in 2023 plaats. In 2022 is duidelijk geworden dat de ministeries van OCW en EZK de cofinanciering van de subsidieregelingen voortzetten tot en met 2025 (EZK in eerste instantie alleen voor 2023).
<ul style="list-style-type: none"> - Erfgoedmonitor; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering RORG (Regulier Onderhoud Rijksmonumenten Groningen) in bevingingsgebied en SOK (Subsidieregeling regulier Onderhoud Karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten) verlopen volgens plan. - In 2022 zijn de karakteristieke panden van delen van gemeente Het Hogeland aangewezen. In 2023 volgen de gemeente Groningen en Westerwolde. Dit past allemaal in de verlengde opdracht voor de nulmeting aan Fenicks. - Medio 2022 zijn de gegevens van de rijksmonumenten en gemeentelijke monumenten buiten het aardbevingengebied geactualiseerd. - Eind 2022 is ingestemd met een opdracht aan Fenicks voor het in kaart brengen van het energieverbruik van de monumenten in Groningen.

<ul style="list-style-type: none"> - Internationale samenwerking via MOMar (Interreg-project 'Models of Management for Singular Rural Heritage') met een gebiedsbezoek aan Groningen; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In 2021 is het Interreg Europe project met een half jaar verlengd tot juli 2022 (fase 1). Eind april hebben we de delegaties van de verschillende landen in Groningen mogen ontvangen. De maand ervoor vond de uitwisseling plaats in Tsjechië en in juni in Roemenië. Het 'Action Plan' is goedgekeurd met daarin het onderdeel Erfgoedlab. De uitvoering wordt nu voorbereid.
<ul style="list-style-type: none"> - Inhoudelijke en procesmatige bijdrage op grote ruimtelijke ontwikkelingen; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Wij koppelen ERL intern aan de volgende ruimtelijke ontwikkelingen (of daaraan gerelateerde onderwerpen): <ul style="list-style-type: none"> o Omgevingsvisie; o NOVI-gebied; o Ruimtelijke kaders o Biobased bouwen o NPG thematisch (zie eerdere toelichting hierover). o Nationaal Programma Landelijk Gebied
<ul style="list-style-type: none"> - Netwerk Ruimtemakers; - Verbeteren en uitbouwen Kwaliteitsgids; 	<p>groen groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zie Steunpunt Ruimtelijke kwaliteit. - We blijven de Kwaliteitsgids aanpassen op toegankelijkheid en op technische updates. De webredactie werkt aan het verbeteren en aanvullen van de Kwaliteitsgids.
<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren wettelijke en autonome taken op het gebied van (gebouwd) erfgoed en archeologie vanuit Uitvoeringsprogramma Cultuur 2021-2024. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Op het gebied van archeologisch en gebouwd erfgoed vullen wij een aantal wettelijke taken in; wij geven dit vorm via Libau Steunpunt Cultureel Erfgoed, de Monumentenwacht en het Noordelijk Archeologisch Depot. Vanuit de Wet revitalisering generiek toezicht houden wij toezicht op de uitvoering van de wettelijke taken van gemeenten (Interbestuurlijk Toezicht). Voor de presentatie en participatie van archeologie en gebouwd erfgoed worden initiatieven gefaciliteerd.
<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p>		<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - Verbetering staat van onderhoud, duurzaamheid en gebruik van gebouwd erfgoed en landschap; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Voor het behalen van de resultaten en ambities uit de opgave ERL (Erfgoed, ruimtelijke kwaliteit en landschap), zie Programma ERL 2017-2026, zitten we op koers. In 2022 heeft tevens een uitgebreide tussenevaluatie plaatsgevonden naar de voortgang van het programma.
<ul style="list-style-type: none"> - Een sterkere positie van het erfgoed, de ruimtelijke kwaliteit en het landschap binnen de grote ruimtelijke ontwikkelingen in Groningen. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Idem.

<p>Afhankelijkheden: Voor het behalen van de resultaten zijn wij afhankelijk van diverse factoren. Het provinciale beleid is slechts één van die factoren. Er zijn ook factoren waar wij geen of weinig invloed op hebben zoals de gevolgen van corona en de uitvoering van beleid door andere overheden (bijvoorbeeld snelheid aanwijzen karakteristieke panden door gemeenten ten behoeve van de Erfgoedmonitor).</p>		
--	--	--

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

6.3. Maatschappij

Beleidsdoel Voorzieningen

Maatschappelijke voorzieningen (zorg, educatie, bibliotheek, archieven, sport) bereikbaar en waar mogelijk op maat beschikbaar voor alle inwoners, waaronder asielzoekers, waar nodig met steun van de provincie

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Alle gemeenten halen hun halfjaarlijkse taakstelling huisvesting vergunninghouders	eerste halfjaar: 2 (12) tweede halfjaar: 1 (12)	eerste halfjaar: 0 (12) tweede halfjaar: 2 (12)	eerste halfjaar: 1 (10) tweede halfjaar: 4 (10)	eerste halfjaar: 5 (10) tweede halfjaar: 5 (10)	eerste halfjaar: alle (10) tweede halfjaar: alle (10)			
Aantal gehonoreerde aanvragen Stichting Provinciaal Groninger Studiefonds (per schooljaar)	389	400	420	444	400			
Aantal (unieke) bezoekers zorgmonitor ¹⁾	5.867	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.			
Sport en bewegen ²⁾								
Aantal mensen met een beperking dat aan het bewegen is				n.n.b.		5% meer dan in 2020		
Aantal buitensportverenigingen waarbij energieverbruik met 10% is afgenomen via De Energieke Club en het Fonds Nieuwe Doen				86 ³⁾		300		
Aantal jongeren dat via het project Sportief Gezonde School op het vmbo en mbo is gestimuleerd om in beweging te komen en een gezonde leefstijl aan te nemen				21.909 ⁴⁾		600		
Aantal Groningers dat via side-event bij sportevenementen wordt gestimuleerd om in beweging te komen				660 ⁵⁾		5000		
Percentage verenigingen dat via kennisdeling vanuit de topsport/talenten en/of trainers/coaches het kader heeft versterkt				5,5% ⁶⁾		25%		

Aantal Groningers dat in beweging is gekomen bij maatschappelijke programma's van topsportorganisaties				24.411				
--	--	--	--	--------	--	--	--	--

- 1) Bij de uitwerking van het [Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023](#) is, vanwege herprioritering van beleid, besloten om geen vervolg te geven aan de zorgmonitor. We hebben ervoor gekozen alle gegevens onder te brengen in één grote monitor, te weten 'De Brede Welvaartsmonitor' (zie ook deelprogramma 6.4).
- 2) Het [Kader sport- en beweegbeleid 2021-2023](#) is op 3 februari 2021 vastgesteld door uw Staten. Wij hebben het [Uitvoeringsprogramma Sport- en Beweegbeleid 2021-2023](#) op 6 april 2021 vastgesteld en ter informatie naar uw Staten gestuurd. Voor de monitoring van ons sportbeleid hebben wij de opdracht in december 2021 verstrekt.
- 3) Stand december 2022: 137 buitensportverenigingen nemen deel aan Energieke Club en/of Fonds Nieuwe Doen. Daarvan hebben op dit moment 86 hun energieverbruik met 10% weten te verminderen.
- 4) Mbo: Aan 20.000 scholieren wordt het programma MBO Fit in! aangeboden, inmiddels zijn er ongeveer 254 die een individueel traject fitcoach hebben gevolgd. Vmbo: aan 1909 vmbo-scholieren wordt What the health?! aangeboden.
- 5) In de coronajaren hebben er weinig tot geen sportevenementen plaatsgevonden. In 2022 is dit weer voorzichtig op gang gekomen, echter er zijn minder sportevenementen georganiseerd dan voor corona.
- 6) Dit betreft 65 van de 1200 verenigingen.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Een gezonde vitale provincie door inzet op provinciaal beweegakkoord en beweeginclusief beleid <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoering provinciaal beleid en provinciaal beweegakkoord, waardoor Groningers gezond blijven en gezonder worden door meer te sporten en bewegen; Zie ook prioriteit resultaten Leefbaarheid, zorg, wonen bij beleidsdoel Leefbaarheid. 	groen	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Wij hebben het Uitvoeringsprogramma Sport- en Beweegbeleid 2021-2023 - inclusief vier subsidieregelingen sport - op 6 april 2021 vastgesteld. Samen met onze partners zijn we gestart met de uitvoering van het Gronings Provinciaal Beweegakkoord. Door corona lag de sport in 2021 in de Nederlandse samenleving grotendeels stil en werd weinig tot geen gebruik gemaakt van de subsidieregelingen sport. Inmiddels is de samenwerking goed op gang gekomen, dit heeft onder andere geresulteerd in verschillende aanvragen. In 2022 zijn er voor 3 sportevenementen subsidie verleend, zijn er 7 projecten gesubsidieerd vanuit de regeling Projecten Gronings provinciaal beweegakkoord, er zijn 2 aanvragen gesubsidieerd vanuit de regeling Gezonde Leefstijl en Bewegvriendelijke omgeving en er zijn 39 subsidies verleend voor sporttalenten/sporters met een beperking. Het beschikbare budget voor 2022 is voor het grootste gedeelte benut.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

6.4. Versterking leefbaarheid

Beleidsdoel Leefomgeving

Inzetten voor een vitale provincie waarin mensen grip hebben op hun directe woon-, werk- en leefomgeving en zelf kunnen kiezen wat zij belangrijk vinden

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Drie Groningse regio's scoren hoger op Brede Welvaartsmonitor op de onderdelen:								
• Ervaren gezondheid ¹⁾		n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	> 75,9	> 75,9	n.t.b.	n.t.b.
• Inkomen/arbeid: ²⁾								
- werkgelegenheidsgroei		n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.			n.t.b.	n.t.b.
- regionale component werkloosheid ³⁾		0,7%	0,7%	0,2%	1,0%	1,0%	n.t.b.	n.t.b.
- bruto arbeidsparticipatie		68,1%	71,8%	73,8%	68,8%	68,8%	n.t.b.	n.t.b.
20% Transitiefonds particuliere woningvoorraad met niet publieke middelen gevuld		0%	0%	0%	10%	20%		
Leegstand woningmarkt in de provincie is gedaald naar 2,5% (frictieleegstand) ⁴⁾		3,3%	2,5%	2,6%	2,5%	2,5%		
Aan minimaal 20 voorzieningen (incl. zorg) en zorginnovaties is subsidie verleend		4	4	7	6	9		
Score leefbaarheid gestegen van 7,7 naar 7,8 (gemeten onder burgerpanel van Sociaal Planbureau Groningen)		7,7	7,7	7,5	7,8	7,8		

De indicatoren uit het [Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023](#) zijn in bovenstaande tabel opgenomen.

¹⁾ Totdat er een specifiekere uitwerking is werken we met de indicator ervaren gezondheid.

²⁾ In deze tabel zijn de indicatoren en streefwaarden opgenomen zoals aangegeven in [Uitvoeringsprogramma Groningen@Work 2020-2023](#). Het Uitvoeringsprogramma Groningen@Work loopt t 2023. Kolommen streefwaarden 2024 en 2025 zijn daarom ingevuld met n.t.b. (nog te bepalen). Zie ook programma Economie, deelprogramma Economie en werkgelegenheid, beleidsdoel Arbeidsmarkt. Realisatie betreft eerste kwartaal 2022.

³⁾ Realisatie 2022 betreft derde kwartaal 2022.

⁴⁾ In 2020 is 2,4% op basis van de cijfers van het Planbureau Groningen gerapporteerd. Vanaf 2021 wordt op basis van voortschrijdend inzicht uitgegaan van de PRIMOS-gegevens (PRognose-, Informatie- en MOnitoring Systeem), aangezien deze ook meer overeenkomen met de cijfers van het CBS, namelijk Dashboard Leegstand CBS. De realisatiecijfers wijken af van de streefwaarden. Hiervoor zijn twee verklaringen te geven:

- In het Groninger aardbevingsgebied moeten veel bestaande woningen vervangen worden door nieuwe in het kader van de versterkingsoperatie. Dit leidt tot tijdelijk extra hoge leegstand in de betreffende gemeenten.
- Veel woningen die volgens de gemeentelijke administraties leegstaan blijken in de praktijk wel degelijk bewoond worden, zoals gebleken is uit een door KAW uitgevoerd veldonderzoek in de regio Noord-Groningen van enige tijd geleden.

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<p>Kadernota Leefbaarheidsprogramma 2020-2023:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De Brede Welvaartsmonitor geeft aanleiding om te focussen op: gezondheid, inkomen en arbeid. • Het onderzoek van het Aletta Jacobs School of Public Health ziet een rol voor de provincie op het gebied van gezondheid. De focus op gezondheid vraagt inzet op zorg en voorzieningen. Focus op inkomen betekent inzet op een sociale agenda. En de focus op arbeid vertalen we door in te zetten op de relatie onderwijs/arbeidsmarkt, zowel in de sociale agenda als in de Regiodeal Oost-Groningen. • De aanbevelingen vanuit de evaluatie krimpbeleid vertalen we in een Krimpagenda 2020-2030. <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Zorglandschap & Gezondheid is in kaart gebracht. - Voorzieningen worden duurzaam geclusterd. - Onze rol is gemeenteverstijgend en aanvullend op wat gemeenten en organisaties al doen. - Vanuit het woonbeleid wordt een relatie gelegd met het Krimpdossier. <p><i>Resultaat 2022-2023</i> (zie indicatoren hierboven)</p> <ul style="list-style-type: none"> - De drie Groningse (arbeidsmarkt) regio's scoren hoger op de Brede Welvaartsmonitor op de onderdelen: gezondheid, inkomen en arbeid. 	<p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Er is verder gewerkt aan de Zorgkaart Groningen, waarbij de resultaten op 16 maart 2022 (tijdens de week van de Brede Welvaart) aan uw Staten zijn gepresenteerd. De Zorgkaart maakt vanaf 2022 onderdeel uit van het werkplan CMO STAMM. - Tot en met december 2022 zijn in totaal 23 aanvragen gehonoreerd: <ul style="list-style-type: none"> o 6 haalbaarheidsonderzoeken; o 11 ten aanzien van het onderdeel 'Bouw en verbouw MFC inclusief zorg'; o 6 innovatieve aanvragen. - Met gemeenten, woningcorporaties, marktpartijen en de input van experts is gewerkt aan een provinciale uitvoeringsagenda wonen, met daarin achttien actiepunten voor de provincie. Deze uitvoeringsagenda wonen is in uw Staten gepresenteerd en besproken. De brede beleidsmatige herziening van de Omgevingsvisie wordt in de loop van 2023 afgerond (Zie ook deelprogramma 2.1 Milieu.) <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Naar verwachting kan de gestelde doelstelling in 2023 gehaald worden. (Zie ook indicatoren hierboven.)

<ul style="list-style-type: none"> - 20% van het Transitiefonds Particuliere Woningvoorraad wordt met 'niet publieke' middelen gevuld. - De leegstand (op de woningmarkt) in de provincie Groningen is gedaald naar het niveau van de zogenaamd frictieleegstand, zijnde 2,5%. - Voor minimaal 20 voorzieningen (incl. zorg) en zorginnovaties is subsidie verstrekt. - De score op leefbaarheid is gestegen van een 7,7 naar een 7,8 (zoals gemeten onder het burgerpanel van het Sociaal Planbureau Groningen). 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - We hebben nog geen concrete aanwijzingen dat de streefwaarde 2023 gehaald gaat worden maar de streefwaarde is nog actueel. (Zie ook indicatoren hierboven.) - Zie uitgebreide toelichting bij de indicatoren. - We liggen op schema om aan de gestelde doelstelling te voldoen. (Zie ook indicatoren hierboven.) - Naar verwachting kan de gestelde doelstelling in 2023 gehaald worden. (Zie ook indicatoren hierboven.)
<ul style="list-style-type: none"> • Bijdrage Regio Groningen-Assen vanaf 2024: De herijking van de Regio Groningen-Assen moet leiden tot een nieuwe impuls in de samenwerking in deze regio. Daarbij voorzien wij een intensivering van de samenwerking op het gebied van bereikbaarheid en (verduurzaming van) de woonagenda. <i>Resultaat 2022</i> Economie <ul style="list-style-type: none"> - Functiemenging (werken-wonen) stimuleren en bedrijventerreinen revitaliseren/vergroenen. Wonen <ul style="list-style-type: none"> - Regionale afspraken maken over kwantitatieve én kwalitatieve woningbouw (aantallen, soort, doelgroepen). 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p style="text-align: center;"><i>Resultaat 2022</i></p> <p style="text-align: center;">Economie</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het onderzoek toekomstbestendige bedrijventerrein is afgerond. In februari wordt ook de behoefteraming afgerond, waarin ook aandacht is voor functiemenging en revitalisering. Bij deze trajecten is de Regio Groningen-Assen (RGA) betrokken. <p style="text-align: center;">Wonen</p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2022 hebben we gewerkt aan de provinciale prestatieafspraken. Vervolgens is het traject gestart om deze door te vertalen naar regionale woondeals, waaronder een woondeal voor de RGA. Deze is in februari 2023 gereed. De aantallen in deze woondeal zijn gebaseerd op de verstedelijkingsstrategie en de gemeentelijke planningslijsten. De trendanalyse die uitgevoerd is door KAW laat een hogere woningbehoefte zien. De trendanalyse zal binnenkort door alle colleges worden vastgesteld.

<p>Mobiliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> - De regio optimaal bereikbaar houden door mobiliteit te verknopen, te verslimmen en te verduurzamen. 	<p>groen</p>	<p>Mobiliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het Rijk heeft in het regeerakkoord € 7,5 miljard beschikbaar voor mobiliteitsmaatregelen ten behoeve van versnelling van de woningbouw in Nederland. In het Bestuurlijk Overleg Leefomgeving van juni 2022 zijn de eerste aanvragen gehonoreerd voor de Regio Groningen-Assen. In het bestuurlijk overleg MIRT in november 2022 zijn afspraken gemaakt en bedragen toegezegd voor mobiliteitsmaatregelen voor de grootschalige woningbouwopgaven. Onder meer gaat dit over Station Suiker (verknopen en verduurzamen) en samen met het rijk een MIRT-onderzoek uitvoeren naar de opgave Westflank Groningen (onder andere Ring West en rondweg Hoogkerk). De regio is in 2022 een pilot gestart met elektrische deelauto's bij een aantal hubs en dorpskernen. Ook coördineert de regio het op orde brengen van digitale gegevens over mobiliteit zodat die bijvoorbeeld gebruikt kunnen worden in mobiliteitsdiensten.
<p>Ruimtelijke kwaliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> - De mooiste regio van Nederland maken om te wonen, te werken en te recreëren. 	<p>groen</p>	<p>Ruimtelijke kwaliteit</p> <ul style="list-style-type: none"> - Hieraan wordt gewerkt via de Regeling Regionale Projecten en het Uitvoeringsprogramma Groeningen dat in 2021 door de stuurgroep RGA is vastgesteld. Daarnaast is ruimtelijke kwaliteit integraal onderdeel van de verstedelijkingsstrategie regio Groningen-Assen. Voor de overkoepelende groen-blauwe thema's binnen de verstedelijkingsstrategie is een conceptrapport opgeleverd met aandacht voor versterking van de ruimtelijke kwaliteit. In het voorjaar van 2023 wordt het rapport definitief.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
LASTEN					
Cultuur	7.885	7.385	12.171	8.952	3.219
Erfgoed en archeologie	17.515	18.005	22.156	17.282	4.874
Maatschappij	5.606	5.440	5.779	5.905	-127
Versterking leefbaarheid	10.796	12.652	21.584	15.022	6.563
Totaal lasten	41.802	43.481	61.690	47.161	14.529
BATEN					
Cultuur	1.162	0	4.222	2.096	-2.126
Erfgoed en archeologie	9.333	6.785	10.638	7.756	-2.882
Maatschappij	0	0	0	0	0
Versterking leefbaarheid	3.209	2.815	12.962	8.148	-4.814
Totaal baten	13.704	9.600	27.822	18.000	-9.822
Saldo	28.098	33.881	33.868	29.161	4.707
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	1.821		1.213	1.361	-148
Onttrekkingen	6.697	3.145	6.653	5.321	-1.332
Saldo reservemutaties	-4.876	-3.145	-5.440	-3.960	-1.480
Saldo na reservemutaties	23.221	30.737	28.428	25.201	3.227

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Cultuur			
- <i>Subsidieregeling Incidenteel Cultuurbudget (ovb)</i> De coronacrisis heeft ertoe geleid dat de subsidieaanvragen begin 2022 achter zijn gebleven. Ondanks dat dit aan het einde van het jaar aantrok, zowel in aantal als omvang, is hierdoor sprake van onderbesteding. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	124	0	0
- <i>NPG Toukomst - Ons verhaal</i> Binnen NPG is een bedrag van € 100 miljoen gereserveerd voor het programma Toukomst, waarbij inwoners zelf met ideeën gekomen zijn voor de toekomst van Groningen. Binnen dit programma zijn er drie domeinen, Mien Laand, Mit Mekoar & Ons Verhaal. Er zit tijd tussen het goedkeuren van de projecten door het bestuur van NPG, na beoordeling door de onafhankelijke beoordelingscommissie, en de daadwerkelijke start van de uitvoering. Bijvoorbeeld omdat er onduidelijkheden weggenomen moeten worden met betrekking tot kasritme of Europese staatssteunregels.	2.215	-2.215	0

- <i>We the North</i>	-29	-111	0
De lasten van We The North zijn verdeeld over diverse kredieten. De baten in de vorm van bijdragen van de deelnemende gemeenten en provincies zijn ontvangen, alleen deze zijn niet op alle desbetreffende kredieten geboekt. Hierdoor ontstaat ten onrechte het beeld dat er meer baten begroot zijn dan wordt gerealiseerd. Op het gehele project komen de begrote baten overeen met de gerealiseerde baten.			
- <i>Stimuleren implementeren codes (ovb)</i>	64	0	0
Deze middelen dienen om eerlijke betaling in de cultuursector en de invoering en naleving van de fair practice codes te faciliteren. In 2022 is er een traject gestart in samenwerking met de gemeente Groningen, PACCT en Kunsten '92 inzake de implementatie van de fair practice code bij culturele instellingen. Het merendeel van deze kosten zal in 2023 worden gemaakt. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.			
- <i>Gastconservatorschap (ovb)</i>	412	0	0
In 2022 hebben wij een subsidie toegekend voor het project Gronings Vuur 2.0. Daarnaast is vanuit het NPG-programma Toukomst ook een subsidie toegekend voor dit project. Aangezien het een meerjarige projectsubsidie betreft van boven de € 750.000 - de afzonderlijke toekenningen moeten wel in samenhang worden gezien - moeten wij de lasten op basis van de financiële voortgangsrapportage verantwoorden. Op basis van deze rapportage vallen de lasten 2022 lager uit en vindt er een verschuiving in de lasten naar toekomstige jaren plaats. Daarom moeten de niet bestede middelen vanuit dit krediet beschikbaar blijven en worden deze via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.			
- <i>Overig</i>	316	199	-10
- <i>Apparaatskosten</i>	117	2	0
Totaal verschil	3.219	-2.125	-10
Erfgoed en archeologie			
- <i>Archeologie/culturele historie (SPUK)</i>	118	-130	0
Het betreft een bijdrage aan een onderdeel van het gezamenlijk geactualiseerde Erfgoedprogramma dat meerjarig is, dit loopt tot en met 2023. Er zijn minder aanvragen binnengekomen vanuit gemeenten voor het ontwikkelen van cultuurhistorische waardenkaarten. Door vertraging in de versterkingsopgave, slecht inzicht in waar de versterking archeologie raakt, maar ook het ontbreken aan geschikte locaties is ook minder uitgegeven voor participatietrajecten archeologie. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.			
- <i>Erfgoed, ruimtelijke kwaliteit en landschap (ERL) (ovb)</i>	100	0	0
Het arrangement aan middelen ERL maakt deel uit van een programma dat gezamenlijk met gemeenten, Rijk en stakeholders is ontwikkeld. Een deel van de middelen (GRRG/RORG en Kwaliteitsgids) is specifiek dan wel deels bedoeld voor cofinanciering van de rijksbijdrage (DU en NPG). De middelen voor het budget ERL en het werkbudget ERL zijn specifiek bedoeld voor het versterken van de onderwerpen Ruimtelijke kwaliteit en Landschap en voor het uitvoeren van de acties die voortvloeien uit de Tussenevaluatie ERL (vastgesteld door GS op 31 januari 2023). Het Stimuleringsprogramma Agrarisch Landschappelijk Bouwen is in 2022 onvoldoende uitgewerkt en daarom hadden we hier geen uitgaven op kunnen doen. We verwachten dat dit in 2023 wordt opgepakt. Ook het onderzoek naar de Gebiedsbiografie en het gebruik maken van gebiedskenmerken in beleid is in 2022 vertraagd. We verwachten dat uit de resultaten van dit project ook aanbevelingen voortkomen die betrekking hebben op Ruimtelijke kwaliteit. Ook uit de aanbevelingen van de Tussenevaluatie ERL komt naar voren meer in te zetten op Ruimtelijke kwaliteit. Hiervoor zal het programma Mooi Groningen worden opgesteld.			

De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.			
- <i>Erfgoedpaspoort (SPUK)</i> Het betreft een bijdrage aan een onderdeel van het gezamenlijk geactualiseerde Erfgoedprogramma dat meerjarig is. Dit loopt tot en met 2023. Er ligt momenteel een besluit voor bij de Stuurgroep Erfgoedprogramma om het programma met twee jaar te verlengen. Voor dit specifieke onderdeel heeft in 2022 een enquête plaatsgevonden, maar de daadwerkelijke uitgaven volgen in 2023. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.	100	-100	0
- <i>DU Erfgoedprogramma algemeen</i> Het betreft een bijdrage aan een onderdeel van het gezamenlijk geactualiseerde Erfgoedprogramma dat meerjarig is. Dit loopt tot en met 2023. Er ligt momenteel een besluit voor bij de Stuurgroep Erfgoedprogramma om het programma met twee jaar te verlengen. Voor dit specifieke onderdeel geldt dat hieruit onder andere de handelingskosten voor gemeenten worden betaald. Hiervan is door gebrek aan capaciteit en vertraging in de uitvoering van het programma nog onvoldoende gebruik gemaakt door de gemeenten. Deze middelen hebben we nodig om de verlenging van het erfgoedprogramma te kunnen bekostigen. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	756	-103	-654
- <i>Groot onderhoud en Restauratie Rijksmonumenten Groningen (GRRG) (ovb en SPUK)</i> Dekking van de GRRG-subsidies vindt plaats uit zowel SPUK- als provinciale middelen. Gedurende 2022 is er meer ten laste van de SPUK-middelen gebracht, hierdoor is er minder ten laste van het provinciale budget gekomen. Daarnaast zal een deel van lasten in 2023 vallen omdat besluitvorming omtrent de tweede tender uit 2022 begin 2023 heeft plaatsgevonden. De baten vallen hoger uit dan begroot omdat SPUK-middelen van 2023 naar 2022 zijn gehaald om de financiering van de tweede tender mogelijk te maken, dit in afwachting van aanvullende SPUK-middelen vanuit het Rijk voor deze subsidieregeling. De niet bestede middelen (€ 1,02 miljoen) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023. De niet bestede SPUK-middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.	496	523	0
- <i>Kwaliteitsgids (ovb en SPUK)</i> Het arrangement aan middelen ERL maakt deel uit van een programma dat gezamenlijk met gemeenten, Rijk en stakeholders is ontwikkeld. Een deel van de middelen (GRRG/RORG en Kwaliteitsgids) is specifiek dan wel deels bedoeld voor cofinanciering van de rijksbijdrage (DU en NPG). De middelen voor het budget ERL en het werkbudget ERL zijn specifiek bedoeld voor het versterken van de onderwerpen Ruimtelijke kwaliteit en Landschap en voor het uitvoeren van de acties die voortvloeien uit de Tussenevaluatie ERL (vastgesteld in GS op 31 januari 2023). Er is minder uitgegeven dan verwacht omdat de oplevering van een opdracht door Libau is vertraagd. Daarnaast is er per abuis € 100.000 aan SPUK-baten begroot, dit had gedurende het jaar gecorrigeerd moeten worden. De niet bestede middelen (€ 108.300) worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	208	-100	0
- <i>DU Pilot erfgoedprogramma Overschild</i> De pilot wordt gefinancierd middels NPG-middelen en is begin 2022 verlengd tot eind 2023 omdat de versterking binnen Overschild vertraging had opgelopen. Het aantal aanvragen blijkt lager dan verwacht. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Overboeking kredieten.	331	0	-331
- <i>Regulier Onderhoud Rijksmonumenten Groningen (RORG)</i> In 2022 zijn minder aanvragen ontvangen dan was voorzien. De niet bestede middelen zijn als vooruitontvangen middelen op de balans geboekt.	339	-339	0

- <i>Subsidieregeling regulier onderhoud karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten Groningen (SOK 2021)</i> De SOK is bedoeld voor eigenaren van karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten. In 2022 hebben gemeenten minder panden aangewezen als 'karakteristiek pand', waardoor er sprake was van een veel kleinere doelgroep die een aanvraag kon doen. Meerdere gemeenten hebben aangegeven dat er in 2022 sprake was van vertraging bij het aanwijzen van dit type panden. De verwachting is dat zij in 2023 de bestemmingsplannen zullen afronden waarin deze karakteristieke panden zijn aangewezen en dat de doelgroep voor de SOK veel groter zal zijn. Dekking vindt plaats vanuit NPG erfgoedmiddelen en de SPUK Erfgoed in het aardbevingengebied.	3.031	-3.031	0
- <i>NPG Toukomst - Mien laand (SPUK)</i> Binnen NPG is een bedrag van € 100 miljoen gereserveerd voor het programma Toukomst, waarbij inwoners zelf met ideeën gekomen zijn voor de toekomst van Groningen. Dit bedrag is gereserveerd voor de periode 2020 tot en met 2025. Binnen dit programma zijn er drie domeinen, Mien Laand, Mit Mekoar & Ons Verhaal. Er zit tijd tussen het goedkeuren van de projecten door het bestuur van NPG, na beoordeling door de onafhankelijke beoordelingscommissie, en de daadwerkelijke start van de uitvoering. Bijvoorbeeld omdat er onduidelijkheden weggenomen moeten worden met betrekking tot kasritme of Europese staatssteunregels. Hierdoor is het op voorhand nog niet duidelijk hoeveel middelen er in het lopende jaar verstrekt worden en wordt er een hele grove inschatting gegeven.	-411	411	0
- <i>Werkbudget Erfgoed, ruimtelijke kwaliteit en landschap (ERL) (ovb)</i> Het arrangement aan middelen ERL maakt deel uit van een programma dat gezamenlijk met gemeenten, rijk en stakeholders is ontwikkeld. Een deel van de middelen (GRRG/RORG en Kwaliteitsgids) is specifiek dan wel deels bedoeld voor cofinanciering van de rijksbijdrage (DU en NPG). De middelen voor het budget ERL en het werkbudget ERL zijn specifiek bedoeld voor het versterken van de onderwerpen Ruimtelijke kwaliteit en Landschap en voor het uitvoeren van de acties die voortvloeien uit de Tussenevaluatie ERL (vastgesteld in GS op 31 januari 2023). Wegens corona stonden activiteiten die we uit het werkbudget bekostigen op een lager pitje. Ook waren we in afwachting van de aanbevelingen uit de Tussenevaluatie ERL, deze zijn in januari 2023 vastgesteld en geven we in 2023 nader uitvoering. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	209	0	0
- <i>Subsidieregeling vernieuwing vaste presentaties erfgoed (ovb)</i> Deze regeling is pas in 2022 in werking getreden en is bedoeld om musea toekomstbestendig te maken. Deze ontwikkeling heeft omwille van de coronacrisis enkel urgenter geworden. Wij hebben afgelopen jaar al een vijftal aanvragen gehonoreerd en de verwachting is dat het aantal in 2023 zal toenemen. Het maximumbedrag betreft € 125.000 en dat is ten opzichte van het jaarlijks beschikbare budget van € 250.000 aanzienlijk. Om meer musea te kunnen ondersteunen is deze overboeking noodzakelijk. Met het oog op de prijsstijgingen door de energiecrisis, inflatie en krapte op de arbeidsmarkt is de sector extra gebaat bij financiële ondersteuning om toekomstbestendig te worden. Deze subsidie-regeling is juist daartoe door ons college vastgesteld. Bij de provincie is bekend dat er in 2023 sowieso twee aanvragen à € 125.000 in de pijplijn zitten, hetgeen bij positieve besluitvorming het volledige begrote budget betreft. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	73	0	0
- <i>Overig</i>	115	-7	-71
- <i>Apparaatskosten</i>	-591	-6	
Totaal verschil	4.874	-2.882	-1.056

Maatschappij			
- <i>Incidenteel CMO/VGD (ovb)</i> Binnen het uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 zijn middelen gereserveerd voor het onderdeel 1F Meedoen mogelijk maken. De restantmiddelen betreffen de benodigde middelen voor de uitvoering van interventieplan armoede/schulphulpverlening en Combi Regenboogsymposia en voor interventieplannen COC/Discriminatie meldpunt/VGG. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	77	0	0
- <i>Overig</i>	9	0	0
- <i>Apparaatskosten</i>	-213	0	0
Totaal verschil	-127	0	0
Versterking leefbaarheid			
- <i>Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid - Transitiefonds particuliere woningvoorraad (ovb)</i> Binnen het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 is voor het onderdeel 2B Transitiefonds particuliere woningvoorraad op 20 december 2022 een subsidie verleend van € 750.000 aan de gemeente Oldambt. Hierbij is de lastneming van € 750.000 volledig ten laste gebracht van 2023, aangezien de startdatum van het project 1 januari 2023 is. Dit was ten tijde van de Najaarsmonitor 2022 niet voorzien. Van belang is dat de restantmiddelen van het Leefbaarheidsprogramma 2020-2023, die in gezamenlijkheid met de maatschappelijke organisaties, gemeenten, NPG etc. is opgesteld en waarmee verwachtingen zijn gewekt naar deze partners, beschikbaar blijven voor 2023. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	500	0	0
- <i>Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid - Regionaal Arrangement 2020-2023 (ovb)</i> Binnen het uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 zijn middelen gereserveerd voor de regionale arrangementen. Voorzien was dat het regionale arrangement met de gemeente Midden-Groningen voor in totaal € 500.000 in 2022 opgesteld zou worden. Daadwerkelijk wordt dit 2023. In 2022 zijn de eerste concepten ambtelijk met ons gedeeld, die verbeteringen c.q. aanpassingen behoeft om te voldoen aan de voorwaarden zoals gesteld aan de regionale arrangementen. In het bestuurlijk overleg is een koers afgesproken die momenteel wordt uitgewerkt in het arrangement. Ten aanzien van de reeds verleende subsidies aan gemeenten zijn de lastnemingen over de jaren op basis van recente voortgangsrapportages aangepast voor in totaal € 346.000. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	846	0	0
- <i>Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid - Overig Programma Leefbaarheid 2020-2023</i> Binnen het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 zijn middelen gereserveerd voor met name het onderdeel Zorg en voorzieningen. Ten aanzien van de subsidieregeling zorg en voorzieningen zijn in 2022 minder aanvragen toegekend dan begroot. De niet bestede middelen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat.	128	0	0
- <i>Voorgaande jaren Leefbaarheid</i> Vrijval van in voorgaande jaren verstrekte subsidies.	107	0	0

<p>- <i>NPG Toukomst - Bewonersinitiatieven (SPUK)</i></p> <p>Binnen NPG is een bedrag van € 100 miljoen gereserveerd voor het programma Toukomst, waarbij inwoners zelf met ideeën gekomen zijn voor de toekomst van Groningen. Binnen dit programma zijn er drie domeinen, Mien Laand, Mit Mekoar & Ons Verhaal. Er zit tijd tussen het goedkeuren van de projecten door het bestuur van NPG, na beoordeling door de onafhankelijke beoordelingscommissie, en de daadwerkelijke start van de uitvoering. Bijvoorbeeld omdat er onduidelijkheden weggenomen moeten worden met betrekking tot kasritme of Europese staatssteunregels.</p>	766	-766	0
<p>- <i>NPG Thematisch programma - Interlevensbeschouwelijk team</i></p> <p>Het budget valt onder ons thematisch programma NPG waarbinnen de komende maanden gewerkt wordt aan de invulling van de volgende fase van het programma. In 2023 zullen we daar een passende bestemming voor kunnen vinden, in lijn met de afspraken die in 2018 gemaakt zijn. In 2022 is dat nog niet gelukt. Het bedrag valt overigens onder de € 193,8 miljoen die voor het thematisch programma beschikbaar is en waar de Staten de kaders voor hebben vastgesteld. Restant gaat naar de reserve Overboeking kredieten.</p>	100	0	-100
<p>- <i>NPG Toukomst - Mit mekoar (SPUK)</i></p> <p>Binnen NPG is een bedrag van € 100 miljoen gereserveerd voor het programma Toukomst, waarbij inwoners zelf met ideeën gekomen zijn voor de toekomst van Groningen. Binnen dit programma zijn er drie domeinen, Mien Laand, Mit Mekoar & Ons Verhaal. Er zit tijd tussen het goedkeuren van de projecten door het bestuur van NPG, na beoordeling door de onafhankelijke beoordelingscommissie, en de daadwerkelijke start van de uitvoering. Bijvoorbeeld omdat er onduidelijkheden weggenomen moeten worden met betrekking tot kasritme of Europese staatssteunregels.</p>	2.527	-2.527	0
<p>- <i>NPG - Verbetering Mentale Gezondheid (SPUK)</i></p> <p>In augustus 2022 is een subsidie verleend van afgerond € 907.000 aan UMCG voor het project 'Verbetering Mentale Gezondheid'. In december 2022 is de lastneming van deze subsidie gecorrigeerd van geheel 2022 naar een verdeling over de jaren 2022 tot en met 2024.</p>	643	-643	0
<p>- <i>NPG - Vervolg Tijd voor Toekomst (SPUK)</i></p> <p>Medio 2022 heeft het Dagelijks Bestuur van Nationaal Programma Groningen positief besloten over de vervolgaanvraag 'Tijd voor Toekomst'. Het betreft een totale bijdrage van afgerond € 1,9 miljoen voor de periode 2022 tot en met 2025. Het projectplan ligt nu bij alle partners ter beoordeling voor. Verwachte start van het project is voorjaar 2023. In 2022 is er minder uitgegeven dan begroot, omdat het project in het voorjaar van 2023 van start gaat.</p>	764	-764	0
<p>- <i>NPG - Overig</i></p> <p>Betreft restantbudgetten gebiedsgerichte aanpak NPG en bewonersinitiatieven NPG.</p>	75	0	-75
<p>- <i>Sociaal-economische vitalisering (SEV) Oost met EU (LEADER)</i></p> <p>In 2022 is vertraging opgetreden bij onze partners SNN en RVO (Rijksdienst voor Ondernemend Nederland) bij het verwerken van de subsidieaanvragen in het kader van het LEADER-programma. De middelen hiervoor blijven hiervoor beschikbaar, het saldo van de verschillen wordt verrekend met de reserve PLG.</p>	395	-206	-188
<p>- <i>Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 - Overig (ovb)</i></p> <p>Binnen het Uitvoeringsprogramma Leefbaarheid 2020-2023 zijn middelen gereserveerd voor het onderdeel 2A Kennisdelen. Vanuit dit budget worden de actiepunten uit de woondeals en de provinciale uitvoeringsagenda wonen (2022-2026) gefinancierd. De provinciale uitvoeringsagenda wonen die in samenspraak met gemeenten en woningcorporaties is opgesteld kent 2 hoofdlijnen: 1. Versnellen van de woningbouw en 2. Herstructureren en transformeren van de bestaande voorraad.</p>	58	0	0

En in totaal 18 actiepunten waarin de provincie een coördinerende c.q. regisserende rol heeft. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.			
- Overig	167	-68	-52
- Apparaatskosten	-513	160	
Totaal verschil	6.563	-4.814	-415
Totaal verschillen programma	14.528	-9.821	-1.480

Bedragen x € 1.000

7. Openbaar bestuur

Inleiding

Het programma Openbaar bestuur heeft als doel:

Een daadkrachtig bestuur in samenspel met inwoners, instellingen andere overheden

Het programma bestaat uit de deelprogramma's:

1. Provinciale Staten
2. Overige bestuursorganen
3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht
4. Communicatie

Provinciale Staten

De reguliere Statenvergaderingen zijn vanaf maart 2022 weer volledig fysiek. De tijdelijke wet digitale beraadslaging en besluitvorming is medio 2022 komen te vervallen. De Stateninformatiedagen en de commissievergaderingen worden nog steeds in hybride vorm aangeboden (fysiek of videovergaderen). Statenleden die een commissie of een informatiebijeenkomst in de Statenzaal vanuit huis of elders willen volgen en/of actief mee willen doen worden hierbij technisch ondersteund. Deze mogelijkheid wordt door de Statenleden zeer gewaardeerd. Ook insprekers bij commissievergaderingen kunnen hiervan gebruik maken.

In 2022 hebben provinciale staten in hun vergaderingen 59 Statenbesluiten genomen en in totaal 27 moties en 3 amendementen aangenomen. Praten met de Staten is in 2022 viermaal fysiek georganiseerd tijdens de Stateninformatiedagen en tweemaal op locatie. In april 2022 is voor Statenleden én belangstellende raadsleden een expertmeeting georganiseerd over bodemdaling. Ook konden Statenleden deelnemen aan verschillende werkbezoeken.

Samenwerking en toezicht

Toezicht

Financieel toezicht helpt gemeenten en gemeenschappelijke regelingen bij het bevorderen van een gezonde financiële huishouding en biedt daarmee meerwaarde aan de kwaliteit van het openbaar bestuur. Financieel toezicht is een wezenlijk onderdeel van de 'checks and balances' binnen het openbaar bestuur en draagt hiermee bij aan het voorkomen dat een gemeente niet meer in staat is financiële tekorten zelf op te lossen. Een gemeente die toch nog in financiële moeilijkheden komt, kan op grond van *Artikel 12 Financiële-verhoudingswet* een beroep doen op de collectieve middelen in het gemeentefonds. Iedere gemeente betaalt dan mee aan de financiële problemen van deze gemeente. Het belang van het financieel toezicht ligt dus bij de gezamenlijkheid van gemeenten. Het toezicht draagt hiermee bij aan het borgen van een gezonde financiële huishouding van gemeenten

Programma Kwaliteit Openbaar Bestuur

We zetten daarnaast structureel in op verbreding en verdieping van de samenwerking met gemeenten, de twee waterschappen en andere externe partners. Langs deze weg geven wij verder vorm aan de kwaliteit van het openbaar bestuur, opdat we als provincie een betrouwbare en transparante samenwerkingspartner zijn. In het kader van het meerjarige programma Kwaliteit Openbaar Bestuur (zie hierna) gaven we invulling aan een overleg- en samenwerkingsstructuur met de gemeenten en de twee waterschappen ('Tafel van Groningen'), aan online participatie en kennisontwikkeling van het openbaar bestuur (onderzoek Bestuurlijk Regionale Ecosystemen). Binnen onze organisatie hebben we in 2020 een start gemaakt met het investeren in participatieve cultuur, methoden en processen. Daarop borduren we deze collegeperiode voort. Naar buiten toe is stevig geïnvesteerd in de netwerken en concrete samenwerking met gemeenten en de samenwerking met het ministerie van BZK. De provinciedeel Digitale Democratie, waarbij de provincie de gemeenten behulpzaam is met concrete ondersteuning van een participatieplatform, is hier een mooi voorbeeld van.

In december 2022 is de notitie Werken aan Participatie(beleid) door uw Staten vastgesteld, waarmee participatie en de participatieleidraad zijn verankerd in de beleidscyclus en opdracht is gegeven tot uitwerken van onder meer de werkplaats participatie, gebiedsgericht werken, inzet op jongeren-netwerken en een repetitieruimte voor werken aan de publieke zaak.

7.1. Provinciale Staten

Beleidsdoel PS

Een toegankelijk en transparant democratisch besluitvormingsproces van Provinciale Staten

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
Opkomstcijfers verkiezingen Provinciale Staten (in % kiezers/stemgerechtigden)	56,1%					> 56%		
Landelijke waarde	56,2%							
Eigen indicatoren								
Beleving insprekers en gasten Provinciale Staten ¹⁾	n.v.t.	7,2 resp. n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	≥ 8,0			

¹⁾ Het belevingsonderzoek vindt in principe vierjaarlijks plaats. Begin 2020 is de beleving van de insprekers eenmalig extra gemeten omdat het cijfer in 2017 omlaag was gegaan. In 2021 is er geen belevingsonderzoek geweest, vanwege coronamaatregelen. In 2022 zal het belevingsonderzoek ook niet plaatsvinden, vanwege het nog steeds digitaal vergaderen en zeer weinig insprekers.

Bestaande prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Geschiedschrijving provinciaal bestuur <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> De onderzoekers c.q. auteurs van het projectteam binnen de RUG (opdrachtnemer) werken onder leiding van prof. dr. D.J. Wolfram aan de verschillende hoofdstukken van de geschiedschrijving. De begeleidingscommissie, met daarin twee Statenleden, is betrokken bij de totstandkoming. In de loop van 2022 wordt invulling gegeven aan (een voorstel voor) de communicatie- en spin-off-activiteiten die rond en na oplevering van de geschiedschrijving moeten gaan plaatsvinden, onder regie van de provincie. 	groen	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Onder leiding van prof. dr. D.J. Wolfram wordt op basis van de onderzoeksopzet door verschillende auteurs binnen het project inhoud en vormgegeven aan de geschiedschrijving van het Groninger provinciaal bestuur. In het voorjaar/zomer van 2022 zijn oud-bestuurders en ambtenaren geïnterviewd in het kader van het onderzoek.

<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Oplevering van de geschiedschrijving van het provinciaal bestuur en start communicatie- en spin-off-activiteiten. 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De oplevering van de geschiedschrijving in 2023 ligt op koers. Vooruitlopend daarop wordt een plan van aanpak opgesteld voor de communicatie en spin-off activiteiten die rond en na oplevering van de geschiedschrijving moeten gaan plaatsvinden.
<ul style="list-style-type: none"> • Opkomstbevordering Statenverkiezingen <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Verdere uitvoering van de campagnekalender 'Kies voor Groningen'. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Statenleden zijn zichtbaar en bekend bij inwoners en Statenleden bereiken meer inwoners via digitale en persoonlijke communicatie. Dit alles met als mogelijk gevolg meer betrokkenheid van inwoners bij de provinciale politiek en als mogelijk resultaat een opkomstverhoging bij de Statenverkiezingen in 2023. 	<p>groen</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In najaar 2022 is de digitale campagne van start gegaan, over de rol en taak van de provincies. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Dit jaar hebben de volgende activiteiten plaatsgevonden: <ul style="list-style-type: none"> o Praten met de Staten over bodemdaling op locatie in Veendam (april); o Praten met de Staten over de gevolgen van gaswinning in Garrelsweer (november); o Twee keer (juni en november) de Cursus 'Politiek actief voor de provincie' voor mensen die politiek actief willen worden; o Diverse gastlessen met lespakket 'Statenlid in de klas' door Statenleden op basisscholen en in voortgezet onderwijs; o Diverse films van Statenleden; o Iedere maand een kort artikel over een Statenlid in de huis-aan-huisbladen.

Prioriteiten Begroting 2022

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Goede ondersteuning (sterke) Staten: In het in 2020 verschenen rapport van de Raad voor het Openbaar Bestuur met de titel 'Goede ondersteuning, sterke democratie' is een pleidooi neergelegd voor een goede ondersteuning van de decentrale volksvertegenwoordigingen. Ter versterking van de provinciale democratie en met het oog op goed werkgeverschap investeren we in uitbreiding van de Statengriffie. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Eind 2021 is de griffie uitgebreid. De griffie-organisatie bestaat nu uit negen medewerkers. Daarmee is invulling gegeven aan de groeiende vraag aan advisering en ondersteuning van de Staten(leden), ontstaat ruimte voor professionele en persoonlijke ontwikkeling van het team en de teamleden en is een frisse blik binnengehaald.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

7.2. Overige bestuursorganen

Beleidsdoel GS en CdK

Optimaliseren beleidsvorming door toepassing van de (fases binnen de) beleidscyclus.
Bevorderen van een optimale uitvoering van de rijkstaken van de commissaris van de Koning ex artikel 182 Provinciewet en de Ambtsinstructie commissaris van de Koning.

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
Eigen indicatoren								
Beleidscyclus ingebed in onze beleidsvorming						gereed		
Per cyclus zijn de kwaliteitseisen onderliggende stukken geborgd						gereed		

Er zijn geen indicatoren geformuleerd met betrekking tot de rijkstaken van de commissaris. Over de uitvoering van de rijkstaken legt de commissaris van de Koning verantwoording af aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Hierover legt hij geen verantwoording af aan Provinciale Staten.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Alle betrokkenen uitleg geven over de werking en kwaliteitseisen van de beleidscyclus en de onderliggende stukken. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> We hebben een aantal acties uitgevoerd om op korte termijn verbetering aan te brengen in de kwaliteit van de stukken. Daarnaast hebben we een plan opgesteld waarin alle facetten die van invloed zijn op de kwaliteit zijn samengebracht. Het gaat hierbij om de inhoud van de stukken, de facilitering van onze medewerkers en sturing op het beleid- en besluitvormingsproces. Hierdoor kan de kwaliteit van het debat in Provinciale Staten en de kaderstellende en controlerende rol van Provinciale Staten worden vergroot.
<ul style="list-style-type: none"> De fases van de beleidscyclus borgen in onze werkwijze. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> We hebben in 2022 over een lange periode de Mondriaan-beleidscyclus onder de aandacht gebracht bij de medewerkers. Tevens hebben we het pictogram standaard doorgevoerd in de GS-brieven en voordrachten. Onderdeel van ons hierboven genoemde plan is de verdere borging van de beleidscyclus in ons werk.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoering rijkstaken commissaris van de Koning, onder andere: <ul style="list-style-type: none"> - de (her) benoemingsprocedures van burgemeesters; - het organiseren van gemeentebezoeken; - de voorbereiding van de verlening van Koninklijke onderscheidingen, predicaten Koninklijk en Koninklijke erepenningen; - advisering en bemiddeling bij verstoorde bestuurlijke verhoudingen in gemeenten; - toezicht op de bestuurlijke samenwerking binnen de Veiligheidsregio en op de samenwerking tussen rijksambtenaren onderling en met overige overheden. <p>Over de uitvoering van de rijkstaken legt de commissaris periodiek verantwoording af aan de minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Tevens brengt de commissaris over onder andere de uitvoering van de rijkstaken verslag uit in zijn jaarverslag.</p>	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Nadat in de afgelopen jaren bovengemiddeld veel waarnemende burgemeesters waren, in verband met herindelingen, heeft de provincie Groningen sinds januari 2022 tien kroonbenoemde burgemeesters. Het afgelopen jaar was een rustige periode, aangezien er geen nieuwe benoemingsprocedures geweest zijn. - Dit jaar hebben vijf gemeentebezoeken plaatsgevonden (Westerkwartier, Groningen, Westerwolde, Pekela en Het Hogeland). Voor het zomerreces 2023 zijn de andere vijf gemeentebezoeken gepland. - De CdK adviseert over koninklijke onderscheidingen aan de Kanselarij der Nederlandse Orden. - De CdK adviseert over predicaten Koninklijk en Hofleverancier en Koninklijke Erepenningen aan de Dienst Koninklijk Huis. Het aantal verzoeken is vergelijkbaar met voorgaande jaren. - De CdK heeft hier in het algemeen en specifiek in zijn halfjaarlijkse gesprekken aandacht voor. - In relatie tot de Veiligheidsregio Groningen (VRG) is er een overgang van de verantwoordelijkheden voor de opvang van asielzoekers geweest van de provinciale regietafel vluchtelingen naar de VRG als gevolg van de Russische invasie in Oekraïne. De vluchtelingenstroom nam hierdoor dusdanig toe dat het kabinet de situatie tot een crisis heeft bestempeld en de nationale crisisstructuur heeft geactiveerd. De CdK blijft zich in zijn contacten inzetten voor de belangen van de regio, bijvoorbeeld in relatie tot Ter Apel.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

7.3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht

Beleidsdoel Samenwerking en toezicht

Bevorderen van de kwaliteit van het openbaar bestuur (onder andere via samenwerkingsverbanden) en de uitvoering van specifieke wettelijke taken

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
Aantal gemeenten onder preventief toezicht ¹⁾	3	0	2	0	0	0	0	0
Landelijke waarde	9	9	13	5	0	0	0	0
Eigen indicatoren								
Gemeenten en gemeenschappelijke regelingen tijdig (voor aanvang van betreffend begrotingsjaar) in kennis stellen van het voor hen van toepassing zijnde begrotingstoezicht voor het komende jaar	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%	
Alle lokale overheden voldoen voor het grootste deel aan de Archiefwet en hebben met name aandacht voor de specifieke eisen die digitaal archiefbeheer stellen	55%	60%	65%	n.v.t. ²⁾	75%	80%	85%	

¹⁾ Bron: ministerie van BZK, zie [waarstaatjeprovincie.nl](http://www.waarstaatjeprovincie.nl). Preventief begrotingstoezicht wordt ingesteld wanneer, naar ons oordeel, de begroting niet structureel en reëel in evenwicht is en het, naar ons oordeel, niet aannemelijk is dat dit evenwicht uiterlijk in het laatste jaar van de meerjarenraming tot stand kan worden gebracht.

²⁾ Beoordeling van de lokale overheden voor dit onderwerp gebeurt in het kader van het maatwerktoezicht, daarmee is deze indicator overbodig geworden. De manier waarop de gemeenten en waterschappen voldoen aan hun wettelijke verplichtingen wordt in de maatwerkplannen en jaarrapportages opgenomen.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Provincie is betrouwbare en transparante partner in samenwerking met gemeenten en andere externe partners door onder andere bevordering participatie en draagvlak bij beleidsvorming en bevordering kennisontwikkeling openbaar bestuur. <i>Resultaat 2022</i> <ul style="list-style-type: none"> Ontwikkeling gebiedsgericht relatiebeheer; mede door het werken met gebiedsgedeputeerden; 	groen	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Gebiedsgedeputeerden hebben geïnvesteerd in bestaande en nieuwe relaties. Er vinden contacten plaats waar nodig. We hebben een verkenning naar de huidige inzet van gebiedsgericht werken gedaan en komen in 2023 met aanbevelingen voor de ontwikkeling van gebiedsgericht relatiebeheer.

<ul style="list-style-type: none"> - Draagvlak bij gemeenten voor gezamenlijke ambities en bestuursstijl en rol provincie bij kwaliteit openbaar bestuur (KOB); 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - In 2022 hebben ambtelijke werkgroepen gewerkt aan de realisatie van wensen en afspraken uit 2021. - Daarnaast hebben wij samen met de gemeenten en waterschappen meegedaan het (landelijke) onderzoek door RUG en Berenschot naar Bestuurlijk Regionale Ecosystemen. Dit leverde eind 2021 een rapport op met analyse en aanbevelingen, dat aan raden en uw Staten is toegezonden. Een ambtelijke en bestuurlijke groep werkt permanent aan de implementatie van de aanbevelingen. - In september 2022 is een Groninger bestuursconferentie voor Groningse bestuurders georganiseerd, waar de kwaliteit van het openbaar bestuur, het functioneren van het Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem en het samenwerken aan een gedeelde Strategische Toekomstagenda Groningen op de agenda stonden. Op 23 september heeft de Groninger Bestuursconferentie plaatsgevonden.
<ul style="list-style-type: none"> - Ontwikkeling afwegingskader en tools, zoals digitalisering en dataficering (open data op hoger niveau), voor (innovatieve) instrumenten voor beleidsvorming, participatie en draagvlak: 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Op basis van de richtinggevende uitspraken is in 2022 de Expeditie Participatie gestart, waarbij gesprekken worden gevoerd tussen statenleden, gedeputeerden, inwoners en ambtenaren. Deze vormden onder andere input voor de notitie Werken aan Participatie die in december 2022 door uw Staten is vastgesteld.
<ul style="list-style-type: none"> o Verder uitvoeren van de pilot 'Digitale democratie' in samenwerking met BZK en VNG in kader van programma Democratie in Actie gericht op totstandkoming online platform provincie en de Groninger gemeenten in 2021. De provincie faciliteert samen met BZK/Democratie in Actie hierbij de gemeenten. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> o De pilot 'Digitale democratie' in samenwerking met het ministerie van BZK en VNG in het kader van programma Democratie in Actie, gericht op de totstandkoming van een online participatieplatform voor de provincie en de Groninger gemeenten, is in 2021 en 2022 uitgevoerd. De online-participatieplatforms die zijn gerealiseerd worden nu gebruikt bij provinciale en gemeentelijke participatieprocessen, zoals de A7/N33 en de Omgevingsvisie.

<ul style="list-style-type: none"> ○ Samen met NPG en BZK/Democratie in Actie en de gemeenten vormen we de werkgroep Participatie en bouwen we verder aan een provinciaal (leer)netwerk van participatie- en democratieprofessionals. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Samen met Groninger gemeenten vormen we de werkgroep Participatie en bouwen we aan een provinciaal (leer)netwerk van participatie- en democratie-professionals. We stemmen processen af en delen kennis en 'good practices', die een plek krijgen in lopende participatieprocessen. Met de werkgroep wordt nu een Werkdag Participatie 2023 in voorbereiding en zijn met elke gemeente lokale gesprekken over participatie gevoerd.
<ul style="list-style-type: none"> ○ De uitkomsten van de quickscan Provinciale Democratie vertalen we naar het actieprogramma 2022 en verder. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> ○ Voorjaar 2022 is de Quick Scan Provinciale Democratie afgerond, samen met de andere provincies en het ministerie van BZK. De quickscan is een nulmeting van het samenspel tussen ambtenaren, Gedeputeerde Staten, Provinciale Staten en samenwerkingspartners. De begeleidingscommissie bestond uit de commissaris van de Koning, twee Statenleden, griffier, ambtenaren en inwoners. Uitkomsten en gewenste acties hebben een plek gekregen in de notitie Werken aan participatie die in op 14 december 2022 door uw Staten is vastgesteld. Het actieprogramma is in volle gang. Na de start van de Expeditie Participatie met een theatervoorstelling in Grand Theatre in april, vervolgens de Democratietop: Groningen-als-beste-democratie-ter-wereld en De Jonge Expeditie. (De expeditie wordt in 2023 voortgezet.)
<ul style="list-style-type: none"> - Op basis van de startnotitie Werken aan Participatie(beleid) uit 2021 geven we onze inzet op participatie verder vorm en inhoud. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Voorjaar 2022 is de Expeditie Participatie gestart.

<p>- Op basis van de opbrengst van de bestuurlijke gesprekken met alle gemeenten en waterschappen in 2021 wordt de gezamenlijke inzet op regionale samenwerking vormgegeven.</p>	<p>groen</p>	<p>- Een ambtelijk team (met leden van gemeenten, waterschappen, de Vereniging van Groninger Gemeenten en de provincie) werkt aan een agenda voor de kwaliteit van het openbaar bestuur, op basis van het onderzoek Bestuurlijk Regionale Ecosystemen (BRE) en de Ronde Kwaliteit Openbaar Bestuur (KOB). Dit opgaveteam KOB gaat de opdracht KOB integreren met de opdracht Strategische Toekomst Agenda Groningen (STAG, een vervolg op de Toekomstagenda Groningen). Onder die paraplu is in 2022 namelijk veel geïnvesteerd in de ambtelijke en bestuurlijke samenwerking tussen de verschillende Groningse overheden bij het proces dat vanuit de opgave STAG is opgestart. Door het opgaveteam is een aantal quick-wins gerealiseerd:</p> <ul style="list-style-type: none"> o strategische ambtelijke kruispunten organiseren; o kring van secretarissen in positie; o bestuurlijke jaarkalender opstellen; o bestuursconferentie september (120 deelnemers); o governance: vitale coalities organiseren.
<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <p>- Doorontwikkeling naar toekomstbestendig, krachtig en modern openbaar bestuur;</p>	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <p>- Wij zijn goed op weg relaties en samenwerking met de medeoverheden, waaronder de gemeenten (en die tussen gemeenten onderling) te versterken en verdiepen. In 2021 hebben wij gesproken met alle colleges van B en W en Dagelijkse Besturen van de waterschappen om met hen de agenda Kwaliteit Openbaar Bestuur (KOB) in te vullen. Met de Tafel van Groningen (CdK, burgemeesters en dijkgraven) is de opbrengst van de gevoerde gesprekken besproken en geduid. In september 2022 is een Groninger bestuursconferentie voor Groningse bestuurders georganiseerd, waar de kwaliteit van het openbaar bestuur, het functioneren van het Bestuurlijk Regionaal Ecosysteem en het samenwerken aan een gedeelde Strategische Toekomstagenda Groningen op de agenda stonden.</p>

<ul style="list-style-type: none"> - Tools en werkwijzen voor draagvlak en participatie zijn in organisatie verankerd en vastgelegd in participatiebeleid c.q. een participatieleidraad. Deze wordt in een organisatiebreed proces en met externe stakeholders opgesteld. 	<p>groen</p>	<p>Op 23 september heeft de Groninger Bestuursconferentie plaatsgevonden.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Afwegingskader, tools en werkwijzen voor (digitale) participatie en inspraak gaan wij in de organisatie verankeren en vastleggen op basis van de door uw Staten in december vastgestelde nota Werken aan Participatie. - Wij geven invulling aan het experimenteren met innovatieve draagvlak- en participatie-instrumenten (incl. evaluatie daarvan). Het online-participatieplatform 'Stem van provincie Groningen' dat in 2021 is gelanceerd, is voor verschillende processen zoals A7/N33 en de Omgevingsvisie in gebruik. De Werkplaats Participatie is ingericht, om de kwaliteit van participatieprocessen te borgen.
<ul style="list-style-type: none"> - Kennisontwikkeling en aansluiting bij kennis- en onderwijsinstellingen zijn toegenomen. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Aan kennisontwikkeling geven wij een impuls door onder andere uitwisseling van personeel, traineeships, stages en thema- en kennisbijeenkomsten. - Met kennis- en onderwijsinstellingen ontwikkelen wij gezamenlijke leergangen en kennisbijeenkomsten. Zo is dit jaar een gezamenlijk leertraject voor financiële beleidsmedewerkers en een leergang digitale democratie geweest. De Groninger Bestuursconferentie 2022 is samen met de Rijksuniversiteit Groningen georganiseerd en wordt een jaarlijkse traditie.

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Bestuurlijke organisatie (en regionale samenwerking): <ul style="list-style-type: none"> - Faciliteren gemeenten bij regionale samenwerkingsprocessen en monitoren bestuurskracht; 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ons college heeft in 2021 een gespreksronde gevoerd met de colleges van de tien Groninger gemeenten en twee waterschappen om samen de agenda voor Kwaliteit Openbaar Bestuur (KOB) te maken. Daarnaast zijn er twee externe onderzoeken uitgevoerd: Provinciale Quick Scan Lokale Democratie en Onderzoek Bestuurlijk Regionale Ecosystemen door de Rijksuniversiteit Groningen. (Zie ook eerder bij Prioriteiten.) Deze vormden de basis voor onze structurele inzet op maat in 2022.
<ul style="list-style-type: none"> • Interbestuurlijk toezicht (IBT): <ul style="list-style-type: none"> - Actualiseren maatwerktoezichtsplannen voor de gemeenten Groningen, Eemsdelta, Het Hogeland, Midden-Groningen, Oldambt, Pekela, Stadskanaal, Veendam, Westerkwartier en Westerwolde; - Toezicht houden op het naleven van de afspraken die staan opgenomen in de maatwerktoezichtsplannen van deze gemeenten; - Inrichten maatwerktoezicht voor waterschappen Hunze en Aa's en Noorderzijlvest: Wabo en Archief- en informatiebeheer (in samenwerking met de provincie Drenthe); 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Onze toezichthouders voeren gesprekken met de gemeentelijke vakdeskundigen om de huidige en toekomstige risico's te herkennen en in het geactualiseerde plan op te nemen. Ons college heeft de geactualiseerde plannen voor gemeenten Groningen, Het Hogeland, Pekela, Veendam en Westerkwartier, periode juli 2022 - juni 2023, op 21 juni vastgesteld en naar de gemeentebesturen verstuurd. De geactualiseerde plannen voor Eemsdelta, Midden-Groningen, Oldambt, Stadskanaal en Westerwolde, periode januari 2023 - december 2023 zijn door ons college vastgesteld op 13 december en naar de gemeentebesturen verstuurd. - Dit is een doorlopend proces dat naar wens verloopt. - Gesprekken over de inrichting van het maatwerk zijn gestart. Zodra de Omgevingswet in werking treedt, zullen onze toezichthouders gesprekken voeren met de vakdeskundigen van de waterschappen om de huidige en toekomstige risico's te herkennen en in het maatwerktoezichtsplan op te nemen.

<ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeren toezichtsactiviteiten in het kader van de noordelijke samenwerking archieftoezicht bij Drentse gemeenten; - Organiseren van netwerkbijeenkomsten voor de onderwerpen van generiek toezicht. 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Door ziekte van een medewerker zijn de toezichtsactiviteiten niet door ons maar door de toezichthouders van Drenthe uitgevoerd. We voeren gesprekken met de provincies Fryslân en Drenthe over het verlengen van de samenwerkingsafspraken. - We onderzoeken de wenselijkheid van een bijeenkomst over de Wet kwaliteitsborging voor het bouwen (Wkb).
Overige onderwerpen		
<ul style="list-style-type: none"> • Wet digitale overheid: <ul style="list-style-type: none"> - samen met gemeenten en waterschappen werken aan digitale toegankelijkheid van overheidsinformatie; - voorbereiden toezichtstaak Gedeputeerde Staten. 	<p style="text-align: center;">n.v.t.</p> <p style="text-align: center;">n.v.t.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het organiseren van deze bijeenkomsten kwam voort uit onze toekomstige toezichtstaak. Nu deze toezichtstaak naar verwachting uit de wet wordt geschrapt gaan we op zoek naar een instantie die de organisatie van de netwerkbijeenkomsten wil overnemen. - Ambtelijk is het signaal ontvangen dat onze toezichtstaak uit de wet wordt geschrapt, wij wachten nog op formeel bericht van de minister.
<ul style="list-style-type: none"> • Voorbereiden thematische (steekproef)onderzoeken; 	<p style="text-align: center;">groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Wij zijn van start gegaan met een pilot in de gemeente Het Hogeland om deze werkwijze in de praktijk te toetsen.
<ul style="list-style-type: none"> • Bijdragen aan de landelijke ontwikkeling Agenda Toekomst van het Toezicht. 	<p style="text-align: center;">groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Het landelijke proces in verschillende werkgroepen verloopt stroef. In Groningen werken we op veel punten conform de uitgangspunten van de Agenda Toekomst van het Toezicht (ATT). (In de bijeenkomst die we in het voorjaar 2023 in het kader van het lustrum van het Groninger maatwerktoezicht organiseren, wordt aandacht besteed aan de theoretische uitgangspunten van de ATT die in onze provincie met succes worden toegepast.)

Bijdrage verbonden partij IPO aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

7.4. Communicatie

Beleidsdoel Communicatie

De provincie Groningen is zichtbaar en is een toegankelijke, gemakkelijk benaderbare en betrouwbare overheid. We zorgen ervoor dat we duidelijk en vindbaar zijn.

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2019	2020	2021	2022	2022	2023	2024	2025
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
Aantal volgers Twitter ¹⁾	20.088	21.300	21.800	22.330	22.000	23.000	23.000	
Bekendheid provinciale informatiepagina bij de inwoners ²⁾	48%	n.v.t.	n.v.t.	60%	55%	55%	55%	
Inwoners actief betrekken bij provinciaal beleid ³⁾	53%	42%	39%	41%	55%	57%	57%	
Waardering website 'goed' ³⁾	60%	43%	38%	33%	80%	80%	80%	

¹⁾ Eind 2022 zijn naast het aantal volgers op Twitter, de volgende socialmedia-indicatoren bekend: aantal abonnees YouTube 427, aantal volgers Instagram 792, aantal volgers Facebook 7.713 en aantal volgers LinkedIn 20.914.

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Het voorstel om organisatie en uitvoering van de communicatie zodanig te professionaliseren, waarbij meer aandacht is voor de effectiviteit en efficiency van de provinciebrede communicatie-inzet, krijgt verder vorm. 	groen	<ul style="list-style-type: none"> De organisatie van de communicatie is verbeterd, professionalisering van de uitvoering is een continu proces.

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

Lasten en baten

Deelprogramma's	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
LASTEN					
Provinciale Staten	2.728	2.871	3.291	3.090	201
Overige bestuursorganen	2.480	2.446	2.709	2.531	178
Bestuurlijke samenwerking	3.155	4.612	4.864	4.414	450
Communicatie	1.706	1.836	2.429	2.543	-114
Totaal lasten	10.070	11.766	13.293	12.578	715
BATEN					
Provinciale Staten	24	0	0	3	3
Overige bestuursorganen	695	180	184	1.566	1.382
Bestuurlijke samenwerking	119	0	275	263	-12
Communicatie	0	1	299	306	6
Totaal baten	837	181	758	2.137	1.379
Saldo	9.232	11.585	12.535	10.441	2.094
RESERVEMUTATIES					
Toevoegingen	21		430	430	
Onttrekkingen	648		629	621	-8
Saldo reservemutaties	-627	0	-199	-191	-8
Saldo na reservemutaties	8.605	11.585	12.336	10.250	2.086

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogrammaniveau	Lasten	Baten	Reserve
Provinciale Staten			
- <i>Geschiedschrijving provinciaal bestuur (ovb)</i> Het project Geschiedschrijving provinciaal bestuur Groningen is gestart in 2019 en wordt in 2023 afgerond. Van het oorspronkelijke bedrag van € 350.000 voor de opdracht zijn inmiddels drie termijnen uitbetaald. Het restende bedrag is voor de vierde en laatste termijn na oplevering van de geschiedschrijving en de hieraan verbonden activiteiten. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	150	0	0
- <i>Opkomstbevordering Statenverkiezingen (ovb)</i> Het budget voor opkomstbevordering Statenverkiezingen is verdeeld over de jaren 2022 en 2023. Deze splitsing stamt uit het verleden waarbij de campagne vaak al eerder startte, maar in de huidige vorm is gekozen voor een korte campagne dicht op de verkiezingsdatum. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	50	0	0
- <i>Overig</i>	-66	3	0
- <i>Apparaatskosten</i>	66	0	
Totaal verschil	200	3	0

Overige bestuursorganen			
- <i>Deskundige advisering</i> Binnen het budget voor deskundige advisering is voor de ontwerp-Omgevingsvisie bij de Najaarsmonitor 2022 een bedrag van € 200.000 extra beschikbaar gesteld voor externe deskundigheid voor 2022 en 2023. Voor 2022 hebben we hiervoor nog geen bestedingen gedaan want de al beschikbare middelen waren voldoende voor een eerste uitwerking van het Koersdocument uit 2022. De middelen zijn namelijk pas laat in 2022 geregeld, het was op dat moment niet goed in te schatten of de middelen in 2022 nog nodig waren of in zijn geheel voor 2023. De resterende onderbesteding van externe deskundigheid wordt veroorzaakt doordat in de loop van het jaar zoveel mogelijk bestedingen ten laste van projecten zijn gebracht. Ook wordt kritisch gekeken naar de expertise die de provincie zelf in huis heeft en waar de deskundige advisering wel intern opgepakt kan worden. Daarnaast zijn grote en complexe dossiers vaak onvoorspelbaar voor wat betreft inzet van externe deskundigheid.	263	0	0
- <i>Voorziening Appa</i> Op basis van de opgave van pensioenuitvoerder APG moet de voorziening ultimo 2022 een omvang hebben van € 5.251.265. Na alle mutaties zoals opgenomen in de bijgestelde begroting, op onderdelen aangepast op de werkelijke cijfers, moet er nog een aanvullende boeking plaatsvinden. Voorgaande jaren zijn er ook aanvullende boekingen opgenomen om op het gewenste niveau ultimo betreffende boekjaar uit te komen. Op basis van de huidige opgave en de reeds opgenomen mutaties, kan in 2022 een bedrag vrijvallen.	0	1.365	0
- <i>Overig</i>	-86	17	0
- <i>Apparaatskosten</i>	2	0	0
Totaal verschil	179	1.382	0
Bestuurlijke samenwerking en toezicht			
- <i>Samenwerking gemeenten en andere overheden</i> Vanwege het later agenderen door de Staten van de notitie Werken aan Participatie, is deze uiteindelijke door de Staten vastgesteld in december 2022. Om die reden kon een aantal voorgestelde activiteiten en plannen nog niet worden uitgevoerd in 2022. Kosten voor het vervolg van het programma, zoals de Werkplaats participatie en het vervolg van de expeditie participatie, zijn daardoor niet in 2022 gemaakt. De geraamde kosten voor de Week voor de democratie drukken - in plaats van op het budget 2022 - voor een aanzienlijk deel op het budget van 2023. Er is geen gebruik gemaakt van de ingeschatte post Onvoorzien. Het is ons gelukt de doelen in het programma te behalen, maar daarvoor was het beschikbare budget niet volledig nodig. Door de beperkte personele bezetting zijn minder kosten gemaakt.	179	0	0
- <i>Overig</i>	193	-12	-8
- <i>Apparaatskosten</i>	76	0	0
Totaal verschil	448	-12	-8
Communicatie			
- <i>Overig</i>	-118	6	
- <i>Apparaatskosten</i>	5	0	
Totaal verschil	-113	6	0
Totaal verschillen programma	714	1.379	-8

8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering

Inleiding

Het programma Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering bestaat uit de deelprogramma's:

1. Bedrijfsvoering
2. Algemene dekkingsmiddelen

Voor de belangrijkste bedrijfsvoeringsresultaten zie ook paragraaf Bedrijfsvoering (deel 3).

8.1. Bedrijfsvoering

Indicatoren								
Omschrijving	Realisatiewaarden				Streefwaarden			
	2018	2019	2020	2021	2021	2022	2023	2024
Verplichte indicatoren (BBV)								
N.v.t.								
Eigen indicatoren								
N.v.t.								

Prioriteiten

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> Organisatieontwikkeling - Lerende organisatie <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Afronding lopende traject organisatieontwikkeling. 	groen	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> In 2022 is ingezet op het werken in de nieuwe structuur (basisteams in vier domeinen) door onder andere begeleiding van diverse teams op het verder uitwerken van processen, in beeld brengen van talenten van medewerkers en het doorontwikkelen en implementeren van persoonlijk en dienend leiderschap in de organisatie.
<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Inrichting nieuwe structuur; 	groen	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> Per 1 januari 2022 is de nieuwe structuur ingericht en zijn alle medewerkers in een basisteam geplaatst. Naast de basisteams zijn voor een aantal onderwerpen multiteams ingericht om bredere en/of complexere opgaven uit te werken.
<ul style="list-style-type: none"> Evenwichtigere verhouding man/vrouw op leidinggevende posities 	oranje	<ul style="list-style-type: none"> De organisatie wil een inclusieve organisatie met een divers personeelsbestand zijn en streeft naar een optimale inzet van de diversiteit van talenten. Begin 2021 is gestart met het traject impuls vrouwen met het streven naar een meer evenredige balans man/vrouw in de hogere en leidinggevende functies. De ingezette maatregelen beginnen vruchten af te werpen. Er zijn stappen gezet, de relevante vacatures zijn grotendeels ingevuld door vrouwen. Om inzicht te krijgen in uitstroomredenen van vrouwen op

<ul style="list-style-type: none"> - Flexibilisering van apparaatskosten. 	<p>groen</p>	<p>hogere en leidinggevende functies wordt onderzoek bij deze doelgroep gedaan om inzicht te krijgen of er interventies gepleegd kunnen worden om uitstroom in die doelgroep te voorkomen.</p> <ul style="list-style-type: none"> - In het kader van de flexibilisering AKP (apparaatskosten personeel) zijn gesprekken gevoerd met alle team- en domeinleiders om input op te halen voor een Strategische Personeelsplanning (SPP). Dit zal een doorlopend proces worden om zo in te kunnen blijven spelen op actuele en te verwachten ontwikkelingen. Dit zal de komende jaren meer vorm en inhoud krijgen. Op basis van de informatie die in de eerste SPP-gesprekken is opgehaald, de omvang van nieuw beleid van de afgelopen collegeperiodes (en de besteding daarvan) en de specifieke uitkeringen zal een vertaling worden gemaakt naar een minimale omvang en samenstelling van het personeelsbestand, de 'ijzeren voorraad'.
<ul style="list-style-type: none"> • Uitvoeren huidige en (nog op te stellen) nieuwe informatiestrategie: Behalen van maximaal voordeel uit landelijke ontwikkelingen waaronder de Interprovinciale Digitale Agenda (IDA) via: <ul style="list-style-type: none"> a. Bedrijfsvoering, met als doelen: <ul style="list-style-type: none"> - Maatschappelijke opgaven mede bereiken door slim gebruik van data - Gebruik maken van een moderne aantrekkelijke samenwerkingsomgeving om met externe partners en collega's effectief en prettig samen te werken - Werken vanuit een visie aan een integraal en veilig informatielandschap - Implementatie digitale wetgeving (bijvoorbeeld Woo) - Werken aan het integreren van het versnipperde IT-landschap; - Beveiliging en privacy op orde zodat wij betrouwbaar zijn en ons kunnen verantwoorden. <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen en uitvoeren sourcingstrategie; 	<p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De sourcingstrategie is grotendeels klaar en wordt uitgewerkt (2023-2024) in het onderdeel 'een robuust fundament en stabiele IT-voorziening' in het Uitvoeringsprogramma Digitalisering.

<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen en uitvoeren Datastrategie; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Er zijn vertragingen geweest in het vierde kwartaal met betrekking tot de verwerking van de laatste review. Een definitieve Datastrategie wordt in het tweede kwartaal van 2023 opgeleverd.
<ul style="list-style-type: none"> - Continueren bewustwordingscampagne informatiebeveiliging, informatiebeheer en privacy. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De acties uit het bewustwordingsplan 2022 zijn uitgevoerd.
<ul style="list-style-type: none"> - Maximaal faciliteren thuiswerken (Citrix, beveiliging, Teams, hybride vergaderen, nieuwe werkplekconcept); 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Beleid voor de werkplek van de toekomst is opgesteld en wordt uitgevoerd. Dit beleid moet het hybride werken maximaal en structureel ondersteunen. Hierbij krijgen medewerkers de keuze waar, wanneer en hoe ze hun werk willen uitvoeren. Daarbij wordt gewerkt aan het optimaal toepassen van functionaliteit van Microsoft Teams, en is een onderzoek uitgevoerd naar de mogelijkheden voor telefoniedienstverlening in de toekomst. Hybride werken is hiermee geïmplementeerd.
<ul style="list-style-type: none"> - Verbeteren van de governance van informatievoorziening (aansluiten bij organisatie-ontwikkeling, portfoliomanagement, flexibel doorontwikkelen (Agile, Scrum)); 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Binnen de organisatie is een start gemaakt met de herinrichting van ons portfolioproses voor informatievoorzieningsprojecten. Er wordt gewerkt aan een proces dat minder complex is en past in de nieuwe organisatiestructuur en aansluit bij het besluitvormingsproces van het nieuwe programmaberaad. Er is een concept governancemodel opgeleverd. (Dit zal in het eerste kwartaal van 2023 worden vastgesteld.)
<ul style="list-style-type: none"> - Naar aanleiding van digitaliseringsstrategie uitvoeringsprogramma opstellen en uitvoeren; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Er is in 2022 een Uitvoeringsprogramma Digitalisering in concept opgesteld. Inmiddels zijn we gestart met de uitvoering en verwachten de eerste resultaten in 2023. In 2022 hebben we bijvoorbeeld de aanbestedingen netwerkinfrastructuur en printers gedaan en deze worden nu in uitvoering gebracht.
<ul style="list-style-type: none"> - Opstellen opleidingsplan met betrekking tot digitale volwassenheid (tech-savvy) 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Het opleidingsplan programmalijn 3 vanuit het Uitvoeringsprogramma Digitalisering is geïntegreerd met de ontwikkeling en uitrol van de Provincie Academie. Vanuit het Uitvoeringsprogramma Digitalisering wordt input geleverd.

<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Procesinrichting en -sturing, aanpassing applicatie-landschap hierop; - Optimalisatie ondersteunend systeem besluitvormingsproces; - Organisatiebreed project- en programmamanagementsysteem; - Optimaliseren applicatielandschap vanuit architectuur; - Dossiers organisatiebreed gedigitaliseerd en geordend. - Dataportaal voor organisatie creëren; - Digitale dienstverlening optimaliseren. 	<p style="text-align: center;">oranje</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">oranje</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">oranje</p> <p style="text-align: center;">oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Er wordt gewerkt aan het inrichten van alle processen. Eerst de processen waar onze inwoners, bedrijven en maatschappelijke instellingen het meest mee te maken hebben, zoals de processen rondom vergunning- en subsidieverlening. Nu leggen we de focus op de generieke werkprocessen. Er wordt gewerkt aan de doorontwikkeling van de Mondriaan-beleidscyclus en is er een concept sturingskader gereed. (Het jaar 2023 zal in het teken staan van het verder uitwerken van de processen met de proceseigenaren.) - Er wordt doorlopend gewerkt aan het verbeteren van de ondersteuning van het besluitvormingsproces. - Dit vraagstuk wordt meegenomen in het herzien van het gehele applicatielandschap dat in het vervolg van 2023 wordt opgepakt. - De procesarchitectuur wordt continu verder doorontwikkeld en deze wordt gebruikt bij de uitwerking van het applicatielandschap. Er is een projectonderdeel gestart om het applicatielandschap te rationaliseren. Applicaties met grotendeels dezelfde functionaliteit worden geanalyseerd en zoveel mogelijk samengevoegd. Dit op basis van de architectuurprincipes. - We hebben een interne visie informatiebeheer en spelregels gemaakt die onze medewerkers gaan helpen bij het goed en duurzaam opslaan en beheren van informatie. Ons zaakstelsel Kiwi hebben we aangepast om nog beter dossiers (compleet) te kunnen maken, te beheren en te vinden. En we hebben 670 meter fysiek archief overgebracht naar Groninger Archieven en 800 meter fysiek archief vernietigd. - Het project Dataportaal is 'on hold' gezet door de afwezigheid van de Chief Data Officer (verantwoordelijk voor het project) in de tweede helft van 2022. Het project wordt in planning van het uitvoeringsprogramma digitalisering meegenomen. Verwachting is dat het in de tweede helft van 2023 weer wordt opgestart. - Zie hieronder bij b.
---	---	--

<p>c. Dataficering, met als doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Beleid en samenwerking ondersteunen met relevante informatieproducten zodat het beleid gebaseerd is op actuele data; - Bepalen welke open data beschikbaar komt; - Voldoen aan wettelijke verplichtingen. <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Inrichten datateam en nieuwe functie data-officer die vorm en inhoud gaat geven een datagestuurd werken. <p>- Inrichten dienstverlening voor datadeel (bijvoorbeeld dataportaal).</p> <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Een experiment met innovatieve participatie. 	<p>oranje</p> <p>rood</p> <p>groen</p>	<p>marktverkenning begonnen naar gebruiksvriendelijke laksoftware. Naar verwachting komt deze software in het voorjaar van 2023 beschikbaar.</p> <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Sinds 1 januari 2022 werken we met datateams voor de domeinen Beleid, Uitvoering en Organisatieondersteuning. De Chief Data Officer is bezig geweest de samenwerking tussen alle datateams en de basisteams te faciliteren. De eerste stappen hierin zijn in de eerste helft van 2022 genomen en samenwerking tussen de teams is versterkt. In het vierde kwartaal van 2022 is begonnen aan het opzetten van een 'data community' om alle data-georiënteerde medewerkers te bereiken. Er is een datavisie en datastrategie ontwikkeld die naar verwachting in het eerste kwartaal van 2023 goedgekeurd zal worden. - Het samenstellen van het pakket van eisen heeft langer geduurd dan verwacht, hoofdzakelijk door beperkte beschikbaarheid van betrokken medewerkers. Het pakket van eisen staat nu klaar maar door afwezigheid van de Chief Data Officer (CDO) in het tweede halfjaar van 2022 is het project 'on hold' gezet. Verwachting is dat het in de tweede helft van 2023 weer van start zal gaan. - Het provinciale dataplatform (centrale plek voor dataopslag en beheer) is gerealiseerd. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het provinciale digitale platform destemvanprovinciegroningen.nl wordt ook dit jaar gebruikt voor participatiedoelinden en ontwikkelen we verder.
---	--	---

<p>d. Innovatie, met als doelen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Innoveren wordt structureel onderdeel van het werk; - Innovatie wordt structureel onderdeel van de lerende organisatie. <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Verder uitbouwen Staat van Groningen; <ul style="list-style-type: none"> - Vanuit innovatie participatie: samen met gemeente Groningen realiseren van digitaal participatieplatform. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Kennisdeling met Hanzehogeschool door organisatie van een gezamenlijke kennisochtend of -middag; <ul style="list-style-type: none"> - Structureren, contentsysteem, uitbreiden Staat van Groningen; - Innovatieve participatie. 	<p>groen</p> <p>oranje</p> <p>groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De Staat van Groningen staat centraal in de dienstverlening van Datateam Beleid en wordt continu ontwikkeld en aangepast aan behoeften van de organisatie gericht op maatschappelijke vraagstukken. Wij hebben De Staat van Groningen met meer dan 100 monitors in 2022 uitgebreid en heeft nu een centrale positie in alle beleidsmonitoring- en rapportageprocessen. - We bouwen aan het digitaal participatieplatform stemvanprovinciegroningen.nl. (Zie ook hierboven bij c.) <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - De geplande kennissessie met lectoren op het gebied van data en artificiële intelligentie (AI) in de derde kwartaal van 2022 is door afwezigheid van de Chief Data Officer niet doorgegaan. Dit wordt in 2023 verder opgepakt. - Wij hebben contact en kennisuitwisseling gehad op het gebied van AI met andere organisaties, zoals RUG, Gegevensknooppunt Groningen (GKG) en meerdere leden van Samenwerking Noord. - Databronnen voor De Staat van Groningen worden continu bijgewerkt en uitgebreid. - Zie hierboven bij c.
<ul style="list-style-type: none"> • Beheer en onderhoud informatiesystemen <p><i>Resultaat 2022</i></p> <p>Op peil brengen budgetten voor beheer en onderhoud informatiesystemen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Werving & selectie (intern) personeel; 	<p>rood</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Een aantal vacatureplekken zijn door middel van actieve marktbenadering en een paar detavast-constructies (detacheren naar een vast dienstverband) ingevuld. We hebben in 2022 van drie inhuurmedewerkers afscheid genomen en vaste medewerkers daarvoor in dienst genomen. Ook zijn er twee participatiemedewerkers aangesteld. Ook voor 2023 blijft dit een aandachtspunt evenals binden en boeien.

<ul style="list-style-type: none"> - Uitstroom extern personeel; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De afhankelijkheid van externen is nog steeds erg groot. Wel hebben we een aantal vacatures met vaste medewerkers kunnen invullen. Echter, met de huidige arbeidsmarkt blijft dit een uitdaging waaraan continu aandacht wordt besteed, dit is een terugkerend agendapunt bij de Strategische Personeelsplanning.
<ul style="list-style-type: none"> - Opgeleide medewerkers; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Medewerkers hebben trainingen gevolgd om bij te blijven in de ontwikkelingen. Met de medewerkers wordt er een opleidingsplan gemaakt om dit structureel te borgen. Op basis van de gekozen technieken en afgeronde aanbestedingen is er een inhoudelijk opleidingsplan voor de technische collega's opgezet. Deze opleidingen worden in 2023 en 2024 gevolgd.
<ul style="list-style-type: none"> - Sourcingstrategie implementeren; - Datastrategie implementeren. <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p> <p>Op peil brengen budgetten voor beheer en onderhoud informatiesystemen:</p>	<p>groen groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zie hierboven bij a. - Zie hierboven bij a <p><i>Resultaat 2022-2023</i></p>
<ul style="list-style-type: none"> - Totale (beheer)kosten verlaagd door vervangen extern met intern personeel; 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - 'Inverdienen' loopt nog steeds achter mede door grote krapte op de IT-arbeidsmarkt. Echter, het is wel iets verbeterd door middel van het invullen van vaste medewerkers op inhuurplekken.
<p>Aanpassen besluitvorming portfolioproces (inclusief structurele kosten):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Betere besluitvorming portfolioproces. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Binnen de organisatie is een start gemaakt met de herinrichting van ons portfolioproces voor informatievoorzieningsprojecten. Er wordt gewerkt aan een proces dat minder complex is en past in de nieuwe organisatiestructuur en aansluit bij het besluitvormingsproces van het nieuwe programmaberaad.

Prioriteiten Kadernota 2021-2025, Begroting 2022 en Perspectiefnota 2023

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Digitaliseringsstrategie <i>Resultaat 2022</i> - Fase 0 (p)repareren en fase1 optimaliseren. <p><i>Resultaat 2022-2023</i> Zie bij Bestaande prioriteiten.</p>	<p>oranje</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Uitvoeringsprogramma is in conceptversie opgesteld, het in lijn brengen met de overige portfolio-projecten is nog noodzakelijk. Er is vertraging ontstaan door externe ontwikkelingen en beperkte capaciteit. Daar waar noodzakelijk zijn we met de uitvoering gestart, waaronder voor de wet- en regelgevingstrajecten zoals de Wet open overheid en Wet elektronische publicaties (zie hieronder). Ook is het scrumteam voor informatiebeheer gestart en gaan we een dataportaal aanbesteden. <p><i>Resultaat 2022-2023</i> Zie bij Bestaande prioriteiten.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Implementatie Wet open overheid <i>Resultaat 2022-2023</i> - De Woo die waarschijnlijk in werking treedt per 1 januari 2022 wordt volgens de richtlijnen van de Rijksoverheid geïmplementeerd in processen en systemen. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> - De Woo is per 1 mei 2022 in werking getreden. Volgens de richtlijnen van de rijksoverheid wordt de Woo en ook andere wetten zoals de Wet elektronische publicaties (wep) en Wet digitale overheid (Wdo) geïmplementeerd in processen en systemen. - Er is begonnen met het inzichtelijk maken van processen en aanpassing in het werkproces ten behoeve van kwaliteit en betere controle en met het aanpassen van ons zaakstelsel zodat we onze stukken digitaal ter inzage kunnen leggen medio 2023. - Een marktverkenning naar een gebruikersvriendelijke zogenaamde laktool heeft plaatsgevonden. - Er is een Woo-contactpersoon aangesteld en een Woo-jurist. - We publiceren Woo-verzoeken en de bijbehorende documenten op onze website. - Informatiebijeenkomsten voor medewerkers hebben plaatsgevonden. <p>Zie ook hierboven bij b.</p>

Regulier

Prestatie	Voortgang	Toelichting
<ul style="list-style-type: none"> • Duurzame bedrijfsvoering <i>Resultaat 2022</i> Opleveren van Werkplek van de Toekomst <ul style="list-style-type: none"> - fysieke veranderingen op kantoor door aanpassingen te maken op het gebied van flexibele werkplekken (deel-werkplek) in plaats van standaardwerkplekken; - het creëren van meer projectruimten om het samenwerken beter te faciliteren en creëren van meer ontmoetingsplekken; - het faciliteren van een goede digitale werkomgeving die past bij het plaats-/tijd- onafhankelijk werken. - het faciliteren van een fietsleaseregeling voor een verdere CO2 reductie; - meer mogelijkheden om thuis, op kantoor of een buitenlocatie te kunnen werken door ondersteuning vanuit de organisatie. - mogelijkheden om hybride te kunnen werken, denk hierbij aan zowel fysieke als technische aanpassingen (op kantoor, buitenlocatie of thuis). - online tool 'Op stap met' om context en concept/visie in beeld te brengen. 	<p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p> <p style="text-align: center;">groen</p>	<p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - In 2022 is het project Werkplek van de Toekomst, dat gestart is in 2020, afgerond. Het provinciehuis zal meer gebruikt gaan worden om samen te werken en te ontmoeten en minder als vaste werkplek. De medewerkers zullen meer hybride gaan werken. Het gebouw is hiervoor flexibeler ingericht met 600 flexibele werkplekken en zijn de vrijgekomen plekken ingericht als project-, spreek-, vergaderruimten en videobelplekken. - Op de eerste, tweede en derde verdieping van de Sint Jansstraat 4 zijn op de E-gangen multi-ruimten gerealiseerd. In zijn totaliteit zijn er 40 multi-ruimten gerealiseerd waarvan 3 op Martinierkhof 12. Het betreft 4 huiskamers, 10 videobelruimten, 12 overlegruimten en 14 projectkamers. - De digitale werkomgeving is in ontwikkeling. - In april 2022 heeft de provincie een leasefietsplan geïntroduceerd. Medewerkers kunnen via de provincie een fiets leasen en dragen zelf 50% van de kosten. De overige 50% financiert de provincie. In 2022 hebben 67 medewerkers zich ingeschreven voor het leasefietsplan. Het leasefietsplan heeft in 2022 zowel de juryprijs als de publieksprijs gewonnen van de duurzaamheidsaward. - Medewerkers die in relatie tot hun functie en werkzaamheden elders kunnen werken kunnen hun werkzaamheden elders uitvoeren. - In alle vergaderzalen in het provinciehuis is videobelapparatuur aangebracht en is de mogelijkheid om hybride te vergaderen. Medewerkers kunnen vanuit huis (via laptop of Citrix-omgeving) of elders via teams aansluiten bij hybride vergaderingen. - Communicatie gebruikt deze tool om het hybride werkconcept in beeld te brengen.

		<p>ons stelt. Voorbeelden zijn: Persoonlijk Leiderschap, Inzicht in Invloed en Strategisch omgevingsmanagement. We hebben hier nog niet het gewenste resultaat en dat betekent dat we in 2022 gestart zijn met het opzetten van een Provincie Academie om meer opleidingen, trainingen en kennisoverdracht te gaan faciliteren en stimuleren.</p> <ul style="list-style-type: none"> - De komst van corona heeft ertoe geleid dat medewerkers minder fysieke trainingen hebben gevolgd. Daartegenover staat dat zij hun digitale (overleg)vaardigheden sterk hebben verbeterd. Ze hebben zich met succes aangepast aan de veranderde omstandigheden. Overigens zijn hierin nog veel stappen te maken en dat zal ook onderdeel van de Provincie Academie worden.
<ul style="list-style-type: none"> • Participatie (Uitvoering Participatiewet en Quotumregeling) <i>Resultaat 2022</i> - 29,7 banen. 	<p>oranje</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Zie ook paragraaf Bedrijfsvoering, 3.2.1. <p><i>Resultaat 2022</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het te realiseren quotum voor 2022 is - op basis van de quotumregeling 31 banen. In 2022 zijn uiteindelijk 26,3 banen gerealiseerd. - Terugkijkend naar 2022 zijn er zeven medewerkers uit het doelgroepenregister gestart bij de provincie Groningen. Twee van de kandidaten zijn wegens privéomstandigheden binnen aanzienlijk korte periode vertrokken. De overige vijf nieuwe medewerkers hebben passend en betaald werk binnen de organisatie gekregen. - Voor de werving van nieuwe medewerkers zijn doorlopend kennismakingsgesprekken gevoerd en meeloopdagen georganiseerd. - Het netwerk met re-integratiebureaus, UWV en gemeentes is geïntensiveerd na de coronaperiode. - Via de ketenpartners werden meerdere kandidaten aan de provincie voorgesteld. - Er heeft in samenwerking met UWV en gemeente Groningen een meet & greet met 23 kandidaten plaatsgevonden. - Naast de werving van nieuwe medewerkers zijn er ook veel

<p><i>Resultaat 2022-2024</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - 33,1 banen. 	<p>groen</p>	<ul style="list-style-type: none"> - inspanningen verricht in het behoud van de overige participatiekandidaten. - Er zijn diverse loopbaan- en coachingsgesprekken gevoerd met begeleiders en gekeken naar de mogelijkheden om contracturen uit te breiden of doorgroeimogelijkheden te bieden binnen de organisatie. - Ook hebben er een aantal interne begeleiders de 'Harrie-training' via het A&O Fonds gevolgd. <p><i>Resultaat 2022-2024</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Het te realiseren quotum voor 2024 is bijgesteld naar 36,6 banen. Wij verwachten op basis van de lopende acties dit quotum in 2024 te halen.
---	--------------	--

Bijdrage verbonden partij aan beleidsdoel

Prestatie	Voortgang	Toelichting
N.v.t.		

8.2. Algemene dekkingsmiddelen

Het deelprogramma Algemene dekkingsmiddelen bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Algemene uitkering uit het Provinciefonds
2. Opcenten motorrijtuigenbelasting
3. Saldo van de financieringsfunctie
4. Dividend
5. Saldo overige algemene dekkingsmiddelen
6. Onvoorziene uitgaven
7. Vennootschapsbelasting
8. Saldo mutaties reserves

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de algemene dekkingsmiddelen en onvoorziene uitgaven. Onder deze tabel wordt een aantal onderdelen kort toegelicht. In de paragraaf Lokale heffingen (deel 3) gaan wij naast opcenten motorrijtuigenbelasting in op de diverse leges en overige heffingen. In deel 4. Balans en toelichting geven wij een totaalbeeld van de baten en lasten en gaan wij nader in op de financiële positie.

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
<i>Bedragen x €1.000</i>	2021	2022	2022	2022	
Uitkering provinciefonds	183.438	186.089	200.314	200.359	45
Opbrengst provinciale belastingen	61.269	62.658	63.347	63.144	-203
Geldleningen en uitzettingen	14.821	9.984	11.936	12.293	357
Deelnemingen	12.656	5.030	6.706	8.119	1.413
Onvoorzien		-250	-250		250
Overige algemene dekkingsmiddelen	498	-9.890	-1.143	273	1.416
Subtotaal	272.682	253.621	280.910	284.188	3.278
Saldo mutaties reserves	680	36.757	9.687	8.357	-1.330
Saldo algemene dekkingsmiddelen	273.362	290.378	290.597	292.545	1.948

Hierna lichten wij de genoemde onderdelen kort toe.

8.2.1. Uitkering uit het Provinciefonds

De uitkering uit het Provinciefonds is in de bijgestelde begroting 2022 gebaseerd op de Septembercirculaire 2022. In verband met onzekerheden in de uitkering corrigeren wij de begrote bate met een behoedzaamheidsbedrag van structureel € 0,5 miljoen per jaar (Kadernota 2021-2025).

Op basis van de Decembercirculaire 2022 hebben wij in totaal € 0,46 miljoen minder ontvangen. Dit negatieve effect wordt voornamelijk veroorzaakt door een daling van de algemene uitkering 2022 ad € 0,78 miljoen. Met name door de overheveling van de indexatie Projecten Verkeer en Vervoer 2021 en 2022 van het Provinciefonds naar de begroting van het ministerie van IenW daalt de algemene uitkering met € 0,85 miljoen. Daarnaast zijn er een aantal kleinere mutaties die nog een positief effect hebben op de algemene uitkering van € 0,07 miljoen. De decentralisatie-uitkering natuurinclusief n- isoleren heeft een positief effect op de uitkering van € 0,33 miljoen. Doordat wij rekening hebben gehouden met een behoedzaamheidsbedrag van € 0,5 miljoen is de afwijking ten opzichte van de bijgestelde begroting minimaal.

8.2.2. Opcenten motorrijtuigenbelasting

De opbrengst opcentenheffing motorrijtuigenbelasting 2022 is ca. € 200.000 lager uitgevallen dan geraamd. De werkelijke opbrengst opcenten mrb over 2022 bedraagt € 63,1 miljoen. Bij de Najaarsmonitor 2022 is op basis van werkelijke aantallen medio 2022 uitgegaan van een begrote opbrengst van € 63,3 miljoen. Het verschil van € 200.000 wordt verklaard door een afname van het aantal volledig belaste voertuigen in de tweede helft van 2022. In het eerste half jaar zagen we nog een lichte stijging, die in het tweede half jaar is omgeslagen in een daling. Die daling in het tweede half jaar bedroeg 0,5%.

Volledigheidshalve vermelden we dat er een onzekerheid bestaat op de volledige inning van de opcenten motorrijtuigenbelasting, net als dat in andere jaren ook het geval was. De wetgever heeft bepaald dat de berekening, oplegging en incasso van de opcenten motorrijtuigenbelasting wordt uitgevoerd door de Belastingdienst. De informatie van de Belastingdienst is ontoereikend om als provincie de juistheid en volledigheid van de opbrengsten op voertuigniveau te kunnen vaststellen. Door de systematiek te kiezen van de berekening, oplegging en incasso door de Belastingdienst, heeft de wetgever in feite bepaald, dat de verantwoordelijkheid voor de juistheid en volledigheid van de opcenten motorrijtuigenbelasting geen provinciale verantwoordelijkheid is. Dit betekent dat door de provincies geen zekerheden omtrent omvang en hoogte van de opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting kan worden verkregen.

In deel 3 Paragrafen van deze jaarstukken hebben wij in paragraaf 4 Lokale heffingen het beleid ten aanzien van de opcentenheffing motorrijtuigenbelasting (4.2) alsmede de lokale lastendruk (4.3) toegelicht. Daarbij is tevens de lokale lastendruk vergeleken tussen provincies onderling. Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar deze paragraaf.

8.2.3. Saldo van de financieringsfunctie

Voor een nadere toelichting verwijzen wij naar de paragraaf Financiering in deel 3 van deze jaarstukken.

8.2.4. Dividend

De realisatie van dividenden in 2022 was nagenoeg gelijk aan de bijgestelde begroting. De verdere afwijking ten opzichte van de begroting betreft de mutatie in de voorziening IFG B.V. en voorziening N.V. NOM. Op basis van de jaarrekening van de betreffende organisatie wordt bepaald hoe de marktwaarde zich verhoudt tot de waardering van onze deelneming. Aangezien de marktwaarde de afgelopen jaren lager ligt dan de verkrijgingsprijs van onze deelneming is een voorziening gevormd. Op basis van de jaarrekening 2022 IFG B.V. is als gevolg van een positief resultaat de voorziening verlaagd met € 1,9 miljoen. Op basis van de jaarrekening 2022 van de N.V. NOM is de marktwaarde lager geworden, waardoor de voorziening met € 0,5 miljoen is verhoogd.

8.2.5. Saldo overige algemene dekkingsmiddelen

Bij de Perspectiefnota 2023 zijn voor 2022 (en 2023) middelen beschikbaar gesteld voor onder andere de grote transitie Wonen en Bereikbaarheid, Natuur en Stikstof, Klimaat en Energie en Regie op ruimte. Een deel is ingezet voor tijdelijke uitbreiding van formatie en voor procesmiddelen. Omdat het bij deze landelijke transitie nog niet helemaal duidelijk is welke rol het Rijk ziet voor de provincies is voorzichtig omgegaan met de opgenomen stelposten. De niet bestede middelen € 1,25 miljoen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat. De resterende middelen van de transitie Wonen en Bereikbaarheid ad € 0,26 miljoen worden via de bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.

Voor een aantal partijen vorderen wij de btw terug via het BTW-compensatiefonds. Een deel van deze btw komt ten gunste van de provincie. Dit is ongeveer € 0,16 miljoen hoger uitgevallen omdat wij hierbij voorzichtig begroten.

8.2.6. Onvoorziene uitgaven

Bij de Begroting 2020 is voor de jaren 2020-2023 het begrote bedrag verlaagd van € 0,5 miljoen naar € 0,25 miljoen. In 2022 hebben wij geen gebruik hoeven te maken van dit budget.

8.2.7. Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 geldt de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 ook voor overheidsondernemingen. Dit betekent dat de provincie onder voorwaarden belastingplichtig kan zijn voor de vennootschapsbelasting (vpb). Op basis van een inventarisatie en afstemming met de Belastingdienst is de conclusie dat de provincie geen activiteiten heeft die leiden tot betaling van vennootschapsbelasting. In 2022 hebben geen veranderingen in de activiteiten van de provincie plaatsgevonden die hierop van invloed zijn.

In 2020 heeft de Belastingdienst landelijk aangekondigd het beleid rondom Horizontaal Toezicht (HT) te actualiseren, hetgeen heeft geresulteerd een doorontwikkeld Horizontaal Toezicht (dHT). Eind 2022 is het HT-convenant tussen de provincie en de Belastingdienst beëindigd. We zullen in 2023 onze fiscale processen beoordelen op de nieuwe normen voor het dHT, waarbij ook zal worden ingegaan op de wijze waarop de provincie 'in control' is als het gaat om de vpb-plicht.

8.2.8. Saldo mutaties reserves

Zie deel 4 Jaarrekening (onderdeel 1.1.) voor een analyse van de reservemutaties.

Lasten en baten

Deelprogramma's	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
LASTEN					
Bedrijfsvoering	41.253	41.683	49.187	45.973	3.213
Algemene dekkingsmiddelen	880	12.407	1.984	3.105	-1.121
Totaal lasten	42.132	54.090	51.171	49.079	2.092
BATEN					
Bedrijfsvoering	3.666	981	1.815	3.309	1.494
Algemene dekkingsmiddelen	273.562	264.438	282.893	287.293	4.400
Totaal baten	277.228	265.418	284.708	290.602	5.893
Saldo	-235.095	-211.328	-233.538	-241.523	7.985
RESERVENMUTATIES					
Toevoegingen	28.969	2.855	33.066	34.377	-1.311
Onttrekkingen	29.649	39.612	42.753	42.734	-19
Saldo reservemutaties	-680	-36.757	-9.687	-8.357	-1.330
Saldo na reservemutaties	-235.775	-248.086	-243.225	-249.880	6.655

Bedragen x € 1.000

Verschillenanalyse op deelprogramma-niveau	Lasten	Baten	Reserve
Bedrijfsvoering			
- <i>Aanpassen E&W-installaties/projecten</i> In 2022 zijn kosten gemaakt voor het nieuwe entreegebied van het provinciehuis (Sint Jansstraat 4) van € 100.000. Ook zijn er ca. € 50.000 aan kosten gemaakt voor verdere verduurzamen van het pand als gevolg van het project Gasloos provinciehuis. Daarnaast zijn er extra kosten gemaakt van € 30.000 voor de nieuwe slagboominstallatie en het op orde brengen van het tekenwerk.	-147	10	0
- <i>Voorziening dubieuze debiteuren</i> Dit krediet betreft de afwikkeling van voorgaande jaren. Hier wordt in de regel niet op begroot maar wel op gerealiseerd. Het betreft in dit geval een dotatie aan de voorziening dubieuze debiteuren (€ 118.000). Op voorhand kan niet goed worden ingeschat voor welke vorderingen wij een voorziening moeten opnemen.	-118	0	0
- <i>Audiovisuele apparatuur</i> De extra uitgaven zitten in de sterk stijgende onderhoudskosten van onze audiovisuele apparatuur. Hierdoor is er structureel een tekort van € 45.000 op dit budget. Het nieuwe hybride vergaderen van de Staten heeft € 30.000 extra gekost, de licentiekosten vielen hoger uit maar ook de benodigde oplossing bleek complexer dan verwacht. Ook is door het faillissement van onze streamingleverancier (Starleaf) € 40.000 extra uitgegeven aan nieuwe apparatuur om de Staten hybride te kunnen laten vergaderen.	-116	0	0

- <i>Betere informatievoorziening (ovb)</i> Dit project, met als doelstelling 'het verbeteren van de interne communicatie', is door de coronacrisis en het nieuwe hybride werken vertraagd. Hierdoor zijn er geen middelen uitgegeven in 2022. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	265	0	0
- <i>Dataportaalproject</i> Het Dataportal-project is een belangrijk initiatief gefinancierd uit tijdelijke middelen die speciaal beschikbaar zijn gesteld om datagedreven werken bij de provincie te bevorderen. Uitvoering van dit project is in 2022 vertraagd door onverwachte afwezigheid van de projectleider (Chief Data Officer) voor het project. De niet bestede middelen komen ten gunste van de reserve Automatisering.	101	0	-101
- <i>Diverse kosten personeelsbeheer</i> Deze kosten worden standaard ruim begroot om in te kunnen spelen op actuele en eventuele acute zaken die niet kunnen wachten. Besteding vindt terughoudend plaats, daarom houden we in lijn met voorgaande jaren budget over. Deze middelen zijn betrokken bij de afrekening van de AKP 2022.	106	13	0
- <i>Eigen risico WW</i> Omdat de provincie Groningen eigen risicodragers is, krijgen wij de WW-kosten van oud-medewerkers doorbelast. Dit is bijna niet te voorspellen, is immers ervan afhankelijk of medewerkers elders werk vinden.	-153	0	0
- <i>Faciliteren professionalisering/moderne communicatie (ovb)</i> Bij de Perspectiefnota 2023 is € 187.500 beschikbaar gesteld voor realisatie van een filmstudio. Het project is inmiddels opgestart inzake planvorming, maar de kosten worden in 2023 gemaakt. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.	184	0	0
- <i>Flexibele concernpot</i> Deze buffer voor onvoorziene personele uitgaven is in 2022 niet aangewend. Deze middelen zijn betrokken bij de afrekening van de AKP 2022.	667	0	0
- <i>Software</i> In het Interprovinciaal Overleg (IPO) van december 2021 is besloten om gezamenlijk Microsoft Licenties aan te schaffen als provincies. De destijds aangeschafte E3-licenties bevatten minder functionaliteiten en kan daarmee niet in de behoefte van de provincies worden voorzien. Het aanschaffen van losse aanvullende licenties is een optie maar is dan fors duurder en vergt een grote administratieve last. Met het aanschaffen van de duurder E5-licentie wordt wel in de behoefte voorzien maar dit leidt wel tot wat hogere kosten dan begroot. maar de licentie beschikt wel over alle gewenste functionaliteiten. De overschrijding is verrekend met de reserve Automatisering.	-234	0	234
- <i>IPO-bijdrage</i> Een deel van de financiële afwikkeling van de IPO-bijdrage 2021 is pas in 2022 gefactureerd en betaald. Hiermee was in de begroting geen rekening gehouden, waardoor de realisatie hoger is uitgevallen dan begroot.	-108	0	0
- <i>Participatiewet (incl. nieuwe quotumregeling)</i> De doelstelling van de Wet banenafpraak is voor 85% gerealiseerd. Afpraak is dat de personeelslasten voor 50% doorbelast kunnen worden aan het centrale budget. De doorbelasting heeft in 2022 niet plaatsgevonden. Deze middelen zijn betrokken bij de afrekening van de AKP 2022.	648	0	0

<p>- <i>Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB) 2018-2022</i></p> <p>De eerste looptijd van het POB liep van 2018 tot eind 2022. Tijdens ongeveer de helft van deze periode waren er beperkende maatregelen door corona waardoor er geen trainingen en opleidingen (live) werden gegeven. Hierdoor hebben sommige medewerkers hun POB niet benut en is dit ook niet meer ingelopen nadat de beperkende maatregelen in het tweede kwartaal van 2022 vervielen.</p> <p>Een tweede oorzaak is dat in Het Goede Gesprek niet altijd voldoende aandacht besteed wordt aan duurzame inzetbaarheid en op welke wijze het inzetten van het POB daaraan kan bijdragen en/of medewerkers soms onvoldoende eigen regie nemen op hun duurzame inzetbaarheid en daarmee hun POB niet benutten. Deze middelen zijn betrokken bij de afrekening van de AKP 2022.</p>	253	0	-253
<p>- <i>Stelpost dekking formatie opgaven/programma's</i></p> <p>Er is een bedrag van € 193.000 aan negatieve lasten begroot onder noemer 'Stelpost dekking formatie uit opgaven/programma's. Er is € 0 aan lasten gerealiseerd.</p> <p>Er is 1,75 fte aan bezetting binnen de voormalige afdeling BJC, formatie is in 2022 opgesplitst naar diverse teams, die gedekt zou moeten worden uit opgaven en programma's. Hiervoor is in 2022 geen dekking uit opgaven en programma's gerealiseerd. Het saldo op deze stelpost is betrokken bij de afrekening van de AKP 2022.</p>	-193	0	0
<p>- <i>Digitaliseringsstrategie (Kadernota 2022-2026)</i></p> <p>In mei is opdracht verstrekt om de inrichting, taken, verantwoordelijkheden, formatie en rol binnen de organisatie van het basisteam IOP (informatie, organisatie en processen) te herijken, wat geresulteerd heeft in de ontmanteling van IOP per 31 december 2022 en het oprichten van het nieuwe basisteam CIO Office per 1 januari 2023. Dit heeft geleid tot vertraging van het project om een goede koers en strategie in 2022 uit te zetten. In 2023 wordt het herfaseringsplan opgeleverd. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Automatisering.</p>	129	0	-129
<p>- <i>Implementatie Wet open overheid</i></p> <p>In 2022 is een start gemaakt met een tweetal projecten, te weten Zylab en Reviewers, waarvan de besteding van middelen in 2023 plaatsvindt. De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Automatisering.</p>	261	0	-261
<p>- <i>IP-projecten</i></p> <p>Deze middelen worden door de portfolioboard toegezegd aan projecten en bij die projecten wordt de realisatie verantwoord. De realisatie van deze IP-projecten wordt daarom niet geboekt op dit budget. De totale realisatie die aan dit budget gerelateerd kan worden bedraagt € 0,9 miljoen (onderdeel van de apparaatskosten). De niet bestede middelen worden toegevoegd aan de reserve Automatisering.</p>	1.018	0	-1.018
<p>- <i>Werkzaamheden voor derden</i></p> <p>Deze baten betreffen het gedeelte van de overhead dat is gekoppeld aan de doorbelasting van uren aan medeoverheden voor onder andere het onderhoud aan en de bediening van bruggen. Op voorhand valt niet goed in te schatten hoeveel uren exact worden doorbelast.</p>	0	279	0
<p>- <i>Op orde brengen archief ProMIS (ovb)</i></p> <p>ProMIS was het digitale archief van de provincie van 2001 tot 2013. Dit archief moet nog op orde worden gebracht. Dit kan niet in ProMIS door ontbrekende functionaliteiten. Daarom wordt de inhoud van ProMIS overgebracht naar het huidige digitale archief genaamd Kiwi. In de begroting van 2022 was voor dit project 'Op orde brengen van ProMIS' een totaalbedrag van € 350.000 geraamd. Omdat we in de loop van het jaar reeds constateerden dat er vertraging zit op de daadwerkelijke uitvoering, is bij de najaarsmonitor al een voorstel gedaan om € 300.000 door te schuiven naar volgend jaar. Op dat moment hadden we nog de verwachting dat het project wel in de laatste maanden van 2022 zou starten en er derhalve circa € 50.000 nodig zou zijn de eerste werkzaamheden uit te kunnen (laten) voeren. We constateren nu dat de</p>	50	0	0

noodzakelijke conversie van ProMIS naar Kiwi nog niet is afgerond. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.			
- <i>Voorziening Verlofsparen</i>	-3.144	0	0
De Commissie BBV heeft op 24 mei 2022 via beantwoording van vragen aangegeven dat er bij verlof sparen sprake is van een arbeidsgerelateerde verplichting die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook een onvoorspelbare afbouw kent. Dit moet worden geïnterpreteerd als een wettelijke uitleg van de toepassing van het BBV op dit punt en heeft geleid tot vormen van een voorziening Verlofsparen ter grootte van € 3,1 miljoen.			
- <i>Overig</i>	296	125	-120
- <i>Apparaatskosten</i>	3.448	1.067	318
Totaal verschil	3.213	1.494	-1.330
Algemene dekkingsmiddelen			
- <i>BTW-compensatiefonds</i>	0	163	0
Voor een aantal partijen vordert de provincie de btw terug via het BTW-compensatiefonds (doorschuif btw). Een deel van deze btw komt ten gunste van de provincie, dit is hoger uitgevallen dan vooraf ingeschat. Reden hiervoor is dat bij het opstellen van de begroting voorzichtig is begroot, omdat vooraf lastig te bepalen is hoeveel btw de provincie kan terugvorderen voor andere partijen én deze ten gunste komt van de provincie. Het saldo komt ten gunste van het rekeningresultaat.			
- <i>Onvoorziene uitgaven</i>	250	0	0
Het budget Onvoorzien is niet belast in 2022. Er zijn geen redenen geweest deze post te belasten. De niet bestede middelen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat.			
- <i>Opcenten motorrijtuigenbelasting</i>	0	-203	0
De opbrengsten vanuit de opcenten motorrijtuigenbelasting zijn volledig afhankelijk van de samenstelling van het wagenpark binnen de provincie. Dit betreft alle voertuigen die binnen de provincie geregistreerd staan. Hoewel de totale omvang van het wagenpark is toegenomen in 2022 (+ 0,73%) zien we een afname van het aantal voertuigen dat volledig wordt belast (onder andere door de vrijstelling van elektrische voertuigen).			
- <i>Rente lening SHINE Medical BV</i>	0	270	0
In december 2021 is door de NV NOM een lening aan SHINE Medical BV verstrekt namens de provincie Groningen ter voorfinanciering van een door de provincie Groningen in afwachting van besluitvorming daartoe door Provinciale Staten te verstrekken lening voor een bedrag van € 4,0 miljoen. Eind 2022 is deze lening na besluitvorming door Provinciale Staten conform afspraken overgenomen van en uitbetaald aan NV NOM. Naast het bedrag van de lening is per ultimo 2022 ook de rente van € 270.000 over de lening bijgeschreven op de hoofdsom. Het saldo van de lening bedraagt daarmee per ultimo 2022 € 4,3 miljoen. Aflossing van de lening is voorzien vanaf 2027.			
- <i>Voorziening Investeringsfonds Groningen</i>	0	1.916	0
Wij hebben in 2015 het Investeringsfonds Groningen (IFG) B.V. opgericht om het mkb te versterken. Hiervoor is € 60,0 miljoen beschikbaar gesteld. Hiervan is inmiddels € 29,6 miljoen getrokken. Uit de jaarrekening 2022 van het IFG blijkt dat over 2022 een positief resultaat is gerealiseerd van € 1,9 miljoen. Aangezien de marktwaarde van de deelneming in het IFG lager is dan de boekwaarde, is voor dit verschil in het verleden een voorziening getroffen. Deze voorziening is door het positieve resultaat in 2022 € 1,9 miljoen lager geworden. De voorziening bedraagt ultimo 2022 € 1,2 miljoen. Ter dekking van de voorziening hebben wij middelen opgenomen in de Algemene reserve. Via de bestemming van het rekeningresultaat 2022 stellen wij voor het vrijgevallen deel weer toe te voegen aan de Algemene reserve.			

- <i>Voorziening deelneming N.V. NOM</i> Op basis van de jaarrekening 2022 van de N.V. NOM blijkt dat de marktwaarde van het aandeel van de provincie in de NOM ultimo 2022 lager is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs en agiostortingen. Daarom is de voorziening met € 0,5 miljoen verhoogd. De voorziening bedraagt ultimo 2022 € 0,98 miljoen.	-503	0	0
- <i>Rente leningen Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)</i> Medio 2022 heeft BNG besloten de hybride lening, afgesloten in 2016, met in ieder geval één jaar door te rollen. Bij de aanpassing van de begroting bij de Najaarsmonitor 2022 is abusievelijk geen rekening gehouden met het deel van de lening dat oorspronkelijk werd doorberekend aan het nazorgfonds ook te bij te ramen. Hierdoor zijn de baten ca. € 210.000 hoger uitgevallen dan geraamd.	-13	222	0
- <i>Rente rekening-courant</i> De provincie Groningen beheert naast haar eigen middelen ook middelen van derde partijen. Het gaat hierbij onder andere om Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN). Als gevolg van de extra gerealiseerde rentebaten (€ 1,7 miljoen) is ook de doorberekening van deze baten aan de derde partijen hoger uitgevallen waardoor de rentelasten voor de provincie significant hoger uitvallen.	-682	0	0
- <i>Rentekosten nazorg</i> Het rendement van de uitgezette middelen voor het Nazorgfonds gesloten stortplaatsen is in 2022 lager dan andere jaren vanwege een negatief rendement van het duurzaam aandelenfonds in 2022. Met betrekking tot het nazorgfonds gesloten stortplaatsen is eind 2017 circa € 6,7 miljoen uitgezet door middel van een duurzaam aandelenfonds. Dit fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde (ter beoordeling of het totale fondsvermogen nog wel in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds). In 2022 is het aandelenfonds gedaald en leidt tot een lagere marktwaarde van het fonds op balansdatum van circa € 10,2 miljoen. Dit is een daling van circa € 1,3 miljoen (circa 12%) ten opzichte van de eindstand van 2021.	-1.383	2	0
- <i>Rentebaten schatkistbankieren</i> In de begroting was nog geen rekening gehouden met rendement op kort uitgezette middelen. Per medio september 2022 is de rente op de rekening-courant bij de schatkist weer positief geworden en uiteindelijk is de rente opgelopen tot 1,9% eind 2022. Als gevolg van deze rentestijging is € 1.721.000 meer aan rentebaten gerealiseerd dan begroot.	0	1.703	0
- <i>Stelpost grote transities (ovb)</i> Bij de Perspectiefnota 2023 zijn voor 2022 (en 2023) middelen beschikbaar gesteld voor onder andere de grote transities: - Regie op ruimte - Wonen en bereikbaarheid - Natuur en stikstof - Energie en klimaat. Bij deze landelijke transities is nog niet helemaal duidelijk welke rol het Rijk ziet voor de provincies waardoor voorzichtig is omgegaan met deze stelpost en de middelen niet volledig zijn besteed. Een bedrag van € 258.000 aan middelen voor de transitie Wonen en bereikbaarheid worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023. De resterende niet bestede middelen vallen vrij ten gunste van het rekeningresultaat.	1.254	0	0
- <i>Overig</i>	-44	327	
Totaal verschil	-1.121	4.400	0
Totaal verschillen programma	2.092	5.893	-1.330

Bedragen x € 1.000

Deel 3

PARAGRAFEN

1. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

1.1. Inleiding

Definitie weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit de middelen en mogelijkheden waarover de provincie beschikt om de risico's (niet begrote kosten die onverwachts optreden) op te vangen.

De weerstandscapaciteit wordt gedefinieerd als het totaal van de vrije ruimte in de Algemene reserve, de vrij aan te wenden bestemmingsreserves, de onbenutte belastingcapaciteit, het gereserveerde bedrag voor onvoorziene uitgaven en de verwachte begrotingsruimte.

Onderscheid wordt gemaakt in incidentele en structurele weerstandscapaciteit:

- Met incidenteel wordt bedoeld het vermogen om eenmalige financiële tegenvallers op te vangen zonder dat reguliere taken in gevaar komen.
- De structurele weerstandscapaciteit betreft middelen die permanent ingezet kunnen worden om structurele risico's in de lopende exploitatie op te vangen, zonder dat dit ten koste gaat van de uitvoering van de reguliere taken.

Het minimaal benodigde weerstandsvermogen is afhankelijk van het risicoprofiel. De risico's die relevant zijn voor het weerstandsvermogen zijn niet op een andere manier te ondervangen. Onder risico's verstaan de BBV-voorschriften: alle voorzienbare risico's waarvoor geen voorzieningen zijn gevormd of die niet tot afwaardering van activa hebben geleid en van materiële betekenis kunnen zijn in relatie tot de financiële positie. Bij het bepalen van de verwachte impact van risico's moet onderscheid gemaakt worden tussen risico's met incidentele gevolgen en risico's met structurele gevolgen.

Kadernota risicomanagement

De kaders waarbinnen wij op het gebied van risicomanagement en weerstandsvermogen dienen te werken zijn door uw Staten vastgesteld in de Kadernota Risicomanagement. In deze nota staat dat het van belang is om met een brede scope de risico's te beoordelen. Zowel naar de risico's die direct raken aan het minimaal benodigde weerstandsvermogen als naar de risico's die hieraan niet direct raken, maar wel degelijk impact kunnen hebben op onze provinciale ambities en financiële middelen. Dit heeft tot de volgende indeling van risico's geleid:

- **Categorie I:** risico's die gekwantificeerd zijn en die op basis van de vastgestelde beleidslijn dienen te worden opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en daarmee afgedekt moeten worden door de middelen die hiervoor gereserveerd zijn binnen de Algemene Reserve (onderdeel incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit).
- **Categorie II:** risico's die worden gedekt uit reguliere project- en programmabudgetten en die binnen die budgetten zijn gekwantificeerd.
- **Categorie III:** risico's die zijn te betitelen als toekomstige ontwikkelingen c.q. knelpunten, waarbij de provincie genoeg gelegenheid heeft om dit op te nemen in toekomstige begrotingen.

Aan de hand van bovenstaande indeling worden in deze paragraaf de onderbouwing van het minimaal benodigde weerstandsvermogen toegelicht.

Eens in de vier jaar wordt een extern onderzoek verricht naar de omvang van het minimaal benodigde weerstandsvermogen. In het voorjaar van 2023 heeft dit onderzoek plaatsgevonden. De uitkomsten van het [onderzoek](#) zijn aan uw Staten voorgelegd en verwerkt in deze paragraaf.

1.2. Risico's Categorie I: Gekwantificeerde risico's met dekking uit de Algemene reserve (weerstandsvermogen)

In dit onderdeel beschrijven we de risico's die gekwantificeerd zijn en die op basis van de vastgestelde beleidslijn dienen te worden opgenomen in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing en daarmee afgedekt moeten worden door de middelen die hiervoor gereserveerd zijn binnen de Algemene reserve (onderdeel incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit).

Op basis van de categorie I risico's wordt het minimaal benodigde weerstandsvermogen bepaald.

De risico's zijn opnieuw geïnventariseerd en gekwantificeerd op een totaalbedrag van € 32,59 miljoen. Hiervan heeft een bedrag van € 16,69 miljoen betrekking op reguliere incidentele risico's en € 15,90 miljoen op risico's die annex zijn met revolverende fondsen. Deze splitsing c.q. onderverdeling is gebaseerd op het feit dat voor de dekking van de risico's revolverende fondsen aparte afspraken gelden.

In de onderstaande tabel worden de verschillen samengevat weergegeven tussen de Begroting 2023 en de Jaarstukken 2022, waar het gaat om het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen (kwantificering risico's) en de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit. Dit betreft zowel de geïdentificeerde incidentele risico's (A) als de risico's voor de revolverende fondsen (B).

Tabel 1. Benodigd weerstandsvermogen versus beschikbare weerstandscapaciteit

Risico's	Begroting 2023	Jaarstukken 2022	Mutatie
A: Geïdentificeerde incidentele risico's			
1. Kwantificering risico's (benodigd)	19,59	16,69	-2,90
2. Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit	19,87	13,19	-6,68
	0,27	-3,51	-3,78
B: Risico's revolverende fondsen			
1. Kwantificering risico's (benodigd)	18,30	15,90	-2,4
2. Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit	15,34	17,26	1,92
	-2,96	1,36	4,32
Totaal (A+B)			
1. Kwantificering risico's (benodigd)	37,89	32,60	-5,30
2. Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit	35,21	30,45	-4,76
	-2,69	-2,15	-0,54

(bedragen x € 1 miljoen)

De paragraaf weerstandsvermogen is gebaseerd op het, begin 2023 uitgevoerde, vierjaarlijks onderzoek naar de risico's en de weerstandscapaciteit. Met het besluit over de uitkomsten van dit onderzoek hebben uw Staten besloten het tekort van € 2,15 miljoen vanuit de begrotingsruimte toe te voegen aan de Algemene reserve onderdeel weerstandscapaciteit.

A. Geïdentificeerde incidentele risico's

In onderstaande tabel wordt de kwantificering van de risico's alsmede de beschikbare weerstandscapaciteit weergegeven. Onder de tabel wordt dit nader toegelicht.

Tabel 2. Reguliere incidentele risico's versus beschikbare weerstandscapaciteit

A1: Reguliere risico's	Begroting 2023	Jaarstukken 2022	Mutatie
1. Kwantificering risico's	19,59	16,69	-2,90
2. Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit	19,87	13,19	-6,68
3. Verschil (2 minus 1)	0,27	-3,51	-3,78

(bedragen x € 1 miljoen)

1. Kwantificering risico's

De reguliere incidentele risico's (minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen) kunnen worden becijferd op € 16,69 miljoen. Per saldo is dit € 2,9 miljoen lager ten opzichte van de Begroting 2023. De mutaties zijn:

Toename:

- Lening Snel Internet: ca. € 4,42 miljoen. De kans van optreden is toegenomen van 5% naar 20%.
- Claims: € 0,31 miljoen. Voor de bestaande claims is een herziene schatting gemaakt. De waarde/bedrag is hoger maar kans van optreden is verlaagd.

Afname:

- Afvalbedrijven: € 0,19 miljoen. Dit is gebaseerd op de meest recente ODG-rapportage en onder andere door kosten North Refinery op basis van boedelkrediet van de curator.
- Effecten rijksontwikkelingen: € 0,2 miljoen. (Risico is vervallen omdat het ook al is verwerkt in de meerjarenbegroting.)
- IBOI-indexering: € 0,64 miljoen. (Risico is vervallen omdat de financiële gevolgen van een eventueel hogere indexering worden opgenomen in de jaarlijkse begroting.)
- Exploitatie Openbaar Vervoer: € 6,6 miljoen. (Dit is overgeheveld naar de bestemmingsreserve Exploitatie Openbaar vervoer, innovatieve en overige maatregelen.)

2. Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit

Binnen de Algemene reserve is als incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit een bedrag van € 13,19 miljoen gereserveerd ter dekking van de risico's. Dit is per saldo € 6,68 miljoen lager ten opzichte van de Begroting 2023. De mutaties zijn:

- Afvalbedrijven: € 0,08 miljoen. In 2022 zijn de kosten voor North Refinery hoger dan begroot. Bij de bestemming van het jaarrekeningresultaat 2022 zal worden voorgesteld dit bedrag te dekken uit de Algemene reserve (conform voorgaande jaren).
- Exploitatie Openbaar Vervoer: € 6,6 miljoen. (Dit is overgeheveld naar de bestemmingsreserve Exploitatie Openbaar vervoer.)

3. Verschil

Het verschil tussen de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit en het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen en bedraagt € 3,51 miljoen. Met dit bedrag is, conform de Kadernota Risicomanagement, de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit aangevuld, bij uw besluit Statenvoorstel 'Extern onderzoek minimaal benodigde weerstandsvermogen en actualisatie Kadernota Risicomanagement'.

Bij de Begroting 2023 was de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit € 19,9 miljoen, in deze Jaarstukken 2022 is dat € 13,2 miljoen geworden. Dit bedrag is voor € 12,4 miljoen gelabeld in de Algemene reserve van de provincie. Voor € 0,8 miljoen is het risico op de lening aan SHINE Medical ondergebracht bij de NOM.

B. Risico's revolverende fondsen

Uit onderstaande tabel blijkt dat ten opzichte van de Begroting 2023 de risico's revolverende fondsen zijn gedaald en dat de beschikbare weerstandscapaciteit is toegenomen.

Tabel 3. Risico's revolverende fondsen versus beschikbare weerstandscapaciteit

B.1. Revolverende fondsen	Begroting 2023	Jaarstukken 2022	Mutatie
1. Kwantificering risico's	18,30	15,90	-2,40
2. a. Beschikbare weerstandscapaciteit	13,84	15,76	1,92
2. b. Aanvulling 2024 en 2025	1,50	1,50	0,00
<i>Totaal gereserveerd</i>	<i>15,34</i>	<i>17,26</i>	<i>1,92</i>
3. Verschil (2 minus 1)	-2,96	1,36	4,32

(bedragen x € 1 miljoen)

1. Kwantificering risico's

De risico's revolverende fondsen (minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen) kunnen worden becijferd op € 15,90 miljoen. Ten opzichte van de Begroting 2023 zijn de risico's € 2,4 miljoen lager doordat de kans van optreden voor het Fonds Nieuwe Doen is verlaagd. Hierover zijn uw Staten onlangs geïnformeerd.

2. Beschikbare weerstandscapaciteit

De incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit binnen de Algemene reserve bedraagt momenteel € 15,76 miljoen. Dit bedrag wordt de aankomende jaren hoger voor het risico Investeringsfonds Groningen B.V. (IFG) vanwege de volgende ontwikkelingen:

- a. Door het resultaat 2022 van het IFG ad € 1,92 miljoen wordt bij deze jaarstukken voorgesteld onze voorziening met € 1,92 miljoen te verlagen en dit bedrag (weer) toe te voegen aan de Algemene reserve. De verwachting is dat de dan resterende voorziening van in totaal € 1,24 miljoen op termijn kan worden goed gemaakt uit zogenaamde exits uit ondernemingen (uitstappen uit een participatie). Gelet op de turbulentie in de wereld stellen wij voor voorzichtigheidshalve nog geen rekening te houden dit bedrag.
- b. In de jaren in 2024 en 2025 wordt vanuit de middelen Provinciale Meefinanciering nog in totaal € 1,5 miljoen gestort in de Algemene reserve (€ 0,75 miljoen per jaar). Dit conform besluitvorming van uw Staten bij [voordracht 59/2018 Evaluatie IFG en uitbreiding fondsvermogen](#).

3. Verschil

Het verschil tussen de incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit en het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen bedraagt € 1,36 miljoen. Dit bedrag kan vrijvallen. Dit is verwerkt bij uw [besluit](#) Statenvoorstel 'Extern onderzoek minimaal benodigde weerstandsvermogen en actualisatie Kadernota Risicomanagement'.

Later in deze paragraaf worden de individuele risico's gedetailleerd beschreven. Zie hiervoor 1.6 Inventarisatie risico's Categorie I.

1.3. Risico's Categorie II: Risico's die worden gedekt uit reguliere project- en programmabudgetten en die binnen die budgetten zijn gekwantificeerd

Categorie II betreft risico's die worden gedekt uit reguliere project- en programmabudgetten en in dat kader voor zover mogelijk zijn gekwantificeerd. Momenteel is het niet noodzakelijk om deze risico's op te nemen in de paragraaf weerstandsvormogen. Deze risico's dienen periodiek geëvalueerd te worden en afgezet te worden tegen de omvang van de beschikbare project- en programmabudgetten. Deze risico's en de daarbij behorende reserveringen op de project- en programmabudgetten kunnen ten koste gaan van de ambities van de provincie Groningen. Opgemerkt wordt dat GS vanuit haar actieve informatieplicht PS separaat informeren over de mogelijke knelpunten c.q. risico's binnen projecten zoals onder andere opgenomen in de nota Investerings.

1.4. Risico's Categorie III: Toekomstige ontwikkelingen c.q. knelpunten

Het gaat hier - zoals eerder vermeld - om risico's die zijn te betitelen als toekomstige ontwikkelingen c.q. knelpunten, waarbij er nog voldoende gelegenheid is om dit op te nemen in de toekomstige begrotingen. Vanzelfsprekend zullen wij de toekomstige ontwikkelingen c.q. knelpunten op de voet volgen en indien noodzakelijk tijdig maatregelen treffen. Ook zullen wij hieraan aandacht besteden in onder andere de toekomstige perspectiefnota's en begrotingen.

1.5. Structurele risico's afgezet tegen de structurele capaciteit

De structurele risico's zijn niet gekwantificeerd. Ten opzichte van de Begroting 2023 is het structurele risico Effecten rijksontwikkelingen ad € 1 miljoen vervallen omdat het ook al is verwerkt in onze meerjarenbegroting. Hierbij wordt opgemerkt dat een aantal risico's in categorie III wel een structureel effect kunnen hebben.

De structurele risico's dienen te worden gedekt uit de structureel beschikbare weerstandscapaciteit. Dit betreft middelen die permanent in kunnen worden ingezet om de risico's op te vangen. De huidige structureel beschikbare weerstandscapaciteit kan maximaal € 20,8 miljoen bedragen en is te betitelen als ruim voldoende. Dit betreft met name de onbenutte belastingcapaciteit opcenten op de motorrijtuigenbelasting (circa € 20,3 miljoen) en de post voor werkelijk onvoorziene uitgaven (€ 0,5 miljoen). Op het moment dat structurele risico's zich voordoen zullen wij uw Staten een voorstel voorleggen op welke wijze deze risico's structureel kunnen worden afgedekt.

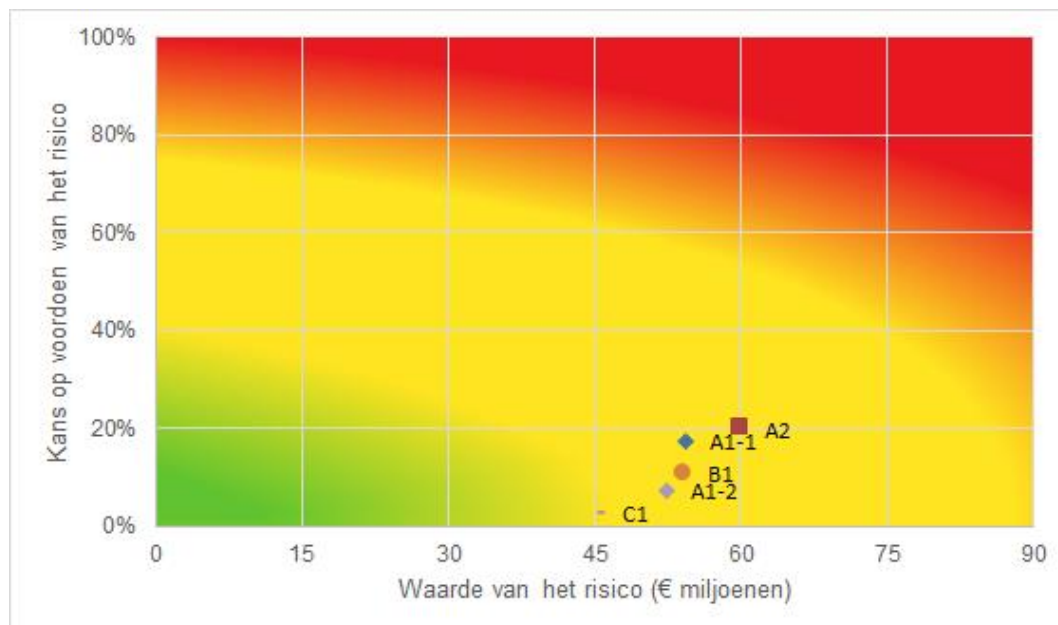
1.6. Inventarisatie risico's Categorie I

Voor het bepalen van het risicoprofiel hebben wij de risico's geïnventariseerd. Wij delen de risico's in onze P&C-documenten in het vervolg als volgt in:

- A. Financieringsrisico's
- B. Beleidsvoeringsrisico's
- C. Juridische risico's.

Voor de gekwantificeerde risico's wordt in de risicomatrix zichtbaar welke de grootste risico's zijn en waar de risicobeheersing zich met name op zal moeten richten. De risico's zijn voorzien van een nummer. In deze paragraaf wordt aan de hand van dit nummer het risico nader toegelicht.

Grafiek 1. Overzicht risico's

De geïdentificeerde risico's staan hierna in tabelvorm nogmaals samengevat opgenomen.

Tabel 4. Geïdentificeerde risico's

	Begroting 2023	Jaarstukken 2022			
	Impact (in € miljoen)	Waarde (in € miljoen)	Kans (percentage)	Impact (in € miljoen)	Incidenteel/ Revolverend
A. Financieringsrisico's					
A 1-1 Leningen, garanties en waarborgen	5,13	54,33	17,6%	9,55	incidenteel
A 1-2 Leningen, garanties en waarborgen	6,30	52,50	7,4%	3,90	revolverend
A 2 Verbonden partijen	12,00	60,00	20,0%	12,00	revolverend
A 3-2 Effecten rijksontwikkelingen	0,20	-	-	-	
A 4 Exploitatie Openbaar Vervoer	6,60	-	-	-	
B. Beleidsvoeringsrisico's					
B 1 Afvalbedrijven	6,10	54,23	10,9%	5,90	incidenteel
B 2 IBOI indexeringsverplichting	0,64	-	-	-	
C. Juridische risico's					
C 1 Claims	0,94	45,40	2,8%	1,25	incidenteel
D. Structurele risico's					
A 3-2 Effecten rijksontwikkelingen	1,00	-	-	-	
Totaal Incidentele risico's (A1-1, B1 en C1)		153,96		16,69	
Totaal revolverende risico's (A1-2 en A2)		112,50		15,90	
Totaal Incidentele en revolverende risico's		266,46		32,59	

A.1 Leningen, garanties en waarborgen

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel (I)		✓
Revolverend (R)		✓
Structureel (S)		
Inschatting van kans en impact		
Waarde	€ 54,3 miljoen (I) en € 52,5 miljoen (R)	
Kans	17,5% (I) en 7,4% (R)	
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 9,55 miljoen (I) en € 3,90 miljoen (R)	
Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing		
Achtergrond:	<p>Wanneer de begunstigde van een garantie/borgstelling of de ontvanger van een verstrekte geldlening niet aan de verplichtingen voldoet, komen de eventuele lasten voor de provincie Groningen. Dit risico is een samenvoeging van de risico's voortvloeiend uit gewaarborgde geldleningen/garanties, achtergestelde lening OZG, kredietunies, lening Snel Internet, NSDF (Nesec Shipping Debt Fund), Spoed voor Jeugd, SHINE Medical Veendam, Fonds Ontwikkelkosten energiecoöperaties en Fonds Nieuwe Doen. Zie tabel 5 voor een gedetailleerde onderbouwing.</p>	
Aard risico:	<p>De begunstigde van een garantie/borgstelling of de ontvanger van een verstrekte (revolverende) geldlening kan niet aan de verplichtingen voldoen, resulterend in niet incasseerbare vorderingen en/of afwaarderingen voor de provincie Groningen.</p>	
Inschatting van kans en impact:	<p>De provincie heeft in het kader van de provinciale publieke taak leningen verstrekt en waarborgen/garanties afgegeven tot een bedrag van ca. € 299,30 miljoen. Voor een bedrag van € 106,83 miljoen betreft dit garanties/borgstellingen en (revolverende) leningen waarbij risico's zijn onderkend. Per 31 december 2022 is € 57,9 miljoen verstrekt van de garanties/borgstellingen en (revolverende) leningen waarbij risico's zijn onderkend. Het restant wordt in de komende jaren verstrekt. Er is voor gekozen om van het maximum van het totaal te verstrekken bedrag uit te gaan bij de berekening van het minimaal benodigde weerstandsvermogen. Per garantie/borgstelling en/of (revolverende) lening is er een risico-inschatting gemaakt op basis van waarde en kans.</p>	
Getroffen beheersingsmaatregelen:	<p>De primaire beheersingsmaatregelen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De provincie Groningen stelt per borgstelling/lening specifieke beheersmaatregelen op om de kans op afwaarderingen te verkleinen (bijvoorbeeld het toetsen van kredietaanvragen door de kredietunies/fondsen). • Jaarlijks monitort de provincie Groningen de financiële positie (solvabiliteit en liquiditeit) van de betrokken organisaties door de jaarrekening op te vragen en te beoordelen en neemt actie indien nodig. 	
Conclusie:	<p>Ten opzichte van de Begroting 2023 is de kans voor de Lening Snel internet verhoogd van 5% naar 20%, in verband met toename van het risico. De kans voor Fonds Nieuwe Doen (FND) is verlaagd van 10% naar 5%. Dit is realistisch op basis van historische afboekingen, de gemaakte risico-reserveringen door FND zelf en de spreiding van het risico op de gehele leningenportefeuille.</p>	

Tabel 4b. Uitwerking risico's leningen, garanties en waarborgen in waarde, kans en impact

Leningen, garanties en waarborgen	Begroting 2023	Jaarstukken 2022			Verschil in impact
	Impact in € miljoen	Waarde in € miljoen	Kans	Impact in € miljoen	
1. Gewaarborgde geldleningen/garanties	0,04	0,27	15%	0,04	0,00
2. Achtergestelde lening OZG	0,55	2,78	20%	0,56	0,00
3. Kredietunies Groningen, Westerkwartier, Eemsregio	0,50	2,25	22%	0,50	0,00
4. Lening Snel internet	1,47	29,50	20%	5,90	4,43
5. Nsec Shipping Debt Fund (NSDF)	1,65	15,00	11%	1,65	0,00
6. Spoed voor Jeugd	0,11	0,55	20%	0,11	0,00
7. SHINE Medical Veendam *	0,80	4,00	20%	0,80	0,00
Subtotaal incidentele risico's	5,13	54,33	17,5%	9,55	4,43
8. Fonds Nieuwe Doen	4,80	48,00	5%	2,40	-2,4
9. Fonds Ontwikkelkosten energiecoöperaties Groningen	1,50	4,50	33%	1,50	0,00
Subtotaal risico's revolverende fondsen	6,30	52,50	7,4%	3,90	-2,4
Totaal	11,42	106,83	12,6%	13,45	2,03

* Het benodigde weerstandsvermogen voor dit risico maakt geen onderdeel uit van de Algemene reserve van de provincie maar wordt aangehouden door de NOM.

A.2 Verbonden partijen

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel (I) Revolverend (R) Structureel (S)		✓
Inschatting van kans en impact		
Waarde	€ 60,0 miljoen (R)	
Kans	20%	
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 12,0 miljoen (R)	
Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing		
Achtergrond:	<p>De provincie Groningen heeft in totaal twintig verbonden partijen, bestaande uit zeven publiekrechtelijke organisaties in de vorm van gemeenschappelijke regelingen en dertien private organisaties (besloten en naamloze vennootschappen, stichtingen en een vereniging). Met betrekking tot een aantal verbonden partijen kunnen risico's aan de orde zijn die landen in de paragraaf weerstandsvermogen.</p> <p>Voor de verbonden partijen die jaarlijks een zgn. deelnemersbijdrage ontvangen wordt bij de perspectiefnota en/of de begroting bezien of deze bijdragen moeten worden verhoogd. Deze risico's vallen in de categorie 3 risico's.</p> <p>De verbonden partijen die wel een relatie hebben met categorie 1 risico's (paragraaf weerstandsvermogen) zijn onder andere Investeringsfonds Groningen, NOM en GROEFonds. Voor deze verbonden partijen wordt periodiek beoordeeld of de provincie Groningen risico's loopt met een eventuele financiële impact. Dit kan voorkomen als verbonden partijen niet langer aan hun verplichtingen kunnen voldoen, resulterend in afwaarderingen (of niet incasseerbare vorderingen) voor de provincie Groningen of doordat verbonden partijen financiële risico's lopen die zij niet zelfstandig kunnen afdekken.</p>	
Aard risico:	<p>De provincie Groningen participeert in het Investeringsfonds Groningen. Wanneer aan het eind van de looptijd van het fonds blijkt dat de investeringen van IFG onvoldoende winstgevend en revolverend zijn geweest om enerzijds de management- en beheerkosten van IFG gedurende de gehele looptijd van het fonds te dekken en anderzijds de gedane agiostortingen voor 100% terug te laten vloeien naar de provincie, dient de provincie over voldoende middelen te beschikken om dit op te kunnen vangen.</p>	
Inschatting van kans en impact:	<p>Ieder halfjaar wordt een inschatting gemaakt van de waarde en kans van het risico. Per 1 januari 2023 is ca. € 30,0 miljoen - van het maximum van € 60 miljoen - aan agio gestort aan het Investeringsfonds Groningen. De kans wordt geschat op 20%. Dit percentage is overeenkomstig de provinciale kaders voor revolverend financieren. Voor NOM en het GROEFonds zijn momenteel geen afwaarderingen aan de orde.</p>	
Getroffen beheersingsmaatregelen:	<p>Getroffen beheersmaatregelen zijn:</p> <ul style="list-style-type: none"> • De provincie Groningen heeft bij het Investeringsfonds Groningen een investeringscommissie ingesteld, die de investeringsvoorstellen van de fondsmanager en directie beoordeelt, om de kans op afwaarderingen en eventuele bijstortverplichtingen te verkleinen. • Jaarlijks monitort de provincie Groningen de financiële positie (solvabiliteit en liquiditeit) van verbonden partijen door de jaarrekening op te vragen en te bestuderen en neemt actie indien nodig. 	

Conclusie:

De totale impact bedraagt € 12 miljoen, bestaande uit een risico met betrekking tot het Investeringsfonds Groningen. Dit risico is gelijk gebleven ten opzichte van de Begroting 2023.

B.1 Afvalbedrijven

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel (I) Revolverend (R) Structureel (S)	✓	✓
Inschatting van kans en impact		
Waarde	€ 54,2 miljoen (I)	
Kans	10,9% (I)	
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 5,9 miljoen (I)	
Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing		
Achtergrond:	De provincie Groningen is bevoegd gezag voor verschillende afvalbedrijven. In het geval van een faillissement en/of calamiteiten kan een situatie ontstaan waarbij het bedrijf niet meer kan voldoen aan de in de vergunning gestelde voorwaarden. Dit kan leiden tot een situatie waarbij gevaren dreigen voor de volksgezondheid en het milieu. Vanuit de zorgplicht zal de provincie Groningen mogelijk maatregelen moeten nemen om deze gevaren weg te nemen. Dit omvat bijvoorbeeld het verwijderen van de achtergebleven afvalstoffen (geen beleidskeuze) en saneren van vervuilde grond (in bepaalde gevallen beleidskeuze).	
Aard risico:	In geval van faillissement en/of calamiteiten kan een situatie ontstaan waarbij het bedrijf niet meer kan voldoen aan de in de vergunning gestelde voorwaarden.	
Inschatting van kans en impact:	Halfjaarlijks worden de risico's per afvalbedrijf, waarvan de provincie Groningen bevoegd gezag is, in kaart gebracht. Er wordt onder andere gekeken naar de negatieve restwaarde van de afvalstoffen die liggen opgeslagen bij de verschillende bedrijven. De maximale waarde van het risico wordt geschat op € 54,2 miljoen (december 2022 - meest actuele informatie). De kans van optreden van dit risico verschilt per bedrijf. De gemiddelde kans is 10,9%.	
Getroffen beheersingsmaatregelen:	<ul style="list-style-type: none"> • De provincie Groningen verleent vergunningen en handhaaft conform de interne en externe wet- en regelgeving. • De provincie Groningen monitort de afvalstromen en de financiële positie van de risicovolle bedrijven en rapporteert hierover halfjaarlijks. Deze rapportage wordt geëvalueerd door het team Milieu en waar nodig verbeterd. • De provincie Groningen lobbyt bij het Rijk voor een regeling voor financiële zekerheidsstelling (zoals de BRZO-zekerheidsstelling). 	
Conclusie:	In de berekening van het minimaal incidenteel benodigde weerstandsvermogen is voor dit risico incidenteel een bedrag van € 5,9 miljoen meegenomen. Het risico afvalbedrijven is afgenomen met € 194.000, in verband met een herziene schatting van de kosten voor opruimwerkzaamheden North Refinery en een nieuwe ODG-rapportage met daarin een geactualiseerde schatting van de kosten. De schatting is gebaseerd op de kennis van nu. Voor het opruimen van de afvalstoffen heeft de curator van North Refinery een boedelkrediet gevraagd maar de definitieve kosten zijn pas eind 2023 bekend. De afspraak is dat de kosten worden verdeeld tussen de provincie Groningen en Groningen Seaports. Dit kan gevolgen hebben voor de nu ingeschatte kosten c.q. risico.	

C.1 Claims

Aard van het risico	Beleidskeuze - Ja	Beleidskeuze - Nee
Incidenteel (I) Revolverend (R) Structureel (S)		✓
Inschatting van kans en impact		
Waarde	€ 45,4 miljoen (I)	
Kans	2,75% (I)	
Impact op benodigd weerstandsvermogen	€ 1,25 miljoen (I)	
Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing		
Achtergrond:	De in deze categorie opgenomen risico's hebben betrekking op bedragen die mogelijk kunnen voortvloeien uit ingediende claims van derden. In principe zouden claims door reguliere beleids- en afdelingsbudgetten gedekt moeten worden. Gegeven de hoge impact die claims kunnen hebben en deze niet altijd door reguliere beleids- en afdelingsbudgetten kunnen worden gedekt, is hier ook in het weerstandsvermogen een buffer voor opgenomen.	
Aard risico:	Het risico bestaat dat reeds ingediende claims van derden deels dan wel geheel door de provincie Groningen gehonoreerd moeten worden of dat in de toekomst nieuwe claims bij de provincie worden ingediend door derden.	
Inschatting van kans en impact:	<p>Periodiek worden de risico's per claim in kaart gebracht voor de claims groter dan € 35.000. Er wordt onder andere gekeken naar de waarde van de claim en de kans van voordoen. De totale waarde van de huidige claims is € 45,4 miljoen. De gemiddelde kans is 2,75%.</p> <p>In de Begroting 2023 is dit risico opgenomen met een waarde van € 2,54 miljoen en een kans van 37%. Het verschil met de waarde en kans hier opgenomen komt doordat in de begroting de waarde van een van de claims slechts gedeeltelijk is opgenomen, maar tegen een hogere kans.</p> <p>Om de waarderingsmethodiek voor claims consistent toe te passen hebben wij deze claim voor het volledige bedrag opgenomen, maar daarbij een lagere kans aangehouden. Het verschil in netto impact (benodigde weerstandscapaciteit) is daarmee € 0,3 miljoen.</p>	
Getroffen beheersingsmaatregelen:	<ul style="list-style-type: none"> • Wij trachten in elke situatie zorgvuldig te handelen om zo het risico op claims te verkleinen. • Wij trachten ons in elke situatie te houden aan de wettelijke kaders en voorgeschreven procedures om zo het risico op claims te verkleinen. • Wij hebben een WA-overeenkomst afgesloten om, in het geval een claim gehonoreerd wordt, de impact voor de provincie te verkleinen. 	
Conclusie:	Ten opzichte van de begroting is de impact toegenomen met € 0,3 miljoen. Dit wordt veroorzaakt door herziene impact en de kans op basis van onze beoordeling.	

Vervallen risico's

A.3 Effecten rijksontwikkelingen en bezuinigingen

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:

Ten opzichte van de Begroting 2023 is zowel het structurele risico als het incidentele risico 'Effecten rijksontwikkelingen' vervallen omdat het ook al is verwerkt in onze meerjarenbegroting.

A.4 Exploitatie Openbaar Vervoer

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:

Bij de herijking van het weerstandsvermogen is het incidentele risico 'Exploitatie Openbaar Vervoer' € 6,6 miljoen als risico afgevoerd. Het voor dit risico beschikbare weerstandsvermogen is overgeheveld naar bestemmingsreserve Exploitatie Openbaar vervoer.

B.2 IBOI-indexeringsverplichting

Toelichting op risico's kwantificering kans en impact en interne beheersing

Achtergrond:

Bij de recente herijking van het weerstandsvermogen begin 2023 is dit incidentele risico vervallen omdat de financiële gevolgen van een eventueel hogere indexering worden opgenomen in de jaarlijkse begroting.

1.7. Zes kengetallen en beoordeling

Het BBV schrijft voor dat in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van financiële kengetallen moet worden opgenomen. Deze zijn in onderstaande tabel opgenomen.

Tabel 5. Financiële kengetallen

Kengetal	Jaarstukken 2021	Begroting 2022	Jaarstukken 2022
1A. Nettoschuldquote	-22%	22%	3%
1B. Nettoschuldquote, gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen	-114%	-68%	-99%
2. Solvabiliteitsratio	48%	51%	46%
3. Kengetal grondexploitatie	12%	14%	12%
4. Structurele exploitatieruimte	13%	3%	46%
5. Belastingcapaciteit: opcenten mrb	112%	112%	113%

Het ministerie van Binnenlandse Zaken heeft een duiding aangegeven in de trant van 'hoe hoger of lager het percentage, hoe beter'. Deze noemen wij in onderstaande toelichting bij elk kengetal.

- 1A. De nettoschuld weerspiegelt het niveau van de schuldenlast ten opzichte van de eigen middelen. Dit kengetal geeft een indicatie van de druk van de rentelasten en aflossingen op de exploitatie. Hoe lager dit percentage hoe beter. Een negatief cijfer geeft aan dat de eigen middelen groter zijn dan de schuldenlast. In vergelijking met de begroting is de vlottende schuld van de provincie lager dan werd begroot. Vandaar de nettoschuldquote op rekeningbasis gunstiger uitpakt. De nettoschuldquote is goed te noemen.
- 1B. Om inzicht te verkrijgen in hoeverre sprake is van doorlenen wordt de nettoschuldquote zowel in- als exclusief doorgeleende gelden weergegeven (nettoschuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen). Op die manier wordt duidelijk in beeld gebracht wat het aandeel van de verstrekte leningen is en wat dit betekent voor de schuldenlast. Hoe lager dit percentage hoe beter. Een negatief cijfer geeft aan dat de eigen middelen groter zijn dan de schuldenlast. De nettoschuldquote is goed te noemen. Het feit dat de schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen lager is dan de nettoschuldquote geeft aan dat een de provincie voor een deel geld heeft uitgeleend.
2. De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin wij in staat zijn aan onze financiële verplichtingen te voldoen. Onder dit kengetal wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het balanstotaal. Hoe hoger dit percentage hoe beter. De solvabiliteit is goed te noemen.
3. De grondexploitatie kan een forse impact hebben op de financiële positie. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij verkoop. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten. Hoe lager dit percentage hoe beter.
4. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten. Een begroting waarvan de structurele baten hoger zijn dan de structurele lasten is meer flexibel dan een begroting waarbij structurele baten en lasten in evenwicht zijn. Hoe hoger dit percentage hoe beter.
5. Een provincie heeft de mogelijkheid om het aantal opcenten te verhogen tot het maximaal te heffen opcenten zoals dat door het Rijk wordt bepaald. Geen van de provincies maakt gebruik van dit maximale tarief. De belastingcapaciteit van provincies wordt daarom berekend door het aantal opcenten in jaar t te vergelijken met het gemiddelde van het aantal opcenten van alle provincies in jaar t-1 en uit te drukken in een percentage.

Als we de bovenstaande kengetallen in hun onderlinge verhouding beoordelen concluderen wij dat onze financiële positie goed is.

1.8. EMU-saldo

Het Stabiliteits- en Groeipact is een reeks van afspraken tussen eurolanden die de waardevastheid van de euro garanderen. Eén belangrijk onderdeel betreft de afspraak dat het begrotingstekort lager moet zijn dan 3% van het Bruto Binnenlands Product (BBP).

Het EMU-saldo vervult een rol bij de afspraken die in Europees verband zijn gemaakt over het toegestane maximale tekort van het EMU-saldo op nationaal niveau om de overheidsfinanciën in de eurozone robuust te houden. Aangezien de decentrale overheden onderdeel uitmaken van de sector overheid in de economische statistieken van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) en Eurostat, is daarbij bepaald dat niet alleen het saldo van de centrale overheid meetelt, maar ook het saldo van de decentrale overheden. In de Wet houdbare overheidsfinanciën (Wet hof) is daarom bepaald dat de verschillende overheidslagen een gelijkwaardige inspanningsverplichting hebben om te voldoen aan de Europese begrotingseisen en daarmee bij te dragen aan een gunstige budgettaire positie voor Nederland.

De EMU-tekortnorm decentrale overheden voor 2022 bedraagt 0,4% van het bruto binnenlands product. In de Septembercirculaire Provinciefonds 2021 is een onderverdeling naar gemeenten, provincies en waterschappen vastgesteld. Voor de provincie Groningen bedraagt de referentiewaarde voor 2022 € 32,8 miljoen (tekort).

Bij de Jaarstukken 2022 bedraagt het EMU-saldo van de provincie Groningen € 14,0 miljoen negatief. Met de gerealiseerde waarde van € 14,0 miljoen negatief blijven we dus binnen de norm zoals vastgelegd in de Septembercirculaire Provinciefonds 2021. Overigens dient te worden opgemerkt dat een individuele EMU-referentiewaarde geen harde waarde is, maar een indicatie van het aandeel dat een provincie of gemeente in de gezamenlijke tekortnorm heeft.

2. Financiering

2.1. Algemeen

Het treasury- en financieringsbeleid wordt bepaald door wet- en regelgeving vanuit het Rijk en ook door interne provinciale regelgeving. Bij het Rijk gaat het om de Provinciewet, de Wet financiering decentrale overheden (Wet fido) en de bijbehorende ministeriële regelingen (onder andere de Regeling schatkistbankieren decentrale overheden) en het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV). De interne provinciale regelgeving bestaat uit de Financiële verordening provincie Groningen 2021, het Financieringsstatuut van de provincie Groningen 2022, het Mandaatbesluit en het Bevoegdhedenbesluit Commissaris van de Koning.

De treasuryfunctie richt zich op het:

- a. beheersen van de in- en uitgaande geldstromen;
- b. beschermen van vermogen en resultaten tegen financiële risico's zoals rente- en beleggingsrisico's;
- c. verkrijgen en behouden van toegang tot de geld- en kapitaalmarkt;
- d. rendabel maken van liquiditeitsoverschotten.

Als algemene doelstelling geldt dat renterisico's en renteresultaten worden beheerst door het streven naar een grote mate van zekerheid over de renteresultaten in de tijd. Naast de treasuryfunctie van de provincie zelf, wordt ook de treasuryfunctie en het kasbeheer voor enkele derde partijen uitgevoerd. Het gaat hierbij onder andere om Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), Omgevingsdienst Groningen (ODG) en Regio Groningen-Assen (RGA).

2.2. Ontwikkelingen en kaders

Uitzetten tijdelijke overtollige middelen

Door de invoering van het verplicht schatkistbankieren (schatkistbankieren) worden de tijdelijke overtollige middelen aangehouden op de rekening-courant van de provincie bij de Nederlandse Staat (Staat). Het plaatsen van deposito's bij de Staat en medeoverheden waarop de provincie geen toezicht houdt is ook mogelijk. Voor de invoering van het schatkistbankieren zijn nog langlopende leningen afgesloten met financiële ondernemingen. Deze leningen lopen op termijn af. Daarnaast kan 0,75% van het begrotingstotaal buiten de schatkist worden gehouden. Voor de nazorgmiddelen is een uitzondering gemaakt, deze vallen niet onder het schatkistbankieren. Nazorgmiddelen zijn middelen die specifiek uitgezet zijn voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots.

Uitzetten middelen en verstrekken garanties in het kader van de publieke taak

Binnen het kader van wet- en regelgeving bepaalt de provincie wat zij onder haar publieke taak verstaat en hoe deze zal worden uitgeoefend. De provincie kan leningen aangaan, middelen uitzetten en garanties verlenen voor de uitoefening van haar publieke taak. Aan de te verstrekken geldleningen en garanties zijn voorwaarden verbonden. Deze voorwaarden zijn in 2014 vastgesteld door uw Staten in het Afwegingskader provinciaal vermogen (voordracht 2/2014). In 2016 zijn de kaders voor nieuw op te richten revolverende fondsen vastgesteld, waarbij de technische kaders voor deze fondsen zijn bepaald (voordracht 25/2016). Wij zullen bij het uitzetten van middelen of het verstrekken van garanties pas besluiten nadat een ontwerpbesluit aan uw Staten is toegezonden en in de gelegenheid zijn gesteld om wensen en bedenkingen ter kennis van ons college te brengen. Het uitzetten van middelen en het verstrekken van garanties in het kader van de publieke taak valt buiten het schatkistbankieren.

Financieringsstatuut 2022

In december 2022 is een gewijzigd Financieringsstatuut vastgesteld. Daarin is met terugwerkende kracht tot en met 1 januari 2022 de gewijzigde organisatie van de provincie Groningen verwerkt, waarbij bestaande afdelingen zijn vervangen door domeinen en teams bij de uitvoering van de treasuryfunctie. Ook heeft een beoordeling op inhoud plaatsgevonden, die heeft geleid tot een noodzakelijke herziening van het statuut. Het Financieringsstatuut 2022 is op 13 december 2022 aan uw Staten gezonden.

2.3. Ontwikkeling rentetarieven

De Europese Centrale Bank (ECB) richt zich voornamelijk op het handhaven van prijsstabiliteit. De beleidsrente waartegen banken kunnen lenen bij de ECB bedroeg gedurende het eerste halfjaar van 2022 0,00% en de depositorente die banken 'ontvangen' van de ECB bedroeg -/- 0,50%. Deze tarieven zijn in het eerste halfjaar van 2022 niet gewijzigd. In juli 2022 is de ECB-rente voor het eerst in elf jaar weer verhoogd met 0,50%, waardoor de rente niet langer meer negatief bleef. Gedurende de tweede helft van 2022 is de beleidsrente in relatief grote stappen verder verhoogd onder invloed van inflatieverwachtingen en geopolitieke ontwikkelingen. De laatste stijging in 2022 dateert van 15 december 2022 (+ 0,50%). Daarmee is de beleidsrente in 2022 opgelopen tot 2,50%.

Als benchmark hanteert de provincie Groningen voor de geldmarktrente (kort geld) de driemaands Euribor. De driemaands Euribor heeft zich in het eerste halfjaar van 2022 eveneens bewogen rond de -/-0,50%. Aan het einde van het tweede kwartaal is de driemaands Euribor opgelopen tot -/- 0,18%. Medio 2022 is de driemaands Euribor positief geworden en opgelopen tot boven de 2,00% ultimo 2022. Als gevolg van de hiervoor geschetste renteontwikkelingen is in 2022 ook een einde gekomen aan het niet meer ontvangen van een rentevergoeding op de in 's Rijks schatkist aangehouden middelen via schatkistbankieren. Vanaf medio september 2022 is de rentevergoeding hiervoor - de euro short-term rate (€STR) - positief en opgelopen tot circa 1,90% ultimo 2022.

Normaal gesproken is de kapitaalmarktrente meer dan de geldmarktrente afhankelijk van vraag en aanbod. Het opkoopprogramma van obligaties door de ECB heeft ook in 2022 een drukkende werking op de kapitaalmarktrente gehad. Onder invloed van geopolitieke ontwikkelingen is de lange rente in het eerste halfjaar van 2022 aanzienlijk opgelopen. Als benchmark hanteert de provincie Groningen voor de kapitaalmarktrente (lang geld) de rente van tienjarige staatsleningen. De rente van tienjarige staatsleningen was begin januari 2022 circa -/- 0,50% en is gedurende het eerste halfjaar 2022 gestegen naar waarden rond de 1,85%. Inmiddels is ook de tienjaarsrente op staatsleningen opgelopen tot circa 2,50% ultimo 2022.

2.4. Uitgezette middelen treasury

Ultimo 2022 had de provincie Groningen circa € 1,1 miljard uitstaan. Dit bedrag is opgebouwd uit treasurymiddelen (tijdelijk overtollige middelen) en middelen die uitgezet zijn in het kader van de publieke taak (zie 2.5) en is inclusief de middelen die beheerd worden voor derde partijen. Hieronder is een tabel met de uitsplitsing opgenomen.

Tabel 6. Opbouw middelen treasury en publieke taak

Opbouw middelen treasury en publieke taak	bedrag
Treasury kort (tot één jaar):	
Rekening-courant bij de Staat	€ 545,5
Deposito's medeoverheden	€ 30,0
	€ 575,5
Treasury lang (vanaf één jaar):	
Deposito's medeoverheden	€ 179,5
Deposito's financiële ondernemingen	€ 30,0
Garantieproducten financiële ondernemingen	€ 9,9
Deposito Staat	€ 25,0
Duurzaam aandelenfonds	€ 10,2
	€ 254,6
Totaal Treasury	€ 830,1
Totaal Publieke taak	€ 269,1
Totaal uitgezette middelen	€ 1.099,2

(bedragen x € 1 miljoen)

Treasurymiddelen

De middelen die ultimo 2022 uitgezet waren (totaal € 830,1 miljoen) kunnen worden onderverdeeld naar de volgende geldnemers:

- € 570,5 miljoen bij de Staat;
- € 209,5 miljoen bij medeoverheden;
- € 50,1 miljoen bij financiële ondernemingen.

Uitgezette middelen bij de Staat

De middelen die ultimo 2022 bij de Staat geplaatst zijn betreffen het tegoed op de rekening-courant van de provincie ad € 545,5 miljoen (waarvan € 8,4 miljoen nazorgmiddelen) en een deposito ad € 25,0 miljoen met een looptijd van 10 jaar à 2,29%. Het deposito vervalt in 2023.

Uitgezette middelen bij medeoverheden

Vanaf mei 2013 zijn deposito's geplaatst bij medeoverheden met looptijden tot 17 jaar. Op 31 december 2022 stond bij 21 medeoverheden totaal € 209,5 miljoen uit. Het laatste deposito vervalt in 2037. Bij het afsluiten van deze deposito's heeft de provincie een hoger rendement gerealiseerd dan op dat moment mogelijk was bij de Staat. Het gaat hierbij om een gemiddelde opslag van circa 0,2%-0,3% ten opzichte van staatsobligaties met dezelfde looptijd. Vanwege de gewijzigde marktomstandigheden zijn in 2022 voor het eerst sinds 2015 weer middelen uitgezet bij medeoverheden. Dit betrof twaalf leningen van in totaal € 124,5 miljoen.

Uitgezette middelen bij financiële ondernemingen

Per ultimo 2022 staat totaal € 50,1 miljoen lang uit, waarvan € 16,5 miljoen nazorgmiddelen. De openstaande leningen hebben looptijden van 10 tot 15 jaar, waarbij de laatste lening vervalt in 2024. De middelen zijn uitgezet door het plaatsen van een deposito bij de Rabobank en het afsluiten van een garantieproduct via Oyens & Van Eeghen (O&E). Bij het garantieproduct zijn de vastrentende waarden belegd in obligaties van de Rabobank. Het vrij belegbare deel is belegd door toe te treden tot het Candriam Sustainable Fund ONE Global. Het fonds heeft in 2022 onder invloed van aanzienlijke gedaalde beurskoersen een negatief rendement behaald van circa 12% (circa € 1,4 miljoen). Dit is de daling van de marktwaarde ultimo 2022 ten opzichte van de marktwaarde ultimo 2021.

Treasuryportefeuille

De provincie Groningen beheert naast haar eigen middelen ook middelen van derde partijen. Het gaat hierbij om Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN), Regio Groningen-Assen, Omgevingsdienst Groningen, Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging en Groningen Bereikbaar. In het overzicht hieronder is de onderverdeling van de treasurymiddelen over de verschillende partijen weergegeven.

Tabel 7. Opbouw treasurymiddelen provincie - derde partijen

Verdeling treasurymiddelen	bedrag	percentage
Totaal Treasury	€ 830,1	100,0%
waarvan middelen van derden:		
SNN	€ 38,0	4,6%
SNN - diensten voor derden	€ 183,0	22,1%
Nazorgmiddelen	€ 30,6	3,7%
Regio Groningen-Assen	€ 6,5	0,8%
Omgevingsdienst Groningen	€ 1,6	0,2%
Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	€ 2,6	0,3%
Groningen Bereikbaar	€ 0,4	0,0%
Totaal gelden derden	€ 262,8	31,7%
Eigen middelen provincie	€ 567,3	68,3%

(bedragen x € 1 miljoen)

Om inzicht te verschaffen in de opbouw van de treasuryportefeuille is in het onderstaande overzicht de portefeuille per ultimo 2022 weergegeven, uitgesplitst naar geldnemer en de restantlooptijd. Door de stijgende rente zijn in 2022 voor het eerst sinds lange tijd weer middelen uitgezet bij medeoverheden. Uit de tabel blijkt dat 69% van de middelen een restant looptijd heeft tot één jaar. Het grootste deel van de portefeuille staat kort uit, omdat nog slechts beperkt middelen langer dan één jaar zijn uitgezet. Daarnaast is de omvang van de portefeuille minder in volume gedaald dan aanvankelijk geraamd door vertraging in de uitvoering van projecten.

Het onderstaande overzicht geeft de restantlooptijd weer. Hierdoor kunnen de cijfers op onderdelen afwijken van de gegevens in de tabel Opbouw middelen treasury en publieke taak.

Tabel 8. Treasuryportefeuille naar geldnemer

	tot 1 jr.	tot 3 jr.	tot 5 jr.	tot 7 jr.	tot 10 jr.	> 10 jr.	Totaal
Staat	545,5	25,0					570,5
Medeoverheden	30,0	83,0	20,0	11,0	30,0	35,5	209,5
Financiële ondernemingen		39,9				10,2	50,1
Totaal	575,5	147,9	20,0	11,0	30,0	45,7	830,1
Percentages	69%	18%	2%	1%	4%	5%	100%

(bedragen x € 1 miljoen)

Uitgezette middelen met een looptijd tot één jaar

Ultimo 2022 stond € 575,5 miljoen uit met restant looptijden tot één jaar. In de Begroting 2022 is ervan uitgegaan dat het saldo van de kort uitgezette middelen in de loop van 2022 zou afnemen. Dit zou gerealiseerd worden door het uitzetten van middelen in het kader van de publieke taak en door de realisatie van geplande investeringen. Als gevolg van vooruitontvangen gelden van het Rijk voor met name SNN - diensten van derden waarvoor wij de treasury uitvoeren en vertraging in de uitvoering van projecten is het saldo kort uitgezette middelen toegenomen. Door de stijgende rente zijn in 2022 weer middelen uitgezet bij medeoverheden voor verschillende looptijden. De rentepercentages die wij hiervoor ontvangen zijn hoger dan door het aanhouden van de middelen in 's Rijks schatkist.

De rentebaten en de rendementen van de uitgezette middelen met een looptijd tot één jaar over de jaren 2019 tot en met 2022 (exclusief nazorgmiddelen) zijn hierna weergegeven. Ter vergelijking is het gemiddeld rendement van de driemaands Euribor in het overzicht opgenomen. In de Begroting 2022 was nog niet uitgegaan van een rendement op kort uitgezette middelen.

Tabel 9. Rente uitgezette middelen looptijd tot één jaar (excl. nazorgmiddelen)

Jaar	Gemiddeld uitgezet bedrag	Gemiddeld percentage	Gemiddelde 3 maands Euribor	Rente-opbrengst
2019	€ 525,9	0,00%	-/-0,36%	€ 0,0
2020	€ 461,1	0,00%	-/-0,42%	€ 0,0
2021	€ 494,1	0,00%	-/-0,55%	€ 0,0
2022	€ 596,5	0,30%	0,24%	€ 1,8

(bedragen x 1 miljoen)

Uitgezette middelen met een looptijd van één jaar en langer

Op 31 december 2022 stond € 254,6 miljoen uit met looptijden van één jaar en langer. In 2022 is een bedrag van € 5,3 miljoen aan rentebaten gegenereerd. Dit is het resultaat van een gemiddeld saldo van € 214,1 miljoen met een gemiddeld rendement van 2,46%. Bij de raming werd reeds op een bedrag van € 51.000 na uitgegaan van dit bedrag en percentage, dit als gevolg van een drietal verstrekte leningen aan het eind van 2022. De gerealiseerde rente over 2022 wijkt dan ook nagenoeg niet af van de raming.

De rentebaten en de rendementen van de uitzettingen langer dan één jaar over de jaren 2019 tot en met 2022 (exclusief nazorgmiddelen) zijn hieronder weergegeven. Ter vergelijking is het gemiddeld rendement van de tienjaars Eurobond in het overzicht opgenomen.

Tabel 10. Rente uitgezette middelen looptijd één jaar en langer (excl. /-nazorgmiddelen)

Jaar	Gemiddeld uitgezet bedrag	Gemiddeld percentage	Gemiddelde 10-jaars Eurobond	Rente-opbrengst
2019	€ 292,7	2,08%	-/-0,11%	€ 6,1
2020	€ 219,0	5,21%	-/-0,33%	€ 11,4
2021	€ 188,0	2,51%	-/-0,21%	€ 4,7
2022	€ 214,1	2,46%	1,29%	€ 5,3

(bedragen x 1 miljoen)

Nazorgmiddelen

Nazorgmiddelen zijn middelen die specifiek uitgezet zijn voor de eeuwigdurende nazorg van de gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots. De beleggingen van deze middelen zijn uitgezonderd van het schatkistbankieren. In de Wet fido is specifiek voor nazorgfondsen bepaald dat voor de hoofdsomgarantie bij beleggingen minimaal 42% vastrentend moet worden belegd en de rest in aandelen (maximaal 58%). Vastrentende beleggingen zijn beleggingen in obligaties en leningen waarbij de renteopbrengsten van tevoren bekend zijn. Het saldo van de nazorgfondsen bedragen ultimo 2022 € 30,6 miljoen.

Tabel 11. Uitgezette middelen nazorgfonds gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots

Uitgezette middelen nazorgfonds gesloten stortplaatsen	
Uitgezette middelen:	
Achtergestelde lening NWB	€ 7,1
Duurzaam aandelenfonds	€ 10,2
Garantieproduct financiële onderneming	€ 5,0
Rekening-courant bij de Staat	€ 8,4
Totaal	€ 30,6

(bedragen x € 1 miljoen)

Stortplaatsen

In respectievelijk 2008, 2011, 2016 en 2021 zijn de doelvermogens definitief vastgesteld van Kloosterlaan, Woldjerspoor, Borgerswold en Usquert. Bij de provincie Groningen is gekozen voor de optie vereveningsheffing. Dit betekent dat de doelvermogens van betrokken locaties worden samengenomen (Kloosterlaan, Woldjerspoor, Usquert, Borgerswold en Stainkoeln) en dat wanneer de laatst sluitende stortplaats in de nazorg gaat de verevening plaatsvindt. Dit houdt in dat tekorten of overschotten in het nazorgfonds worden verrekend ten tijde van de sluiting van de stortplaats Stainkoeln-2. De contante waarde van de doelvermogens voor de niet-bedrijfsgebonden stortplaatsen

bedraagt per 1 januari 2023 circa € 27,1 miljoen. Het saldo van het nazorgfonds gesloten stortplaatsen provincie Groningen bedraagt ultimo 2022 afgerond € 29,4 miljoen. Hierdoor is er circa € 2,3 miljoen meer in het fonds aanwezig dan de contante waarde van de doelvermogens. Dit betekent dat ook in 2023 evenals in de jaren 2006 tot en met 2022 geen afdracht van Afvalverwerking Stainkoeln BV aan de provincie hoeft plaats te vinden.

In het onderstaande overzicht zijn de uitgezette middelen van de nazorgfondsen opgenomen. De behaalde rendementen voor de nazorgmiddelen over de periode 2019 tot en met 2022 zijn opgenomen in de onderstaande tabel.

Tabel 12. Overzicht rendement nazorgfonds stortplaatsen

Jaar	Gemiddeld uitgezet bedrag	Gemiddeld percentage	Renteopbrengst
2019	€ 25,6	9,20%	€ 2,4
2020	€ 27,6	3,19%	€ 0,9
2021	€ 28,1	11,42%	€ 3,2
2022	€ 31,0	-3,58%	€ -1,1

(bedragen x € 1 miljoen)

Het rendement van de uitgezette middelen is in 2022 lager dan andere jaren vanwege een negatief rendement van het duurzaam aandelenfonds in 2022. Met betrekking tot het nazorgfonds gesloten stortplaatsen is eind 2017 circa € 6,7 miljoen uitgezet door middel van een duurzaam aandelenfonds. Dit fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde (ter beoordeling of het totale fondsvermogen nog wel in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds). In 2022 is het aandelenfonds gedaald en leidt tot een lagere marktwaarde van het fonds op balansdatum van circa € 10,2 miljoen. Dit is een daling van circa € 1,3 miljoen (circa 12%) ten opzichte van de eindstand van 2021. Met de hybride leningen bij NWB en BNG (tot mei 2022) is circa € 0,3 miljoen aan rendement gegenereerd. De vrijgevallen middelen van de BNG zijn daarna geplaatst op de rekening-courant van de provincie bij de Staat (Schatkistbankieren). De vergoeding bij de Staat was tot medio september 0%. Daarna is de rente - euro short-term rate (€STR) - positief en ultimo 2022 opgelopen tot circa 1,90%. Het rendement over het garantieproduct wordt pas gerealiseerd op de einddatum (2023).

Baggerspeciedepots

Naast het nazorgfonds voor gesloten stortplaatsen heeft de provincie een fonds voor baggerspeciedepots. De objectgebonden nazorgheffing voor baggerspeciedepots wordt een maand voor sluiting van een baggerspeciedepot opgelegd en geheven. Het fonds is opgebouwd uit de nazorgheffing van Driebond, Winschoterzijl, Zuidwending en Dorkwerd (totaal € 0,24 miljoen) en het saldo van de provinciale depots (totaal € 0,97 miljoen). Voor dit fonds was ultimo 2022 een bedrag van circa € 1,21 miljoen kort uitgezet op de rekening-courant bij de Staat (Schatkistbankieren). De vergoeding bij de Staat was tot medio september 0%. Daarna is de rente - euro short-term rate (€STR) - positief en ultimo 2022 opgelopen tot circa 1,90%. In 2022 is € 3.493 aan rente gerealiseerd. Geraamd was € 0.

2.5. Verstrekte leningen en garanties in het kader van de publieke taak

Het saldo van leningen en garanties die in het kader van de publieke taak zijn verstrekt bedraagt per 31 december 2022 totaal € 270,5 miljoen. In de onderstaande tabel zijn de uitgezette middelen en garanties in het kader van de publieke taak opgenomen.

Tabel 13. Uitgezette middelen in het kader van de publieke taak

Uitgezette middelen en garanties publieke taak	Bedrag
Leningen aan deelnemingen:	
NV Bank Nederlandse Gemeenten (achtergesteld)	€ 50,0
Enexis Holding N.V. (converteerbaar)	€ 34,0
	€ 84,0
Rentedragende leningen:	
Nederlandse Waterschapsbank NV (achtergesteld)	€ 100,0
Fonds Nieuwe Doen	€ 28,0
Rodin Broadband	€ 21,6
Ommelander Ziekenhuis Groningen	€ 9,0
Verstrekte hypotheekens Ulsderpolder/Onnerpolder	€ 0,6
NV Groninger Monumentenfonds (achtergesteld)	€ 0,5
Kredietunies	€ 0,5
Particuliere woningverbetering via SVn	€ 0,2
Energiebesparing via SVn	€ 0,2
SHINE Medical BV	€ 4,3
Nesec	€ 12,4
	€ 177,2
Renteloze leningen:	
Collectieve agrarische verenigingen	€ 0,6
Fonds Nieuwe Doen (Ontwikkelkosten Energiecoöperaties)	€ 1,2
Gemeente Groningen: Spoed voor Jeugd	€ 1,1
	€ 2,9
Subsidies met leningsvoorwaarden:	€ 5,0
Totaal uitgezette middelen publieke taak	€ 269,1
Gewaarborgde leningen/Garanties:	
Nationaal Groenfonds	€ 1,1
Stichting De Zijlen	€ 0,3
Totaal gewaarborgde leningen/Garanties	€ 1,4
Totaal	€ 270,5

(bedragen x € 1 miljoen)

Over 2022 zijn de volgende ontwikkelingen te melden over de leningen en garanties die in het kader van de publieke taak verstrekt zijn.

NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank)

In 2015 en 2016 heeft de provincie Groningen achtergestelde hybride leningen verstrekt aan BNG Bank van elk € 50 miljoen. In het voorjaar van 2022 heeft BNG Bank het besluit genomen om de eerste lening ad € 50 miljoen per 17 mei 2022 af te lossen, nadat in het voorjaar 2021 het besluit was genomen om de lening een jaar te verlengen. Als gevolg van de verlenging van de looptijd tot mei 2022 zijn extra rentebaten van circa € 0,5 miljoen ontvangen in 2022. Wat betreft de tweede lening heeft BNG Bank in het voorjaar 2022 besloten geen gebruik te maken van het recht om de lening uit 2016 af te lossen. Als gevolg van de niet geraamde verlenging van de looptijd van deze lening ontvangen wij in 2022 circa € 1,0 miljoen en in 2023 circa € 0,6 miljoen extra rentebaten boven de oorspronkelijke raming.

Fonds Nieuwe Doen

Aan Fonds Nieuwe Doen is een subsidie in de vorm van een lening verstrekt van maximaal € 48 miljoen. De subsidie aan Fonds Nieuwe Doen is bedoeld voor het verstrekken van leningen aan derden. De bedragen voor de leningen aan derden worden verstrekt conform de toekenning middels trekkingsverzoeken. In 2022 zijn meerdere trekkingsverzoeken gedaan en uitbetaald met een totaalbedrag van € 9,3 miljoen. Het saldo van de verstrekte lening bedraagt per 31 december 2022 hierdoor circa € 28,0 miljoen.

Rodin Broadband

Aan Rodin Broadband is een lening verstrekt van maximaal € 29,5 miljoen en een subsidie à fonds perdu van maximaal € 10,0 miljoen ten behoeve van de Regeling Snel Internet. De subsidie wordt betaald door de stichting Economic Board Groningen (EBG) en Nationaal Coördinator Groningen (NCG). Uitbetaling van zowel de lening als de subsidie geschiedt op basis van trekkingen. In 2022 zijn twee trekkingsverzoeken voor fase 4a uitbetaald voor een totaalbedrag van circa € 2,1 miljoen. Daarnaast zijn de rentenota's over het vierde kwartaal van 2021 en over geheel 2022 (totaal € 0,5 miljoen) bijgeschreven op de hoofdsom van de verstrekte lening. Het saldo van de lening bedraagt daarmee per ultimo 2022 € 21,6 miljoen.

Rodin Broadband Groningen B.V. heeft haar werkzaamheden in het kader van de Regeling Snel Internet vanaf oktober 2022 (tijdelijk) stilgelegd. De provincie werkt samen met de overige financiers aan diverse scenario's om de voortgang van het project zeker te stellen en mogelijke risico's ten aanzien van de inbaarheid van de verstrekte lening uit te sluiten dan wel te minimaliseren. De uitkomsten daarvan zijn thans nog niet beschikbaar. Zodra deze uitkomsten beschikbaar zijn zullen de consequenties voor de waardering van de verstrekte lening worden overwogen. Voor een nadere toelichting op de risico's samenhangende met de waardering van de verstrekte leningen wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Op basis van de thans bekende informatie en onzekerheden is vooralsnog geen voorziening voor mogelijke oninbaarheid opgenomen.

Ommelander Ziekenhuis Groningen

In 2016 heeft de provincie Groningen aan Ommelander Ziekenhuis Groningen (OZG) een achtergestelde lening verstrekt van € 10 miljoen. Hiervan is € 6,2 miljoen geborgd door UMCG en € 3,8 miljoen niet geborgd. De eerste twee jaren waren aflossingsvrij en in 2019 is € 1,67 miljoen afgelost op het niet-geborgde deel, zodat een lening ultimo 2019 van in totaal € 8,3 miljoen resteert. Op verzoek van OZG is in de eerste helft van 2021 gewerkt aan het aanpassen van de leningsvoorwaarden. De overeenkomst is aangepast in juli 2021. De verschuldigde rente over 2022 bedraagt € 0,2 miljoen en is toegevoegd aan de hoofdsom van de lening die ultimo 2022 € 9,0 miljoen bedraagt.

Verstreekte hypotheekens Ulsderpolder/Onnerpolder

In het verleden zijn hypotheekens voor circa € 5,9 miljoen in het kader van waterberging verstrekt. Begin 2022 stond hiervan nog € 0,68 miljoen uit. In 2022 is circa € 50.000 afgelost. Het saldo van de leningen bedraagt per 31 december 2022 € 0,63 miljoen.

NV Groninger Monumentenfonds

De looptijd van de achtergestelde lening van € 0,5 miljoen aan de NV Groninger Monumentenfonds liep af in 2022. Het Groninger Monumentenfonds heeft verzocht om uitstel van aflossing van de verstrekte achtergestelde lening voor de termijn van 1 jaar. Met de verkregen instemming van de provincie Groningen is aflossing voorzien per ultimo 2023.

Kredietunies

De provincie heeft aan drie kredietunies een lening verstrekt die op basis van trekkingsverzoeken wordt uitbetaald. In totaal is van de maximaal te vertrekken leningen aan kredietunies van € 2 miljoen nu € 518.734 verstrekt:

- *Kredietunie Groningen*

In 2015 is een lening verstrekt aan Kredietunie Groningen van maximaal € 1 miljoen ter versterking van het eigen kapitaal van Kredietunie Groningen. De uitbetaling van de lening vindt op verzoek van de ontvanger plaats. In 2022 heeft Kredietunie Groningen geen trekkingsverzoek gedaan. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2022 € 345.734.

- *Kredietunie Westerkwartier*
In 2017 is een lening verstrekt aan Kredietunie Westerkwartier van maximaal € 1 miljoen ter versterking van het eigen kapitaal van Kredietunie Westerkwartier, dat in overleg in 2019 is verlaagd naar € 500.000. Ook hier vindt de uitbetaling van de lening plaats op verzoek van de ontvanger. In 2022 is geen trekkingsverzoek gedaan. Er zijn geen aflossingen gedaan. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2022 € 82.500.
- *Kredietunie Eemsregio*
In 2019 is een lening verstrekt aan Kredietunie Eemsregio van maximaal € 500.000 ter versterking van het eigen kapitaal van Kredietunie Eemsregio. In 2022 heeft een aflossing plaatsgevonden van € 92.500 en is € 90.000 middels een trekkingsverzoek opgenomen. Het saldo van de lening bedraagt per 31 december 2022 € 90.000.

SHINE Medical

In december 2021 is door de NV NOM een lening aan SHINE Medical BV verstrekt namens de provincie Groningen ter voorfinanciering van een door de provincie Groningen in afwachting van besluitvorming daartoe door Provinciale Staten te verstrekken lening voor een bedrag van € 4,0 miljoen. Eind 2022 is deze lening conform afspraken overgenomen van en uitbetaald aan NV NOM. Naast het bedrag van de lening is per ultimo 2022 tevens de rente van afgerond € 0,3 miljoen over de lening bijgeschreven op de hoofdsom. Het saldo van de lening bedraagt daarmee per ultimo 2022 € 4,3 miljoen. Aflossing van de lening is voorzien vanaf 2027.

Nesec

De provincie participeert in het Nesec-scheepsbouwfonds voor een bedrag van € 15,0 miljoen door middel van het verstrekken van een lening ter financiering van de funding. Middels trekkingsverzoeken kan Nesec de lening opvragen. In 2022 zijn vier trekkingsverzoeken gedaan voor in totaal € 10,4 miljoen. Het saldo van de lening bedraagt ultimo 2022 € 12,4 miljoen.

Collectieve agrarische verenigingen

Aan de drie collectieve agrarische verenigingen (West, Midden en Oost) zijn in 2016 en aanvullend in 2019 renteloze leningen verstrekt ter overbrugging van de periode tot afwikkeling van te ontvangen subsidies. De voorziene aflossing ervan per juli 2022 heeft niet geheel plaatsgevonden. Voor het openstaande nog af te lossen bedrag hebben de gezamenlijke verenigingen verzocht om uitstel van aflossing met een jaar tot medio 2023. Tot de aflossing blijft de hoofdsom van afgerond € 0,6 miljoen daarmee als restant schuld staan.

Fonds Nieuwe Doen: Fonds Ontwikkelkosten energiecoöperaties

Ten behoeve van het Fonds ontwikkelkosten energiecoöperaties Groningen is aan Fonds Nieuwe Doen in 2022 een renteloze lening van € 4,5 miljoen verstrekt. In 2022 zijn twee trekkingsverzoeken gedaan waarmee het saldo ultimo 2022 uitkomt op € 1,2 miljoen.

Spoed voor Jeugd

In 2021 heeft de provincie een lening van € 1,1 miljoen verstrekt aan de gemeente Groningen als penvoerder namens alle Groninger gemeenten voor de implementatie van het project Spoed voor Jeugd. De lening heeft een looptijd tot 2023. De stand van de lening ultimo 2022 bedraagt € 1,1 miljoen.

Subsidies met terugbetalingsverplichting

Door het verstrekken van subsidies met terugbetalingsverplichtingen kunnen provinciale middelen revolverend ingezet worden. Deze subsidies staan op de balans als lening en worden voor 100% voorzien. Door de lening te voorzien zijn bij de afboeking van de lening geen financiële gevolgen voor de Algemene middelen, immers de subsidie is betaald vanuit een beleidskrediet. In 2022 hebben zich diverse ontwikkelingen voorgedaan. Er zijn geen nieuwe subsidies met terugbetalingsverplichtingen aangegaan. Eén van de leningnemers heeft in 2022 zijn volledige subsidie terugbetaald. Een leningnemer heeft een trekkingsverzoek gedaan en is uitbetaald. Vier leningnemers hebben een faillissement aangevraagd en derhalve heeft afboeking plaatsgevonden ten laste van de voorziening. Het totaalsaldo van de uitstaande leningen bedraagt ultimo 2022 circa 5,0 miljoen.

Nationaal Groenfonds en stichting De Zijlen

De provincie staat garant voor een lening die in het verleden is aangegaan door stichting De Zijlen. Het betreft een lening met looptijd van dertig jaar. In 2024 zal de stichting deze lening aflossen. In 2022 is de garantstelling € 0,1 miljoen lager geworden. De gewaarborgde geldleningen van het Nationaal Groenfonds hebben betrekking op de door het Nationaal Groenfonds opgenomen leningen, die zijn doorgeleend aan individuele provincies (en voorheen Dienst Landelijk Gebied). De provincies in Nederland staan gezamenlijk garant voor de terugbetaling van deze leningen. In 2022 is de garantstelling € 1,1 miljoen lager geworden.

2.6. Toezicht liquiditeitspositie en renterisiconorm

In deze paragraaf zijn de verplichte onderdelen met betrekking tot het toezicht op de liquiditeitspositie en de langlopende opgenomen middelen opgenomen. In 2022 zijn er geen middelen opgenomen die dienen ter aanvulling van een tijdelijk liquiditeitstekort of als langlopende financiering.

Voor het toezicht op de liquiditeitspositie hanteert de toezichthouder de kasgeldlimiet. De kasgeldlimiet is voor 2022 gesteld op 7% van het begrotingstotaal van € 488,6 miljoen en bedraagt € 34,2 miljoen. Het saldo van de netto vlottende schuld mag deze limiet niet structureel overschrijden. Een vlottende schuld ontstaat als de kortlopende schulden hoger zijn dan de kortlopende middelen.

Uit onderstaand overzicht blijkt dat in 2022 geen liquiditeitstekorten zijn voorgekomen.

Tabel 14. Liquiditeitspositie

Liquiditeitspositie	Vlottende schuld	Vlottende middelen	Netto schuld (+) of overschot (-)
januari 2022	€ 513.257	€ 828.151	€ -314.894
februari 2022	€ 492.668	€ 773.123	€ -280.455
maart 2022	€ 315.303	€ 566.129	€ -250.826
gemiddelde 1 ^e kwartaal			€ -282.058
ruimte onder limiet			€ 316.259
april 2022	€ 301.231	€ 535.235	€ -234.004
mei 2022	€ 287.235	€ 553.960	€ -266.725
juni 2022	€ 244.852	€ 496.598	€ -251.747
gemiddelde 2 ^e kwartaal			€ -250.825
ruimte onder limiet			€ 285.026
juli 2022	€ 261.761	€ 479.606	€ -217.845
augustus 2022	€ 454.575	€ 860.286	€ -405.710
september 2022	€ 396.356	€ 604.865	€ -208.509
gemiddelde 3 ^e kwartaal			€ -277.355
ruimte onder limiet			€ 311.556
oktober 2022	€ 346.746	€ 554.363	€ -207.617
november 2022	€ 311.615	€ 534.385	€ -222.770
december 2022	€ 373.582	€ 587.712	€ -214.130
gemiddelde 4 ^e kwartaal			€ -214.839
ruimte onder limiet			€ 249.040

(bedragen x 1.000)

De toezichthouder hanteert voor het toezicht op de langlopende opgenomen middelen de zogenaamde renterisiconorm. Het renterisico op de vaste schuld kan worden berekend door te bepalen welk deel van de langlopende leningen in enig jaar moet worden geherfinancierd. De renterisiconorm is voor 2022 gesteld op 20% van het begrotingstotaal ad € 488,6 miljoen. Dit komt neer op een bedrag van € 97,7 miljoen. Uit onderstaand overzicht blijkt dat de renterisico's voor de jaren 2022 tot en met 2025 nihil zijn.

Tabel 15. Langlopende opgenomen leningen

Variabelen Renterisico(norm)	2022	2023	2024	2025
Renteherzieningen	€ -	€ -	€ -	€ -
Aflossingen	€ -	€ -	€ -	€ -
Renterisico (1+2)	€ -	€ -	€ -	€ -
Renterisiconorm	€ 97.716	€ 97.716	€ 97.716	€ 97.716
Ruimte onder renterisiconorm	€ 97.716	€ 97.716	€ 97.716	€ 97.716
Overschrijding renterisiconorm				
Renterisiconorm				
Begrotingstotaal jaar T	€ 488.579			
Percentage	20%			
Regeling	provincie			
Renterisiconorm (van alleen jaar T)	€ 97.716			

(bedragen x 1.000)

2.7. Toerekening van rente

In het BBV is opgenomen dat de Financieringsparagraaf met ingang van 2017 naast de beleidsvoornemens en het gerealiseerde beleid ten aanzien van het risicobeheer van de financieringsportefeuille ook inzicht moet geven in de rentelasten uit externe financiering, het renteresultaat en de wijze van rentetoerekening.

Aangezien in 2022 geen rentetoerekening via omslagfinanciering heeft plaatsgevonden, is geen sprake van toerekening van rentekosten.

3. Bedrijfsvoering

De bedrijfsvoering gaat over de wijze waarop wij onze organisatie hebben ingericht, ondersteunend aan de primaire processen en gericht op de dienstverlening aan onze inwoners en bedrijven. Met het aantreden van ons college in 2019 is stevig ingezet op een transparante, betrouwbare en rolbewuste provincie door de eerder ingezette organisatieontwikkeling verder af te ronden. We willen toe naar een lerende, vernieuwende, toekomstbestendige organisatie, met oog en oor voor de samenleving, die integraal strategisch en professioneel werkt. De kernwaarden die bij deze missie horen zijn Samen, Gedreven, Betrouwbaar en Plezier.

In deze paragraaf gaan wij in op de voornaamste ontwikkelingen van de bedrijfsvoering in 2022. In het eerste gedeelte groeperen we de ontwikkelingen naar thema's die hebben bijgedragen aan de organisatiedoelstellingen. In het tweede gedeelte komen enkele overige aandachtspunten aan de orde.

3.1. Bedrijfsvoering naar thema

3.1.1. Flexibele en lerende organisatie

Organisatieontwikkeling

In 2022 hebben wij de organisatie verder ontwikkeld. De structuur van de organisatie is op 1 januari 2022 gewijzigd in een organisatie bestaande uit vier domeinen (bestuurszaken, beleid, uitvoering en organisatieondersteuning, Binnen deze domeinen zijn vervolgens basisteams gevormd. In 2022 zijn diverse activiteiten uitgevoerd om het leiderschap in de organisatie (persoonlijk en dienend leiderschap) te bevorderen. Als voorbeelden kunnen genoemd worden diverse bijeenkomsten voor het management (teamleiders, domeinleiders, directeuren), teamsessies begeleid door eigen organisatiecoaches en het bespreken van talentenscans (individueel en in teams) door eigen talentencoaches. De organisatieontwikkeling is gericht op het blijven ontwikkelen van de gewenste houding en gedrag, ondersteund door de juiste processen en dit weer ondersteund door een passende structuur. Er is gestart met het opzetten van een provinciale academie waarin diverse trainingen en opleidingen worden verzorgd en aangeboden, gericht op het vergroten van kennis en het stimuleren van kennisoverdracht. Er is tevens gestart met het inrichten van een processenportaal en vanuit organisatieondersteuning is de introductie van één loket verder uitgewerkt.

Personeelsbeleid

De organisatieontwikkeling heeft verder gestalte gekregen, de nieuwe organisatiestructuur is daadwerkelijk per 1 januari ingegaan. De veranderde werkwijze en ontwikkelingen vragen een andere vorm van ondersteuning vanuit HRM. Het eerder ingevoerde e-HRM-systeem is verder ingedaald en wordt voortdurend doorontwikkeld. Medewerkers kunnen daarmee een groot aantal zaken zelf regelen ('employee self services'), dit ondersteunt het gedachtegoed van persoonlijk leiderschap en zelf de regie nemen.

Onze medewerkers zijn het menselijk kapitaal van de organisatie. We gaan voor de juiste mens, op de juiste plaats, op het juiste moment. In 2022 is de focus gelegd op een vijftal HR-thema's. Deze HR-thema's zijn:

- Leiderschap
- Persoonlijke ontwikkeling
- Toekomstgericht
- Werkplezier en vitaliteit
- Diversiteit en Inclusie.

- Leiderschap en Persoonlijke ontwikkeling
Met de nieuwe organisatiestructuur zijn domein- en teamleiders benoemd. Het afgelopen jaar is ingezet op de groei en ontwikkeling van deze groep door:
 - Introductieprogramma voor Domeinleiders.
 - Sessies 'help, ik ben een teamleider' en een tweedaagse voor teamleiders.
 - Sessie dienend leiderschap voor domein Beleid.Persoonlijk leiderschap is een groot goed binnen de organisatie. Voor iedere medewerker geldt dat persoonlijk leiderschap en eigen regie het uitgangspunt is voor de ontwikkeling van en inzetbaarheid op talenten. Dit gedachtegoed is uitgewerkt en in de afgelopen periode verder uitgerold binnen de organisatie door:
 - Basisstructuur voor de provinciale academie.
 - Sessies persoonlijk leiderschap voor ondersteuners en trainees.
 - Het 'goede gesprek' tussen leidinggevende en medewerker te stimuleren.
 - Bij de werving en selectie te sturen op inzet van talenten.
 - Te ondersteunen met faciliteiten als talentenscans, digitaal platform 'loopbaan & ontwikkeling', (loopbaan)coaching, volgen en solliciteren op vacatures 'Werken bij site', Persoonlijk Ontwikkelbudget e.d.

- Toekomstgericht
De samenleving verandert, taken en verantwoordelijkheden worden anders verdeeld, de organisatie beweegt hier in mee. We zijn een wendbare organisatie die adequaat in kan spelen op de ontwikkelingen. Naast de veranderende omgeving hebben we ook te maken met een krappe arbeidsmarkt. Willen we nu en in de toekomst continuïteit kunnen garanderen voor het uitvoeren

van onze (wettelijke) taken, vraagt dit extra inspanning op arbeidsmarktcommunicatie, aandacht voor 'onboarding' en 'offboarding' (verwelkomen nieuwe medewerkers en afscheid nemen van vertrekkende medewerkers. Tot slot is de basis gelegd voor ~~en~~ Strategische Personeelsplanning waarbij we op basis van inschattingen voor wat nodig is in de toekomst, nu reeds maatregelen treffen. De maatregelen kunnen zijn het gericht werven van nieuwe/andere type medewerkers, het aanbieden van trainingen, opleidingen en scholing. Maar ook het goed kijken naar (interne) doorstroming van personeel. Het afgelopen jaar hebben we een start gemaakt met een aantal activiteiten die hieraan ondersteunen, zoals:

- Voorbereiding strategie arbeidsmarktcommunicatie;
- Gesprekken met teamleiders over Strategische Personeelsplanning (SPP);
- Vernieuwen introductiedag voor nieuwe medewerkers;
- Vernieuwen exit procedure voor vertrekkende medewerkers.

- **Werkplezier en vitaliteit**

We vinden het belangrijk dat onze medewerkers vitaal en duurzaam inzetbaar zijn en met plezier naar het werk gaan. Het is de ambitie van de organisatie om ook in het kader van persoonlijk leiderschap balans te vinden in de keuzes binnen de aandachtsgebieden; gezondheid, specifieke omstandigheden, levensfasen en loopbaan. Randvoorwaarden hiervoor zijn een veilige werkomgeving en organisatiecultuur. Het noodgedwongen thuiswerken door Covid-19 heeft gemaakt dat mensen flexibel en digitaal vaardiger zijn geworden. De pandemie is gaan liggen, medewerkers kunnen weer op kantoor werken en hebben daarnaast ook de mogelijkheid om thuis te werken. Hybride werken is hiermee gewoonged geworden.

Medewerkers kunnen elkaar weer ontmoeten en gemakkelijker samenwerken. In de voorgaande periode is gebleken dat de behoefte aan (informele)contacten groot was, eenzaamheid en dreigende burn-outs lagen op de loer. We besteden hier aandacht aan door:

- Op Gronet informatie, tips en middelen aan te bieden rond vitaliteit, duurzame inzetbaarheid en hybride werken.
- Deskundigheidsbevordering van teamleiders rond preventie ziekteverzuim, Wet verbetering poortwachter e.d.

- **Diversiteit en inclusie**

De organisatie wil toe naar een inclusieve organisatie die optimaal gebruik maakt van de diversiteit van talenten, waardoor ieder naar vermogen bij kan dragen aan het organisatieresultaat. We gaan voor een evenwichtig personeelsbestand, waarin iedereen welkom is. Binnen dit generieke beleid besteden we extra aandacht aan een gelijkwaardige verdeling man/vrouw, verjonging door middel van een traineetraject en de uitvoering van de Participatiewet. De impuls rond deze onderwerpen zijn in gang gezet en staan hoog op de agenda van de organisatie. We doen dit door:

- Uiting te geven aan diversiteit en inclusie in onze arbeidsmarktactiviteiten in beeld en geschrift.
- Er is een Gender Equality Plan (GEP) gemaakt en gepubliceerd op de provinciale website en op intranet.
- Een tijdelijk traject met stimulerende maatregelen voor een meer evenredige verdeling man/vrouw op met name de hogere functies te realiseren. Dit begint zijn vruchten af te werpen. Er zijn veel benoemingen van vrouwen op hogere en leidinggevende functies.
- Verjonging: In 2020 is gestart met een traineeprogramma met acht trainees. Ze werken tot halverwege april 2023 bij de provincie Groningen. Het laatste half jaar ligt de focus vooral op een volgende stap in hun loopbaan. Na de zomer is geëvalueerd hoe het traineeship verlopen is. Dit biedt tevens informatie voor als we een nieuwe traineeship gaan opstarten. Vijf van de trainees hebben al een baan gevonden, waarvan vier intern. Het streven is om voor de andere drie trainees een plek intern te vinden, mits dit aansluit bij hun ambities en ze goed functioneren.
- Uitvoering te geven aan de opgave volgens de Participatiewet. Activiteiten om opgave te realiseren zijn geïntensiveerd.

3.1.2. Transparant

Digitalisering

De [Groningse digitaliseringsstrategie](#) is op 17 november 2021 door uw Staten vastgesteld en is in 2022 verwerkt tot een uitvoeringsprogramma waarin de drie programmalijnen zijn uitgewerkt die richting geven aan de uit te voeren activiteiten.

- Programmalijn 1. Het realiseren van publieke waarde middels data en technologie op provinciale opgaven:
Er zijn voorbereidingen getroffen en onderzoek naar digitale dienstverlening gedaan, zodat hier in 2023 mee gestart kan worden.
- Programmalijn 2. Bouwen aan een degelijk digitaal fundament:
In deze lijn is de planvorming opgezet in concept. Uitvoering vindt plaats in 2023.
- Programmalijn 3. Leren en ontwikkeling naar meer datagedreven beleidsterreinen:
Er ligt een conceptvoorstel tot het inrichten van een 'studytube learning management system' waarbij de kennis, kunde en vaardigheden van de medewerkers van de provincie Groningen op een hoger niveau komt te liggen.

Voor alle drie de programmalijnen geldt dat er in 2022 aan begonnen is en een langere doorlooptijd heeft.

We hebben de wettelijke verplichtingen die op ons afkomen op het gebied van digitalisering geïventariseerd en de eerste noodzakelijke acties ondernomen. Het betreft onder andere de implementatie van de Wet open overheid (Woo) die in mei 2022 in werking is getreden. Voor de verantwoording daarover verwijzen we naar de Openbaarheidsparagraaf (Wet open overheid).

Ondersteunen van de publieke functie van de provincie kan niet zonder een degelijk fundament en goed opgeleide medewerkers die weten hoe ze met digitale middelen om moeten gaan.

Datagestuurd werken is een belangrijk onderdeel van het nieuwe digitale werken. Zowel in de beleidsvorming, de uitvoering als in de verantwoording is het belangrijk dat opgaven ondersteund worden met adequate data. Het hebben van actuele en betrouwbare data en informatie is daarmee ook een belangrijk onderdeel waar vanuit bedrijfsvoering op gestuurd moet worden en waarvoor heldere kaders beschikbaar moeten komen.

In de afgelopen jaren is de IT-organisatie niet in eenzelfde tempo meegegroeid als de vraag naar IT-diensten en digitale middelen. Het is daarom belangrijk dat er voortdurend geïnvesteerd wordt in zowel de organisatie als de middelen om in de volwassenheid te groeien waarbij zowel de dienstverlening optimaal aansluit bij de uitvoering van opgaven. Dit geeft een permanente spanning tussen ambitie en beschikbare middelen. In 2022 hebben we voornamelijk gewerkt aan de reparatie van de achterstanden die in 2020-2021 zijn ontstaan. Gezien ook de krapte op de arbeidsmarkt zijn we steeds bezig om de balans tussen vraag en aanbod goed op elkaar af te stemmen waarbij aantrekken, binden en boeien belangrijke onderwerpen blijven.

Integere en betrouwbare overheid

De provincie Groningen wil een integere en betrouwbare overheid zijn. Een overheid waarin medewerkers, bestuurders en politieke ambtsdragers zich bewust zijn van de mogelijke ondermijnende activiteiten en beïnvloeding en zich tegelijkertijd veilig voelen om hun werk goed te doen. De overheid dient integer te handelen en weerbaar te zijn tegen oneigenlijke invloeden en misbruik van haar diensten en producten. Met betrekking hiertoe beschikt de provincie Groningen over normen zoals bepaald in de Gedragscode integriteit bestuurders Provincie Groningen 2018, de Gedragscode integriteit commissaris van de Koning en gedeputeerden Provincie Groningen 2018, de Gedragscode integer handelen Statenleden en Burgerleden Provincie Groningen 2018, de klokkenluidersregeling (Regeling melden vermoedens van een misstand) en het Jaarverslag Integriteit 2022. Vanuit het Jaarverslag Integriteit 2022 blijkt dat er in 2022 geen formele procedures zijn gestart met betrekking tot integriteit.

3.1.3. Dienstverlening

Wij ondersteunen de organisatie en haar medewerkers bij het vervullen van haar maatschappelijke rol door het aanbieden van huisvesting en dienstverlening die een bijdrage leveren aan duurzaam en integraal samenwerken.

- **Werkplek van de toekomst**
In verband met de ontwikkeling van onze organisatie, de toenemende vraag naar flexibiliteit en in verband met effect van de afgelopen coronaperiode willen we dat medewerkers overal en op elk tijdstip kunnen werken, zodat optimale resultaten behaald worden, met aandacht voor bereikbaarheid, middelen, gezondheid en eigen regie. Ons uitgangspunt daarbij is 'de tevreden medewerker' die zelf de regie in handen heeft met betrekking tot waar en hoe zij/hij de werkzaamheden uitvoert.
In 2022 is het hybride werkmodel gerealiseerd, waarin:
 - het kantoor de plek wordt is voor het ontmoeten en samenwerken;
 - de medewerker zo optimaal mogelijk gefaciliteerd wordt om overal (kantoor, thuis of elders) geconcentreerd te werken.Met dit model houden we rekening met onze kernwaarden en sociaal kapitaal. Door medewerkers zelf de regie in handen te geven dragen we bij aan een duurzame inzetbaarheid van medewerkers. Door de te verwachten afname van het aantal reisbewegingen wordt een bijdrage geleverd aan de provinciale ambitie op duurzame ontwikkeling.
Door het thuiswerken is er minder behoefte aan vaste werkplekken maar meer ruimte voor samenwerking en ontmoeting. Het provinciehuis is nu getransformeerd naar meer ruimtes om te samenwerken en te ontmoeten en is er minder ruimte beschikbaar voor individuele werkplekken.
- **Duurzaamheid**
Ook met de facilitaire dienstverlening willen we een bijdrage leveren aan de ambities van de provincie ten aanzien van duurzaamheid. De doelstelling is om koploper te zijn in duurzaamheid, middels de reductie van CO₂, toepassen van circulariteit, streven naar energie-neutraal en maatschappelijk verantwoord inkopen.
Behaalde resultaten:
 - Het project Gasloos provinciehuis is in 2022 geheel technisch en financieel afgerond.
 - Het project Buitengevels (Gevelrenovatie+) met als doelstelling het verhogen van het gebruikerscomfort (waaronder minder tocht en koude val) en de duurzaamheid van het pand (waaronder minder energieverbruik). In 2022 is het project technisch afgerond en hebben we het energielabel A++ behaald. Na de laatste onderhoudstermijn zal het project in 2023 definitief financieel worden afgerond.
 - In het inkoopbeleid zijn de Sustainable Development Goals (SDG's) verwerkt. Dit is de eerste keer dat de SDG's op deze manier worden ingezet. In de toekomst wordt dit inkoopbeleid gekoppeld aan de duurzaamheidsmonitor die dit voorjaar wordt gelanceerd.
In het nieuwe inkoopbeleid ligt een sterke focus op duurzaam inkopen. We noemen dit ook wel maatschappelijk verantwoord inkopen. Naast het behalen van de beste prijs-kwaliteitsverhouding en het voldoen aan wet- en regelgeving, kunnen we inkoop namelijk gebruiken om duurzamere producten te kopen. Aangezien de provincie jaarlijks voor ongeveer € 100 miljoen inkoop, kunnen we hiermee een flinke impact maken.
Het inkoopbeleid bevat, verdeeld over vier thema's, concrete doelen waaraan onze inkoop moet (gaan) voldoen. De vier thema's zijn:
 1. Tegengaan van klimaatverandering en milieuverontreiniging
 2. Circulariteit
 3. Diversiteit en inclusie (incl. social return)
 4. Ketenverantwoordelijkheid.Met de wijziging van het inkoopbeleid is ook het inkoopprotocol aangepast. Vanaf dit moment geldt dat wanneer een aanbesteding ruimte biedt voor duurzaamheid, dat dit onderdeel zal zijn van het inkoopadvies.
- **Uitvoering subsidies**
De afgelopen jaren is het subsidieproces verder geüniformeerd en geharmoniseerd waarbij de klant centraal staat. In het verlengde van de organisatieontwikkeling is vervolgens gestart met het integraal uitrollen van het subsidieproces. Er is een blauwdruk ontworpen voor het proces dat in 2023 verder uitgerold wordt. Daarnaast hebben we in 2022 het M&O (Misbruik en Oneigenlijk gebruik) beleid opgesteld en vastgesteld. In 2023 zal dit in de uitvoering geïmplementeerd worden.

3.2. Bedrijfsvoering overige aandachtspunten

3.2.1. Participatiewet en quotumregeling

Het te realiseren quotum voor 2022 is uitgekomen op 31 banen op basis van de quotumregeling en het totaal aantal verloonde uren in 2022. Van de 31 banen zijn in 2022 uiteindelijk 26,3 banen gerealiseerd.

Terugkijkend naar 2022 zijn er zeven medewerkers uit het doelgroepenregister gestart bij de provincie Groningen. Twee van de kandidaten zijn wegens privéomstandigheden binnen aanzienlijk korte periode vertrokken. De overige vijf nieuwe medewerkers hebben passend en betaald werk binnen de organisatie gekregen.

Voor de werving van nieuwe medewerkers zijn doorlopend kennismakingsgesprekken gevoerd en meeloopdagen georganiseerd. Het netwerk met re-integratiebureaus, UWV en gemeentes is geïntensiveerd na de corona-periode. Via de ketenpartners werden meerdere kandidaten aan de provincie voorgesteld. Er heeft in samenwerking met het UWV en de gemeente Groningen een meet & greet met 23 kandidaten plaatsgevonden.

Naast de werving van nieuwe medewerkers zijn er ook veel inspanningen verricht in het behoud van de overige participatiekandidaten. Er zijn diverse loopbaan- en coachingsgesprekken gevoerd met begeleiders en gekeken naar de mogelijkheden om contracturen uit te breiden of doorgroeimogelijkheden te bieden binnen de organisatie. Ook hebben er een aantal interne begeleiders de 'Harrie-training' via het [A&O-fonds](#) gevolgd. De Harrie-training is een training bedoeld voor collega's die een collega met een begeleidingsbehoefte coachen of begeleiden op de werkvloer. Tijdens de twee daagse trainingen worden handvaten gegeven hoe om te gaan met bijvoorbeeld iemand met autisme of hoe je werk stapsgewijs kan uitbouwen.

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de tot nu toe gerealiseerde en nog te realiseren extra participatiebanen.

Tabel 16a. Gerealiseerde en nog te realiseren participatiebanen

Percentages en te realiseren banen	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Indicatief quotumpercentage ¹⁾	1,93%	2,14%	2,35%	2,54%	2,69%	2,95%	3,05%
Te realiseren banen volgens quotumregeling (25,5 uur per week = 1 fte)	19,7	22,6	25,5	27,5	31,0	35,4	36,6
Daadwerkelijk gerealiseerde banen	14,77	18,54	20,83	22,9	26,3		
Nog te realiseren banen	4,93	4,06	4,67	4,6	4,7		

¹⁾ Het gaat om indicatieve quotumpercentages omdat het quotumpercentage elk jaar wordt geactualiseerd.

Eind 2022 is een beleidswijziging voorgesteld waarbij een aantal belemmerende factoren worden weggenomen. De verwachting is dat de beleidswijziging een positief effect gaat hebben op het aantrekken van nieuwe kandidaten.

Het streven en de verwachting is dan ook om in 2023 een grote inhaalslag te maken waardoor in 2023 en 2024 het quotumpercentage behaald gaat worden.

De beleidswijziging behelst onder andere een andere financieringsopzet, een budgettoename en het aantrekken van een extra medewerker die zich volledig gaat richten op de coaching en begeleiding van medewerkers met als doel om teamleiders te ontlasten en huidige medewerkers uit de doelgroep meer tijd en aandacht te bieden in hun loopbaan binnen de provincie.

3.2.2. Cao en werkkostenregeling

Op 24 juni 2022 is een onderhandelaarsakkoord bereikt over een tweejarige cao. De cao bevat een salarisverhoging van 3% per 1 juli 2022 en 4% per 1 januari 2023. Daarnaast een verhoging van de functieschalen met € 75 bruto per 1 januari 2022 en een verhoging van de bodem van het salarisgebouw op niveau € 14 bruto per uur 1 juli 2022

Verder bevat de cao een eenmalige flexibiliteits- en thuiswerkvergoeding van € 500 en structureel een thuiswerk- en internetvergoeding van resp. € 2 en € 1 per 1 januari 2023.

Inhoudelijk zijn er afspraken gemaakt over aanvullend ouderschapsverlof, lief- en leedverlof en diversiteitsverlof over de feestdagen.

Tot slot bevatte de cao drie studieafspraken die in 2023 zullen worden geoperationaliseerd. Deze gaan over tijd- en plaatsbewust werken, over het Persoonlijk Ontwikkelbudget (POB) en vitaliteit en over werken met resultaatopdrachten.

Werkkostenregeling (WKR)

In 2022 is de fiscale vrije ruimte voor de werkkostenregeling (WKR-forfait) met € 22.989 overschreden. Deze uitkomst is er ondanks de hogere fiscale loonsom (€ 2 miljoen hoger dan in 2021).

De overschrijding is echter veel lager dan in 2021 (€ 187.143). Deze overschrijding en de extra loonheffing daarover had in 2021 te maken met de eenmalige uitkering aan alle medewerkers (totaal € 300.000).

De WKR-kosten in 2022 zijn in de meeste gevallen vergelijkbaar met die van 2021. Door de nieuwe vitaliteitsregeling zijn de kosten voor fitness op de werkplek in 2022 lager (€ 25.782 tegenover € 52.381 in 2021), maar er zijn nieuwe kosten bijgekomen als gevolg van het invoeren van de vergoeding fysieke vitaliteit (€ 24.999). Wat er verder opvalt is de grote stijging van de kosten voor de personele activiteiten, jubilea en afscheid extern. In 2021 heeft de provincie hiervoor € 56.885 betaald en in 2022 € 228.900. Als gevolg van corona zijn veel personeelsactiviteiten uitgesteld. Daarnaast is in 2022 besloten om het jaarlijkse oliebollentoernooi en kerstfeest te combineren en dit is op een externe locatie gedaan. Dat leidt tot hogere kosten aangezien een externe locatie fiscaal anders behandeld moet worden en in de WKR meetelt.

Aan de kleinere kostenposten valt op te merken dat de kosten van maaltijden en consumpties extern (niet zakelijk) zijn gestegen (€ 8.689 in 2022 en € 3.182 in 2021) en er is een nieuwe kostenpost bijgekomen, namelijk de belaste arbo-voorzieningen (€ 2.165). De arbo-voorzieningen zijn normaal gesproken vrijgesteld van de loonbelasting maar als de medewerker vooral het privévoordeel daardoor heeft, is het een belastbaar loon.

Het eindresultaat van bovengenoemde is dat de eindheffing € 18.391 (80% over de overschrijding van € 22.989) bedraagt.

3.2.3. Personele sterkte en ziekteverzuim

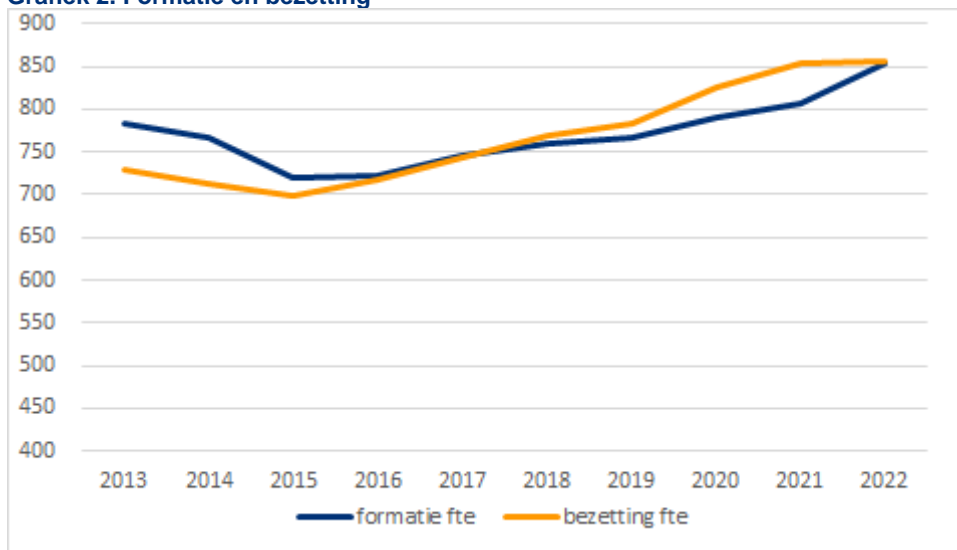
Formatie en bezetting

In onderstaande tabel is de formatie en bezetting over de afgelopen tien jaar weergegeven. In de tabel is te zien dat in het jaar 2022 de formatie is toegenomen met ruim 45 fte (van 806 naar 854 fte) en de bezetting relatief gelijk is gebleven (van 853 naar 854 fte).

Het jaar 2022 is het jaar waarin wij als organisatie een structuurwijziging hebben doorgevoerd waarbij we van 15 afdelingen naar 4 domeinen en 37 basisteams zijn gegaan.

De toenemende totale formatie is als volgt te verklaren: Bij de Perspectiefnota 2023 is een aanvraag gedaan voor extra formatie vooruitlopend op de extra inspanningen die nodig zijn voor de grote transitie. Dit was voor een totaal van 32 fte. Deze formatieplaatsen zijn overigens nog niet allemaal ingevuld. Daarnaast is ook structureel geld gevraagd om zittend (tijdelijk) personeel te financieren, met name voor de uitvoering van de digitalisering strategie. Daarnaast is er een inhaalslag geweest om tijdelijk geld vanuit de SPUK's om dit om te zetten naar tijdelijke formatie.

Grafiek 2. Formatie en bezetting

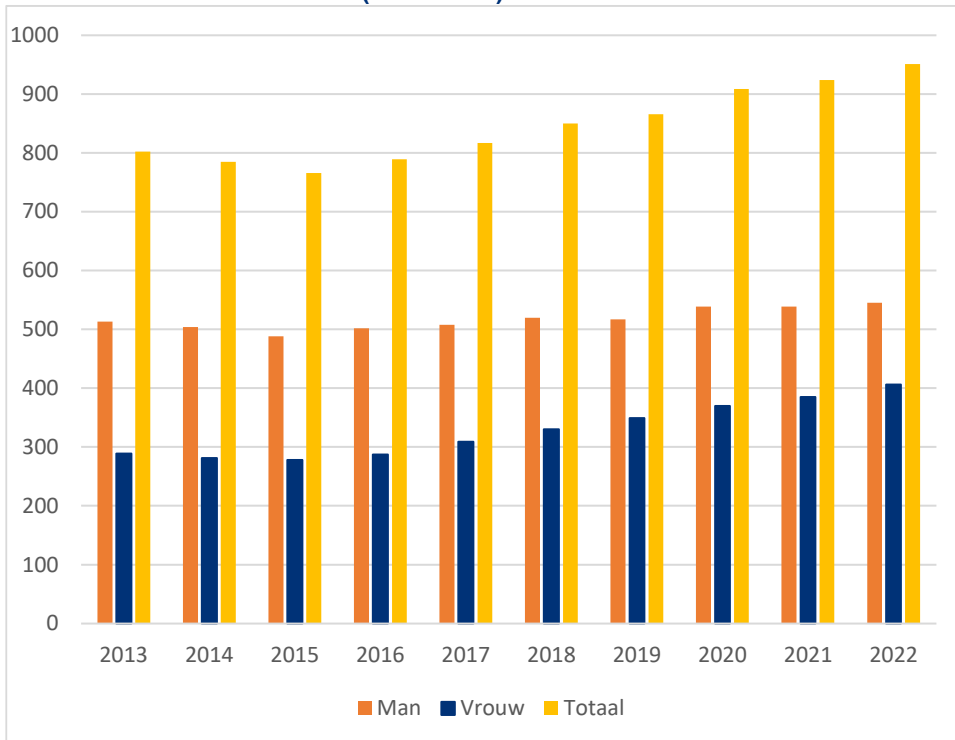

Aantal medewerkers (man/vrouw)

Het aantal medewerkers is in 2022 met 27 personen gestegen ten opzichte van 2021.

Onderstaande grafiek 'Aantal medewerkers' laat de verandering zien in het totale aantal medewerkers, onderverdeeld naar mannen en vrouwen. Het aantal mannen is het afgelopen jaar toegenomen met 6, het aantal vrouwen met 21. Voor de toelichting op de toegenomen formatie, zie hiervoor (bij Formatie en bezetting). Omdat nog niet alle vacatures ingevuld zijn, is het aantal medewerkers minder hard gegroeid dan de formatie. Het aantal medewerkers groeit sneller dan de bezetting op basis van fte omdat niet iedereen fulltime werkt en we zien dat het aantal parttimers als gevolg van veranderingen op de arbeidsmarkt toeneemt.

Grafiek 3. Aantal medewerkers (man/vrouw)

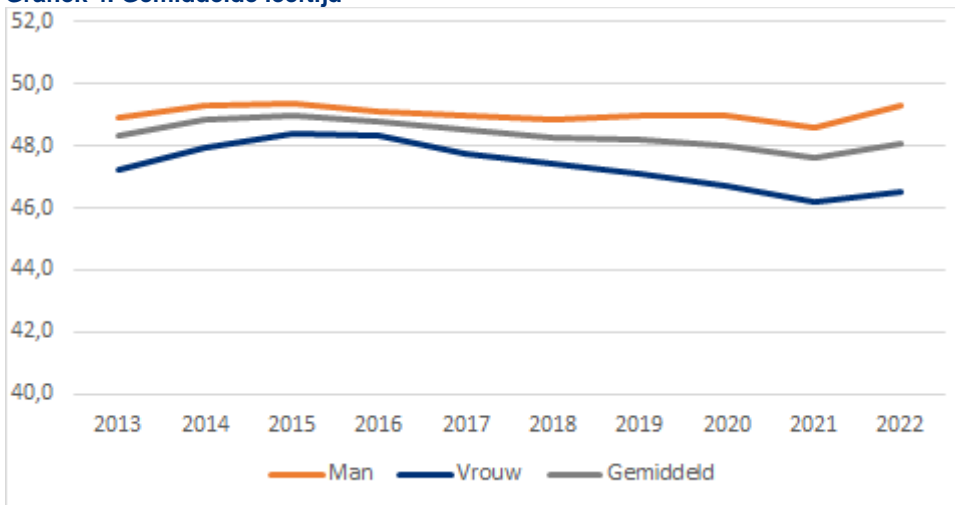
Het aantal medewerkers is niet gelijk aan de bezetting in fte (zie grafiek onderdeel Formatie en bezetting). Dit komt door het feit dat één formatieplaats door meerdere personen ingevuld kan worden.

Gemiddelde leeftijd

De gemiddelde leeftijd eind 2022 bedraagt 48,1 jaar (gemiddelde leeftijd vrouwen is 46,5 jaar en gemiddelde leeftijd mannen is 49,3 jaar). Dit is een stijging van 1,1 jaar ten opzichte van eind 2021. Sinds 2015 is er een dalende trend te zien van de gemiddelde leeftijd maar in 2022 is dit toegenomen. In 2022 is de AOW-leeftijd met drie maanden gestegen waardoor medewerkers drie maanden langer doorwerken voordat zij met pensioen gaan en er zijn medewerkers die ook na hun pensioengerechtigde leeftijd door blijven werken. Dit heeft een oplopend effect op de gemiddelde leeftijd.

Daarnaast is er in 2022 een hogere uitstroom geweest in de leeftijdscategorie 26/35 jaar en 36/45 jaar ten opzichte van 2021. Ook is er een lagere uitstroom geweest in de leeftijdscategorie van 56 jaar en ouder ten opzichte van 2021. Deze twee aspecten hebben ook voor een toename van de gemiddelde leeftijd gezorgd.

Grafiek 4. Gemiddelde leeftijd

Ontwikkeling salarissen en sociale lasten

Tabel 16b. Salarissen en sociale lasten

	Realisatie 2021	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022
Medewerkers	72.652	77.507	74.804
Gedeputeerde Staten	1.464	1.557	1.552
Provinciale Staten	753	804	776
Totaal	74.869	79.867	77.133

(bedragen x € 1.000)

De loonkosten vallen in 2022 lager uit dan begroot. Bij de Perspectiefnota 2023 zijn er extra middelen beschikbaar gesteld voor een aantal transities. Een deel van deze middelen is daarbij ingezet voor (grotendeels) tijdelijke formatie-uitbreiding van 46 fte per 1 juli 2022. De invulling van deze formatie is nog niet voltooid, de bezetting blijft hierdoor achter bij de formatie. Hierdoor zijn er wel loonkosten begroot, maar nog niet (volledig) gerealiseerd.

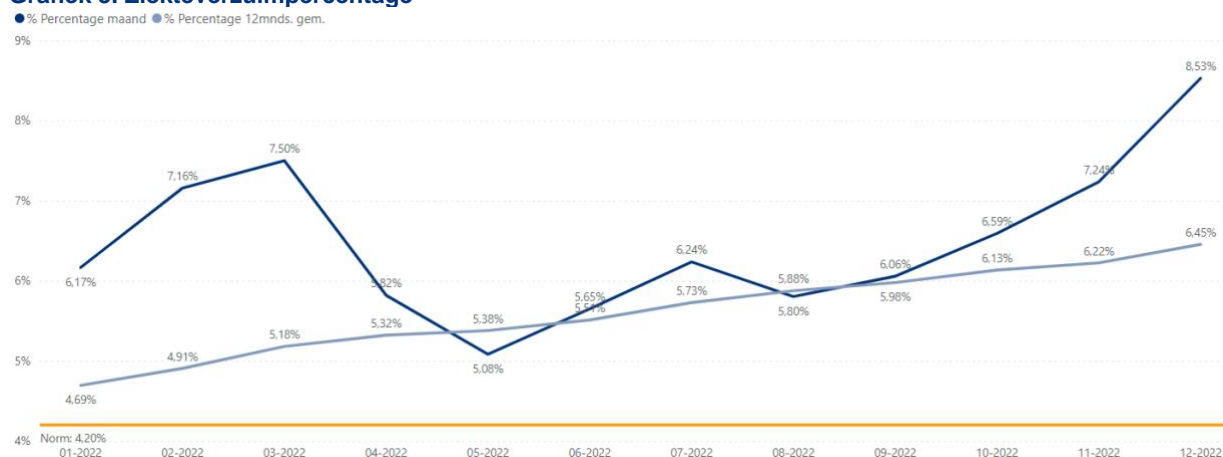
Ziekteverzuim

Het verzuimpercentage is sterk gestegen van 4,5% gemiddeld in 2021 naar 6,47% gemiddeld in 2022 (zie grafiek 1). Eind december was het verzuim maar liefst 8,56% en blijft over 2022 het percentage '12 maand gemiddelde' structureel stijgen. Van dit verzuim valt over 2022 1,94% in de klasse van maximaal één week (kortdurend verzuim) en 4,65% in de klasse van zes weken tot een jaar (langdurig verzuim.) Tevens is de meldingsfrequentie, gemiddeld aantal meldingen op alle medewerkers, flink toegenomen: van 0,8 in 2021 naar 1,15 in 2022.

De stijging van verzuim en meldingsfrequentie volgt een landelijke trend en is onder andere ontstaan doordat vanaf najaar 2022 geen beperkende maatregelen meer golden in verband met corona waardoor mensen minder geïsoleerd leefden dan het jaar daarvoor en besmettingen zoals verkoudheid, griep en corona voor een stijgend verzuim heeft gezorgd. De verzuimcijfers en trend van 2022 is daardoor meer in lijn met de trend van vóór de coronaperiode. Psychisch verzuim is onder andere gestegen doordat er meer hybride gewerkt wordt en sommige mensen dat lastig vinden. Daarnaast is het psychisch verzuim bij de provincie (mede) oorzaak van het stijgende verzuim veroorzaakt door de herinrichting (structuurwijziging) van de provincie.

Om grip op het verzuim te krijgen zijn al een aantal maatregelen getroffen. In samenwerking met Arbo Unie is gewerkt aan deskundigheidsbevordering van leidinggevenden rond de thema's inzetbaarheid en verzuim. Verder wordt er in teams meer gesproken over werkafspraken ten aanzien van hybride werken in relatie tot de teamdoelen en welzijn van medewerkers.

Grafiek 5. Ziekteverzuimpercentage

3.2.4. Doelmatigheid/Doeltreffendheid

Jaarlijks toetsen wij de doelmatigheid en doeltreffendheid van een of meerdere beleidsprogramma's op basis van de verordening doelmatigheid en doeltreffendheid. Conform de verordening wordt in ieder geval elk beleidsprogramma eens in de acht jaar onderzocht, waarbij het onderzoek zich richt op specifieke onderwerpen uit de beleidsprogramma's. Het onderzoek naar de effectiviteit en efficiency van het regulier natuurbeheer (onderdeel van het programma Platteland en natuur - deelprogramma Natuur en landschap) is in 2021 afgerond. Over de resultaten van dit onderzoek zijn uw Staten geïnformeerd. Het volgende dat wordt onderzocht is het onderwerp/project Gasloos provinciehuis. Bij de Voorjaarsnota 2018 hebben uw Staten een investeringskrediet beschikbaar gesteld. Het project Gasloos provinciehuis is inmiddels afgerond. Conform afspraak ontvangen uw Staten naar verwachting voorjaar 2023 een afschrift van de aanpak van het onderzoek.

4. Lokale heffingen

4.1. Algemeen

De paragraaf lokale heffingen besteedt aandacht aan:

- de gerealiseerde en geraamde inkomsten opcentenheffing motorrijtuigenbelasting (mrb) en leges;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt in welke mate bij de gehanteerde tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, is bewerkstelligd dat de gerealiseerde baten de ter zake gerealiseerde lasten niet overschrijden.

Er wordt geen aandacht besteed aan het kwijtscheldingsbeleid, aangezien dit verder niet van toepassing is op de provinciale belastingen en heffingen.

Tabel 17. Inkomsten lokale heffingen

Omschrijving	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Opcenten mrb	61.269	63.347	63.143
Leges en andere heffingen	1.151	1.314	1.166
Totaal	62.420	64.661	64.309

(bedragen x € 1.000)

Bij wijziging van de opbrengsten van de opcentenheffing mrb spelen twee factoren een rol, namelijk:

- wijziging in de omvang en samenstelling van het voertuigenpark;
- de jaarlijkse wijziging van tarieven op basis van indexatie of specifieke besluiten.

De legesopbrengsten kennen een wisselend verloop afhankelijk van de omvang van het verstrekte aantal vergunningen.

4.2. Beleid ten aanzien van lokale heffingen

Opcenten motorrijtuigenbelasting

Het Rijk stelt jaarlijks het maximale niveau van opcentenheffing vast. Vanaf 1 januari 2022 bedraagt het maximum 118,4 opcenten. De provincie dient zelf te bepalen in hoeverre zij de vrije capaciteit (het verschil tussen het wettelijke maximumtarief en het feitelijke provinciale opcentenniveau) wil benutten. In onze tariefstelling is rekening gehouden met een inflatiecorrectie.

Leges en heffingen

In algemene zin worden door ons niet meer dan kostendekkende leges geheven. Binnen (een afzonderlijk onderdeel van) een legesverordening kan sprake zijn van specifieke beleidskeuzes en kruissubsidiëring. Deze aspecten worden hierna (in paragraaf 4.4) per afzonderlijke verordening uiteengezet.

4.3. Lokale lastendruk

Onder lokale lastendruk wordt verstaan hoe de lokale lastendruk zich verhoudt ten opzichte van de landelijke lastendruk. Hierbij is voornamelijk de hoogte van de opcentenheffing van toepassing. Wij hebben ons eigen tarief per 1 januari 2022 verhoogd met 1,2 opcenten tot 94,5 opcenten. Op de ranglijst van provincies van Nederland is de provincie Groningen in 2022 de provincie met het hoogste tarief aan opcenten mrb. De gemiddelde automobilist in onze provincie betaalde in 2022 per voertuig € 241 aan provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting. Deze berekening is gebaseerd op de gewichtsverdeling per ultimo 2022.

Het hiernavolgend overzicht toont de ontwikkeling van ons tarief ten opzichte van het landelijk gemiddelde en het maximaal toegestane tarief en verder het stijgingspercentage in 2020, 2021 en 2022 van deze grootheden. Het wettelijk maximumtarief is per 1 januari 2022 bijgesteld aan de ontwikkeling van het prijspeil tot 118,4 opcenten. Het percentage waarmee het maximum aantal opcenten jaarlijks verandert heeft geen normerende werking naar provincies. Provincies mogen zelf besluiten over de mate waarin de tarieven stijgen. De enige begrenzing zit in de absolute hoogte van het maximum aantal opcenten.

Tabel 18. Ontwikkeling opcenten motorrijtuigenbelasting in de jaren 2020 tot en met 2022

Aantallen opcenten	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
provincie Groningen	91,8	93,3	94,5
landelijk gemiddelde	83,0	83,5	83,7
provincie Groningen als % van landelijk gemiddelde	110,6	111,7	112,9
wettelijk maximum	115,0	116,8	118,4
provincie Groningen als % van wettelijk maximum	79,8	79,9	79,8

Stijgingspercentages tarieven per 1 januari	Realisatie 2020	Realisatie 2021	Realisatie 2022
provincie Groningen	1,6%	1,6%	1,3%
landelijk gemiddelde	2,0%	0,6%	0,2%
wettelijk maximum	1,6%	1,6%	1,3%

In onderstaande tabel zijn de gehanteerde tarieven voor de opcentenheffing in de afzonderlijke provincies opgenomen. Daaruit blijkt dat in 2022 de provincie Groningen het hoogste aantal opcenten heft, wanneer we interprovinciaal de hoogte van het opcententarief vergelijken

Tabel 19. Tarieven opcenten mrb in de twaalf provincies

Provincie	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022
Groningen	88,4	88,9	88,6	89,3	90,4	91,8	93,3	94,5
Fryslân	94,1	68,8	69,4	70,0	71,1	87,0	87,0	87,0
Drenthe	90,3	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0	92,0
Overijssel	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9	79,9
Gelderland	89,3	88,7	89,2	89,2	89,2	87,2	89,5	90,6
Flevoland	76,6	77,4	78,2	79,0	79,8	80,6	81,4	82,2
Utrecht	72,6	72,6	72,6	72,6	72,6	73,6	74,9	77,5
Noord-Holland	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9	67,9
Zuid-Holland	95,0	92,0	91,4	90,4	90,4	90,4	90,4	91,8
Zeeland	78,3	82,3	82,3	82,3	89,1	89,1	89,1	82,3
Noord-Brabant	76,1	76,1	76,1	76,1	76,1	78,0	78,4	79,6
Limburg	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9	77,9	79,1
Gemiddeld tarief	82,2	80,4	80,5	80,5	81,4	83,0	83,5	83,7
Maximaal tarief	110,1	110,6	111,0	111,8	113,2	115,0	116,8	118,4

Er is een relatie tussen de opcentenheffing en de algemene uitkering uit het Provinciefonds. De verdeling tussen de provincies van de totale omvang van het Provinciefonds is gebaseerd op verdeelmaatstaven waaronder de theoretische opbrengst voor de motorrijtuigenbelasting. In het verdeelmodel Provinciefonds wordt de opbrengst per opcent motorrijtuigenbelasting als negatieve inkomstenmaatstaf gehanteerd. De opbrengst per opcent wordt vervolgens voor elke provincie vermenigvuldigd met een verrekentariaf van 65,9 opcenten. De hoogte van de door de provincies vastgestelde tarieven heeft dus geen invloed op de algemene uitkering uit het Provinciefonds.

Met deze maatstaf wordt beoogd de tussen de provincies bestaande verschillen in belastingcapaciteit te compenseren. In situaties waarin het totale provinciale belastinggebied groter van omvang wordt en/of waarin ons aandeel in het totale provinciale belastinggebied afneemt zal de compensatie via het Provinciefonds stijgen. En omgekeerd zal deze dalen.

In onderstaande tabel laten we zien in welke mate de verschillende provincies in 2022 gebruik hebben gemaakt van hun maximale belastingcapaciteit. Uit die vergelijking blijkt dat Groningen het meest gebruik maakt van de belastingcapaciteit. De provincie Noord-Holland heeft zowel absoluut als procentueel de grootste vrije zoom (= onbenutte belastingcapaciteit)

Tabel 20. Benutting maximale belastingcapaciteit

Provincie	Maximale belastingcapaciteit	in %	Belastingopbrengst 2021	in %	Vrije zoom 2021	in %	Belastingopbrengst als % van de capaciteit
Groningen	79.113	3,1%	63.144	3,6%	15.970	2,1%	79,8%
Fryslân	99.044	3,9%	72.777	4,1%	26.267	3,4%	73,5%
Drenthe	79.104	3,1%	61.466	3,5%	17.638	2,3%	77,7%
Overijssel	174.456	6,9%	117.728	6,6%	56.728	7,3%	67,5%
Gelderland	308.937	12,1%	236.400	13,3%	72.538	9,4%	76,5%
Flevoland	80.066	3,1%	55.586	3,1%	24.480	3,2%	69,4%
Utrecht	214.419	8,4%	140.350	7,9%	74.069	9,6%	65,5%
Noord-Holland	400.721	15,7%	229.806	13,0%	170.916	22,1%	57,3%
Zuid-Holland	462.341	18,2%	358.470	20,2%	103.870	13,4%	77,5%
Zeeland	62.089	2,4%	43.158	2,4%	18.931	2,4%	69,5%
Noord-Brabant	414.839	16,3%	278.895	15,7%	135.944	17,6%	67,2%
Limburg	169.662	6,7%	113.347	6,4%	56.315	7,3%	66,8%
Totaal	2.544.791	100,0%	1.771.127	100,0%	773.664	100,0%	

(bedragen x € 1.000)

4.4. Overzicht op hoofdlijnen van de diverse heffingen

De transparantie omtrent de berekeningswijze voor de tarieven omvat in de eerste plaats een macroniveau (verordening in zijn geheel) en in de tweede plaats een microniveau (tarief of onderdeel van de verordening). Ten eerste moet de berekening van de kostendekkendheid van de tarieven inzichtelijk maken dat de totale geraamde baten van de verordening niet uitgaan boven de totale geraamde lasten van de verordening. In de toelichting van de achterliggende (beleids)keuzes bij deze berekening moet in ieder geval blijken hoe de kostendekkendheid tussen verschillende onderdelen wordt bereikt door gebruik te maken van kruissubsidiëring. Ook dient de mate van kostendekkendheid inzichtelijk te zijn binnen een onderdeel van de verordening. Wij hebben hierbij gebruik gemaakt van een tabel van de Commissie BBV voor de cijfermatige berekening van een heffing.

Legesverordening 1993 (Tarieventabel 2022)

De provincie heft voor diverse diensten leges en legt voor het gebruik van haar bezittingen precariobelasting op. In de wijziging van de Legesverordening 1993, Tarieventabel 2022 zijn de belastbare feiten en de tarieven opgenomen. Op basis van artikel 225 van de Provinciewet mogen de tarieven op begrotingsbasis niet meer dan kostendekkend worden vastgesteld.

De legesverordening kent een aantal hoofdstukken:

- Hoofdstuk 1: Wegen en vaarwegen
- Hoofdstuk 2: Natuur en milieu
- Hoofdstuk 3: (Grond)water
- Hoofdstuk 4: Ontgroningen
- Hoofdstuk 5: Wabo (waarbij bouwleges de grootste categorie is)
- Hoofdstuk 6: Diversen

Hoofdstuk 1: Wegen en vaarwegen

Omschrijving kosten en opbrengsten	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld(en)	-30.357	-36.800	-169.397
Overhead	-21.988	-19.300	-88.933
Btw			
Totale kosten	-52.345	-56.100	-258.330
Totale opbrengsten	39.353	55.300	38.177
Dekking	75%	99%	15%

(bedragen in euro's)

De kostendekkend van leges Wegen en vaarwegen is berekend op een geraamd gemiddeld aantal uren personele inzet voor de vergunningverlening. In 2022 zijn alle taken rond vergunningverlening samengevoegd, waarbij is gebleken dat meer uren aan deze specifieke vergunningen zijn besteed dan eerder werd geraamd. De opbrengsten zijn afhankelijk van het aantal vergunningaanvragen en zijn in 2022 iets lager uitgekomen dan begroot, maar wel vergelijkbaar met de realisatie van 2021. De kostendekkendheid bedroeg op begrotingsbasis in 2022 99% en is in werkelijkheid uitgekomen op 15%.

Hoofdstuk 2: Natuur

Omschrijving kosten en opbrengsten	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld(en)	-768.654	-501.100	-520.803
Overhead	-507.698	-263.100	-273.421
Btw			
Totale kosten	-1.276.352	-764.200	-794.224
Totale opbrengsten	85.710	314.900	73.993
Dekking	6,7%	41%	9,3%

(bedragen in euro's)

Door de uitspraak van de Raad van State van 29 mei 2019, kwam de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) buiten werking te staan. De vergunningverlening heeft daardoor in 2020 een periode stilgelegd en ook in 2021 en 2022 zijn er aanzienlijk minder vergunningen verleend. De kostendekkendheid van de legesinkomsten voor Natuurbeschermingswetsvergunningen in 2022 is daardoor laag geweest.

De kosten blijven wel op het begrote niveau, omdat door de vergunningverleners inzet en overleg moest worden gepleegd. Niet alleen moesten in de afgelopen periode van onduidelijkheid van de beleidsregels Stikstof en in de periode na vaststelling van de beleidsregels veel voorlichtende en begeleidende activiteiten worden uitgevoerd, Ook moesten de verleende, maar vernietigde vergunningen, de lopende vergunningen en nieuwe vergunningen worden herzien of opnieuw worden doorgerekend door de initiatiefnemers.

Hoofdstuk 3: (Grond)water

Omschrijving kosten en opbrengsten	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld(en)	0	0	-49.795
Overhead	0	0	-26.142
Btw			0
Totale kosten	0	0	-75.937
Totale opbrengsten	0	0	0
Dekking	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

(bedragen in euro's)

De laatste jaren zijn enkel vergunningen verstrekt voor aanvragen voor bodemenergiesystemen. Hiervoor worden in het kader van duurzaamheid geen leges geheven, zodat de geraamde opbrengsten nihil zijn. De op begrotingsbasis 2022 toegerekende (personele) kosten maken deel uit van de toegerekende kosten van de afzonderlijke verordening op het instellen en invorderen van de grondwaterheffing. In 2022 zijn de taken rond vergunningverlening samengevoegd. Vanaf de Begroting 2023 en nu bij de Realisatie 2022 maken we voor het inzicht duidelijk welke kosten samenhangen met het verlenen van deze vergunningen.

Hoofdstuk 4: Ontgrondingen

Omschrijving kosten en opbrengsten	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld(en)	-106.239	-59.100	-121.521
Overhead	-75.461	-31.000	-63.798
Btw			
Totale kosten	-181.700	-90.100	-185.319
Totale opbrengsten	12.072	52.700	37.238
Dekking	6%	58%	20%

(bedragen in euro's)

De kosten van het taakveld Ontgrondingen zijn aanzienlijk hoger, omdat regelgeving anders moest worden toegepast dan voorheen. De vergunningverlening is daardoor arbeidsintensiever geworden, waardoor de apparaatskosten zijn toegenomen. Meer overleg met omwonenden en meer meldingen die controle vereisten waren hier de oorzaak van.

De inkomsten hadden we begroot op basis van ervaringen in voorgaande jaren. Het aantal verleende vergunningen voor ontgrondingen en het te ontgronden aantal m³ zijn in 2022 lager uitgevallen. De legesinkomsten zijn daardoor lager uitgevallen dan begroot. Met de invoering van de nieuwe Omgevingswet per 1 januari 2024 zullen zowel de lastenkant als de batenkant, de tarieven, opnieuw worden beoordeeld.

Hoofdstuk 5: Wabo-leges totaal (bouwleges en overig)

Omschrijving	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld(en)	-671.370	-805.000	-1.195.142
Overhead	-169.508	p.m.	-494.958
Btw	-29.748	-34.000	p.m.
Totale kosten	-870.626	-839.000	-1.690.100
Totale opbrengsten	635.799	522.000	996.663
Netto-opbrengst	-234.827	-317.000	-693.437
Storting in/Onttrekking aan egalisatiereserve	0	p.m.	p.m.
Opbrengst na verrekening met egalisatiereserve	635.799	522.000	693.437
Dekking voor verrekening met egalisatiereserve	73%	62%	59%
Dekking na verrekening met egalisatiereserve	73%	62%	59%

(bedragen in euro's)

Er is sprake van kruissubsidiëring binnen het onderdeel bouwleges waarbij de kosten voor het verstrekken van een vergunning met een lagere bouwsom worden gesubsidieerd met opbrengsten welke worden verkregen bij de vergunningsverlening bij hoge bouwsommen. De kosten voor het in behandeling nemen van een aanvraag zijn namelijk niet direct gerelateerd aan de hoogte van de bouwsom. Zonder kruissubsidiëring zouden onaanvaardbaar hoge leges voor aanvragen met een lage bouwsom ontstaan welke maatschappelijk niet gewenst zijn.

De personele kosten van zowel de provincie Groningen als de Omgevingsdienst Groningen (ODG) bedragen € 1.690.100. In 2022 zijn alle taken rond vergunningverlening samengevoegd, waarbij is gebleken dat meer uren aan deze specifieke vergunningen zijn besteed dan eerder werd geraamd.

De resultaten uit de heffing van Wabo-leges worden met een egalisatiereserve verrekend. Tekorten en overschotten worden tussen de jaren verevend. Aangezien reserves niet negatief mogen staan komen de tekorten in de reserve ten laste van het rekeningresultaat. Door de onttrekking in 2020 aan de egalisatiereserve is de reserve Wabo ultimo 2020 nihil. Het berekende tekort 2022 van € 693.437 komt ten laste van het rekeningresultaat.

Hoofdstuk 6: Diversen

In dit hoofdstuk is voorzien in de mogelijkheid leges te heffen voor een aanvraag waarin de eerdere hoofdstukken niet voorzien (vangnetbepaling). De geraamde kosten en opbrengsten zijn beide nihil.

Verordening op het instellen en invorderen van de grondwaterheffing

In de Verordening op het instellen en invorderen van de grondwaterheffing is het tarief per 1 januari 2013 verhoogd tot 1,68 eurocent per kubieke meter onttrokken grondwater (zie besluit van Provinciale Staten van 12 december 2012, nummer B.1, voordracht nr. 36/2012).

De volgende beleidskeuzes liggen ten grondslag aan de heffingen:

- De tariefstelling is meerjarig op basis van kostendekkendheid bepaald.
- Gerealiseerde afwijkingen worden toegevoegd of onttrokken aan de voorziening grondwaterheffing.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld(en)	-220.557	-180.000	-303.892
Toevoeging(-)/onttrekking(+) voorziening grondwaterheffing	-122.342	-145.700	-37.505
Overhead	-23.952	-34.300	-23.997
Totale kosten	-366.851	-360.000	-365.394
Totale opbrengsten	-366.851	360.000	365.394
Dekking	100%	100%	100%

(bedragen in euro's)

De kosten van het taakveld zijn iets hoger uitgevallen dan begroot. De inkomsten waren vergelijkbaar met de begrote inkomsten. Per saldo hebben we daardoor iets minder dan begroot kunnen toevoegen aan de voorziening Grondwaterheffing. De kostendekkendheid is op 100% uitgekomen.

Heffingsverordening ontgrondingen Groningen 2003

Met ingang van 1 augustus 2003 is de Heffingsverordening ontgrondingen Groningen 2003 van kracht geworden. Deze is voor het laatst gewijzigd op 26 september 2007 (voordracht nr. 15/2007). De heffing is gewijzigd in die zin dat (deel)heffingen voor de bekostiging van planning en onderzoek en van compenserende maatregelen met ingang van 2007 vervallen en dat een nieuwe heffing wordt ingevoerd voor de bekostiging van onderzoek naar het verband tussen een ontgraving en schade aan onroerende zaken en naar de bepaling van de omvang van de schade.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld(en)	-5.823	-44.300	-1.335
Onderzoekskosten	-18.137	-15.000	2.214
Overhead	-4.192	-23.300	-908
Toevoeging(-)/onttrekking (+) voorziening	6.386	41.300	-415
Totale kosten	-21.766	-41.300	-443
Totale opbrengsten	5.200	10.000	1.550
Dekking	24%	24%	n.v.t.

(bedragen in euro's)

De ontgrondingenheffing wordt geheven ter bestrijding van (art. 21f Ontgrondingenwet):

- a. kosten met betrekking tot schadevergoedingen ingevolge artikel 26 van de wet.
- b. kosten met betrekking tot het onderzoek naar het verband tussen een ontgraving en schade aan onroerende zaken en de bepaling van de omvang van die schade.

De heffing heeft geen directe relatie met de kosten die gedekt worden via de heffing. Immers de heffing dient ter dekking van eventuele schade, die niet direct voorspelbaar is. We egaliseren de opbrengsten van de heffing en de uitgaven aan onderzoek en schade door middel van de voorziening Grondwaterheffing. Om die reden wordt ook geen dekkingspercentage meer aangegeven bij de dekking.

Nazorgheffing gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots

In onze voordracht van 26 oktober 2021, nummer 2021-089291 tot wijziging van de Verordening op de heffing en invordering van de nazorgheffing gesloten stortplaatsen provincie Groningen is het tarief voor niet-bedrijfsgebonden stortplaatsen genoemd in artikel 7 van deze verordening vastgesteld voor het jaar 2022. Ook is de nazorgheffing voor baggerspeciedepots in dezelfde voordracht opnieuw vastgesteld. Dit besluit is op 15 december 2022, nummer 63/2021 door Provinciale Staten vastgesteld. De volgende beleidskeuzes liggen ten grondslag aan de heffingen:

- De kosten voor de nazorg worden betaald uit het nazorgfonds. Momenteel is sprake van een overschot in beide fondsen. Uw Staten hebben besloten de nazorgheffing voor de gesloten stortplaatsen op nul te zetten.
- In het geval dat de fondsen van onvoldoende niveau zijn zal de nazorgheffing opnieuw worden ingesteld om de op dat moment benodigde dekking voor de kosten van de nazorg op te vangen. Dit zal door de laatst sluitende stortplaats (Afvalverwerking Stainkoeln) moeten worden opgebracht.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld(en)	-361.214	-476.700	-445.375
Rentebaten nazorgfonds gesloten stortplaatsen	3.210.898	258.000	-1.108.816
Netto kosten taakveld excl. heffingen	2.849.684	-218.700	-1.554.191
Totale opbrengsten	0	0	0
Dekkingspercentage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Kosten taakveld(en)	-6.297	-4.100	-6.740
Rentebaten nazorgfonds baggerspeciedepots	0	0	3.493
Netto kosten taakveld exclusief heffingen	-6.297	-4.100	-3.247
Totale opbrengsten	0	0	0
Dekking	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.

(bedragen in euro's)

De realisatie van de lasten ten laste van het nazorgfonds gesloten stortplaatsen zijn ca.€ 1,6 miljoen lager dan de begrote baten. Dit wordt veroorzaakt door de lagere marktwaarde van het aandelenfonds ultimo boekjaar. Eind 2017 is circa € 6,7 miljoen uitgezet in een duurzaam aandelenfonds. Dit fonds wordt op balansdatum 31 december jaarlijks gewaardeerd tegen de dan geldende marktwaarde (ter beoordeling of het totale fondsvermogen nog wel in evenwicht is met het doelvermogen binnen het nazorgfonds). In de raming voor 2022 was rekening gehouden met een renteopbrengst van € 0,3 miljoen. Dit betreft de rentebaten van de achtergestelde leningen aan BNG en NWB. Medio mei 2022 is de lening aan de BNG afgewikkeld voor de nazorg. De vrijgevallen middelen zijn aangehouden op de rekening-courant van de provincie bij de Staat (Schatkistbankieren). Het rendement over het duurzame aandelenfonds wordt nooit begroot omdat hiervoor geen betrouwbare schatting te maken is. Het aandelenfonds heeft over 2022 een negatief rendement behaald van ruim 12% (ca. € 1,4 miljoen).

De uitgezette middelen van het nazorgfonds baggerspeciedepots bij de Staat (Schatkistbankieren). De vergoeding bij de Staat was tot medio september 0%. Daarna is de rente - het €STR tarief - positief en ultimo 2022 opgelopen tot circa 1,90%. In 2022 is € 3.493 aan rente gerealiseerd. Geraamd was € 0.

Liggeldverordening Oude Eemskanaal

Wij hebben uw Staten met onze voordracht 18/2009 van 16 juni 2009 een nieuwe Liggeldverordening doen toekomen voor het Oude Eemskanaal te Delfzijl. Dit is een passantenhaven waarvan sinds 1987 de tarieven niet zijn verhoogd. Daarom zijn de tarieven laag in vergelijking met de rest van Nederland. Met voordracht 18/2009 hebben wij u voorgesteld dit te repareren door geleidelijk, over een periode van zes jaar, de liggelden ieder halfjaar met € 0,05 te verhogen. Sinds 1 juli 2016 is dit tarief uitgekomen op € 0,60 per strekkende meter per dag. Dit is nog steeds een relatief laag tarief in vergelijking met de rest van de passantenhavens in Nederland. Hiervoor is bewust gekozen om de concurrentie met Motorbootvereniging Abel Tasman niet aan te gaan en omdat er geen extra voorzieningen zijn in de vorm van douches, elektra en internet.

De volgende beleidskeuze ligt ten grondslag aan de heffingen:

- Als tegenprestatie voor het innen van de havengelden en de verkoop van de munten vindt kwijting plaats van de jaarlijks verschuldigde vergoeding gebruik provinciaal terrein.

Omschrijving kosten en opbrengsten	Realisatie 2021	Begroting 2022	Realisatie 2022
Kosten taakveld(en)	0	0	0
Inningskosten via kwijting gebruik provinciaal terrein	-72.500	-72.500	-72.500
Totale kosten	-72.500	-72.500	-72.500
Totale opbrengsten	31.401	20.000	2.163
Dekking	43%	28%	3%

(bedragen in euro's)

Vergeleken met de jaarlijks geraamde opbrengst van € 20.000 is de opbrengst in de Jaarstukken 2022 lager uitgekomen. De lage opbrengsten zijn een gevolg van minder passanten. De mogelijkheden om een hogere mate van kostendekkendheid te realiseren is, gelet op de beperkte opbrengst aan liggelden in de passantenhaven, beperkt.

5. Onderhoud kapitaalgoederen

5.1. Wegen en vaarwegen

5.1.1. Onderhoud kapitaalgoederen wegen en vaarwegen

De provincie is per ultimo 2022 verantwoordelijk voor beheer en onderhoud van ca. 508 km provinciale weg, 213 km fietspad, 583 ha bermen en 574 km sloten, 370 bushaltes, 42.357 bomen, 173 ha bosplantsoen, 9 km hagen, 3.543 lichtmasten, 10.124 verkeersborden, 6 sluizen, 78 vaste bruggen, 14 fietsbruggen, 64 viaducten, 40 tunnels, en 48 beweegbare bruggen, 205 km boordvoorzieningen en 110 km vaarweg.

5.1.2. Beleidskader onderhoud wegen en vaarwegen

Op 30 september 2020 is het [Beleidskader Beheer en Onderhoud provinciale infrastructuur](#) in Provinciale Staten vastgesteld. Dit beleidskader beschrijft welke inhoudelijke uitgangspunten, doelstellingen en kaders wij willen hanteren bij het beheer en onderhoud van de provinciale infrastructuur.

Op 8 december 2020 hebben wij het [Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024](#) vastgesteld en ter informatie naar uw Staten gestuurd.

Wij toetsen de staat van de infrastructuur aan de doelstellingen en kaders zoals omschreven in het Beleidskader Beheer en Onderhoud. Daardoor wordt het mogelijk de optimale balans te houden tussen waarde, prestaties, risico's en kosten bij de instandhouding van de provinciale infrastructuur. Dit kan er bijvoorbeeld toe leiden dat in sommige gevallen met het uitvoeren van levensduur verlengende (onderhouds)maatregelen vervanging nog enige tijd verantwoord kan worden uitgesteld, terwijl andere onderdelen van de infrastructuur grootschaliger moeten worden aangepakt.

Het spreekt voor zich dat data- en informatiebeheer hierbij steeds belangrijker worden.

Ook de jarenlange praktijkervaring van de provincie kan hierbij niet ontbreken.

De manier waarop onderhoud aan de provinciale infrastructuur wordt gepland is een dynamische en op de praktijk gebaseerde werkwijze. Hierbij kijken wij naar de totale levensduur van de infrastructuur en hanteren we aanvaarde risico's als uitgangspunt voor benodigd onderhoud. Geldende normen voor de instandhouding van infrastructuur worden door ons in acht genomen. Zo moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de algemeen geldende CROW-normen voor wegen en NEN-normen voor bruggen.

De richtlijn is een onderhoudsachterstand van 7 tot 9%, dit wordt algemeen acceptabel geacht en zorgt voor voldoende werkvoorraad. Een lager percentage onderhoudsachterstand aanhouden zal zorgen voor het onnodig uitvoeren van onderhoud waardoor er sprake is van kapitaalvernietiging. Later uitvoeren van onderhoud zal leiden tot relatief hogere kosten voor onderhoud.

Dit alles bij elkaar genomen betekent dat wij niet alleen rekening houden met de theoretische technische levensduur maar ook kijken naar de daadwerkelijke staat van de infrastructuur en het te lopen risico als gevolg van verval. Dit maakt dat er op een zo efficiënt mogelijke wijze omgegaan wordt met de beschikbare middelen. Inherent aan deze werkwijze is dat de voorgenomen onderhoudsplanning van het uitvoeringsprogramma gaandeweg zou kunnen wijzigen.

Het programma is erop gericht om de infrastructuur op een acceptabel niveau te krijgen en te houden voor de duur van het programma. Daarmee is het uitvoeringsprogramma dynamisch in plaats van statisch.

5.1.3. Financiële gevolgen onderhoud wegen en vaarwegen

De middelen voor beheer en onderhoud zijn opgenomen in het Uitvoeringsprogramma Beheer en onderhoud provinciale infrastructuur 2021-2024. In onderstaande tabel zijn lasten (exclusief toegerekende apparaatskosten) binnen de betreffende productgroepen opgenomen.

Tabel 21. Bestedingen uitvoeringsprogramma Beheer en onderhoud

Omschrijving	Begroting 2022	Realisatie 2022	Saldo
Wegen			
- 2101 Wegen en fietspaden	9.222	8.280	942
- 2102 Verkeersmanagement	1.066	660	406
Vaarwegen			
- 2201 Onderhoud en beheer vaarwegen	177	171	6
- 2202 Kunstwerken vaarwegen	2.624	1.289	1.335

(bedragen x € 1.000)

De reconstructie en verbetering van bestaande infrastructuur en de vervanging van kunstwerken vindt plaats in het kader van het provinciale MIT. De middelen hiervoor zijn opgenomen in de volgende productgroepen:

- 2100 (re)constructie van wegen en fietspaden;
- 2200 (re)constructie vaarwegen.

5.2. Huisvesting

5.2.1. Onderhoud kapitaalgoederen huisvesting

De provincie heeft het provinciehuis en buitenlocaties (Oostersluis, Nieuwe Pekela, Hoogeweg, Overschild en Blauwestad) in beheer. Dit deel gaat alleen over het meerjarenonderhoud van het provinciehuis.

5.2.2. Beleidskader onderhoud huisvesting

Om het meerjarenonderhoudsprogramma (MJOP) voor het provinciehuis up-to-date te houden vindt één keer in de vijf jaar een herijking plaats. Het MJOP dat oorspronkelijk een looptijd had van 2014 tot 2033, is in 2020 herijkt voor de periode 2020-2033.

Bij de vaststelling van de voordracht van de Begroting 2021 en de Najaarsmonitor 2020 hebben Provinciale Staten ingestemd met de financiële consequenties van het geactualiseerde MJOP.

Provinciehuis

Het jaarlijks onderhoud is nodig om de bedrijfszekerheid van het gebouw en de installaties te waarborgen, de veiligheid te kunnen garanderen en de gebouwen en terreinen in stand te houden. Dit onderhoud wordt uitgevoerd om onder andere te voldoen aan de wet- en regelgeving. Het onderhoud omvat met name aanpassingen en vervangingen aan leidingen en sanitair, gevel en zonwering, vloeren en wanden, verwarming, koeling, liften en brandbeveiliging. Daarnaast zijn in het meerjarenonderhoudsplan de vervangingsinvesteringen meegenomen die moeten worden gedaan om de kwaliteit te waarborgen.

5.2.3. Financiële gevolgen onderhoud huisvesting

In onderstaande tabel zijn investeringen in het provinciehuis en de (vervangings)investeringen en buitengewoon onderhoud vanuit het meerjarenonderhoudsplan provinciehuis (MJOP) voor 2022 weergegeven, gevolgd door een toelichting. Daarnaast zijn er diverse reguliere onderhoudsbudgetten buiten het MJOP.

Tabel 22. Investerings en Meerjarenonderhoudsplan (MJOP)

Omschrijving	Begroting 2022	Rekening 2022	Saldo
<i>Investerings</i>			
Gevelrenovatie+		466	-466
Gasloos provinciehuis		21	-21
Werkplek v/d Toekomst	409	224	185
(Vervangings)investeringen (MJOP)	650	108	542
<i>Lasten</i>			
Buitengewoon onderhoud (MJOP)	330	155	175

(bedragen x € 1.000)

De totale investeringen van de genoemde projecten bedragen:

- Gevelrenovatie+: € 8,1 miljoen waarvan in totaal € 8,0 miljoen is besteed.
- Gasloos provinciehuis: € 2,7 miljoen, waarvan in totaal € 2,3 miljoen is besteed.
- Vervangingsinvesteringen (MJOP) € 0,7 miljoen, waarvan in totaal € 0,1 miljoen is besteed.

(Vervangings)investeringen (MJOP)

De vervangingsinvesteringen zijn in de begroting gebaseerd op met name de economische levensduur. In de praktijk blijkt dat vervangingsinvesteringen niet altijd plaatsvinden volgens de economische levensduur maar eerder door de technische levensduur. Hierdoor verschuiven investeringen in de tijd.

Voor het jaar 2022 lag de focus van de (vervangings)investeringen met name op de projecten Gasloos Provinciehuis, Gevelrenovatie+, Werkplek van de Toekomst. De investeringen van 2022 zaten met name in de bekabeling, verlichting, gebouwbeheersysteem, audiovisuele systemen en toegangscontrole.

Buitengewoon onderhoud (MJOP)

Het jaarlijkse meerjarenonderhoudexploitatiebudget is niet hier in het geheel uitgegeven. Dit komt omdat diverse kosten zijn geboekt op reguliere technische exploitatiebudgetten waardoor er hier een vertekend beeld is ontstaan. Op deze technische exploitatiebudgetten is een tekort van € 175.000 ontstaan.

6. Grondbeleid

6.1. Inleiding

Deze paragraaf grondbeleid geeft een integrale visie op het gevoerde provinciaal grondbeleid, in relatie tot de realisatie van de doelstellingen van de programma's en projecten die zijn opgenomen in de begroting. Tevens worden de resultaten van de grondexploitaties gegeven en een onderbouwing van de geraamde winstneming. Tot slot volgen de beleidsuitgangspunten over de reserves voor grondzaken in relatie tot de risico's van grondzaken.

Op 25 september 2013 hebben Provinciale Staten de nota Grondbeleid 'Goed doorgrond' vastgesteld (voordracht 40/2013). Sindsdien wordt het grondbeleid conform dit beleid uitgevoerd. Vanwege onder andere de aanstaande invoering van de Omgevingswet en recente jurisprudentie over de uitgifte van gronden wordt momenteel gewerkt aan een herziening van het grondbeleid. Naar verwachting zal in de eerste helft van 2023 de besluitvorming door Provinciale Staten hierover plaatsvinden.

6.2. Doelstellingen producten

6.2.1. Gebiedsontwikkeling, programma's en projecten

Voor gebiedsontwikkelingen, programma's en projecten voor de domeinen binnen de provincie, uitgezonderd het hieronder genoemde Natuurbeleid en de Blauwestad, vindt zoals aangegeven in de begroting conform de Nota Grondbeleid de verwerving hoofdzakelijk plaats op basis van een volledige schadeloosstelling op basis van de Onteigeningswet. Hiertoe wordt getracht om minnelijk tot een vergelijk te komen. In een aankoopstrategieplan wordt vastgelegd op welke wijze wordt verworven en welke grondbeleidsinstrumenten worden ingezet. Onderstaand volgt een selectie van de uitgevoerde werkzaamheden die het afgelopen jaar veel inzet hebben geleverd.

- N355 Groningen-Zuidhorn-Visvliet; Parallelstructuur fase I; conform vastgesteld aankoopstrategieplan wordt gewerkt aan anticiperende grondverwerving.
- N360 Groningen-Delfzijl; Doorfietsroute Groningen-Ten Boer; grondverwerving en inzet administratief onteigeningsinstrument.
- N361 Groningen-Winsum-Lauwersoog; Doorfietsroute Groningen-Winsum, Sauwerd-Winsum; grondverwerving, daarnaast is Koninklijk Besluit tot onteigening geslagen en wij hebben besloten de gerechtelijke onteigeningsprocedure te gaan doorlopen.
- N361 Groningen-Winsum-Lauwersoog; Herinrichting bebouwde kom Winsum; aankoopstrategieplan vastgesteld en uitvoering aan grondverwerving gegeven.
- N366 Veendam-Stadskanaal-Ter Apel; Verdubbeling N366 Veendam-Pekela; laatste aankoop afgewikkeld.
- N387 Hoogezand-Siddeburen; N387/A7 | Rengersbrug Kolham; reguliere grondverwerving.
- N861 Haren-Paterswolde; robuuste ecologische verbindingszone (REVZ); afwikkeling onteigeningsprocedure.
- N995 Bedum - Onderdendam (N996); Oostelijke ontsluitingsweg Bedum; reguliere grondverwerving, daarnaast is Koninklijk Besluit tot onteigening geslagen en wij hebben besloten de gerechtelijke onteigeningsprocedure te gaan doorlopen.
- Doorfietsroute Groningen-Leek; Doorfietsroute; uitvoering gegeven aan aankoopstrategieplan.
- Gebiedsontwikkeling Oostpolder; Uitbreiding Eemshaven; een beslissing op bezwaar Wet voorkeursrecht gemeenten voorbereid en daarnaast zijn diverse gesprekken gevoerd met grondeigenaren.
- Hernieuwbare energie op provinciaal eigendom; verkenning inzet depots/gronden; interne inventarisatie heeft plaatsgevonden, in 2023 wordt vervolg hieraan gegeven.

Provinciebreed is gewerkt aan het opstellen van een beleid ten gevolge van het Didam-arrest, op basis waarvan bij de (tijdelijke) uitgifte van onroerend goed het uitgangspunt geldt dat een selectieprocedure wordt doorlopen. In 2022 is ca. 212 hectare in pacht uitgegeven aan agrariërs, waardoor provinciale eigendommen tijdelijk worden beheerd. Het grootste areaal van deze gronden is aangekocht als compensatiegrond; deze grond zal op termijn worden verkocht. Daarnaast is het beheer gevoerd over drie gebouwen waarvan het de bedoeling is dat deze op termijn ter realisatie van

een ontwikkeling of project worden geamoveerd, of worden doorverkocht. Tot slot is gewerkt aan diverse ruilingen met gemeenten, waterschappen en de Staat om te zorgen dat eigendomssituaties ontstaan die overeenkomen met een logische verdeling van het beheer en onderhoud.

6.2.2. Natuurbeleid

In het kader van het natuurbeleid worden gronden voor de realisatie van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) verworven. Deze gronden worden vervolgens ingericht voor de gewenste natuur waarna deze wordt beheerd door een beheerder (particulier of organisatie). De verwerving vindt in beginsel plaats op basis van vrijwilligheid waarbij wij afhankelijk zijn van de mogelijkheden die zich in een jaar voordoen op de lokale grondmarkt.

In uitzonderingsgevallen waar het goed uitlegbaar is, gaan we onteigening echter niet uit de weg. Voor de realisatie van het natuurnetwerk is het van belang om over voldoende ruilgronden te beschikken voor de inliggende agrariërs. De aankoopkosten van de ruilgronden worden gedekt uit het investeringskrediet verwerven natuur van € 35 miljoen. Het verwerven van de ruilgronden voorloopt succesvol waardoor grote kavelruilen met agrariërs in het natuurnetwerk mogelijk zijn geworden. Het verwervingsproces wordt voor ons uitgevoerd door Prolander die door ons hiervoor is gemandateerd. In het Handelingskader Grond zijn hiervoor de spelregels opgenomen. Recent hebben we het investeringskrediet verwerven natuur opgehoogd met € 100 miljoen ten behoeve van het Nationaal Programma Landelijk Gebied om vooruitlopend op de uitvoering grondposities in te nemen. Wij verwachten dat een strategische voorraad gronden voor de realisatie van diverse provinciale doelen een cruciale factor van betekenis zal zijn. Hiermee vergroten we ook de mogelijkheden om op vrijwillige basis onze beleidsdoelen te kunnen realiseren en verkleint het de kans dat we zwaardere maatregelen, waaronder onteigening, moeten overwegen.

6.2.3. Blauwestad

Doel van de ontwikkeling van het woon-, werk- en recreatiegebied Blauwestad, gelegen in het Oldambt en aan het Oldambtmeer (aanleg in 2005), is het geven van een gebieds- en kwaliteitsimpuls ter versterking van de sociaal-economische structuur in dit deel van de provincie Groningen. Door middel van verkoop van het kavelareaal, ondergebracht in de grondexploitatie Blauwestad, genereert de provincie middelen om deze ontwikkeling mogelijk te maken. De ontwikkeling van Blauwestad is een gezamenlijke inspanning van de provincie Groningen en de gemeente Oldambt.

Kavelverkoop vindt plaats vanuit het projectbureau Blauwestad gevestigd in Het Havenkwartier in Blauwestad. Restgronden die niet meer nodig zijn voor het project Blauwestad, worden tegen marktconforme prijzen door de provincie verkocht.

Met ingang van 2016 zijn de verslaggevingsvoorschriften van het BBV gewijzigd. Eén van de wijzigingen betreft de looptijd van de grondexploitatie. Die is teruggebracht tot in beginsel een maximale looptijd van tien jaar. De gedachte is dat binnen deze termijn risico's en onzekerheden met betrekking tot de realisatie van de een grondexploitatie voldoende in kaart zijn te brengen en te beheersen. Het BBV schrijft verder voor dat het realiteitsgehalte van de grondexploitatie voortschrijdend in de tijd wordt getoetst en/of geactualiseerd. Het BBV biedt echter ook de mogelijkheid om gemotiveerd af te wijken van deze termijn.

Op basis van aanwezige zekerheden (onder andere aanwezigheid van ontwikkelovereenkomsten) omtrent de verwachte verkopen hanteren wij een looptijd van twintig jaar. Onze doorrekening begin 2022 is onafhankelijk getoetst en gevalideerd. Deze validatie geeft aan dat de gehanteerde termijn van twintig jaar acceptabel is. Dit is overigens conform dezelfde systematiek als voorgaande jaren. Ook in de toekomst is het noodzakelijk dat de grondexploitatie elk jaar opnieuw wordt vastgesteld door de Staten inclusief de looptijd hiervan.

6.3. Resultaten grondexploitaties en winstneming

Op basis van een looptijd van twintig jaar hebben wij de Grondexploitatie (GREX) Blauwestad begin 2023 opnieuw doorgerekend. Op basis van die waardering hebben wij de voorziening kunnen verlagen met € 2,504 miljoen, waardoor de hoogte van de voorziening ultimo 2022 € 17,733 miljoen bedraagt. Het BBV hanteert als uitgangspunt dat de grondexploitatie tenminste jaarlijks wordt herzien. Deze herziening zal jaarlijkse gevolgen hebben voor de hoogte van de voorziening. De toekomstige opbrengsten hebben een positief effect op het resultaat van de grondexploitatie, waardoor de voorziening naar verwachting neerwaarts kan worden bijgesteld.

6.4. Reserves, voorzieningen en risico's

De wijzigingen van de BBV-verslaggevingsregels - met name het terugbrengen van de looptijd van 35 jaar naar 20 jaar - heeft ertoe geleid dat wij de eerste 20 jaar te maken zullen krijgen met 'voorfinanciering', die in de periode daarna wordt terugverdiend. De voorfinanciering kent een omvang van € 22,653 miljoen (€ 17,733 miljoen voorziening, € 3,97 miljoen Algemene reserve (marketingkosten) en € 0,95 miljoen doorgevoerde bezuiniging grondexploitatie ten behoeve van inzet Bestuursakkoord op basis van PS-besluit bij Begroting 2021 en Najaarsmonitor 2020). De voorziening Blauwestad ter hoogte van € 17,733 miljoen wordt gewaardeerd op de zogenaamde netto contante waarde. Nominaal gaat het om een bedrag van € 26,877 miljoen.

7. Verbonden partijen

Verbonden partijen zijn (conform het BBV) privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisaties, waarin de provincie zowel een bestuurlijk als financieel belang heeft. Onder bestuurlijk belang wordt verstaan: een zetel in het bestuur of het hebben van stemrecht. Met een financieel belang wordt bedoeld dat middelen ter beschikking zijn gesteld die verloren gaan in geval van faillissement van de verbonden partij. Ook is sprake van een financieel belang als financiële problemen bij een verbonden partij op de provincie kunnen worden verhaald.

Visie

In 2016 hebben uw Staten de Nota Verbonden partijen (voordracht 2016/68) vastgesteld. Deze nota is de basis voor de sturing en control van verbonden partijen in het algemeen en helpt bij het verhelderen van de afwegingen die wij maken bij het aangaan, volgen en beëindigen van deelnemingen in het bijzonder. Wij vatten visie en beleid zoals vastgelegd in de nota als volgt samen. De nota is een richtinggevend document met algemene uitgangspunten en beleidsregels voor:

- Beleidsmatige afwegingen bij het oprichten van en deelname aan een verbonden partij;
- Sturing en control op verbonden partijen;
- Beëindiging van de deelname aan, opheffing van of vervreemding van een verbonden partij.

In de nota is vastgesteld dat periodiek, dat wil zeggen elke collegeperiode, een evaluatie van de verbonden partijen zal plaatsvinden. In 2017/2018 is deze evaluatie voor de eerste keer uitgevoerd en middels een voordracht aan uw Staten (voordracht 54/2017) aangeboden. De evaluatie heeft geleid tot een aantal conclusies en aanbevelingen die ten uitvoer zullen worden gebracht. In 2023 zal wederom een evaluatie worden uitgevoerd.

In de volgende paragrafen worden de provinciale verbonden partijen gegroepeerd per rechtsvorm weergegeven. De verbonden partijen voeren een beleid uit dat de provincie ook (gedeeltelijk) zelf had kunnen uitvoeren of er is vanuit andere, ook beleidsmatige overwegingen, door uw Staten indertijd besloten deel te nemen aan de verbonden partij. In de tabellen zijn de financiële gegevens van de verbonden partijen zoveel mogelijk ingevuld indien ze beschikbaar zijn. Indien geen vastgestelde cijfers beschikbaar zijn hebben we de beschikbare conceptcijfers ingevuld, dit staat er dan bij. Bij vennootschappen kan het voorkomen dat wordt vermeld dat de financiële gegevens nog niet beschikbaar zijn. Dit wordt veroorzaakt doordat het opmaken van de provinciale jaarrekening eerder plaatsvindt dan de wettelijke termijn voor vennootschappen om de vennootschappelijke jaarrekening op te stellen en te deponeren. De vastgestelde cijfers zullen in de paragraaf verbonden partijen bij de provinciale begroting wel ingevuld zijn.

Gemeenschappelijke regelingen	Deelprogramma
7.1.1. Groningen Seaports 7.1.2. Prolander 7.1.3. Waddenfonds 7.1.4. OV-bureau Groningen Drenthe 7.1.5. Omgevingsdienst Groningen 7.1.6. Samenwerkingsverband Noord-Nederland 7.1.7. Noordelijke Rekenkamer	5.1. Economie en werkgelegenheid 3.1. Natuur en landschap 3.1. Natuur en landschap 4.2. Openbaar vervoer 2.1. Milieu 7.3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht 7.1. Provinciale Staten
Vennootschappen en coöperaties	Deelprogramma
7.2.1. Blauwestad B.V. 7.2.2. Vennootschappen voortkomend uit splitsing voormalige holding Essent en verkoop productie- en leveringsbedrijf: 7.2.2.1. Enexis N.V. 7.2.2.2. Publiek Belang Elektriciteitsproductie (PBE) B.V. 7.2.2.3. Claim Staat Vennootschap Amsterdam B.V. 7.2.3. N.V. NOM 7.2.4. Investeringsfonds Groningen B.V. 7.2.5. Groningen Airport Eelde N.V. 7.2.6. Waterbedrijf Groningen B.V. 7.2.7. Bank Nederlandse Gemeenten N.V. 7.2.8. GROElfonds B.V.	1.1 Ruimtelijke ontwikkeling 8.2. Algemene dekkingsmiddelen 5.1. Economie en werkgelegenheid 5.1. Economie en werkgelegenheid 5.1. Economie en werkgelegenheid 1.2. Waterbeheer 8.2. Algemene dekkingsmiddelen 5.1. Economie en werkgelegenheid
Stichtingen en verenigingen	Deelprogramma
7.3.1. Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging 7.3.2. Interprovinciaal Overleg (IPO) 7.3.3. Fonds Nieuwe Doen Groningen	3.1. Natuur en landschap 7.3. Bestuurlijke samenwerking en toezicht 2.2. Energie en klimaat

7.1. Gemeenschappelijke regelingen

7.1.1. Groningen Seaports

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Delfzijl
Doelstelling:	De gemeenschappelijke regeling Havenschap Groningen Seaports (GR GSP) fungeert als enig aandeelhouder van Groningen Seaports N.V. (GSP NV). Deze heeft het juridisch eigendom van de gronden en is verantwoordelijk voor de nautische taken (waaronder het havenmeesterschap). De uitvoering van de nautische taken is via een dienstverleningsovereenkomst overgedragen aan GSP NV. Het stimuleren van werkgelegenheid en duurzaamheid van de bedrijvigheid zijn de belangrijkste publieke doelen van de participanten van de GR GSP. In de aandeelhoudersstrategie zijn voor beide onderdelen concrete doelstellingen opgenomen, namelijk een gemiddelde groei van werkgelegenheid van 2% per jaar en 40% CO ₂ -reductie tussen 2015 en 2030.
Ontwikkelingen:	Uw Staten hebben in 2018 bij de behandeling van de risicoanalyse van de GR GSP (brief d.d. 25 september 2018) besloten om tot uittreding van Statenleden uit het Algemeen Bestuur (AB) over te gaan. Dit proces is ingezet maar dient in overleg met de betrokken gemeenten Het Hogeland en Eemsdelta plaats te vinden op een natuurlijk moment. In de Nieuwsuur-uitzending van 11 mei 2021 zijn diverse vragen opgeworpen over de wijze waarop gronden zijn aangekocht bedoeld voor de uitbreiding van Eemshaven Zuidoost. Naar aanleiding hiervan heeft het AB de opdracht gegeven een onderzoek te starten waarbij de vraag centraal staat of het Havenschap Groningen Seaports en de hierbij betrokken overheden correct gehandeld hebben bij de grondaankopen ten behoeve van de uitbreiding. Het onderzoek is uitgevoerd door het bureau Necker van Naem, is gestart in 2021 en op 20 mei 2022 zijn de bevindingen gepresenteerd. Het onderzoek dat uitgevoerd is door Deloitte naar de doorontwikkeling van Groningen Seaports en de hierbij passende governancestructuur is tevens gepresenteerd. Inmiddels zijn beide rapporten in het AB besproken en heeft het AB aan GSP NV gevraagd om voorbereidingen te treffen om te komen tot een actualisering van de havensvisie. Tevens is aan de drie GR-partners gevraagd om in samenhang met GSP NV tot een schets te komen van een mogelijk governancestructuur zonder dat er iets vastligt. De drie GR-partners hebben Lysias Advies gevraagd een routekaart op te stellen voor een toekomstige governancestructuur. Op 24 januari 2023 zijn Provinciale Staten per brief hierover geïnformeerd.
Financieel belang:	Risico's die vanaf de verzelfstandigingsdatum (14 juni 2013) door GSP NV worden aangegaan zijn volledig voor rekening van GSP NV en komen niet bij de GR GSP te liggen. Begin 2016 zijn de financieringsafspraken herzien waardoor de GR GSP nu voor 100% garant staat voor de financiering. Door het op eigen boek financieren door GSP NV van geborgde financiering in 2019 bedraagt de maximale borgstelling sindsdien € 268 miljoen, waarvan € 215 miljoen is afgedekt middels een Akte van Borgtocht met de BNG Bank. De huidige borgstelling op geborgde projecten bedraagt ultimo 2022 € 100 miljoen. Daarnaast blijft de GR GSP borg staan voor de bijstortingsverplichting van het derivaat (CSA) en bedraagt ultimo 2022 € 3,7 miljoen.
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen heeft samen met de gemeenten Eemsdelta en Het Hogeland zitting in het Dagelijkse Bestuur (DB) en het Algemene Bestuur (AB) van de GR GSP. De provincie Groningen is voorzitter van zowel het DB als het AB. Deze functie wordt uitgevoerd door een lid van het college.

Mogelijke risico's:	De GR GSP zal nog geruime tijd borg moeten staan voor de betaling van de rente over en aflossing van door GSP NV aan te trekken externe financiering (materieel met een maximum voor de provincie van 60% van € 215 miljoen) en voor de betaling van de rente over enkele derivatencontracten die door GSP eerder zijn afgesloten. In de tussentijdse herijking 2018 van de risico's is aangegeven dat de kans van optreden van eventuele risico's voor de GR-deelnemers nagenoeg nihil is.	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022 (concept):
- Eigen vermogen	€ 219,9 miljoen	€ 219,9 miljoen
- Vreemd vermogen	€ 2,4 miljoen	€ 2,0 miljoen
- Solvabiliteit	99%	99%
- Resultaat	€ 0	€ 0
Provinciale bijdrage 2022:	€ 0	Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid

7.1.2. Prolander

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling															
Vestigingsplaats:	Assen															
Doelstelling:	Prolander is de uitvoeringsorganisatie voor het landelijk gebied van de provincies Drenthe en Groningen en staat voor de opgave om voor de komende jaren het Natuurnetwerk Nederland (NNN) in de beide provincies te realiseren.															
Ontwikkelingen:	In 2022 heeft bureau Necker van Naem een evaluatie uitgevoerd naar Prolander en aanbevelingen gedaan met name gericht op de toekomst van Prolander. Op 13 juli 2022 zijn de Staten per brief over de uitkomsten van de evaluatie geïnformeerd. In de brief is aangegeven dat Prolander een bepalende rol kan spelen in de grote ontwikkelopgaven die op ons afkomen en bij de uitvoering van het Nationaal Programma Landelijk Gebied. Op 18 januari 2023 hebben wij u een brief gestuurd waarin is aangegeven dat Prolander een belangrijke rol dient te vervullen in de uitvoering van onze opgaven in het Nationaal Programma Landelijk Gebied (NPLG), waarin het Rijk de opgaven voor stikstof, klimaat en water heeft geformuleerd. Door Prolander duidelijkheid te bieden over de continuering van de samenwerking zorgen we voor de werkzekerheid binnen Prolander; dit is positief voor de continuïteit en daarmee de uitvoerbaarheid van de opdrachten uit bijvoorbeeld het NPLG.															
Financieel belang:	Provincie Groningen circa 1/3 deel en de provincie Drenthe circa 2/3.															
Bestuurlijk belang:	De provincies Groningen en Drenthe vormen samen het bestuur van de Prolander. Namens het college nemen twee leden zitting in het bestuur.															
Mogelijke risico's:	Het beschikbare weerstandsvermogen van Prolander ultimo 2022 bedraagt € 90.947 en is onvoldoende om geïdentificeerde risico's op te vangen. Indien zich risico's voordoen die niet binnen de financiële mogelijkheden van Prolander kunnen worden opgelost, dan zal aan de deelnemers een extra bijdrage worden gevraagd.															
Financiële kengetallen:	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th style="width: 30%;"></th> <th style="width: 35%; text-align: center;">Jaarrekening 2021:</th> <th style="width: 35%; text-align: center;">Jaarrekening 2022:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>- Eigen vermogen</td> <td style="text-align: center;">€ 0,62 miljoen</td> <td style="text-align: center;">€ 0,46 miljoen</td> </tr> <tr> <td>- Vreemd vermogen</td> <td style="text-align: center;">€ 15,9 miljoen</td> <td style="text-align: center;">€ 9,7 miljoen</td> </tr> <tr> <td>- Solvabiliteit</td> <td style="text-align: center;">2%</td> <td style="text-align: center;">4,5%</td> </tr> <tr> <td>- Resultaat</td> <td style="text-align: center;">-/- € 32.077</td> <td style="text-align: center;">-/- € 159.436</td> </tr> </tbody> </table>		Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:	- Eigen vermogen	€ 0,62 miljoen	€ 0,46 miljoen	- Vreemd vermogen	€ 15,9 miljoen	€ 9,7 miljoen	- Solvabiliteit	2%	4,5%	- Resultaat	-/- € 32.077	-/- € 159.436
	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:														
- Eigen vermogen	€ 0,62 miljoen	€ 0,46 miljoen														
- Vreemd vermogen	€ 15,9 miljoen	€ 9,7 miljoen														
- Solvabiliteit	2%	4,5%														
- Resultaat	-/- € 32.077	-/- € 159.436														
Provinciale bijdrage 2022:	€ 3.013.000 Programma: Platteland en natuur Deelprogramma: Natuur en landschap															

7.1.3. Waddenfonds

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling waaraan de provincies Fryslân, Groningen en Noord-Holland deelnemen. Bij de gemeenschappelijke regeling is ingesteld het openbaar lichaam Waddenfonds.	
Vestigingsplaats:	Leeuwarden	
Doelstelling:	<p>Het behartigen van de belangen van de deelnemende provincies met betrekking tot het beheer van het Waddenfonds en de besteding van middelen ten laste van dit fonds. Het gaat om:</p> <ul style="list-style-type: none"> • het vergroten en versterken van de natuur- en landschapswaarden van het waddengebied; • het verminderen of wegnemen van externe bedreigingen van de natuurlijke rijkdom van de Waddenzee; • een duurzame economische ontwikkeling in het waddengebied, dan wel het gericht zijn op een substantiële transitie naar een duurzame energiehuishouding in het waddengebied en direct aangrenzende gebieden; • het ontwikkelen van een duurzame kennishuishouding ten aanzien van het waddengebied. 	
Ontwikkelingen:	Ook in 2022 zijn vele projecten gehonoreerd betrekking hebbende op de doelen waar het Waddenfonds voor is opgezet.	
Financieel belang:	De uitvoerings- en beheerskosten die rechtstreeks voortvloeien uit de regeling komen ten laste van het Waddenfonds.	
Bestuurlijk belang:	De organen van het openbaar lichaam Waddenfonds zijn: het Algemeen Bestuur (AB), het Dagelijks Bestuur (DB), de voorzitter, de commissies. Het voorzitterschap rouleert om de vier jaar tussen de deelnemende provincies. De voorzitter wordt benoemd door en uit het midden van het AB. Het DB bestaat uit de voorzitter en twee andere leden, door en uit het AB aan te wijzen, zodanig dat vanuit elke deelnemende provincie de gedeputeerde die het Waddenfonds in portefeuille heeft wordt aangewezen. Het AB bestaat uit negen leden; Provinciale Staten van de deelnemende provincie wijzen elk drie leden aan, waaronder in ieder geval de gedeputeerde Waddenfonds. Het AB kan adviescommissies instellen om specifieke zaken te onderzoeken en hierover te adviseren aan het AB. In dat verband is ingesteld de adviescommissie kwaliteitstoetsing Waddenfonds.	
Mogelijke risico's:	-	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:
- Eigen vermogen	€ 107,5 miljoen	€ 113,5 miljoen
- Vreemd vermogen	€ 78,5 miljoen*	€ 81,5 miljoen
- Solvabiliteit	58%	58%
- Resultaat	€ 6,5 miljoen	€ 0,1 miljoen
	* waarvan 99% 'nog te betalen subsidies'	
Provinciale bijdrage 2022:	€ 0	Programma: Platteland en natuur Deelprogramma: Natuur en landschap

7.1.4. OV-bureau Groningen Drenthe

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling
Vestigingsplaats:	Assen
Doelstelling:	Het OV-bureau, een initiatief van de provincies Groningen en Drenthe en de gemeente Groningen, is verantwoordelijk voor het openbaar vervoer per bus in Groningen en Drenthe. Het OV-bureau stuurt de vervoerders aan en geeft het stads- en streekvervoer vorm. Het OV-bureau is verantwoordelijk voor het beheer van de concessies, toekomstige aanbestedingen en, samen met de partners, de ontwikkeling van het openbaar vervoer.
Ontwikkelingen:	<p>Per 15 december 2019 is de nieuwe GD-concessie 2020-2030 van start gegaan. In deze nieuwe concessie worden grote stappen gezet op het gebied van duurzaamheid, energietransitie, uitvoeringskwaliteit en betrouwbaarheid. Er zijn toen 164 elektrische bussen gaan rijden op de stadslijnen, de Q-linklijnen en een aantal streeklijnen. Daarnaast wordt voor de overige streekbussen en Qliner gereden op HVO (Hydrotreated Vegetable Oil) waarmee de totale CO₂-uitstoot in Groningen en Drenthe met 90% is afgenomen. De busvloot in Groningen en Drenthe was hiermee destijds de grootste elektrische vloot van Europa. Eind 2022 is besloten om de businesscase zero-emissie uit te voeren waarmee nog eens 158 elektrische bussen aan de busvloot worden toegevoegd.</p> <p>Tijdens de coronacrisis heeft het Rijk verzocht om een flexibele dienstregeling aan te blijven bieden terwijl de reizigers aantallen en dus de opbrengsten beperkt waren. Daar staat een beschikbaarheidsvergoeding (BVOV) tegenover.</p> <p>Voor 2021 en 2022 heeft het Rijk de BVOV 2020 doorgetrokken tot 31 december 2022. Wij hadden de hoop om op 8 juli 2022 in NOVB-verband (Nationaal Openbaar Vervoer Beraad) met het Rijk tot afspraken te komen voor 2023 en 2024. Dat is op dat moment helaas voor 2023 en 2024 niet gelukt (zie hiervoor onze brief van 15 juli 2022). Op 28 september 2022 is in het NOVB een handreiking gedaan door het Rijk in de vorm van een Transitievangnet Openbaar Vervoer (TVOV) voor 2023 (zie onze brief van 15 november 2022). Voor 2024 zijn er nog geen afspraken.</p>
Financieel belang:	De bijdrage van de provincie Groningen aan het OV-bureau bedroeg in 2022 in totaal € 44,62 miljoen (€ 41,52 regulier en een aanvullende bijdrage van € 3,1 miljoen) op een totale begroting van het OV-bureau van ruim € 127 miljoen. De overige baten van het OV-bureau betreffen de bijdragen van de provincie Drenthe en de reizigersopbrengsten.
Bestuurlijk belang:	Naast de busconcessies die door het OV-bureau worden beheerd, is de provincie verantwoordelijk voor het openbaar vervoer op de regionale spoorlijnen. Daarbij is de provincie systeemverantwoordelijk voor het openbaar vervoer in de provincie Groningen. Provincie Groningen heeft samen met provincie Drenthe en gemeente Groningen zitting in het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur van het OV-bureau. Besluiten worden genomen bij meerderheid van stemmen, behoudens een aantal zaken betreffende de begroting en de concessie welke bij unanimitieit genomen worden. De provincie Groningen is voorzitter van het Algemeen Bestuur en het Dagelijks Bestuur.
Mogelijke risico's:	Op 9 april 2019 heeft het Algemeen Bestuur de notitie Risicomanagement en weerstandsvermogen 2018-2022 vastgesteld. Het OV-bureau streeft naar een weerstandscapaciteit van minimaal € 4,75 miljoen om risico's financieel te kunnen ondervangen. Na vaststelling van de jaarrekening 2022 van het OV-bureau bedraagt de weerstandscapaciteit € 13,986 miljoen.
	Door het na-ijleffect van corona is de verwachting dat het openbaar

	<p>vervoer (met de kennis van nu) pas in 2025 weer op niveau is. Als gevolg van de (nasleep) effecten door corona is aan de beschikbaarheidsvergoeding OV (BVOV) de regel verbonden om de dienstregeling terug te brengen naar 95% en wordt er gezocht naar besparingen. Onderdeel wat van het terugbrengen van de dienstregeling was het schrappen van een aantal lijnen. Door de aangenomen motie M415 'Busje komt zo?' hebben wij € 1,85 miljoen beschikbaar gesteld voor het in stand houden van de lijnen 45 Spijk-Loppersum, 139 via Enumatil en 637 Zoutkamp-Zuidhorn. Deze lijnen blijven op kosten van de provincie Groningen rijden tot en met 2026. Daarnaast is in 2022 meer gereden dan door het Rijk via de BVOV 2022 is vergoed, was het ziekteverzuim bij Qbuzz hoger door naijleffect van corona en stegen de brandstofkosten sterk.</p> <p>Om deze situatie op te lossen is een principebesluit genomen voor financiële steun door de deelnemers van het OV-bureau. . Voor de provincie Groningen is de aanvullende bijdrage € 3,1 miljoen.</p> <p>De bijdragen als gevolg van na-ijleffecten corona worden gedekt uit de risicoreservering van € 6,6 miljoen ten behoeve van openbaar vervoer. De stijging van de brandstofkosten hebben betrekking op de prijsstijgingen op de wereldmarkt en kunnen derhalve gedekt worden uit de bestemmingsreserve Risico's bij uitvoering van Infrastructurele projecten waar een labeling is aangebracht van € 10 miljoen (€ 5 miljoen in 2022 en € 5 miljoen in 2023) voor de prijsstijging als gevolg van ontwikkelingen wereldeconomie.</p>	
<p>Financiële kengetallen: - Eigen vermogen - Vreemd vermogen - Solvabiliteit - Resultaat</p>	<p>Jaarrekening 2021: € 21,2 miljoen € 18,0 miljoen 54% -/- € 0,1 miljoen</p>	<p>Jaarrekening 2022: € 24,2 miljoen € 30,4 miljoen 44% -/- € 1,78 miljoen</p>
<p>Provinciale bijdrage 2022:</p>	<p>€ 41,52 miljoen regulier (deelnemers- en exploitatiekostenbijdrage) + € 3,1 miljoen aanvullende bijdrage 2022</p> <p>Programma: Bereikbaarheid Deelprogramma: Openbaar vervoer</p>	

7.1.5. Omgevingsdienst Groningen

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats:	Veendam	
Doelstelling:	<p>Omgevingsdienst Groningen (ODG) verzorgt de uitvoering van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) op het gebied van milieu, bouwen en wonen in opdracht van de gemeenten in de provincie Groningen en de provincie Groningen zelf, met als doel de kwaliteit van de uitvoering van deze taken te verbeteren. Tevens voert ODG in opdracht van de drie noordelijke provincies de VTH-taken uit van majeure risicobedrijven (BRZO en RIE-4 bedrijven) met als doel om zware ongevallen bij en milieuschade door de majeure risicobedrijven te voorkomen.</p>	
Ontwikkelingen:	<p>Met ingang van 1 januari 2022 is een nieuw financieringsmodel ingevoerd (outputfinanciering) en dit betekent dat de VTH-bijdrage wordt bepaald op basis van vooraf afgesproken aantal af te nemen producten keer een vaste prijs. De bijdrage voor de BRZO-taken vindt plaats op basis van de Noordelijke Maat en betreft een vast bedrag per BRZO-bedrijf. In 2022 heeft ODG te maken gehad met een onverminderd grote vraag om inzet vanuit haar opdrachtgevers, onder wie de provincie Groningen. Een van de factoren die hieraan heeft bijgedragen, is de voortdurende toename van het aantal majeure risicobedrijven (Brzo/RIE4) in Noord-Nederland. Tegelijkertijd is de dienst geconfronteerd met de gevolgen van de krapte op de arbeidsmarkt. Om met de beperkt beschikbare capaciteit zoveel mogelijk meerwaarde te kunnen realiseren voor een gezonde en veilige leefomgeving, zijn een aantal wijzigingen doorgevoerd in de werkwijze, zoals efficiënter en meer risicogestuurd werken.</p> <p>Verder heeft ODG in 2022 via een aanbestedingstraject een leverancier gekozen voor het nieuwe VTH-systeem, dat in juli 2023 zal worden geïmplementeerd. Ook heeft de dienst zich verder voorbereid op de Omgevingswet, die op 1 januari 2024 in werking treedt.</p>	
Financieel belang:	<p>Jaarlijks ontvangt ODG van de deelnemers bijdragen die middels dienstverleningsovereenkomsten worden verstrekt. De provinciale bijdrage in de structurele kosten bedroeg in 2022 in totaal € 8,4 miljoen, waarvan € 3,7 miljoen ten behoeve van BRZO. Dit bedrag wordt jaarlijks bijgesteld op basis van de te verstrekken opdracht. Hierin zien wij een stijgende lijn in de kosten als gevolg van toename van het aantal bedrijven en reguliere stijging als gevolg van loon- en prijscompensatie.</p>	
Bestuurlijk belang:	<p>De provincie Groningen neemt samen met alle deelnemers (gemeenten in de provincie Groningen) zitting in het Algemeen Bestuur (AB). Daarnaast heeft de provincie zitting in het Dagelijks Bestuur (DB). De provincie Groningen levert de voorzitter van zowel het DB als het AB. Deze functie wordt ingevuld door een lid van het college.</p>	
Mogelijke risico's:	<p>Het beschikbare weerstandsvermogen van ODG bedraagt ultimo 2022 na aftrek van het negatieve resultaat € 279.000 (€ 179.000 Algemene reserve plus € 100.000 onvoorzien) en is onvoldoende ter dekking van alle geïdentificeerde risico's ad € 300.000 (uit begroting 2024). Indien zich risico's voordoen die niet binnen de financiële mogelijkheden van ODG kunnen worden opgelost is men aangewezen op extra bijdragen van de deelnemers. Voor de provincie Groningen komt dit neer op circa 25%.</p>	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:
- Eigen vermogen	€ 0,7 miljoen	€ 0,2 miljoen
- Vreemd vermogen	€ 3,9 miljoen	€ 3,7 miljoen
- Solvabiliteit	15%	6%
- Resultaat	-/- € 0,3 miljoen	€ 37.000

Provinciale bijdrage 2022:	VTH: € 4,7 miljoen Programma: Milieu en Energie BRZO: € 3,7 miljoen Deelprogramma: Milieu
----------------------------	--

7.1.6. Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling															
Vestigingsplaats:	Groningen															
Doelstelling:	Dit is een gemeenschappelijke regeling waaraan de provincies Fryslân, Groningen en Drenthe deelnemen. Vanaf 1 januari 2019 is de GR SNN gewijzigd en is de kerntaak van de GR SNN teruggebracht naar het uitvoeren van (Europese) subsidieprogramma's en regelingen.															
Ontwikkelingen:	Om de SNN-organisatie sterker, (financieel) gezond en toekomstbestendig is de organisatiekoers bijgewerkt. Dit heeft impact op de provinciale deelnemersbijdrage. De deelnemersbijdrage zal vanaf 2022 aanzienlijk stijgen. Met de stijging van de deelnemersbijdrage is rekening gehouden in de provinciale begroting 2022. Door de gestegen rente ontvangt het SNN sinds kort weer aanzienlijke rentebaten. Naar verwachting zal dit de komende jaren een dempend effect op de deelnemersbijdrage hebben.															
Financieel belang:	De drie deelnemende provincies betalen elk een derde van de uitvoeringskosten SNN-algemeen.															
Bestuurlijk belang:	De organen van het samenwerkingsverband zijn het Algemeen Bestuur, het Dagelijks Bestuur en de voorzitter. Het voorzitterschap rouleert tussen de deelnemende provincies; vanaf 1 juli 2021 bekleedt de provincie Groningen het voorzitterschap. Met ingang van 1 januari 2019 is de gewijzigde GR SNN in werking getreden. In deze gewijzigde GR participeren leden van Provinciale Staten niet langer in het Algemeen Bestuur (AB). Het AB wordt nu gevormd door gedeputeerden en CdK's.															
Mogelijke risico's:	Indien zich risico's voordoen die niet binnen de financiële mogelijkheden van SNN kunnen worden opgelost, dan zal aan de deelnemers een extra bijdrage worden gevraagd. De bekostiging van het SNN is voor een belangrijk deel gekoppeld aan de uitvoering van het EFRO-programma. Dit programma loopt tot 2027. Het beschikbare weerstandsvermogen ultimo 2022 bedraagt € 5,4 miljoen.															
Financiële kengetallen:	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Jaarrekening 2021:</th> <th>Jaarrekening 2022:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>- Eigen vermogen</td> <td>€ 4,0 miljoen</td> <td>€ 6,4 miljoen</td> </tr> <tr> <td>- Vreemd vermogen</td> <td>€ 278,5 miljoen</td> <td>€ 769,7 miljoen</td> </tr> <tr> <td>- Solvabiliteit</td> <td>1,4%</td> <td>0,8%</td> </tr> <tr> <td>- Resultaat</td> <td>€ 0</td> <td>€ 2,4 miljoen</td> </tr> </tbody> </table>		Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:	- Eigen vermogen	€ 4,0 miljoen	€ 6,4 miljoen	- Vreemd vermogen	€ 278,5 miljoen	€ 769,7 miljoen	- Solvabiliteit	1,4%	0,8%	- Resultaat	€ 0	€ 2,4 miljoen
	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:														
- Eigen vermogen	€ 4,0 miljoen	€ 6,4 miljoen														
- Vreemd vermogen	€ 278,5 miljoen	€ 769,7 miljoen														
- Solvabiliteit	1,4%	0,8%														
- Resultaat	€ 0	€ 2,4 miljoen														
Provinciale bijdrage 2022: (uitvoeringskosten)	€ 1.708.000 Programma: Openbaar bestuur Deelprogramma: Bestuurlijke samenwerking en toezicht															

7.1.7. Noordelijke Rekenkamer

Rechtsvorm:	Gemeenschappelijke regeling	
Vestigingsplaats:	Assen	
Doelstelling:	<p>Om de controlerende rol van Provinciale Staten te ondersteunen is een rekenkamer(functie) bij de provincies in de Provinciewet verplicht gesteld. In Groningen is gekozen om een onafhankelijke rekenkamer met de drie noordelijke provincies op te zetten. De Noordelijke Rekenkamer houdt zich bezig met het onderzoek naar de doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het gevoerde bestuur. Op 10 november 2004 is door de Staten besloten tot het instellen van de gemeenschappelijke regeling en de benoeming van de collegeleden. De Noordelijke Rekenkamer is sinds deze datum operationeel.</p>	
Ontwikkelingen:	<p>De looptijd van het onderzoeksprogramma is verlengd van twee naar vier jaar. Hierdoor ontstaat structureel ruimte voor het honoreren van tussentijdse verzoeken vanuit Provinciale Staten. In de opbouw van het programma zijn ook een aantal veranderingen doorgevoerd waardoor deze voortaan twee delen kent: het deel (A): onderzoeken die zeker uitgevoerd zullen worden en het deel (B): een reservelijst (de onderzoeken die zullen worden uitgevoerd tenzij Provinciale Staten tussentijds voldoende verzoeken doen). Verder is in de zomer van 2022 afgesproken dat de rekenkamer alle interne rapporten met betrekking tot doelmatigheid en doeltreffendheid ontvangt, ook als hier geen wettelijke verplichting ten grondslag ligt. Voor 2022 gebeurde dit sporadisch.</p> <p>In het jaar 2022 zijn vier onderzoeksrapporten verschenen: Kennis maakt Kracht, Samen voor de publieke zaak, Dijkbezwaren en In de ban van de Ringweg. Op dit moment zijn nog een aantal lopende onderzoeken: Natuurcompensatie, Groningen Airport Eelde, Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij en Terugblikonderzoek Duurzame Landbouw.</p>	
Financieel belang:	De drie noordelijke provincies dragen ieder voor een derde bij in de kosten van de Noordelijke Rekenkamer.	
Bestuurlijk belang:	<p>De collegeleden worden op basis van hun verschillende deskundigheden benoemd door de drie noordelijke Staten. Tevens is gekozen voor het instellen van een Raad van Advies, bestaande uit drie Statenleden per provincie. De Raad van Advies heeft tot taak suggesties aan te dragen aan de Noordelijke Rekenkamer voor te verrichten onderzoek. De Rekenkamer hoeft, door haar onafhankelijke positie, de suggesties van de Programmaraad niet over te nemen. Verder geeft de Raad van Advies gevraagd en ongevraagd advies aan de Noordelijke Rekenkamer over de uitvoering van haar taak en bevordert ze een gecoördineerde besluitvorming van de drie Provinciale Staten.</p>	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:
- Eigen vermogen	€ 291.057	€ 257.332
- Vreemd vermogen	€ 139.189	€ 176.650
- Solvabiliteit	68%	59%
- Resultaat	€ 247.806	€ 396.495
Provinciale bijdrage 2022:	€ 229.000	Programma: Openbaar bestuur Deelprogramma: Provinciale Staten

7.2. Vennootschappen en coöperaties

7.2.1. Blauwestad

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap
Vestigingsplaats:	Groningen
Doelstelling:	<p>Blauwe Stad B.V. is opgericht om een aantal taken in het project Blauwestad uit te voeren. Die taken waren met name de coördinatie tussen het provinciebestuur en de besturen van de voormalige drie Blauwestad-gemeenten en de coördinatie tussen publieke en private partijen (t.b.v. de woningbouwontwikkeling) in het project.</p> <p>Inmiddels zijn de drie gemeenten samengevoegd tot de gemeente Oldambt en is de samenwerking met de private partijen beëindigd. Het grondareaal ten behoeve van de woningbouwontwikkeling is na het eindigen van de publiek-private samenwerking (weer) geheel in handen van de provincie. Blauwe Stad B.V. speelt in de (woningbouw-) ontwikkeling geen coördinerende of andere rol meer, in feite is zij een 'slapende bv'.</p>
Ontwikkelingen:	-
Financieel belang:	De provincie Groningen is houder van 40% van de aandelen; de gemeente van 60%. De directie van de vennootschap bestaat op dit moment uit één directeur. Voor (eventueel) nodige financiering van de vennootschap put de provincie uit de voorfinanciering Blauwestad.
Bestuurlijk belang:	In de ava wordt bij meerderheid van stemmen beslist: daarin heeft de provincie een minderheidspositie. Hetzelfde geldt voor de raad van commissarissen: twee leden worden benoemd op voordracht van ons college, drie leden op voordracht van B en W. Ook daar wordt bij meerderheid beslist.
Mogelijke risico's:	Ten behoeve van haar oorspronkelijke doelstelling en/of afwikkeling van daaruit (nog te) ontstane verplichtingen/rechten of anderszins is de vennootschap thans niet actief. Feitelijk gaat het om een 'lege bv', waarin alleen het gestorte aandelenkapitaal actief is. De vennootschap kan (op termijn) worden ontbonden/geliquideerd, na een gezamenlijk besluit daartoe van de aandeelhouders. Het 'Evaluatierapport verbonden partijen' d.d. 27 november 2017 bevat de conclusie en aanbeveling om de vennootschap te ontbinden, welke aanbeveling uw Staten hebben overgenomen. In 2018 zijn ter voorbereiding van de liquidatie en ontbinding van de vennootschap diverse activa overgedragen. In 2020 zijn de laatste activa overgedragen, in 2021 is de besluitvorming voor ontbinding en wijze van vereffening voorbereid. Voorafgaand aan de ontbinding is het resterende vermogen (aandelenkapitaal) uitgekeerd aan de aandeelhouders (zie onder Financieel belang), als gevolg waarvan de vennootschap geen activa/passiva meer bezat ten tijde van de ontbinding. Hiermee was een formele vereffeningprocedure niet nodig. Op 22 maart 2022 hebben Gedeputeerde Staten en Burgemeester en Wethouders van de gemeente Oldambt besloten tot ontbinding van de vennootschap, waarbij de provincie zal optreden als bewaarder van de boeken, bescheiden en andere gegevensdragers van de ontbonden vennootschap. Als gevolg van deze ontbinding is de vennootschap geëindigd per 22 maart 2022.
Financiële kengetallen:	<ul style="list-style-type: none"> - Eigen vermogen € 18.000 - Vreemd vermogen N.v.t. - Solvabiliteit N.v.t. - Resultaat Nihil
Provinciale bijdrage 2022:	€ 0 Programma: Ruimte en water Deelprogramma: Ruimtelijke ontwikkeling

7.2.2. Vennootschappen voortkomend uit splitsing voormalige holding Essent en de verkoop van haar productie- en leveringsbedrijf

7.2.2.1. Enexis Holding N.V.

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap															
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch															
Doelstelling:	<p>Onder Enexis Holding N.V. hangen een aantal vennootschappen waarin verschillende activiteiten zijn ondergebracht. Hiervan is Enexis Netbeheer de grootste en beheert het gas- en elektriciteitsnetwerk in Noord-, Oost-, en Zuid-Nederland voor ongeveer 2,7 miljoen huishoudens, bedrijven en overheden. De belangrijkste taak van een netbeheerder is het aanleggen en onderhouden van het energienetwerk in Nederland. Bovendien zorgt een netbeheerder voor het transport van energie. De ambitie van Enexis is het realiseren van de energietransitie in haar verzorgingsgebied in samenwerking met de stakeholders. Hiervoor focust Enexis op haar kerntaken die in drie doelen worden samengevat:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Mede richting geven aan maatschappelijke optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe. 2. Voor iedereen een toegankelijke, veilige energie-infrastructuur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijke kosten. 3. Transparante, betrouwbare en efficiënte dienstverlening aan klanten en marktpartijen. 															
Ontwikkelingen:	<p>In 2022 is de nieuwe strategische koers van Enexis vastgesteld door haar aandeelhouders. In het nieuwe strategische plan ligt de focus volledig op de uitvoering van de energietransitie. In 2022 is het bedrijfsonderdeel Fudura dat gericht was op de zakelijke markt verkocht. Hiermee kan worden gefocust op de kerntaken zoals geformuleerd in het strategische plan. Eind 2022 is een onderhandelingsresultaat bereikt tussen het Rijk en de drie netbeheerders Alliander, Stedin en Enexis over de toekomstige rol van het Rijk in de kapitaalversterking van regionale netbeheerders. Provinciale Staten zijn hierover op 11 januari 2023 middels een brief geïnformeerd. Definitieve besluitvorming hierover door de aandeelhouders van Enexis heeft plaatsvinden in het voorjaar 2023. In 2022 heeft Enexis de commerciële dochter Fudura verkocht, met een opbrengst van 1,3 miljard (boekwinst € 1,1 miljard).</p>															
Financieel belang:	6,57%															
Bestuurlijk belang:	Provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in de Aandeelhouderscommissie.															
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalbreng. Het is de verwachting dat Enexis over enkele jaren de converteerbare hybride aandeelhouderslening zal converteren in aandelen. Hierdoor zal de jaarlijkse geraamde renteopbrengst verdwijnen en hiervoor ontvangt de provincie dan een iets hogere dividenduitkering naar rato van het aandelenbezit op dat moment.															
Financiële kengetallen:	<table> <thead> <tr> <th></th> <th>Jaarrekening 2021:</th> <th>Jaarrekening 2022:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>- Eigen vermogen</td> <td>€ 4.241 miljoen</td> <td>€ 5.441 miljoen</td> </tr> <tr> <td>- Vreemd vermogen</td> <td>€ 5.154 miljoen</td> <td>€ 4.907 miljoen</td> </tr> <tr> <td>- Solvabiliteit</td> <td>45%</td> <td>53%</td> </tr> <tr> <td>- Resultaat</td> <td>€ 199 miljoen</td> <td>€ 1.300 miljoen</td> </tr> </tbody> </table>		Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:	- Eigen vermogen	€ 4.241 miljoen	€ 5.441 miljoen	- Vreemd vermogen	€ 5.154 miljoen	€ 4.907 miljoen	- Solvabiliteit	45%	53%	- Resultaat	€ 199 miljoen	€ 1.300 miljoen
	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:														
- Eigen vermogen	€ 4.241 miljoen	€ 5.441 miljoen														
- Vreemd vermogen	€ 5.154 miljoen	€ 4.907 miljoen														
- Solvabiliteit	45%	53%														
- Resultaat	€ 199 miljoen	€ 1.300 miljoen														
Provinciale bijdrage 2022:	€ 0 Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen															

7.2.2.2. PBE (Publiek Belang Elektriciteitsproductie)

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap															
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch															
Doelstelling:	Vanwege de voorlopige uitkomst van een juridische procedure ter zake is in september 2009 besloten tot een afsplitsing van het 50%-belang van Essent in het Zeeuwse elektriciteitsproductiebedrijf EPZ. Na onderbrenging van dat belang in de daartoe opgerichte, afzonderlijke houdstermaatschappij EPZ, is deze overgedragen aan de voormalige aandeelhouders van Essent. In 2011 is overeenstemming bereikt over een minnelijke oplossing van het geschil dat heeft geleid tot de genoemde juridische procedure, waarna het EPZ-belang alsnog is geleverd aan RWE. PBE heeft sinds 2011 nog taken bij de afwikkeling uit de verkoop EPZ. Daarnaast zijn er verplichtingen aangegaan in het kader van het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele 2009. Ondanks dat het General Escrow fonds in juni 2016 is geliquideerd, dient de vennootschap als gevolg van contractuele verplichtingen met betrekking tot het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009 nog in stand gehouden te worden.															
Ontwikkelingen:	Het bestuur van de vennootschap is in overleg met de andere contractuele partijen om na te gaan of deze contractuele verplichtingen voortijdig kunnen worden beëindigd en de vennootschap vervolgens kan worden ontbonden. Het doel is dat de vennootschap in 2023 zal kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.															
Financieel belang:	Circa 6%															
Bestuurlijk belang:	Provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in de Aandeelhouderscommissie.															
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalbreng.															
Financiële kengetallen:	<table border="1"> <thead> <tr> <th></th> <th>Jaarrekening 2021:</th> <th>Jaarrekening 2022:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>- Eigen vermogen</td> <td>€ 1,5 miljoen</td> <td>€ 1,48 miljoen</td> </tr> <tr> <td>- Vreemd vermogen</td> <td>€ 6.925</td> <td>€ 9.914</td> </tr> <tr> <td>- Solvabiliteit</td> <td>99%</td> <td>99 %</td> </tr> <tr> <td>- Resultaat</td> <td>-/- € 37.321</td> <td>-/- € 52.060</td> </tr> </tbody> </table>		Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:	- Eigen vermogen	€ 1,5 miljoen	€ 1,48 miljoen	- Vreemd vermogen	€ 6.925	€ 9.914	- Solvabiliteit	99%	99 %	- Resultaat	-/- € 37.321	-/- € 52.060
	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:														
- Eigen vermogen	€ 1,5 miljoen	€ 1,48 miljoen														
- Vreemd vermogen	€ 6.925	€ 9.914														
- Solvabiliteit	99%	99 %														
- Resultaat	-/- € 37.321	-/- € 52.060														
Provinciale bijdrage 2022:	€ 0 Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen															

7.2.2.3. Claim Staat Vennootschap Amsterdam (CSV)

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap															
Vestigingsplaats:	's-Hertogenbosch															
Doelstelling:	<p>De CSV Amsterdam B.V. is verantwoordelijk geweest voor het vervolg van de lopende juridische procedure tegen de Staat, die eerder door Essent was opgestart in verband met de van rijkswege opgelegde verplichting tot afsplitsing van haar netwerkbedrijf en de daardoor door Essent geleden schade. Volgens de Hoge Raad is de zogenoemde Splitsingswet niet in strijd met het recht van de Europese Unie, in het bijzonder met het vrij verkeer van kapitaal en de vrijheid van vestiging. Met deze uitspraak van de Hoge Raad zijn de vorderingen van Essent op de Staat definitief afgewezen.</p> <p>In het kader van de verkoop van Attero aan Waterland hebben de verkopende aandeelhouders een aantal garanties en vrijwaringen gegeven aan Waterland. Het merendeel van deze garanties en vrijwaringen is door de Verkopende Aandeelhouders overgedragen aan CSV Amsterdam. Nadat in juni 2016 een compromis werd bereikt tussen CSV Amsterdam BV, Recycleco B.V. en Attero Holding B.V. over betwiste (fiscale) claims alsmede over een belastingteruggave is in april 2020 een tweede en finale compromis bereikt tussen voor de beëindiging van alle resterende geschillen met betrekking tot betwiste (fiscale) claims, alsmede over een belastingteruggave. Het resterend vermogen op de Escrow-rekening van ruim € 8 miljoen is in mei 2020 onder inhouding van € 150.000 voor aanvulling van het werkkapitaal uitgekeerd aan de aandeelhouders.</p>															
Ontwikkelingen:	<p>CSV zal voorlopig nog voortbestaan om op eigen kosten en risico namens Deponie Zuid B.V. (vennootschap onder Attero Holding B.V.), in overleg met de aandeelhouderscommissie, het bezwaar en/of beroep te voeren tegen de Belastingdienst ten aanzien van de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting. Na afwikkeling van deze bezwaar- en eventuele gerechtelijke procedure of eventuele voortijdige beëindiging van deze procedure (bijvoorbeeld door een mogelijk compromis tussen de Belastingdienst en CSV of een besluit van de Aandeelhouderscommissie de procedure niet verder voort te zetten) zal CSV kunnen worden opgeheven en de resterende liquide middelen kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.</p>															
Financieel belang:	Circa 6%															
Bestuurlijk belang:	Provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders en in de aandeelhouderscommissie.															
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalbreng.															
Financiële kengetallen:	<table> <thead> <tr> <th></th> <th>Jaarrekening 2021:</th> <th>Jaarrekening 2022:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>- Eigen vermogen</td> <td>€ 312.379</td> <td>€ 210.079</td> </tr> <tr> <td>- Vreemd vermogen</td> <td>€ 22.664</td> <td>€ 13.351</td> </tr> <tr> <td>- Solvabiliteit</td> <td>93%</td> <td>94%</td> </tr> <tr> <td>- Resultaat</td> <td>-/- € 42.665</td> <td>-/- € 102.300</td> </tr> </tbody> </table>		Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:	- Eigen vermogen	€ 312.379	€ 210.079	- Vreemd vermogen	€ 22.664	€ 13.351	- Solvabiliteit	93%	94%	- Resultaat	-/- € 42.665	-/- € 102.300
	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:														
- Eigen vermogen	€ 312.379	€ 210.079														
- Vreemd vermogen	€ 22.664	€ 13.351														
- Solvabiliteit	93%	94%														
- Resultaat	-/- € 42.665	-/- € 102.300														
Provinciale bijdrage 2021:	€ 0 Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen															

7.2.3. N.V. NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	De N.V. NOM is opgericht met als doel de werkgelegenheid in Noord-Nederland te bestendigen en te ontwikkelen door het stimuleren van duurzaam winstgevende activiteiten. De activiteiten waarmee de NOM haar doel wil bereiken is het verstrekken van risicodragend kapitaal (leningen, aandelenkapitaal) aan mkb-bedrijven, het bevorderen van investeringen door onder andere het acquireren van (buitenlandse) bedrijven en het initiëren en ontwikkelen van innovatieve projecten. De richting en inzet van de NOM is vastgelegd in een strategisch kader dat door de aandeelhouders is vastgesteld.	
Ontwikkelingen:	Geen bijzonderheden.	
Financieel belang:	De NOM is een overheidsvennootschap, waarvan het Rijk en de provincies Groningen, Fryslân en Drenthe aandeelhouders zijn. Het Rijk bezit 50% van de aandelen en de provincies ieder 16,67%. Jaarlijks kennen wij de NOM een subsidiebijdrage toe - gezamenlijk met de drie provincies in één beschikking - op basis van een werkplan, waarin prestatieafspraken worden gemaakt.	
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	
Mogelijke risico's:	Door de aankoop van de NOM-aandelen in 2016 en de agiostortingen in 2020 en 2021 loopt de provincie het risico dat de marktwaarde van de NOM (bepaald door de optelsom van de waarde van de NOM-participaties en het eigen vermogen van de NOM) fluctueert en mogelijk lager uitvalt dan de verkrijgingsprijs. Dit heeft als gevolg dat mogelijk een voorziening moet worden getroffen. In de provinciale jaarrekening van 2022 is hiervoor een bedrag van € 982.000 als voorziening opgenomen. De hoogte van het risico's is gemaximeerd en is maximaal gelijk aan de omvang van onze kapitaalbreng (€ 28,1 miljoen).	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:
- Eigen vermogen	€ 140,5 miljoen	€ 151,2 miljoen
- Vreemd vermogen	€ 8,2 miljoen	€ 17,8 miljoen
- Solvabiliteit	94%	89%
- Resultaat	€ 40,2 miljoen	€ 10,8 miljoen
Provinciale bijdrage 2022:	€ 0,65 miljoen * Exploitatiesubsidie Business Development en Acquisitie	Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid

7.2.4. Investeringsfonds Groningen (IFG)

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	<p>Het Investeringsfonds Groningen (IFG) heeft als doel de vestiging, groei en vernieuwing van ondernemingen in het midden- en kleinbedrijf in Groningen te stimuleren. Het investeringsfonds van € 40 miljoen neemt deel in andere fondsen voor het bedrijfsleven en een deel van de middelen is geormerkt voor het Acquisitiefonds Groningen dat ook rechtstreeks financieringen aan mkb-bedrijven verstrekt. In 2019 is het fondsvermogen van IFG tijdelijk uitgebreid met maximaal € 20 miljoen. Deze uitbreiding maakt het mogelijk dat IFG door kan gaan met het investeren/participeren in nieuwe doelfondsen. Het fonds is revolverend. Dat betekent dat de opbrengsten van de investeringen weer worden ingezet voor nieuwe aanvragen. Op deze manier willen we de economie in Groningen stimuleren.</p>	
Ontwikkelingen:	<p>In 2022 zijn diverse participaties verkocht waardoor 2022 het eerste jaar is dat een positief resultaat ontstaat. Eén van de participaties die is verkocht is PTCG B.V. (protonenfaciliteit).</p>	
Financieel belang:	De provincie heeft een belang van 100% in het aandelenkapitaal.	
Bestuurlijk belang:	De provincie is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	
Mogelijke risico's:	<p>Er bestaat een risico dat een deel van de gestorte middelen niet terugkomt. We gaan uit van een revolverendheid van 90% tot 100% maar het investeren in jonge, groeiende bedrijven brengt extra risico's met zich mee. Daarom wordt de Algemene reserve verhoogd met € 8 miljoen. Door tijdelijke uitbreiding van het fondsvermogen van IFG met € 20 miljoen hebben uw Staten ook ingestemd met een aanvullende risicoafdekking van maximaal € 4 miljoen vanuit het krediet Provinciale meefinanciering. In de periode 2019 tot en met 2025 zal dit bedrag toegevoegd worden aan de Algemene reserve.</p>	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:
- Eigen vermogen	€ 21,0 miljoen	€ 28,5 miljoen
- Vreemd vermogen	€ 0,1 miljoen	€ 0,1 miljoen
- Solvabiliteit	99%	99%
- Resultaat	-/- € 314.051	€ 1.916.256
Provinciale bijdrage 2022:	- Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid	

7.2.5. Groningen Airport Eelde (GAE)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap	
Vestigingsplaats:	Eelde	
Doelstelling:	Groningen Airport Eelde N.V. houdt zich bezig met het beheer, de exploitatie en de verdere ontwikkeling van de luchthaven Eelde. De luchthaven is een belangrijk onderdeel van de publieke basis infrastructuur van Noord-Nederland. Het investeren in de concurrentiekracht van de luchthaven vergroot de aantrekkingskracht van de regio als vestigingslocatie voor bedrijven, wat een voorwaarde is voor verdere groei van de werkgelegenheid bovenop de bestaande directe en indirecte werkgelegenheid die wij hiermee behouden.	
Ontwikkelingen:	<p>Het jaar 2022 heeft in het teken gestaan van het uitvoeren van de toekomstvisie, waaronder:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Zeker stellen van de langere termijn (continuïteit) door borgen van financiering; • Vooroplopen in duurzame en innovatieve luchtvaart; • Voor het vestigingsklimaat waardevolle lijndiensten en unieke bestemmingen voor de regio; • Verbreden van de maatschappelijke rol en dienstverlening (aanvullend op de stationering van de traumahelikopter en het Mobiel Medisch Team en de vluchten met donororganen ten behoeve van orgaantransplantatie in het UMCG); • Meer bedrijvigheid en verbreding van inkomsten door het benutten van commerciële kansen. <p>Onze gezamenlijke lobby heeft tot nu toe in de Tweede Kamer geleid tot het aannemen van twee moties met betrekking tot GAE, maar zijn door het Rijk (nog) geen concrete financiële toezeggingen gedaan als het gaat om bij te dragen in de kosten voor beheer en instandhouding. Wel heeft een amendement door de Tweede Kamer op de begroting van lenW geleid tot het beschikbaar stellen van € 6,5 miljoen voor ontsluiting van het toekomstige Businesspark Bravo. Ondertussen is de samenwerking tussen GAE en Schiphol wel geïntensiveerd. In 2022 hebben Provinciale Staten - naast de NEDAB-subsidie van € 3,6 miljoen - besloten in te stemmen met het versterken van de liquiditeitspositie voor de luchthaven in 2023 met additioneel € 2,6 miljoen. Het provinciale aandeel in deze overbrugging bedraagt maximaal € 648.649. GAE heeft een nieuw meerjarenplan inclusief onderbouwing van de bijbehorende financieringsbehoefte vóór 1 mei in 2023 aan de aandeelhouders aangeboden.</p>	
Financieel belang:	De aandelen in Groningen Airport Eelde N.V. worden gehouden door de provincies Groningen en Drenthe (ieder 30%), de gemeente Tynaarlo (14%) en FB Oranjewoud Participaties (26%).	
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalbreng.	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:
- Eigen vermogen	€ 9,5 miljoen	nog niet bekend
- Vreemd vermogen	€ 3,6 miljoen	nog niet bekend
- Solvabiliteit	73%	nog niet bekend
- Resultaat	-/- € 977.739	nog niet bekend
Provinciale bijdrage 2022:	NEDAB: € 1,075 miljoen	Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid Routeontwikkelfonds en capaciteitsinvesteringen: € 0

7.2.6. Waterbedrijf Groningen (WbG)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	Het Waterbedrijf Groningen N.V. is een overheidsvennootschap met als belangrijkste doel het zorg dragen voor de drinkwatervoorziening (het produceren en leveren van drinkwater) in haar verzorgingsgebied. Daarnaast houdt het Waterbedrijf Groningen zich bezig met verschillende geliberaliseerde activiteiten op het gebied van industriewater (North Water B.V.) en watertechnologie (Waterlaboratorium Noord) en is actief op het gebied van Energie & Water (Waterbedrijf Duurzaam B.V) en Internationale Samenwerking.	
Ontwikkelingen:	Het Waterbedrijf heeft te maken met een verhoging van de (vervangings)investeringen. In combinatie met een prijsstijging voor de uitvoering van de investeringen is in 2022 besloten om de (drink)watertarieven voor 2023 aanzienlijk te verhogen.	
Financieel belang:	Alle aandelen worden gehouden door de provincie Groningen en de gemeenten die geheel of gedeeltelijk in het voorzieningsgebied liggen. De provincie Groningen heeft een aandelenbelang van circa 10%.	
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.	
Mogelijke risico's:	De geliberaliseerde activiteiten worden uitgevoerd door afzonderlijke vennootschappen, waardoor de risico's voor de provincie Groningen en de drinkwatervoorziening beperkt blijven. Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalbreng.	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:
- Eigen vermogen	€ 88,9 miljoen	nog niet bekend
- Vreemd vermogen	€ 177,1 miljoen	nog niet bekend
- Solvabiliteit	39%	nog niet bekend
- Resultaat	€ 3,2 miljoen	nog niet bekend
Provinciale bijdrage 2022:	€ 0	Programma: Ruimte en water Deelprogramma: Waterbeheer

7.2.7. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)

Rechtsvorm:	Naamloze vennootschap	
Vestigingsplaats:	Den Haag	
Doelstelling:	De Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank van en voor overheden en instellingen met een maatschappelijk belang. Met gespecialiseerde financiële dienstverlening draagt de BNG bij aan zo laag mogelijke kosten van maatschappelijke voorzieningen voor de burger. Daarmee is de bank essentieel voor de publieke taak.	
Ontwikkelingen:	In het voorjaar van 2022 heeft BNG Bank het besluit genomen om de eerste lening ad € 50 miljoen - die wij hebben afgesloten in 2015 - per 17 mei 2022 af te lossen, nadat in het voorjaar 2021 het besluit was genomen om de lening een jaar te verlengen. Ook is het besluit genomen om de tweede lening ad € 50 miljoen - die wij hebben afgesloten in 2016 - op de eerste calldatum in 2022 met minimaal een jaar te verlengen.	
Financieel belang:	De provincie Groningen bezit 75.250 aandelen à € 2,50. Dit is een belang van 0,135% in het totale aandelenkapitaal (55.690.720 aandelen à € 2,50). De provincie Groningen heeft in 2015 en 2016 aan de BNG achtergestelde hybride leningen verstrekt, beide groot € 50 miljoen (totaal € 100 miljoen). Hiervan loopt nog één lening door.	
Bestuurlijk belang:	Eind 1990 heeft de provincie Groningen aandelen gekocht van de BNG. Als mede-eigenaar van deze bank is de provincie Groningen betrokken bij de verdere ontwikkeling van de BNG en haar doelen.	
Mogelijke risico's:	Risico's blijven beperkt tot de omvang van de kapitaalbreng. De uitkering van het dividend kan op aanbeveling van de ECB worden beperkt of opgeschort, bijvoorbeeld zoals dit tijdens de coronacrisis heeft plaatsgevonden.	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:
- Eigen vermogen	€ 5.062 miljoen	€ 4.615 miljoen
- Vreemd vermogen	€ 143.995 miljoen	€ 107.459 miljoen
- Solvabiliteit	3,4%	4,1 %
- Resultaat	€ 236 miljoen	€ 300 miljoen
Provinciale bijdrage 2022:	€ 0	Programma: Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering Deelprogramma: Algemene dekkingsmiddelen

7.2.8. GROEFonds

Rechtsvorm:	Besloten vennootschap															
Vestigingsplaats:	Groningen															
Doelstelling:	GROEFonds B.V. is in 2016 opgericht door stichting Economic Board Groningen (EBG) met als doel om uit hoofde van maatschappelijk belang de economie in het werkgebied van EBG te versterken en is door EBG gevoed met € 40 miljoen uit de beschikbare € 97,5 miljoen voor het verbeteren van het economisch perspectief. Het GROEFonds is een revolverend investeringsfonds en biedt (achtergestelde) leningen aan of neemt een aandeel in mkb-bedrijven die in Noord-Groningen gevestigd zijn, zich daar willen vestigen of plannen hebben.															
Ontwikkelingen:	In 2022 is de strategische koers van het GROEFonds herijkt en heeft dit geleid tot een nieuwe strategische koers. De focus is aangepast naar het regionaal mkb (bestaand of nieuw) dat een maatschappelijk effect hebben in de zin van werkgelegenheid, brede welvaart of een bijdrage leveren aan het totale ecosysteem. De naam van het GROEFonds is in 2022 gewijzigd in Groninger Groeifonds om de verwarring met het nationale Groeifonds te voorkomen.															
Financieel belang:	De provincie Groningen heeft eind 2021 33,33% in GROEFonds B.V. overgenomen van EBG. Het is de bedoeling dat op termijn de inbreng (€ 8 miljoen) terugvloeit naar de provincie.															
Bestuurlijk belang:	De provincie Groningen is vertegenwoordigd in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders.															
Mogelijke risico's:	Ons nominaal aandeel van € 8 miljoen kan minder waard worden als bedrijven niet of deels niet in staat zijn te voldoen aan hun financiële verplichtingen. Hiervoor zijn beheersmaatregelen getroffen.															
Financiële kengetallen:	<table border="0"> <thead> <tr> <th></th> <th>Jaarrekening 2021:</th> <th>Jaarrekening 2022:</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>- Eigen vermogen</td> <td>€ 26,3 miljoen</td> <td>€ 23,4 miljoen</td> </tr> <tr> <td>- Vreemd vermogen</td> <td>€ 0,3 miljoen</td> <td>€ 0,1 miljoen</td> </tr> <tr> <td>- Solvabiliteit</td> <td>99%</td> <td>99%</td> </tr> <tr> <td>- Resultaat</td> <td>-/- € 4,0 miljoen</td> <td>-/- € 2,8 miljoen</td> </tr> </tbody> </table>		Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:	- Eigen vermogen	€ 26,3 miljoen	€ 23,4 miljoen	- Vreemd vermogen	€ 0,3 miljoen	€ 0,1 miljoen	- Solvabiliteit	99%	99%	- Resultaat	-/- € 4,0 miljoen	-/- € 2,8 miljoen
	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:														
- Eigen vermogen	€ 26,3 miljoen	€ 23,4 miljoen														
- Vreemd vermogen	€ 0,3 miljoen	€ 0,1 miljoen														
- Solvabiliteit	99%	99%														
- Resultaat	-/- € 4,0 miljoen	-/- € 2,8 miljoen														
Provinciale bijdrage 2022:	€ 0 Programma: Economie Deelprogramma: Economie en werkgelegenheid															

7.3. Stichtingen en verenigingen

7.3.1. Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging (SLB)

Rechtsvorm:	Stichting	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	Het verbeteren van de bodemkwaliteit in aangewezen landinrichtingsgebieden in het veenkoloniaal gebied van de provincie Groningen en Drenthe waar bodemverontreiniging, ontstaan door dempingen van wijken en sloten, risico's veroorzaakt en een belemmering vormt voor de landinrichting en de landbouw. Het beheren van fondsen voor het actief onderzoeken en bestrijden van risico's en voor het vrijwaren van grondeigenaren. Hiermee wordt bijgedragen aan de realisatie van provinciaal beleid - het realiseren van duurzaam bodembeheer en het geschikt maken van de bodem voor het gebruik dat maatschappelijk gewenst is.	
Ontwikkelingen:	-	
Financieel belang:	Per ultimo 2016: € 1,4 miljoen (60%)	
Bestuurlijk belang:	Deelname aan en stemrecht in de raad van toezicht.	
Mogelijke risico's:	-	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:
- Eigen vermogen	€ 2,6 miljoen	€ 2,6 miljoen
- Vreemd vermogen	nihil	nihil
- Solvabiliteit	100%	100%
- Resultaat	€ 37.970	€ 37.762
Provinciale bijdrage 2022:	- Programma: Platteland en natuur Deelprogramma: Natuur en landschap	

7.3.2. Interprovinciaal Overleg (IPO)

Rechtsvorm:	Vereniging	
Vestigingsplaats:	Den Haag	
Doelstelling:	De vereniging heeft, evenals haar voorganger, de Gemeenschappelijke Regeling IPO, tot doel de belangen te behartigen van de provincies bij het Rijk en een effectief platform te vormen voor uitwisseling van kennis en ervaring tussen provincies.	
Ontwikkelingen:	In 2020 is de Begroting 2021 van het IPO geheel opnieuw opgezet volgens de uitgangspunten van 'zero-based budgeting'. Via een bestuurlijk afwegingsproces zijn de keuzes over de beleidsopgaven van het IPO bepaald die hebben geleid tot de uiteindelijke IPO-begroting 2021.	
Financieel belang:	De provincie Groningen betaalt naar rato mee in de kosten van het IPO.	
Bestuurlijk belang:	De twaalf provincies zijn lid van de vereniging. Het bestuur wordt gevormd door de voorzitter (apart gekozen) en een lid van elk college van GS. De vereniging kent een algemene ledenvergadering waarin vanuit elke provincie twee Statenleden participeren. Er zijn voor de behartiging van de provinciale belangen bestuurlijke commissies in het leven geroepen die elk een omschreven en afgebakend beleidsterrein behartigen. Deze commissies worden gevormd door leden uit de colleges van GS.	
Mogelijke risico's	-	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:
- Eigen vermogen	€ 5,2 miljoen	n.n.b.
- Vreemd vermogen	€ 27,8 miljoen	
- Solvabiliteit	14,1%	
- Resultaat	€ 3,0 miljoen	
Provinciale bijdrage 2022:	€ 781.961	Programma: Openbaar bestuur Deelprogramma: Bestuurlijke samenwerking en toezicht

7.3.3. Stichting Fonds Nieuwe Doen Groningen

Rechtsvorm:	Stichting	
Vestigingsplaats:	Groningen	
Doelstelling:	De stichting Fonds Leefbaarheid, Zorg en Energie (actief onder de naam stichting Fonds Nieuwe Doen) heeft als doel maatschappelijke initiatieven op het gebied van leefbaarheid, zorg en energie te stimuleren en financieel te ondersteunen. De stichting ondersteunt (in financiële zin) activiteiten en projecten op het gebied van leefbaarheid, zorg en energie en doet dit door het verstrekken van leningen.	
Ontwikkelingen:	<p>In 2017 is het fonds van start gegaan. Het uitzetten van leningen verloopt goed.</p> <p>De stichting heeft per 31 december 2022 een bedrag van € 50 miljoen als lening verstrekt aan derde partijen (dit is inclusief het opnieuw inzetten van inkomsten ter hoogte van ruim € 5 miljoen uit aflossingen en rente).</p> <p>In 2022 zijn opvallend veel leningen afgesloten, vooral voor het Energiedeel. Dit heeft te maken met de krapper wordende financieringsmarkt, maar vooral ook met de energiecrisis. De stichting heeft tegen deze achtergrond bij ons eind 2022 een verzoek ingediend om het fondsvermogen te mogen uitbreiden met (50%) € 24 miljoen. Dit verzoek is bij ons in behandeling.</p> <p>In 2021 heeft de stichting samen met de provincie Groningen een nieuw fonds ontwikkeld: het Fonds Ontwikkelkosten energiecoöperaties Groningen. Hiermee worden lokale energiecoöperaties ondersteund om er voor te zorgen dat rendementen van grootschalige energieparken voor een groot deel terecht komen bij omwonenden en andere direct betrokkenen. Op 1 januari 2022 is het fonds met een omvang van € 4,5 miljoen geopend. De eerste leningen met een omvang van € 1,2 miljoen zijn in 2022 reeds verstrekt.</p>	
Financieel belang:	De provincie heeft een belang van 100% in het uitgezette fondsvermogen.	
Bestuurlijk belang:	De provincie heeft de uitvoering van het revolverend fonds extern ondergebracht. Het stichtingsbestuur opereert onafhankelijk volgens de daarvoor opgestelde statuten. Indirect levert de stichting wel een essentiële bijdrage aan het uitvoeren van collegedoelen.	
Mogelijke risico's:	-	
Financiële kengetallen:	Jaarrekening 2021:	Jaarrekening 2022:
- Eigen vermogen	€ 0,9 miljoen	€ 1,1 miljoen
- Vreemd vermogen	€ 59 miljoen	€ 72 miljoen
- Solvabiliteit	1,51%	1,52%
- Resultaat	€ 212.757	€ 205.287
Provinciale bijdrage 2022:	€ 0	Programma: Milieu en energie Deelprogramma: Energie en klimaat

8. Openbaarheidsparagraaf (Wet open overheid)

Op 1 mei 2022 is de Wet open overheid (Woo) van kracht. Deze wet draagt eraan bij dat overheidsinformatie beter vindbaar, uitwisselbaar en eenvoudig te ontsluiten is. Artikel 3.5 van de Woo verplicht ons in de jaarlijkse begroting en verantwoording aandacht te besteden aan de beleidsvoornemens en uitvoering van de Woo. In Begroting 2023 hebben we daarom een openbaarheidsparagraaf opgenomen in de paragraaf Bedrijfsvoering (3.1.2 Transparant). De komende jaren zullen we dit blijven doen om te laten zien hoe we de middelen voor de verbetering van de informatiehuishouding en het transparanter maken van de organisatie gaan inzetten. In de jaarstukken laten we zien wat we daarin bereikt hebben. We maken onderscheid in drie hoofdonderdelen uit de Woo:

1. Actieve openbaarmaking

We zijn in mei gelijk gestart met informeren van medewerkers. Vooral over de impact op hun werk van het actief openbaar maken van (bijna al) onze informatie. Alle teams krijgen bezoek van onze Woo-contactpersoon en kunnen daar al hun vragen en zorgen kwijt. We organiseren (de komende jaren) activiteiten en hulpmiddelen zoals trainingen om medewerkers te helpen en ze bewust te maken van het belang van een transparante overheid.

We zijn begonnen met het aanpassen van ons zaakstelsel om stukken die we digitaal ter inzage moeten leggen eenvoudig te kunnen publiceren. Daar hoort ook een gebruikersvriendelijke laktool bij om daar waar de wet er om vraagt gegevens te kunnen lakken waaronder anonimiseren. Samen met medewerkers die veel gebruikmaken van zo'n tool hebben we een geschikte tool gevonden waarmee we vanaf het voorjaar 2023 willen gaan werken. Ook hebben we een start gemaakt met het leesbaarder maken van onze teksten (kennisgevingen) die we publiceren via officiële bekendmakingen. Er is een aantal verplichte categorieën die we actief moeten publiceren zoals convenanten en beleidsregels. Het uitzoeken en verzamelen is in 2022 gestart.

2. Passieve openbaarmaking

Onze Woo-contactpersoon heeft inmiddels zijn diensten bewezen. We merken dat er steeds complexere Woo-verzoeken binnenkomen waarbij de Woo-contactpersoon eerste hulp kan bieden. Het gaat hier vaak om verzoeken van journalisten. We hebben onze handleiding hoe je een Woo-verzoek afhandelt geactualiseerd voor onze medewerkers.

Alle Woo-verzoeken van 2022 [zijn hier te vinden op onze website](#). Het openbaar maken en publiceren van deze verzoeken en de ontvangen documenten is een verplichting vanuit de Woo. Om aan de toenemende vraag te voldoen en ook voor het snel en juist afhandelen van Woo-verzoeken hebben we in 2022 een Woo-jurist aangenomen.

3. Verbetering van de informatiehuishouding

• *Bestuur/Naleving*

Gewerkt wordt aan de opzet van een kwaliteitssysteem voor informatie dat zoveel mogelijk gekoppeld zal worden aan de werkprocessen. Deze systematiek zal medewerkers ondersteunen om kwalitatief betere dossiers te vormen. Daarnaast maakt deze systematiek het eenvoudiger de kwaliteit en compleetheid van dossiers te controleren. In het uitvoeringsprogramma Digitalisering worden concrete stappen voorbereid en gezet om de informatiehuishouding te verbeteren.

• *Informatieprofessionals*

Door middel van (in-company)opleidingen wordt gezorgd dat de kennis van de informatieprofessionals actueel blijft.

• *Informatiesystemen*

Procesgericht werken is onderdeel van het organisatie ontwikkeltraject. Per proces wordt geïnventariseerd welke informatiesystemen worden gebruikt binnen een proces. Informatiesystemen worden, zoveel mogelijk, aangepast aan de nieuwste metadata standaard zodat overdracht van informatie naar een E-depot mogelijk wordt.

• *Informatievolume*

Het informatievolume wordt zoveel mogelijk beperkt door te voldoen aan de, op grond van de Archiefwet verplichte, vernietiging en overdracht. We hebben 670 meter fysiek archief overgebracht naar Groninger Archieven en 800 meter fysiek archief vernietigd.

De implementatie van de Wet open overheid maakt onderdeel uit van het uitvoeringsplan behorende bij de Groningse digitaliseringsstrategie. Ook andere wetgeving zoals de Wet elektronische publicaties en Wet digitale overheid hebben een belangrijke invloed op de uitvoering van de Digitaliseringsstrategie.

9. Nationaal Programma Groningen

Nationaal Programma Groningen is in het leven geroepen om Groningers perspectief te geven. In het programma werken inwoners, bedrijven, organisaties, gemeenten in het aardbevingsgebied, de provincie en het Rijk samen aan een bloeiende toekomst voor Groningen. Het structureel verbeteren van de Brede Welvaart van de Groninger en het imago van Groningen staat daarbij centraal.

Nationaal Programma Groningen bestaat uit verschillende onderdelen, waarbij de provincie verantwoordelijk is voor het thematisch programma. Om het overzicht te behouden wordt in deze paragraaf ingegaan op de algemene ontwikkelingen binnen Nationaal Programma Groningen en met name op het thematisch programma.

9.1. Algemene ontwikkelingen

In 2019 zijn de kaders voor Nationaal Programma Groningen vastgesteld door gemeenteraden en Provinciale Staten ([Programmamakader voor Nationaal Programma Groningen](#) en [Financiële opbouw](#)). In navolging van de ontwikkeling van programmaplannen in 2020 is in het afgelopen jaar de uitvoering op stoom gekomen. De provincie is daarbij primair verantwoordelijk voor het thematisch programma en de gemeenten voor hun lokale programma's. Daarnaast is in opdracht van het bestuur van Nationaal Programma Groningen verder gewerkt aan de uitvoering van de speciale programma's: het zorgprogramma, het erfgoedprogramma, het programma bewonersinitiatieven en [Toukomst](#).

Via het programma Toukomst heeft Nationaal Programma Groningen in 2020 meer dan 900 ideeën bij inwoners opgehaald over de toekomst van Groningen. Dit heeft in 2021 geresulteerd in het Toukomstbeeld: een visie van inwoners op het wonen, werken en leven in woord en beeld. Daarnaast zijn de ideeën die zijn opgehaald samen met inwoners gebundeld tot 59 projecten, waarvan er 44 door een inwonerpanel (Toukomstpanel) zijn geselecteerd. Dit heeft geleid tot het programmaplan voor Toukomst, dat uw Staten op 30 juni 2021 heeft vastgesteld. Na vaststelling is gestart met de uitwerking en uitvoering van de Toukomstprojecten. Doordat Landschapswerkplaats 9 projecten omvat zijn er uiteindelijk 35 Toukomstprojecten met de verdere uitwerking aan de slag gegaan. Tot en met 2022 zijn er in totaal 31 Toukomstprojecten goedgekeurd door het bestuur van Nationaal Programma Groningen. Hiervan zijn er 25 gestart. Van deze 25 zijn 8 projecten gestart als voorbereidend project met een haalbaarheidsonderzoek en 17 als een volwaardig project. De initiatiefnemers van 4 Toukomstprojecten zijn nog druk bezig met het uitwerken van hun project, zij hopen hun project dit jaar ter goedkeuring voor te leggen aan het bestuur van Nationaal Programma Groningen. Bekijk [hier](#) een filmpje met daarin een korte terugblik op Toukomst in 2022.

9.2. Thematisch programmaplan

De provincie is binnen Nationaal Programma Groningen verantwoordelijk voor het thematisch programma, dat gaat over bovenlokale thema's. Met de kaders voor Nationaal Programma Groningen is hiervoor een budget vastgesteld van € 193,8 miljoen voor de periode tot 2023.

In 2020 is voor het thematisch programma een [programmaplan](#) opgesteld, in nauwe samenwerking met (regionale) partners. Dit thematisch programmaplan is door ons vastgesteld, daarna door het bestuur van Nationaal Programma Groningen en vervolgens door uw Staten. Het programmaplan is opgebouwd aan de hand van de volgende zes programmalijnen:

- Toekomstbestendige economie
- Ons Groninger landschap
- Bereikbaarheid
- Van onderwijs naar kennis en vakmanschap
- Groningen als fijne leefomgeving (stads- en dorpsvernieuwing)
- Gezondheid: meer gezonde jaren

In de periode 2018-2021 is vanuit het thematische programma aan 66 projecten bijgedragen, met een financiële omvang van in totaal € 136,8 miljoen. De provincie heeft vervolgens in 2022 samen met een

groot aantal partners uit de regio verdere stappen gezet in de ontwikkeling en uitvoering van het provinciaal programma. Dit heeft het afgelopen jaar geleid tot toekenning van in totaal zeven provinciale projectaanvragen door het bestuur van het Nationaal Programma Groningen, waarmee € 12,2 miljoen gemoeid is. Met deze projecten worden stevige investeringen gedaan in de vrijetijdseconomie, gezondheid en in het thema bereikbaarheid. Voor de resterende periode is nog een bedrag van € 44,8 miljoen beschikbaar is voor het thematisch programma.

9.3. Uitvoering

Op basis van het vastgestelde thematisch programmaplan hebben wij in 2022 vier uitvoeringsparagrafen ingediend bij Nationaal Programma Groningen. Daarin zijn aanvragen opgenomen voor initiatieven waarmee samen met onze partners uitvoering wordt gegeven aan het thematisch programmaplan. Het bestuur van Nationaal Programma Groningen heeft in het afgelopen jaar in totaal 7 van deze aanvragen toegekend. Hierover zijn uw Staten gedurende het jaar via verschillende informerende brieven (d.d. 9 maart en 29 juni) op de hoogte gebracht.

Hieronder staat een overzicht van de zeven aanvragen die in 2022 zijn toegekend. De projecten staan per programmalijn gegroepeerd. In de derde kolom is daarnaast te vinden onder welk onderdeel van de provinciale begroting de desbetreffende aanvraag valt. Met onderstaande aanvragen gaat een bedrag van € 12,2 miljoen gemoeid.

Tabel 23. Toegekende aanvragen Nationaal Programma Groningen 2022

Nr.	Titel aanvraag	Begrotingsonderdeel	Bedrag (in € mln.)
1.	Impuls Vrijetijdseconomie & gebiedsontwikkeling	5.2 Vrijetijdseconomie	0,3
2.	Werelderfgoed Centrum Waddenzee	5.2 Vrijetijdseconomie	3,5
Totaal programmalijn Ons Groninger landschap			3,8
3.	ZESS Hub Groningen	4.2 Openbaar Vervoer	1,0
4.	Groene waterstof op weg in Groningen	4.2 Openbaar Vervoer	3,8
Totaal programmalijn Bereikbaarheid			4,8
5.	Verbetering mentale gezondheid	6.4 Leefbaarheid	0,9
6.	Vervolgaanvraag Tijd voor Toekomst (Verrijkte Schooldag)	6.4 Leefbaarheid	2,0
7.	Kansrijke Start	6.4 Leefbaarheid	0,7
Totaal programmalijn Gezondheid: meer gezonde jaren			3,6
Totaal			12,2

De bedragen zijn inclusief een eventuele afdracht die conform de afspraken binnen Nationaal Programma Groningen aan het BTW-compensatiefonds moet worden gedaan. Dat maakt dat het bedrag dat wij als provincie daadwerkelijk ontvangen van Nationaal Programma Groningen in enkele gevallen lager is dan de hier genoemde bedragen

Voor de gehele periode van 2018 tot en met 2022 vallen daarmee in totaal 73 projecten onder het thematisch programma. Het restant van het thematische budget dat beschikbaar is voor de huidige periode tot 2023 komt daarmee uit op € 44,8 miljoen. Nadere informatie over alle projecten die onder het thematisch programma vallen, kunt u vinden op de [website](#) van Nationaal Programma Groningen.

9.4. Monitoring en evaluatie

Omdat de verschillende onderdelen van Nationaal Programma Groningen één geheel vormen, wordt op overkoepelend niveau over de voortgang van de projecten gerapporteerd. Dit gebeurt via de jaarverslagen van Nationaal Programma Groningen die in opdracht van het bestuur van Nationaal Programma Groningen worden opgesteld. In juni 2022 is het [Jaarverslag Nationaal Programma Groningen 2021](#) gepubliceerd, waarin een overzicht is gegeven van de voortgang van toegekende projecten. Omdat het vaak gaat om meerjarige initiatieven is een deel van de projecten inmiddels afgerond en is een deel nog in uitvoering. In het tweede kwartaal van 2023 zal het jaarverslag over 2022 gepubliceerd worden met daarin de meest recente stand van zaken over de voortgang.

Daarnaast worden de behaalde resultaten van Nationaal Programma Groningen op overkoepelend niveau gemonitord en geëvalueerd. Dit om te kunnen beoordelen of de projecten en programma's het beoogde effect hebben en of daarmee de doelstellingen en ambities uit het programmakader worden waargemaakt. Gedurende de looptijd van het programma wordt daarom jaarlijks een zogenaamde 'monitor' opgesteld voor Nationaal Programma Groningen, in opdracht van het bestuur van Nationaal Programma Groningen. In die monitor wordt nader ingegaan op de brede welvaart, het imago en de vier ambities inclusief de onderliggende indicatoren. In het eerste kwartaal van 2021 is de [Nulmeting Nationaal Programma Groningen](#) opgeleverd als basis voor de jaarlijkse monitors. Vervolgens is in november 2021 de eerste [Monitor 2021](#) gepubliceerd. De volgende monitor wordt in februari 2023 verwacht en zal ook met uw Staten gedeeld worden. Op basis van deze monitoring en evaluatie kan het bestuur van Nationaal Programma Groningen indien nodig bijsturen.

Deel 4

JAARREKENING

1. Overzicht van baten en lasten

Onderstaand overzicht geeft per programma de gerealiseerde baten en lasten, het saldo daarvan en het verschil ten opzichte van de bijgestelde begroting weer.

Lasten	Realisatie	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
<i>Bedragen x €1.000</i>	2021	2022	2022	2022	
Ruimte en water	18.654	7.605	21.924	18.353	3.571
Milieu en energie	30.950	24.637	40.862	30.269	10.593
Platteland en natuur	65.063	72.201	87.607	63.954	23.653
Bereikbaarheid	185.402	226.398	189.487	186.922	2.565
Economie	32.149	40.634	44.270	28.686	15.584
Cultuur en maatschappij	41.801	43.481	61.689	47.160	14.529
Openbaar bestuur	10.069	11.766	13.294	12.579	715
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	3.186	14.850	7.824	8.611	-787
Kosten overhead	38.947	37.651	43.347	40.467	2.880
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Totaal lasten	426.221	479.223	510.304	437.001	73.303

Baten	Realisatie	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
<i>Bedragen x €1.000</i>	2021	2022	2022	2022	
Ruimte en water	16.043	1.734	14.763	14.799	36
Milieu en energie	10.288	8.733	21.618	15.840	-5.778
Platteland en natuur	22.961	21.495	21.073	16.232	-4.841
Bereikbaarheid	64.712	73.296	45.830	64.304	18.474
Economie	16.395	16.804	19.466	15.207	-4.259
Cultuur en maatschappij	13.703	9.601	27.822	18.000	-9.822
Openbaar bestuur	838	181	758	2.137	1.379
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	274.344	264.516	283.301	287.728	4.427
Kosten van overhead	2.884	904	1.408	2.875	1.467
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Totaal baten	422.166	397.260	436.040	437.121	1.081

Saldo	Realisatie	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
<i>Bedragen x €1.000</i>	2021	2022	2022	2022	
Ruimte en water	-2.611	-5.873	-7.161	-3.554	3.607
Milieu en energie	-20.664	-15.903	-19.244	-14.429	4.815
Platteland en natuur	-42.101	-50.707	-66.533	-47.723	18.810
Bereikbaarheid	-120.691	-153.102	-143.658	-122.616	21.042
Economie	-15.751	-23.832	-24.805	-13.478	11.327
Cultuur en maatschappij	-28.098	-33.880	-33.867	-29.160	4.707
Openbaar bestuur	-9.234	-11.586	-12.536	-10.442	2.094
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	271.158	249.667	275.478	279.117	3.639
Kosten van overhead	-36.063	-36.747	-41.939	-37.593	4.346
Bedrag van de heffing voor de vennootschapsbelasting	0	0	0	0	0
Totaal saldo baten-lasten	-4.056	-81.962	-74.267	119	74.386

In onderstaande tabel zijn de algemene dekkingsmiddelen nader onderverdeeld. Zie voor een toelichting deel 2 (Programmaverantwoording), programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering.

Algemene dekkingsmiddelen	Realisatie	Primitieve begroting	Begroting na wijziging	Realisatie	Vershil
<i>Bedragen x €1.000</i>	2021	2022	2022	2022	
Uitkering provinciefonds	183.438	186.089	200.314	200.359	45
Opbrengst provinciale belastingen	61.269	62.658	63.347	63.144	-203
Geldleningen en uitzettingen	14.821	9.984	11.936	12.293	357
Deelnemingen	12.656	5.030	6.706	8.119	1.413
Onvoorzien		-250	-250		250
Overige algemene dekkingsmiddelen	498	-9.890	-1.143	273	1.416
Saldo algemene dekkingsmiddelen	272.682	253.621	280.910	284.188	3.278

1.1. Analyse saldo van baten en lasten

De jaarrekening 2022 kent een voordelig resultaat van € 34,9 miljoen ten opzichte van een sluitende begroting na de laatste wijziging en is opgebouwd uit:

- een gerealiseerd saldo van baten en lasten van € 0,1 miljoen voordelig;
- een onttrekking van per saldo € 34,8 miljoen aan reserves.

In het Statenvoorstel bij de jaarstukken hebben wij bestemmingsvoorstellen opgenomen voor het gerealiseerd resultaat. Daarmee is het gehele gerealiseerde resultaat bestemd. Zie onderstaande tabel (bedragen x € 1.000).

RESULTAAT	Realisatie 2021	Primitieve begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Verschied
Totaal lasten	426.223	480.811	510.306	437.003	73.303
Totaal baten	422.167	397.261	436.040	437.121	1.082
Totaal saldo van baten en lasten	-4.056	-83.550	-74.267	118	74.385
Stortingen in reserves	67.125	7.768	385.902	404.484	-18.582
Onttrekkingen aan reserves	92.865	91.318	460.169	439.239	-20.929
Saldo mutaties op reserves	25.739	83.550	74.267	34.756	-39.511
Gerealiseerd resultaat	21.683	0	0	34.874	-34.874
<u>Ruimtegeevende voorstellen</u>					
- OV-bureau Groningen-Drenthe dekking aanvullende subsidie in verband met exploitatietekort Qbuzz				3.102	
- Tekort North Refinery				78	
- Dekking voorziening Verlofsparen				323	
- Dekking kosten capaciteitskredieten 2022				649	
<u>Ruimtevrage voorstellen</u>					
- Overboekingsvoorstellen 2022-2023				-20.379	
- Afkoopsom Noord-Willemskanaal				-10.022	
- IFG B.V. - verrekening resultaat met Algemene reserve				-1.916	
- HEAVENN - dekking correctie Begroting 2023				-2.000	
- Restant stelpost Cao 2022				-1.503	
- Aanvulling stamkapitaal (reserve Compensatie dividend Essent) investering Groningen Airport Eelde				-3.205	
Totaal bestemmingsvoorstellen				-34.874	
Restant resultaat				0	

Net als afgelopen jaar hebben wij ervoor gekozen om de analyse van de verschillen tussen de begroting na de laatste wijziging en de werkelijke baten en lasten alleen op te nemen in de Programmaverantwoording (deel 2). Op deze wijze willen wij op een effectieve en efficiënte wijze, zonder onnodige 'dubbeling' aan uw Staten rapporteren. In deel 2 worden per programma de afwijkingen groter dan € 100.000 per deelprogramma toegelicht.

In onderstaande tabel hebben wij de tien belangrijkste c.q. grootste afwijkingen, na verrekening met reserves, opgenomen. Van het voordelig gerealiseerd resultaat van € 34,9 miljoen is € 18,0 miljoen te verklaren door de tien grootste afwijkingen. De overige verschillen resulteren in een positief resultaat van € 16,9 miljoen. Voor een toelichting op de afwijkingen wordt verwezen naar de verschillenanalyse in deel 2 Programmaverantwoording.

De tien belangrijkste afwijkingen (na verrekening met reserves)		
1. Afkoopsom RWS Noord-Willemskanaal		10.022
2. Voorziening Verlofsparen		-3.144
3. OV-bureau Groningen-Drenthe aanvullende subsidie exploitatietekort Qbuzz		-3.102
4. Werelderfgoedcentrum Waddenzee		2.780
5. Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023		2.277
6. Stikstof/Biodiversiteit		2.178
7. HEAVENN		2.000
8. Investeringsfonds Groningen BV		1.916
9. Dubbele Dijk		1.553
10. Restant stelpost Cao 2022		1.503
	Totaal tien belangrijkste afwijkingen	17.984
Overige afwijkingen		16.890
	Gerealiseerd resultaat	34.874

bedragen x € 1.000

Voor een deel hebben de afwijkingen betrekking op één specifiek thema en in bepaalde gevallen op meerdere thema's. Wij hebben hierna een toelichting gegeven op de afwijkingen (x € 1.000).

Toelichting op de tien belangrijkste afwijkingen	Resultaat
<p>1. Afkoopsom Rijkswaterstaat Noord-Willemskanaal Eind 2022 is € 10.494.515 van Rijkswaterstaat ontvangen met als doel het eeuwigdurend onderhoud voor het Noord-Willemskanaal (Groningen-zijde) af te kopen. Gezien de aard van de afkoopsom en de bestaande reserves wordt voorgesteld dit bedrag verlaagd met de vaste bijdrage 2022 ad € 472.300 aan de reserve Beheer en onderhoud wegen en waterwegen toe te voegen.</p>	10.022
<p>2. Voorziening Verlofsparen De Commissie BBV heeft op 24 mei 2022 via beantwoording van vragen aangegeven dat er bij verlof sparen sprake is van een arbeid gerelateerde verplichting die een niet voorspelbare opbouw en daarmee ook een onvoorspelbare afbouw kent. Dit moet worden geïnterpreteerd als een wettelijke uitleg van de toepassing van het BBV op dit punt en heeft geleid tot het vormen van een voorziening Verlofsparen ter grootte van € 3.143.675.</p>	-3.144
<p>3. OV-bureau Groningen-Drenthe aanvullende subsidie exploitatietekort Qbuzz In 2022 is door het OV meer gereden dan door het Rijk via de beschikbaarheidsvergoeding OV (BVOV) 2022 is vergoed, was het ziekteverzuim bij Qbuzz hoger door na-ijleffect van corona en stegen de brandstofkosten sterk. Om deze situatie op te lossen is een besluit genomen voor financiële steun door de deelnemers van het OV-bureau op grond van de gemeenschappelijke regeling. Voor ons is de aanvullende bijdrage € 3.102.440. Via de bestemming van het rekeningresultaat wordt voorgesteld de bijdrage als gevolg van na-ijleffecten corona (€ 2.063.160) te dekken uit de reserve Exploitatie openbaar vervoer, innovatieve en overige maatregelen en de stijging van de brandstofkosten (€ 1.039.280) als gevolg van de prijsstijgingen op de wereldmarkt te dekken uit de reserve Risico's bij uitvoering van infrastructurele projecten.</p>	-3.102
<p>4. Werelderfgoedcentrum Waddenzee Bij de Perspectiefnota 2023 is besloten om nog € 2.780.000 extra beschikbaar te stellen voor de realisatie van het Werelderfgoedcentrum Waddenzee (WEC). In 2022 hebben we de subsidie voor dit bedrag nog niet kunnen toekennen vanwege de formele aanvraag van het WEC eind 2022 en omdat aanvullende informatie nodig was in verband met staatssteun. Ook had het WEC meer tijd nodig om het aspect staatssteun goed af te stemmen met de overige subsidieverstrekkingen. Voor het WEC is tevens sprake van cofinanciering door het Waddenfonds (€ 12,8 miljoen) en het NPG (€ 6,5 miljoen). De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.</p>	2.780

<p>5. Uitvoeringsprogramma Fiets 2020-2023 Bij diverse projecten hebben zich verschuivingen voorgedaan in de planning van de uitvoering. Het betreft onder andere het plaatsen van extra fietsenstallingen op de treinstations, het plaatsen van extra fietsenstallingen waar dat nodig blijkt (onderzoek is eind 2022 uitgevoerd), het uitgeven van subsidies voor de fietscommunity Groningen waarvan de regeling in 2023 opengesteld kan worden en het stimuleren van fietsers wat in 2023 een vervolg krijgt. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.</p>	2.277
<p>6. Stikstof/Biodiversiteit Het proces van de stikstofaanpak verloopt soms wat trager dan gehoopt en daardoor heeft er het afgelopen jaar geen volledige uitnutting van het budget plaatsgevonden. Dit heeft te maken dat aankopen van bedrijven (nog) niet zijn doorgegaan en moeizame onderhandelingen als gevolg van landelijke discussie omtrent staatssteunregels. De middelen zijn wel noodzakelijk omdat onderhandelingen nog lopen. Daarnaast wordt een ander deel van het geld gebruikt voor het uitvoeren van maatregelen zoals het meetnet Liefstingsbroek en zijn daar meerjarenverplichtingen voor aangegaan. De niet bestede middelen worden via bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.</p>	2.178
<p>7. HEAVENN Betreft een voorfinanciering van provinciale middelen voor het project HEAVENN. In 2022 is € 2.000.000 begroot als voorfinanciering, indien financiering door NPG niet van de grond zou komen. NPG gaat dit project met SPUK-middelen financieren. Het bedrag à € 2.000.000 valt hierdoor vrij. Oorspronkelijk zijn voor 2023 baten geraamd die dienen ter dekking van deze voorfinanciering. De financiering met SPUK-middelen vanuit het NPG heeft als consequentie dat de geraamde baten in 2023 komen te vervallen. Dit wordt via de Voorjaarsmonitor 2023 in de Begroting 2023 verwerkt en via de bestemming van het rekeningresultaat wordt deze € 2.000.000 daarvoor als dekking ingezet.</p>	2.000
<p>8. Investeringsfonds Groningen BV Uit de jaarrekening van het Investeringsfonds Groningen BV (IFG) blijkt dat over 2022 een positief resultaat is gerealiseerd van € 1.916.256. Gezien deze ontwikkeling is de marktwaarde van IFG gestegen. Hierdoor kan de in het verleden gevormde voorziening (in verband met destijds geleden verliezen) deels worden teruggedraaid. Conform eerdere besluitvorming door uw Staten dient dit bedrag via de bestemming van het rekeningresultaat terug te vloeien naar de Algemene reserve (onderdeel Incidenteel beschikbare weerstandscapaciteit) ter reservering voor de risico's die annex zijn met het revolverende karakter van het IFG.</p>	1.916
<p>9. Dubbele Dijk Deze in 2022 begrote middelen is onderdeel van de dekking van het in 2023 door uw staten beschikbaar gestelde investeringskrediet voor Dubbele Dijk. Het geheel is vertraagd vanwege het onderzoek van de Noordelijke Rekenkamer. De niet bestede middelen worden via de bestemming van het rekeningresultaat overgeboekt naar 2023.</p>	1.553
<p>10. Restant stelpost Cao 2022 Eind 2022 resteert nog € 1.503.250 van de stelpost Cao 2022. Deze middelen zijn na verwerking van gevolgen van de cao voor 2022 niet benodigd. Via de bestemming van het rekeningresultaat wordt voorgesteld deze middelen deels in te zetten voor de dekking in 2023 van de aanvullende afspraken die zijn gemaakt over de Cao provinciale sector 2022-2023.</p>	1.503

De afwijkingen op apparaatskosten en kapitaallasten worden niet per programma toegelicht, maar op totaalniveau geanalyseerd. In de paragrafen 1.2 en 1.4 staat de betreffende analyse.

In onderstaande tabel worden per reserve de afwijkingen ten opzichte van de begroting per programma weergegeven.

RESULTAAT	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
Toevoegingen			
Ruimte en water		2.514	-2.514
Milieu en energie		295	-295
Platteland en natuur	505	3.220	-2.715
Bereikbaarheid	346.149	352.379	-6.230
Economie	4.539	9.908	-5.369
Cultuur en maatschappij	1.213	1.361	-148
Openbaar bestuur	430	430	
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	33.066	34.377	-1.311
Totaal toevoegingen	385.902	404.484	-18.582
Ontrekkingen			
Ruimte en water	2.095	1.935	-160
Milieu en energie	5.281	3.972	-1.309
Platteland en natuur	16.854	7.313	-9.541
Bereikbaarheid	379.962	373.261	-6.701
Economie	5.942	4.082	-1.859
Cultuur en maatschappij	6.653	5.321	-1.332
Openbaar bestuur	629	621	-8
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	42.753	42.734	-19
Totaal onttrekkingen	460.169	439.239	-20.929
Saldo mutaties op reserves	74.267	34.756	-39.511

In onderstaand overzicht worden per reserve de afwijkingen ten opzichte van de begroting kort toegelicht. Voor een verdere toelichting op de betreffende afwijking wordt verwezen naar de verschillenanalyse op de baten en lasten per programma in deel 2.

Verschillenanalyse per reserve	Toevoegingen	Onttrekkingen	Saldo verschillen
Exploitatie openbaar vervoer, innovatieve en overige maatregelen			
- <i>Openbaar vervoer</i> De overbesteding met name op de middelen van het bestedingsplan duVV voor het onderdeel openbaar vervoer heeft geleid tot een hogere onttrekking aan de reserve. Zie voor een nadere toelichting programma 4.	233	-7.865	-7.632
- <i>Infrastructuur/Mobiliteit</i> De overbesteding met name op de middelen van het bestedingsplan duVV voor het onderdeel infrastructuur/mobiliteit heeft geleid tot een hogere onttrekking aan de reserve. Zie voor een nadere toelichting programma 4.	-426	-10.275	-10.701
- <i>Overig</i>	0	0	0
Totaal verschil	-194	-18.140	-18.334

Investerings in infrastructuur			
- <i>Infrastructuur</i> Op de projecten met betrekking tot infrastructuur heeft de overbesteding per saldo geleid tot een hogere onttrekking aan de reserve. Zie voor een nadere toelichting programma 4.	-443	8.733	8.291
- <i>Openbaar vervoer</i> Op de projecten met betrekking tot openbaar vervoer heeft de overbesteding per saldo geleid tot een hogere onttrekking aan de reserve. Zie voor een nadere toelichting programma 4.	-1.814	2.928	1.114
- <i>Overig</i>	0	0	0
Totaal verschil	-2.257	11.662	9.405
Programma Landelijk Gebied			
- <i>Programma 3</i> De lagere bestedingen op de onderdelen natuurontwikkeling, landschap, natuurbeheer en een kleine overbesteding op beheer flora en fauna heeft geleid tot een storting in de reserve en geen onttrekking aan de reserve.	-1.437	-5.711	-7.147
- <i>Sociaal-economische vitalisering</i> De onderbesteding op de middelen voor sociaal-economische vitalisering heeft ook voor dit onderdeel geleid tot een storting in de reserve en geen onttrekking aan de reserve.	-148	-63	-210
Totaal verschil	-1.584	-5.773	-7.358
Provinciale Meefinanciering			
- <i>Besteding meefinanciering diverse programma's</i> Bijna 64% van het jaarbudget is, mede als gevolg van geen tussentijdse bijstelling, niet besteed in 2022 en toegevoegd aan de reserve.	-5.904	25	-5.879
- <i>Besteding RSP-REP nu onderdeel reserve Provinciale Meefinanciering</i> De RSP-REP middelen zijn met ingang van 2022 als gevolg van de beschikbaarheid van de mobiliteitsreserves onderdeel van deze reserve. De onderbesteding op de REP-middelen heeft geleid tot een lagere onttrekking aan de reserve.	-6	-404	-410
Totaal verschil	-5.910	-379	-6.289
Overboeking kredieten			
- <i>Decentralisatie-uitkeringen</i> De onderbesteding op de decentralisatie-uitkeringen heeft geleid tot een hogere storting in en een lagere onttrekking aan de reserve.	-1.042	-4.033	-5.075
- <i>Capaciteitskredieten</i> Als gevolg van de overbesteding op de capaciteitskredieten is het gehele beschikbare bedrag onttrokken aan de reserve. Ten opzichte van de raming nog een kleine afwijking.		59	59
Totaal verschil	-1.042	-3.974	-5.016

Beheer en onderhoud wegen en waterwegen			
- <i>Uitvoeringsprogramma Beheer en Onderhoud 2021-2024</i> Het resultaat op de budgetten van het uitvoeringsprogramma beheer en onderhoud is verrekend met de reserve, zodat de middelen voor de looptijd van het uitvoeringsprogramma beschikbaar blijven.	-3.779		-3.779
- <i>Overig</i>		-53	-53
Totaal verschil	-3.779	-53	-3.833
Cofinancieringsfonds			
- <i>Besteding cofinancieringsfonds diverse programma's</i> De in de begroting 2022 opgenomen middelen voor drie projecten zijn niet besteed, derhalve geen onttrekking aan de reserve Cofinanciering.		-3.595	-3.595
Totaal verschil	0	-3.595	-3.595
Compensatie dividend Essent			
- <i>Grondexploitatie Blauwestad 2021</i> Op basis van de door uw Staten vastgestelde Grondexploitatie Blauwestad 2023 is een deel van de voorziening Blauwestad verlaagd. De vrijval gaat, zoals we bij de voordracht bij de Rekening 2016 hebben aangegeven, terug naar de reserve.	-2.504		-2.504
Totaal verschil	-2.504	0	-2.504
Apparaatskosten personeel			
- <i>Resultaat Apparaatskosten personeel</i> Het resultaat op de budgetten voor de personele apparaatskosten is in 2022 voordelig. Het positieve resultaat is toegevoegd aan de reserve AKP. Conform afspraak wordt de AKP aan het einde van de collegeperiode met uw Staten afgerekend.	-929	19	-910
Totaal verschil	-929	19	-910
Automatisering			
- <i>Automatiseringsbudgetten</i> Het saldo op de budgetten voor automatisering en informatievoorziening wordt verrekend met de reserve. Als gevolg van een onderbesteding op het budget 2022 is restant toegevoegd aan de reserve Automatisering.	-383	16	-367
Totaal verschil	-383	16	-367
Bodem en ondergrond			
- <i>Projecten bodemsanering</i> Als gevolg van een onderbesteding op de middelen voor bodemsaneringsprojecten is minder onttrokken aan de reserve.		-324	-324
Totaal verschil	0	-324	-324

Risico's bij uitvoering van infrastructurele projecten			
- <i>Project Blauwe Loper/Pieter Smitbrug</i> De bestedingen in 2022 zijn lager dan begroot waardoor een lager bedrag aan de reserve is onttrokken.	0	-176	-176
Totaal verschil	0	-176	-176
Afschrijvingen			
- <i>Overig</i> De lagere onttrekking aan de reserve heeft betrekking op twee projecten waarover in 2022 nog niet is afgeschreven, omdat de projecten eind 2021 nog niet gereed waren. Daarnaast is ten onrechte van de afschrijvingslasten van drie projecten de reserve Afschrijvingen als dekking opgenomen in de begroting.		-106	-106
Totaal verschil	0	-106	-106
Algemene reserve			
- <i>Overig</i>	0	-97	-97
Totaal verschil	0	-97	-97
Leefbaarheid krimpgebieden			
- <i>Overig</i>	0	-8	-8
Totaal verschil	0	-8	-8
Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT)			
- <i>Overig</i>	0	0	0
Totaal verschil	0	0	0
Vervanging kunstwerken Winschoterdiep			
- <i>Overige</i>	0	0	0
Totaal verschil	0	0	0
Economische, Sociale en Fysieke Infrastructuur (ESFI)			
- <i>Overige</i>		0	0
Totaal verschil	0	0	0
Afkoopsommen wegen en waterwegen			
- <i>Overig</i>	0	0	0
Totaal verschil	0	0	0
Wabo			
- <i>Overig</i>	0	0	0
Totaal verschil	0	0	0

Decentralisatie-uitkering Verkeer en vervoer			
- Overige	0	0	0
Totaal verschil	0	0	0
Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL)			
- Overige	0	0	0
Totaal verschil	0	0	0
Totaal verschillen reservemutaties	-18.582	-20.929	-39.511

Bedragen x € 1.000

1.2. Verdeling en omvang van apparaatskosten

De totale apparaatskosten zijn ten opzichte van de bijgestelde begroting € 2,4 miljoen lager. De apparaatskosten worden toegerekend aan de programma's, overhead en investeringsprojecten. In de toerekening van de apparaatskosten aan de betreffende onderdelen heeft een verschuiving plaatsgevonden. Dit heeft te maken met een wijziging van de inzet van personeel, de fasering van de investeringsprojecten en de uitputting van de budgetten personele en materiële apparaatskosten.

Omschrijving	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
LASTEN			
Personele kosten (AKP)	79.098	82.550	-3.451
Materiële apparaatskosten	18.133	15.787	2.346
Totale saldo	97.232	98.337	-1.105
BATEN			
Personele kosten (AKP)	6.391	9.464	3.073
Materiële apparaatskosten	743	1.214	471
Totale saldo	7.134	10.679	3.544
Saldo			
Personele kosten (AKP)	72.707	73.085	-378
Materiële apparaatskosten	17.390	14.573	2.817
Totale saldo	90.097	87.658	2.439
<i>Waarvan toegerekend aan:</i>			
- programma's	44.738	47.452	-2.715
- overhead	41.939	37.615	4.323
Totaal exploitatie	86.676	85.067	1.609
- investeringswerken wegen en waterwegen	3.421	2.590	831
Totaal toegerekend	90.097	87.658	2.439

(bedragen x € 1.000)

Personele kosten (AKP)

Het budget is besteed om de provinciale opgaven ambities uit het coalitieakkoord, transitie en de reguliere taken goed te kunnen uitvoeren. De overschrijding van € 0,4 miljoen op de personele apparaatskosten is een combinatie van diverse factoren. Deels wordt het veroorzaakt door tijdelijke onderbezetting op de toegestane formatie waarop de begroting is gebaseerd. Daarnaast is als gevolg van ziekte en andere capaciteitsissues tijdelijk ingehuurd. Zie ook de toelichting in de paragraaf Bedrijfsvoering in deel 3. Daarnaast is de begroting met betrekking tot de detacheringen en een deel van de werkzaamheden voor derden niet geactualiseerd. Dit heeft ook effect op de baten en de verrekening met de reserve Apparaatskosten personeel.

Aangezien niet alle baten met betrekking tot de detacheringen en werkzaamheden die voor derden zijn uitgevoerd, zijn opgenomen in de bijgestelde begroting van 2022, ontstaat er een voordeel van € 3,1 miljoen. Ongeveer 60% van de hogere baten heeft betrekking op de voor Rijkswaterstaat uitgevoerde bedieningswerkzaamheden van bruggen. Het overige heeft betrekking op de hogere

baten als gevolg van detachering van personeel en overige werkzaamheden waar we een vergoeding voor hebben ontvangen.

Conform afspraak wordt de AKP aan het einde van de collegeperiode met uw Staten afgerekend. Het resultaat 2022 op de AKP-onderdelen die met de reserve Apparaatskosten personeel worden verrekend, is toegevoegd aan de reserve. Dit heeft geresulteerd in een stand per 31 december 2022 van € 8,57 miljoen. In het Statenvoorstel bij deze jaarstukken hebben wij een bestemmingsvoorstel aan uw Staten voorgelegd.

Materiële apparaatskosten

Op de budgetten voor de materiële apparaatskosten is een onderbesteding ontstaan van € 2,8 miljoen. De materiële apparaatskosten zijn voor het grootste deel onderdeel van overhead. In de analyse van verschillen in deel 2 zijn de afwijkingen groter dan € 100.000 nader toegelicht bij het deelprogramma 8.1 Bedrijfsvoering.

De materiële apparaatskosten die niet direct op een programma of overhead zijn verantwoord zijn op basis van een verdeelsleutel toegerekend. Dit betreft onder andere de kosten van huisvesting en wagenpark, vaartuigen en overige materieel die betrekking hebben op het onderdeel beheer en onderhoud wegen en vaarwegen. Deze kosten zijn indirect toegerekend aan programma 4. Bereikbaarheid als onderdeel van de apparaatskosten. Ten opzichte van de bijgestelde begroting is er als gevolg van een onderbesteding ruim € 0,6 miljoen minder toegerekend. Dit wordt met name verklaard door het uitstellen van investeringen in materieel. De niet bestede middelen zijn toegevoegd aan de reserve Beheer wegen en kanalen en blijven onder andere beschikbaar voor de toekomstige lasten van de investeringen.

Daarnaast zijn de Informatievoorzieningsprojecten, de zogenaamde IP-projecten, om administratieve redenen nog deels achteraf toegerekend aan kosten overhead, onderdeel van programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering. In totaal gaat het om een bedrag van € 0,9 miljoen. Het betreffende budget voor IP-projecten staat bij het betreffende programma.

Een aantal concernkredieten vallend onder de materiële apparaatskosten zijn gerelateerd aan de personeelskosten en zijn betrokken bij de afrekening van de AKP 2022.

Toerekening apparaatskosten

De kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces worden toegerekend aan het onderdeel overhead. Dit betreft zowel personele als materiële kosten. De toerekening van de kosten van de medewerkers in het primaire proces aan de programma's vindt of rechtstreeks of achteraf via een verdeelsleutel plaats. Wanneer bijvoorbeeld tijdelijke dekking voor personele inzet beschikbaar is, wordt dit rechtstreeks op het programma verantwoord.

De gehanteerde verdeelsleutels zijn gebaseerd op de begrote verdeelsleutels. Een uitzondering hierop is de basis voor de toerekening aan investeringsprojecten die op de balans worden geactiveerd. Hiervoor wordt de inzet van personeel op basis werkelijke uren gebaseerd.

Ten opzichte van de begroting is € 3,9 miljoen minder aan apparaatskosten toegerekend. Hiervan heeft € 3,1 miljoen betrekking op de exploitatie (programma's en overhead) en € 0,8 miljoen op de investeringswerken. De lagere toerekening aan de exploitatie heeft direct effect op het rekeningresultaat. Als gevolg van de lagere toerekening aan de investeringsprojecten zijn de toekomstige afschrijvingslasten lager en dat heeft een positief effect op de begrotingsruimte van de komende jaren.

Hierbij dient nog de volgende kanttekening te worden gemaakt. Op basis van de werkelijke inzet blijkt dat er fors minder inzet is geweest voor de investeringsprojecten. Dit is al een bestaande tendens waarbij we zien dat de inzet is verlegd van investeringsprojecten naar exploitatieprojecten.

Stelposten

In 2022 zijn er een aantal stelposten opgenomen die gerelateerd zijn aan de budgetten voor personeelskosten. Een deel hiervan is in 2022 onderdeel van de afrekening van de AKP. Van de stelpost Cao 2022 resteert nog een bedrag van € 1,5 miljoen. Bij de bestemming van het rekeningresultaat stellen wij voor dit in te zetten voor de aanvullende afspraken die zijn gemaakt over de cao provinciale sector 2022-2023 en voor de financiering van het opleidingsplan.

Reserves

Onderstaand worden per reserve de verschillen ten opzichte van de begroting kort toegelicht.

Reserve Apparaatskosten personeel

De restantkredieten op de personele apparaatskosten zijn verrekend met de reserve Apparaatskosten personeel. Ten opzichte van de begroting is afwijking minimaal. Als gevolg van een lagere besteding op de concernkredieten personeel, onderdeel van de materiële apparaatskosten, is € 0,25 miljoen meer toegevoegd aan de reserve.

Reserve Beheer en onderhoud wegen en waterwegen

In de begroting is een bijdrage vanuit de reserve opgenomen ter dekking van het personeelskostenbudget. Dit bedrag ad € 0,05 miljoen is niet onttrokken aan de reserve. De personeelskosten zijn in 2022 verrekend met de reserve Apparaatskosten personeel en niet meer met de reserve Beheer en onderhoud wegen en waterwegen.

Reserve Automatisering

Het saldo op de budgetten voor automatisering en informatievoorziening die zijn gekoppeld aan de reserve Automatisering is verrekend met de reserve. In 2022 bleek het begrote bedrag niet voldoende en is de overschrijding ad € 0,2 miljoen ten laste van de reserve Automatisering gedekt.

Resultaat

Het resultaat op de apparaatskosten inclusief bovenstaande verrekeningen is eind 2022 € 1,5 miljoen en valt vrij in het rekeningresultaat 2022. Bij de bestemming van het rekeningresultaat wordt voorgesteld om niet bestede middelen van drie projecten ad € 0,5 miljoen over te boeken naar 2023. Dit als gevolg van vertraging in de uitvoering van de betreffende projecten.

Zie ook onderstaand overzicht voor de verrekeningen met de apparaatskosten.

Omschrijving	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
Apparaatskosten programma's en overhead	86.676	85.067	1.609
<i>Stelposten (AKP)</i>			
Personele kosten (AKP)	1.503		1.503
Materiële apparaatskosten	477		477
Totaal stelposten (AKP)	1.980	-	1.980
<i>Mutaties reserves AKP</i>			
- reserve AKP	-189	468	-656
- reserve Beheer en onderhoud wegen en waterwegen	-53	-	-53
Totaal mutaties reserves (AKP)	-242	468	-710
<i>Mutaties reserves (materiële kosten)</i>			
- reserve AKP	-400	-147	-253
- reserve Automatisering	616	983	-367
- reserve Beheer en onderhoud wegen en waterwegen		773	-773
Totaal mutaties reserves (materiële kosten)	216	1.609	-1.393
Resultaat na verrekening baten, stelposten en reserves			1.486

(bedragen x € 1.000)

1.3. Kosten van overhead

Overheadkosten betreffen alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Deze kosten zijn verantwoord in programma 8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering.

In het BBV is één uitzondering gemaakt op het verplicht centraal begroten en verantwoorden van overhead. Dit betreft de toerekening van overhead aan grondexploitaties en te activeren investeringen. Deze uitzondering is gemaakt, omdat het niet toerekenen van overhead aan dergelijke investeringen anders zou leiden tot een begrotingstekort. De jaarlijkse overheadlasten van deze investeringen zouden dan namelijk in één keer ten laste van de exploitatie moeten worden gebracht, in plaats van deze te activeren en meerjarig af te schrijven.

Op basis van de inzet van de medewerkers in het primaire proces voor de investeringen met een maatschappelijk nut, hebben wij een deel van de overhead toegerekend aan deze investeringen. In onderstaand overzicht hebben wij het financiële effect weergegeven.

Onderstaande is de uitkomst van de toerekening van de apparaatskosten aan programma's, investeringen en overhead. De apparaatskosten zijn nader toegelicht in 1.2. Verdeling en omvang apparaatskosten.

Omschrijving	Primitieve begroting 2022	Begroting 2022 na wijziging	Realisatie 2022	Vershil
Kosten overhead (apparaatskosten)	37.355	43.559	38.842	4.717
Toegerekend aan investeringen	608	1.621	1.227	394
Totaalbedrag kosten van overhead	36.747	41.939	37.615	4.323

1.4. Kapitaallasten

Met ingang van het boekjaar 2017 passen wij de door de Commissie BBV in de [Notitie rente 2017](#) voorgeschreven werkwijze toe inzake omslagrente. Er wordt geen omslagrente meer toegepast wanneer wij geen externe financiering hebben aangetrokken. Wij gaan er vooralsnog vanuit dat er geen specifieke middelen in de nabije toekomst worden aangetrokken. De kapitaallasten bestaan met ingang van 2017 dus alleen uit afschrijvingslasten.

De afschrijvingslasten 2022 vallen iets lager uit. Bij de bijstelling van de begroting zijn van twee projecten afschrijvingslasten opgenomen waarvan achteraf bleek dat deze projecten eind 2021 nog niet gereed waren. In onderstaande tabel zijn de toegerekende afschrijvingslasten per programma opgenomen.

Omschrijving	Raming	Realisatie	Saldo
Rente	-	-	-
Afschrijvingen	4.482	4.443	38
Totaal kapitaallasten	4.482	4.443	38
Toegekend aan:			
Ruimte en water	51	51	-
Bereikbaarheid	2.826	2.787	38
Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	1.605	1.605	-
Totaal toegerekend	4.482	4.443	38

(bedragen x € 1.000)

1.5. Overzicht aanwending onvoorzien

Bij de Begroting 2020 is voor de jaren 2020-2023 het begrote bedrag verlaagd van € 0,5 miljoen naar € 0,25 miljoen. Dit bedrag is ontstaan op basis van gebleken historische behoefte om onvoorzien, onvermijdbare en niet uitstelbare uitgaven jaarlijks op te vangen. In 2022 is geen beroep gedaan op het budget voor onvoorzien uitgaven, zodat € 0,25 miljoen vrijvalt ten gunste van het rekeningresultaat 2022.

1.6. Incidentele baten en lasten

Programma	Primitieve begroting 2022	Begroting na wijziging	Rekening 2022	Vershil
INCIDENTELE BATEN				
1. Ruimte en water	332	13.782	13.650	-132
2. Milieu en energie	970	19.793	14.606	-5.187
3. Platteland en natuur	19.496	27.936	15.849	-12.087
4. Bereikbaarheid	11.806	398.460	399.517	1.057
5. Economie	9.460	19.947	15.023	-4.924
6. Cultuur en maatschappij	8.898	26.021	17.851	-8.170
7. Openbaar bestuur	0	722	883	161
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	38.784	100.840	102.024	1.184
Totaal incidentele baten	89.746	607.501	579.403	-28.098
INCIDENTELE LASTEN				
1. Ruimte en water	1.634	20.192	19.417	775
2. Milieu en energie	3.898	38.854	29.077	9.777
3. Platteland en natuur	13.370	90.140	68.655	21.485
4. Bereikbaarheid	33.117	496.513	500.707	-4.194
5. Economie	18.543	48.294	38.258	10.036
6. Cultuur en maatschappij	13.634	61.619	47.540	14.079
7. Openbaar bestuur	870	10.476	9.936	540
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering	13.697	33.216	34.521	-1.305
Totaal incidentele lasten	98.763	799.304	748.111	51.193
SALDO VAN INCIDENTELE BATEN EN LASTEN	-9.017	-191.803	-168.708	23.095

Bedragen x € 1.000

De uitwerking van de in 2022 vastgestelde nota reserves en voorzieningen waarin een herschikking van de bestemmingsreserves is doorgevoerd leidt tot extra baten en lasten van ca. € 400 miljoen. Deze verwerking heeft geen effect op het saldo van de incidentele baten en lasten.

1.7. Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector

De Wet normering topinkomens (WNT) handelt over de maximale bezoldiging en ontslagvergoeding van topfunctionarissen. Als het gaat om de provinciale organisatie is de conclusie dat geen van onze medewerkers, dus ook niet diegenen die moeten worden gekwalificeerd als topfunctionaris, de norm zoals gesteld in de WNT overstijgen. De uitleg van de wet is overigens dat de Provinciesecretaris en de Statengriffier als topfunctionaris moeten worden gezien. Het wettelijk bezoldigingsmaximum voor het jaar 2022 bedraagt € 216.000 (was vorig jaar € 209.000) daarmee is de norm van het bezoldigingsmaximum WNT tot 100% van een ministersalaris vastgelegd. Met deze norm overschrijdt het salaris van onze topfunctionarissen - en dus ook van andere medewerkers - de norm niet.

De WNT stelt, naast een verplichting tot openbaarmaking, een maximum aan de bezoldiging en de contractuele ontslagvergoeding vast. De bezoldiging van de hoogste leidinggevenden van de Provincie dienen te worden gepubliceerd. Het beloningsmaximum geldt ook voor bepaalde ingehuurde derden. Op grond van de wet bedraagt de totale maximale bezoldiging (exclusief sociale verzekeringspremies) na indexering voor 2022 € 301.800 (was vorig jaar € 292.200) of een pro-ratagedeelte bij deeltijdverbanden of dienstverbanden korter dan een jaar. Dit bedrag is inclusief het werkgeversdeel in de pensioenpremie. Het maximum van € 301.800 geldt ook voor contracten met ingehuurde derden die in enige periode van achttien maanden langer dan zes maanden voor de organisatie werkzaam zijn. Voorbeelden zijn zzp'ers, personen met een management-BV en (interim-)arbeidskrachten van adviesbureaus. De beloning in het sectoraal bezoldigingsregime mag niet uitstijgen boven de voor die sector geldende norm. Deze norm wordt door de betrokken minister vastgesteld.

Voor alle topfunctionarissen geldt dat het geldende bezoldigingsmaximum over 2022 niet is overschreden. De provincie Groningen heeft hiermee over 2022 voldaan aan de WNT.

Bezoldigingen topfunctionarissen

In artikel 1.1 van de WNT staat aangegeven dat onder topfunctionarissen wordt verstaan de secretaris en griffier van de provincie.

1a. Leidinggevende topfunctionarissen met dienstbetrekking en leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking vanaf de 13e maand van de functievervulling

Gegevens 2022		
bedragen x € 1	J. Schrikkema	H. Engels-van Nijen
Functiegegevens	Provinciesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2022	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,0	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	156.759,44	119.239,46
Beloningen betaalbaar op termijn	23.644,80	21.617,16
<i>Subtotaal</i>	<i>180.404,24</i>	<i>140.856,62</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	216.000	216.000
-/- Onverschuldigd betaald en nog niet terugontvangen bedrag	N.v.t.	N.v.t.
Bezoldiging	180.404,24	140.856,62
Het bedrag van de overschrijding en de reden waarom de overschrijding al dan niet is toegestaan	N.v.t.	N.v.t.
Toelichting op de vordering wegens onverschuldigde betaling	N.v.t.	N.v.t.

Gegevens 2021		
bedragen x € 1	J. Schrikkema	H. Engels-van Nijen
Functiegegevens	Provinciesecretaris	Griffier
Aanvang en einde functievervulling in 2021	01/01 t/m 31/12	01/01 t/m 31/12
Omvang dienstverband (als deeltijdfactor in fte)	1,03	1,0
Dienstbetrekking?	ja	ja
Bezoldiging		
Beloning plus belastbare onkostenvergoedingen	158.836,95	113.531,46
Beloningen betaalbaar op termijn	23.146,98	20.921,88
<i>Subtotaal</i>	<i>181.983,93</i>	<i>134.453,34</i>
Individueel toepasselijke bezoldigingsmaximum	209.000	209.000
Bezoldiging	181.983,93	134.453,34

Beëindigingsvergoedingen

Naast het publiceren van de bezoldigingen dienen ook de beëindigingsvergoedingen gepubliceerd te worden wanneer deze de norm te boven gaan. De maximale ontslagvergoeding is € 75.000 en geldt ook wanneer de ontslaguitkering in termijnen wordt betaald. In 2022 is aan topfunctionarissen geen beëindigingsvergoeding uitbetaald. Tevens is in 2022 geen beëindigingsvergoeding aan niet topfunctionarissen betaald hoger dan het geldende maximum.

In 2022 zijn bij de provincie geen leidinggevende topfunctionarissen zonder dienstbetrekking werkzaam geweest.

De binnen onze organisatie geïdentificeerde leidinggevende topfunctionarissen met een dienstbetrekking hebben geen dienstbetrekking bij meerdere WNT-plichtige instelling(en) als leidinggevende topfunctionaris (die zijn aangegaan met ingang van 1 januari 2019).

1.8. Vennootschapsbelasting

Met ingang van 1 januari 2016 geldt de Wet op de vennootschapsbelasting 1969 ook voor overheidsondernemingen. Dit betekent dat de provincie onder voorwaarden belastingplichtig kan zijn voor de vennootschapsbelasting (vpb). Op basis van een inventarisatie en afstemming met de Belastingdienst is de conclusie dat de provincie geen activiteiten heeft die leiden tot betaling van vennootschapsbelasting. In 2022 hebben geen veranderingen in de activiteiten van de provincie plaatsgevonden die hierop van invloed zijn.

In 2020 heeft de Belastingdienst landelijk aangekondigd het beleid rondom Horizontaal Toezicht (HT) te actualiseren, hetgeen heeft geresulteerd een doorontwikkeld Horizontaal Toezicht (dHT). Eind 2022 is het HT-convenant tussen de provincie en de Belastingdienst beëindigd. We zullen in 2023 onze fiscale processen beoordelen op de nieuwe normen voor het dHT, waarbij ook zal worden ingegaan op de wijze waarop de provincie 'in control' is als het gaat om de vpb-plicht.

2. Balans per 31 december

ACTIVA		(bedragen x € 1.000)	
Omschrijving	2022	2021	
Vaste activa			
Materiële vaste activa			
Investerings met een economisch nut	53.202	53.020	
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut	125.108	118.130	
Totaal materiële vaste activa	178.310	171.150	
Financiële vaste activa			
Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	92.322	85.416	
Leningen aan openbare lichamen	180.600	106.100	
Leningen aan deelnemingen	84.004	134.004	
Overige langlopende leningen	178.941	151.238	
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd van één jaar of langer	25.000	25.000	
Overige uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer	50.056	51.438	
Totaal financiële vaste activa	610.923	553.196	
Totaal vaste activa	789.233	724.346	
Vlottende activa			
Voorraden			
Onderhanden werk, waaronder bouwgronden in exploitatie	52.552	49.888	
Gereed product en handelsgoederen	23.392	18.634	
Totaal voorraden	75.944	68.522	
Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar			
Vorderingen op openbare lichamen	28.133	28.453	
Overige verstrekte kasgeldleningen	30.000	0	
Rekening-courantverhouding met het Rijk	545.521	643.496	
Rekening-courantverhoudingen overige niet-financiële instellingen	9.771	9.071	
Overige vorderingen	21.007	16.964	
Totaal uitzettingen met een looptijd korter dan één jaar	634.432	697.984	
Liquide middelen			
Bank- en kassaldi	2.420	115	
Totaal liquide middelen	2.420	115	
Overlopende activa			
Nog te ontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel van			
- Europese overheidslichamen	853	1.061	
- het Rijk	18.910	11.587	
- overige Nederlandse overheidslichamen	28.600	32.868	
Overige nog te ontvangen en vooruitbetaalde bedragen met een specifiek bestedingsdoel	29.700	12.874	
	78.063	58.390	
Totaal vlottende activa	790.859	825.011	
TOTAAL ACTIVA	1.580.092	1.549.357	

PASSIVA

(bedragen x € 1.000)

Omschrijving	2022	2021
Vaste passiva		
Eigen vermogen		
Reserves:		
- algemene reserve	59.192	59.401
- bestemmingsreserves	673.072	685.935
Saldo van de rekening	34.874	21.683
Totaal eigen vermogen	767.138	767.019
Voorzieningen	40.950	40.497
Vaste schulden, met een rentetypische looptijd van één jaar of langer		
Waarborgsommen	5	5
Totale vaste schulden	5	5
Totaal vaste passiva	808.093	807.521
Vlottende passiva		
Netto-vlottende schulden, met een rentetypische looptijd korter dan één jaar		
Overige schulden	301.756	224.891
Totaal netto-vlottende schulden	301.756	224.891
Overlopende passiva		
Vooruitontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel van		
- Europese overheidslichamen	2.900	4.293
- het Rijk	319.607	301.601
- overige Nederlandse overheidslichamen	106.683	151.192
Overige nog te betalen en vooruitontvangen bedragen met een specifiek bestedingsdoel	41.053	59.859
Totaal overlopende passiva	470.243	516.945
Totaal vlottende passiva	771.999	741.836
TOTAAL PASSIVA	1.580.092	1.549.357
Totaalbedrag waartoe aan natuurlijke en rechtspersonen borgstellingen of garantstellingen zijn verstrekt	1.353	2.169

2.1. Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

De jaarrekening is opgesteld met inachtneming van de voorschriften zoals opgenomen in het Besluit Begroting en Verantwoording provincies en gemeenten (BBV) en de financiële verordening. Dit is de verordening ex artikel 216 van de Provinciewet, waarin door Provinciale Staten de uitgangspunten voor het financiële beleid, alsmede de regels voor het financiële beheer en voor de inrichting van de financiële organisatie zijn vastgesteld.

Waarderingsgrondslagen

De waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden in principe plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders vermeld worden de activa en passiva opgenomen tegen nominale waarden. De waarderingsgrondslagen worden in het vervolg van de toelichting op de balans bij de specifieke onderdelen nader toegelicht.

Grondslagen voor resultaatbepaling

De baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop zij betrekking hebben, ongeacht of dit tot ontvangsten of uitgaven heeft geleid. Baten en winsten worden slechts genomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verliezen en risico's die hun oorsprong vinden voor het einde van het begrotingsjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Grondslag verantwoording subsidielasten

Met ingang van 1 januari 2021 is het nieuwe stelsel voor lastneming van subsidies van toepassing. De verwerkingswijze is in het nieuwe stelsel afhankelijk van het type subsidie en de gestelde voorwaarden, waarbij de Commissie BBV bij voorwaardelijke subsidieverstrekingen duidelijk aangeeft dat de subsidielast op basis van het toerekeningsbeginsel verantwoord dient te worden. Dit betekent dat de subsidielast verantwoord dient te worden in het jaar waarin door de subsidieontvanger de prestatie (waarvoor de subsidie is verstrekt) is geleverd en (gedeeltelijk) aan de gestelde voorwaarden is voldaan. Tot en met 2020 werd de subsidielast uit hoofde van verstrekte meerjarige projectsubsidies volledig ten laste van de exploitatierekening gebracht bij afgifte van de subsidiebeschikking.

De Commissie BBV biedt de mogelijkheid tot instellen van een grensbedrag. Meerjarige projectsubsidies boven het grensbedrag dienen verantwoord te worden op basis van het toerekeningsbeginsel. Lasten uit hoofde van meerjarige projectsubsidies kleiner dan het grensbedrag, dienen volledig te worden verantwoord in het jaar van aanvang van het project zoals vermeld in de subsidiebeschikking. Provinciale Staten hebben van deze mogelijkheid gebruikgemaakt en op 7 juli 2021 (bij [voordracht ter vaststelling van de Kadernota 2021-2025 en de Voorjaarsmonitor 2021](#)) een grensbedrag van € 750.000 vastgesteld, wat binnen de door de Commissie BBV aangegeven range valt van 0,00% - 0,25% van de totale lasten, inclusief toevoegingen aan de reserves over deze boekjaren op basis van de primitieve begroting.

De subsidielasten worden vanaf 2021 niet meer verantwoord in het jaar waarin de subsidieverleningsbeschikking is afgegeven maar in het jaar waarin de subsidieontvanger start met de uitvoering van de activiteiten op basis van de startdatum van de projectperiode in de subsidieverleningsbeschikking, tenzij:

- de verstrekte subsidie een boekjaarsubsidie betreft: uit de subsidiebeschikking blijkt onomstotelijk dat de activiteiten waarvoor de subsidie wordt verleend in één of meerdere volgende jaren zal plaatsvinden;
- de verstrekte subsidie een projectsubsidie betreft, het individuele subsidiebedrag het door PS vastgesteld grensbedrag van € 750.000 overschrijdt en die boekjaar overschrijdend is.

Bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking wordt, voor zover de verstrekte projectsubsidie nog niet als last in het boekjaar is verantwoord, het resterende bedrag opgenomen onder de niet uit de balans blijvende verplichtingen (NUBBV).

Een verstrekte projectsubsidie van € 750.000 of hoger wordt bij afgifte van de subsidieverleningsbeschikking op basis van het bestedingsritme van de begrote jaarlijkse kosten zoals

opgenomen in de subsidieverleningsbeschikking, toegerekend aan de betreffende boekjaren. Voor het einde van het boekjaar wordt aan de hand van de financiële voortgangsrapportages bekeken of de lastneming nog steeds overeenkomt met de begroting. Bij significante afwijkingen wordt een gewijzigde subsidiebeschikking door de provincie afgegeven en vindt een correctie plaats van de verantwoorde subsidielast.

2.2. Vaste activa

Vaste activa zijn bedoeld om de uitoefening van de werkzaamheid van de provincie duurzaam te dienen.

2.2.1. Materiële vaste activa

Materiële vaste activa zijn fysiek aanwezige activa. Het BBV kent de volgende soorten materiële vaste activa:

- investeringen met een economisch nut;
- investeringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing kan worden geheven;
- investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut.

Investerings hebben een economisch nut indien ze verhandelbaar zijn en/of indien ze kunnen bijdragen aan het genereren van middelen. Op basis van de financiële verordening worden de investeringen met een economisch nut met een omvang van € 100.000 en hoger geactiveerd. Bij het activeren van nieuw beschikbaar te stellen kredieten ter verwerving van materiële vaste activa met een economisch nut stellen Provinciale Staten de afschrijvingstermijn vast.

Ook voor investeringen in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut geldt dat deze op basis van de financiële verordening worden geactiveerd. Ten aanzien van deze investeringen geldt dat eventuele bijdragen van derden in mindering worden gebracht op deze investeringen. Bij het beschikbaar stellen van een investeringskrediet door Provinciale Staten wordt in het voorstel aangegeven of en voor welk deel de investering wordt geactiveerd en wat de overige dekking is. De bestede kosten van voorbereiding en toezicht van eigen personeel worden aan de investering toegerekend. Deze activa worden afgeschreven overeenkomstig de afschrijvingsmethode.

Alle materiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) of vervaardigingsprijs (de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige directe kosten), verminderd met de ontvangen subsidies en bijdragen die direct gerelateerd zijn aan het actief, de jaarlijkse afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen.

De op de oorspronkelijke verkrijgings- of vervaardigingsprijs toegepaste jaarlijkse afschrijvingen corresponderen met een stelsel dat is afgestemd op de verwachte toekomstige gebruiksduur (kortste van de geschatte economische levensduur óf technische gebruiksduur) van de geactiveerde objecten en voorzieningen.

Buiten gebruik gestelde vaste activa

Indien een vast actief buiten gebruik is gesteld, heeft op het moment van buitengebruikstelling een afwaardering van de boekwaarde plaatsgevonden naar de lagere restwaarde.

Afschrijvingen

De afschrijvingen worden berekend volgens de lineaire methode. De overige dienstgebouwen worden nog afgeschreven volgens annuïteiten. Afschrijvingen geschieden daarnaast onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar. Op gronden wordt niet afgeschreven, tenzij de grond deel uitmaakt van een investering in de openbare ruimte met maatschappelijk nut. Eventuele boekwinsten bij inruil of afstoting van een kapitaalgoed zijn als incidentele baten in de jaarrekening verwerkt.

De lasten samenhangend met de uitvoering van klein en groot onderhoud, bodemsaneringen en het baggeren van watergangen zijn niet levensduur verlengend en zijn daarom niet geactiveerd, maar direct ten laste van de exploitatie gebracht.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de materiële vaste activa (x € 1.000) gedurende het jaar 2022:

	Boek- waarde 1-1-2022	Investe- ringen	Des- inves- teringen	Afschrij- vingen	Bijdragen van derden	Boek- waarde 31-12-2022
Investerings met economisch nut						
Gronden en terreinen	13.695	0	0	0	0	13.695
Bedrijfsgebouwen	34.825	695	0	1.640	0	33.880
Vervoermiddelen		512	0	0	0	512
Machines, apparaten en installaties	3.923	462	0	211	0	4.174
Overige materiële vaste activa	576	498	0	133	0	941
Totaal investeringen met economisch nut	53.019	2.167	0	1.984	0	53.202
Investerings in de openbare ruimte met een maatschappelijk nut						
Grond-, weg- en waterbouwkundige werken						
Vóór 2017	31.422	0	0	1.572	0	29.850
Vanaf 2017	86.709	14.609	0	887	5.173	95.258
Totaal investeringen met maatschappelijk nut	118.131	14.609	0	2.459	5.173	125.108
Totaal materiële vaste activa	171.150	16.776	0	4.443	5.173	178.310

Onderstaand een overzicht van investeringen in 2022 van groter dan € 0,5 miljoen.

Project	Investerings	Des- investeringen	Bijdragen van derden
Ontsluitingsweg Bedum	3.177	0	1.603
N362 Scheemda-Weiwerd gecombineerd met N988	2.005	0	0
Herinrichting Winsum	1.709	0	1.042
Rondje Lauwersmeer	822	0	822
N999 Garsthuizen-Zandweer	813	0	32
Reconstructie Ellerhuizerbrug	534	0	0
Knijpsbrug e.o.	767	0	234

2.2.2. Financiële vaste activa

Het BBV kent de volgende soorten financiële vaste activa:

- kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen, gemeenschappelijke regelingen en overige verbonden partijen;
- leningen aan openbare lichamen, woningbouwcorporaties, deelnemingen en overige verbonden partijen;
- overige langlopende leningen;
- uitgezette middelen in 's Rijks schatkist met rentetypische looptijd van één jaar of langer;
- uitgezette middelen in de vorm van Nederlands schuldpapier met een rente typische looptijd van één jaar of langer;
- overige uitgezette middelen met een rentetypische looptijd van één jaar of langer.

De financiële vaste activa zijn gewaardeerd tegen de oorspronkelijke verkrijgingsprijs (de inkoopprijs en de bijkomende kosten) minus de jaarlijkse aflossingen, afschrijvingslasten en afwaarderingen wegens duurzame waardeverminderingen. Duurzame waardeverminderingen van vaste activa worden onafhankelijk van het resultaat van het boekjaar in aanmerking genomen. Zo nodig is een voorziening voor verwachte oninbaarheid op de boekwaarde in mindering gebracht. Participaties in het aandelenkapitaal van nv's en bv's (kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen in de zin van het BBV) zijn gewaardeerd tegen de verkrijgingsprijs van de aandelen. Indien de marktwaarde van de aandelen daalt tot onder de verkrijgingsprijs, vindt afwaardering naar deze lagere marktwaarde plaats, dan wel door het treffen van een voorziening.

Het onderstaande overzicht geeft het verloop weer van de financiële vaste activa gedurende het jaar 2022 (bedragen x € 1.000):

	Boek- waarde 1-1-2022	Investe- ringen	Aflos- singen	Waarde- ontwikke- ling	Boek- waarde 31-12-2022
Kapitaalverstrekkingen aan:					
- deelnemingen	85.416	5.500	0	1.406	92.322
Totaal kapitaalverstrekkingen	85.416	5.500	0	1.406	92.322
Leningen aan:					
- openbare lichamen	106.100	74.500	0	0	180.600
- deelnemingen	134.004	0	50.000	0	84.004
Totaal leningen u/g	240.104	74.500	50.000	0	264.604
Overige langlopende leningen	151.238	29.737	982	-1.052	178.941
Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een looptijd van één jaar of langer	25.000	0	0	0	25.000
Overige uitzettingen met een looptijd van één jaar of langer	51.438	0	0	-1.382	50.056
Totaal overige	227.676	29.737	982	-2.434	253.997
Totaal financiële vaste activa	553.196	109.737	50.982	-1.028	610.923

Kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	Boekwaarde 1-1-2022	Investeren	Aflossen	Waardeontwikkeling	Boekwaarde 31-12-2022
Groningen Airport Eelde N.V.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.	p.m.
N.V. Waterbedrijf Groningen	13	0	0	0	13
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	572	0	0	0	572
N.V. NOM	28.103	0	0	0	28.103
Voorziening N.V. NOM	-479	0	0	-503	-982
Blauwe Stad B.V.	7	0	0	-7	0
Oikocredit Nederland Fonds (certificaten)	p.m.	0	0	0	p.m.
Enexis Holding B.V.	28.300	0	0	0	28.300
Claim Staat Vennootschap B.V.	1	0	0	0	1
Investeringsfonds Groningen B.V.	24.055	5.500	0	0	29.555
Voorziening Investeringsfonds Groningen B.V.	-3.156	0	0	1.916	-1.240
Deelneming GROEFonds B.V.	8.000	0	0	0	8.000
Totaal kapitaalverstrekkingen aan deelnemingen	85.416	5.500	0	1.406	92.322

N.V. NOM (Investerings- en Ontwikkelingsmaatschappij voor Noord-Nederland)

Op basis van de jaarrekening van de N.V. NOM blijkt dat de marktwaarde van het aandeel van de provincie in de NOM ultimo 2022 lager is dan de oorspronkelijke verkrijgingsprijs en agiostortingen in voorgaande jaren. Daarom is de voorziening met € 0,5 miljoen verhoogd.

De voorziening bedraagt ultimo 2022 € 0,98 miljoen.

Blauwe Stad B.V.

Op 22 maart 2022 hebben wij en het college van B en W van de gemeente Oldambt als aandeelhouders besloten tot ontbinding van de vennootschap Blauwe Stad na afronding van de voorbereiding tot liquidatie en overdracht van de activa. De aandelen in de vennootschap zijn daarmee eveneens afgeboekt.

Investeringsfonds Groningen B.V. (IFG)

De provincie Groningen heeft in 2015 het Investeringsfonds Groningen B.V. opgericht om het mkb te versterken. Hiervoor is € 40,0 miljoen beschikbaar gesteld in 2015 en in 2019 additioneel € 20,0 miljoen (totaal € 60,0 miljoen). De uitbetaling vindt plaats door middel van trekkingsverzoeken. In 2022 is € 5,5 miljoen kapitaal gestort. Hierdoor bedraagt het saldo van het verstrekte kapitaal per 31 december 2022 € 29,6 miljoen.

Uit de jaarrekening 2022 van het IFG blijkt dat over 2022 een positief resultaat is gerealiseerd van € 1,9 miljoen. Aangezien de marktwaarde van de deelneming in het IFG lager is dan de boekwaarde is voor dit verschil in het verleden een voorziening getroffen. Deze voorziening is door het positieve resultaat in 2022 € 1,9 miljoen lager geworden. De voorziening bedraagt ultimo 2022 € 1,2 miljoen.

Leningen aan openbare lichamen	Boek- waarde 1-1-2022	Investe- ringen	Aflos- singen	Waarde- ontwikke- ling	Boek- waarde 31-12-2022
Gemeente Eindhoven 2013-2022	20.000	0	20.000	0	0
Gemeente Utrecht 2013-2023	20.000	0	0	0	20.000
Gemeente Winterswijk 2013-2023	5.000	0	0	0	5.000
Gemeente Heusden 2013-2023	5.000	0	0	0	5.000
Waterschap Scheldestromen 2013-2024	10.000	0	0	0	10.000
Gemeente Amsterdam 2014-2024	20.000	0	0	0	20.000
Gemeente Heusden 2013-2024	5.000	0	0	0	5.000
Gemeente Emmen 2013-2024	10.000	0	0	0	10.000
Gemeente Diemen 2014-2025	5.000	0	0	0	5.000
Gemeente Raalte 2013-2030	5.000	0	0	0	5.000
Gemeente Zaanstad 2022-2026	0	20.000	0	0	20.000
Gemeente Den Bosch 2022-2029	0	11.000	0	0	11.000
Gemeente Rhenen 2022-2032	0	5.000	0	0	5.000
Gemeente Rotterdam 2022-2032	0	10.000	0	0	10.000
Waterschap Brabantse Delta 2022-2035	0	12.500	0	0	12.500
Gemeente Almere 2022-2034	0	15.000	0	0	15.000
Gemeente Texel 2022-2037	0	8.000	0	0	8.000
Gemeente Zwijndrecht 2022-2024	0	3.000	0	0	3.000
Gemeente Sliedrecht 2022-2032	0	5.000	0	0	5.000
Gemeente Zandvoort 2022-2032	0	5.000	0	0	5.000
Gemeente Groningen ('Spoed voor Jeugd')	1.100	0	0	0	1.100
Totaal leningen openbare lichamen	106.100	94.500	20.000	0	180.600

Leningen in het kader van treasury

Vanaf mei 2013 zijn deposito's geplaatst bij medeoverheden met looptijden tot 17 jaar. Op 1 januari 2022 stond aldus aan deposito's bij medeoverheden € 105,0 miljoen uit. Op basis van de looptijd van de lening uit 2013 heeft de gemeente Eindhoven de aan haar verstrekte lening van € 20,0 miljoen afgelost in 2022.

Daarnaast zijn in 2022 vanwege gewijzigde marktomstandigheden met oplopende markttrentes opnieuw middelen uitgezet bij medeoverheden. Aan langlopende leningen is daarmee € 94,5 miljoen uitgezet in 2022, waarmee het saldo van leningen aan medeoverheden met een looptijd langer dan één jaar per ultimo 2022 € 179,5 miljoen bedraagt.

Leningen in het kader van de publieke taak

In 2021 heeft de provincie een lening van € 1,1 miljoen verstrekt aan de gemeente Groningen als penvoerder namens alle Groninger gemeenten voor de implementatie van het project Spoed voor Jeugd. De lening heeft een looptijd tot 2023. De stand van de lening ultimo 2022 bedraagt € 1,1 miljoen.

Leningen aan deelnemingen	Boek- waarde 1-1-2022	Investe- ringen	Aflos- singen	Waarde- ontwikke- ling	Boek- waarde 31-12-2022
Enexis Holding N.V (tranche A)	32.863	0	0	0	32.863
Enexis Holding N.V (tranche A)	1.141	0	0	0	1.141
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	50.000	0	50.000	0	0
N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	50.000	0	0	0	50.000
Totaal leningen deelnemingen	134.004	0	50.000	0	84.004

Leningen aan N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (achtergesteld)

In 2015 en 2016 heeft de provincie Groningen achtergestelde hybride leningen verstrekt aan de N.V. Bank Nederlandse Gemeenten (BNG Bank) van elk € 50,0 miljoen. In het voorjaar van 2022 heeft de BNG Bank het besluit genomen om de eerste lening ad € 50,0 miljoen per 17 mei 2022 af te lossen, nadat in het voorjaar van 2021 het besluit was genomen om de lening een jaar te verlengen. Als gevolg van de gerealiseerde aflossing van deze lening is het saldo van de leningen aan deelnemingen per ultimo 2022 afgenomen tot € 84,0 miljoen.

Overige langlopende leningen	Boek- waarde 1-1-2022	Investe- ringen	Aflos- singen	Waarde- ontwikke- ling	Boek- waarde 31-12-2022
Hypotheken Onner-/Oostpolder en Ulsderpolder	678	0	50	0	628
N.V. Groninger Monumentenfonds	500	0	0	0	500
SVn: leningen particuliere woningverbetering	204	0	53	0	151
SVn: leningen energiebesparing	234	0	51	0	183
Nederlandse Waterschapsbank NV	50.000	0	0	0	50.000
Nederlandse Waterschapsbank NV	50.000	0	0	0	50.000
Kredietunie Groningen	346	0	0	0	346
Kredietunie Eemsregio	93	90	93	0	90
Kredietunie Westerkwartier	103	0	20	0	83
Ommelander Ziekenhuis Groningen	8.767	209	0	0	8.976
Fonds Nieuwe Doen	18.649	9.321	0	0	27.970
Fonds Nieuwe Doen (fondsmanagement)	1.669	191	0	0	1.860
Voorziening Fonds Nieuwe Doen (fondsmanagement)	-1.669	0	0	-191	-1.860
Fonds Nieuwe Doen lokale energietransitie	2.148	0	0	0	2.148
Voorziening Fonds Nieuwe Doen (lokale energietransitie)	-2.148	0	0	0	-2.148
Fonds Nieuwe Doen (Ontwikkelkosten energiecoöperaties)	0	1.164	0	0	1.164
Rodin Broadband B.V.	18.944	2.610	0	0	21.554
SHINE Medical B.V.		4.270	0	0	4.270
Nesec	2.005	10.420	0	0	12.425
Leningen Collectieven	715	601	715	0	601
Subsidies met terugbetalingsverplichtingen	1.779	1.135	1.014	0	1.900
Voorzieningen subsidies met terugbetalingsverplichtingen	-1.779	-274	-1.014	-861	-1.900
Totaal overige langlopende leningen	151.238	29.737	982	-1.052	178.941

Aflossingen

Overeenkomstig de leningsvoorwaarden zijn in 2022 aflossingen ontvangen voor de hypotheken in Onner-/ Oostpolder en Ulsderpolder alsmede voor de SVn-leningen particuliere woningverbetering en energiebesparing.

Groninger Monumentenfonds

De looptijd van de achtergestelde lening van € 0,5 miljoen aan de NV Groninger Monumentenfonds liep af in 2022. Het Groninger Monumentenfonds heeft verzocht om uitstel van aflossing van de verstrekte achtergestelde lening voor de termijn van één jaar. Met de verkregen instemming van de provincie Groningen is aflossing voorzien per ultimo 2023.

Kredietunies

De leningen aan Kredietunie Groningen, Eemsregio en Westerkwartier zijn verstrekt ter versterking van het eigen kapitaal vanaf 2015. De lening aan Kredietunie Groningen is niet gewijzigd in 2022. Voor Kredietunie Eemsregio is de lening vrijwel ongewijzigd gebleven op € 0,09 miljoen. Kredietunie Westerkwartier heeft op de lening € 0,02 miljoen afgelost, waardoor het saldo is teruggelopen tot € 0,08 miljoen ultimo 2022.

Ommelander Ziekenhuis Groningen

In 2021 is conform een overeengekomen addendum op de overeenkomst met het Ommelander Ziekenhuis Groningen afgesproken de looptijd van de achtergestelde lening verlengd, zijn aflossingstermijnen en rentepercentages aangepast en worden rentebetalingen tot en met 2024 opgeschort en bijgeschreven op de hoofdsom van de lening.

In 2022 is de rente ad € 0,209 miljoen bijgeschreven. De hoofdsom van de lening bedraagt daarmee per ultimo 2022 € 8,976 miljoen.

Fonds Nieuwe Doen

Aan het Fonds Nieuwe Doen is in 2017 een subsidie verstrekt in de vorm van een lening van maximaal € 48,0 miljoen. Bedragen voor toekenning van leningen aan derden worden verstrekt door middel van trekkingsverzoeken. In 2022 is hiervoor € 9,32 miljoen aan trekkingsverzoeken uitbetaald. Het saldo van de verstrekte lening bedraagt per ultimo 2022 € 27,97 miljoen.

Daarnaast ontvangt het Fonds Nieuwe Doen een subsidie met terugbetalingsverplichting ten behoeve van het fondsmanagement. In 2022 is daarvoor € 0,19 miljoen uitbetaald. Conform de werkwijze voor subsidies met terugbetalingsverplichting, waarvoor de kosten voor 100% worden voorzien, is met dit bedrag de voorziening eveneens opgehoogd.

Tenslotte is voor ontwikkelkosten energiecoöperaties aan het Fonds Nieuwe Doen een renteloze lening verstrekt van € 4,5 miljoen in 2022. Door een tweetal trekkingsverzoeken in 2022 heeft uitbetaling plaatsgevonden van € 1,16 miljoen.

Rodin Broadband Groningen B.V.

In 2017 is een lening verstrekt aan Rodin Broadband Groningen B.V. van maximaal € 29,5 miljoen en een subsidie a fonds perdu van maximaal € 10,0 miljoen ten behoeve van de Regeling Snel internet. Uitbetaling van subsidie en leningen vindt plaats op basis van trekkingsverzoeken. In 2022 zijn twee trekkingsverzoeken uitbetaald voor fase 4A van in totaal € 2,1 miljoen en zijn daarnaast de rentenota's over het laatste kwartaal van 2021 en geheel 2022 van € 0,5 miljoen bijgeschreven op de hoofdsom van de verstrekte lening. De lening bedraagt daarmee per ultimo 2022 € 21,55 miljoen.

Rodin Broadband Groningen B.V. heeft haar werkzaamheden in het kader van de Regeling Snel Internet vanaf oktober 2022 (tijdelijk) stilgelegd. De provincie werkt samen met de overige financiers aan diverse scenario's om de voortgang van het project zeker te stellen en mogelijke risico's ten aanzien van de inbaarheid van de verstrekte lening uit te sluiten dan wel te minimaliseren. De uitkomsten daarvan zijn thans nog niet beschikbaar. Zodra deze uitkomsten beschikbaar zijn zullen de consequenties voor de waardering van de verstrekte lening worden overwogen. Voor een nadere toelichting op de risico's samenhangende met de waardering van de verstrekte leningen wordt verwezen naar de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Op basis van de thans bekende informatie en onzekerheden is vooralsnog geen voorziening voor mogelijke oninbaarheid opgenomen.

SHINE Medical B.V.

In december 2021 is door de N.V. NOM een lening aan SHINE Medical B.V. verstrekt namens de provincie Groningen. De lening is verstrekt ter voorfinanciering van een door de provincie Groningen te verstrekken lening voor een bedrag van € 4,0 miljoen in afwachting van besluitvorming daartoe door Provinciale Staten. Eind 2022 is deze lening conform afspraken overgenomen van en uitbetaald aan N.V. NOM. Naast het bedrag van de lening is per ultimo 2022 tevens de rente (6,3%) van afgerond € 0,27 miljoen over de lening bijgeschreven op de hoofdsom. Het saldo van de lening bedraagt daarmee per ultimo 2022 € 4,27 miljoen. Aflossing van de lening is voorzien vanaf 2027.

Nesec

In 2019 is een lening verstrekt aan Nesec Fund Management B.V. van maximaal € 15,0 miljoen ter funding van het Nesec Shipping Debt Fund (NSDF). De uitbetaling van deze lening geschiedt via trekkingsverzoeken. In 2022 heeft Nesec een viertal trekkingsverzoeken ingediend voor een bedrag van € 10,42 miljoen. Hiermee komt het saldo van de lening per ultimo 2022 op € 12,43 miljoen.

Leningen Collectieven

Aan de drie collectieve agrarische verenigingen (West, Midden en Oost) zijn in 2016 en aanvullend in 2019 renteloze leningen verstrekt ter overbrugging van de periode tot afwikkeling van te ontvangen subsidies. De voorziene aflossing ervan heeft in 2022 niet geheel plaatsgevonden. Voor het openstaande nog af te lossen bedrag hebben de gezamenlijke verenigingen verzocht om uitstel van aflossing tot 2024. Met het verleende uitstel blijft een restant hoofdsom van € 0,60 miljoen per ultimo 2022 als restant schuld gehandhaafd.

Subsidies met terugbetalingsverplichtingen

Door het verstrekken van subsidies met terugbetalingsverplichtingen kunnen provinciale middelen revolverend worden ingezet. Deze subsidies staan op de balans als lening en worden voor 100% voorzien. Door de leningen direct te voorzien zijn er bij afboeking geen financiële gevolgen voor de Algemene middelen. Het saldo van de verstrekte subsidieleningen bedraagt ultimo 2022 € 1,04 miljoen. Ten opzichte van begin 2022 is het saldo met € 0,74 miljoen afgenomen. Dit betreft beperkte aflossingen op verstrekte subsidies van € 0,16 miljoen, vermeerderingen van € 0,06 miljoen en afboekingen ten laste van de voorzieningen van € 0,75 miljoen wegens faillissement van vier leningnemers en één leningnemer wegens het niet kunnen voldoen aan de terugbetalingsverplichting. De afname is tevens verwerkt op de getroffen voorzieningen voor de subsidies met terugbetalingsverplichtingen.

Uitgezette middelen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	Boekwaarde 1-1-2022	Investeringen	Aflossingen	Waardeontwikkeling	Boekwaarde 31-12-2022
Deposito 2013/2023	25.000	0	0	0	25.000
Totaal uitgezette middelen 's Rijks schatkist	25.000	0	0	0	25.000

Er waren geen mutaties in 2022.

Uitgezette middelen in de vorm van Nederlandse schuldpapieren met een rentetypische looptijd van één jaar of langer	Boekwaarde 1-1-2022	Investeringen	Aflossingen	Waardeontwikkeling	Boekwaarde 31-12-2022
Garantieproduct via OvE 10/23	9.903	0	0	0	9.903
Candriam Sustainable Fund ONE Global 2017 e.v.	11.535	0	0	-1.382	10.153
Rabobank deposito 09/24	30.000	0	0	0	30.000
Totaal uitgezette middelen Nederl. schuldpapier	51.438	0	0	-1.382	50.056

Er waren geen mutaties in 2022.

2.3. Vlottende activa

2.3.1. Voorraden

Onderhanden werk, gronden in exploitatie

De onderhanden werken grondexploitatie zijn opgenomen tegen de verkrijgings- of vervaardigingsprijs, verminderd met de opbrengst wegens verkopen. Indien de boekwaarde de marktwaarde van de grond overschrijdt, wordt een afwaardering naar de lagere marktwaarde verantwoord. De vervaardigingsprijs omvat de aanschaffingskosten van de gebruikte grond- en hulpstoffen en de overige kosten, welke rechtstreeks aan de vervaardiging kunnen worden toegerekend. Voor de berekening van de contante waarde voor het bepalen van de omvang van de voorziening is een disconteringsvoet van 2% gehanteerd.

Voor het totaal van de in exploitatie zijnde complexen kan van het verloop in 2022 het volgende overzicht worden weergegeven:

Grondexploitatie Blauwestad	2022	2021
Bouwgronden Blauwestad:		
- boekwaarde per 1 januari	70.125	77.290
- kosten	12.210	7.147
- verkoop gronden	-11.998	-14.121
- overige opbrengsten	-52	-190
Boekwaarde per 31 december (excl. voorziening)	70.285	70.125
Voorziening bouwgronden Blauwestad		
Saldo voorziening per 1 januari	-20.237	-23.450
Mutatie	2.504	3.213
Saldo voorziening per 31 december	-17.733	-20.237
Saldo grondexploitatie per 31 december (incl. voorziening)	52.552	49.888

In 2022 heeft de verkoop van de kavels (123 stuks) ruimschoots de planning (60 stuks) overtroffen. Dit mooie resultaat samen heeft ervoor gezorgd dat de voorziening Blauwestad met € 2,5 miljoen kan worden verlaagd. De verlaging van € 2,5 miljoen zal ten gunste komen van de reserve Compensatie dividend Essent.

Vanuit de BBV-verslaggevingsregels is het noodzakelijk om jaarlijks de grondexploitatie te actualiseren. Wij hebben onze Grondexploitatie 2023 onafhankelijk laten toetsen. Hieruit is gebleken dat wij voor Blauwestad de looptijd kunnen handhaven op 20 jaar (richttermijn vanuit de BBV is 10 jaar), conform de looptijd van de Grondexploitatie 2017 tot en met 2022. Hieraan liggen de volgende argumenten ten grondslag:

1. Er zijn ontwikkelovereenkomsten aanwezig met een aantal ontwikkelaars. Gegeven het feit dat deze overeenkomsten nog een potentiële uitgiftecapaciteit van 172 projectwoningen vertegenwoordigen komt dit overeen met het aantal woningen voor de komende circa 5,1 jaar, zoals voorzien in de grondexploitatie. Daarnaast is belangrijk te vermelden dat de verkoop van vrije kavels de afgelopen 6 jaar de planning heeft overtroffen. Indien deze trend zich de komende jaren doorzet is de prognose van de vrije kavels voor de komende jaren in belangrijke mate onderbouwd.
2. Indien de overeenkomsten welke bij de notaris liggen en de aanwezige opties gecorrigeerd met 48% kans op verkoop (% op basis van realisatiegegevens voorgaande jaren) bij elkaar worden opgeteld resulteert dat in potentiële verkoop van 33 vrije kavels. Dit uitgiftepotentieel komt ongeveer overeen met het totaal aantal woningen voor het eerstvolgende jaar zoals voorzien in de grondexploitatie.

3. Na het verstrijken van de eerste 10-jaarstermijn (eind 2031) is reeds 77% van de totale nog te realiseren kosten gemaakt. Het grootste deel van de nog te realiseren kosten na 2032 (90%) is gerelateerd aan VTU (voorbereidings-, toezicht- en uitvoeringskosten) en transactiekosten (notariskosten e.d.). Het risico op een toenemende boekwaarde zonder parallelle verkopen is hiermee beperkt. Ook geldt dat er voornamelijk opbrengsten zijn geprognosticeerd na eind 2031, en dat deze middels het niet toepassen van opbrengstindexatie voldoende worden beheerst.
4. Het plan heeft een resterende uitgifteopgave van 839.655 m² (netto) grond. Deze grond wordt uitgegeven middels een vijftal deelprojecten (Havenkwartier, Park, Riet, Wold en Wei). Er wordt momenteel in alle deelgebieden grond uitgegeven en bovendien worden thans ook kosten gemaakt. Wanneer de 10-jaarstermijn wordt toegepast, zal het project slechts voor een beperkt deel tot ontwikkeling zijn gebracht waardoor sprake zal zijn van een kwalitatief zwak ontwikkeld gebied. Vanuit maatschappelijk oogpunt is dit niet wenselijk.

Raming grondexploitatie Blauwestad

Raming grondexploitatie Blauwestad	2022
Saldo bouwgrond in exploitatie per 31 december 2022	70.276
Verwachte kosten 2023-2042	39.977
Verwachte opbrengsten 2023-2042	-83.376
Verwacht negatief resultaat ultimo 2042 (nominaal)	26.877
Verwacht negatief resultaat 2041 (netto contante waarde ultimo 2022)	17.733

Op basis van de nieuwe waardering komt het resultaat op basis van de netto contante waarde uit op € 17,733 miljoen negatief. Hierdoor hebben wij dit jaar de voorziening met een bedrag van € 2,504 miljoen kunnen verlagen. Jaarlijks zal de grondexploitatie worden herzien. Deze herziening zal gevolgen hebben voor de omvang van de voorziening. De toekomstige opbrengsten hebben een positief effect op het resultaat van de grondexploitatie, waardoor de voorziening neerwaarts kan worden bijgesteld.

De waardering van grondexploitatie Blauwestad is gebaseerd op een inschatting van de geprognosticeerde opbrengsten en kosten, waarbij verschillende aannames worden gemaakt voor onder andere opbrengstindexatie (2%), inflatie (4 % tot 2,5%) en verkoopfasering (in tijd). Grondexploitatie Blauwestad kent een looptijd tot en met 2042.

Inherent aan grondexploitaties en de looptijd van het project Blauwestad is dat onzeker is in welke mate de werkelijke kosten en opbrengsten overeenkomstig de huidige inschattingen zullen zijn. Om meer inzicht te geven in het effect van de gevoeligheid van de grondexploitatie is een gevoeligheidsanalyse gemaakt. De belangrijkste uitkomsten hiervan zijn in onderstaande tabel opgenomen:

Gevoeligheidsanalyse

Parameter	Huidig uitgangspunt	Wijziging	Effect op Contante Waarde ultimo 2022 bij daling	Effect op Contante Waarde ultimo 2022 bij stijging
Inflatie	4% tot 2,5%	1,00%	+ € 1,5 mln.	- € 1,6 mln.
Opbrengstindexatie	2,00%	0,50%	- € 1,6 mln.	+ € 1,7 mln.
Opbrengstindexatie	2,00%	1,00%	- € 3,2 mln.	+ € 3,4 mln.
Versnelling kavelverkoop	divers	Versnelling 2023-2032 100 kavels extra	n.v.t.	+ € 6,2 mln.
Vertraging kavelverkoop	divers	Vertraging 2023-2032 100 kavels minder	n.v.t.	- € 8,0 mln.

Indien zich daadwerkelijk wijzigingen gaan voordoen ten opzichte van de huidige uitgangspunten van de bovenstaande parameters, dan zullen wij de effecten daarvan betrekken op de voorfinanciering van de kosten GREX Blauwestad uit de reserve Compensatie dividend Essent (van voorfinanciering wordt gebruik gemaakt vanwege het terugbrengen van de looptijd en het later terugverdienen van kosten). Deze voorfinanciering wordt jaarlijks geactualiseerd.

Wij zijn van mening dat de huidige inschatting van de parameters, en hiermee de Grondexploitatie Blauwestad 2023 (GREX), de meest waarschijnlijke inschatting is.

Gereed product en handelsgoederen

Om zorg te dragen voor de realisatie van het Groningse deel van het Natuurnetwerk Nederland (NNN) heeft de provincie diverse gronden aangekocht en is een deel verkregen in het kader van de decentralisatie van de natuurtaken naar de provincie. Voor een deel zijn het gronden die binnen de grenzen van het NNN liggen en voor een deel zijn het gronden die erbuiten liggen. Deze laatste categorie is een strategische grondvoorraad die kan worden gebruikt als ruilgrond.

De gronden die binnen het NNN zijn aangekocht worden omgevormd tot natuur. Daarom worden de gronden bij de aankoop gewaardeerd op 15% van de waarde en wordt het verschil als verwervingskosten verantwoord. De gronden buiten het NNN zijn gewaardeerd voor het aankoopbedrag.

Waardering gronden				
	31 december 2022		31 december 2021	
	ha	(x € 1.000)	ha	(x € 1.000)
- gronden binnen het NNN	465	2.036	399	1.503
- gronden buiten het NNN	910	21.356	831	17.131
	1.375	23.392	1.230	18.634

2.3.2. Uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar

De uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Voor verwachte oninbaarheid is een voorziening in mindering gebracht. Deze voorziening wordt statisch bepaald.

De post uitzettingen met een rentetypische looptijd korter dan één jaar wordt onderscheiden in (bedragen x € 1.000):

	31-12-2022	31-12-2021
Vorderingen op openbare lichamen		
betreft de vorderingen op diverse ministeries, gemeenten, provincies en overige publiekrechtelijke lichamen		
Specificatie:		
- btw	21.529	22.666
- diversen	6.604	5.787
	28.133	28.453
Overige verstrekte kasgeldleningen	30.000	0
Rekening-courantverhouding met het Rijk	545.521	643.496
Rekening-courantverhoudingen overige niet-financiële instellingen	9.771	9.071
Overige vorderingen		
- Prolander	17.666	14.304
- diverse (handels)vorderingen	3.341	2.660
	21.007	16.964
	634.432	697.984

2.3.3. Uitzettingen in 's Rijks schatkist met een rentetypische looptijd van één jaar of langer (schatkistbankieren)

Drempelbedrag

In principe dienen alle overtollige middelen in de schatkist te worden aangehouden. Er is echter een aantal uitzonderingen. Eén daarvan is het drempelbedrag. Dat is een minimumbedrag (afhankelijk van de begroting van de decentrale overheid) dat gemiddeld per kwartaal buiten de schatkist mag worden gehouden. Voor de provincie Groningen is dat voor 2022 een bedrag van € 9.772.000.

Berekening benutting drempelbedrag schatkistbankieren

Het drempelbedrag is bedoeld om het dagelijkse kasbeheer te vereenvoudigen: niet elke laatste euro hoeft in de schatkist te worden aangehouden. In principe hoeven dus alleen de liquide middelen die boven het drempelbedrag uitgaan in de schatkist te worden aangehouden.

In de volgende tabel is te zien wat de benutting van het drempelbedrag schatkistbankieren gedurende de vier kwartalen 2022 is geweest (bedragen x € 1.000):

Verslagjaar 2022					
(1)	Drempelbedrag	9.772	9.772	9.772	9.772
		Kwartaal 1	Kwartaal 2	Kwartaal 3	Kwartaal 4
(2)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.296	171	236	791
(3a) = (1) > (2)	Ruimte onder het drempelbedrag	8.476	9.600	9.535	8.980
(3b) = (2) > (1)	Overschrijding van het drempelbedrag	0	0	0	0
(1) Berekening drempelbedrag					
Verslagjaar 2022					
(4a)	Begrotingstotaal verslagjaar	488.579			
(4b)	Het deel van het begrotingstotaal dat kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen	488.579			
(4c)	Het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat	0			
*	Drempelbedrag	9.772			
*) (1) = (4b)*0,02 + (4c)*0,002 met een minimum van € 1.000.000 als het begrotingstotaal kleiner of gelijk is aan € 500 miljoen. Als begrotingstotaal groter dan € 500 miljoen is, is het drempelbedrag gelijk aan € 10 miljoen vermeerderd met 0,2% van het deel van het begrotingstotaal dat de € 500 miljoen te boven gaat.					
(2) Berekening kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen					
Verslagjaar 2022					
(5a)	Som van de per dag buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen (negatieve bedragen tellen als nihil)	116.597	15.569	21.753	72.790
(5b)	Dagen in het kwartaal	90	91	92	92
(2) - (5a) / (5b)	Kwartaalcijfer op dagbasis buiten 's Rijks schatkist aangehouden middelen	1.296	171	236	791

2.3.4. Liquide middelen

De post liquide middelen wordt onderscheiden in (bedragen x € 1.000):

	31-12-2022	31-12-2021
Kassaldo	0	0
Banksaldi	2.420	115
Totaal liquide middelen	2.420	115

2.3.5. Overlopende activa

De overlopende activa zijn gewaardeerd tegen nominale waarde.

De post overlopende activa bestaat uit (bedragen x € 1.000):

	Boek- waarde 31-12-2022	Boek- waarde 31-12-2021
De voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, nog te ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	853	1.061
- het Rijk	18.909	11.587
- overige Nederlandse overheidslichamen	28.600	32.868
Overige nog te ontvangen bedragen en vooruitbetaalde bedragen die ten laste van volgende begrotingsjaren komen	29.700	12.874
	78.062	58.390

De in de balans opgenomen van Europese en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel, kunnen als volgt gespecificeerd worden:

	Saldo 31-12-2022	Toe- voegingen	Ontvangen bedragen	Saldo 31-12-2022
Europese overheidslichamen				
Bijdrage Interreg	-21	67	0	46
Bijdrage CEF-T	1.082	0	250	832
Diverse bijdragen	0	0	25	-25
Totaal Europese overheidslichamen	1.061	67	275	853
Rijk				
Ministerie IenW beschikbaarheidsvergoeding OV	733	0	273	460
Ministerie EZK Mkb-innovatiestimulering	2.592	2.670	1.053	4.209
Motorrijtuigenbelasting	5.254	5.285	5.254	5.285
Diverse bijdragen Rijkswaterstaat	1.596	1.356	412	2.540
Rente	211	1.533	0	1.744
Diverse bijdragen NPG	0	1.438	0	1.438
Diverse bijdragen	1.201	2.513	481	3.233
Totaal Rijk	11.587	14.795	7.473	18.909
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Nog te ontvangen bijdragen	19.200	6.021	6.518	18.703
Voorschot ILG	5.577	10.240	13.812	2.005
Nog te factureren door Prolander	1.190	0	190	1.000
Vooruitbetaalde inkomens- en kapitaaloverdrachten	6.901	6.727	6.736	6.892
Totaal overige Nederlandse overheidslichamen	32.868	22.988	27.256	28.600
Totaal van de van EU en Nederlandse overheidslichamen nog te ontvangen voorschotbedragen die ontstaan door voorfinanciering op uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel	45.516	37.850	35.004	48.362

2.4. Vaste passiva

Hieronder is bij de diverse onderdelen van de vaste passiva een toelichting gegeven. De vaste passiva zijn gewaardeerd tegen nominale waarde, tenzij bij het betreffende balanshoofd anders staat vermeld. Alle bedragen in de tabellen van deze paragraaf zijn gedeeld door € 1.000.

2.4.1. Eigen vermogen

In het BBV worden reserves omschreven als vermogensbestanddelen die als eigen vermogen zijn aan te merken en die vanuit bedrijfseconomisch oogpunt vrij te besteden zijn. De vaststelling van de noodzakelijke omvang van reserves is een zaak van Provinciale Staten. Daarom worden reserves ook wel onderverdeeld in algemene en bestemmingsreserves. Zodra Provinciale Staten aan een reserve een bepaalde bestemming heeft gegeven, is er sprake van een bestemmingsreserve. Om die reden kunnen bestemmingsreserves naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Heeft een reserve geen bestemming dan wordt het een algemene reserve genoemd.

Toelichting met betrekking tot de verplichte en gelabelde bedragen:

- Verplicht:** Schriftelijke toezegging aan derden tot financiering van een programma of tot het uitvoeren van een bepaalde activiteit. Dit betreft de verplichtingen waarvan de prestaties nog in de komende jaren verricht worden.
- Gelabeld:** Er is een besluit genomen (GS/PS) over een uit te voeren programma of activiteit doch er heeft nog geen schriftelijke toezegging plaatsgevonden aan derden. PS hebben de mogelijkheid om voor het niet verplichte deelprogramma's bij te stellen of te beëindigen.
Bestemmingsreserves zijn niet automatisch gelabeld, pas wanneer GS/PS een besluit nemen over een uit te voeren programma of activiteit binnen deze reserve.
- Vrije ruimte:** Middelen waarop nog geen verplichting of 'labeling' rust.

In onderstaand overzicht is het verloop van de reserves opgenomen gedurende 2022, onderverdeeld naar verplicht, gelabeld en vrij.

	Saldo 1-1-2022	Resultaat vorig jaar	Toevoe- gingen	Onttrek- kingen	Saldo 31-12-2022	Verplich- tingen	Gelabeld	Vrij
Algemene reserve								
Algemene reserve	59.401	21.682	7.339	29.230	59.192	0	59.192	0
Totaal Algemene reserve	59.401		7.339	29.230	59.192	0	59.192	0
Bestemmingsreserves								
Compensatie dividend Essent	147.403		5.919	18.663	134.659	5.679	119.000	9.980
Leefbaarheid krimpgebieden	712		0	167	545	270	276	0
Programma Landelijk Gebied (PLG)	51.371		1.653	0	53.024	14.854	38.170	0
Bodem en ondergrond (voorheen Bodemsanering)	9.448		0	586	8.862	4.111	4.751	0
Wabo	0		0	0	0			0
Provinciale Meefinanciering	12.587		8.260	557	20.290	3.463	16.827	0
Overboeking kredieten	14.528		1.472	3.310	12.690	12.690		0
Afschrijvingen	83.097		6.694	403	89.388		89.388	0
Automatisering	2.482		1.310	327	3.465		3.465	0
Apparaatskosten personeel (AKP)	8.255		1.324	1.001	8.578		8.578	0
Cofinancieringsfonds	0		15.000	0	15.000	7.968	5.000	2.032
Risico's bij uitvoering van infrastructurele projecten			42.640	2.451	40.189	0	40.189	0
Exploitatie openbaar vervoer, innovatieve en overige maatregelen			45.038	-3.392	48.430	36.152	12.278	0
Investerings en infrastructuur			261.504	32.812	228.692	76.943	151.749	0
Beheer en onderhoud wegen en waterwegen	2.927		6.333	0	9.260	6.706	2.554	0
Decentralisatie-uitkering Verkeer en Vervoer (DuVV)	78.059		0	78.059	0	0	0	0
Afkoopsom (water)wegen	66.103		0	66.103	0	0	0	0
Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep	14.530		0	14.530	0	0	0	0
Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP-ZZL)	109.132		0	109.132	0	0	0	0
Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT)	79.566		0	79.566	0	0	0	0
Economische, Sociale en Fysieke Infrastructuur (ESFI)	5.735		0	5.735	0	0	0	0
Totaal bestemmingsreserves	685.935		397.147	410.010	673.072	168.836	492.225	12.012
Totaal reserves	745.336		404.486	439.240	732.264	168.836	551.417	12.012

(bedragen x € 1.000)

Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.

Reserve	Doel / functie	Saldo 31-12-2022	Toelichting mutaties
Algemene reserve	Weerstandsvermogen, omvang afhankelijk van omvang niet gedekte risico's. Deze reserve heeft als belangrijkste functie het vormen van een buffer voor financiële tegenvallers in relatie tot de risico's die opgenomen zijn in de paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing. Tekorten en overschotten op de jaarrekening komen ten laste respectievelijk ten gunste van deze reserve. Hierbij merken wij op dat tegenvallers eerst uit de bestaande middelen gedekt dienen te worden. Daarnaast heeft de reserve een functie bij het schuiven van budgettaire ruimte over de jaren heen.	59.191	De mutaties op de algemene reserve bestaan voornamelijk uit overboeking van 2021 naar 2022 en herschikkingen van de begrotingsruimte. De mutaties zijn conform de begroting.
Compensatie dividend Essent	Bestemmingsreserve, met gedeeltelijk het karakter van een egaliseringsreserve en gedeeltelijk het karakter van een inkomensreserve. De reserve Compensatie dividend Essent is na de verkoop van de aandelen Essent in 2009 ingesteld ter compensatie van het weggefallen dividend. Bij de verkoop van de aandelen Essent is afgesproken dat een bedrag van € 100 miljoen eeuwigdurend in stand moest blijven zodat de rente over dit "stamkapitaal" als compensatie van het dividend kon dienen. De rente wordt tot en met 2020 toegevoegd aan de reserve MIT en vanaf 2021 aan de Algemene middelen. Daarnaast zijn bij de verkoop van de aandelen Essent een viertal brugleningen verstrekt aan Enexis. De rente over deze brugleningen diende ook ter compensatie van het weggefallen dividend.	134.660	Op basis van de Grondexploitatie Blauwestad 2022 is een deel van de voorziening Blauwestad verlaagd. De vrijval gaat, zoals we bij de voordracht bij de Rekening 2016 hebben aangegeven, terug naar de reserve (€ 2,5 mln.). De overige mutaties zijn conform de begroting.
Leefbaarheid krimpgebieden	Bestemmingsreserve Deze reserve is bedoeld om een bijdrage te leveren aan het voorkomen en oplossen van de negatieve effecten van bevolkingsdaling. Het gaat om vraagstukken op het terrein van wonen, onderwijs, zorg, cultuur, gezondheid, sociaaleconomische vitalisering, kwetsbare groepen en voorzieningen. Deze bijdrage is enerzijds ter ondersteuning van de uitvoering van de woon- en leefbaarheidsplannen die door de regio's zijn opgesteld. Anderzijds door het stimuleren en ondersteunen van innovatieve projecten en experimenten. Deze moeten gerelateerd zijn aan de krimp en worden aangedragen vanuit de samenleving. Ook dragen ze bij aan de doelen zoals genoemd in de Agenda Krimpbeleid Provincie Groningen 2015-2020. Wij zien het behoud van de leefbaarheid in gebieden met bevolkingsdaling als een majeure opgave, die de komende jaren extra inzet vereist omdat de huishoudingsdaling en vergrijzing echt gestalte krijgen in onze krimpregio.	546	De mutaties op deze reserve liggen in lijn met de begroting.

Programma Landelijk Gebied (PLG)	Bestemmingsreserve Het realiseren van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Dit betreft een meerjarig programma waarvan de bestedingen geen jaarlijks vast patroon kennen waardoor de bestedingen per jaar behoorlijk uiteen kunnen lopen. Het PLG richt zich op de volgende thema's: - Behoud en ontwikkeling landschap. - Behoud en ontwikkeling natuur. - Beleven en bijdragen aan natuur en landschap. - Versterken van de sociaaleconomische vitaliteit van het landelijk gebied (LEADER).	53.025	De mutaties zijn het gevolg van verrekeningen met de projecten voor natuurontwikkeling, landschap en sociaal-economische vitalisering. In 2022 heeft de onderbesteding geleid tot een toevoeging aan de reserve.
Bodem en ondergrond (voorheen: Bodemsanering)	Bestemmingsreserve Het betreft het volledige Bodemsaneringsprogramma 2020 tot en met 2025. Dit betreft dus alle bodemsaneringsactiviteiten zoals voormalige gasfabrieken, spoedlocaties, waterbodems, stortplaatsen en overige locaties. Daarnaast heeft de provincie in het Meerjarenprogramma Ondergrond & Bodem 2020-2025 de ambitie uitgesproken: Efficiënt en duurzaam bodembeheer in de provincie Groningen te realiseren. Duurzaam bodembeheer is het zodanig beheren en gebruikmaken van de bodem dat de gezondheid van mens, dier en plant worden beschermd en de functionele eigenschappen van de bodem blijven behouden, terwijl er tegelijkertijd ruimte is voor maatschappelijke ontwikkelingen.	8.863	De lagere onttrekking dan begroot is het gevolg van een onderbesteding op de middelen voor bodemsaneringsprojecten.
Wabo	Egalisatiereserve Het doel van de reserve is het egaliseren van tekorten en overschotten van de heffing van de leges Wabo.	0	Geen mutaties in 2022
Provinciale Meefinanciering	Bestemmingsreserve Het provinciaal ruimtelijke-economisch stimuleringsbeleid heeft als doel het realiseren van een versterkte duurzame groei van economie en werkgelegenheid. Uitgangspunt daarbij is dat dit plaatsvindt in combinatie met het behoud of het verbeteren van de fysieke (leef)omgeving. Met betrekking tot de invulling van het stimuleringsbeleid wordt een voorkeur uitgesproken voor projecten met een aantoonbare spin-off richting het regionale mkb, voor projecten die bijdragen aan de regionale kennisinfrastructuur of voor projecten die bijdragen aan de versterking van de kwaliteit van het landelijk gebied. Overeenkomstig de systematiek van provinciale meefinanciering vindt een storting in de reserve plaats indien het jaarlijkse krediet niet volledig besteed wordt. Indien het jaarkrediet ontoereikend is, vindt een aanvulling plaats vanuit de reserve. In de 10- jarige prognose van de reserve wordt ervanuit gegaan dat het krediet provinciale meefinanciering jaarlijks volledig ingezet gaat worden.	20.289	De mutatie heeft betrekking op de financiering van diverse projecten binnen de verschillende programma's.
Overboeking kredieten	Bestemmingsreserve Het waarborgen van kredieten na de jaarovergang voor de continuïteit in de uitvoering van beleid en het realiseren van de maatschappelijke ambities	12.690	De onderbestedingen op diverse budgetten heeft geleid tot een storting in deze reserves. De onttrekkingen zijn het gevolg van middelen die in eerdere jaren aan de reserve zijn toegevoegd en in de begroting 2022 ter beschikking zijn gesteld.

Afschrijvingen	Bestemmingsreserve Dekken van afschrijvingen op investeringswerken.	89.389	De stortingen zijn het gevolg van het activeren van projecten waarover afgeschreven gaat worden. De onttrekkingen zijn conform de begroting en dienen ter dekking van de werkelijke afschrijvingslasten.
Automatisering	Het egaliseren van de lasten en baten in verband met de aanschaf, beheer en onderhoud van ICT-voorzieningen.	3.465	De onderbestedingen op diverse budgetten heeft geleid tot een storting in deze reserves. De onttrekkingen zijn het gevolg van financiering van diverse ICT-projecten.
Apparaatskosten personeel (AKP)	Egalisatiereserve - Doel is het gedurende een collegeperiode beschikbaar houden van de budgetten Apparaatskosten personeel (AKP). De eventuele jaarlijkse over- en onderschrijdingen op de AKP-budgetten worden via deze reserve meegenomen naar een volgend jaar. De afspraak is dat eind 2022 de reserve AKP afgerekend wordt. - Na opheffing van de Voorziening Friciekosten (bij de Rekening 2017) zijn de resterende middelen uit die voorziening per 31 december 2017 toegevoegd aan de reserve AKP. Deze middelen blijven beschikbaar voor het oorspronkelijke doel: het afdekken van financiële risico's die nog annex zijn met de afronding van de bezuinigingstaakstelling 2011-2015.	8.573	De mutaties op deze reserve liggen in lijn met de begroting.
Risico's bij uitvoering van infrastructurele projecten	Opvangen van tegenvallers bij de uitvoering van projecten	40.190	Deze reserve is in 2022 ingesteld. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.
Exploitatie openbaar vervoer, innovatieve en overige maatregelen	Sparen voor dekking van OV-projecten, innovatieve en overige maatregelen zoals bijvoorbeeld gedragsbeïnvloeding. De projecten zullen benoemd worden in het nog op te stellen uitvoeringsprogramma mobiliteit. Egalisatiefunctie: In jaren van onderbesteding voegen we het restant van de jaarlijks begrote middelen voor de exploitatie van openbaar vervoer en de innovatieve en overige maatregelen toe aan de reserve.	48.429	Deze reserve is in 2022 ingesteld. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.
Investeringen en infrastructuur	• Vervanging kunstwerken Winschoterdiep; In 2011 is met het Rijk een overeenkomst gesloten omtrent de overdracht van het beheer en onderhoud van het Winschoterdiep/Rensel naar de provincie Groningen per 1 januari 2012. Onderdeel van de overeenkomst is een afkoopsom van € 22 miljoen voor de vervanging van de kunstwerken Winschoterdiep. Deze afkoopsom is gebaseerd op de destijds berekende contante waarde van de toekomstige vervangingskosten. Om te borgen dat de hoogte van de reserve voldoende is om de toekomstige vervangingen te financieren wordt de reserve tot en met 2024 jaarlijks gevoed met rente (Voorjaarsnota 2018). Het zwaartepunt van de vervanging van de kunstwerken ligt rond de jaren 2030-2040. In de Kadernota 2019-2023 zijn de aanvullende benodigde middelen voor de vervanging	228.692	Deze reserve is in 2022 ingesteld. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.

	opgenomen. Deze vervangingsopgave is toen deels door deze reserve gedekt en deels vanuit de Algemene middelen.		
	<ul style="list-style-type: none"> • Cofinanciering van projecten in het regio specifiek pakket: De totale cofinanciering voor RSP-ZZL bedraagt € 325 miljoen. Het aandeel van de provincie bedraagt € 245 miljoen. De overige € 80 miljoen is door de gemeente Groningen beschikbaar gesteld (prijspeil 2007) en maakt derhalve geen onderdeel uit van de reserve RSP. In het kader van het convenant tussen Rijk en noordelijke regio is het programma voor RSP op te delen in drie deelprogramma's: Ruimtelijk-Economisch-Programma (REP), Concrete projecten en projecten Regionaal Mobiliteitsfonds. De invulling van de projecten Regionaal Mobiliteitsfonds is aan de regio overgelaten. De mobiliteitsprojecten uit het RSP komen in het provinciale MIT tot uitdrukking. <ul style="list-style-type: none"> • Dekking van projecten en activiteiten uit het provinciaal MIT. (Dit programma liep tot en met 2020.) • Dekking van projecten uit het nog op te stellen Uitvoeringsprogramma Mobiliteit welke wordt opgesteld in het kader van het Programma Mobiliteit Provincie Groningen. 		
Beheer en onderhoud wegen en waterwegen	Egalisatiereserve Het egaliseren van de lasten en baten van het beheer en onderhoud van wegen en waterwegen.	9.260	Deze reserve is in 2022 ingesteld. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.
Afkoop vervanging kunstwerken Winschoterdiep	Bestemmingsreserve Bekostiging van de toekomstige vervanging kunstwerken Winschoterdiep In 2011 is met het Rijk een overeenkomst gesloten omtrent de overdracht van het beheer en onderhoud van het Winschoterdiep/Rensel naar de provincie Groningen per 1 januari 2012. Onderdeel van de overeenkomst is een afkoopsom van € 22 miljoen voor de vervanging van de kunstwerken Winschoterdiep. Deze afkoopsom is gebaseerd op de contante waarde van de toekomstige vervangingskosten. Om te borgen dat de hoogte van de reserve voldoende is om de toekomstige vervangingen te financieren wordt de reserve tot en met 2024 jaarlijks gevoed met rente (Voorjaarsnota 2018). Het zwaartepunt van de vervanging van de kunstwerken ligt rond de jaren 2026-2029.	0	Deze reserve is vervallen. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.

Afkoopsom wegen/ waterwegen	Bestemmingsreserve Het bedrag in deze reserve wordt gezien als kapitaal dat rente oplevert, welke toegevoegd wordt aan de algemene middelen (gelijk aan het stamkapitaal). Oorspronkelijk was deze rente bedoeld voor de budgetten voor het eeuwigdurende beheer en onderhoud van de naar de provincie Groningen overgedragen wegen en kanalen. Deze koppeling is losgelaten. Reserve wordt ook gebruikt in geval provinciale wegen worden overgedragen aan gemeenten.	0	Deze reserve is vervallen. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.
Decentralisatie- uitkering Verkeer en vervoer (duVV)	Bestemmingsreserve Ter dekking van de meerjarige uitvoering van infrastructurele- en OV-projecten en taken	0	Deze reserve is vervallen. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.
Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport (MIT)	Bestemmingsreserve Deze bestemmingsreserve wordt gebruikt ter financiering van de diverse projecten uit het provinciaal MIT.	0	Deze reserve is vervallen. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.
Regiospecifiek Pakket Zuiderzeelijn (RSP- ZZL)	Bestemmingsreserve Deze reserve dient ter dekking van cofinanciering voor projecten in het regiospecifiek pakket. De reserve wordt ter dekking ingezet bij de programma's Bereikbaarheid en Economie. De totale cofinanciering voor RSP-ZZL bedraagt € 325 miljoen. Het aandeel van de provincie bedraagt € 245 miljoen. De overige € 80 miljoen wordt door de gemeente Groningen beschikbaar gesteld (prijspeil 2007). In het kader van het convenant tussen Rijk en noordelijke regio is het programma voor RSP op te delen in drie deelprogramma's: Ruimtelijk-Economisch-Programma (REP), Concrete bereikbaarheidsprojecten en projecten Regionaal Mobiliteitsfonds. Het REP bestaat uit 12 programmalijnen: Energie, Watertechnologie, Sensortechnologie, Life Sciences, Agribusiness, Chemie, Toerisme, Metaal en scheepsbouw, Algemeen mkb-beleid, Arbeidspotentieel, Vestigingslocaties en Woon- en leefklimaat. Bij het afsluiten van het convenant zijn de concrete projecten benoemd. De planuitwerking gaat met name over de vraag 'hoe en wanneer'. De invulling van de projecten Regionaal Mobiliteitsfonds is aan de regio overgelaten. De mobiliteitsprojecten uit het RSP komen in het provinciale MIT tot uitdrukking.	0	Deze reserve is vervallen. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.

Economische, Sociale en Fysieke Infrastructuur (ESFI)	<p>Bestemmingsreserve</p> <p>Het doel van de bestemmingsreserve is om bijdragen te kunnen verstrekken in projecten voor een duurzame regionale ontwikkeling en het kunnen realiseren van eigen investeringsprojecten op het gebied van economische, sociale en fysieke infrastructuur. De bestemmingsreserve ESFI heeft een bestedingsfunctie voor verschillende uitvoeringsprogramma's. De reserve wordt gebruikt voor dekking van uitgaven in de programma's Ruimte en water, Bereikbaarheid, Economie en Cultuur en maatschappij.</p>	0	<p>Deze reserve is vervallen. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.</p>
Cofinancieringsfonds	<p>Gebruik kunnen maken van de financiële mogelijkheden over een breed spectrum van beleidsthema's van het Rijk en Europa, die forse regionale cofinanciering (van provincie of stakeholders) met zich meebrengen.</p>	15.000	<p>Deze reserve is in 2022 ingesteld. Bij de Jaarstukken 2020 en bij de Kadernota 2021-2025 is toegezegd de reserves voor bereikbaarheid te vereenvoudigen. Dit heeft geleid tot vier reserves 'nieuwe stijl'. De overboeking van de middelen van de oude naar de nieuwe reserves is meegenomen in een bijstelling van de Begroting 2022 (kaderstellende nota reserves en voorzieningen) en in de realisatiecijfers van het jaar 2022 verwerkt.</p>

2.4.2. Voorzieningen

Voorzieningen behoren tot het vreemd vermogen (schulden) van de provincie. Om die reden kunnen voorzieningen naar de situatie per ultimo verslagjaar geen negatieve stand kennen. Voorzieningen worden gewaardeerd op het nominale bedrag van de betrokken verplichting c.q. het voorzienbare verlies.

Voorzieningen worden gevormd indien er sprake is van:

- Verplichtingen en verliezen waarvan de omvang op de balansdatum onzeker is, doch redelijkerwijs te schatten.
- Op de balansdatum bestaande risico's ter zake van bepaalde te verwachten verplichtingen of verliezen waarvan de omvang redelijkerwijs is te schatten.
- Kosten die in een volgend begrotingsjaar zullen worden gemaakt, mits het maken van die kosten zijn oorsprong vindt in het begrotingsjaar of in een voorafgaand begrotingsjaar en de voorziening strekt tot gelijkmatige verdeling van lasten over een aantal begrotingsjaren.
- Bijdragen (spaarcomponent) aan toekomstige vervangingsinvesteringen met een economisch nut, waarvoor ter bestrijding van de kosten een heffing wordt geheven.
- Middelen verkregen van derden, die specifiek besteed moeten worden, met uitzondering van de voorschotbedragen verkregen van Europese en Nederlandse overheidslichamen met een specifiek bestedingsdoel, die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren.

De vorming van een voorziening, dan wel een dotatie aan een reeds bestaande voorziening, is als een last in het betreffende boekjaar verantwoord. Alle aanwendungen aan voorzieningen zijn rechtstreeks ten laste van de voorziening gebracht en in het verslagjaar niet ten laste van de exploitatie verantwoord.

Voorzieningen worden niet gevormd voor jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume. Voor het bepalen van het 'jaarlijks vergelijkbaar volume' is een tijdsperiode van vier jaar gehanteerd.

Rentetoevoegingen aan voorzieningen zijn niet toegestaan.

Voorziening	Saldo 1-1-2022	Vrij- gevallen bedragen	Toevoe- gingen	Aan- wendungen	Saldo 31-12-2022
Voorzieningen voor verplichtingen, verliezen en risico's					
Nazorg stortplaatsen	30.958		0	1.555	29.403
Nazorg baggerspeciedepots	1.218		3	12	1.209
Appa	6.418	1.365	384	185	5.252
North Refinery	309		0	0	309
Verlofsparen	0		3.144	0	3.144
Voorzieningen ter egalisatie van kosten					
Ontgrondingen	646		0	0	646
Grondwaterheffing	949		38	0	987
Totaal voorzieningen	40.498	1.365	3.569	1.752	40.950

Voorziening	Doel/Functie	Saldo 31-12-2022	Toelichting mutaties
Nazorg stortplaatsen en baggerspeciedepots	Voorziening voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots Op grond van de nazorgbepalingen in de Wet milieubeheer is de provincie bestuurlijk, organisatorisch en financieel verantwoordelijk voor de eeuwigdurende nazorg van gesloten stortplaatsen en baggerspeciedepots, waar op of na 1 september 1996 nog afval is gestort. Dit betekent dat, vanaf het moment dat ons college de stortplaats of baggerspeciedepot gesloten heeft verklaard, de provincie verantwoordelijk is voor de uitvoering van maatregelen, die waarborgen dat de stortplaats of het baggerspeciedepot geen nadelige gevolgen voor het milieu veroorzaakt.	30.611	De aanwending is hoger dan begroot als gevolg van hogere rentebaten.
Appa	Voorziening voor pensioenen van gedeputeerden Provincies zijn verplicht op grond van artikel 44, vierde lid, van het Besluit begroting en verantwoording (BBV) een voorziening in te stellen voor pensioenen van gedeputeerden. De reden voor deze voorziening is dat deze verplichtingen onvoorspelbaar zijn. Zij kunnen namelijk sterk fluctueren als gevolg van de mogelijkheid voor gewezen gedeputeerden om de gevormde pensioenrechten tussentijds op te eisen via waardeoverdracht. Het grote effect van waardeoverdrachten is dat de waarde van het pensioen op dat moment moet worden gekapitaliseerd en het bedrag van de voorzieningen direct vrijgemaakt moet worden om het pensioen over te dragen aan een ander bestuursorgaan of aan een pensioenfonds.	5.252	Vrijgevallen bedrag is het gevolg van de actuariële berekening APG op de stand van de voorziening per 31-12-2022. Toevoeging betreft de begrote indexatie en de ingehouden pensioenpremies inclusief werkgeverlasten. De onttrekkingen zijn de pensioenuitkeringen.
North Refinery	Voorziening voor verwachte kosten met betrekking tot handhaving bij North Refinery. De oorsprong van de kosten is toe te rekenen aan het verantwoordingsjaar 2016. Het gaat om de dekking van een verplichting voor het reinigen van tank 301 die voortvloeit uit de vaststellingsovereenkomst die in 2016 met de curator is opgesteld.	309	Geen mutaties in 2022
Verlofsparen	Het bovenwettelijke verlof, overwerkvergoeding, gekochte bovenwettelijke uren, verlofuren uit onregelmatig werken en beschikbaarheidsdienst kan vanaf het jaar 2022 in één keer door medewerkers worden omgezet in spaarverlof. Voor het spaarverlof zoals dit vanaf 2022 van toepassing is, moet voor de verplichting een voorziening worden opgenomen omdat hier sprake is van een spaarsaldo dat in de tijd, naar verwachting, niet van gelijke omvang zal zijn wat betreft toevoegingen en opnamen van spaarverlof. (Er kan dus op voorhand niet gesteld worden welk deel van deze bronnen daadwerkelijk omgezet gaan worden in spaarverlof.)	3.144	In de opbouwjaren zal naar verwachting vooral sprake zijn van toevoegingen en groei van de omvang van het spaarsaldo.

Ontgrondingen	Voorziening voor ontgrondingenheffing Onder de naam 'ontgrondingenheffing' wordt vanaf 2002 een directe belasting geheven ter bestrijding van: a. ten hoogste vijftig procent van de ten laste van de provincie komende kosten van werkzaamheden in verband met onderzoek en planning met betrekking tot ontgrondingen en van werkzaamheden, voortvloeiende uit de toepassing van artikel 7b van de (Ontgrondingen)wet; b. kosten van maatregelen, gericht op het bieden van compensatie in verband met de gevolgen van ingrijpende ontgrondingen ten behoeve van de grondstoffenvoorziening aan gebieden waar zodanige ontgrondingen plaats vinden of plaatsgevonden hebben; c. kosten met betrekking tot schadevergoedingen ingevolge artikel 26 van de wet.	646	Geen mutaties in 2022
Grondwaterheffing	Met deze voorziening kunnen schommelingen in kosten en opbrengsten in de jaren en tussen verschillende legesopbrengsten worden uitgevlakt.	987	Geen mutaties in 2022

2.4.3. Vaste schulden met een rentetypische looptijd van één jaar of langer

De vaste schulden zijn gewaardeerd tegen de nominale waarde (hoofdsom) verminderd met het totaal van de gedane aflossingen. De vaste schulden hebben een rentetypische looptijd van één jaar of langer. De stand per 31 december 2022 is € 5.000 en betreft een ontvangen zekerheidstelling.

2.5. Vlottende passiva

2.5.1. Netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd van korter dan één jaar

De netto vlottende schulden met een rentetypische looptijd korter dan één jaar zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. De post netto vlottende schulden bestaat uit overige schulden.

Toelichting op de overige schulden

	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2021
Diverse publiekrechtelijke lichamen:		
Nog te betalen inzake PLG	18	18
Crediteuren en nog te betalen posten	65.519	22.656
Crediteuren en vooruitontvangen bedragen Prolander	568	1.097
Te verrekenen inzake diverse projecten	3.509	3.326
Saldi in rekening-courant met diverse instellingen:		
- Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN)	221.002	184.661
- Regio Groningen-Assen	6.507	8.758
- Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging	2.636	2.603
- Groningen Bereikbaar	412	-530
- Omgevingsdienst Groningen (ODG)	1.585	2.301
Totaal overige schulden	301.756	224.890

2.5.2. Overlopende passiva

De post overlopende passiva wordt onderscheiden in (bedragen x € 1.000):

	Boekwaarde 31-12-2022	Boekwaarde 31-12-2021
De voorschotbedragen voor uitkeringen met een specifiek bestedingsdoel die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren, ontvangen van:		
- Europese overheidslichamen	2.900	4.293
- Rijk	319.607	301.601
- overige Nederlandse overheidslichamen	43.427	42.982
Overige vooruit ontvangen bedragen die ten bate van volgende begrotingsjaren komen	539	985
	366.473	349.861
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume		
- Nederlandse overheidslichamen	63.256	108.210
- Overige instellingen	40.514	58.874
	103.770	167.084
Totaal overlopende passiva	470.243	516.945

In onderstaand overzicht wordt het verloop weergegeven van de van EU, Rijk en overige openbare lichamen ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen over het jaar 2022 (bedragen x € 1.000):

	Saldo 31-12-2022	Toe- voeging	Aan- wending	Saldo 31-12-2022
Europese overheidslichamen				
Trans-European Transport Networks (TEN-T)	1	0	0	1
CEF-T	0	1.393	0	1.393
EU - Wunderline	4.292	0	0	4.292
Totaal Europese overheidslichamen	4.293	1.393	0	5.686
Rijk				
Ministerie van BZK:				
- Nationaal Programma Groningen 1e en 2e tranche	5.601	0	764	4.837
- Nationaal Programma Groningen 3e tranche	39.102	0	6.818	32.284
- Nationaal Programma Groningen 4e tranche	71.575	0	9.236	62.339
- Nationaal Programma Groningen 5e tranche	35.986	0	8.445	27.541
- Overige specifieke uitkeringen	24.405	15.976	6.882	33.499
Totaal ministerie van BZK	176.669	15.976	32.145	160.500
Ministerie van IenW	89.235	55.264	33.302	111.197
Ministerie van EZK	4.621	0	2.444	2.177
Ministerie van OCW	4.747	8.989	6.213	7.523
Ministerie van LNV	21.103	8.493	6.639	22.957
Overige nog te betalen bedragen / Vooruitontvangen bedragen	5.226	10.305	278	15.253
Totaal Rijk	301.601	99.027	81.021	319.607
Overige Nederlandse overheidslichamen				
Natuurinclusieve Landbouw	881	2.004	1.958	927
RGA Spoorzone	2.269	9.190	7.823	3.636
Gebiedsontwikkeling	79	0	110	-31
Regionaal platform Omgevingswet Groningen	28	9	28	9
Terugploegkorting NOM	7	1.025	250	782
Noordelijke Omgevingsagenda	45	0	45	0
Bijdragen derden infrastructurele projecten	270	966	888	348
Waddenfonds	139	0	0	139
Prolander	42	571	73	540
RSP	36.302	2.358	6.591	32.069
Bijdragen project Zwarte Wiek	138	0	41	97

Overige Nederlandse overheidslichamen (vervolg)				
Routefonds/NEDAB	622	2.245	2.433	434
Laadpalen	25	368	25	368
Bijdrage provincie Drenthe faunaduiker A28	235	0	62	173
We the North	413	0	33	380
Provincie Fryslân UHSB-deuren	111	0	0	111
Bijdragen ProGresco	35	36	35	36
Btw-aandeel projecten Hoofdvaarweg Lemmer-Delfzijl	969	0	0	969
Gouden Gronden	4	0	0	4
E&E	111	111	111	111
Robuuste Ecologische Verbindingszone Meerweg Haren	151	0	151	0
Kontaktloos laden	43	55	75	23
Proeftuin culturele projecten	39	0	39	0
Bijdrage opdracht Ecosensys	17	0	17	0
Ecologische toets	7	2	7	2
Leerstoel regionale economie	0	50	0	50
Waterlands	0	989	0	989
Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie	0	57	0	57
Regionale Aanpak Laadinfrastructuur	0	526	141	385
Bodem en waterkwaliteit	0	828	0	828
Overige	0	49	58	-9
Totaal overige Nederlandse overheidslichamen	42.982	21.439	20.994	43.427
Totaal van de van EU en Nederlandse overheidslichamen ontvangen voorschotbedragen voor specifieke uitkeringen die dienen ter dekking van lasten van volgende begrotingsjaren	348.877	121.859	102.015	368.720
Verplichtingen die in het begrotingsjaar zijn opgebouwd en die in een volgend begrotingsjaar tot betaling komen, met uitzondering van jaarlijks terugkerende arbeidskosten gerelateerde verplichtingen van vergelijkbaar volume				
- Nederlandse overheidslichamen	108.210	52.885	97.839	63.256
- Overige instellingen	58.874	70.470	88.829	40.515
	167.084	123.355	186.668	103.771
Totaal overlopende passiva	515.961	245.214	288.683	472.491

2.6. Niet in de balans opgenomen verplichtingen

2.6.1. Borgstellingen en garantstellingen

Aan natuurlijke en rechtspersonen verstrekte borgstellingen of garantstellingen Voor zover leningen door de provincie gewaarborgd zijn, is buiten de balanstelling het totaalbedrag van de geborgde schuldrestanten per einde boekjaar opgenomen. De borgstellingen kunnen als volgt worden gespecificeerd:

Natuurlijke personen of rechtspersonen	Aard	Oorspr. bedrag	Percentage leningsbedrag borgstelling	Restant 1-1-2022	Afgelost	Restant 31-12-2022	Door provincie gewaarborgd	Bestaand inzake garantstelling
De Zijlen	Borg	4.084	4,2%	408	136	272	272	
Nationaal Groenfonds	Borg		gem. 5,56%	25.904	10.000	15.904	1.081	771
Totaal		4.084		26.312	10.136	16.176	1.353	771

2.6.2. Niet uit de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is verbonden

Overeenkomsten

Op grond van artikel 53 van het BBV worden in de toelichting bij de balans opgenomen de niet in de balans opgenomen belangrijke financiële verplichtingen waaraan de provincie voor toekomstige jaren is gebonden.

Dienst/werken	Bedrag
Huisvesting beheer en onderhoud	2.330
Audiovisueel apparatuur	30
Mobiliteit incl. fietsen	15
Auto's	75
Tractoren en vrachtwagens	7
Vaartuigen	22
Catering	642
Accountant	260
Diverse organisatiekosten	70
Nazorgwerkzaamheden stortplaatsen	1.256
Infrastructurele werken (wegen en waterwegen)	6.353
totaal diensten/werken	11.061
Meerjarige subsidieverplichtingen	Bedrag
Subsidiebeschikkingen met een last in toekomstige jaren afgegeven door:	
- provincie Groningen	170.737
totaal subsidieverplichtingen	170.737

Natuurverplichtingen	Bedrag
Verplichtingen Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO):	
- Agrarisch	0
- Natuur	11.376
- Landschap	770
- Functieverandering	15.338
totaal natuurverplichtingen	27.484
Totaal aan niet uit de balans blijvende verplichtingen	209.282

(bedragen x € 1.000)

Toelichting meerjarige subsidieverplichtingen

Als gevolg van de stelselwijziging en grondslag van de verantwoording subsidieasten ingaande 2021 hebben wij ervoor gekozen om voor zover de verstrekte subsidie nog niet als last in het boekjaar 2022 is verantwoord, het restant op te nemen als niet uit de balans blijvende verplichtingen.

Toelichting verplichtingen RVO

In de periode voorafgaand aan de ILG-periode 2007-2013 zijn de door de Dienst Regelingen (DR, nu RVO: Rijksdienst voor Ondernemend Nederland), onderdeel van het ministerie van Economische Zaken, verplichtingen aangegaan naar particulieren en terrein behorende organisaties voor de inrichting en beheer van nieuwe natuur. Daarnaast zijn verplichtingen voor functieverandering aangegaan zodat agrarische grond kon worden omgezet naar natuur. Als gevolg van de afronding van het Investeringsbudget Landelijk Gebied (ILG) en het aangaan van het bestuursakkoord Natuur zijn deze verplichtingen overgegaan de provincies. Dit betekent dat de provincie verantwoordelijk is voor de uitfinanciering van de door RVO aangegane verplichtingen, in plaats van het Rijk.

In april 2015 is door de Commissie BBV besloten dat:

1. De verantwoordingswijze van subsidies die zijn verstrekt vóór 2014 ongewijzigd blijft. Dit betekent dat de jaarlijks uitbetaalde jaarschijf wordt verantwoord als last en de resterende verplichting wordt toegelicht onder de niet in de balans opgenomen verplichtingen.
2. Verstrekte subsidies vanaf 2014: de last wordt verantwoord zodra en voor zover aan de subsidievoorwaarden is voldaan. Vanaf 2014 speelt de tussenkomst van het Rijk geheel geen rol meer en bestaat geen aanleiding meer om te spreken van een uitzonderingssituatie. Vanaf 2014 dienen de toegekende subsidies volledig als last te worden verwerkt in het toekenningsjaar, indien sprake is van een onvoorwaardelijke subsidie of subsidievoorwaarden die voor een onbepaalde tijd zijn aangegaan. In het laatste geval is het namelijk niet mogelijk om jaarlijks een toe te rekenen bedrag te bepalen. De last moet dan in één keer genomen worden bij toekenning met daartegenover een verplichting voor 'nog te betalen subsidies'.

Dit betekent dat alle subsidieverplichtingen uit hoofde van functieverandering, inrichting en beheer die vóór 2014 zijn aangegaan op basis van het kasstelsel dienen te worden verwerkt in de jaarrekening.

De (restant)verplichtingen die RVO voor ons is aangegaan maar nog niet als last zijn verantwoord (en dus nog niet zijn betaald) bedragen ultimo 2022 in totaal € 27,5 miljoen en zijn in bovenstaand overzicht nader gespecificeerd.

2.7. Gebeurtenissen na balansdatum

Bij het opmaken van de jaarrekening is geen sprake van gebeurtenissen na balansdatum die op grond van het BBV moeten worden verwerkt en/of toegelicht in de jaarrekening.

3. Controleverklaring

De accountantscontrole is nog niet afgerond. De verwachting is dat op uiterlijk 22 mei 2023 de accountant de controle zal afronden en haar verklaring zal afgeven.

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: Provinciale Staten van de provincie Groningen

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening 2022

Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van de provincie Groningen te Groningen gecontroleerd.

Naar ons oordeel:

- geeft de in de jaarstukken opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van zowel de baten en lasten over 2022 als van de activa en passiva van de provincie Groningen op 31 december 2022 in overeenstemming met het Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten (BBV);
- zijn de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten, alsmede de balansmutaties over 2022 in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand gekomen in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat bij besluit van 14 december 2022 door Provinciale Staten is vastgesteld.

De jaarrekening bestaat uit:

- het overzicht van baten en lasten over 2022;
- de balans per 31 december 2022;
- de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen;
- de SiSa-bijlage met de verantwoordingsinformatie over specifieke uitkeringen (bijlage 2);
- de bijlage met het overzicht van de gerealiseerde baten en lasten per taakveld (bijlage 1).

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden, het Besluit accountantscontrole decentrale overheden (Bado), de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 van het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) en het controleprotocol dat is vastgesteld door Provinciale Staten op 14 december 2022 en het Controleprotocol WNT 2022 vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening.

Wij zijn onafhankelijk van de provincie Groningen zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en de financiële rechtmatigheid van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op € 4.300.000. De bij onze controle toegepaste goedkeuringstolerantie bedraagt voor fouten 1% en voor onzekerheden 3% van de totale lasten inclusief toevoegingen aan reserves, zoals voorgeschreven in artikel 2 lid 1 Bado. Op basis van hoofdstuk 4 van de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 van het ministerie van BZK hebben wij bij de controle van de SiSa-bijlage dezelfde materialiteit toegepast als bij de controle van de jaarrekening.

Daarbij zijn voor de controle van de in de jaarrekening opgenomen WNT-informatie de materialiteitsvoorschriften gehanteerd zoals vastgelegd in het Controleprotocol WNT 2022. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn, zoals ook bedoeld in artikel 3 Bado.

Wij zijn met Provinciale Staten overeengekomen dat wij aan Provinciale Staten tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven € 430.000 rapporteren, alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve, SiSa- of WNT-redenen relevant zijn.

Onze focus op fraude en het niet-naleven van wet- en regelgeving

Onze verantwoordelijkheid

Hoewel wij niet verantwoordelijk zijn voor het voorkomen van fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving en van ons niet verwacht kan worden dat wij het niet-naleven van iedere wet- en regelgeving ontdekken, is het onze verantwoordelijkheid om een redelijke mate van zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening als geheel geen afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude en dat de baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Onze controleaanpak met betrekking tot frauderisico's

Wij hebben de risico's geïdentificeerd en ingeschat:

- op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude of;
- dat baten en lasten alsmede balansmutaties als gevolg van fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand komen.

Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de provincie Groningen en haar omgeving, de componenten van het interne beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het college van Gedeputeerde Staten inspeelt op frauderisico's en het interne beheersingssysteem monitort en de wijze waarop Provinciale Staten toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar de paragraaf "Weerstandsvermogen en risicobeheersing" en de toelichting "Integere en betrouwbare overheid" in paragraaf "Bedrijfsvoering" in het jaarverslag waarin het college van Gedeputeerde Staten zijn risicoanalyse heeft opgenomen na overweging van mogelijke frauderisico's.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de Gedragscode integriteit bestuurders Provincie Groningen 2018, de Gedragscode integriteit commissaris van de Koning en gedeputeerden Provincie Groningen 2018, de Gedragscode integer handelen Statenleden en Burgerleden Provincie Groningen 2018, de klokkenluidersregeling (Regeling melden vermoedens van een misstand) en het Jaarverslag Integriteit 2022. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd van interne beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van frauderisico's, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, onrechtmatige besteding van (rijks)middelen, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie die samenhangen met aanbestedingen en aan- en verkooptransacties van vastgoed en grondposities. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Zoals in al onze controles houden wij rekening met het risico dat het management interne beheersmaatregelen kan doorbreken. Vanwege dit risico hebben wij onder meer schattingen beoordeeld op tendenties die mogelijk een risico vormen op een afwijking van materieel belang, met name gericht op belangrijke gebieden die oordeelsvorming vereisen en significante schattingsposten, zoals toegelicht in de (postgewijze) toelichting op de balans van 31 december 2022 (deel 4) van de jaarrekening. Ook hebben wij data analyse gebruikt om journaalposten met een verhoogd risico te signaleren en te toetsen en de zakelijke beweegredenen (of het ontbreken daarvan) beoordeeld van bijzondere transacties, waaronder die met verbonden partijen.

Dit risico vereiste echter geen significante aandacht in onze controle.

Wij hebben geen frauderisico geïdentificeerd ten aanzien van de opbrengstenverantwoording.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het college van Gedeputeerde Staten, het directieteam en overig management en Provinciale Staten.

Uit het door ons geïdentificeerde frauderisico, ontvangen inlichtingen en andere beschikbare informatie volgen geen specifieke aanwijzingen voor fraude of vermoedens van fraude met een mogelijk materieel belang voor het beeld van de jaarrekening.

Onze controleaanpak met betrekking tot het risico van niet voldoen aan wet- en regelgeving
Wij hebben passende controlewerkzaamheden verricht inzake de naleving van de bepalingen van de relevante wet- en regelgeving die van directe invloed zijn op de verantwoorde bedragen en toelichtingen in de jaarrekening en de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening opgenomen baten en lasten en balansmutaties.

Daarnaast hebben wij de omstandigheden ingeschat met betrekking tot het risico van niet-naleven van wet- en regelgeving waarvan redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze van materiële invloed kunnen zijn op:

- de getrouwheid van de jaarrekening; en/of
- de rechtmatige totstandkoming van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, op basis van onze ervaring in de sector, door afstemming met het college van Gedeputeerde Staten, het lezen van notulen, het kennismaken van het Jaarverslag Integriteit 2022 en het uitvoeren van gegevensgerichte werkzaamheden gericht op transactiestromen, jaarrekeningposten en toelichtingen.

We hebben verder kennisgenomen van de interne analyse van de afdeling Juridische Zaken van de provincie en de correspondentie met de toezichthouder (ministerie van BZK) en zijn alert gebleven op indicaties voor een (mogelijke) niet-naleving gedurende de controle. Ten slotte hebben we schriftelijk de bevestiging ontvangen dat alle bekende gebeurtenissen van niet-naleving van wet- en regelgeving met ons zijn gedeeld.

Onze controleaanpak met betrekking tot de veronderstellingen inzake financiële risico's in relatie tot de financiële positie

Zoals toegelicht in de paragraaf "Weerstandvermogen en risicobeheersing" van deel 3 Paragrafen van de jaarstukken, heeft het college van Gedeputeerde Staten een specifieke beoordeling gemaakt van de mogelijkheid van de provincie om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder en de bedrijfsvoering voort te zetten voor de voorzienbare toekomst.

Wij hebben de specifieke beoordeling met het college van Gedeputeerde Staten besproken en professioneel-kritisch geëvalueerd. Wij hebben overwogen of de specifieke beoordeling van het college van Gedeputeerde Staten op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, alle relevante gebeurtenissen en omstandigheden bevat waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan omtrent de financiële positie, dat wil zeggen het vermogen van de Provincie in relatie tot de exploitatie met inachtneming van de mogelijkheden om de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder. Verder hebben wij kennisgenomen van de beoordeling van de begroting van de provincie door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen.

Op basis van onze werkzaamheden hebben wij geen materiële onzekerheden geïdentificeerd ten aanzien van de geschiktheid van de door het college van Gedeputeerde Staten gehanteerde veronderstellingen inzake het opvangen van financiële risico's in relatie tot de financiële positie. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een provincie niet langer in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen, zonder tussenkomst van de toezichthouder.

Naleving anticumulatiebepaling WNT niet gecontroleerd

In overeenstemming met het Controleprotocol WNT 2022 hebben wij de anticumulatiebepaling, bedoeld in artikel 1.6a WNT en artikel 5, lid 1, sub n en o Uitvoeringsregeling WNT, niet gecontroleerd. Dit betekent dat wij niet hebben gecontroleerd of er wel of niet sprake is van een normoverschrijding door een leidinggevende topfunctionaris vanwege eventuele dienstbetrekkingen als leidinggevende topfunctionaris bij andere WNT-plichtige instellingen, alsmede of de in dit kader vereiste toelichting juist en volledig is.

Verklaring over de in de jaarstukken opgenomen andere informatie

De jaarstukken omvatten andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat. Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder het jaarverslag in overeenstemming met het BBV.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het college van Gedeputeerde Staten en Provinciale Staten voor de jaarrekening

Het college van Gedeputeerde Staten is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met het BBV. Het college van Gedeputeerde Staten is ook verantwoordelijk voor het rechtmatig tot stand komen van de in de jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties, in overeenstemming met de begroting en met de in de relevante wet- en regelgeving, waaronder provinciale verordeningen, opgenomen bepalingen, zoals opgenomen in het normenkader dat bij besluit van 14 december 2022 door Provinciale Staten is vastgesteld.

In dit kader is het college van Gedeputeerde Staten tevens verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het college van Gedeputeerde Staten noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening en de naleving van die relevante wet- en regelgeving mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het college van Gedeputeerde Staten de veronderstellingen inzake de financiële risico's in relatie tot de financiële positie onderbouwen en afwegen of de provincie in staat is de financiële risico's vanuit de reguliere exploitatie en onverwachte tegenvallers financieel op te vangen zonder tussenkomst van de toezichthouder. Het college van Gedeputeerde Staten moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de financiële risico's kunnen worden opgevangen toelichten in de jaarrekening.

Provinciale Staten is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de provincie.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, het Bado, de Nota verwachtingen accountantscontrole 2022 van het ministerie van BZK, het controleprotocol en het normenkader voor de financiële rechtmatigheid die zijn vastgesteld door Provinciale Staten op 14 december 2022, het Controleprotocol WNT 2022, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. De sectie Informatie ter ondersteuning van ons oordeel hierboven, bevat een informatieve samenvatting van onze verantwoordelijkheden en de uitgevoerde werkzaamheden als basis voor ons oordeel. Onze controle bestond verder onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, dat baten en lasten alsmede de balansmutaties als gevolg van fouten of fraude niet in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de provincie;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving, de gebruikte financiële rechtmatigheidscriteria en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het college van Gedeputeerde Staten en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen;
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen en of de in deze jaarrekening verantwoorde baten en lasten alsmede de balansmutaties in alle van materieel belang zijnde aspecten rechtmatig tot stand zijn gekomen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de controle van de jaarrekening van de provincie, rekening houdend met de invloed daarop van de aard en de significantie van de activiteiten van uitvoeringsorganisaties ten behoeve van de provincie. Op basis hiervan hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden ten aanzien van deze uitvoeringsorganisaties

Communicatie

Wij communiceren met Provinciale Staten onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Groningen, 22 mei 2023

Ernst & Young Accountants LLP

w.g. drs. B.W. Littel RA

BIJLAGEN

Toelichting op de jaarrekening

1. Baten en lasten per taakveld

Taakveld	Gerealiseerde baten	Gerealiseerde lasten
<i>Bedragen x € 1.000</i>		
0. Algemene dekkingsmiddelen		
0.1 Uitkering provinciefonds	200.638	279
0.2 Opbrengst provinciale belastingen	63.144	
0.3 Geldleningen en uitzettingen	14.599	2.305
0.4 Deelnemingen	8.640	521
0.5 Algemene dekkingsmiddelen, overige baten en lasten	273	
0.6 Overhead	2.875	40.467
0.8 Mutaties reserves	439.239	404.484
0.9 Resultaat		
Totaal taakveld 0.	729.408	448.056
1. Bestuur		
1.1 Provinciale Staten	3	3.090
1.2 Gedeputeerde Staten	1.566	2.264
1.3 Kabinetszaken		267
1.4 Bestuurlijke organisatie	261	930
1.5 Interbestuurlijk toezicht op de regio		356
1.6 Openbare orde en veiligheid	2	22
1.9 Bestuur, overige baten en lasten	740	11.155
Totaal taakveld 1.	2.572	18.084
2. Verkeer en vervoer		
2.1 Landwegen	28.364	70.039
2.2 Waterwegen	16.232	14.362
2.3 Openbaar vervoer	18.678	95.852
2.9 Verkeer en vervoer, overige baten en lasten	1.030	6.669
Totaal taakveld 2.	64.304	186.922
3. Water		
3.1 Waterkeringen		778
3.3 Kwantiteit grondwater	365	440
3.9 Water, overige baten en lasten	461	1.179
Totaal taakveld 3.	826	2.397
4. Milieu		
4.1 Bodembescherming	12.307	10.603
4.4 Vergunningverlening en handhaving	1.205	11.282
4.5 Ontgronding	2	187
4.6 Duurzaamheid	2.226	6.055
4.9 Milieu, overige baten en lasten	100	2.142
Totaal taakveld 4.	15.840	30.269

Taakveld <i>Bedragen x € 1.000</i>	Gerealiseerde baten	Gerealiseerde lasten
5. Natuur		
5.1 Natuurontwikkeling	9.902	26.714
5.2 Beheer natuurgebieden	2.599	27.324
5.3 Beheer flora en fauna	609	4.095
Totaal taakveld 5.	13.110	58.133
6. Regionale economie		
6.1 Agrarische aangelegenheden	3.122	5.821
6.2 Logistiek		-100
6.3 Kennis en innovatie	11.712	20.756
6.4 Vrijtijdseconomie	618	3.032
6.9 Regionale economie, overige baten en lasten	2.877	4.997
Totaal taakveld 6.	18.329	34.506
7. Cultuur en maatschappij		
7.1 Cultuur	9.852	26.235
7.2 Maatschappij		4.667
7.9 Cultuur en maatschappij, overige baten en lasten		1.238
Totaal taakveld 7.	9.852	32.140
8. Ruimte		
8.1 Ruimtelijke ordening	21.677	30.275
8.2 Volkshuisvesting	443	703
Totaal taakveld 8.	22.120	30.978
Totaal	876.360	841.486

2. Single Information Single Audit (SISA)

Ministerie van Economische Zaken en
Klimaat

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking SISA - d.d. 9-3-2023								
Verstrekker	Uitvoeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator		
BZK	C13	Regeling specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulative besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen (inclusief uitvoering door derden)	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingsprogramma	Is binnen het provinciaal ontzorgingsprogramma uitvoering gegeven aan het stimuleren van vraagbundeling bij kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren bij de verduurzaming van hun maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/NM)	
			Aard controle R Indicator: C13/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/06
			€ 443.350	€ 607.121	64	0	228	Ja
		Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/NM)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen t/m SISA tussen medeoverheden (alleen van toepassing bij SISA tussen medeoverheden)				
		Aard controle n.v.t. Indicator: C13/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C13/08	Aard controle R Indicator: C13/09				
		Ja	Nee					
BZK	C26	Culturele voorzieningen provincies Tranche 1 en 2 Provincies	Projectaamnummer	Besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulative besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: C26/01	Aard controle D2 Indicator: C26/02	Aard controle D2 Indicator: C26/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C26/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C26/05	
			1 Culturele voorziening provincies 1e tranche	€ 311.371	€ 0	€ 311.371	Ja	
2 Culturele voorziening provincies 2e tranche	€ 358.981	€ 5.000	€ 363.981	Ja				
BZK	C41	Regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw Provincies	Besteding (jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulative besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise Vanaf SISA 2021 inclusief uitvoering door derden	Cumulative cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Aantal projecten dat cumulatief (t/m jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd
			Aard controle R Indicator: C41/01	Aard controle R Indicator: C41/02	Aard controle R Indicator: C41/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/06
			€ 383.969	€ 411.665	€ 0	9	13	12.990
		Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)					
		Aard controle n.v.t. Indicator: C41/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C41/08					
		Nee	Nee					
BZK	C59	Kwalitatief hoogwaardige en duurzame woon- en leefomgeving in NOVI/NOVEX-gebieden	Besteding over het totale project (jaar T-1)	Besteding over het totale project (jaar T)	Cumulative besteding over het totale project (t/m jaar T)	Zelfstandige uitvoering? (Ja/Nee)	Correctie indicator bestedingen (jaar T-1)	Activiteiten die zijn omschreven in het interbestuurlijk vastgestelde plan van aanpak/ontwikkelingsperspectief (Ja/Nee)
			Aard controle R Indicator: C59/01	Aard controle R Indicator: C59/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C59/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C59/04	Aard controle R Indicator: C59/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C59/06
			€ 0	€ 0	€ 0	Ja	€ 0	Nee
		Eindverantwoording? (Ja/Nee)						
		Aard controle n.v.t. Indicator: C59/07						
		Nee	Nee					
BZK	C81	Specifieke uitkering aan provincies ten behoeve van de financiering van (tijdelijke) capaciteit of externe expertise voor het opstellen en uitvoeren van de woondeals	Cumulative besteding (t/m jaar T)	Aantal woondeals dat is tot stand gekomen met hulp van deze middelen	Zelfstandige uitvoering: Ja/Nee	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: C81/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C81/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C81/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C81/04		
			€ 59.029	0	Nee	Nee		
BZK	C86	Specifieke uitkering ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed tweede tranche Provincies	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulative besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingstraject is gestart	Aantal kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren waarmee een ontzorgingsprogramma	Is de opgedane regionale kennis en ervaring gedeeld met het Kennis- en innovatieplatform verduurzaming maatschappelijk vastgoed? (Ja/Nee/NM)	
			Aard controle R Indicator: C86/01	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/06
			€ 0	€ 0	0	0	0	NM
		Worden kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren begeleid bij het opstellen van portfeuilleeroutekaarten die richting geven aan het realiseren van de klimaatdoelstellingen in 2030 en 2050 (Ja/Nee/NM)	Worden kleine maatschappelijk vastgoedeigenaren begeleid bij het aanvragen van subsidies voor verduurzamingsmaatregelen en het opstellen van relevante (advies-)documenten om te voldoen aan de voorwaarden voor subsidieverlening (Ja/Nee/NM)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Eventuele toelichting			
		Aard controle n.v.t. Indicator: C86/07	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/08	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/09	Aard controle n.v.t. Indicator: C86/10			
		NM	NM	Nee				
BZK	C210	Meerjarige regeling specifieke uitkering flexibele inzet woningbouw Provincies	Cumulative besteding (t/m jaar T) aan flexibele ondersteuning capaciteit en expertise	Cumulative cofinanciering (t/m jaar T)	Aantal projecten dat in (jaar T) is geholpen met middelen	Cumulatief aantal (t/m jaar T) woningen dat in deze projecten wordt gerealiseerd	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle R Indicator: C210/01	Aard controle R Indicator: C210/02	Aard controle n.v.t. Indicator: C210/03	Aard controle n.v.t. Indicator: C210/04	Aard controle n.v.t. Indicator: C210/05	Aard controle n.v.t. Indicator: C210/06
			€ 0	€ 0	0	0	0	0
OCW	D2	Middelen erfgoed 2020 Provincie Groningen	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulative besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting op afwijkingen - verplicht als bij indicator 03 Nee is ingevuld	Eventuele toelichting op niet afgerond projecten	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle R Indicator: D2/01	Aard controle n.v.t. Indicator: D2/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D2/03	Aard controle n.v.t. Indicator: D2/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D2/05	Aard controle n.v.t. Indicator: D2/06
			€ 0	€ 4.649.500	Nee	n.v.t. geen besteding in 2022	N.v.t. geen besteding in 2022	Nee

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023								
Verantwoordelijke	Uitvoeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
OCW	D16	Erfgoed in het aardbevinggebied	Naam subonderdeel	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per subonderdeel	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per subonderdeel	Besteding per subonderdeel (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting op afwijkingen per subonderdeel – verplicht als bij indicator 04 Nee is ingevuld.	Eventuele toelichting niet afgeronde projecten per subonderdeel
			Aard controle R Indicator: D16/01	Aard controle R Indicator: D16/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D16/03	Aard controle n.v.t. Indicator: D16/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D16/05	Aard controle n.v.t. Indicator: D16/06
			1 Subsieregeling GRRG en RORG	€ 1.534.417	€ 5.450.000	Ja		
			2 Subsieregeling SOK	€ 3.852.673	€ 3.852.673	Ja		
			3 Cultuurfonds voor Monumenten Groningen	€ 500.000	€ 500.000	Ja		
			4 Erfgoedprogramma Groningen	€ 241.052	€ 241.052	Ja		
			5 Erfgoedkist	€ 100.000	€ 100.000	Ja		
			6 Erfgoedpaspoort	€ 0	€ 0	Ja		
			Kopie naam subonderdeel	Subonderdeel afgerond (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: D16/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D16/08				
			1 Subsieregeling GRRG en RORG	Ja				
			2 Subsieregeling SOK	Nee				
			3 Cultuurfonds voor Monumenten Groningen	Nee				
			4 Erfgoedprogramma Groningen	Nee				
5 Erfgoedkist	Ja							
6 Erfgoedpaspoort	Nee							
Eindverantwoording (Ja/Nee)								
Aard controle n.v.t. Indicator: D16/09	Nee							
OCW	D20	Specifieke uitkering 2022 erfgoed in het aardbevinggebied Groningen Provincie Groningen	Naam subonderdeel	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per subonderdeel	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per subonderdeel	Besteding per subonderdeel (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting op afwijkingen per subonderdeel – verplicht als bij indicator 04 Nee is ingevuld.	Eventuele toelichting niet afgeronde projecten per subonderdeel
			Aard controle R Indicator: D20/01	Aard controle R Indicator: D20/02	Aard controle n.v.t. Indicator: D20/03	Aard controle n.v.t. Indicator: D20/04	Aard controle n.v.t. Indicator: D20/05	Aard controle n.v.t. Indicator: D20/06
			1 Subsieregelingen GRRG en RORG	€ 0	€ 0	Nee	n.v.t. geen besteding in 2022	n.v.t. geen besteding in 2022
			2 Actieplan agrarisch erfgoed Erfgoedprogramma	€ 0	€ 0	Nee	n.v.t. geen besteding in 2022	n.v.t. geen besteding in 2022
			3 Participatie archeologie	€ 0	€ 0	Nee	n.v.t. geen besteding in 2022	n.v.t. geen besteding in 2022
			4 Vastleggen van ontwikkeling versterking erfgoed	€ 0	€ 0	Nee	n.v.t. geen besteding in 2022	n.v.t. geen besteding in 2022
			5 Steunpunt Ruimtelijke Kwaliteit	€ 0	€ 0	Nee	n.v.t. geen besteding in 2022	n.v.t. geen besteding in 2022
			6 Uitvoeringskosten GRRG en RORG	€ 0	€ 0	Nee	n.v.t. geen besteding in 2022	n.v.t. geen besteding in 2022
			Kopie naam subonderdeel	Subonderdeel afgerond (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: D20/07	Aard controle n.v.t. Indicator: D20/08				
			1 Subsieregelingen GRRG en RORG	Nee				
			2 Actieplan agrarisch erfgoed Erfgoedprogramma	Nee				
			3 Participatie archeologie	Nee				
			4 Vastleggen van ontwikkeling versterking erfgoed	Nee				
5 Steunpunt Ruimtelijke Kwaliteit	Nee							
6 Uitvoeringskosten GRRG en RORG	Nee							
Eindverantwoording (Ja/Nee)								
Aard controle n.v.t. Indicator: D20/09	Nee							
IenW	E10	Regeling specifieke uitkering sneiflitsroutes Provincies	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting op niet-afgeronde projecten
			Aard controle n.v.t. Indicator: E10/01	Aard controle R Indicator: E10/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/06
			1 Sneiflitsroute Assen-Groningen	€ 39.482	€ 694.915	Nee	Nee	Voor de eerste twee delen van deze route is een realisatiebesluit genomen (voordracht 18/2017), de planning hiervan was goed eind 2022 echter de verwachting is nu 2024 wegens onder andere vertraging door een langere benodigde zettingstijd van de grond onder het fietspad. Voor de overige delen is eind 2020 door PS een planuitwerkingsbesluit genomen; pas na de planuitwerkingsfase volgt de realisatieplanning; de planning hiervan is gereed medio 2025.
			2 Sneiflitsroute Groningen-Leek	€ 143.846	€ 244.685	Nee	Nee	PS hebben op 25 februari 2020 een realisatiebesluit genomen; op dit moment is de voorbereiding van de realisatie gaande en de planning is dat er einde 2023 de aanbesteding van de eerste delen van het fietspad zal plaatsvinden.
			Kopie projectnaam/nummer	Grote scope wijzigingen? (Ja/Nee)	Ernstige vertragingen? (Ja/Nee)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) per project ivm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E10/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/08	Aard controle D1 Indicator: E10/09	Aard controle n.v.t. Indicator: E10/10	Aard controle R Indicator: E10/11	
			1 Sneiflitsroute Assen-Groningen	Nee	Nee	Ja		
			2 Sneiflitsroute Groningen-Leek	Nee	Nee	Ja		

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking siSa - d.d. 9-3-2023								
Verantwoordelijke	Indicatoren	Indicatoren	Indicatoren	Indicatoren	Indicatoren	Indicatoren	Indicatoren	
IenW	E12	Regeling specifieke uitkeringen N-wegen Provincies	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T (inclusief 2018))	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T (inclusief 2018))	Eindeverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E12/01	Aard controle R Indicator: E12/02	Aard controle R Indicator: E12/03	Aard controle R Indicator: E12/04		
			€ 136.533	€ 2.172.952	€ 543.238	Nee		
			Projectnaam/nummer	Project wijkt meer dan 10% af (Ja/Nee)	Totale omvang per type maatregel	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E12/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E12/06	Aard controle D1 Indicator: E12/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E12/08		
			1 N365 Bemverharding (1ste tranche)	Nee	1480	Ja		
			2 N075 Bemverharding (1ste tranche)	Nee		Nee		
			3 N976 Bemverharding (1ste tranche)	Nee		Nee		
			4 N355 Wegverbreding en vergroten obstakelvrije zone (1ste tranche)	Nee		Nee		
			5 N366 Wegverbreding en vergroten obstakelvrije zone (1ste tranche)	Nee	7420	Ja		
			6 N993 Bemverharding (1ste tranche)	Nee		Nee		
			7 N361 Ribbelmarkering (2de tranche)	Nee		Nee		
			8 N999 Bemverharding (2de tranche)	Nee		Nee		
			9 N996 Bemverharding (2de tranche)	Nee		Nee		
			10 N978 Bemverharding (2de tranche)	Nee		Nee		
			11 N355 Ribbelmarkering (2de tranche)	Nee		Nee		
			12 N367 Wegverbreding (2de tranche)	Nee		Nee		
13 N976 Bemverharding (2de tranche)	Nee		Nee					
14 N365 Bemverharding (2de tranche)	Nee		Nee					
15 N865 Bemmaatregelen (3de tranche)	Nee		Nee					
16 N367 Bemmaatregelen (3de tranche)	Nee		Nee					
IenW	E13	Slimme laadpleinen Toekenningsbeschikking Gemeenten en provincies	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Project afgerond in (jaar T) (Ja/Nee)?	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting op niet-afgeronde projecten	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E13/01	Aard controle R Indicator: E13/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E13/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E13/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E13/05	
1	Gemeente Eemshaven	€ 0	Ja	Ja	Via SiSa verantwoording 2021 heeft de gemeente Eemshaven het project verantwoord. De provincie Groningen heeft het project nog niet vastgesteld.			
IenW	E15B	Regeling Specifieke uitkering Regionale Aanpak Laadinfrastructuur 2020-2023 SiSa tussen medeoverheden	Heronder per regel één code uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die medeoverheid invullen	Projectnaam/nummer	Regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur conform Samenwerkingsovereenkomst. (Ja/Nee)	Cofinanciering ten behoeve van het regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur (jaar T)	Cumulatieve cofinanciering ten behoeve van regionaal Plan van Aanpak Laadinfrastructuur (t/m jaar T)	Eindeverantwoording (Ja/Nee)
			Aard controle n.v.t. Indicator: E15B/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E15B/02	Aard controle D1 Indicator: E15B/03	Aard controle R Indicator: E15B/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E15B/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E15B/06
1	030001 Provincie Groningen	RAL	Ja	€ 160.091	€ 201.627	Nee		
IenW	E16	Eems-Dollard 2050 Provincie Groningen	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) – per onderdeel	Besteding (jaar T) (gedeeltelijk) verantwoord o.b.v. voorlopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting op niet-afgeronde projecten	
			Aard controle R Indicator: E16/01	Aard controle R Indicator: E16/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E16/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E16/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E16/05	
			1 IENW/BSK-2022/178651	€ 50.000	Ja	Nee		
			2	Eindeverantwoording (Ja/Nee)				
		Aard controle n.v.t. Indicator: E16/06						
IenW	E20	Regeling stimuleringsverkeersmaatregelen 2020-2021 Provincies en Gemeenten	Ja	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve cofinanciering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: E20/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/02	Aard controle R Indicator: E20/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/04		
			€ 0	€ 589.589	€ 294.795	Nee		
			Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuk, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E20/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E20/08		
			1 101 Aanbrengen van kant- en asmarkering op fietspaden aantal in meters	Nee	113.000			
			2 102 Saneren paaltjes en verticale elementen op of naast fietspaden aantal in st	Nee	0			
			3 109 Aanleg van verticale elementen voor korte rechtepaden aantal in st	Nee	0			
			4 111 Aanleg van een voetgangersoversteekplaats aantal in st	Nee	0			
			5 120 Aanleg van een snelheidsremmende plateau voor een fietsoversteek, alleen bij een kruispunt aantal in st	Nee	0			
			6 119 Aanleg van een fietsoversteek (middeneiland), alleen bij een kruispunt aantal in st	Nee	0			
7 205 Verbreden van fietspaden aantal in meters	Nee	0						
8 105 Verbreden van fietspaden aantal in meters	Nee	0						
9 132 Aanleg van een rotonde buiten de bebouwde kom aantal in st	Nee	0						
10 119 Aanleg van een fietsoversteek (middeneiland), alleen bij een kruispunt aantal in st	Nee	0						

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023								
Verantwoor	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
IenW	E28B	Regionale mobiliteitsfondsen (Zuiderzeelijn) (SISA tussen medeoverheden) Beschikking of overeenkomst van Samenwerkingsverband Noord Nederland met provincies obv convenant tussen Rijk en Samenwerkingsverband Noord Nederland voor Regio specifiek Pakket Zuiderzeelijn Provincies Fryslân, Groningen en Drenthe	Hiervoor per regel één beschikkingnummer en in de kolommen eernaast de verantwoordingsinformatie	Gerealiseerd (Ja/Nee)	Besteding (jaar T) ten laste van SNN	Overige bestedingen (jaar T)	Te verrekenen met SNN	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/01	Aard controle R Indicator: E28B/02	Aard controle R Indicator: E28B/03	Aard controle R Indicator: E28B/04	Aard controle R Indicator: E28B/05	
			1 UP-13-10543	Ja	€ 45.318.998	€ 0	€ 0	
			2 UP-16-25538	Nee	€ 15.095.798	€ 0	€ 0	
			3 UP-22-00470	Nee	€ 0	€ 0	€ 0	
			Kopie beschikkingnummer	Toelichting	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E28B/08			
			1 UP-13-10543	Ja				
			2 UP-16-25538	Nee				
			3 UP-22-00470	Nee				
IenW	E33	Incidentele specifieke uitkering MIRT 2017-2019 (Beter benutten)	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) nm aan andere medeoverheden overgeboekte middelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: E33/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E33/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E33/03	Aard controle R Indicator: E33/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E33/05	
			€ 185.435	€ 4.185.554	Nee	€ 0	Nee	
			Projectnaam/nummer	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project				
			Aard controle n.v.t. Indicator: E33/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E33/07				
			1 KTA Groningen-Assen 2018	Nee				
			2 KTA Groningen 2018	Ja				
			3 Zonnedak P+R Meenstad	Ja				
IenW	E38	Tijdelijke stimuleringsregeling veilig, doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2020	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindverantwoording totale project (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E38/01	Aard controle R Indicator: E38/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/04		
			€ 28.230	€ 524.701	Nee	Nee		
			Projectnaam/nummer per project	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee) - per project				
			Aard controle n.v.t. Indicator: E38/05	Aard controle n.v.t. Indicator: E38/06				
			1 Project b: Organisatorische inbedding van levering van actuele en betrouwbare data voor digitale mobiliteitsdiensten	Ja				
			2 Project f: Stimulering door werkgevers van gebruik van de fiets voor woon-werkverkeer en zakelijk verkeer	Nee				
			3 Project g: Opstellen regionaal plan van aanpak voor verkeer en vervoer van goederen gericht op verbetering van de bereikbaarheid en vermindering van de CO2-emissie	Ja				
IenW	E45	Incidentele specifieke uitkering RSP-ZL REP	Besteding (jaar T) aan projectkosten totale project	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten totale project	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) nm uitvoering door derde	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle R Indicator: E45/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E45/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E45/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E45/04	Aard controle R Indicator: E45/05	
€ 947.974	€ 1.787.397	Ja	€ 0	Nee				
IenW	E47	Incidentele specifieke uitkering Wunderline en station Hoogerkerk	Besteding (jaar T-1) ten laste van Rijksmiddelen	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: E47/01	Aard controle R Indicator: E47/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E47/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E47/04		
€ 1.519.062	€ 1.332.536	€ 2.872.624	Nee					
IenW	E52	Regeling specifieke uitkering beschikbaarheidsvergoeding regionale OV-concessies 2021	Naam per concessie zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling	Naam concessiehouder zoals gedefinieerd in artikel 1 en benoemd in bijlage 1 van de regeling	Besteding (jaar T-2 (2019))	Besteding (jaar T)	Specifieke kosten van de concessiehouder in de periode van 1 januari 2021 tot en met 31 december 2021 ter voorkoming van verdere verspreiding van het virus dat COVID-19 veroorzaakt	Totaal bedrag verstrekte subsidies concessieverleners conform concessie (jaar 2021) - zoals in de bijlage 3 van de regeling is opgenomen verleend
			Aard controle n.v.t. Indicator: E52/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E52/02	Aard controle R Indicator: E52/03	Aard controle R Indicator: E52/04	Aard controle R Indicator: E52/05	Aard controle R Indicator: E52/06
			1 Trein Noordelijke Lijnen/Concessie Regionaal Spoonvoer Groningen 2020-2035	Arriva personenvervoer Nederland BV	€ 54.931.000	€ 50.607.000	€ 11.000	€ 2.158.000
			Kopie naam concessie	Totale opbrengstenconform bijlage 3 (5A OCW-contract studentenkaart) van de regeling	Totale opbrengstenconform bijlage 3 (5B opbrengsten van reizigers) van de regeling	Totale Opbrengsten conform bijlage 3 (5C Andere opbrengsten) van de regeling	Komt de concessiehouder voor deze concessie in aanmerking voor de 2% extra vergoeding (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: E52/07	Aard controle R Indicator: E52/08	Aard controle R Indicator: E52/09	Aard controle R Indicator: E52/10	Aard controle R Indicator: E52/11	
			1 Trein Noordelijke Lijnen/Concessie Regionaal Spoonvoer Groningen 2020-2035	€ 11.887.000	€ 12.699.000	€ 1.853.000	Nee	

SISa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sis - d.d. 9-3-2023								
Verstrekker	Uitkeringscode	specifieke uitkering / juridische grondslag / ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator
IenW	E53	Regeling specifieke uitkering Schone Lucht Akkoord	Beschikkingnummer / naam	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Daadwerkelijke startdatum van het project (dd/mm/jj)	Daadwerkelijke einddatum van het project (dd/mm/jj)	Eeneringen binnen 3 maanden na afronding project gedeeld (ja/nee)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E53/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/06</i>
			1 Bijdrage werkgroep Industrie / SPUKSLA-21-02100921	€ 7.800	€ 7.800	1-1-2021	28-2-2023	Nee
			2 Juridische ondersteuning scherper vergunnen industrie / SPUKSLA-21-02281114	€ 26.541	€ 26.541	1-1-2022	31-12-2022	Ja
			3 Luchtkwaliteit meten en kalibreren in de provincie Groningen / SPUKSLA-21-02295343	€ 1.625	€ 1.625	1-9-2022	31-12-2024	Nee
			4 De Hinderapp / SPUKSLA-21-02297075	€ 16.686	€ 16.686	1-9-2022	31-12-2024	Nee
			5 Pilot HBG - Laagbloedgesteld gebied Eemdelta / SPUKSLA-22-03317687	€ 7.350	€ 7.350	1-10-2022	31-12-2023	Nee
			Kopie beschikkingnummer /naam	Jaar waarin het project is opgenomen in een decentraal uitvoeringsplan				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/08</i>				
			1 Bijdrage werkgroep Industrie / SPUKSLA-21-02100921	2023 (was eerder uitzonderingssituatie, hoefde niet van Rijk)				
2 Juridische ondersteuning scherper vergunnen industrie / SPUKSLA-21-02281114	2023							
3 Luchtkwaliteit meten en kalibreren in de provincie Groningen / SPUKSLA-21-02295343	2023							
4 De Hinderapp / SPUKSLA-21-02297075	2023							
5 Pilot HBG - Laagbloedgesteld gebied Eemdelta / SPUKSLA-22-03317687	2023							
Eindverantwoording (Ja/Nee)								
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E53/09</i>								
Nee								
IenW	E56	Regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project	Eindverantwoording (Ja/Nee)
			<i>Aard controle R Indicator: E56/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E56/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: E56/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/06</i>
			1 € 0	€ 0	€ 0	Nee	€ 0	Nee
			2 € 0	€ 0	€ 0	Nee	€ 0	Nee
			3 € 721.272	€ 181.819	€ 909.091	Nee	€ 0	Ja
			4 € 65.170	€ 116.140	€ 226.312	Nee	€ 44.993	Nee
			Projectnaam / nummer	Project afgerond (Ja/Nee)				
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/07</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56/08</i>				
			1 Project a: Data/digitalisering	Ja				
			2 Project b: Onderwijs/OV	Nee				
3 Project c: Minder Hinder	Ja							
4 Project h: logistiek	Ja							
IenW	E56B	Regeling specifieke uitkering doelmatig en duurzaam gebruik verkeersinfrastructuur 2021	Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T-1) aan projectkosten voor het totale project	Besteding (jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) aan projectkosten voor het totale project	Project afgerond (Ja/Nee)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56B/01</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56B/02</i>	<i>Aard controle R Indicator: E56B/03</i>	<i>Aard controle R Indicator: E56B/04</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56B/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E56B/06</i>
1	060080 Gemeente Leeuwarden	Project C: Stakeholdersaanpak 2021/2022	€ 728.166	€ 800.835	€ 1.529.000	Ja		
IenW	E58	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem overbruggingsjaar 2021	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie besteding (jaar T-1)	Project afgerond (Ja/Nee)
			<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E58/01</i>	<i>Aard controle R Indicator: E58/02</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E58/03</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E58/04</i>	<i>Aard controle R Indicator: E58/05</i>	<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E58/06</i>
			1 PFAS-bronnenonderzoek provincie Groningen (€ 2.000.000)	€ 44.960	€ 44.960	Ja	€ 0	Nee
			2 Gemeenschappelijke monitoring opkomende stoffen in het grondwater in provincie Groningen (€ 315.000)	€ 29.870	€ 29.870	Ja	€ 0	Nee
Eindverantwoording (Ja/Nee)								
<i>Aard controle n.v.t. Indicator: E58/07</i>								
Nee								

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023									
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
IenW	E83	Tijdelijke regeling specifieke uitkering bodem 2022	Projectnaam / nummer	Besteding (jaar T) per project	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Correctie jaar T-1 per project (Ja/Nee)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) per project		
			Aard controle n.v.t. Indicator: E83/01	Aard controle R Indicator: E83/02	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/03	Aard controle R Indicator: E83/04	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/05		
			1 2022-051528 HR, Parkstraat 121 (Hendo)	€ 0		Ja	€ 0	€ 0	
			2 2022-051528 HR, Middenstraat 17-21a	€ 0		Ja	€ 0	€ 0	
			3 2022-051528 SL, MK Aweg 16-17	€ 0		Ja	€ 0	€ 0	
			4 2022-051528 PK, Kerklaan 18 Oude Pekela	€ 0		Ja	€ 0	€ 0	
			5 2022-051528 VM, 9645, Beneden Oosterdep 179, Autobedrijf Bolt	€ 0		Ja	€ 0	€ 0	
			6 2022-051528 ME, Hereweg 266	€ 0		Ja	€ 0	€ 0	
			7 2022-051528 VM, 9641, Spoonweg 10, vml. WeDeKa, Stichting Mobi	€ 0		Ja	€ 0	€ 0	
			Kopie projectnaam / nummer	Uitvoering is volgens aanvraag uitgevoerd (Ja/Nee), zo nee geef in indicator 08 de reden aan.	Optionele toelichting. Verplicht als bij 07 nee is ingevuld	Project afgerond (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: E83/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/08	Aard controle n.v.t. Indicator: E83/09			
			1 2022-051528 HR, Parkstraat 121 (Hendo)	Nee		projecten zijn nog niet gestart	Nee		
			2 2022-051528 HR, Middenstraat 17-21a	Nee		projecten zijn nog niet gestart	Nee		
			3 2022-051528 SL, MK Aweg 16-17	Nee		projecten zijn nog niet gestart	Nee		
			4 2022-051528 PK, Kerklaan 18 Oude Pekela	Nee		projecten zijn nog niet gestart	Nee		
5 2022-051528 VM, 9645, Beneden Oosterdep 179, Autobedrijf Bolt	Nee		projecten zijn nog niet gestart	Nee					
6 2022-051528 ME, Hereweg 266	Nee		projecten zijn nog niet gestart	Nee					
7 2022-051528 VM, 9641, Spoonweg 10, vml. WeDeKa, Stichting Mobi	Nee		projecten zijn nog niet gestart	Nee					
Eindverantwoording (Ja/Nee)				Nee					
Aard controle n.v.t. Indicator: E83/10									
Nee									
IenW	E84	Regeling stimuleringsverkeersveiligheidsmaatregelen 2022-2023 Provincies en Gemeenten	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Cumulatieve eigen bijdrage en externe financiering (t/m jaar T)	Project afgerond (alle maatregelen) in (jaar T) (Ja/Nee)			
			Aard controle R Indicator: E84/01	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/02	Aard controle R Indicator: E84/03	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/04			
			€ 0	€ 0	€ 0	Nee			
Naam/nummer per maatregel	Per maatregel, maatregel afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	De hoeveelheid opgeleverde verkeersveiligheids-maatregelen per type maatregel (stuk, meters)	Eventuele toelichting, mits noodzakelijk						
Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/06	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/07	Aard controle n.v.t. Indicator: E84/08						
1 377 Aanleg van een fietsoversteek, via een middeneiland, alleen bij een knooppunt/aantal in Stuks	Nee		0						
EZK	F8	Incidentele bijdrage voor de Regionale investeringssteun Groningen Toekenningbeschikking Provincie Groningen	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T).	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Bestedingen zijn verantwoord op basis van voortopige toekenningen? (Ja/Nee)	Toelichting		
			Aard controle R Indicator: F8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F8/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F8/03	Aard controle D2 Indicator: F8/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F8/05		
€ 0,056	€ 4.956,541	Nee	Ja		Er moeten nog subsidies vastgesteld worden.				
EZK	F12	Enmalige specifieke uitkering voor de uitvoering van regionale MIT-regeling 2018-2023	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting			
			Aard controle R Indicator: F12/01	Aard controle R Indicator: F12/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F12/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F12/04			
€ 175,655	€ 8.599,734	Nee							
EZK	F14	Regeling specifieke uitkering MIT 2021	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting			
			Aard controle R Indicator: F14/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F14/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F14/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F14/04			
€ 6,497	€ 3.481,003	Nee							
EZK	F18	MKB-programma Groningen	Algehandelde casussen (t/m jaar T)	Totale besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindverantwoording (Ja/Nee)			
			Aard controle n.v.t. Indicator: F18/01	Aard controle R Indicator: F18/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F18/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F18/04			
1	€ 323,852	€ 336,138	Nee						
EZK	F25	Regeling specifieke uitkering MIT	Beschikkingnummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Eventuele toelichting		
			Aard controle n.v.t. Indicator: F25/01	Aard controle R Indicator: F25/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F25/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F25/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F25/05		
1	1300033154	€ 3.931,279	€ 3.931,279	Nee					

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverzekering sisa - d.d. 9-3-2023								
Versteknummer	Uitkeringscode	Specifieke uitkering (juridische grondslag) / Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
EZK	F33	Deze branche in verband met de uitvoering van het Nationaal Programma Groningen Gemeenten in Groningen en de Provincie Groningen	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Toelichting		
			Aard controle n.v.t. Indicator: F33/01	Aard controle R Indicator: F33/02	Aard controle R Indicator: F33/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F33/04		
			1 Programma Lokale Energietransitie / Strct. 2020, 50516	€ 560.058	€ 1.630.058			
			2 Impulsloket / Strct. 2020, 50516	€ 1.258.156	€ 2.661.098			
			3 Loket Leefbaarheid / Strct. 2020, 50516	€ 595.379	€ 1.033.603			
			4 Erfgoedprogramma / Strct. 2020, 50516	€ 382.793	€ 3.604.143			
5 Werkbudget Programmbureau / Strct. 2020, 50516	€ 4.021.191	€ 5.021.725						
Eindverantwoording (Ja/Nee)								
Aard controle n.v.t. Indicator: F33/05								
EZK	F35	Bijdrage aan Provincie en Gemeenten voor aardbevingsgerelateerde inzet	Nee	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) - zelfstandige uitvoering	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Volledige zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)		
			Aard controle R Indicator: F35/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F35/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F35/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F35/04		
			€ 448.356	€ 2.285.174	Nee	Ja		
			Hieronder per regel één gemeente(code) uit (jaar T-1) selecteren en in de kolommen ernaast de verantwoordingsinformatie voor die gemeente invullen	Besteding (jaar T-1) - uitvoering door derden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T-1) - uitvoering door derden			
			Aard controle n.v.t. Indicator: F35/05	Aard controle R Indicator: F35/06	Aard controle R Indicator: F35/07			
			1					
2								
3								
4								
5								
6								
EZK	F38	Nationaal Programma Groningen Specifieke uitkering NPG Provincie en Gemeenten	Projectnaam/nummer	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Toelichting	Eindverantwoording (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: F38/01	Aard controle R Indicator: F38/02	Aard controle R Indicator: F38/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F38/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F38/05	
			1 EPI-kenniscentrum 2.0 / Strct. 2019, 66468	€ 57.191	€ 367.809		Ja	
			2 Feest In Oost en West! (Herbestemming Kerk Garmenwolde) / Strct. 2019, 66468	€ 0	€ 210.000		Nee	
			3 Lokale openbare gecombineerde product- en restwarmteleiding Chemiepark / Strct. 2019, 66468	€ 0	€ 932.721		Nee	
			4 Openbare multicoen infravoorziening en start circulair industriewater (tracé C) / Strct. 2019, 66468	€ 0	€ 210.500		Nee	
			5 Toekomstbeeld 2040 / Strct. 2019, 66468	€ 0	€ 1.136.466		Nee	
			6 Programmbureau Nationaal Programma Groningen / Strct. 2019, 66468	€ 0	€ 3.999.875		Nee	
			7 Aanwending exarise-energie, chemiecluster Delfzijl / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 500.000		Nee	
			8 Warmte-transitiecentrum Groningen / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 150.000		Nee	
			9 Chemport innovation centre / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 315.000	€ 974.046		Nee	
			10 Innovatiemotor Groene Energie en Chemie / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 166.319	€ 300.000		Nee	
			11 Digitale Top Groningen / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 25.000		Ja	
			12 Warmtetransport Eemsdelta - Groningen / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 144.851	€ 372.721		Nee	
			13 Samen ZONder asbest / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 600.000		Nee	
			14 Zon op alle daken / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 50.000		Ja	
			15 Inzet energiecoaches GfEK en Baukracht / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 150.000		Ja	
			16 Opleiden en omscholen installateurs / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 340.000		Nee	
			17 Leergang Oriëntatie Offshore Wind / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 30.600		Nee	
			18 Pilot autonome ERTMS-trein / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 471.531		Nee	
			19 Mobility Innovation Center / Strct. 2019, 40228 en 49943 (Hive Mobility)	€ 141.662	€ 447.742		Nee	
			20 Pilot Waterstofriss / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 250.000		Nee	
			21 Natuurinclusieve akkerbouw / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 177.611	€ 177.611		Nee	
			22 Verankering NPJPL-resultaten in Groningen / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 484.000		Nee	
			23 Pilot natuurinclusieve landbouw Midwolder Bouwten / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 150.000		Nee	
			24 Ontwikkelend landschap Middag Humsterland / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 72.500		Nee	
			25 Pilot Autohoom rijdende shuttle / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 17.470		Nee	
			26 Pilot leven lang leren / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 340.000		Nee	
			27 Eemsieljen, Delfzijl - Termunten, Borgweer / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 17.643	€ 250.000		Nee	
			28 Zorg Nabij / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 1.134.796		Nee	
29 Energy Challenges / Strct. 2019, 40228 en 49943	€ 0	€ 39.000		Nee				

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023

Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
EZK	F46	SPUK vierde tranche Nationaal Programma Groningen Gemeenten	Projectnaam/ nummer	Besteding (jaar T)	Cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Project afgerond in (jaar T)? (Ja/Nee)	Toelichting op eventuele niet-afgeronde projecten		
			Aard controle n.v.t. Indicator: F46/01	Aard controle R Indicator: F46/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F46/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F46/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F46/05		
			1 Watervoorziening Zoukamp 601558	€ 91.969	€ 91.969	Nee			
			2 Duurzame industriewatervoorziening Delfzijl	€ 436.906	€ 436.906	Nee			
			3 Fascinating Food agro Sustainable Circular Nature Technology	€ 1.523.800	€ 2.410.050	Nee			
			4 Fin.reg.warmteproj.	€ 800.000	€ 1.400.000	Nee			
			5 Heavenn	€ 0	€ 0	Nee			
			6 FDCA Flagship ChemiePark Delfzijl	€ 3.010.745	€ 3.010.745	Nee			
			7 Investeringsregeling toekomsbestendige Industrie	€ 60.296	€ 923.864	Nee			
			8 SG Groningen	€ 620.000	€ 1.240.000	Nee			
			9 Warmtetransitiecentrum (tweede fase)	€ 97.833	€ 431.164	Nee			
			10 Waterstofbathrein	€ 122.194	€ 146.785	Nee			
			11 Kansrijke Groningers	€ 528.000	€ 734.689	Nee			
			12 Kansen vakmanschap	€ 0	€ 500.000	Nee			
			13 Verbandsfonds	€ 206.872	€ 206.872	Nee			
			14 Kansrijk opleiden	€ 1.010.223	€ 1.283.023	Nee			
			15 Talent in de regio	€ 219.317	€ 583.976	Nee			
16 Tijd voor Toekomst	€ 507.588	€ 647.294	Nee						
Eindeverantwoording (Ja/Nee)									
Aard controle n.v.t. Indicator: F46/06									
Nee									
EZK	F201	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbeveingsgebied Groningen Onderdeel A Nationaal Programma Groningen Vanaf tranche 5	Betreff tranche	Projectnaam/nummer	Beschikkingnummer/ naam	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per project	Cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per project	Toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: F201/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F201/02	Aard controle R Indicator: F201/03	Aard controle R Indicator: F201/04	Aard controle R Indicator: F201/05	Aard controle n.v.t. Indicator: F201/06	
			15	project Roerme	2021-0000079098		€ 3.639.525	€ 3.740.540	
			25	project Markante Kulturhoeken	2021-0000079098		€ 0	€ 110.000	
			35	project Zo willen wij wonen	2021-0000079098		€ 132.752	€ 235.252	
			45	project Landschapswerkplaats	2021-0000079098		€ 985.915	€ 1.027.143	
			55	project Aardbeving beleving	2021-0000079098		€ 66.035	€ 67.835	
			65	project (Boeren)Ervan, als slagen voor de natuur	2021-0000079098		€ 0	€ 50.000	
			75	project Elk dorp zijn eigen voedseltuin	2021-0000079098		€ 51.225	€ 86.525	
			85	project Zummerbühne	2021-0000079098		€ 850.000	€ 900.000	
			95	project Sterke musea	2021-0000079098		€ 106.397	€ 109.047	
			105	project Nu leren wat later is	2021-0000079098		€ 0	€ 200.000	
			115	project Kunst in de zorg	2021-0000079098		€ 0	€ 0	
			125	project Filosofie op het Vmbo	2021-0000079098		€ 0	€ 55.000	
			135	project Kansrijke Generatie	2021-0000079098		€ 620	€ 620	
			145	project De Barst	2021-0000079098		€ 56.879	€ 56.879	
			155	project Tourmedia	2021-0000079098		€ 97.177	€ 97.177	
			165	project Waddenburger	2021-0000079098		€ 0	€ 0	
			175	project Groningen groen en Duurzaam: Agrifuture	2021-0000079098		€ 0	€ 0	
			185	project Organisatielasten thematisch programma	2021-0000079098		€ 11.815	€ 364.225	
			195	project Zorg Nabli	2021-0000079098		€ 33.649	€ 33.649	
			205	project Digitale academie	2021-0000079098		€ 125.203	€ 203.116	Project loopt tot 30/4/2023, eindverantwoording moet voor 31/7/2023 worden ingediend.
			215	project Ondernemersportaal GroBusiness	2021-0000079098		€ 299.040	€ 741.648	Project loopt tot 1/4/2025, eindverantwoording moet voor 31/7/2025 worden ingediend.
			225	project Field labs autonoom vervoer	2021-0000079098		€ 1.374.011	€ 1.649.011	
			235	project 8 persons OV-bus en taxibus op waterstof	2021-0000079098		€ 224.244	€ 224.244	
			245	project Retrofit Q-liner en intercitybus naar waterstof elektrisch	2021-0000079098		€ 0	€ 0	
			255	project Hive mobility Center (fase 2)	2021-0000079098		€ 0	€ 0	
			265	project Innovatiehub Oost-Groningen	2021-0000079098		€ 96.760	€ 96.760	Project loopt tot 31/3/2025, eindverantwoording moet voor 30/6/2025 worden ingediend.
			275	project Venturelab Noord	2021-0000079098		€ 0	€ 0	€ 0 Het voorstel tot subsidieverlening is per 3/3/2023 nog in voorbereiding.
			285	project Waterstof Werk	2021-0000079098		€ 209.298	€ 209.298	Project loopt tot 31-1-2027, eindverantwoording moet 25/2/2027 worden ingediend.
			295	project REGAN	2021-0000079098		€ 89.461	€ 89.461	Project loopt tm 31-12-2024, eindverantwoording moet voor 1/4/2025 zijn ingediend.
			305	project Steel(wast) in de regio	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 14.875	€ 14.875	
			315	project Pioniers in de provincie	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 25.000	€ 25.000	
			325	project Knudderijke Touekomst voor wilde vogels	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 0	€ 0	
			335	project Waterstofbanen in de maakindustrie	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 30.661	€ 30.661	
			345	project Oost van Groningen	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 15.517	€ 15.517	
			355	project Groninge Vuur	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 126.803	€ 126.803	
			365	project Kansen voor kinderen in Groningen	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 0	€ 0	
			375	project Makeport Mercurius	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 300.000	€ 300.000	
			385	project Energiehub560	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 50.000	€ 50.000	
			395	project Route 2040	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 0	€ 0	
			405	project Groninger films	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 51.529	€ 51.529	
			415	project Groningen Werkt Circulair	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 41.250	€ 41.250	
			425	project Stille Goud	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 5.000	€ 5.000	
			435	project Klekn & DOUN	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 15.525	€ 15.525	
			445	project Nieuwe Zaalplaatsen	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 38.721	€ 38.721	
			455	project Tijd voor toekomst	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 15.720	€ 15.720	
			465	project ZESS Hub Groningen	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 0	€ 0	
			475	project Reclamemarketing Oost-Groningen	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 66.600	€ 66.600	
			485	project Groene waterstof op weg in Groningen	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 0	€ 0	
			495	project Impuls Vrijheidseconomie & Gebiedsontwikkeling	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 325.000	€ 325.000	
			505	project Verbetering mentale gezondheid in Groningen	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 263.471	€ 263.471	
515	Project sociale, mentale en gezondheidsondersteuning	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 15.000	€ 15.000				
525	Project Hackatons (eerste tranche) bij het programmabureau	PDGGO-DVPG / 22510042		€ 37.190	€ 37.190				

Sisa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling Informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023									
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering	Juridische grondslag	Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator		
					Kopie projectnaam	Project afgerond (Ja/Nee)			
					Aard controle n.v.t. Indicator: F201/07	Aard controle n.v.t. Indicator: F201/08			
					1 project Roemte	Nee			
					2 project Markante Kulturhoezzen	Nee			
					3 project Zo willen wij wonen	Nee			
					4 project Landschapswerkplaats	Nee			
					5 project Aardbeving beleving	Nee			
					6 project (Boeren)Ervn, als stapstenen voor de natuur	Nee			
					7 project Elk dorp zijn eigen voedseltuin	Nee			
					8 project Zimmersbühne	Nee			
					9 project Sterke musea	Nee			
					10 project Nu leren wat later is	Nee			
					11 project Kunst in de zorg	Nee			
					12 project Filosofie op het Vmbo	Nee			
					13 project Kanstrike Generatie	Nee			
					14 project De Barst	Nee			
					15 project Touripedia	Nee			
					16 project Waddenburg	Nee			
					17 project Groningen groen en Duurzaam: Agrifutura	Nee			
					18 project Organisatieleiden thematisch programma	Nee			
					19 project Zorg N&B	Nee			
					20 project Digitale academie	Nee			
					21 project Ondernemersportaal GroBusiness	Nee			
					22 project Field labs autonoom vervoer	Nee			
					23 project 8 persoons OV-bus en taxibus op waterstof	Nee			
					24 project Retrofit Q-liner en intercitybus naar waterstof elektrisch	Nee			
					25 project Hiv mobility Center (fase 2)	Nee			
					26 project Innovatiehub Oost-Groningen	Nee			
					27 project Venturilab Noord	Nee			
					28 project Waterstof Werk	Nee			
					29 project REGAIN	Nee			
					30 project Stee(vast) in de regio	Nee			
					31 project Pioniers in de provincie	Nee			
					32 project Kruidenrika Toukomat voor weidevogels	Nee			
					33 project Waterstofbanen in de maakindustrie	Nee			
					34 project Oogst van Groningen	Nee			
					35 project Gronings Vuur	Nee			
					36 project Kansen voor kinderen in Groningen	Nee			
					37 project Makeport Mercurius	Nee			
					38	Nee			
					39	Nee			
					40	Nee			
					41	Nee			
					42	Nee			
					43 project Energiehub060	Nee			
					44 project Nieuwe Zaaiplassen	Nee			
					45 project Tijd voor toekomst	Nee			
					46 project ZESS Hub Groningen	Nee			
					47 project Regiomarketing Oost-Groningen	Nee			
					48 project Groene waterstof op weg in Groningen	Nee			
					49 project Impuls Vrijheidsconomie & Gebiedsontwikkeling	Nee			
					50 project Verbetering mentale gezondheid in Groningen	Nee			
					51 Project sociale, mentale en gezondheids ondersteuning	Nee			
					52 Project Hackatons (eerste tranche) bij het programmabureau	Nee			
EZK	F203	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Aardbevingsgerelateerde inzet		Beschikkingnaam / nummer	Betreft tranche		Besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)
					Aard controle n.v.t. Indicator: F203/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F203/02	Aard controle R Indicator: F203/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F203/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F203/05
					1 Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Aardbevingsgerelateerde inzet (toekenning tweede tranche provincie Groningen)2021-0000079131	2e tranche	€ 508.726	€ 1.665.203	Nee
					2 Meerjarige regeling verstrekking specifiek uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Aardbevingsgerelateerde inzet (toekenning derde tranche, Provincie Groningen) 2022-0000001003214369000	3e tranche	€ 288.725	€ 288.725	Nee
EZK	F204	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel D activiteiten BLOK D		Beschikkingnummer	Totale besteding ten laste van Rijksmiddelen (jaar T)		Cumulatieve besteding ten laste van Rijksmiddelen (t/m jaar T)	Eindverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting
					Aard controle n.v.t. Indicator: F204/01	Aard controle R Indicator: F204/02	Aard controle n.v.t. Indicator: F204/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F204/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F204/05
					1 SPLUK gebiedsontwikkeling blok d (tweede tranche), provincie Groningen, 2022-1300033401	€ 376.012	€ 376.012	Ja	

SiSa bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking siSa - d.d. 9-3-2023									
Verstekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering (juridische grondslag) Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator		
EZK	F208	Meerjarige regeling verstrekking specifieke uitkeringen aardbevingsgebied Groningen Onderdeel C Maatschappelijke Organisaties provincie Groningen Gemeenten Vanaf tranche 2	Beschikkingnaam/nummer	Betragt tranche	Totale besteding (jaar T)	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T)	Eindeverantwoording (Ja/Nee)	Indicator	
			Aard controle R Indicator: F208/01	Aard controle n.v.t. Indicator: F208/02	Aard controle R Indicator: F208/03	Aard controle n.v.t. Indicator: F208/04	Aard controle n.v.t. Indicator: F208/05		
			1 Maatschappelijke Organisaties 2021-000079138	2e tranche	-€ 26.791	€ 1.756.209	Ja		
			2 Maatschappelijke Organisaties onderdeel C/ W.222514694	3e tranche	€ 2.309.000	€ 2.309.000	Nee		
			Naam maatschappelijke organisatie	Onder welke beschikkingnaam/nummer is deze maatschappelijke organisatie uitbetaald	Totale besteding (t/m jaar T) per maatschappelijke organisatie	Overboeking per maatschappelijke organisatie afgerond (Ja/Nee)	Toelichting		
			Aard controle n.v.t. Indicator: F208/06	Aard controle R Indicator: F208/07	Aard controle R Indicator: F208/08	Aard controle n.v.t. Indicator: F208/09	Aard controle n.v.t. Indicator: F208/10		
			1 Christelijk Nationaal Vakverbond in Nederland (CNV)	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad		
			2 Federatie Nederlandse Vakbeweging	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad		
			3 Land- en Tuinbouw Organisatie Noord (bij afkorting genaamd: LTO Noord)	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad		
			4 Libau	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad		
			5 Stg. Huurders Platform Aardbevingen Groningen	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad		
			6 Stichting Kerk en Aardbeving	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad		
			7 Stichting Natuur en Milieufederatie Groningen	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad		
			8 Stichting Ondersteuning Groninger Dorpen	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad		
			9 Stichting Platform 1 Noorden	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad		
			10 Stichting Samenwerking Mijnbouw Schade	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad		
			11 VNC-NCW MNB Noord	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad		
12 Ver. Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta SBE	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad					
13 Woningbouwcorporaties	n.v.t.	€ 0	Ja	via Groninger Gasberaad					
14 Ver. V. Schaafel. Vd bodembew. door gaswinning / GBB	2020-116134 + 2021-112177	€ 600.000	Ja						
15 Gasberaad	2020-111078 + 2022-062751 + 2021-099320	€ 1.188.209	Ja						
16 Veiligheidsregio Groningen	2020-108937 + geen beschikking in 2022	€ 118.000	Ja		incl. def. Vaststelling in 2022 2e tranche waarbij de kosten € 26.791 lager uitvallen				
17 Stut & Steun	2021-004049 + 20-116313 + 2022-010209	€ 2.159.000	Ja						
LNV	L7	Regeling specifieke uitkering IBP-Vitaal Platteland	Gebedsnaam/nummer	Totale besteding (jaar T) Zelfstandige uitvoering	Totale Cumulatieve besteding (t/m jaar T) Inclusief uitvoering door derde vanaf SiSa 2021	Volledig zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)	Eindeverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting	
			Aard controle n.v.t. Indicator: L7/01	Aard controle R Indicator: L7/02	Aard controle R Indicator: L7/03	Aard controle n.v.t. Indicator: L7/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L7/05	Aard controle n.v.t. Indicator: L7/06	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen
1	Eems-Delta	€ 1.437.838	€ 1.885.381	Ja	Nee				
2	IBP Westerkwartier	€ 236.119	€ 755.456	Ja	Nee				
LNV	L8	Regeling provinciale aankoop veehouderijen nabij natuurgebieden	Beschikkingnummer/naam	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) Automatisch ingevuld en betreft optelling indicatoren L8/09	Eindeverantwoording (Ja/Nee)				
			Aard controle n.v.t. Indicator: L8/01	Aard controle n.v.t. Indicator: L8/02	Aard controle n.v.t. Indicator: L8/03				
			SIJ0V121008	€ 554.460	Nee				
			Naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst	Betragt dit een financiering uit deel A of deel B?	Indien deel A: is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie hebben geleid tot vermogensvermijng v.w.o. opbrengsten; zo ja, welk bedrag betreft het?	Indien deel B: is sprake geweest van de verwerving van vermogensbestanddelen die voor de provincie restwaarde zouden opleveren; zo ja, welk bedrag betreft het?	Besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen per overeenkomst	
			Aard controle n.v.t. Indicator: L8/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L8/05	Aard controle D1 Indicator: L8/06	Aard controle D1 Indicator: L8/07	Aard controle R Indicator: L8/08	Aard controle n.v.t. Indicator: L8/09	
1	PL020a GR 2020.01	B	€ 150.000	Ja	€ 554.460	€ 554.460			
	Kopie naam/nummer overeenkomstig koopovereenkomst	Is de aankoop gebaseerd op een taxatie door een onafhankelijke taxateur of marktwaarde en komt de overeengekomen koopsom met die taxatie overeen? (Ja/Nee/N.v.t.)	Toelichting						
	Aard controle n.v.t. Indicator: L8/10	Aard controle D1 Indicator: L8/11	Aard controle n.v.t. Indicator: L8/12						
1	PL020a GR 2020.01	Ja							
2									
3									
4									
5									
LNV	L10	Regeling specifieke uitkering Impuls Veenweiden	Gebedsnaam/nummer	Totale besteding (jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Totale cumulatieve besteding (t/m jaar T) ten laste van Rijksmiddelen	Eindeverantwoording (Ja/Nee)	Toelichting		
			Aard controle n.v.t. Indicator: L10/01	Aard controle R Indicator: L10/02	Aard controle R Indicator: L10/03	Aard controle n.v.t. Indicator: L10/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L10/05	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen	
1	DGNVLG 20220461400011356	€ 238.199	€ 257.085	Nee					
LNV	L16	Enmalige specifieke uitkering Provinciaal Uitvoeringsprogramma Natuur	Naam Uitvoeringsprogramma	Besteding (jaar T) per uitvoeringsprogramma - exclusief uitvoering door derden	Cumulatieve besteding (t/m jaar T). Vanaf SiSa 2022 inclusief uitvoering door derden	Cumulatieve besteding apparaatskosten (t/m jaar T) per uitvoeringsprogramma	Uitvoeringsprogramma volgens uitvoeringsplan uitgevoerd (Ja/Nee)	Uitvoeringsprogramma afgerond (Ja/Nee)	
			Aard controle n.v.t. Indicator: L16/01	Aard controle R Indicator: L16/02	Aard controle R Indicator: L16/03	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/04	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/05	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/06	
1	Programma Natuur	€ 1.315.248	€ 1.315.248	€ 87.200	Ja	Nee			
	Kopie Uitvoeringsprogramma	Toelichting	Zelfstandige uitvoering (Ja/Nee)						
	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/07	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/08	Aard controle n.v.t. Indicator: L16/09						
1	Programma Natuur	Ja							

SISA bijlage verantwoordingsinformatie 2022 op grond van artikel 3 van de Regeling informatieverstrekking sisa - d.d. 9-3-2023								
Verstrekker	Uitkeringscode	Specifieke uitkering Juridische grondslag Ontvanger	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	Indicator	
LNV	L18	Agroprogramma groningen	Aantal opgepakte casussen (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: L18/01</i>	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: L18/02</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: L18/03</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: L18/04</i>		
			73	€ 2.358.525	€ 2.384.502	Nee		
LNV	L23	Specifieke uitkering programmamanagement ED2050 Groningen	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: L23/01</i>	Cumulatieve besteding (t/m jaar T) <i>Aard controle R Indicator: L23/02</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: L23/03</i>			
			€ 40.957	€ 40.957	Nee			
LNV	L24	Regeling specifieke uitkering voorbereidingskosten landelijk gebied, versnellingsvoorstellen en PAS-meiders	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: L24/01</i>	Totale cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: L24/02</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee)? <i>Aard controle n.v.t. Indicator: L24/03</i>			
			€ 25.000	€ 25.000	Nee			
LNV	L25	Regeling specifieke uitkering provinciale versnellingsvoorstellen transitie landelijk gebied	Naam versnellingsvoorstel <i>Aard controle n.v.t. Indicator: L25/01</i>	Besteding (jaar T) <i>Aard controle R Indicator: L25/02</i>	Totale cumulatieve bestedingen (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: L25/03</i>	Baten (jaar T) vermogensvorming <i>Aard controle R Indicator: L25/04</i>	Totale cumulatieve baten vermogensvorming (t/m jaar T) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: L25/05</i>	
		1 Pilot meetnet stikstof Liefdebroek	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		2 De route naar een waarde(n)volle landbouw	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		3 Noord-Nederlandse stikstofaanpak	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	€ 0	
		Eindverantwoording (Ja/Nee)? <i>Aard controle n.v.t. Indicator: L25/06</i>						
			Nee					
FRL	FRL14C	Verzamelregeling SISA tussen medeoverheden - provinciale middelen Fryslan SISA tussen medeoverheden - provinciale middelen Fryslan	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen emast de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicator: FRL14C/01</i>	Welke regeling betreft het <i>Aard controle n.v.t. Indicator: FRL14C/02</i>	Totale besteding in jaar T <i>Aard controle R Indicator: FRL14C/03</i>	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding <i>Aard controle R Indicator: FRL14C/04</i>	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T <i>Aard controle n.v.t. Indicator: FRL14C/05</i>	Toelichting <i>Aard controle n.v.t. Indicator: FRL14C/06</i>
			2052276	We The North	€ 650.177		€ 650.177	
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: FRL14C/07</i>	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen <i>Aard controle R Indicator: FRL14C/08</i>	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van alleen provinciale middelen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: FRL14C/09</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden <i>Aard controle n.v.t. Indicator: FRL14C/10</i>	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: FRL14C/11</i>
			2052276	€ 100.000	€ 100.000	Nee		
GRO	GRO11C	Regiofonds SISA tussen medeoverheden - provinciale middelen Groningen	Hieronder per regel één beschikingsnummer en in de kolommen emast de verantwoordingsinformatie <i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/01</i>	Welke regeling betreft het (taakveld waarop van toepassing zelf invullen) <i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/02</i>	Totale besteding in jaar T <i>Aard controle R Indicator: GRO11C/03</i>	Correctie t.o.v. jaar T-1 van verantwoorde totale besteding <i>Aard controle R Indicator: GRO11C/04</i>	Cumulatieve totale besteding tot en met jaar T <i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/05</i>	Toelichting <i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/06</i>
			1 R2013.00689	REVZ Meerweg Haren	€ 2.482.525		€ 4.163.185	
			2 B2015.00348	Knoop Groningen (Groningen Spoorzone)	€ 19.523.104		€ 169.646.072	
			3 B2015.00059	Maatregelenpakket N980	€ 37.110		€ 1.441.196	
			Kopie beschikingsnummer	De besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Alleen de besteding in jaar T ten laste van alleen provinciale middelen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/07</i>	Correctie t.o.v. jaar T-1 van besteding ten laste van alleen provinciale middelen Als de correctie een vermeerdering is, gaat het om nog niet verantwoorde besteding ten laste van alleen provinciale middelen <i>Aard controle R Indicator: GRO11C/08</i>	Cumulatieve besteding tot en met jaar T ten laste van alleen provinciale middelen Tussentijds afstemmen van juistheid en volledigheid van de verantwoordingsinformatie ten laste van alleen provinciale middelen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/09</i>	Eindverantwoording (Ja/Nee) Als u kiest voor 'ja', betekent dit, dat hiervoor alle besteding is afgerond en u er de komende jaren geen besteding meer voor wilt verantwoorden <i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/10</i>	Hier eventueel opmerkingen of toelichtingen <i>Aard controle n.v.t. Indicator: GRO11C/11</i>
			1 R2013.00689	€ 0	€ 0	€ 1.199.350	Nee	
			2 B2015.00348	€ 4.489.524	€ 0	€ 53.234.782	Nee	
			3 B2015.00059	€ 37.110	€ 0	€ 869.178	Ja	

3. Begrotingswijzigingen buiten P&C-cyclus

Onderstaande tabel geeft een overzicht van de totaalbedragen op programmaniveau van de oorspronkelijke Begroting 2022 en de sindsdien vastgestelde begrotingswijzigingen. Over de begrotingswijzigingen via separate voordrachten zijn uw Staten reeds bij de Perspectiefnota 2023 en bij de Najaarsmonitor 2022 in meer detail geïnformeerd.

Totaaloverzicht begrotingswijzigingen

Programma	datum PS	2022	2023	2024	2025
1. Ruimte en water					
Stand Begroting 2022 bij besluitvorming 10 november 2021		5.647	4.816	3.647	3.755
- 2e begrotingswijziging: Jaarstukken 2021	29-6-2022	0			
- 6e begrotingswijziging: Perspectiefnota 2023 en Voorjaarsmonitor 2022	29-6-2022	680	400	215	215
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2022 en Begroting 2023	9-11-2022	-1.261	1.955	254	161
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		0	0	0	0
		5.066	7.171	4.116	4.131
2. Milieu en energie					
Stand Begroting 2022 bij besluitvorming 10 november 2021		15.519	19.905	13.544	13.312
- 1e begrotingswijziging: Energiebespaarlening en ontwikkelingsfonds vroegtijdige participatie duurzame energie	15-12-2021	-235	235		
- 2e begrotingswijziging: Jaarstukken 2021	29-6-2022	0			
- 4e begrotingswijziging: Begroting Omgevingsdienst Groningen 2023	25-5-2022	873	647	392	321
- 6e begrotingswijziging: Perspectiefnota 2023 en Voorjaarsmonitor 2022	29-6-2022	376	1.668	256	152
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2022 en Begroting 2023	9-11-2022	-2.425	-308	-1.697	-1.925
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		-143	-113	-114	-115
		13.965	22.034	12.381	11.745
3. Platteland en natuur					
Stand Begroting 2022 bij besluitvorming 10 november 2021		47.203	43.995	41.223	41.957
- 2e begrotingswijziging: Jaarstukken 2021	29-6-2022	0	0	0	
- 3e begrotingswijziging: Begroting Prolander 2023	25-5-2022	0	86	85	127
- 6e begrotingswijziging: Perspectiefnota 2023 en Voorjaarsmonitor 2022	29-6-2022	2.913	3.271	92	92
- 7e begrotingswijziging: Investeringskrediet getijdenduiker (Dubbele Dijk)	9-11-2022	0			
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2022 en Begroting 2023	9-11-2022	70	4.220	983	819
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		0	0	0	0
		50.185	51.571	42.383	42.994
4. Bereikbaarheid					
Stand Begroting 2022 bij besluitvorming 10 november 2021		113.331	115.526	115.335	115.835
- 2e begrotingswijziging: Jaarstukken 2021	29-6-2022	0			
- 5e begrotingswijziging: Kaderstellende nota reserves en voorzieningen	29-6-2022	0	0	0	0
- 6e begrotingswijziging: Perspectiefnota 2023 en Voorjaarsmonitor 2022	29-6-2022	-820	5.000	0	0
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2022 en Begroting 2023	9-11-2022	-2.667	-946	-3.802	-4.208
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		0	0	0	0
		109.844	119.580	111.533	111.627
5. Economie					
Stand Begroting 2022 bij besluitvorming 10 november 2021		24.065	12.464	16.875	14.057
- 2e begrotingswijziging: Jaarstukken 2021	29-6-2022	0	0		
- 5e begrotingswijziging: Kaderstellende nota reserves en voorzieningen	29-6-2022	0	0		
- 6e begrotingswijziging: Perspectiefnota 2023 en Voorjaarsmonitor 2022	29-6-2022	543	2.415	113	63
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2022 en Begroting 2023	9-11-2022	-1.257	1.389	-314	-148
- 9e begrotingswijziging: Groningen Airport Eelde, overbruggingsfinanciering 2023	14-12-2022	0	0		
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		50	-50	0	0
		23.402	16.218	16.673	13.971
6. Cultuur en maatschappij					
Stand Begroting 2022 bij besluitvorming 10 november 2021		30.737	26.416	23.527	20.867
- 2e begrotingswijziging: Jaarstukken 2021	29-6-2022	0			
- 5e begrotingswijziging: Kaderstellende nota reserves en voorzieningen	29-6-2022	0	0		
- 6e begrotingswijziging: Perspectiefnota 2023 en Voorjaarsmonitor 2022	29-6-2022	3.584	-3.332	78	0
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2022 en Begroting 2023	9-11-2022	-5.933	6.233	-80	-494
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		40	-10	0	0
		28.428	29.308	23.525	20.373
7. Openbaar bestuur					
Stand Begroting 2022 bij besluitvorming 10 november 2021		11.585	11.807	11.138	11.493
- 2e begrotingswijziging: Jaarstukken 2021	29-6-2022	0			
- 6e begrotingswijziging: Perspectiefnota 2023 en Voorjaarsmonitor 2022	29-6-2022	-273	-65	87	12
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2022 en Begroting 2023	9-11-2022	1.025	1.262	721	588
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		0	69	0	0
		12.336	13.073	11.946	12.093
8. Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering					
Stand Begroting 2022 bij besluitvorming 10 november 2021		-249.675	-236.517	-228.378	-224.365
- 2e begrotingswijziging: Jaarstukken 2021	29-6-2022	0			
- 5e begrotingswijziging: Kaderstellende nota reserves en voorzieningen	29-6-2022	0	0	0	0
- 6e begrotingswijziging: Perspectiefnota 2023 en Voorjaarsmonitor 2022	29-6-2022	-8.773	-12.552	-14.939	-14.875
- 8e begrotingswijziging: Najaarsmonitor 2022 en Begroting 2023	9-11-2022	15.169	-13.856	3.656	4.384
- begrotingswijzigingen onder mandaat van ons college		54	203	114	115
		-243.225	-262.722	-239.547	-234.741
Begrotingsruimte na 9e begrotingswijziging *		0	-3.767	-16.991	-17.807

* Een negatief bedrag betekent positieve begrotingsruimte.

bedragen x € 1.000

Detailoverzicht begrotingswijzigingen via door GS in mandaat genomen besluiten

Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	bedragen x € 1.000				
					2022	2023	2024	2025	2026
1. Ruimte en water									
8100	Gebiedsontwikkeling (Matsloot en N366), bijdrage derden	K40153	A	Lasten	162,0				
8100	Gebiedsontwikkeling (Matsloot en N366), bijdrage derden	K40153	A	Baten	162,0				
8100	SPUK Regeling NOVI-gebieden	K40153	A	Lasten	50,0	156,6			
8100	SPUK Regeling NOVI-gebieden	K40153	A	Baten	50,0	156,6			
8100	Grondexploitatie Blauwestad	K43108	A	Lasten	12.454,0	7.906,0	6.031,0	4.588,0	3.957,0
8100	Grondexploitatie Blauwestad	K43108	A	Baten	12.454,0	7.906,0	6.031,0	4.588,0	3.957,0
8200	OVb 2021-2022: DU Versnelling flexwonen	K37046	B	Lasten	73,9				
* 8200	SPUK Flexpool	SD45073	A	Lasten	50,0				
* 8200	SPUK Flexpool	SD45073	A	Baten	50,0				
3900	OVb 2021-2022: DU Hydrologische maatregelen	K37046	B	Lasten	103,1				
3900	Klimaatadaptatie, bijdrage derden	K40153	A	Lasten	100,0				
3900	Klimaatadaptatie, bijdrage derden	K40153	A	Baten	100,0				
3900	DPRA-regio, bijdrage derden	K40153	A	Lasten	100,0	29,0			
3900	DPRA-regio, bijdrage derden	K40153	A	Baten	100,0	29,0			
3900	SPUK Veenweidestrategie	K40153	A	Lasten	57,5	86,2	86,2	28,7	
3900	SPUK Veenweidestrategie	K40153	A	Baten	57,5	86,2	86,2	28,7	
0801	OVb 2021-2022: reserve Overboeking kredieten	K37046	B	Baten	177,0				
Totaal lasten					13.150,5	8.177,8	6.117,2	4.616,7	3.957,0
Totaal baten					13.150,5	8.177,8	6.117,2	4.616,7	3.957,0
Totaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Milieu en energie									
# 4100	SPUK Bodem 2021 en 2022	K347	A	Lasten	150,0	1.453,0	430,1	273,6	
# 4100	SPUK Bodem 2021 en 2022	K347	A	Baten	150,0	1.453,0	430,1	273,6	
4102	SPUK Agroprogramma 2021-2025	K17457	A	Lasten	4.396,0	4.396,0	4.396,0	4.396,0	
4102	SPUK Agroprogramma 2021-2025	K17457	A	Baten	4.396,0	4.396,0	4.396,0	4.396,0	
# 4102	SPUK diversen NPG / Aardbevingsgerelateerd / Maatsch. org.	div.	A	Lasten	4.800,8	3.594,1	1.247,5	500,8	
# 4102	SPUK diversen NPG / Aardbevingsgerelateerd / Maatsch. org.	div.	A	Baten	4.943,9	3.707,5	1.361,6	615,6	
4102	SPUK MKB aardbevingsgebied 2021-2025	K40153	A	Lasten	2.750,0	2.750,0	2.750,0	2.737,5	
4102	SPUK MKB aardbevingsgebied 2021-2025	K40153	A	Baten	2.750,0	2.750,0	2.750,0	2.737,5	
4400	OVb 2021-2022: DU Opruiming drugsafval	K37046	B	Lasten	41,5				
# 4400	SPUK Schone Luchtakkoord	div.	A	Lasten	49,3	45,1	68,0	73,4	
# 4400	SPUK Schone Luchtakkoord	div.	A	Baten	49,3	45,1	68,0	73,4	
4400	North Refinery: prioritaire acties n.a.v. advies ODG	div.	D	Lasten	0,0				
4400	Regionaal Platform Omgevingswet Groningen	K43108	A	Lasten	92,0				
4400	Regionaal Platform Omgevingswet Groningen	K43108	A	Baten	92,0				
4900	IPO m.b.t. Financiële zekerheidsstelling, bijdrage provincies	K40153	A	Lasten	57,2				
4900	IPO m.b.t. Financiële zekerheidsstelling, bijdrage provincies	K40153	A	Baten	57,2				
4602	PF DC 2021: DU populatieverst. natuurincl. energietransitie	K7875	A	Lasten	200,0				
4602	1000 Laadpalen Groningen-Drenthe, bijdrage derden	K40153	A	Lasten	140,8				
4602	1000 Laadpalen Groningen-Drenthe, bijdrage derden	K40153	A	Baten	140,8				
4602	SPUK Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	K43108	A	Lasten	305,0	-305,0			
4602	SPUK Ontzorgingsprogramma maatschappelijk vastgoed	K43108	A	Baten	305,0	-305,0			
* 4602	SPUK NPG: HEAVENN	K16122	A	Lasten		267,9	267,9	267,9	134,0
* 4602	SPUK NPG: HEAVENN	K16122	A	Baten		267,9	267,9	267,9	134,0
0802	PF DC 2021: reserve Overboeking kredieten	K7875	A	Baten	200,0				
0802	OVb 2021-2022: reserve Overboeking kredieten	K37046	B	Baten	41,5				
0802	North Ref.: prioritaire acties t.l.v. Alg.reserve/weerst.vermogen	div.	D	Baten	0,0				
Totaal lasten					12.982,5	12.201,1	9.159,5	8.249,3	134,0
Totaal baten					13.125,6	12.314,5	9.273,6	8.364,1	134,0
Totaal saldo					-143,1	-113,4	-114,1	-114,8	0,0
3. Platteland en natuur									
5100	SPUK Uitvoeringsprogramma natuur	K40153	A	Lasten	2.392,4	4.000,0	2.500,0	2.500,0	
5100	SPUK Uitvoeringsprogramma natuur	K40153	A	Baten	2.392,4	4.000,0	2.500,0	2.500,0	
5200	Meerkosten SNL Natuurbeheer	K29580	A	Lasten	801,3	821,4	841,9	862,9	884,5
5200	Meerkosten SNL Natuurbeheer: toegezegde rijksbijdrage	K29580	A	Baten	801,3	821,4	841,9	862,9	884,5
5201	Landschap, incl. landschapscompensatie Tennet	K43108	A	Lasten	-2.904,0				
5201	Landschap, incl. landschapscompensatie Tennet	K43108	A	Baten	-2.904,0				
5202	Verkenningfase Grootte Polder / Eemssijlen	div.	A	Lasten	338,0	510,0			
5202	Verkenningfase Grootte Polder / Eemssijlen	div.	A	Baten	338,0	510,0			
5202	OVb 2021-2022: diverse DU's Waddengebied	K37046	B	Lasten	899,5				
5202	SPUK IBP Vloed en Eems-Dollard 2050	div.	A	Lasten	619,1	260,0			
5202	SPUK IBP Vloed en Eems-Dollard 2050	div.	A	Baten	619,1	260,0			
5202	Rest Coast, bijdrage Univ. Politècnica de Catalunya	K43108	A	Lasten	285,0	315,0	25,0	25,0	
5202	Rest Coast, bijdrage Univ. Politècnica de Catalunya	K43108	A	Baten	285,0	315,0	25,0	25,0	
5202	Waterlands, bijdrage University College Dublin	K43108	A	Lasten	300,0	600,0	600,0	400,0	
5202	Waterlands, bijdrage University College Dublin	K43108	A	Baten	300,0	600,0	600,0	400,0	
5202	DU Meerjarenprogramma Eems-Dollard 2050	K43108	B	Lasten	-129,3	129,3			
5300	SPUK Aankoop veehouderijen	K40153	A	Lasten	555,0				
5300	SPUK Aankoop veehouderijen	K40153	A	Baten	555,0				
6100	OVb 2021-2022: DU Regiodeal natuurincl. landbouw	K37046	B	Lasten	1.943,4				
6100	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	-2.401,0	3.500,0	751,0		
6100	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	-2.401,0	3.500,0	751,0		
6100	DU Regiodeal Natuurinclusieve Landbouw	div.	B	Lasten	-2.900,0	300,0	2.600,0		
0803	OVb 2021-2022: reserve Overboeking kredieten	K37046	B	Baten	2.842,9				
0803	Diverse DU's t.l.v. reserve Overboeking kredieten	div.	B	Baten	-3.029,3	429,3	2.600,0		
Totaal lasten					-200,6	10.435,7	7.317,9	3.787,9	884,5
Totaal baten					-200,6	10.435,7	7.317,9	3.787,9	884,5
Totaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0

Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	bedragen x € 1.000				
					2022	2023	2024	2025	2026
4. Bereikbaarheid									
2900	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	2.486,1	1.891,7	422,2		
2900	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	2.486,1	1.891,7	422,2		
2300	Stationsgebied Groningen (RSP-project)	K3801	C	Lasten	3.360,7	958,9	2.576,1		
2300	Stationsgebied Groningen, rijks- en gemeentelijke bijdragen	K3801	C	Baten	1.887,9	538,7	1.447,1		
0804	Reserve RSP: Stationsgebied Groningen	K3801	C	Baten	1.472,8	420,2	1.129,0		
Totaal lasten					5.846,8	2.850,6	2.998,3	0,0	0,0
Totaal baten					5.846,8	2.850,6	2.998,3	0,0	0,0
Totaal saldo					0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Economie									
6300	OVB 2021-2022: DU NPG Reg. Invest.steun Groningen	K37046	B	Lasten	1.425,8				
6301	Bijdrage NEDAB (mede-aandeelhouders GAE)	div.	A	Lasten	3.588,4				
6301	Bijdrage NEDAB (mede-aandeelhouders GAE)	div.	A	Baten	3.588,4				
6302	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	-1.459,8	6.637,1	834,9		
6302	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	-1.459,8	6.637,1	834,9		
*	6302 Start ups Chemport Innovation Center (fasering)	K44244	D	Lasten	50,0	-50,0			
	6303 Chemport/Groene chemie, bijdr. prov. Drenthe	K43108	A	Lasten	80,0				
	6303 Chemport/Groene chemie, bijdr. prov. Drenthe	K43108	A	Baten	80,0				
#	6901 SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	601,6	4.360,3	456,7	1.223,1	
#	6901 SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	601,6	4.360,3	456,7	1.223,1	
	6400 SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	391,6	66,6	66,6	66,7	66,7
	6400 SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	391,6	66,6	66,6	66,7	66,7
	6902 Internationale samenwerking, bijdrage derden	div.	A	Lasten	200,5				
	6902 Internationale samenwerking, bijdrage derden	div.	A	Baten	200,5				
0805	OVB 2021-2022: reserve Overboeking kredieten	K37046	B	Baten	1.425,8				
Totaal lasten					4.878,1	11.014,0	1.358,2	1.289,8	66,7
Totaal baten					4.828,1	11.064,0	1.358,2	1.289,8	66,7
Totaal saldo					50,0	-50,0	0,0	0,0	0,0
6. Cultuur en maatschappij									
7100	SPUK NPG 2021: projecten Toukomst	K26668	A	Lasten	3.615,0	750,0	600,0	500,0	150,0
7100	SPUK NPG 2021: projecten Toukomst	K26668	A	Baten	3.615,0	750,0	600,0	500,0	150,0
7100	SPUK Coronasteun cultuur	div.	A	Lasten	32,1				
7100	SPUK Coronasteun cultuur	div.	A	Baten	32,1				
7100	OVB 2021-2022: DU Proeftuinen cultuurprofielen	K37046	B	Lasten	21,4				
7100	We The North, bijdrage derden	K40153	A	Lasten	500,0	500,0	500,0		
7100	We The North, bijdrage derden	K40153	A	Baten	500,0	500,0	500,0		
7100	Fonds Cultuurpijlers, bijdrage gemeente Groningen	K43108	A	Lasten	75,0	75,0	75,0	75,0	75,0
7100	Fonds Cultuurpijlers, bijdrage gemeente Groningen	K43108	A	Baten	75,0	75,0	75,0	75,0	75,0
*	7100 Subsidiereregeling Vernieuwing Klassieke Muziek (fasering)	SRT39598	D	Lasten	13,4	-13,4			
*	7100 Procesbudget cultuur (fasering)	K5744	D	Lasten	26,2	-26,2			
7101	DU Erfgoed en ruimte	div.	B	Lasten		99,9			
#	7102 SPUK Erfgoedprogramma 2021-2023	div.	A	Lasten	2.100,0	12.850,0			
#	7102 SPUK Erfgoedprogramma 2021-2023	div.	A	Baten	2.100,0	12.850,0			
	7102 SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	1.603,7				
	7102 SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	1.603,7				
	7102 OVb 2021-2022: diverse DU's Erfgoed	K37046	B	Lasten	1.276,0				
	7102 Kwaliteitsgids ERL, bijdrage ministerie van OCW	K40153	A	Lasten	50,0				
	7102 Kwaliteitsgids ERL, bijdrage ministerie van OCW	K40153	A	Baten	50,0				
	7102 DU Nationaal Programma Groningen	K43108	B	Lasten	-1.607,8	1.607,8			
*	7202 Motie 436 Extra bijdrage aan Voedselbank	K45750	D	Lasten		30,0			
8101	SPUK NPG 2021	K13560	A	Lasten	72,2				
8101	SPUK NPG 2021	K13560	A	Baten	72,2				
8102	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	7.446,3	3.781,1	1.785,3	1.403,0	353,0
8102	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	7.446,3	3.781,1	1.785,3	1.403,0	353,0
8102	Openstellingsbesluit LEADER-projecten: gemeentelijke bijdr.	K38170	A	Lasten	562,5				
8102	Openstellingsbesluit LEADER-projecten: gemeentelijke bijdr.	K38170	A	Baten	562,5				
8103	OVb 2021-2022: DU NPG (diversen)	K37046	B	Lasten	292,3				
8103	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Lasten	1.899,9	385,6	385,6	349,8	
8103	SPUK NPG (diversen)	div.	A	Baten	1.899,9	385,6	385,6	349,8	
0806	Diverse DU's t.l.v. reserve Overboeking kredieten	div.	B	Baten	-18,1	1.707,7			
Totaal lasten					17.978,2	20.039,8	3.345,9	2.327,8	578,0
Totaal baten					17.938,6	20.049,4	3.345,9	2.327,8	578,0
Totaal saldo					39,6	-9,6	0,0	0,0	0,0
7. Openbaar bestuur									
*	1300 Motie 434 Extra bijdrage aan Bevrijdingsfestival	SRT32602	C	Lasten		69,3			
1400	OVb 2021-2022: DU Weerbaar bestuur	K37046	B	Lasten	8,6				
1400	Secretariaat North Sea Commission, bijdrage derden	K40153	A	Lasten	125,0	125,0	125,0	125,0	
1400	Secretariaat North Sea Commission, bijdrage derden	K40153	A	Baten	125,0	125,0	125,0	125,0	
1400	Professionalisering acquisitie, bijdrage Drenthe en Fryslân	K43108	A	Lasten	150,0				
1400	Professionalisering acquisitie, bijdrage Drenthe en Fryslân	K43108	A	Baten	150,0				
1600	DU Impuls Omgevingsveiligheid	div.	B	Lasten	-30,0	42,3			
1903	Groningen Promotie Overleg, bijdrage derden	K43108	A	Lasten	298,0				
1903	Groningen Promotie Overleg, bijdrage derden	K43108	A	Baten	298,0				
0807	DU Impuls Omgevingsveiligheid t.l.v. reserve Overb. Kredieten	K43108	B	Lasten	30,0				
0807	Diverse DU's t.l.v. reserve Overboeking kredieten	div.	B	Baten	8,6	42,3			
Totaal lasten					581,6	236,6	125,0	125,0	0,0
Totaal baten					581,6	167,3	125,0	125,0	0,0
Totaal saldo					0,0	69,3	0,0	0,0	0,0

Programma / Productgroep	Toelichting/omschrijving	Dossier	Type wijziging	Lasten / Baten	bedragen x € 1.000				
					2022	2023	2024	2025	2026
8. Algemene dekkingmiddelen en bedrijfsvoering									
0501	SPUK Aardbevingsgerelateerde inzet: verrekening stelpost	K13561	A	Lasten	22,0	78,4	79,1	79,8	
0600	SPUK Aardbevingsgerelateerde inzet: werkplekfinanciering	K13561	A	Lasten	32,9	35,0	35,0	35,0	
0600	NPG: verrekening overhead ondersteunende afdelingen	K21607	A	Lasten	465,2	329,4	252,5		
0600	NPG: verrekening overhead ondersteunende afdelingen	K21607	A	Baten	465,2	329,4	252,5		
0600	ICT-dienstverlening voor ODG (personeelskosten)	K40153	A	Lasten	39,1	46,8			
0600	ICT-dienstverlening voor ODG (personeelskosten)	K40153	A	Baten	39,1	46,8			
0600	Informatiestrategie/digitalisering en IP-projecten (res. Autom.)	K40153	E	Lasten	111,0				
0600	Kredieten ICT/automatisering	K43108	E	Lasten	-535,5	155,7	425,8	506,9	945,1
1906	ICT-dienstverlening voor ODG (materiële kosten)	K40153	A	Lasten	270,0	275,6			
1906	ICT-dienstverlening voor ODG (materiële kosten)	K40153	A	Baten	270,0	275,6			
1906	Bijdrage Groningen Bereikbaar in kosten automatisering	K40153	A/E	Baten	60,0				
0808	Reserve Automatisering: bijdrage van Groningen Bereikbaar	K40153	A/E	Lasten	60,0				
0808	Reserve Automatisering: informatiestrategie/digitalisering	K40153	E	Lasten	200,0				
0808	Reserve Automatisering: kredieten ICT/automatisering	K43108	E	Lasten	535,5				
0808	Reserve Automatisering: kredieten ICT/automatisering	K43108	E	Baten		155,7	425,8	506,9	945,1
0808	SPUK Aardbevingsgerelateerde inzet: verrekening reserve AKP	K13561	A	Baten	-88,2				
0808	Reserve Automatisering: IP-projecten	K40153	E	Baten	311,0				
* 0808	Herschikking begrotingsruimte n.a.v. fasering Start-ups CIC	K44244	D	Baten	50,0	-50,0			
* 0808	Herschikking. begr.ruimte n.a.v. fasering Subs.reg. Klass. Muziek	SRT39598	D	Baten	13,4	-13,4			
* 0808	Herschikking. begr.ruimte n.a.v. fasering Procesbudget cultuur	K5744	D	Baten	26,2	-26,2			
Totaal lasten					1.200,2	920,9	792,4	621,7	945,1
Totaal baten					1.146,7	717,9	678,3	506,9	945,1
Totaal saldo					53,5	203,0	114,1	114,8	0,0
Eindtotaal lasten					56.417,4	65.876,5	31.214,4	21.018,2	6.565,3
Eindtotaal baten					56.417,4	65.777,2	31.214,4	21.018,2	6.565,3
Eindtotaal saldo					0,0	99,3	0,0	0,0	0,0

De met * gemerkte mutaties zijn niet eerder (tot en met Najaarsmonitor 2022/Begroting 2023) aan uw Staten verantwoord.

De met # gemerkte mutaties zijn deels eerder (tot en met Najaarsmonitor 2022/Begroting 2023) aan uw Staten verantwoord.

DU Decentralisatie-uitkering
NPG Nationaal Programma Groningen
OVB Overboeking
PF DC Decemercirculaire Provinciefonds
SPUK Specifieke uitkering

A bijdragen van derden met een specifiek doel
B overboekingen naar volgende begrotingsjaren (decentralisatie-uitkeringen)
C reeds genomen Statenbesluiten
D incidentele begrotingswijzigingen tot € 50.000
E reserve Automatisering en reserve Apparaatskosten Personeel

4. Inhuur personeel

Tijdens de Dag van de Verantwoording 2009 is afgesproken dat voortaan in de programmarekening een overzicht wordt verstrekt met inhuur van personeel. In onderstaand overzicht wordt inzicht verschaft in de inhuur van personeel, adviezen van derden en accountantskosten.

Inhuur in 2022 verantwoord op:	Waarborgen capaciteit bedrijfsvoering cat. 1	Uitvoerings- en capaciteits-kredieten cat. 2	Overige adviezen en inhuur cat. 3	Accountancy	Totaal
Apparaatskosten personeel	€ 7.235.096	€ -	€ 483.671	€ -	€ 7.718.767
Projecten	€ 844.679	€ -	€ 30.995	€ -	€ 875.674
Overige apparaatskosten	€ -	€ -	€ 8.700	€ -	€ 8.700
Totaal apparaatskosten	€ 8.079.775	€ -	€ 523.366	€ -	€ 8.603.141
Programmakosten	€ -	€ 4.486.076	€ 7.456.954	€ 432.672	€ 12.375.702
Investeringskosten	€ -	€ 3.042	€ 104.376	€ 35.892	€ 143.310
Totaal 2022	€ 8.079.775	€ 4.489.118	€ 8.084.696	€ 468.564	€ 21.122.153
2021	€ 5.397.740	€ 3.713.697	€ 5.268.098	€ 271.084	€ 14.650.619
2020	€ 5.866.254	€ 3.407.552	€ 5.209.782	€ 310.682	€ 14.794.270
2019	€ 6.248.718	€ 3.527.443	€ 5.010.532	€ 275.649	€ 15.062.342
2018	€ 5.806.134	€ 3.752.890	€ 5.625.776	€ 238.370	€ 15.423.170

De totale inhuur vertoont sinds 2016 een dalende trend, maar in 2022 is er voor het eerst sinds jaren weer een stijging te zien. De inhuurkosten zijn sterk gestegen ten opzichte van 2021. Met name de inhuurkosten voor categorie 1 zijn gestegen. Onder waarborgen capaciteit wordt verstaan het inhuren van personeel als gevolg van tijdelijk capaciteitsgebrek. Deze vorm van inhuur wordt gedekt uit de AKP.

Apparaatskosten

De totale realisatie op de apparaatskosten bedraagt € 95,7 miljoen. Zie onderstaande tabel waarin deze kosten zijn opgenomen alsmede de totale lasten van de provincie van 2018 tot en met 2022.

Jaar	Totale lasten	waarvan apparaatskosten
2018	€ 374.938.045	€ 78.176.380
2019	€ 455.219.302	€ 84.559.392
2020	€ 453.699.944	€ 88.688.207
2021	€ 426.222.670	€ 93.739.137
2022	€ 434.302.214	€ 95.746.095

De loonkosten van de medewerkers bedragen € 74,3 miljoen. Binnen de totale apparaatskosten is voor een bedrag van ca. € 8,1 miljoen aan personeel/advies ingehuurd (ten laste van de AKP-budgetten van de teams ingehuurd). De totale inhuur personeel voor de categorieën 1 en 2 is ca. € 12,6 miljoen. In 2022 is te zien dat de inhuurkosten voor personeel/advies sterk zijn gestegen ten opzichte van 2021. Dit is te verklaren doordat het verzuim is gestegen, er een grotere uitstroom van medewerkers heeft plaatsgevonden dan in de voorgaande jaren en de arbeidsmarkt veel krappere is geworden waardoor het langer duurt voordat vacatures ingevuld worden of zelfs bepaalde specifieke kennis niet beschikbaar is op de reguliere arbeidsmarkt en wel via inhuur beschikbaar is. Ook de inhuurkosten voor programma's en projecten zijn gestegen. Dit is te verklaren doordat er meer tijdelijk geld beschikbaar is voor specifieke opdrachten.

Het percentage 'inhuur' wordt berekend volgens de normen die door het IPO zijn afgegeven. Dit percentage komt voor 2022 uit op 10,9%. Omdat inhuur duurder is dan eigen personeel (twee derde van inhuur) is bepaald dat het percentage met twee derde vermenigvuldigd moet worden. Het inhuurpercentage is daarmee 7,2%, dit is gelijk aan vorig jaar (7,2%). De afspraken die de directie met de OR heeft gemaakt (maximaal 10%) worden hiermee in 2022 gehaald.

5. Subsidiestaat

Deelprogramma	Prod. groep-nr.	Omschrijving	Oorspronkelijke raming 2022	Bijgestelde raming 2022	Realisatie 2022
2. Milieu en energie					
2.1 Milieu					
	4400	<u>Vergunningverlening, toezicht en handhaving</u> Omgevingsdienst Groningen (ODG)	7.138.000	8.370.300	7.438.616
		subtotaal	7.138.000	8.370.300	7.438.616
	4900	<u>Milieubeleid</u> Stichting Milieufederatie Groningen Consulentschap NME	249.200 123.400	249.200 123.400	249.700 124.000
		subtotaal	372.600	372.600	373.700
3. Platteland en natuur					
3.1 Natuur en landschap					
	5200	<u>Natuurbeheer</u> Stichting Het Groninger Landschap Stichting Landschapsbeheer Groningen	455.700 381.500	455.700 381.500	455.700 381.500
		subtotaal	837.200	837.200	837.200
	5201	<u>Landschap</u> Nationaal Park Lauwersmeer	50.000	50.000	50.000
		subtotaal	50.000	50.000	50.000
	5300	<u>Beheer flora en fauna</u> Faunabeheereenheid (FBE)	150.000	150.000	150.000
		subtotaal	150.000	150.000	150.000
4. Bereikbaarheid					
4.2 Openbaar vervoer					
	2300	<u>Collectief personenvervoer</u> Exploitatiebijdrage busvervoer (via OV-bureau) Exploitatiebijdrage regionale treindiensten	41.692.100 22.795.000	41.516.300 24.795.000	44.618.752 24.125.795
		subtotaal	64.487.100	66.311.300	68.744.547
5. Economie					
5.1 Economie en werkgelegenheid					
	6301	<u>Provinciale bedrijven</u> NOM (clusterorganisaties)	750.000	750.000	760.000
		subtotaal	750.000	750.000	760.000
6. Cultuur en maatschappij					
6.1 Cultuur					
	7100	<u>Cultuur</u> Exploitatie- en budgetsubsidies <i>Kunstinstellingen</i> Groninger Forum Groninger Museum Noorderlicht Noorderzon Eurosonic/Noorderslag De Noordelingen Jonge Harten Urban House Noord Nederlands Orkest Noordpool Orkest Club Guy & Roni Het Houten Huis Noord Nederlands Toneel Grasnapolsky Festival Stichting Theater En Educatie Groningen Zomer Jazz Fietstour Terug Naar Het Begin Poëziepaleis Jazz te Gast Noordwoord Stichting Beeldlijn	60.600 1.096.900 124.100 119.700 119.100 106.900 36.500 32.100 53.400 29.000 42.500 36.500 43.900 36.500 9.400 26.200 26.200 10.500 9.400 32.100 21.900	60.600 1.096.600 124.100 119.700 119.100 106.900 36.500 32.100 53.400 29.000 42.500 36.500 43.900 36.500 9.400 26.200 26.200 10.500 9.400 32.100 21.900	60.600 1.096.900 124.100 119.700 119.100 106.900 36.500 32.100 53.400 29.000 42.500 36.500 43.900 36.500 9.400 26.200 26.200 10.000 9.400 32.100 21.900
		subtotaal kunstinstellingen	2.073.400	2.073.100	2.072.900
		<i>Steuninstellingen</i> VRIJDAG K&C Cultuuronderwijs Centrum Groninger Taal en Cultuur	375.300 427.400 374.000	375.300 427.400 374.000	375.300 427.400 374.000
		subtotaal steuninstellingen	1.176.700	1.176.700	1.176.700
		<i>Overige instellingen</i> Kunstraad	156.700	156.700	156.700
		subtotaal overige instellingen	156.700	156.700	156.700

Deelprogramma	Prod. groep nr.	Omschrijving	Oorspronkelijke raming 2022	Bijgestelde raming 2022	Realisatie 2022
		<u>Cultuur</u>			
		Vaste bijdragen			
		<i>Overige middelen</i>			
		Professionele kunsten	266.600	266.600	266.600
		Cultuureducatie	278.626	278.626	278.626
		<i>subtotaal overige middelen</i>	545.226	545.226	545.226
6.2 Erfgoed en archeologie		subtotaal Cultuur	3.952.026	3.951.726	3.951.526
7101		<u>Cultureel erfgoed</u>			
		Exploitatie- en budgetsubsidies			
		<i>Erfgoedinstellingen</i>			
		Oorlogs- en Verzetscentrum Groningen (OVCG)	16.000	16.000	16.000
		Veenkoloniaal Museum	158.700	158.700	158.700
		Museum Stad Appingedam	64.100	64.100	64.100
		Openluchtmuseum Het Hoogeland	134.000	134.000	134.000
		GRID	17.700	17.700	17.700
		Stichting Oude Groninger Kerken (SOGK)	104.800	104.800	104.800
		Borg Verhildersum	176.300	176.300	176.300
		Fraeylemaborg	176.300	176.300	176.300
		Menkemaborg	195.400	195.400	195.400
		Klooster Ter Apel	129.300	129.300	129.300
		Folkingestraat Synagoge	10.700	10.700	10.678
		Stichting Het Groninger Landschap	42.800	42.800	42.800
		Museum Nienoord	125.300	125.300	125.300
		Museum Wierdenland	31.400	31.400	31.400
		Museum aan de A	122.900	122.900	122.900
		<i>subtotaal erfgoedinstellingen</i>	1.505.700	1.505.700	1.505.678
		<i>Steuninstellingen</i>			
		Libau Steunpunt	214.100	214.100	214.100
		Monumentenwacht	229.800	229.800	229.800
		Erfgoedpartners (Museumhuis + Molenhuis)	454.100	454.100	454.100
		<i>subtotaal steuninstellingen</i>	898.000	898.000	898.000
6.3 Maatschappij		subtotaal Cultureel erfgoed	2.403.700	2.403.700	2.403.678
7200		<u>Bibliotheken</u>			
		Biblionet Groningen	1.389.100	1.389.100	1.389.100
		subtotaal	1.389.100	1.389.100	1.389.100
7202		<u>Welzijnsbeleid</u>			
		CMO STAMM	572.900	572.900	572.900
		subtotaal	572.900	572.900	572.900
7904		<u>Zorg en hulpverlening</u>			
		Stichting Zorgbelang Groningen	653.900		653.900
		Patiënten- en cliëntenorganisaties	145.000	145.000	145.000
		subtotaal	798.900	145.000	798.900
6.4 Versterking leefbaarheid					
8101		<u>Gebiedsgericht werken</u>			
		Vereniging Groninger Dorpen	248.600	248.600	248.600
		subtotaal	248.600	248.600	248.600
7. Openbaar bestuur					
7.1 Provinciale Staten					
1101		<u>Ondersteuning Provinciale Staten</u>			
		Noordelijke Rekenkamer	308.200	228.800	228.898
		subtotaal	308.200	228.800	228.898
7.2 Bestuurlijke samenwerking en toezicht					
1901		<u>Bestuurlijke samenwerking</u>			
		Bijdrage IPO	935.018	797.418	781.961
		Bijdrage SNN	1.699.965	1.699.965	1.708.000
		subtotaal	2.634.983	2.497.383	2.489.961
		totaal	86.093.309	88.278.609	90.437.626

6. Realisatie per programma, deelprogramma en productgroep

		Realisatie	Begroting	Begroting	Realisatie	Vershil
Bedragen x € 1.000		2021	primitief	na wijziging	2022	
		2022	2022	2022	2022	
1	Ruimte en water					
11	Ruimtelijke ontwikkeling					
8100	Ruimtelijk beleid en ontwikkeling					
	Lasten	15.760	4.702	18.461	15.253	3.208
	Baten	15.409	744	13.410	13.530	-120
	Saldo	351	3.958	5.051	1.723	3.328
8200	Wonen					
	Lasten	360	535	640	703	-63
	Baten	28	332	382	443	-61
	Saldo	332	204	258	260	-2
	Subtotaal	683	4.162	5.309	1.983	3.326
12	Waterbeheer					
3100	Waterkeringen en waterberging					
	Lasten	708	602	763	778	-15
	Baten	14				
	Saldo	694	602	763	778	-15
3300	Grondwater					
	Lasten	451	605	415	440	-25
	Baten	367	366	422	365	57
	Saldo	84	240	-7	75	-82
3900	Waterhuishouding					
	Lasten	1.375	1.161	1.645	1.179	466
	Baten	225	292	549	461	88
	Saldo	1.150	869	1.096	718	378
	Subtotaal	1.928	1.711	1.852	1.571	281
91	Mutaties reserves Ruimte en water					
0801	Mutaties reserves P01					
	Lasten	3.390			2.514	-2.514
	Baten	1.212	225	2.095	1.935	160
	Saldo	2.178	-225	-2.095	579	-2.674
	Subtotaal	2.178	-225	-2.095	579	-2.674
	Totaal Ruimte en water	4.789	5.648	5.066	4.133	933

	Realisatie	Begroting	Begroting	Realisatie	Verschil	
Bedragen x € 1.000	2021	primitief	na wijziging	2022		
	2021	2022	2022	2022		
2	Milieu en energie					
21	Milieu					
4100	Bodemsanering					
	Lasten	3.682	822	1.220	841	379
	Baten	122		150	75	75
	Saldo	3.560	822	1.070	766	304
4101	Afvval en duurzaam bodembeheer					
	Lasten	3.831	870	810	641	169
	Baten	383	389	389	1.579	-1.190
	Saldo	3.449	481	421	-938	1.359
4102	Gaswinning					
	Lasten	5.809	3.260	13.857	9.121	4.736
	Baten	6.601	3.500	15.590	10.653	4.937
	Saldo	-792	-240	-1.733	-1.532	-201
4400	Vergunningverlening, toezicht en handhaving					
	Lasten	10.155	9.961	11.098	11.282	-184
	Baten	812	585	727	1.205	-478
	Saldo	9.344	9.375	10.371	10.077	294
4500	Ontgrondingen					
	Lasten	55	95	198	187	11
	Baten	12	83	83	2	81
	Saldo	43	12	115	186	-71
4600	Duurzame ontwikkeling					
	Lasten	333	350	207	229	-22
	Baten					
	Saldo	333	350	207	229	-22
4900	Milieubeleid					
	Lasten	1.535	1.330	2.201	2.142	59
	Baten	43		57	100	-43
	Saldo	1.491	1.330	2.144	2.042	102
	Subtotaal	17.428	12.130	12.595	10.830	1.765

22	Energie en klimaat					
4601	Energie en klimaat					
	Lasten	520	651	797	22	775
	Baten	2				
	Saldo	518	651	797	22	775
4602	Energietransitie					
	Lasten	5.030	7.298	10.474	5.804	4.670
	Baten	2.313	4.176	4.622	2.226	2.396
	Saldo	2.718	3.122	5.852	3.577	2.275
	Sub totaal	3.236	3.773	6.649	3.599	3.050
92	Mutaties reserves Milieu en energie					
0802	Mutaties reserves P02					
	Lasten	272			295	-295
	Baten	4.165	385	5.281	3.972	1.309
	Saldo	-3.893	-385	-5.281	-3.677	-1.604
	Subtotaal	-3.893	-385	-5.281	-3.677	-1.604
Totaal Milieu en energie						
		16.771	15.518	13.963	10.752	3.211

		Realisatie	Begroting	Begroting	Realisatie	Vershil
Bedragen x € 1.000		2021	primitief	na wijziging	2022	
		2022	2022	2022	2022	
3	Platteland en natuur					
31	Natuur en landschap					
5100	Natuurontwikkeling					
	Lasten	34.329	24.867	33.623	26.714	6.909
	Baten	19.152	10.226	13.012	9.902	3.110
	Saldo	15.177	14.642	20.611	16.813	3.798
5200	Natuurbeheer					
	Lasten	9.775	11.904	14.519	11.558	2.961
	Baten	201	314	314	75	239
	Saldo	9.573	11.590	14.205	11.483	2.722
5201	Landschap					
	Lasten	2.100	5.827	2.611	1.363	1.248
	Baten	1.100	4.160	1.256	225	1.031
	Saldo	1.000	1.667	1.355	1.138	217
5202	Waddengebied					
	Lasten	12.280	13.300	23.299	14.403	8.896
	Baten	825	1.423	2.965	2.299	666
	Saldo	11.455	11.877	20.334	12.104	8.230
5300	Beheer flora en fauna					
	Lasten	2.579	5.409	6.210	4.095	2.115
	Baten	22		555	609	-54
	Saldo	2.557	5.409	5.654	3.486	2.168
	Sub totaal	39.762	45.185	62.159	45.024	17.135
32	Landbouw					
6100	Landbouw					
	Lasten	4.000	10.894	7.345	5.821	1.524
	Baten	1.661	5.372	2.971	3.122	-151
	Saldo	2.339	5.522	4.374	2.699	1.675
	Subtotaal	2.339	5.522	4.374	2.699	1.675
93	Mutaties reserves Platteland en natuur					
0803	Mutaties reserves P03					
	Lasten	4.818		505	3.220	-2.715
	Baten	5.553	3.503	16.854	7.313	9.541
	Saldo	-736	-3.503	-16.349	-4.093	-12.256
	Subtotaal	-736	-3.503	-16.349	-4.093	-12.256
Totaal Platteland en natuur		41.365	47.204	50.184	43.630	6.554

		Realisatie	Begroting	Begroting	Realisatie	Vershil
Bedragen x € 1.000		2021	primitief	na wijziging	2022	
		2022	2022	2022	2022	
4	Bereikbaarheid					
41	Mobiliteit					
2100	(Re)constructie wegen en fietspaden					
	Lasten	42.662	35.026	38.001	51.199	-13.198
	Baten	29.698	19.569	21.569	25.735	-4.166
	Saldo	12.964	15.458	16.432	25.464	-9.032
2101	Onderhoud en beheer wegen en fietspaden					
	Lasten	14.243	14.662	14.344	14.283	61
	Baten	1.398	150	150	1.324	-1.174
	Saldo	12.845	14.513	14.194	12.959	1.235
2102	Verkeersmanagement					
	Lasten	1.830	2.264	2.216	1.730	486
	Baten	358	248	248	328	-80
	Saldo	1.472	2.015	1.968	1.402	566
2103	Verkeersveiligheid					
	Lasten	1.002	1.482	1.576	906	670
	Baten					
	Saldo	1.002	1.482	1.576	906	670
2104	Diensten voor derden Wegen					
	Lasten	1.694	1.432	1.476	1.921	-445
	Baten	844	884	884	977	-93
	Saldo	850	548	592	944	-352
2200	(Re)constructie waterwegen					
	Lasten	1.642	2.232	2.757	1.599	1.158
	Baten					
	Saldo	1.642	2.232	2.757	1.599	1.158
2201	Onderhoud en beheer vaarwegen					
	Lasten	4.418	3.357	4.105	4.877	-772
	Baten	690	530	530	10.616	-10.086
	Saldo	3.728	2.827	3.575	-5.739	9.314
2202	Kunstwerken vaarwegen					
	Lasten	2.718	4.549	4.612	3.540	1.072
	Baten	285	496	496	429	67
	Saldo	2.433	4.053	4.116	3.111	1.005

2203	Diensten Hoofdvaarwegen					
	Lasten	3.368	3.120	2.603	4.075	-1.472
	Baten	4.996	3.338	2.821	4.665	-1.844
	Saldo	-1.628	-218	-218	-591	373
2204	Diensten voor derden Vaarwegen					
	Lasten	1.629	2.275	132	271	-139
	Baten	1.049	607	607	522	85
	Saldo	581	1.668	-474	-252	-222
2900	Mobiliteitsbeleid					
	Lasten	8.941	18.863	22.741	6.669	16.072
	Baten	794	1.720	4.266	1.030	3.236
	Saldo	8.147	17.143	18.475	5.639	12.836
	Subtotaal	44.036	61.721	62.993	45.442	17.551
42	Openbaar vervoer					
2300	Collectief personenvervoer					
	Lasten	101.255	137.136	94.924	95.852	-928
	Baten	24.600	45.754	14.259	18.678	-4.419
	Saldo	76.655	91.381	80.665	77.174	3.491
	Subtotaal	76.655	91.381	80.665	77.174	3.491
94	Mutaties reserves Bereikbaarheid					
0804	Mutaties reserves P04					
	Lasten	22.254	4.413	346.149	352.379	-6.230
	Baten	39.534	44.184	379.962	373.261	6.701
	Saldo	-17.279	-39.770	-33.812	-20.882	-12.930
	Subtotaal	-17.279	-39.770	-33.812	-20.882	-12.930
	Totaal Bereikbaarheid	103.412	113.332	109.846	101.734	8.112

		Realisatie	Begroting	Begroting	Realisatie	Vershil
Bedragen x € 1.000		2021	primitief 2022	na wijziging 2022	2022	
5	Economie					
51	Economie en werkgelegenheid					
6200	Fysieke bedrijfsomgeving					
	Lasten	-23	46	30	-100	130
	Baten					
	Saldo	-24	46	30	-100	130
6300	Regioprogramma's					
	Lasten	1.121	12.016	9.211	1.289	7.922
	Baten	88		24	51	-27
	Saldo	1.032	12.016	9.188	1.238	7.950
6301	Provinciale bedrijven					
	Lasten	4.915	5.132	5.337	3.431	1.906
	Baten	2.786	114	1.639	1.639	
	Saldo	2.129	5.018	3.698	1.792	1.906
6302	Marktsectoren					
	Lasten	13.176	14.318	19.643	15.476	4.167
	Baten	7.558	12.513	12.521	9.909	2.612
	Saldo	5.618	1.806	7.122	5.567	1.555
6303	Circulaire economie					
	Lasten	370	685	686	560	126
	Baten	59	112	192	113	79
	Saldo	311	573	494	446	48
6900	Promotie en acquisitie					
	Lasten	4.406	466	323	321	2
	Baten	4.001			11	-11
	Saldo	405	466	323	309	14
6901	Arbeidsmarktbeleid					
	Lasten	5.574	5.030	5.416	3.826	1.590
	Baten	1.892	3.630	4.231	2.719	1.512
	Saldo	3.681	1.401	1.185	1.107	78
	Subtotaal	13.152	21.326	22.040	10.359	11.681

52	Vrijetijdseconomie					
6400	Vrijetijdseconomie					
	Lasten	2.086	2.305	2.926	3.032	-106
	Baten	10	435	659	618	41
	Saldo	2.076	1.870	2.267	2.415	-148
	Sub totaal	2.076	1.870	2.267	2.415	-148
53	(Inter)nationale lobby en samenwerking					
6902	(Inter)nationale lobby en samenwerking					
	Lasten	524	636	698	851	-153
	Baten	1		200	147	53
	Saldo	523	636	498	704	-206
	Subtotaal	523	636	498	704	-206
95	Mutaties reserves Economie					
0805	Mutaties reserves P05					
	Lasten	5.581	500	4.539	9.908	-5.369
	Baten	5.406	265	5.942	4.082	1.860
	Saldo	174	235	-1.403	5.826	-7.229
	Subtotaal	174	235	-1.403	5.826	-7.229
Totaal Economie						
		15.925	24.067	23.402	19.304	4.098

		Realisatie	Begroting	Begroting	Realisatie	Vershil
Bedragen x € 1.000		2021	primitief	na wijziging	2022	
		2022	2022	2022	2022	
6	Cultuur en maatschappij					
61	Cultuur					
7100	Cultuur					
	Lasten	7.885	7.385	12.171	8.952	3.219
	Baten	1.162		4.222	2.096	2.126
	Saldo	6.723	7.385	7.949	6.856	1.093
	Subtotaal	6.723	7.385	7.949	6.856	1.093
62	Erfgoed en archeologie					
7101	Cultureel erfgoed					
	Lasten	3.627	4.065	4.115	4.140	-25
	Baten	200	49	149	140	9
	Saldo	3.427	4.015	3.966	4.000	-34
7102	Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap					
	Lasten	13.887	13.940	18.041	13.142	4.899
	Baten	9.132	6.736	10.489	7.616	2.873
	Saldo	4.755	7.204	7.552	5.526	2.026
	Subtotaal	8.182	11.219	11.518	9.526	1.992
63	Maatschappij					
7200	Bibliotheken					
	Lasten	2.292	2.352	2.351	2.349	2
	Baten					
	Saldo	2.292	2.352	2.351	2.349	2
7202	Welzijnsbeleid					
	Lasten	1.444	1.282	1.521	1.512	9
	Baten					
	Saldo	1.444	1.282	1.521	1.512	9
7203	Sportbeleid					
	Lasten	830	631	741	805	-64
	Baten					
	Saldo	830	631	741	805	-64
7901	Asielzoekers					
	Lasten	47	82	42	61	-19
	Baten					
	Saldo	47	82	42	61	-19

7902	Stichting Provinciaal Groninger Studiefonds					
	Lasten	179	184	234	259	-25
	Baten					
	Saldo	179	184	234	259	-25
7904	Zorg en hulpverlening					
	Lasten	814	908	889	918	-29
	Baten					
	Saldo	814	908	889	918	-29
	Subtotaal	5.606	5.439	5.778	5.904	-126
64	Versterking leefbaarheid					
8101	Gebiedsgericht werken					
	Lasten	3.672	2.785	3.721	3.906	-185
	Baten	723	483	720	795	-75
	Saldo	2.948	2.303	3.000	3.112	-112
8102	Sociaal-economische vitalisering					
	Lasten	3.144	2.625	10.897	7.297	3.600
	Baten	2.325	2.000	10.009	6.556	3.453
	Saldo	820	625	888	741	147
8103	Leefbaarheid (groei en krimp)					
	Lasten	3.980	7.242	6.966	3.819	3.147
	Baten	161	333	2.233	797	1.436
	Saldo	3.819	6.909	4.734	3.021	1.713
	Subtotaal	7.587	9.837	8.622	6.874	1.748
96	Mutaties reserves Cultuur en maatschappij					
0806	Mutaties reserves P06					
	Lasten	1.821		1.213	1.361	-148
	Baten	6.697	3.145	6.653	5.321	1.332
	Saldo	-4.876	-3.145	-5.440	-3.960	-1.480
	Subtotaal	-4.876	-3.145	-5.440	-3.960	-1.480
	Totaal Cultuur en maatschappij	23.222	30.735	28.427	25.200	3.227

		Realisatie	Begroting	Begroting	Realisatie	Vershil
Bedragen x € 1.000		2021	primitief 2022	na wijziging 2022	2022	
7	Openbaar bestuur					
71	Provinciale Staten					
1100	Provinciale Staten					
	Lasten	2.728	2.871	3.291	3.090	201
	Baten	24			3	-3
	Saldo	2.704	2.871	3.291	3.088	203
	Subtotaal	2.704	2.871	3.291	3.088	203
72	Overige bestuursorganen					
1200	Gedeputeerde Staten					
	Lasten	2.174	2.253	2.435	2.264	171
	Baten	695	180	184	1.566	-1.382
	Saldo	1.480	2.074	2.251	698	1.553
1300	Kabinetszaken					
	Lasten	306	193	274	267	7
	Baten					
	Saldo	306	193	274	267	7
	Subtotaal	1.786	2.267	2.525	965	1.560
73	Bestuurlijke samenwerking					
1400	Bestuurlijke organisatie					
	Lasten	652	989	1.312	930	382
	Baten	119		275	261	14
	Saldo	534	989	1.037	669	368
1500	Interbestuurlijk en financieel toezicht					
	Lasten	295	214	384	356	28
	Baten					
	Saldo	295	214	384	356	28
1600	Openbare orde en veiligheid					
	Lasten	96	160	20	22	-2
	Baten				2	-2
	Saldo	96	160	20	20	
1900	Uitvoering van wettelijke regelingen					
	Lasten	11	88	24	11	13
	Baten					
	Saldo	11	88	24	11	13

1901	Bestuurlijke samenwerking					
	Lasten	1.634	2.698	2.734	2.731	3
	Baten					
	Saldo	1.634	2.698	2.734	2.731	3
1908	Archiefinspectie					
	Lasten	467	464	391	364	27
	Baten					
	Saldo	467	464	391	364	27
	Subtotaal	3.037	4.613	4.590	4.151	439
74	Communicatie					
1902	Communicatie					
	Lasten	1.516	1.557	1.722	1.736	-14
	Baten		1	1	6	-5
	Saldo	1.517	1.556	1.721	1.730	-9
1903	Promotie en relatiemanagement					
	Lasten	190	279	707	808	-101
	Baten			298	299	-1
	Saldo	190	279	409	508	-99
	Subtotaal	1.707	1.835	2.130	2.238	-108
97	Mutaties reserves Openbaar bestuur					
0807	Mutaties reserves P07					
	Lasten	21		430	430	
	Baten	648		629	621	8
	Saldo	-627		-199	-191	-8
	Subtotaal	-627		-199	-191	-8
Totaal Openbaar bestuur						
		8.607	11.586	12.337	10.251	2.086

		Realisatie	Begroting	Begroting	Realisatie	Vershil
Bedragen x € 1.000		2021	primitief	na wijziging	2022	
		2022	2022	2022	2022	
8	Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering					
81	Bedrijfsvoering					
0501	Stelposten bedrijfsvoering					
	Lasten		2.367	3.494		3.494
	Baten					
	Saldo		2.367	3.494		3.494
0600	Toegerekende overhead					
	Lasten	38.947	37.651	43.347	40.467	2.880
	Baten	2.884	904	1.408	2.875	-1.467
	Saldo	36.063	36.747	41.939	37.593	4.346
1904	Voorzieningen personeel					
	Lasten	55	120	120	3.217	-3.097
	Baten	1	24	24		24
	Saldo	54	95	95	3.216	-3.121
1905	Verhuur gebouwen					
	Lasten	3	32			
	Baten					
	Saldo	3	32			
1906	Diensten voor derden					
	Lasten	2.208	1.513	2.226	2.167	59
	Baten	781	53	383	434	-51
	Saldo	1.427	1.460	1.843	1.733	110
1909	Diverse lasten en baten					
	Lasten	40			122	-122
	Baten					
	Saldo	40			122	-122
	Subtotaal	37.587	40.701	47.371	42.664	4.707
82	Algemene dekkingsmiddelen					
0100	Uitkering provinciefonds					
	Lasten	278	280	280	279	1
	Baten	183.716	186.369	200.594	200.638	-44
	Saldo	-183.438	-186.089	-200.314	-200.359	45

0200 Opbrengst provinciale belastingen						
	Lasten					
	Baten	61.269	62.658	63.347	63.144	203
	Saldo	-61.269	-62.658	-63.347	-63.144	-203
0300 Geldleningen en uitzettingen						
	Lasten	174	288	201	2.305	-2.104
	Baten	14.995	10.272	12.137	14.599	-2.462
	Saldo	-14.821	-9.984	-11.936	-12.293	357
0400 Deelnemingen						
	Lasten	428			521	-521
	Baten	13.084	5.030	6.706	8.640	-1.934
	Saldo	-12.656	-5.030	-6.706	-8.119	1.413
0500 Onvoorzien						
	Lasten		250	250		250
	Baten					
	Saldo		250	250		250
0502 Overige algemene dekkingsmiddelen						
	Lasten		10.000	1.253		1.253
	Baten	498	110	110	273	-163
	Saldo	-498	9.890	1.143	-273	1.416
	Subtotaal	-272.682	-253.621	-280.910	-284.188	3.278
98 Mutaties reserves Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering						
0808 Mutaties reserves P08						
	Lasten	28.969	2.854	33.066	34.377	-1.311
	Baten	29.649	39.612	42.753	42.734	19
	Saldo	-680	-36.757	-9.687	-8.357	-1.330
	Subtotaal	-680	-36.757	-9.687	-8.357	-1.330
Totaal Algemene dekkingsmiddelen en bedrijfsvoering		-235.775	-249.677	-243.226	-249.881	6.655
Saldo lasten en baten		-21.684	-1.587	-1	-34.877	34.876

Afkortingenlijst

€STR	euro short-term rate
A&O-fonds	Arbeidsmarkt- & Ontwikkelingsfonds
AB	Algemeen Bestuur
AKP	Apparaatskosten Personeel
Appa	Algemene pensioenwet politieke ambtsdragers
arbo	arbeidsomstandigheden
ARZ	Aanpak Ring Zuid
ASV	Aanvullende Strategische Voorraden
ATO	automatic train operation
Ava/AVA	algemene vergadering van aandeelhouders
AVG	Algemene verordening gegevensbescherming
B en W	Burgemeester en Wethouders
Bbk	Besluit bodemkwaliteit
BBT	Beste Beschikbare Technieken
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BnG	Betalen naar Gebruik
boa	buitengewoon opsporingsambtenaar
BO	Bestuurlijk Overleg
BOb	Bestuurlijk Omgevingsberaad
BOG	Bestuurlijk Overleg Groningen
BOW	Bestuurlijk Overleg Wadden
BOL	Bestuurlijk Overleg Leefomgeving
BRP	bruto regionaal product
Brzo/BRZO	Besluit risico's zware ongevallen
btw/BTW	belasting over de toegevoegde waarde
BVOV	Beschikbaarheidsvergoeding Openbaar Vervoer
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (ministerie)
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CdK	commissaris van de Koning
CE	Circulaire Economie
CEF-T	Connecting Europe Facility - Transport
CIO	Chief Information Officer
COL	Corona-OverbruggingsLening
COAST	Large scale RESToration of COASTal ecosystems through rivers to sea connectivity (project, ook wel REST-COAST genoemd)
CP	Concrete Projecten
CROW	Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en de Verkeerstechniek
CSA	credit support annex
CSV	Claim Staat Vennootschap
DB	Dagelijks Bestuur
DO	Definitief Ontwerp
DPRA	Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie
DR	(voormalige) Dienst Regelingen
DRIS	Dynamisch Reizigersinformatiesysteem
DSO	Digitaal Stelsel Omgevingswet
DU/du	Decentralisatie-uitkering
E&E	Ecologie en Economie (in balans)
EBG	Economic Board Groningen

ECB	Europese Centrale Bank
ED(2050)	Eems-Dollard (2050)
EDRiT	Eems Dollard Regio in Transitie
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EMU	Europese Monetaire Unie
ERL	Erfgoed, Ruimtelijke kwaliteit en Landschap (opgave)
ERM	Enterprise Risk Management
ERTMS	European Rail Traffic Management System
ESFI	Economische, Sociale en Fysieke Infrastructuur (reserve)
EU	Europese Unie
Euribor	Euro Interbank Offered Rate
EZK	Economische Zaken en klimaat (ministerie)
FDCA	furaandicarboxylzuur
fido	financiering decentrale overheden (wet)
FND	Fonds Nieuwe Doen
fte	fulltime-equivalent
FUMO	Fryske Utfieringstsjinst Miljeu en Omjouwing
GAE	Groningen Airport Eelde
GCA	Global Center on Adaptation
GD	Groningen Drenthe
GEP	goed ecologisch potentieel
GLB	Gemeenschappelijk Landbouwbeleid
GO	Groninger Ondernemersregeling
GOP	geregelde oversteekplaats
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GrAS	Groninger Aanpak Stikstof
GRRG	Groot Onderhoud en Restauratie Rijksmonumenten Groningen
GREX	Grondexploitatie
GROS	grensoverschrijdende samenwerking
GS	Gedeputeerde Staten
GSP	Groningen Seaports
GW	gigawatt
ha	hectare
HEAVENN	Hydrogen Energy Applications for Valley Environments in Northern Netherlands
HGL	Het Groninger Landschap
HOV	Hoogwaardig Openbaar Vervoer
HR(M)	Human Resource(s) Management
(d)HT	(doorontwikkeld)Horizontaal Toezicht
HVO	hydrotreated vegetable oil
IBOI	Index Bruto Overheidsinvesteringen
IBP	Interbestuurlijk Programma
IBT	Interbestuurlijk Toezicht
IC	intercity
ICER	Integrale Circulaire Economie Rapportage
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
lenD	Innovatie en Duurzaamheid
lenM	Infrastructuur en Milieu (voormalig ministerie)
lenW	Infrastructuur en Waterstaat (ministerie)
IFG	Investeringsfonds Groningen
IKW	Investeringskader Waddengebied
ILG	Investeringsbudget Landelijk Gebied
ILT	Inspectie Leefomgeving en Transport
IMG	Instituut Mijnbouwschade Groningen
Interreg	Interregionaal (Europees subsidieprogramma)
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISPT	Institute for Sustainable Process Technology

ITS	Intelligente transportsystemen
JTF	Just Transition Fund
KLOV	Kleinschalig Openbaar Vervoer
KOB	Kwaliteit Openbaar Bestuur
KRW	Kaderrichtlijn Water
KVK	Kamer van Koophandel
LAP	Landelijk Afvalbeheerplan
LAT (RB)	Landelijke Aanpak Toezicht Risicovolle Bedrijven
LEADER	Liaison Entre Actions de Développement de l'Économie Rurale
LHB	Luchthavenbesluit
LHR	Luchthavenregeling
LNV	Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (ministerie)
LTA	lagetemperatuurafval
LTO	Land- en Tuinbouw Organisatie
m.e.r.	milieueffectrapportage
MER	milieueffectrapport
MFC	Multifunctioneel Centrum
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur, Ruimte en Transport
MIT	Meerjarenprogramma Infrastructuur en Transport
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
mkb	midden- en kleinbedrijf
MOMAr	Models of Management for Singular Rural Heritage
mrh	motorrijtuigenbelasting
MUP	Meerjarenuitvoeringsprogramma (verkeersveiligheid provinciale wegen)
MVI	Maatschappelijk Verantwoord Inkopen
MW(p)	megawatt(piek)
NABO	Niet Actief Beveiligde Overwegen
NAM	Noordelijke Aardolie Maatschappij
NCG	Nationaal Coördinator Groningen
NDFF	Nationale Databank Flora en Fauna
NEDAB	Niet-economische diensten van algemeen belang
NEN	Nederlands Normalisatie Instituut
NIL	Natuurinclusieve Landbouw
NL	Nederland
NME	Natuur- en Milieu-educatie
NMG	Natuur en Milieufederatie Groningen
n.n.b.	nog niet bekend
NNN	Natuurnetwerk Nederland
NOM	Noordelijke Ontwikkelingsmaatschappij
NOVB	Nationaal Openbaar Vervoer Beraad
NOVEX	Nationale Omgevingsvisie Extra
NOVI	Nationale Omgevingsvisie
NPG	Nationaal Programma Groningen
NPLG	Nationaal Programma Landelijk Gebied
NSP	Nationaal Strategisch Plan
n.v.t.	niet van toepassing
NVWA	Nederlandse Voedsel- en Warenautoriteit
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NWEA	Nederlandse Windenergie Associatie
NWK	Noord-Willemskanaal
OCW	Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (ministerie)
ODG	Omgevingsdienst Groningen
OP	Operationeel Programma
OV/ov	Openbaar vervoer

OVB/ovb	overboeking
OZG	Ommelander Ziekenhuis Groningen
P&C	Planning & Control
P+R	Parkeer- en Reisvoorziening
PA	public affairs
PAS	Programma Aanpak Stikstof
PBE	Publiek Belang Elektriciteitsproductie
PBL	Planbureau voor de Leefomgeving
PFAS	poly- en perfluoralkylstoffen
PLG	Programma Landelijk Gebied
PMPG	Programma Mobiliteit Provincie Groningen
POB	Persoonlijk Ontwikkelbudget
POP(3)	Plattelandsontwikkelingsprogramma (2014-2020)
POV	Provinciale Omgevingsverordening
PPO	Permanente Professionele Ontwikkeling
PS	Provinciale Staten
PV	Photo Voltaic
pv	proces-verbaal
RAL	Regionale Agenda Laadinfrastructuur
RAS	Regionale Adaptatiestrategie
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed
REP	Ruimtelijk-economisch programma (onderdeel RSP-ZZL)
RES	Regionale Energiestrategie
REVZ	robuuste ecologische verbindingzone
RGA	Regio Groningen-Assen
RIE-4	Richtlijn Industriële Emissies, categorie 4
RIF	Regionaal Investeringsfonds
RIG	Regionale Investeringssteun Groningen
RIS3	Research and Innovation Strategies for Smart Specialisation
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMF	Regionaal Mobiliteitsfonds (RSP)
RO	Ruimtelijke Ordening
RORG	Regulier Onderhoud Rijksmonumenten
RSP(-ZZL)	Regiospecifiek Pakket (Zuiderzeelijn)
RUDD	Regionale Uitvoeringsdienst Drenthe
RUG	Rijksuniversiteit Groningen
RVO	Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
RWS	Rijkswaterstaat
SBE	Samenwerkende Bedrijven Eemsdelta
SDG's	Sustainable Development Goals
SER	Sociaal Economische Raad
SEV	Sociaal-economische vitalisering
SISA	Single Information Single Audit
SITI	Subsidieregeling Investeren in Toekomstbestendige Industrie
SLB	Stichting Landinrichting en Bodemverontreiniging
SNN	Samenwerkingsverband Noord-Nederland
SOK	Regulier onderhoud karakteristieke panden en gemeentelijke monumenten
SPP	Strategische Personeelsplanning
SPUK	specifieke uitkering
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid
SROI	Social Return on Investment
SSK	Standaardsystematiek voor Kostenramingen
STAG	Strategische Toekomst Agenda Groningen
STAR	(stichting) Stadskanaal Rail
STUW	Subsidieregeling Thematische Uitvoering Waddenfonds
SVn	Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten
SW	Sociale Werkvoorziening

TB	Tracébesluit
TEN-T	Trans-European Transport Network
TPBW	tijd- en plaatsbewust werken
TUG	tijdelijk en uitzonderlijk gebruik
TVP	treinvrije periode
TWh	terawattuur
UHSB	ultra-hogesterktebeton
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
UWV	Uitvoeringsinstituut Werknemersverzekeringen
VGD	Vereniging Groninger Dorpen
VGG	Vereniging voor Groninger gemeenten
VLOED	Verbetering Landbouwgronden door Ophoging met slib uit de Eems-Dollard
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
vpb	vennootschapsbelasting
VRG	Veiligheidsregio Groningen
(i)VRI	(intelligente) verkeersregelinstantie
VTE	Vrijtijdseconomie
VTH	Vergunningverlening, Toezicht, Handhaving
VTU	voorbereiding, toezicht en uitvoering
(du)VV	(reserve) Verkeer en Vervoer
VVB	Verkeer- en Vervoerberaad
Wabo	Wet algemene bepalingen omgevingsrecht
Wbb	Wet bodembescherming
WEC	Werelderfgoedcentrum Waddenzee
Whvbz	Wet hygiëne en veiligheid badinrichtingen en zwemgelegenheden
WKO	Warmte- en koudeopslag
WKR	Werkkostenregeling
Wm	Wet milieubeheer
Wnb	Wet natuurbescherming
WNT	Wet normering topinkomens
Woo	Wet open overheid
WTCG	Warmte Transitiecentrum Groningen
WTPG	Warmtetransitieprojecten Groningen
WVL	Water, Verkeer en Leefomgeving (Rijkswaterstaat)
ZESS	Zero Emission Shared Smart
ZZS	Zeer zorgwekkende stoffen